SRI

SRUNGARA KADAMBARI

BY

Chintalapalli NARASIMHA SASTRI GARU

Senior Telugu Pandit, Municipal High School, Bellary

Published

With the gracious help of

Captain Sir The Raja of Venkatagiri,

K. C. I. E., M. C., A. D. C.

(27th Generation)

Printed at

VAVILLA PRESS,

MADRAS.

1926

శ్రీశృంగారకాదంబరి.

శ్రీ [illegible]

శ్రీమదాంధ్ర [illegible] ప్రతినను

శ్రీ కృష్ణంగారి [illegible]

గ్రంథకర్తృ విజ్ఞప్తి.

పండితవర్యులారా!

నేను [illegible] మహాభారతం [illegible] జన్మంబు సార్థకంబుగ గావించుకొని [illegible] బళ్లారిజిల్లా [illegible] గారును, [illegible] బళ్ళారి [illegible] [illegible] "మహాత్మా! [illegible]" అనుటయు నేను [illegible] గ్రంథము [illegible] శ్రీ వెంకటగిరి మహారాజాగారగు [illegible] శ్రీ రాజగోపాలకృష్ణ [illegible] చంద్ర

బహాదరువారు సంతరించిన శృంగారసుదర్శనాట్యా [illegible] ఆంగ్లాంధ్రభాషాం
తరీకరణవిషయప్రస్తావనం బడ్డానిని మున్ను [illegible] గుట యు, నిగి నా
యుద్యమంబు నెఱవేర్పఁగల దని తలంచి మఱియు [illegible] వివాహం [illegible]
గాముల నారయుక యవిచారమూఢుండనై దాని [illegible] గృహంబునకుం జని సాయంతనాహ్నికంబులు [illegible] నామధ్యాహ్నంబున జరిగిన వినోదగోష్ఠీప్రసంగంబు [illegible] బున నిట్లని వితర్కించితి.

సీ. కావ్యప్రపంచంబు♦కడఁ గానఁగా లేదు సారె [illegible] భాష్యంబు ♦ [illegible] లేదు
శబ్దసమయహేతు♦శాస్త్రవాసన లేదు [illegible] ♦ [illegible] లేదు
ఛందోవిశేషంబు ♦ చవిఁ గానఁగా లేదు [illegible] ♦ [illegible] లేదు
పూర్వ [illegible] ♦ [illegible] లేదు భా [illegible] ♦ [illegible] లేదు

తే. పడయఁగా లేదు బహుపద♦పాటవంబు
తెలియఁగా లేదు నె [illegible] ♦ తెన్ను [illegible]
నేర్వఁగా లేదు సందర్భ♦నిపుణతయును
నెటుల నెఱవేర్తు నిరియ♦భీప్సితంబు?

ఉ. ఎక్కడ భట్టబాణకవి, ♦ యెక్కడఁ ద [illegible] , [illegible]
జొక్కబుధోత్తముల్ గసముఁ ♦ బొ [illegible]
తక్కక యుండఁ, దత్కృతినిఁ ♦ [illegible] మెచ్చఁగఁ [illegible]
నెక్కడ, నెట్టికార్యమున ♦ [illegible] గట! [illegible] .

ఉ. ఒక్కొకభాషకుం గలుగు ♦ నొక్కొకసొంపును [illegible]
జిక్క విఁకొక్కభాష కవి ♦ సిద్ధము; [illegible]
యెక్కఁడె మానవుల్ పశువు; ♦ [illegible]
నిక్క మెఱుంగఁగా వలయు ♦ నేర్పు [illegible] .

క. ఆయాభాషకు ననువగు, నాయాపోకలు [illegible] ♦ [illegible]
బోయినకవిత మనోజ్ఞము, బోఁకుకుఁ [illegible] ♦ [illegible]

క. చేఁపలగుడుసులను [illegible], దోఁపిసగతి [illegible] ♦ [illegible]
భూపతులు కవులు మెత్తురె', [illegible] ♦ [illegible]

మ. తలమే నాకిది! మిత్రశిష్యులప్రమో♦దం బేగతిం దీర్ప [illegible]
దలకొంటి న్గద యేత మెత్తజలధిక్ ♦ దర్పించి యుం [illegible]!

[illegible] [illegible] [illegible] మీ [illegible] [illegible]! నా
[illegible] మాట [illegible] [illegible] [illegible]ంచి [illegible] [illegible]ను

[illegible] అంత.

సీ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] టం [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

తే. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible]
[illegible] నా [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

శా. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

ఉ. [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible].

[illegible] అని [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] నా [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] "[illegible]" [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] బంధంబుం గొని,

సీ. కవిసార్వభౌముండు ♦ కంపించెఁ బాండితి నెదిరింపఁగా నే ♦ యోధగేశుఁ
గనె భూసురుల కేని ♦ కల్గని సర్వజ్ఞ బిరుద మేనరపాలు ♦ వరసు నొసంగె
సురభాష రచియించె ♦ వసుచార్వసత్కృతి సత్కవుల్ మెచ్చ నే ♦ శ్లాఘ్యుండు
కవిజనకల్పక ♦ కామధేను వనంగఁ జిరకీర్తి నందె నే ♦ శివనృపాలుండు

తే. నట్టి శ్రీసింగనృపతి యే ♦ యన్వయమునఁ
బొడమె నారావువంశాబ్ధి ♦ పూర్ణచంద్రుఁ
గీర్తనీయు శ్రీగోవింద ♦ కృష్ణయాచ
ఘనుని వేంకటగిరినాథుఁ ♦ గనఁగఁ జనితి.

క. చని నేఁ దత్సమ్ముఖమునఁ, జనఁ దిరిఁ గోశాధికారి ♦ సన్నుతచరితున్
ఘను ధర్మగాడికులజుని, ఘనమతిఁ గల్యాణరావుఁ ♦ గాంచి నిలిచితిన్.

క. విని నాసంగతి యంతయు, మన మలరఁగ నతఁడు "పనుపు ♦ మనవిని లిఖిం
జని రాజసమ్ముఖమునకు, మనవి యొనర్చెద న"టంచు ♦ మన్నన సేసెన్.

వ. అంత నే సంతసించి నావచ్చినకార్యంబు సర్వంబు నివేదించు మనవిపత్రమును బంపుకొంటిని. దానిం దిలకించి యనంతమహీకాంతసంతతసంస్తూయమానానూనదిగంతవిశ్రాంతాత్యంతసత్కలసితయశోవితాన రజనీకాంతుండును వేంకటగిరిమహీకాంతుండును నగు నా శ్రీ వెలుగోటి. శ్రీగోవిందకృష్ణయాచేంద్రభూకాంతుండు మది హర్షించి మదీయాభిలాషం బంగీకరించి, మదీయగ్రంథముం బరిశీలింప స్వద్వితీయసమయాయునిఁ జీతోవిజితకుమారుని సముదాయరూపాపహాసితమారుని సకలసద్గుణమణినికరపారావారుని శ్రీ వేంకటరామగోపాలకృష్ణయాచేంద్రబహదరు వారిని నియోగించుటయు వారు నన్నుఁ బిలపించి గ్రంథమును సాంతముగఁ జదివించి విని సంతసించి తమకు నివేదించుటయు,నంత సంతోషించి పరమాదరంబున నీతద్గ్రంథముద్రణమునకగు వలయు ద్రవ్యం బొసంగిరి. తత్సంపూర్ణసాహాయ్యంబుచే నేనీగ్రంథమును ముద్రించి లోకంబున వెలయింపఁ గల్గితిని.

ఇట్టిమహోదారుని దివ్యచరితుని మహోదాత్తుని నా గ్రంథము లోకమున వెలయుటకు ముఖ్యకారకునిఁగఁ బ్రసాదించిన యీయిందుకళాధరుని సదంబ్యాద్భుతచరిత్రుని నాగురుమూర్తిని శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిని మిక్కిలి స్తుతించుచు నా గ్రంథమును బ్రకటించి లోకమున వెలయుటకు ముఖ్యకారకులై నన్ను ధయవిధముల ధన్యుం గావించి నాయుద్దేశము నెఱవేర్చి నాశ్రమము సార్థక మొనర్చిన యీవేంకటగిరి సంస్థానాధిపతులగు శ్రీ వెలుగోటి. శ్రీకృష్ణయాచేంద్రబహా

దగువారికిని దదీయపుత్రపౌత్రకళత్రసహితముగా సుఖశాంతుల స్సుకృతినర్గంబునకును నిత్యా భివృద్ధిగాయు నారోగ్యైశ్వర్యాభివృద్ధిం బ్రసాదింప భగవంతుని నత్యర్థంబుఁ బ్రార్థించుచుఁ గృతజ్ఞతాపూర్వకము లగు పెక్కుధన్యవాదములు నొనరించు చున్నాను.

మఱియు, నాకీవిషయమున ముఖ్యముగాఁ దోడ్పడిన మ-రా-రా శ్రీ ధర్మ గాడి కల్యాణరావుగారికిని, ముద్రణస్ఖాలిత్యములు నోర్పుతోఁ దిద్దుచు మంచి సూచనలొసంగిన బ్రహ్మశ్రీ శాస్త్ర్యశీల ముద్దులపల్లి వేంకటసుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రుల వారికిని, నీగ్రంథమును చక్కఁగ ముద్రించు కొనర్చిన వావిళ్ల రామస్వామి శాస్త్రులు అండ్ సన్సువారికిని కృతజ్ఞతాపురస్సరము లగునమస్కారంబులు సమర్పించు చున్నాను.

అంగలార్చినను నేఁ గృతజ్ఞతఁ జూపవలసినవారు మఱియుద్దఱు గలరు. వారు నాకుఁ బరమాప్తమిత్రులగు బళ్లారిజిల్లా హొసపేట వాస్తవ్యులును సహజపరోపకారధురీణులును నిరంతరగీర్వాణసాహిత్యదనత్పరులును నగు మ-రా-రా-శ్రీ, దేశాయి చంద్రమౌళిగారును, నాకుఁ బ్రియశిష్యుండగు కప్పగల్లు సంజీవమూర్తిరావును. వీరు నాకుఁ జేసిన సాహాయ్య మనిర్వచనీయము. వీరి సాహా య్యము లేకున్న నేనీగ్రంథమును నిర్వహించియుండిననుట యతిశయోక్తి గానే రదు. పెరవ్వడిష్టు బాధావ్యధులచే నే నుత్సాహహీనుండనై దిక్కుతోఁచనిస్థితిం డనై యున్నతఱిని మృదుమధురసూక్తులచే నాకుత్సాహముం గల్పించి నవీన సత్త్వసామర్థ్యంబు లావేశింపఁజేసి మరల నన్నీరచనకుం బురికొల్పుచు వచ్చుటయే వీరు నాకొనర్చిన యనిర్వచనీయ సాహాయ్యము. నామనోవృత్తి నెఱింగినట్లు దేవుఁడు సరియైన తోడుంగఁ గన వచ్చును. వీరియుత్సాహవాక్యములే నాకు నూఁ తయై నాచే నీకార్యము నిర్వహింపించినవి. అందు సంజీవమూర్తి నాకుఁ జేదో డును వాదోడును నై నాయీగ్రంథపద్యములు మృదుమధురగానస్వనంబునఁ జదివి వినువారివీనులకు విందొనరించునపుడు నే నందు మహానందమునకు మేరలేదు. ఆనాఁడు నాకుం గలుగుచుండెడి యుత్సాహము జనింప నిశ్చయమున కంటె నక్కువపద్యములను రచియించు వాఁడను. కుతేసివాని యుదెట్టిదో కాని గుణాఢ్యుఁడు చదువ దొరంకొను నేని యుట్టింక హీనము లైనపద్యములును మహా రసవంతములై వీనులకు విందొనర్చు చుండును. వాచకుని సామర్థ్య మంత ప్రశంస నీయము గావున నే పెద్దన్నగారు,

“నిరుపహతిస్థలంబు, రమణీప్రియదూతిక తెచ్చి యిచ్చు క
ప్పురవిడె, మాత్మ కింపయిన భోజన, ముయ్యెలమంచ, మొప్పుత
ప్ప రయురసజ్ఞు, లూహ దెలియంగల లేఖకపాఠకోత్తముల్
దొరకినఁ గాదె! యూరక కృతుల్ రచియింపు మటన్న శక్యమే.”

అని సంగీతము పాడువారికిఁ దాళవాద్యసహకారమువలెఁ గవికి వాచకుని సాచివ్యమున్నం గాని తన్నిర్మితగ్రంథములు సొగసు గానిపింపవని తోఁచెడిని. ఇతఁడు నాకొనరించిన సాహాయ్యము లిది యొకటి మాత్రమే గాదు. అచ్చుచిత్తుల దిద్దుటయందు మిక్కిలి తోడ్పడినాఁడు. ఈ గ్రంథము ముద్రణమునకు వలయువ్యవస్థ నేర్పఱచి తగు నిఘంటువును గూర్చినవాఁడు. ఇతనికిని, నామిత్రులు వెల్లాల సదాశివశాస్త్రిగారికిని, సమగ్రముగా గ్రంథము నవలోకించి తోరిమి పేరిమి శోధనపత్త్రమును సిద్ధపఱచి యొసంగినవారికిని నా కత్యంతప్రియశిష్యుండును సంస్కృతాంధ్రపండితుఁడును బళ్ళారి శ్రీ బసవరాజాగారి యాంగ్లపాఠశాలయందుఁ బ్రధానాంధ్రోపాధ్యాయుఁడునగు బ్రహ్మశ్రీ. స్థానీకం. సుబ్రహ్మణ్యదీక్షితులుగారికిని శ్రేయస్కరంబులగు నాయురారోగ్య ప్రదాయకంబులగు నాశీరాసుల నొసంగుచు సవిత్రీనాయకుఁడగు శ్రీహరి వారికి పుత్రపౌత్రాదిసమృద్ధిని ననుగ్రహింప భగవంతుని వేడుకొనుచున్నాఁడను.

“గచ్ఛతః స్ఖలనం క్వాపి భవత్యేవ ప్రమాదతః” అనునార్యోక్తి ననుసరించి, సనితరసాధారణమనీషావిశేషులగు పండితప్రకాండులకే పొరపాటులు పొసఁగు చుండ నల్పజ్ఞుఁడనగు నావిషయంబున నయ్యవి పొసఁగుట యేమి వింత. కావున నిందెందేని నెరసులు వారసిన సరసులగుచెరవారలు “గుణదోషౌ బుధో గృహ్ణన్నిందుక్ష్వేడావివేశ్వరః, శిరసా శ్లాఘతే పూర్వం పరం కణ్ఠే నియచ్ఛతి” అను సూక్తిని మనమున సంస్మరించుచుఁ గనుఁగొని తెలిపినచో వాని నెఱిఁగించిన శిరసావహించి గైకొని కృతజ్ఞుఁడనై ప్రణతిశతంబుల నొనరించుచుఁ బునర్ముద్రణమున సవరించుకొనఁగలవాఁడను.

ఇట్లు విన్నవించు, సుగీజనవిధేయుఁడు,
చింతలపల్లి. నరసింహశాస్త్రి,
కృతికర్త.

బళ్ళారి
12-11-1925.

శ్రీశృంగారకాదంబరియందువచ్చు ప్రధానపాత్రములు.

పురుషులు

శూద్రకుడు: [illegible], చంద్రాపీడుని యవతారము, కథాశ్రోత.

కుమారపాలితుడు: [illegible].

జాబాలి: [illegible].

హారీతుడు:— [illegible].

తారాపీడుడు: [illegible], ఉజ్జయినీరాజు.

శుకనాసుడు: [illegible].

చంద్రాపీడుడు: [illegible], చంద్రుని యవతారము, కాదంబరీ [illegible].

వైశంపాయనుడు:— [illegible], పుండరీకుని యవ[illegible].

శ్వేతకేతుడు: [illegible].

పుండరీకుడు: [illegible].

కపింజలుడు:— [illegible].

కేయూరకుడు:— [illegible] జేయువాడు.

మేఘనాదుడు: [illegible].

చిత్రరథుడు:— [illegible].

హంసుడు:— [illegible].

ఇరుగాక [illegible] ప్రధానులు మరికొందరు వత్తురు.

స్త్రీలు

చండాలకన్యక: లక్ష్మీదేవి [illegible], పుండరీకుని [illegible] [illegible].

విలాసవతి:— [illegible], చంద్రాపీడుని [illegible].

మనోరమ:— [illegible].

మదిర:— చిత్రరథుని [illegible], కాదంబరి [illegible].

గౌరి:— హంసుని [illegible], మహాశ్వేత [illegible].

మహాశ్వేత:— [illegible].

కాదంబరి:— కథానాయిక, [illegible].

తరళిక:— మహాశ్వేత ప్రియసఖి.

మదలేఖ, తమాలిక:— కాదంబరి ప్రియసఖులు.

పత్రలేఖ:— చంద్రాపీడుని ముఖ్య[illegible]. కాదంబరియందు [illegible] కందిచ్చినది.

ఇరుగాక మరికొందరు స్త్రీలు వత్తురు.

శ్రీరస్తు.

విషయసూచిక.

పూర్వభాగము - ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము

పంచమాశ్వాసము.

విషయసూచిక.

షష్ఠాశ్వాసము.

ఉత్తరభాగము - ప్రథమాశ్వాసము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

తృతీయాశ్వాసము.

చతుర్థాశ్వాసము.

శ్రీరస్తు.

కథాసంగ్రహము.

ఒకనాఁడు విదిశాపురాధిపతి యగు శూద్రకమహారాజునకు చాండాలకన్యక సర్వవిషయములు దెలిసినయొక చిలుకను గానుకగా సమర్పించెను. ఆరాజా చిలుకను దానివృత్తాంతమును జెప్పుమని యడుగ నాచిలుక తనవృత్తాంతము నిట్లు చెప్పఁ దొడంగెను.

"వింధ్యాటవియందుఁ బంపాసరోవరమునకట్టున నొకగొప్పబూరుగుచెట్టు గలదు. ఆచెట్టునందు ననేకములగు చిలుకలు గూండ్లు గట్టుకొని నివసించుచుండును. నాతండ్రియు నందే యొకజీర్ణకోటరమునఁ గాపురము న్నాఁడు. నేను బుట్టిన నాఁడే నాతల్లి పరలోకమున కరిగెను. నాతండ్రికి నే నొక్కఁడనే కుమారుఁడను. నాతండ్రియే నన్నుఁ బోషించుచుండెను. ఇట్లుండ నొకనాఁ డాచెట్టుక్రిందికి నొక బోయ వచ్చి యాచెట్టెక్కి యందుఁ గలచిలుకల నెల్లఁ బట్టుకొని చంపి క్రిందఁ బడవైచి మే మున్న కోటరముదాపునకు వచ్చి నాతండ్రిని సహితము పట్టుకొని చంపి క్రిందఁబడవైచెను. నేను నాతండ్రి ఱెక్కలసందున దాఁగి యుండుటంబట్టి నన్నాతఁడు గనుఁగొనఁ జాలఁడయ్యె. నాతండ్రితోడ నే నొక యెండుటాకుల గుప్పపైఁ బడి యాబోయ చెట్టుదిగి వచ్చులోపల దప్పిచే నీళ్ల నరయుచు నొక సరోవరముచెంతకుఁ బోయితిని. అప్పటికి స్నానము సేయ వచ్చిన జాబాలి మహర్షి పుత్రుఁడు హారీతుఁ డనువాఁడు నన్నుం గాంచి దయఁగల్గి నీళ్లు ద్రావి సేదఁ దేర్చి తానును స్నానమాడి నన్నుఁ గొని తనయాశ్రమమునకు వచ్చి యనేక మహర్షిజనపరివృతుండై యున్నజాబాలిసమీపమున నన్నుంచెను. ఆజాబాలి నన్నుఁ బూర్వము చూచినవానివలెఁ గాంచి నవ్వి "ఇది స్వాపరాధఫల మనుభవించు చున్నది." అనియెను. అప్పటి ఋషు లందఱును "ఇది యేమి చేసినది! పూర్వ జన్మమున నిది యెవరు! దీనివృత్తాంతమును సాంతముగా నానతీయవే" యని యడుగ నాఋషి నావృత్తాంతము నిట్లు చెప్ప నారంభించెను.

"ఉజ్జయినీపురమునఁ దారాపీడుఁ డని యొకరాజు గలఁడు. అతనిభార్య విలాసవతి. అతనిమంత్రి శుకనాసుఁడు. ఆమంత్రిభార్య మనోరమ. ఆరాజునకుఁ జాలకాలమునకు లేకలేక యొకపుత్రుఁడు గలిగెను. మంత్రికిని నొకపుత్రుఁడు

గలిగెను. రాజుకొడుకుపేరు చంద్రాపీడుఁడు. మంత్రికొడుకుపేరు వైశంపాయనుఁడు. ఈరాజపుత్రమంత్రిపుత్రు లిరువురును పెరిగి పెద్దవారై యౌవనవంతులును విద్యావంతులును నైన పదంపడి సమస్తసైన్యపరివృతులై జైత్రయాత్రకుఁ బోయి సమస్తదేశములఁ జయించుకొని స్వపురమునకు వచ్చుచుండ మార్గమధ్యమున నారాజపుత్రునకు నొకకిన్నరమిథున మగపడెను. దానిఁ బట్టుకొనఁ నాతఁడు దానివెంబడిఁ బరుగెత్తెను. సైన్యాధ్యక్షుఁ డగుమంత్రిపుత్రుఁడును సమస్తసైన్యమును వెనుచిక్కెను. రాజపుత్రుఁడు దానివెంబడిఁ బడి పోవుచుండ నామిథునము కైలాసపర్వతశిఖర మెక్కి యెక్కడికో కనఁబడకుండఁ బోయెను. అంత నారాజపుత్రుఁడు దానిని బట్టుకొననలె నన్నప్రయత్నము మాని ప్రతినివృత్తుండై శ్రమముచే దప్పిగొని జల మన్వేషించుచు వచ్చివచ్చి యచ్ఛోద మనుసరోవరమును జేరెను. అచ్చట నింద్రాయుధ మనుపేరఁ బరఁగు తనగుఱ్ఱమును దిగి నీళ్లు ద్రాపి మేయ విడిచి తానును నాసరస్సున స్నానము సేసి దప్పి దీర్చుకొనివచ్చి తత్తీరంబున నొకచెట్టుక్రిందఁ బరుండి యుండ నాసరోవరమునుత్తరతీరమునుండి యొకయమానుషవీణాగానము వినఁబడెను. ఆయపూర్వగానమున కచ్చెరు వంది దానికిఁ గారణముఁ గనుఁగొనుతలంపున గుఱ్ఱ మెక్కి యాధ్వని వచ్చినదిక్కుఁ బట్టి కొంతదవ్వు పోవ నచ్చట నొకశివాలయము నందొకగంధర్వస్త్రీ పూజావసానంబున వీణవాయించుచు నాభగవంతుని స్తుతించుచుండుట కనఁబడెను. ఆ వీణాగానము వినుచు నారాజపుత్రుఁ డొకస్తంభముచాటున నుండెను. ఆగంధర్వస్త్రీ వీణ వాయించుటఁ జాలించి శివునకుఁ బ్రదక్షిణము సేయుచు రాజపుత్రునిం గాంచి యాతనివృత్తాంతమును సర్వమును నడిగి తెలిసికొని తనయాశ్రమమునకుఁ బిలుచుకొని పోయి యాతిథేయసత్కారముఁ జేసి తానును నాహారమును గొని వచ్చి తనయాశ్రమముముందటి శిలాఫలకము నధిష్ఠించెను. రాజకుమారుఁడును మఱియొకరాతిపైఁ గూర్చుండెను. అంత నారాజపుత్రుండు కొండొకవడి యూరకుండి భక్తివినయంబులు ముప్పిరిగొన నామె కిట్లనియె. "అమ్మా! నిన్నుఁ గన్నదిమొదలు లోకసంగతి యడుగవలయునని నాడెందము కుతూహలాక్రాంతమై యున్నయది. దయచేసి నాప్రార్థన మంగీకరింపుము. నీవెవరు? నీతలిదండ్రు లెవరు? తపం బొనర్ప నేల? పెక్కుసిద్ధాశ్రమము లుండ నీనిర్జరారణ్యమునఁ దపం బొనర్పఁ గారణం బేమి? తెల్పఁ దగునేని దీనిని దెల్పి నను ధన్యుం జేయుము" అన నా గంధర్వపుత్రి మనస్సున మిక్కిలి యుమ్మలించుచుఁ దనవృత్తాంతము నిట్లు చెప్ప మొదలుపెట్టెను.

చిత్రరథుండను హంసుండను ననుసిద్ధులు గంధర్వాధిపతులు గలరు. వారికి నివాసము హేమకూట మను పర్వతము. అందు నేను హంసుఁ డను వాని కొమార్తెను. మాతల్లిపేరు గౌరి నా పేరు మహాశ్వేత. మాతండ్రియింటనే నేను శైశవావస్థ గడపితిని. అంత యుక్తవయస్కనైన యొకనాఁడు వసంతఋతువునందు నాతల్లితోడను నాముఖ్యసఖికాంతరికయు మఱికొందఱితోడను నీయచ్ఛోదసరస్సునకు స్నానమునకై వచ్చితిని. అచ్చట తీరంబునం గల వింతలను జూచుచు విహరించుచు నపూర్వపరిమళము నొకదానిని మూర్కొంటిని అదచ్చటనుండి వచ్చెనని యించుక దవ్వరిగి యస మాన రూపలావణ్యములు గలయొక ఋషికుమారునిఁ గంటిని. అతనిచెవి నొక కుసుమ స్తబక ముండెను. నన్ను వచ్చినపరిమళము దానిదై యుండునని యూహించి యాతనితోడఁ బువ్వులు గోయుచుండిన యాతని సఖునిఁ గని యాతని వృత్తాంతమును జెప్పుమని యడిగితిని అతఁ డిట్లు చెప్పెను.

“శ్వేతకేతు వను ఋషి గలఁడు గలఁడు అతఁ డొకనాఁడు దేవతార్చనకుఁ గమలములు గొనితేర నాకాశగంగకుం జని కమలములఁ గోయుచుండ నందు నిక్కనివాసమునకు వచ్చుచున్న లక్ష్మీదేవి యాతనిం గాంచి మోహించి తత్క్షణమే గర్భవతియై యొకపుత్త్రునిం గని మను. ఆపుత్త్రుని శ్వేతకేతువునకు సమర్పించెను. అతఁ డాబాలుని పెంచి పెద్దవానినిఁ జేసి వానికిఁ బుండరీకుఁ డనిపేరు పెట్టి సమస్తవిద్యలను నేర్పెను అతఁడును నేనును నొకనాఁడు, నందనోద్యాన మార్గమున వచ్చుచుండ నందనవనలక్ష్మి మాకెదుటకు వచ్చి యీయతనిచెవి నున్నపువ్వు మును సమర్పించెను. ఇది పారిజాతపుష్పము.'' అని చెప్పుచుండ నా ఋషిపుత్త్రుఁడు నే నాపుష్పంగూర్చి విశేషముగ నడుగుచుండుటఁ గని యాపుష్ప మంతమనోహరముగ నున్నఁ గైకొనుమని తనచెవి నున్నదానినిఁ దీసి నాచెవి నుంచెను. మత్కపోలస్పర్శనముచేఁ బరవశుండై తనచేత నున్నజపమాల క్రిందఁ బడినను నెఱుంగఁ డయ్యె. నే నంతదానిని దీసి కొంటిని. అది సయిత మాఋషిబాలుఁ డెఱుంగఁడు. అప్పుడే మాకన్యోన్యననురాగ ముద్భవించెను. పిదప మాతల్లి స్నానముచేసి యింటికిఁ బోవ సమయ మగుచున్నదని నాచెలి చెప్పెను. నే నట్టకేలకు నాఋషిపుత్త్రుని విడి స్నానఘట్టమునకు వచ్చితిని. అంత నాతోడిఋషిపుత్త్రుఁడు కపింజలుఁడు అపుండరీకునిది ధైర్యలోపమును గాంచి, ‘జపమాల జాఱి దిగువఁ బడినను నెఱుంగకున్నావు. దాని నాబాల తీసికొనిపోవుచున్నది. ఏమి నీ తెలివి?’ యని పరిహసింప నాపుండరీకుఁడు కుపితునివట్లు ‘నాజపమాల నీయక పోట తగదు’ వని నన్నడుగుటయు, నేను నా మెడ నావలిని ‘ఇదిగో! మీజపమాల’ యని యా

తనచేత నుంచితిని. అతఁడు దానినే తనజపమాలయని యనుకొని గైకొని యింటి కేగెను. నేనును నింటికి వచ్చితిని. అదిమొదలు మీ యిరువురమును బరస్పరవిరహానలతప్తులమై వేగుచుంటిమి. నాతోడనే స్నానమునకు వచ్చిన తరళిక మాతోఁడ రాక యించుక వెనుచిక్కి వచ్చెను. ఆపుండరీకుఁడు దానిచే మద్విరహానలము దుస్సహ మని యొక లేఖ వ్రాసి పనిపెను. దానిం గని నుద్విగ్నహృదయము ద్విగుణమై మండసాగెను ఇట్లుండ నొకనాఁడు కపింజలుఁడు నాకడ కరుగుదెంచి తన వయస్యునివిరహాగ్నివిశేషముల వర్ణించి చెప్పి తద్విరహాగ్నిబాధ మాన్పి వయస్యుని బ్రతికింపుమని చెప్పి, నే నేమి చెప్పుదునో యని యుపాయము విచారింపఁగ మాతల్లి నన్నుఁ జూడవచ్చుసమ్మర్దమునకు వెఱచి వెడలిపోయెను. నేనును దరళికతో నాలోచించి యెవరికిం జెప్పక దానితోడ నానిశీథమధ్యమున నామునికుమారుని కడకుఁ బోవఁ బ్రయాణమై పోవుచుండ నొకరోదనధ్వని వినఁబడెను. అరిగి కలగుండు పడుచు నతిరయంబునఁ జని చూచి పుండరీకుండు మద్విరహానలదగ్ధుండై విగతజీవుండై పడియుండెను. దానిఁ గని సహింపఁజాలక మిగుల విలపించి సహగమన మొనర్పఁ గడంగి తరళికచేఁ జితి పేర్పించి యుండఁ బరమదుఃఖార్తురాలనై యుండ చంద్రలోకమునుండి యొకదివ్యతేజస్సు వచ్చి పుండరీకుని నెత్తికొనిపోవుచు నన్ను శరీరత్యాగ మొనర్పవలదని యాదాశ్వాసము నందెను. ఇదేమని కపింజలుని నడిగితిని. అతఁడును నాసంగతి యేమియునది చెప్పకయే యాతేజశ్శాలి శానితోడ నాకసమున కెగిరి పోయెను. అంత నేను నిర్విణ్ణహృదయనై యుండఁ దరళిక దానివాస్తవస్థితి దెలియక యేసాహసము నొనర్పరాదని బోధింప నప్పటి కదియే సముచితం బని యెంచి పునస్సమాగమము నను నిచ్ఛచే నిచ్చటఁ దపం బొనర్చుచున్నదాన నని మహాశ్వేత తనవృత్తాంతమును జెప్పెను.

అంతఁ జంద్రాపీడుఁడు దాను మహాశ్వేత నూఱడించి యుపశాంతచిత్తం గావించి తరళిక యేదని యామె నడిగెను. తరువాత నామహాశ్వేత తనయవస్థం గాంచి చిత్రరథునకును మదిరకును గుమార్తె యగు కాదంబరియు వివాహము మాని యుండ నామెతల్లియుఁ దండ్రియుఁ దనను బంపి చెలికి బుద్ధిచెప్పి వివాహమాడునట్లు చేసి పొమ్మని చెప్పిపుచ్చిరనియు, దానికిఁ దాను బోవ నవసరము లేక తరళికను బంపినాననియును జెప్పెను. అప్పుడే తరళిక కాదంబరీపరిచారకుండగు కేయూరకునితోడ వచ్చి కాదంబరీవృత్తాంతమును సర్వమును నివేదించెను. అంత మహాశ్వేత నేనే వచ్చి సర్వమును జక్కఁబఱచెద నని చెప్పి కేయూరకుని బంపి చంద్రాపీడునిం జూచి హేమకూటమును వర్ణించి కాదంబరీసౌశీల్యాదుల

న్నగ్రహించి యువతికిం గళహారం బిచ్చెనియు, మెయువాడును నాకు నవీనముగ జెప్పెను. చంద్రాపీడుం డందుల కెంతయు సంతోషించి హేమకూటమునకుం జనియెను.

అట్లు చని మహాశ్వేతతోఁ గన్యాంతఃపురంబుం బ్రవేశించి కాదంబరిని సందర్శించెను. మహాశ్వేత కతని గుణాదిక ముచితోపచారంబుల నడుమ వచ్చిన కాదంబరికిఁ జంద్రాపీడుని నీదండ లోఁగొని నాతనిని సత్కరింపు మని చెప్పఁ గాదంబరి యతనిని సముచితముగ సత్కరించెను పిదప మహాశ్వేత నుపచరించెను అనుకూలముగ కాదంబరి చంద్రాపీడుని రూపలావణ్యాదులం గని యతని యందు గాఢానురాగ యయ్యెను చంద్రాపీడుఁడును నామె యెడ ననురక్తుఁ డాయెను. అంత మహాశ్వేత చంద్రాపీడునకుఁ బ్రమదవనమునందలి మణిగృహమును విడిదిగా నేర్పఱచు మని కాదంబరికిఁ జెప్పి తాను నామెతోడం గ్రీడలం గాంచఁ బోయెను.

కాదంబరియుఁ జంద్రాపీడునిం గాంచ సౌధం బధిరోహించెను. చంద్రాపీడుండును నా ప్రమదవనమున దర్శనీయ ప్రదేశంబులఁ గనుంగొనుచు వినోదించుచుండెను. అప్పుడా యువతిగణ పరస్పరావలోకనంబులఁ బ్రేమానుబంధంబు దృఢపడి క్రమముగా నభివృద్ధిం గాంచెను. కాదంబరి తనగాఢానురాగంబుం దెల్పుచు మదలేఖచే నొకహారంబుఁ జంద్రాపీడునకుఁ బంపెను. అతఁడును నామె యొసఁగినయాహారమును గంఠమున మహానందంబుం బొందెను. కాదంబరి ప్రమదోద్యానవనంబునకు వచ్చి చంద్రాపీడునితో సరససంభాషణంబులఁ గొంతతడవు గడిపి స్వగృహంబునకుఁ జనెను. చంద్రాపీడుఁడును మఱలఁ గాదంబరిగృహంబునకు నరిగి మహాశ్వేతాసహితయైనదానిం గాంచి స్వదేశంబునకేగ దలంచి మహాశ్వేతను జూచెను. మహాశ్వేత తదభిప్రాయ మెఱింగి యతనిని స్వదేశంబునకుఁ బంపఁ గాదంబరికిం జెప్పెను. కాదంబరి స్వపరిజనంబులఁ దోడిచ్చి యారాజకుమారుని సగౌరవముగా వీడుకొలిపెను తరువాతఁ జంద్రాపీడుండు పోయినతరోవనే మహాశ్వేతాశ్రమమున కేగెను. అప్పటికి స్వసైన్యంబును ద్రిప్పింపఁ బోయిన పత్రలేఖ మొదలగువారును వచ్చి యుండిరి. వారిం గాంచి రాకుమారుఁడు సంతసించి స్వపటకుటీరంబున నుండ, నుజ్జయినినుండి తారాపీడుఁ డతని రమ్మని సందేశహారుని బంపెను. అప్పుడే కాదంబరియు మగల దర్శనం బిచ్చి పోవలయు నని కేయూరకుని నంపెను. చంద్రాపీడుఁడు తనతండ్రియొద్దనుండి వచ్చిన సందేశహారుని శీఘ్రముగ వెడలి రాఁగల నని చెప్పి పంపి కేయూరకుని తోడఁ గాదంబరిని మరలఁ జూచి పోయి యచటఁ బెద్దయుం బ్రొద్దుండి పత్ర

లేఖ నట నుంచఁ గాదంబరి ప్రార్థింపఁ దదిచ్ఛానుసారముగా దాసిని మేఘనాదుని తోడ నట నుంచి, మహాశ్వేతా కాదంబరుల వీడ్కొని వెడలి వచ్చి, వైశంపాయ నుని సైన్యాధిపతినిఁ గావించి నిదానముగా రమ్మని పరిమితపరివారుండై యధిక రయంబున నుజ్జయినికి వచ్చి తల్లిదండ్రులం గాంచి సుఖంబుండెను. అంతఁ గొన్ని దినములకుఁ గాదంబరియొద్దనుండి మేఘనాదునితోడఁ బత్రలేఖ వచ్చెను. కాదం బరి చెప్పిపంపిన సందేశము నంతయుఁ జెప్పెను. దానిని విని చంద్రాపీడుఁడు కాదంబరిపైఁ జిత్తంబు హత్తించి తద్వియోగమును సైపఁజాలక యెట్లో దినం బులు పుచ్చుచుండఁ గేయూరకుండు వచ్చి కాదంబరీమనసావస్థనంతయు సవి స్తరముగ వివరించి చెప్పి యతఁడు రాకున్నఁ గాదంబరి జీవింప దని చెప్పెను.

చంద్రాపీడుఁడు హేమకూటమునకుఁ బోవ మనసు పుట్టియుఁ బోక యుర యుచుండ వైశంపాయనుఁడు దశపురము చెంతకు వచ్చినాఁ డని విని యతని కెదు రుగాఁ బోవునెపంబుతోఁ దండ్రియాజ్ఞఁ గొని కాదంబరిం జూడఁ బ్రయాణ మయ్యెను. కేయూరకుని, బత్రలేఖను, మేఘనాదుని ముందుగాఁ దాను వైశం పాయనుని జూచి శీఘ్రముగా వచ్చుచున్నానని చెప్పుమని కాదంబరీసమీపము నకుఁ బంపెను. అంతఁ గతిపయప్రయాణంబుల దశపురము చెంత నున్న స్కంధా వారమునకు వచ్చి వైశంపాయనుఁ డేఁడీ యని యడుగ నచ్చటిరాజపుత్త్రులాతఁ డచ్ఛోదసరోవరంబునకు స్నానమునకరిగి యందలిరమ్యప్రదేశంబులం గాంచుచుఁ దత్తీరంబున విహరించుచు నందొక్క లతామంటపముం గాంచి యందుఁ జొచ్చి విలక్షణునట్లు సికతాతలం బధిష్ఠించి బద్ధలక్ష్యుండై దానిం గాంచుచు నెంతసేపున కును లేచి రాక యెవరు పిలిచినను రాక యుండె ననియు, మేము ప్రొద్దు దిరుగు వఱకు నుండి భోజనముఁ జేయుమని వేఁడ నట్టకేలకు భుజించి కాను రా ననియు, మమ్ములఁ బురంబునకుఁ బోయి మీకీవార్త నెఱింగింపుఁ డనియును జెప్పి రాఁడయ్యెను. మే మట నుండినఁ బ్రయోజనము లేదని తలంచి కొందఱ సైన్యము నతనికి గాఁపుగా నుంచి మేమిట కరుగుదెంచినార మని చెప్పుటయుఁ, జంద్రా పీడుండు కడు దుఃఖితుండై యేమి సేయుటకును దోఁచక పరిపరివిధముల నాలో చించి యుజ్జయినికిఁ బోయి తల్లిదండ్రులకీవార్తఁ దెలిపి వైశంపాయనుని దాను బిలుచుకొని రా ననుజ్ఞఁ దీసికొని, యతనియొద్దకుఁ బోయి వానితోడ నక్కడ నుండియే కాదంబరియొద్దకుఁ బోయెదనని తలంచి స్వపురమునకు వచ్చెను. అంతకు మున్నే సమాచారమెట్లో తెలిసి, విలపించుచున్న వైశంపాయనుని తల్లిదండ్రులను, స్వజనపరిజనములను నూరడించి, తనప్రియవయస్యునిఁ గొని రా నాజ్ఞఁ గొని సపరి

పరివారుండ్రై యటులుసేరి, యచ్ఛోదసరస్సునకు వచ్చి వైశంపాయను నచట లేమికి విచారించి మహాశ్వేతయాశ్రమమునకుం బోయిన నర్థమును దెలియు నని యచ్చటికిం బోయెను. మహాశ్వేత యాశ్రమమునందలి లతాగృహ ద్వారసీమ నేకతంగాఁ గూర్చుండి దుఃఖించుచున్న దానిం గాంచి కారణము దెలియక యతని కేమో యని కలంగుచు నా దుఃఖకారణం బామె నడిగెను. ఆమె యిట్లు చెప్పఁ దొడంగెను.

"చంద్రాపీడా! నీవు వచ్చినపిమ్మట నేను హేమకూటమునుండి మరలఁ దపంబు సేయ నిచటికి వచ్చితిని. నీవలెనుండి యేమో యెవరో నాయా శ్రమమునందుఁ బరిభ్రమించు చుండిన యొకబ్రాహ్మణయువకుని గాంచితిని. అతఁడు నాయొద్దకు వచ్చి నామనోగతవాక్యంబు లాడ నే నేమియుం బలుకక దేవతార్చనకుఁ బుష్పములు గోయ సాగెదను. తిరిగి యతనిని గానకుండ దని తరలికతోఁ జెప్పితిని. అతఁడు దానిమాట వినక వచ్చుచుండెను. ఒకనాఁడు వెన్నెలలోఁ గూర్చుండి యేమో యాలోచించుకొనుచుండ నాతఁడు మరల నాకడకు వచ్చి ముందుఁ బలికిన కాముకునిపలుకులు పలికెను. నే వానికిఁ గినిసి యతనిని చిలుకజాతియందుఁ బుట్ట శపించితిని. తక్షణ మాతఁడు మృతుండై నేలఁ గూలెను. గతాసుఁ డవుటఁ గని యాతనిపరిజనంబు లాతఁడు నీమిత్రుండు వైశంపాయనుఁ డని చెప్పిరి." అని మహాశ్వేత చెప్పుచుండఁ దోడనే చంద్రాపీడుండును మూర్ఛితుండై దిగులఁ బడెను. తత్పరిజనంబు విలపించుచుండ నింద్రాయుధ మనునశ్వమును దనతురంగమశ్వమును నీడఁ గోరి కట్టివైచి లాగుచుండ తెలిసి వచ్చుటకై జంద్రాపీడుఁడు వచ్చె నని పత్రలేఖ చెప్ప నతనిని గాంచువేడుకఁ గాదంబరి వచ్చి, మూర్ఛితుండై పడియున్న చంద్రాపీడునిం గాంచి విలపించుచుండ నాకాశమునుండి యొకదివ్యవాణి మరుదెంచి మహాశ్వేతం గూర్చి యిట్లనియె. "అమ్మా! నీపుండరీకుండు నాలోకంబున సుఖంబున్నవాఁడు. మరల నిన్నుఁ గలసికొనును. మత్తేజోమయంబైన చంద్రాపీడునిశరీరమును నశింపదు. ఈశరీరము నిందే యుంచుకొని పునస్సమాగమ మగువఱకుఁ జెడకుండ సంరక్షింపుఁడు" అనిచెప్పెను. ఆమాట విని పత్రలేఖ యింద్రాయుధము నాడిసి కొమ్ముగొని దానితోడ నచ్ఛోదమునం బడిపోయెను. అంత కొంత సేపునకు నాసరోవరమునుండి కపింజలుఁడు లేచివచ్చెను. మహాశ్వేత వానింగని గుఱుతుపట్టలేక దొట్టతిలుచు గుర్తింపక పుండరీకుని వృత్తాంతము నడుగ నతండు,

"అమ్మా! పుండరీకశరీరమును గొనిపోయిన యాదివ్యతేజంబు వెంబడి నేనును బోయితిని. ఆతేజంబు చంద్రలోకంబుం జొచ్చి పుండరీకశరీరమును మహోదయమను సభయందుంచి నాతో నిట్లనియెను. నేను చంద్రుఁడను నీమిత్రుఁడు

పుండరీకుఁడు కామపరవశుఁడై నన్ను భూలోకమునఁ బుట్ట శపించెను. నేనును వానిని నక్కడనే పుట్టు మని శపించితిని. అంత నాతని వృత్తాంతమును దెలిసికొని యతఁడును నేనును ఒక్కచోటనే పుట్టునట్లనుగ్రహించితిని. శాపదోషము మాయువఱకును, నతనిశరీరమునకును నాపద యేదియును గలుగకుండ నుంచుటకై యిచటికిఁ గొని వచ్చితిని. మహాశ్వేతను దుఃఖపడకుండ నూరడించితిని. నీవు పోయి యీవృత్తాంతమును శ్వేతకేతువునకుఁ జెప్పుము అని నన్నుఁ బంపించెను. నేను మిత్రదుఃఖముచే వేగముగఁ బోవుచు మార్గమున వచ్చునొక్క వైమానికుని దాఁచక యొరసికొని దాఁటి చనితిని. ఆతఁడు నన్నశ్వజాతిం బుట్ట శపించెను. నేను వేఁడుకొన నతఁడు దయచేసి భూలోకంబున నొకరాజునకు వాహనమ్మై యుండుమనెను. చంద్రునితోడఁ బుట్టు నామిత్రుఁడు పుండరీకుని యొద్ద నుండున ట్లనుగ్రహింపుమని మరల వేఁడితిని. అతఁడు, 'చంద్రుఁడు తారాపీడునకుఁ గొడుకుగాఁ బుట్టును. నీమిత్రుఁడు పుండరీకుఁడును దారాపీడునిమంత్రికిం గుమారుఁడుగా జన్మించును. అప్పు డా రాజపుత్రునికి నీవు వాహనము వగుము' అని చెప్పెను. నేనే గుఱ్ఱమనై చంద్రావతారం బైన చంద్రాపీడుని నింతదూరము తీసికొనివచ్చితిని. నీచే శపింపబడినవాఁడు నావయస్యుఁ డగుపుండరీకుఁడు." అని చెప్పెను. అది విని మహాశ్వేత మిగుల దుఃఖితయై యుండఁ గపింజలుం డామెను నూరడింప నామె యూఱడిల్లి యుండెను.

అంతఁ గాదంబరి కపింజలుం గాంచి పత్రలేఖ యేమయ్యెనని యడుగ నతం డిట్లనియె. "అమ్మా! మీరు చూచుచుండ నే నీటఁ బడితిని. ఆవల నేమయ్యెనో నే నెఱుఁగను. చంద్రాపీడుఁ డెచ్చటఁ బుట్టినదియుఁ, బుండరీకుం డెందు జనించునదియుఁ, బత్రలేఖ యెందుఁ బ్రభవ మందినదియు సర్వజ్ఞుఁడైన యా శ్వేతకేతువు నడిగి తెలిసికొని వచ్చెద" నని చెప్పి యంతర్ధాన మయ్యెను.

అంతఁ గాదంబరి మహాశ్వేతం గాంచి 'యిది యిట్లయ్యె. ఇంక నేఁ జేయవలసిన దేమి?' అని యడుగుటయు నమ్మహాశ్వేత యిట్లనియె "అమ్మా! ఏమి యేల చేసెదవు? ఈచంద్రాపీడునిశరీరమును బూజించుచుండుము. అదియే నీమనోరథ మీడేర్చును" అనవుడుఁ గాదంబరి యాచంద్రాపీడునిశరీరమును సముచితస్థలమున నుంచి పూజించుచు నుపవాస మొనర్చి యతనిప్రక్క సంగూర్చుండి యారాత్రి గడపెను. మరునాఁ డుదయమున సముచ్ఛ్వసితం బైన (జీవమును గన్న) చంద్రాపీడుని దేహముం గాంచి చేతితో నంటి చూచి మదలేఖ యాసంగతిఁ జెప్ప నామె కపింజలుఁడు చెప్పినమాట సత్య మనియు, శాపవిముక్తి యయ్యెననియును వచిం

వఁగా నిష్ఫలానందుఁడ నగు మహాశ్వేతకును రాజపుత్రలోకంబునకును నా సంగతిఁ జెప్పెను. వారందఱును సంతోషభరితస్వాంతులైరి. అందఱును స్నానం బాచరించి యాహారవిధి నడపిరి. కాదంబరి కూడ చంద్రాపీడునొద్దఁ గూర్చుండి తచ్చరణంబుల నంటి తలంబ్రాలు వహించి యాశరీరము చెడునది గాదని విశ్వసించి, యా సంగతి మన లేఖచేతఁ గవతిక్రికిని మంత్రికిని చెప్పి పంపెను.

అంత సాయంకాలమున తారాపీడుని యొద్దనుండి సందేశహరులు చంద్రాపీడుని సమాచారమును దెలిసికొని పోవ వచ్చిరి. వారితోఁ గాదంబరి జరిగినసర్వ వృత్తాంతమును జెప్పి, త్వరితముగ మనువానిని వారితోఁ బోయి జరిగినసమాచారము నంతయుఁ జెప్పి రమ్మని యునిపెను. వాఁడు వారితోఁ బయనమై యుజ్జయినికి వచ్చెను.

ఇట విలాసవతి చంద్రాపీడుఁ డస్వాస్థ్యమును గాంచుటచే శీఘ్రముగా రా త్రిమ్మరి కొన్ని ... మహాకాళేశ్వరాలయమునకు వచ్చి పూజ సేయుచుండెను. కొడుకు సమాచారమును దెలిసికొన బోయిన సందేశహరులు వచ్చి యేమియుఁ జెప్పక యూరకుండుటఁ గాంచి విలాసవతి విలపింప నారంభించెను. తారాపీడుఁ డా వృత్తాంతమును విని యా దేవాలయమునకుఁ బరుగిడుచు వచ్చి, దుఃఖించి త్వరితముగ నచ్చట వాస్తవం బెఱింగి యుపశాంత దుఃఖుండై, శుకనాసుఁడు విలాసవతి మనోరమ మున్నగువారు వెంటరాఁ జంద్రాపీడునిం గాంచ మహాశ్వేతాశ్రమమునకు వచ్చెను. పరస్పరాలోకనమున నందఱు దుఃఖించుచుండఁ దారాపీడుఁ డందఱును నూరడించి కాదంబరిఁ జంద్రాపీడునిఁ గాచుకొని పరిచర్య సేయ నియోగించి తాను సంతుష్టుఁడై రాజ్యముంచి తపంబు సేయఁ గడంగెను." అని జాబాలి చెప్పి కథవినుచున్న హారీతప్రముఖులఁ జూచి 'యౌవనకథాసంకీర్తనంబుచేఁ బాలదూరము వచ్చితి' మని తిరిగి యవినీతిచే సురలోకభ్రష్టుండై భూలోకమునందు జనించిన వైశంపాయనుఁడే మహాశ్వేత శపింపఁగా చిలుకజన్మంబు నొందె నని చెప్పెను. తక్షణమే నాకుఁ బూర్వజన్మ విషయంబు లన్నియును స్మరణంబు లయ్యెను. దేహము మాత్రము మాఱలేదు. ఇట్లు వగతపూర్వజన్మస్మృతివిషయుండనైన జాబాలిం గాంచి యిట్లంటిని. "మహాత్మా! నా ప్రియమిత్రుని చంద్రాపీడుని విడిచి నేనొక్క నిముసం బైన నుండఁజాల. అతఁ డిప్పు డెక్కడనుండునో చెప్పుము. నే నచ్చటికిఁ బోయి వానిచెంత సుఖం బుండెద." అనుటయు, నా జాబాలి "నీకు ఱెక్కలు వచ్చి పోవ సామర్థ్యంబు గలిగినపు డాతనిసమాచార మడుగుము, అప్పుడు చెప్పెదను' అని చెప్పెను.

అంత హారీతుండు 'మునిజాతి నుండునీతని కీమోహాంధ్య మెట్లు గలిగె? సురలోకంబున నుండువానికి నాయువు స్వల్ప మనుటకు హేతు వేమి?' అని యడుగ నాతనికి జాబాలి యిట్లనియె. వీఁడు స్త్రీవీర్యమునఁ బుట్టుటం జేసి వీని కిట్టి మోహాంధ్యమును, నల్పాయువును గలిగె ననియు, శాపము దీఱినపిమ్మట దీర్ఘాయువు నందు ననియును జెప్పెను. నేను నతనికి మ్రొక్కి, నాకు దీర్ఘాయు వెట్లు గల్గునో తెలుపు మన నతఁ డిది యెట్లు తెలిసికొంటివో యడిగి [illegible] కొనఁ గలవని చెప్పి ప్రాతఃకాలకరణీయంబులం దీర్ప లేచెను. అతనితోఁ [illegible] నంద ఱును లేచి స్వస్వకార్యంబుల సల్ప జేరిరి. హారీతుండు నన్నుం గొనిపోయి తన శయ్యకు సమీపమున నొక యుచితస్థలమున నుంచి ప్రాభాతికవిధులం దీర్ప బోయెను. నేను నాయప్పటియవస్థం గూర్చి చింతించుచుండ నిద్ర వచ్చి కన్నుమూసితిని. అంత హారీతుండు ససంభ్రమమున నాయొద్దకేతెంచి 'మీతండ్రి స్వర్గమునుండి కపింజలుం డిదె యరుదెంచె' నని చెప్పెను. నే నులికిపడి లేచి కనుదెఱచి చూడ కపింజలుం డగపడెను. అంత నతఁడును నేనును గొంత చింతించి మాపూర్వవృత్తముం గూర్చి యతిదీర్ఘసల్లాపం బొనర్చితిమి. అతఁడు నన్నచ్చటనుండి యెందును జనవలదని మాతండ్రి చెప్పి పంపె నని చెప్పి నన్ను నెందును బోనీయక సంరక్షింపవలె నని హారీతున కప్పగించి వియన్మార్గమునఁ జనెను. నాఁడు మొదలుగ హారీతుఁడే ప్రతిదినము నాకాహారం బొసంగుచుండెను. అంత నాకు ఱెక్కలు వచ్చి యెగిరి పోవ సమర్థుండ నైతిని. అంతట మహాశ్వేతను గాంచ బుద్ధి పొడమ యొకనాఁటివేకువ నాహారార్థంబు పోయిన నేను మరల నాశ్రమమునకు రాక యక్కడనుండియే యుత్తరదిక్కునుబట్టి పోవం దొడంగితిని. [illegible] లేనిదానను గానఁ బ్రయాసపడుచుఁ బోయి పోయి మార్గాయాసం [illegible] కొన నొకసరస్తీరమునందలి లతామంటపముపై వ్రాలి శ్రమముఁ బాపుకొని దిగి దానిపై కతస్థలంబున విశ్రమించి యాసరోవరజలంబున దప్పిఁ దీర్చుకొని, యందలి కమలకర్ణికామధుబీజంబుల నాఁకలిం బోఁగొట్టుకొని విశ్రాంతిఁ గాంచి యొండకుఁ బోవం జాలక ప్రొద్దువ్రాలినపవంబడి పోవుద మనుకొని యొకతరుకోటరంబునఁ బరుండి నిద్రించితిని. అంతఁ గొంతసేపునకు మేల్కాంచి చూచిన నొకవలలోఁ దగులుకొని యుంటిని. అతిదీర్ఘకాయుఁ డగు నొకపురుషుఁడు నాయెదుట నిలిచి యుండెను అతనిని, 'నీవెవ్వఁడవు? నన్నేల పట్టి కట్టితివి?' అని యడుగ నతఁడు 'తనయజమానుఁడగు నొకమాతంగునికొమార్తె, నీ విక్కడ నుండుసంగతి యెట్లో తెలిసికొని, నిన్నుఁ బట్టికొని రమ్మన్న వచ్చి పట్టుకొంటిని.' అని చెప్పి, విడుతుమని

యెంత ప్రార్థించినను విడువక తనపల్లియకుం గొనిపోయి తనయజమానునికొమర్తె కిచ్చెను. ఆమె నన్నొకపంజరము నందుంచి భోజనవేళకు నాహారపదార్థములను దెచ్చి తినుమని నిర్బంధము చేసెను. నేను జండాలు రొసంగు నాహారముం దిన నని మౌనముద్రను వహించియుండ సాంత్వవచనంబులను, దర్జనభర్జనాదుల నిర్బంధము సేయ నాకలిపెల్లున పట్టికొని భుజించితిని. మౌనముద్రను మాత్రము మానకుంటిని. అట్టి చండాలకన్యక యొసంగు నాహారంబుచే ప్రవర్ధమానుండ నై క్రమముగ యౌవనమును వహించితిని. ఆవల నొకనాఁడు వేకువను లేచి చూతునుగదా! సువర్ణపంజరమున నుంటిని. ఆచండాలకన్యక నాయెదుట నిలుచబడియుండెను. ఆ పల్లియు స్వర్గముగా నుండెను. ఏమిది? యని యాశ్చర్య పడుచు, నా చండాలదారిక నడుగుదమని యుండ, నది నన్ను మీ యొద్దకుం గొని తెచ్చెను. ఆమె నన్నేల పట్టి తెప్పించెనో, యిట యేల తెచ్చెనో, మీ వలె నేనును నెఱుంగను" అనిపలుక నవవృత్తాంత మంతయుం జెప్పెను. శూద్రకమహారా జాశ్చర్యపడి యా చండాలకన్యకం జూచి, యీ వృత్తాంత మేమనియడుగ నామె, నా చిలుకకుఁ దల్లి ననియు, లక్ష్మీదేవి యవతారమనియు, నా చిలుక తన ప్రియురాలియొద్దకుఁ బోవఁ బ్రయత్నించుట సితసితండ్రి జ్ఞానదృష్టిచే నెఱింగి, యాసిసకనుగాపనును బుట్టించి, చక్కఁబెట్టుము మని నా కాజ్ఞాపింప నేఁ బట్టి తెప్పించి, బంధించితి ననియు, జనసంగతిఁ బాపకొనఁ జండాలత్వమును వహించితి ననియు, శాపముడిగెఁ గావున మీయిద్దఱగును నొక్కచోటనే నివాసము గలుగ వలయును నని యిచ్చటికిఁ దెచ్చితి ననియు, మీరిద్దరును పూర్వపు మీ నిజరూపంబుల ధరియించి మీ ప్రియురాండ్రంగూడి సుఖింపుఁ డనియును జెప్పి, స్వస్థానము నకుం జనియును. శూద్రకమహారాజును జిలుకయును శాపవిముక్తులై (చంద్రాపీడ పుండరీకులు) స్వస్వరూపమును ధరించి, కాదంబరీమహాశ్వేతలను వివాహమాడి సర్వసుఖంబులం దేలుచుండ, నొక్కనాఁడు కాదంబరి పత్రలేఖ యే మాయె నని చంద్రాపీడుని నడుగ, నాతఁడు అదిరోహిణియనియుఁ దాను భూలోకంబునఁ బుట్టునప్పుడు తనతోడఁగూడ వచ్చి మరలఁ జంద్రలోకంబునకుఁ బోయె ననియు, నచ్చట నీవు దానిఁ జూడఁ గలవనియును జెప్పి సంతోషపరవశం గావించెను.

ఓం తత్సత్.

శ్రీ ర స్తు.

పండితాభిప్రాయములు.

మ రా శ్రీ, సంస్కృతాంధ్రద్రావిడాంగ్లభాషాకోవిదులును బహుగ్రంథ పరిశోధకులును విద్వత్కవులును నగు నాగపూడి. కుప్పుస్వామయ్య, బి. ఎ. గారిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

బ్రహ్మశ్రీ, చింతలపల్లి. నరసింహశాస్త్రిగారిచే విరచితంబగు శృంగార కాదంబరియను నాంధ్రపద్యకావ్యమునం దక్కడక్కడఁ గొన్నిభాగములు చదివి నాఁడను.

'బాణోచ్ఛిష్టం జగత్త్రయ'మ్మను ప్రసిద్ధిఁ గాంచిన సమిద్ధయశుండగు బాణ కవీంద్రునిచే రచింపఁబడి పండితప్రకాండముల కమందానందంబు గావించు కాదంబరియను గీర్వాణభాషాత్మకమగు గద్యరూపమహాకావ్యమున కియ్యది పద్య గద్యాత్మకముగా గ్రంథకర్తగారిచే నగసరీతిని నిర్మింపఁబడిన యాంధ్రభాషాప్రతి బింబము సంస్కృతకావ్యములలోఁ గాదంబరి నానారసోల్లాసభాసురము. సురుచిరభావోదయవిలాస మనోహరము, నానాలంకారకలాపపరిశోభితము, మృదుపద శయ్యాచమత్కారహృదయంగమము, అమరద్రుమకుసుమవిసరకుసుమరసాసారస గంధిసుగంధబంధురమధురవచనరచనాసౌకుమార్యపరితోషితమనీషిప్రపంచము. కావుననే రసజ్ఞులగు సహృదయులు "కాదంబరీరసజ్ఞానాం ఆహారోపి నరోచతే" యని నుడువుదురు. ఇట్టి యుద్గ్రంథరాజంబని పండితమండలిచేఁ బొగడ్తఁ గాంచిన కాదంబరి నాంధ్రీకరింపఁబూనుట కడింది పని. అయ్యాంధ్రీకరణమునందును గద్య రూపముగాఁ గాక పద్యరూపముగాఁ జేయఁ గడంగుట యంతకుం గడింది పని. స్వతంత్రముగాఁ గబ్బము వ్రాయుటకంటెను భాషాంతరీకరణము చేసి వ్రాయుట కరంబు దుష్కరంబని స్వానుభవంబున నేనును దెల్పఁ జాలుదు. సామాన్య గ్రంథములవిషయమే యిట్టులుండఁ గాదంబరింబోని మహాగ్రంథము నాంధ్రీక రించుటయందలి కష్టమింతయని చెప్పవలయునే? ఇట్టి గొప్పకార్యమునకుఁ దల కొని గ్రంథకర్తగారు నిజోద్యమంబును నిపుణతరంబుగా నిర్వహించి జితకాశులై చెలువారుటకే నెంతయు స్వాంతంబున సంతసిల్లెద.

ఇప్పుడీగ్రంథము ప్రాయికముగా మూలానురోధమనియే చెప్పవచ్చు. కొన్నిచోటుల మూలగ్రంథస్థవర్ణనముల నుచితభంగులఁ మార్పుటయుఁ గొన్ని పట్టుల నిగూఢములగు వానిని యథాసౌకర్యము చెప్పుటయు నిట్టి గొప్పగ్రంథము లందు విబుధగణములు దోషములుగాఁ బరిగణింపరు. మూలమునందలి రసపుష్టి

దీనియందుఁ జూపట్టుచున్నదా యనియే పరికింపఁదగు. రసపోషణమునకు విఘ్నము మూలమున నున్నవానిని భాషాంతరపరివర్తనకర్త యుజ్జగించెనేని యది లోపం బుగా నెన్నందగు. ఏభాషయందు మూలగ్రంథము పరివర్తింపఁబడుచున్నదో తద్భాషోచితశైలి యొప్పారకున్న నదియు గొప్పలోపముగా గ్రహింపఁదగు. ఈ మర్యాదల ననుసరించి యికావ్యంబు నాలోకింప నాచమాచినంత నీయది నిత్యము సమంజసముగాఁ గానంబడియెడు. దోషైకదర్శనదక్షులును స్వనకల్పితాపవిచ క్షణులును నగు మహాత్ములకు నెరసులెన్నియేని యుద్ఘాటింపఁదగుం గాని సామా న్యముగా నెల్లవారికి నికావ్యము మనంబులకు మునంబొనాదింప నోపునని తలంతు.

మొత్తముమీఁద నీమహాకావ్యము సరసమైనదనియుఁ బండితజనాదరణీయ మై యలరారుననియు నేఁ దలంతు. దీనిని సాదరంబుగ మన్నించి దీని ముద్రిం చుటకు వలయు ధనసాహాయ్యంబును నొసఁగి విపులంగ నుపలాలించి బహుళం బ్రకటింపఁజేసిన విద్వత్సమాగరణశీలురగు శ్రీ వేంకటగిరిప్రభువర్యుల యౌదార్యం బును గవిజనపక్షపాతంబును గరంబు సంస్తవనీయంబులు.

కాదంబరిని బూర్వ మెవరో యొకకవీశ్వరుఁడు తెనుఁగునఁ బద్యకావ్య ముగా వ్రాసియున్నట్లు కవిజీవితములోఁ జెప్పఁబడియున్నది. కాని యది గ్రాహ్యము కాదు. నరసింహశాస్త్రిగారీమహాకావ్యమును రచియించి యుచితయశోభాజ నులైరి. ఆంధ్రలోకమీగ్రంథమును సదయహృదయమై స్వీకరించి కవిగారిని బహూకరించి ధన్యులఁ జేయుఁగాక.

బళ్లారి మునిసిపల్ హైస్కూలునందు సంస్కృతపండితులుగు బ్రహ్మశ్రీ, కావ్యతీర్థ: రావాడి. వేంకటరామశాస్త్రులవారిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

కాదంబరీరసము తన్ను సేవించినవారి నానందపారవశ్యముచే మత్తిల్లఁ జేయుచులా గొనర్చి పండితపామరజనులసమాదరమునకు గురియై యుండుట యందఱకును దెలిసినవిషయమే. దీనిఁ జదివిచూచినవారలు "బాణోచ్ఛిష్టం జగ త్సర్వం" అనియు, "కాదంబరీరసజ్ఞానాం సుధయా కిం ప్రయోజనం" అనియు నొక్కి నుడువుచున్నారు. శ్రీశాస్త్రులవారు భాషాంతరీకరణపద్ధతిని, సందుంద శ్లేషములను, బాగుగ నెఱింగినవారు. కావుననే జాతీయపదపారదర్శకతచే వెలయు వీరితెనుంగు కాదంబరీముకురమున భట్టబాణునియభిప్రాయమూర్తి చక్కఁగఁ బ్రతిబింబించి గ్రంథకర్తగారిపాండిత్యప్రతిభాదుల వెల్లడించుచున్నది. అట్టి మహాగ్రంథము

నాంధ్రీకరించి యాంధ్రలోకమునకు మహోపకారమొనర్చిన బ్రహ్మశ్రీ, చింతలపల్లి, నరసింహశాస్త్రులుగారి యెడఁ బ్రత్యాంధ్రుఁడును కృతజ్ఞతఁ గలిగియుండిన యథాశక్తి స్వధర్మమును నిర్వహించిన ట్లగును.

మ-రా-రా-శ్రీ, పుంగనూరు బసవరాజుగారి హైస్కూలునందుఁ బ్రధానాంధ్రోపాధ్యాయులును సంస్కృతాంధ్రపండితకవులు నగు స్థానీకం. సుబ్రహ్మణ్య దీక్షితులుగా రిట్లు వ్రాయుచున్నారు.

శ్లో. శ్రీమచ్చింతలపల్లి సంతతిమహాసింధోస్సుధాదీధితేః
నానాకావ్యవిచక్షణస్య సుమనస్త్రైలింగభాషాకవేః
స్వీయచ్ఛాత్రముఖార్జితా చ్ఛ్రుతయశశ్శ్రీపాదయో స్సన్నిధౌ
విజ్ఞప్తిర్మమ శ్రీనృసింహవిదుషో భూయాత్సదేయం ముదే. 1

శా. కవిత న్నేఁడు మీరు మీరగును శృంగారంపుఁ గాదంబరిన్
ఘనసద్వ్యక్తవిశేషకల్పనోగుణసారిన్ • గద్యోక్తిపారంపరిన్
గనుచత్యంతమనోహరాంధ్రసుపదవా • గ్వ్యాఖ్యానబాణోక్తిసూ
తన స్పష్టార్థవిమాధురీమహిమ భూ • స్వచ్ఛ కాదంబరిన్. 2

సీ. రసికజనాళిమా • నసరాజికన్యాన తోషంబు నొసగించు • శ్లేషములును
విశదమౌ శబ్దాన • సకూలవృత్తులు ముల్ పొలయుంచు కుంచు ను • శ్రీయుక్తములు
సహృదయసముదాయ • సమ్మానసంధాన పటువులౌ గంభీర • భావములును
మధుమాధురీఝరీ • మధురవాక్సౌష్ఠవంబులఁ భాసిల్లు • నవరసములు

గీ. నమర వెలరించు జవదాలి • యనుపఁ బోలి
తనరు బాణకృతంబు గా • దంబరి యది;
యిదియు మదివెల్లు సంతసం • బొదవఁ జేయు
సాహితభాషాంతరీకృతి • మహిమ నతన 3

క. శిష్టులు జగతిని "బాణో, చ్ఛిష్టం బిలోక" యంచుఁ • జెప్పఁగ బాణో
త్కృష్టత యింతంతని వి, స్పష్టంబుగ నుడువ నేను • వలఁతినె? యార్యా!. 4

ఉ. పండితులెవ్వరేని యిల • బాణకృతిం దెనిగించినట్టు లె
వ్వండును జెప్పఁగా వినము • పండితవర్య! యుదారవాక్యము
ద్దండకవిత్వధోరణిని • దానిని నాంధ్రముఁ జేసి మీరు భూ
మండలిఁ గీర్తిఁ బొందితిరి • మంచనవా నిది యాంధ్రభాషకున్. 5

గీ బాణకవిఁ గల్గు • భావంబులను నిది
గర్భితం బటంచుఁ • గలఁచుకొనఁగ;
నాంధ్రకాదంబరి • యవ్వారిఁ గాదె! మీ
కింకనుచు మదిని • నెంచువారు. 6

క. వాసిగఁ బంచమవర్షా,శ్వాసంబులు దీనఁ జూడ • నవ్యాకరమ్యో-
ల్లాసాస్పదములు; పద్యములు, భాసురములు మృదుల సందర్భాశంబులనున్. 7

చ. ఒకతఱి ముగ్ధయౌచు శృంగారరసోత్థితభావ మెఱుంగఁ జేయుచు
నొకతఱి మధ్యయౌచు వెలయున్ సువిలాసవిశేషశాలి నిం
కొకతఱిఁ బ్రౌఢయౌచును ఘనోజ్జ్వలపాటవముం దలిర్పఁ గా
ప్రకటదశాత్రయంబుఁ గని రాజిలు మీకవితానవోఢయున్. 8

శ్లో. శ్రీవీరబసవవిద్యాశాలాయామాంధ్రపండితః శ్రీమాన్
సుబ్రహ్మణ్యసమాహ్వః ప్రీత్యభావేన సూచయామ్యేవమ్. 9

ARCOT BHIMACHAR M. A , L. T.,
HEAD MASTER

MUNICIPAL HIGH SCHOOL,
Bellary 10 8 1925

I had the good fortune to read a few of the printed pages of the "Sringara Kadambari" by Brahma Sri Chintalapalli Narasimha sastrulu, the senior Telugu Pandit of the Municipal High School, Bellary I know personally that the Pandit has worked at it with great assiduity, so as to make it conform to the original, as much as possible The simplicity and purity of diction, the remarkable ease in versification and the sweet melody of the easy flowing verse reflect much credit upon the author's accomplishments as a poet. The 'Andhra Sringara Kadambari' is in my humble opinion, an improvement on the Kannada Kadambari by Nagavarma and as near an approximation as possible to the Sanskrit Kadambari I congratulate the author upon this, his valuable contribution to the modern Andhra Literature

(Sd) A. BHIMACHAR.

B K. GURURAJA RAO. B. A., B. L.,
Vakil.

Bellary
25 7 25

This work is a Telugu rendering in verse of that famous Bana's Sanskrit Kadambari, whose wonderful plot and superb diction have ever been a marvel in the Sanskrit world. The author of this Sringara Kadambari, while scrupulously conforming to the original in plot and development of characters, has with utmost success entered into some what elaborate description, wherever necessary to make the imagery more complete and vivid Its diction and style are full of melody and vigour, though rather high flown and terse in some places. It may be said without any fear of contradiction that it is given to only a very few of the modern poets to venture to translate in verse, works of the standard of Kadambari. I am sure that this work will win the appreciation— nay the admiration of the Andhra literary public. The work is so full of Telugu idioms that it reads more like an original than a translation. The Telugu public will, I am sure receive this work with a sense of gratitude to the author for having enriched the Telugu literature with such a valuable work as this.

(Sd) B. K. GURURAJA RAO

శ్రీ

శ్రీరామ స్వామినే నమః.

శ్రీమేధావిభట్ల నారాయణమూర్తి ప్రణీతము.

శ్రీశృంగారకాదంబరి

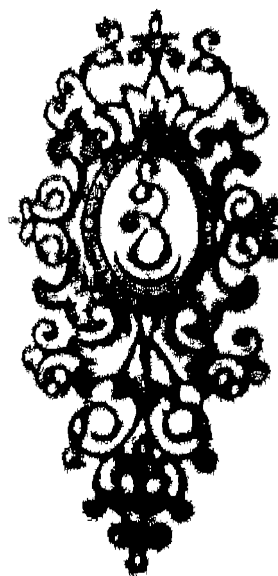
పూర్వభాగము.

ప్రథమాశ్వాసము.

ఇష్టదేవతాస్తుతి.

రాగిల్లు నురంబునం బ్రొత్తావిగనుఁ జూ ♦ చెన్నొందు దివ్యప్రభా
యోగోద్యానిమాలి గ్గలు యుగళి ని♦త్యోత్కృష్టానందం ప త్తిసు
ద్భోగంబుల్ ప్రకటింప స్వీశ్వాసం సం♦పూర్ణత్వముం జెత్తుచు
భోగాఢ్యుం డగు నారాయణ సుమం♦ బ్రేమం గృపాపూర్ణుఁడై. 1

మ. పతి దేహార్ధ మొసంగి వీడి తనుఁ బో♦నం బాల కేళీఁ ద
స్పతిస్థైర్యము యుర్ధము నాత్మనుం బల్కఁ గడున్ ♦ మన్నించ నత్యాదృతిన్
బతివాల్లభ్య మనంగ సిల్లి దనుచున్ ♦ భక్తాళికిం దెల్పు పా
ర్వతి మమ్మెప్పుడుఁ బ్రేమఁ గాత శుభముల్ ♦ రాజిల్లఁగా సత్కృపన్. 2

చ. గణముల నెల్లఁ దాఁ బ్రథమ♦గణ్యత నందుచు విఘ్నవార్ధిలో
మునుచు బాధలం బడక ♦ సత్కృతి కన్నులయందనాది వా
రణవదనుండు నా భువిని ♦ రాజులవాఁడు మనంగ రాయవా
రణ మొనరించి మత్కృతిని ♦ రాజిలఁ జేయుత నిచ్చలిర్దఁగన్. 3

ఉ. వేదము లుద్ధరించి పృథి♦వీధర మెత్తి క్షితిన్ వహించియున్
బాదుఁ గడల్చి దైత్యవిభుఁ ♦ బంచి బలీంద్రుని గ్రిందగాఁ నరున్
త్సన్నదయిత్తాళిఁ దున్మి ♦ మ స్తకుఁ ద్రుంచి హాలంబుఁ దాల్చియున్
నాఁ చు మ్లేచ్ఛుల లయం బొనరించిన శౌరిఁ గొల్చెదన్. 4

చ. తనప్రియుఁ డెందు నేసనువు ♦ దాల్చునొ తానును దాని కర్హమౌ
తనువును దాల్చి యందుఁ బ్రమ♦దంబునఁ బాయక ప్రీతిఁ బ్రాణనా

ఘనిమది శెక్కు వర్తిలుచు ♦ దుర్గతిఁదూరులఁ జేసి భక్తుల౯
దనరెడియాదిలక్ష్మి మము ♦ ధన్యులఁ జేయుత ప్రేమసంగత౯. 5

చ. సకలజగంబులం దనదు♦చారుదృగంచలచాలనంబె సు
ప్రకట సృజియింప వేదములఁ ♦ బాడుచు నాడుచుఁ దమ్మిగద్దె ను
త్సుకత దలిర్ప వాక్సుదతి♦తోఁ గొలువుండి వినోదగోష్ఠిఁ బ
ల్పుకమలసూతి మత్కృతిని ♦ బ్రోచుత నారవితారకంబుగా. 6

మ. తలఁతు౯ వాక్సతి బ్రహ్మవాగ్వసతి శ♦బ్దబ్రహ్మవిద్యామయీ౯
లలితామ్నాయశిరోవిహారమతి లీ♦లాలోల బాలాయితా
మలవిద్యాధరసిద్ధసాధ్యసురభా♦మాసంతతి౯ మద్వచః
కలవీణారవమాధురీమహిమ శృం♦గారింప సాయుజ్యతి౯. 7

గురుపురస్కృతి.

సీ. నియతాగ్నిహోత్రి నా ♦ నగడి చతుశ్శాస్త్ర వేదాంగవేది నా ♦ [illegible]
వరవాదభేదన♦పండితుం డన మించి ధర్మమార్గుఁ డనఁ ♦ దాల్మి యశము
భోగసురేంద్రుఁ డై ♦ పొల్చి యజస్రంబు [illegible] ♦ దోఁచి మించి
సత్యసంధుం డని ♦ సద్యశంబును గాంచి రాజగురుం డను♦పేర మించి
తే. సప్తకోటిమహామంత్ర♦సరణిఁ దెలిసి
వినుతశిష్యప్రశిష్యుఁ డై ♦ వెలసి కాళ
హస్తిసంస్థానవిద్వత్ప్ర♦శస్తిఁ గాంచి
వెలయుమద్గురు నరసింహ♦విబుధుఁ దలఁతు. 8

క. శతఘంటాన్వయశశిభా, గతభాగవతములు రచన♦రచనల రచియిం
చి తెనుఁగుబాస నుతిఁ గనిన, శ్రీ వేంకటరంగగురుని♦ స్తోత్ర మొనర్తు౯.

శా. ముష్టిప్రశ్నల నష్టజాతకవిధి౯ ♦ బూర్వాపరప్రక్రియ౯
శిష్టుల్ మెచ్చ యశంబు గాంచి విపులా♦శీర్నంది ప్రీతి న్నిజా
భీష్టార్థంబుల నెల్లఁ దృప్తిఁ గని ని♦ర్భీకప్రవృత్తి౯ మన
స్తుష్టిం గాంచినమాదుతండ్రి మది నెం♦తు౯ త్ర్యంబకాఖ్యుం దగ౯. 10

సీ. సాధ్వీమతల్లి నా ♦ సత్కీర్తిఁ గని యొరుల్ ప్రేలు చూపఁగనుండఁ ♦ [illegible]
సంసారసామ్రాజ్య♦సచివుఁడు సతి యన సత్కీర్తిఁ గడియించె ♦ [illegible]
యిల్లు భూస్వర్గమై ♦ యొసఁగ విందులపాలి యమరమహీజమై♦ యలరె [illegible]
చోరారివారముల్ ♦ చోర కుండ గృహనిధిఁ గాపాడ సద్భట♦ [illegible]

తే. యట్టినా ప్రియజనయిత్రి ♦ నఖిలలోక
సంనుతినీమాన్యగుణధాత్రి ♦ సుహితగాత్రి
జితనుతాత్రిమహామాన ♦ సతి సుగాత్రిఁ
దలితసావిత్రిఁ జేర్చ్యుఁ ♦ గొలుతు భక్తి. 11

శ్రీ జననీస్తుతి.

సీ. కలిమి లేములఁ దోడ్కొ ♦ గతి నెంగుచు నా యహర్నిశల్ నన్నుఁ ♦ గాసనయువ తె
నలసి గుడిసెల ♦ నెలకొంచి నా యశోదఁ గ్రాహ్యమును నేవ ♦ నలచి నవ తె
నాయుపోలిక నన్నుఁ ♦ గాయుఁ గ్రొత్తవ్యమహాయుబుద్ధి నా ♦ కణఁచె నవ తె
నాఁకలిదప్పుల ♦ నాసి కడుపారఁ బెట్టి తల్లిని మాట ♦ పించె నవ తె

తే. మంత్రి లేఁ పనులోకముఁ దా ♦ సున్న నవ తె
నాసి లేదనులోపంబుఁ ♦ దలఁగె నవ తె
యెల్లవెంటలఁ దానయ్యు ♦ యపసె న. తె
దాని శ్రీసుబ్బలక్ష్మి నా ♦ తల్లిఁ దలఁతు, 12

సంస్కృతకవినుతి.

ఉ. వేదముల న్నిబద్ధ మగు ♦ వెల్గెడు ఛందము నవ్వఁ డీభువిన్
బాదుకొనంగఁ జేసి కవి ♦ పాళికి నల్లను మేలుబంతిగా
యాదికవీంద్రుఁ డై తనరె ♦ నట్టిమహాత్ముని ...మస్తకస్థల్
న్వాదమ్మునా ...కృతిని ♦ నల్పిననాథ వ్రుం దలంచెదన్. 13

ఉ. స్త్రీలను బ్రహ్మబంధులను ♦ ...సదీ మహాజన్ములన్ దయా
శాలి యొవండు వేదముల ♦ సారముఁ దెల్పి సముద్ధరింపఁగాఁ
జాలినభారతశ్రుతిని ♦ నల్పెనొ పంచమవేదమా యనం
గ్రాలఁగ నట్టివ్యాసముని ♦ రాజుఁ దలంచెద నెమ్మనంబునన్. 14

సీ. కవి ...నామ మే ♦ కవిసన్మతుఁ డెవండు లేడు నవామిక ♦ భూమిలోన
సలవిక్రమార్కుని ♦ యాస్థానసభరత్నముల నవం ...డై ♦ వెలఁగెఁ దొల్లిఁ
గవిపండితో నేఁడు ♦ వివదించి కాళికిఁ దనకు భేదము లేదు ♦ ధాత్రిఁ దాఁ జెఁ
గాంచె నవ్వఁడు కాళి ♦ కావ్యగంబున నల్లదదువులఁ జదువక ♦ సన్నుతింప
తే. నలరఁగాఁ జేయు నవ్వాని ♦ లలితకవిత, యన్యదేశీయులను విస్మ ♦ యమున ముంచి
నాట్య మాడించి సురుచిర ♦ నవ్యకళల, నట్టి శ్రీకాళిదాసుని ♦ నభినుతింతు. 15

సీ. బాణునుచ్ఛిష్ట మీ♦వసుధ యెల్ల నటన్న పేరు సార్థముఁ జేసి♦ మీఱె నేది
యాహార మరుచియై♦యలరఁ జేయును సుగుణగిది సన్నయశంబుఁ♦ బరఁగె నేది
యతులితాపునరుక్త♦వితతవర్ణనముల పుట్టినిల్లని పేరుఁ♦ బొందె నేది
యద్భుతకల్పనా♦నల్పశిల్పకలాప[illegible]రుకథాకేళి♦ [illegible] మీది
తే. యట్టికాదంబరిని నేవం♦ డభినవార్థ, భావనవరసభరితము♦ బరఁగు నట్లు
సలిపెఁ దలఁచినమాత్రానఁ♦ జారుఫణితి, నట్టి [illegible]♦ నభినుతింతు.

ఉ. భారవి మాఘు బిల్హణుని♦ భట్టికవిన్ భవభూతిఁ [illegible]గునన్
సారవచోనిగుంభనల♦ సత్కృతులన్ సురభాష [illegible]
ధారుణిఁ గీర్తికాయమును♦ దాల్చినసత్కవులన్ భజించెదన్
సారవచోవిసారముల♦ సారెకు నాకు ననుగ్రహింపఁగన్. 17

ఆంధ్రకవిప్రణతి.

మ. తనకుం దాన సముండు లేఁ డొగుఁ డనఁగ♦ దాఁ దిక్కు [illegible]
వ్వనిఁ గొండాడెనో శబ్దశాసనుఁ డనన్♦ భాసిల్లెనో భారతం
బును నాంధ్రం బొనరించి యెవ్వఁ డలరం♦ బూర్వంబునన్ [illegible]
గన నాద్యాంధ్రకవీంద్రుఁ డన్నయశమున్♦ [illegible] నాసన్నయున్ 18

ఉ. భారత మాంధ్రభాష సలు♦పం దగుసత్కవి యెవ్వఁ డన్న నే
నే రచియింతు నన్నయను♦ నెక్కుడు గా నని [illegible]
సారవచస్సుధారసము♦ జాలయి పారఁ బదేనుపర్వముల్
సారతరంబు గాఁ దెనుఁగు♦సల్పినతిక్కనఁ గొల్తు నెమ్మదిన్. 19

ఉ. భారతశేష మైనహరి♦వంశముఁ గానన[illegible]శేషముం
జారుమృదూక్తులం దెనుఁగు♦సల్పి కవిత్రయునందు నొక్కఁడై
పేరును బెంపుఁ గన్న యెఱ♦ప్రెగ్గడ శంభుపదాబ్జదాసునిం
గూరిమి మీఱఁ గేల్మోగిచి♦ గొల్తు నభీష్టశుభంబు లొందఁగన్. 20

శా. శ్రీనాథున్ గవిసార్వభౌమబిరుద♦శ్రీనాథు భోగా[illegible]
శ్రీనాథున్ నతగోత్రరాజతనుజా♦సీమంతినీనాథు వి
ద్యానాథున్ గవితారసామృతసరి♦న్నాథోడునాథున్ ను[illegible]
లానాథున్ గవినాథుఁ గొల్చెద మదిన్♦ శ్లాఘించి [illegible]. 21

చ. తనకవితాకుమారికను♦ దగ్గ ధనంబులు నగ్రహారముల్
గొను మని యిచ్చుభూమిధవ♦కుంజరు లున్నను లేమిఁ గుందుచు

న్నను హరి కిచ్చి రాజులఁ బ్రీణంబుగ నెంచి యశంబుఁ గన్నయా
యనఘునిఁ బోతనం బొగడెద ♦ నాస్మృతి భాగవతోత్తమోత్తముల్. 22

తక్కుంగల సుకవినాథులను సంస్కృతాంధ్రకవీంద్రులఁ గీర్తించి మదీయో
త్కృష్టమహోన్నతి నిధిగారలను చిన్ననాట నాంధ్రభాషయం
దభిరుచి పుట్టించి తదీయప్రయోజనం బుగ్గడించి గురువులై గ్రంథం జదివించి
నను నింతవానింగాఁ జేసిన సంస్కృతాంధ్రకవులను సంస్కృతాంధ్రాం
గ్లేయభాషాకోవిదులను సమాజసభాధురీణులను వైదికమార్గనిష్ఠాగరిష్ఠు
లును నగు నాగపూడి కుప్పుస్వామయ్యగార్లకుం బ్రణామంబు లిడియు నాకు
సంస్కృతవ్యాకరణంబుఁ జెప్పిన మద్గురుసత్రుం డగు ... నివాస ... సంద్రుం
గొండాడి యుపనిషద్గ్రంథంబుఁ దెల్పిన పండితకవివరుల్లను సర్వాలంకారభూషి
తులును నగు ... శాస్త్రిగారలకు నమస్కరించి నావిద్యాగ్రంథనకు
ప్రసాదంబులకుం దోడ్పడినవారికెల్ల నమస్కృతు లొసర్చి. 23

ఆ. బాణతిక్కన్ప్రగల్భులవలె ♦ ...గు ...
సరసకాదంబరిని దెల్గు ♦ ...
గలుగకున్నఁ దనర్ప్రతి ♦ గౌరవంబు
గలుగుటం జేసి తత్కృతి ♦ గాఢముగను. 24

సీ. కలుగఁ దౌరభాషఁ గలచను ♦ తాద్యంతముగ, భావ కవి కవిమండలి ♦ నగుల కెల్ల
శ్రుతిచరం బొట్ట శ్రీనాథ ♦ సుకవివాడ, నాత్ని నిలియుంపఁగా నేల ♦ సన్నకవుల

తే. ఎఱుకచాలుట నెండ్ర సవనలు నరసు
దాని నాదాసించును ♦ వజ్రకోటి
సుతులనరసులఁబగిదిని ♦ మతినిఁ దలఁచి
మంగళింపంగ నొనరింతు ♦ వందనములు. 26

చ. పరమతి శ్రీత్రయంబక ... ♦ వందితశీలుఁ జేరమాంబకున్
... జీర్ణదిన ♦ వాసుఁడ మారెల మల్లెపలం
బరశివదత్త ... ♦ పంగి ... పుడఁ బండితాళికిన్
గరము వినీతుఁడన్ గృహ ♦ కృష్ణను మానవసిష్ఠగోత్రుఁడన్. 27

వ. ఇట్లిష్టదేవతాస్తుతియు గురుపురస్కృతియుఁ బ్రేయస్స్మృతియు సంస్కృతాం
ధ్రకవీంద్రప్రణతియుఁ గావించి మదీయ ... ప్రకారం
బుగా. 28

—— షష్ఠ్యంతములు. ——

క. ఓంకారమందిరునకుఁ, శంకాతంకాదిరహిత♦శాంతాత్మునకున్
శంకాద్రివజ్రధారకు, సంకలితార్ధేందుమౌళి♦సర్వజ్ఞునకున్. 29

క. నిర్మలనిత్యాభ్రరూఢా,కర్మునకున్ గలుషఘోర♦గహనదవునకున్
శర్మునకున్ దత్తాఖిల, ధర్మునకున్ విబుధవినుత♦తత్త్వమయునకున్. 30

క. సత్యజ్ఞానానంద,స్తుత్యోన్నతరూపునకును ♦ శుభరూపునకున్
నిత్యునకు యుష్మదస్మ, త్ప్రత్యయగోచరునకు మృతి♦భయదూరునకున్. 31

క. అపవర్గాత్మునకున్ గత, విపదునకున్ స్థావరాది♦విశ్వాత్మునకున్
వ్యపగతమాయాహంకృతి, విపరీతునకున్ విషమ♦విధిరహితునకున్. 32

క. అగుణునకున్ సగుణునకున్, నిగమాగమవినుతగతికి ♦ నిర్వస్తునకున్
విగతాఖిలదోషునకున్, సగిరునకున్ సకలమాని♦సంభరితునకున్. 33

వ. అంకితముగా నభ్యుదయపరంపరాభివృద్ధిగా నాయొనరించు శృంగారకాదంబరీ
మహాప్రబంధంబునకుఁ గథాక్రమం బెట్టి దనిన. 34

—— గ్రంథారంభము-శూద్రకరాజవర్ణనము. ——

మ. తనయాజ్ఞం దలమోచి కొల్వ నృపసం♦తానంబు లెవ్వం డజ
స్రవనధిక్రాంతధరేశుఁ డై యవనిసు♦త్రాముండు నా శూద్రకుం
డనుభూభర్త ప్రతాపరాగనిజపా♦దాక్రాంతసామంతభూ
వనితాకాంతుఁడు శంభునోజ విజిత♦ప్రద్యుమ్నుఁ డై పొల్చును. 35

సీ. కమలనాభునిమాడ్కిఁ ♦ గరకమలంబుల శంఖచక్రాంకముల్ ♦ సొరిదిఁ జెలఁగ
గుహునిపోల్కి నెందు న♦కుంఠితశక్తియై జలధిక్రియ వడి లక్ష్మి♦జనకుఁ డగుచు
రాజీవభవుమాడ్కి ♦ రాజహంసచయంబుఁ గదిమివిమానంబు♦గను నొసర్చి
యమలగంగాప్రవా♦హంబుమాడ్కి భగీరథపథప్రవృత్తిచేఁ ♦ దనరి మిగిలి
తే. ఛాయాపతిగతి ప్రతిదిన♦జాయమాన
సముదయాన్వితుఁ డయి మేరు♦శైలమట్లు
సకలభువనోపజీవిత♦చ్ఛాయుఁ డతుల
విస్మయములకుఁ గర్తయై ♦ వెలుఁగు నతఁడు. 36

శా. దానార్ద్రీకృతహస్తుఁడై వెలయు ది♦గ్దంతీంద్రుమాడ్కిన్ సదా
నానాయజ్ఞవిధాయి యై కళలజ♦న్మస్థాన మై సద్గుణ

స్థానం బై సకలాగమంబులకు నా◆ధారంబు నై యొప్పు నా
భూసంఘంబు పరిధూనాశేషకులు ◆దుర్యాభృత్యద్రి బుధాలికిన్. 37

తే. అతఁడు వెండియుఁ గావ్యనవ్య◆భోగమంబు, నేర్పరులకెల్ల నేర్పరి,◆నెలవు రసిక
జనములకు నెల్ల, ధానమ్మ◆నయిలికెల్లఁ,బ్రోఁగయు నా వెలయు నా◆పార్థివుండు.

చ. అతఁ డొకవిక్రమంబున న◆హర్నిశము న్నాభిలోకఁ బై జగ
త్రయము విక్రమత్రయము◆దీనత నొందఁగఁ జేసినట్టి యా
సితయశు వామనదేవుని మా◆సించు; నిజాఖ్యన సర్వశాస్త్రవ
త్కృతిసతి పాద్యద్వయా◆ముఁ జేసి నృపకేసరి గారవ మొందు నేఁ. 39

తే. పూర్వపుణ్యతతులు◆పొందు లనఁ, గలిగిన కళంకమును జిర◆కాలమగ్న
మును గడగికొను చున్నదో◆యన నసించె, ధరణివిభులక్ష్మి తత్పాద◆ధారవారి.

సీ. సియించు నాతని◆వాక్కులఁ భ్రాంతి వసియించుఁ జంద్రుండు◆వదనమందు
వెలుఁగొనుఁ గనులను◆గంటములు వెలుఁగొనుఁ బను◆బలమునందు
వెలుఁగు నూపమునందుఁ◆జిల్కు మన్మథుండు వెలుఁగును ధర్మువు◆చిత్తమందు
నివసించు బుద్ధిని◆నిర్జరేశగురుండు నివసించు నది తదు◆న్నిద్రకాంతి

తే. జముఁడు ధనదుండు కోపవ్ర◆దానములను,ధరణిదేవత భుజమునఁ◆దనరుచుండు
ననుగతాద్భుతవిక్ర◆మావతారం, సర్వదేవను జలంభోధి◆శయనుఁ డగుచు. 41

చ. మదకరికుంభ పీఠముల◆మూర్గొని ప్రత్యర్థు లానన్నవేళలం
దదికినముత్యముల్ వెలుఁగు◆నాతనిఖడ్గమునందు, ముష్టిచే
నదుముటఁ గ్రక్కుధారసలి◆లామలబిందువు లోయనం గనం
బొదవఁగ దాన లాగఁబడి◆యుగ్మ్రగ సైపై జుళిపారగఁ గన్. 42

చ. పలుమఱు రాజ్యలక్ష్మి యుల◆పార్థివు నొద్దకు వచ్చు వారగా
పలికటుసంతత స్పృహ◆పానుదోదకవర్ణ దుగ్ధిసం
బుల నమరత్రియామలను◆బొల్పగు సన్మట కోటి భూరికసా
టలసమ సేకవర్ణ సలి◆ధట పలందు వెలుంగ గాంచెగన్. 43

తే. వ్యాకయుగమలు లగుభ ర్తల◆వనల కొట్టి
దమాన పొనరింప నెంచె నాఁ◆గత్వ్రీరాప
వహ్ని, విగవా రత్నద్వ్యగ◆వనిత వ్యాపయు
దమాన పొనరించు చెల్లఁజ్జుఁ◆దలుఁగకుండు. 44

చ. అతఁడు సమస్తలోకముల ♦ నాజ్ఞకు లోవడఁ జేసి యేలుచో
రతములయందు కేశముల ♦ గ్రాహ మొనర్చుట, విండ్లనే గుణ
చ్యుతి, చతురంగకేళికల ♦ శూన్యగృహంబులు, దూతి సంపుటల్
రతికలహంబులందె, గడు ♦ రాగవిలాసము గానవేళలన్ 46

చ. ధ్వజములయందుఁ గంపములు, ♦ స్వప్నములన్ దగ విప్రలంభముల్
గజములయందు నున్మదవి♦కారము, శాస్త్రములందుఁ జింతలున్
ద్విజపతిఖడ్గవర్మములఁ ♦ దీవ్రకళంకము లుండెఁ దద్ధరా
ప్రజలకు దండబంధములు ♦ పాటిలె ఛత్త్రమునందు సత్కృపన్. 47

సీ. భంగంబు శుద్ధాంత♦భామాలకములందె ముఖరత్వ మందె ♦ నూపురమునందె
చాపటంకృతిపుష్ప♦చాపచాపమునందె పాణిగ్రహము పెండ్లి♦పనులయందె
ఖరకశాఘాతంబు ♦ తురగవ్రజమునందె జాలమార్గము గవా♦క్షములయందె
యశ్రుపాత మజస్ర♦యజ్ఞధూమములందె భయమాపనికిఁ గనఁ♦బరమునందె
తే. యింక దేనను గల్గ దా♦యినవగుపకు, సకలలోకములకునై ♦ వక్రవాగ్ధి
సాహసికనాగ్రసక్తి కే♦చతురమూర్తి, రాజమాత్రుండె శాస్త్రస♦రాజవిభుఁడు.

మహాస్రగ్ధర. జలగాహక్రీడాతపూర్వ♦జ్జయకరిసంపృక్త♦నాభీరగంధస్థసిందూ
రలసత్సంధ్యాయమాన♦ప్రవిమలసలిల♦ప్రౌఢకేళీవిలోల
త్కలహంసావళిరాజ♦త్తటము, సువిచర♦త్సాన్నమానవ్యనాగీ
లలితోరోజాతఘాతో♦ల్లలదమలజలా♦ప్లోదయంధాయుగంబై 48

తే. పొలుచు వేత్రవతీనది ♦ యలరఁ జెంతఁ
గలిభయంబున నొక్కచోఁ ♦ గలసినట్టి
కృతయుగం బనఁగాఁ, ద్రిలో♦కీప్రసూతి
భవన మన విస్తృతం బయి ♦ వరిధవిల్లు. 49

క. విదిశాభిధాననగరము, ముద మొనరఁగఁ జేయుఁ జనకు ♦ ముఖ్యనగరమై
పొదలుచు ముల్లోకమ్ములఁ, గదనాగ్ర్యుం డనఁగ శూద్రకుఁడు ♦ గడిమిని నేలెన్. 50

మ. విజితాశేషమహీతలుం డగుచు నా♦పృథ్వీశుఁ డాక్రాంతమై
భజియింపన్ సకలావనీపతులు శుం♦భత్స్వాళిమాలాంతరిన్
నిజపాదాంబురుహద్వయంబు విడి శో♦ణీభారచింతన్ మదిన్
భుజమందున్ వలయంబుఁ బూనుగతిఁ దాఁ ♦ బూనెన్ ధరామండలిన్. 51

చ. సురగురువున్ మతిం గెలిచి ♦ శోధితసర్వనయప్రపంచుడై
వరఁగి కులక్రమాగతులఁ ♦ బండితవర్యు లలుబ్ధులున్ సదా

ఘనమనుష్యులై మెలఁగు గాన పాత్రులు మంత్రిసత్తముల్
నిరతము తన్నుఁ గొల్వ మది నెన్నది మోహనరూఢిఁ దాలఁగన్. 52

క. తన ప్రతిబింబములో యన, జనయము సింహాసనముల యనువుగ శౌర్యై
కనిధులయినను విజయమునఁ, దనరుచు సమయజ్ఞులైన ధాత్రీశసుతుల్. 53

సీ. ఈడుజోడై తన్ను వీడక యొప్పెడు గ్రామ్యపరిహాస మతిశయిల్లఁ
గావ్యనాటకకళా ఖ్యాయికాఖ్యాయి కాద్యాఖ్యానక ప్రశ్రీ ఖ్యాతిఁ గాంచి
కథనోదుపీన స్కంధోగ్ర దోర్దండమండిత [illegible] రసు మహితులగుచు
బహువాహవిదళిత వైభూధ నానేకధ్వజపటావీర బంధనులయి

తే. సాత్త్వికానుకులోత్పన్న సకలశాస్త్ర
పరిచయగభీరమతివిభా సురులు వినయ
పరులు ప్రజ్ఞలయి కొల్వఁ బ్రథమవయసు
నందువారలతోఁ గూడి యాడుచుండు. 54

ఉ. అతఁడు సత్త్వయుక్తుఁడు మహావిభవుండు నోట స్థైర్యమున్
ప్రాంతిఁ దొలంగి దగాచుమాఁ ద్యరాంగనగఁ జాల్క సమంత్రిసత్తముల్
ప్రీతినిఁ గోరి సంతతని చేడిన లేఁతవయస్సు గల్గినన్
వీత [illegible] గుఁ బగు న్నెవముఁ బూనినయట్లు [illegible]. 55

ఉ. రూపవిలాసనిర్జితసురుత్ప్రియుల్ వినమ్రవాయన
దూర్వ [illegible] మనోహరను భూమణిభూషితదేహవల్లరీ
ప్రావిత [illegible] భాగ్యలు పెక్కుగు గల్గినన్ స్ఫుర
ద్రూపుఁడు [illegible] శుద్ధ [illegible] గన్. 56

సీ. ఒకవేళ మిత్త్రుల యుల్లంబు రంజిల్లఁ జిత్రలేఖనకళా చితుఁడగుచు
నొకవేళ బుధులకు సుజ్ఞానమొదవంగ సత్కావ్యకథనప్ర చతురుఁడగుచు
నొక్క యెప్పుడు సభ్యలసదృశులై గొల్వ ముదమార నితిహాసములను వినుచు
నొకపుడు విద్యాంగసులుల్లసిల్లఁగ శాస్త్రగోష్ఠివినోదక నిష్ఠుఁడగుచు

గీ. గానగోష్ఠిని [illegible] మానసుఁడై [illegible] ప్రచండలఘు
ఝణఝణాత్ [illegible] మురజాహతి మతిఁ జెలంగు.

చ. ఒకసమయంబునన్ గవుల కుత్సుకమొప్ప సమస్యలిచ్చి చిం
తాకవరి [illegible] నొప్పఁగఁ జేసి బహూకరించుచున్
వికసితవక్త్రుఁడై కవులు పేరులిందుగఁ జెప్పు [illegible] ముల్
ప్రకటమనస్కుఁడై వినుచు భావచమత్కృతి కిచ్చు మెచ్చుచున్. 58

ఉ. కాలముపుచ్చు కేల్వగలు ♦ క్ష్మాపతి యీగతి స్వస్థచిత్తుఁడై
లీలఁ జెలంగఁ జిత్తము మ♦లీమసవృత్తిఁ జొన్ప కెవ్వఁడున్
దూల విరోధివర్గము వి♦నూత్నవిలాసముఁ జెంద లోకముల్
గ్రాల ధరాతలంబు మదిఁ ♦ గౌతుక మొప్పఁగ నేలు చుండఁగన్. 59

ఉ. ఇంచుక పీడి కెంపుజిగి ♦ నింపుజనింపఁగఁ దన్మిగేసు లిం
చించుక విచ్చి సౌరభముఁ ♦ జిల్కఁగ నద్దములందు భానుఁ డే
తెంచుచు నుండ నప్పుడె ♦ దివ్యసదంబున కల్లనల్ల భూ
చంచలలోచనాధవుఁడు ♦ క్ష్మాపతివర్గము వెంటఁ గొల్వ రాన్. 60

తే. కొల్వుకూటంబునకు వచ్చి ♦ కుతుక మొదవ
మంత్రిసామంతహితపౌర♦మాన్యు లెల్ల
బలసి కొల్చువంగ సరససం♦భాషణముల
లీలఁ గొలువుండ ద్వారపా♦లిక దలిర్చ. 61

సీ. సతుల కనర్ఘ్యహా♦శస్త్రిక దాపట ద్రేల భుజగగంధ♦ వ్రతముక్రియ
భీషణోజ్జ్వలకాంతిఁ ♦ బెంపారి, యవిరళ చందనసితకుచ స♦స్తనము చెలఁగ
మజ్జనోన్మజ్జన♦మమతఁ దేలెడుసురగజకుంభముల ♦ గంగ యనఁగ
రాజులు మూర్తిమ♦ద్రాజాజ్ఞ నాఁ గొల్వఁ గల నతిం స్ఫురితి♦ఫలసఁ గన్ను
తే. బరశురామునిపరశువు♦వగిది సకల,ధరణిపతులను లోఁగొని ♦ తనువుఁ గల్పి
నట్టిరాజ్యాధిదేవత♦యనఁగ శరద,యట్లు ధవళాంబరముఁ గల్పి♦యనుగు దెంచె.

ఉ. వచ్చి నమస్కరించి నర♦పాలకపూజ్య! సురేంద్రలోకముల్
జొచ్చెడువేళఁ గ్రుద్ధబల♦సూదనుపాలంకృతి నేలఁ బడ్డయా
సచ్చరితాన్యవర్తనుఁ డ♦సాధు త్రిశంకునిరాజ్యలక్ష్మి నా
వచ్చు నొకర్తు పుల్కసను♦వారిజలోచన ప్రాంగణంబునన్. 63

చ. నిలిచి నినుం గనుంగొనెడు♦నెమ్మినిఁ బంజరమందు నొక్క గా
చిలుకను దెచ్చితిన్ జగతిఁ ♦ జెన్నలరారెడురత్నరాశికిన్
జలధియుఁబోలె భాజనము ♦ క్ష్మాపతి! నీవును నీకులంబు ను
జ్జ్వలమతి యత్యపూర్వ మని ♦ స్వామి! నినుం గన నేచి యుండెడున్ 64

తే. దర్శన మొసంగి జన్మము ♦ ధన్యముగను
జేయు మని వేఁడుచున్నది ♦ క్షితివరేణ్య!
ముదలయే తోడితేర నా ♦ ముదితుఁ డగుచు
రాజులను గాంచి తప్పెని ♦ ర మ్మను మట. 65

క. అని యొసఁగె నాజ్ఞ నదియును, జని వేగమ తోడి తెచ్చెఁ ◆ జండాలసతిన్
జననీస్తనంధయ కృపయు, జననాథుఁ డూహ మెల్లఁ ◆ జన విస్మయమున్. 66

ఆస్థానగతహరిశ్చంద్రరాజవర్ణనము.

చ. పవికి భయంబుఁ జెంది యొక◆పట్టునఁ జేరిన గోత్రశైలమ
ధ్యమునఁ దిరంగన్న మేరువుక్రియన్ నరనాథసహస్రమధ్యసీ
మ వివిధభూషణస్థగిత◆మాన్యమణిచ్ఛవి మీనఁ బొల్చి వా
సవధనురాత్తదిగ్వితతి ◆ శంబరరంగినమైన సరంబు నాఁగన్. 67

సీ. తపనీయశృంఖలా◆దానితమణిచతుర్దండికాపండితో◆ద్భాసితంబు
లంబమానస్థూల◆లలితముక్తాదామశోభితాంచలకన◆త్సురుచిరంబు
గగనసందుకనూపుర◆కింకిణీవళి దభ్రపాటీకలహంస◆పాండురంబు
నవనవోజ్జ్వలదచ్ఛ◆నాతివిస్పష్టచిత్రచీనచీనాంశుక◆చిత్రితంబు
గీ. నగు వితానంబు క్రింద సుధాంశుకాంత
మణిశయ్య నధిష్ఠించి ◆ మకరకలాప
మంగళగతి పిదప ముఖమంటి ◆ గెలువఁ గాల్చఁ
బ్రస్తుచంద్రుండు నా నొప్పు ◆ స్ఫటికపీఠి 68

చ. పదముల నుంచి నీలమణి◆బద్ధధరాద్యుతి యుక్త నమ్రభూ
మిదయితదీర్ఘనిశ్వసన◆మేచకితంబులు నాఁగ నల్లన
పొదలెడు సన్నఖద్యుతులఁ ◆ బొల్చె ... నాని నాసనోల్లస
త్పదములపద్మరాగమణి◆సాంద్రమరీచులఁ గాటుకోరఁ గన్. 69

చ. మధువును గైటభుం దునిమి ◆ ... నుగఁ దద్రుధిరారుణోరుఁ డా
మధుమథనుండు నాఁ దనరు◆... న్యని రోచనఁ జిత్రితార్ద్రన
చ్ఛదమిగునాంచితాగ్రములఁ ◆ జాగుసుధాధవళంబులన్ సదా
విధునిను ... మరశ్వసన◆విస్ఫురితంబులఁ దాల్చె ధౌతముల్. 70

సీ. పరిమళమలయజ◆పరిలిప్తధవళవక్షస్స్థలి కుంకుమ◆స్థాసకమున
నందంబు లేయొండ ◆ నంది చెలంగెడు కైలాసశిఖరి నాఁ ◆ గ్రాలువాని
శశిశంక వచ్చిన ◆ సన్నాల నా నొప్పు ముత్యాలసరములు ◆ మోమువాని
వికసితాంభోజాత ◆ సకలయుక్తం జెల్ల దయియుంచెడు సులోచ◆నములవాని
గీ. నతిచపలరాజ్యలక్ష్మిని ◆ పట్టి వట్టి, కట్ట నుంచిన లోహశృం◆ఖలము లనఁగ
నలరు నీలంపుఁ గేయూర◆ములను దాల్చి, సంతసంబున నొప్పు డు◆త్సాత్త శేంద్రు.

తే. అష్టమీచంద్రశకలంబు ♦ నవఘళించి, విమలకలధౌతపట్టంబు♦విధముఁ దెల్పు
సకలరాజ్యాభిషేచన♦సలిలపూత, ఫాల మూర్ధాననాథంబు ♦ ప్రస్ఫురింప.

తే. కించిదవనతకర్ణపం♦కేరుహంబు, వింతచెలువంబు గడియింప ♦ వెస్ఫురింప.
మాలతీపుష్పచూడుఁడై ♦ మహితశిఖలఁ, బతితనతశత్రుగణాళి♦తృప్తిమీఱ.

తే. అనఘ భూషారుచిపిశంగి♦తాంగుఁ డగుచు
హరునినేత్రాగ్ని మే నెల్ల ♦ నలమికొనిన
స్మరుఁ డనఁగఁ దన్ను సేవింప ♦ నరుగుదెంచి
నట్టి యాశాంగనలఁ బోలు ♦ నతివ లెవ్వరు. 74

తే. బలసి కొలువంగ మణిసభా♦స్థలమునందు
బింబితాశేషదేవుఁడై ♦ ప్రేమఁ దన్ను
ధరణి వ్యాప్తిమఁదాల్చిన ♦ సరణి తోఁప
సరససంభాషణంబుల ♦ సల్పువాని. 75

సీ. సకలానుభోగ్యమై ♦ సామాన్య గాని యైశ్వర్యముచే నాశ్లిష్టుఁ ♦ డైనవాని
బహుజనవేష్టిత♦పార్శ్వుఁడయ్యును నెప్డు నద్వితీయుం డయి ♦ యలరువాని
నగణితగజరథ♦హయసాధనుండయ్యు నసహాయుం డయి ♦ యుడుగువాని
నొకదేశమున నుండి ♦ యొనరంగ సర్వభూవలయంబు నేలెడు♦వానిఁ గాని

తే. సతత మాసనగతుఁ డయ్యుఁ ♦ జాప మందె
యుండి సకలారికాష్ఠముల్ ♦ నుండఁ జేసి
యుజ్జ్వలత్ప్రతాపాగ్ని యై ♦ యొప్పువాని
ననఘుఁ డయ్యును నురుదోషుఁ ♦ డైనవాని. 76

వ. వెండియు. 77

సీ. అతిదీర్ఘనయనుఁ డై ♦ యలరియు సతిసూక్ష్మదర్శనుం డయి యొప్పు ♦ ఘనగువాని
నతిశుద్ధమానసుం ♦ డయ్యును నెప్పుడు కృష్ణచరిత్రుఁ డై ♦ కెరలువానిఁ
గోపస్వభావుఁ డై ♦ కొమరారియుఁ గళత్రవల్లభుం డయి లీల ♦ నలరువానిఁ
గరవిహీనుం డయ్యుఁ ♦ గరగతాశేషభూవలయుఁ డై ప్రభుత చేఁ♦బరఁగువాని

తే. ననవరతదానశాలియై ♦ యమదుఁ డగుచుఁ
బొలుచువానిని నాస్థాన♦భూమి గతుని
దూరమున నిల్చి యొక్కింత ♦ తొలఁగి మ్రొక్కఁ
గాంచె మాలెత శూద్రక♦క్ష్మాతలేంద్రు. 78

చ. కనుఁగొని రత్నకంకణము ♦ ఘల్లని మ్రోయఁగ వేణుదండమున్
గొని సభదిట్టతనస్థలినిఁ ♦ గొట్టను గట్టిగ రాజు లెల్ల నా
ధ్వని విని యుల్కిపట్టున నృ♦పాలుని మాని తదాసనంబుపైఁ
బరఁగిరి దృష్టు లెల్ల గడ♦వారము తాళినవంబునం బలెన్. 79

వ. అంత. 80

చండాలకన్యావర్ణనము

సీ. వయసుచెల్లుటఁ జేసి♦పలితమస్తకువాఁడు గడునెఱ్ఱసగునపాం♦గములవాఁడు
సాముచేయుట నెప్పు ♦ పసలియుఁ బ్రాయంబు పదిలనిమొయిలాపు♦సౌరువాఁడు
నంది చండాలత్వ ♦ మహితనృశంసతా గాఢగర్వమహిమంబు ♦ గలుగువాఁడు
ధవళాంశుకము నడి♦ధానంబుగాఁ గట్టి యుదిరి యుష్ణీషంబుగా ♦ నమరువాఁడు
గీ. పురుషుఁ డొక్కరుఁడు ముందుగాఁ ♦ బోవుచుండఁ
గనకమయమాయురులఁ గీర♦కాంతి వెలుఁగ
మాతంగియుంబు నా నొప్పు ♦ మహితకాంత
రంబు గొని చేరఁ గాంచిరి ♦ రాజు వెంట. 81

ఆ. నీలకంచుకంబు ♦ నీటుగా దొడిగి, మాఱఁ దొడిగి పసపు ♦ జారుపైఁట
వసన మొప్పఁ బసి ♦ వాలుగంధాశన, మెచ్చి నొప్పలవని ♦ దొంతి నగడి. 82

చ. ఒకచెవి దంతపత్త్రరుచు ♦ ముజ్జ్వలకాంతులఁ జెక్కుటద్దముల్
ప్రకటవశీకృతంబు లయి ♦ భాసిల నొక్కు మదుమ్ర జెక్వరా
ప్రకలిత సామినీముఖము ♦ పట్టుపనఁ బొల్పుచు నిందురేఖ
నుగ్రతమాతిం గ ౦ తి యయి ♦ నూత్నవిలాసము గొల్పుగారి నాన్. 83

మ. సుకృతోర్ధ్రన్నలవాంశ్రాంకమునతక♦జాతాయతాకాంగక
ద్యుతినీలాయితలక్ష్మినాఁ గుచితకం♦బు ద్వేషికాంతిప్రాప్య
సతనూతాంత ధూమనీలరతి నా ♦ నామమునాఁ గంటికిన్
దతప్రీతిం గని పాదు సుస్థ్యరసుతి నాఁ ♦ దళ్కొత్తుచున్ వెండియున్. 84

తే. అపుడు మహీపాలునిఁ జంద ♦ యతనికి క్షో
ణి క్షపాదాంబుజాతి ద్యు ♦ వెలఁగు గౌరి
యనఁగ లాతోరనాక్షప♦దంబుజాతె
యగుచుఁ గడువింత కాంతుల ♦ నవని మెఱయు. 85

క. ఎఱ్ఱ నగుత్రేళ్ళకాంతుల, నెఱ్ఱనినఖకిరణములను ♦ నిల నడుగు లిడన్
ఎఱ్ఱనగు నంచుఁ జిగురులఁ, జిఱ్ఱుగఁ బఱచినవిధంబుఁ ♦ జేయుచు దిగులన్.

సీ. పై కెగఁ బ్రాఁకెడు♦పచ్చలమంజీరమణిమయూఖావళి ♦ మయినిఁ బగిది
రూపంబుపై మరుల్ ♦ దీపింపఁగా బ్రహ్మ నప్రమాణునిగాఁగ ♦ నపఘటించు
జాతిని శోధింప ♦ జాతవేదుఁడు బిగ్గఁ గౌఁగిలించినగతిఁ ♦ గ్రాలఁ జేయు
నూఁగారులీఁగకు ♦ బాగారఁ దీర్చిన యాలవాలం బన ♦ నరిశియిల్లు
తే. మదనగజమూర్ధ నక్షత్ర♦మాల యనఁగ
నలరు మొలనూలు కటిసీమ ♦ నమరఁ గాల్చి
స్థూలముక్తాఫలంబులఁ ♦ గ్రాలుహారి
మఱితఁ బ్రేలాడఁగాఁ గడు ♦ నలసగతిని. 87

సీ. అరయ శరజ్జ్యోత్♦యుటు వికసితసితకంజాతలోచన; ♦ కనుల భాతిఁ
గరగతాంభోజాత,♦కమ్రవర్ష త్తువుగతి ఘనకేశాళి; ♦ గమనభూమి
కరణి నక్షతరూప, ♦ కాననాంభోజనీవడువున మాతంగ♦ఎరిగతియును
నమరభామినిమాడ్కి ♦ నసులీన, నిద్దురవలె లోచనగ్రహా♦నగ్గనీయ
తే చిత్రగతగతి దర్శన♦సిద్ధిమాత్ర
ఫలద, మధుమాసకుసుమంబు ♦ భాతి జాతి
రహిత, స్మరచాప మన ముష్టి ♦ రహి నణంగు
మధ్య మూర్ఛగతిని జిత్త ♦ మాథినియును. 88

వ. మఱియు. 89

ఉ. జక్కులతేనిలక్ష్మిగతిఁ ♦ జాగతరాలకి భాసమానయుఁ
జక్కఁదనంబు నష్టపుడె ♦ సంజనితం బగుప్రాయ మింపుసొం
పెక్కఁగఁ జేయ స్పర్శసుఖ♦హీనయు సట్టు లమూ ర్తచాడ్పునఁ
జక్కలమాల నా శ్రవణ♦శోభితభూమణ యై చెలంగుచుఁ. 90

ఆ. మలయగిరినితంబ♦మర్యాదఁ జందన, పల్లవావతంస ♦ ముల్లసిల్ల
నరుగుదెంచి మ్రోల ♦ నణఁకువ దోఁపంగ, నిలిచినట్టిమాల♦ నెలఁతఁ గాంచి.

—చండాలకన్యకంగని విస్మితుండగు శూద్రకునిస్వగతచింత.—

వ. మనమున విస్మయంబుఁ గని ♦ త్క్ష్మాపతి యిట్లను బ్రహ్మసృష్టి కే
మనుదు ననర్హ మైనస్థల♦మందు నొనర్చె విచిత్రసృష్టి దీ
నిని నసమానరూపజిత♦నిర్జరభామసహస్రఁ గాఁగ స
ర్జనము నొనర్చి నీచకుల♦జాతనుగా నొనరించె నక్కటా. 92

ఉ అంటిన దోష మంచు మది ♦ నంటినభీతిని ధాత చేరితో
నంటక చేసెఁ గాక మఱి ♦ యంటిన నిట్టియనూనకాంతి హై

ముంట ఘటిల్లునే కరస◆మున్నతి తావయవంబు లివ్విధం
బుంట యొకింత యెన్నఁడును ◆ నుర్వి నపూర్వ మి[illegible]ంచు నెంచెదన్. 93

ఉ. ఏమని యాడువాఁడ విధి ◆ గిట్టియనర్హవిధిప్రవర్తనన్
భామిని దీని నావజిత◆పంచశరాంగనఁ గాఁగఁ జేసియున్
భూమిని హీనజాతిగను ◆ బుట్టఁగఁ జేసె, మనోజ్ఞ యాయుష
త్రాము విరోధులెట్టుగలెఁ ◆ దా సురలోచితి గాక పోయెఁ గా. 94

క. అని యాగతి బహుభంగుల, మనమునఁ జింతించుచుండి ◆ మనుజేశ్వరుఁ డా
వనిత కడు భక్తి మ్రొక్కి శ్రవణానందముగ పల్లవంబు ◆ వ్రాలి న్వసనమున్. 95

ఆ. మ్రొక్కి మనికిపట్టిమంబు ◆ ముదముఁ గాంచి
వినయ మలరఁ గూర్పుండ ◆ విహాగినమును
బంజరముతోడఁ గైకొని ◆ పట్ట గరిగి
ప్రగమునఁ దలఁ జెట్టు నానియె న్వ◆పుంగవునకు. 96

శుకవర్ణనము - [illegible]

ఉ. దేవా! యావిహంగమము ◆ దివ్యవిహంగము చెప్పనేటికిన్
భూవర! సర్వశాస్త్రములు ◆ పుణ్యకథల్ సకలేతిహాసనా
నావిధ కావ్యముల్ బహుళ◆నాటకముల్ శ్రుతిగీతసంగతుల్
భూవలయంబునం గల య◆పూర్వములెల్ల నెఱుంగు నెంచఁగన్. 97

వ. మఱియు. 98

పరిహాససల్లాప◆పరిపాటిఁ దెలియును వీణామృదంగాది◆విధ మెఱుంగు
ప్రణయప్రకోప◆భామినీసాంత్వనచాతురోపాయ◆సరణి నేర్చు
చిత్రకళాపూర్వ◆చిత్రవైఖరి మేటి నృత్తప్రయోగవి◆నీతజగతి
స్త్రీపుంసలక్షణ◆శీలనసంవేది మాన్యాశ్వశాస్త్రజ్ఞ ◆ ముఖులు నేది

తే. సకలభూతలరత్న మీ◆శుకవరేణ్య
మానని సిద్ధ శైకంపాయ◆వాఖ్యఁ బరఁగఁ
బాత్రమవు రత్నముల కెల్లఁ ◆ బార్థివ నీవ
యనుచుఁ గొనితెచ్చె మాస్వామి ◆ యాత్మజాత. 99

క. కైకొనుము దీని మదిఁ గృపఁ, గైకొని మాయన్నమింకఁ ◆ గైకొన ఫలమున్
నీ కొదఁ గూర్పు ముదంబును, నీకే [illegible] దీని ◆ నేర్పు గన భువిన్. 100

క. అని రాజపుత్రి పంజరమును నిడి యతఁ డగుఁగఁ జిలుక◆ముదమున రాజుం
గని యభిముఖమై కుడిపదమును సెత్తి విజయ మనుచు న◆పూర్వవృత్తిన్.

క. భవదరివనితాకుచయుగ, మవిరతబాష్పములు ... మాడి ...
కవిభావసుచింతను నిలిచి వివుక్తాహార మగుచుఁ ... 102

సీ. అనియెక్కపద్య మా♦యండజంబు పఠింప నది విని ...
విస్మయావిష్టుఁడై ♦ పీడి చేష్టలు మ్రాను వడి యొకింతకుఁ ...
మహితాసనాసీను ♦ మాన్య బృహస్పతివలె నయ ...
నఖిలమంత్రులలోన♦నగ్రగణ్యుఁ గుమా ... పాలితాఖ్యామాత్యుఁ ♦ బరికించి
తే. నగ్రజన్ముని గనుఁగొని ♦ యనియె నిట్లు
విన్నవారలె మీరల లీ♦విహగరత్న
మెంత స్పష్టముగాఁ బరి♦యించెఁ బద్య
మేమి మధురిమ సరి దీని ♦ కెందు లేదు 103

సీ. వర్ణముల్ సాంకర్య♦వర్జితంబులుగాఁగఁ బ్రవిభాగకలన చేఁ ♦ బ్రకటికింపి
వత్తులు పొల్లులు ♦ హత్తించి యర్థంబు వ్యక్తమగుచో ... ♦ ...
రసభావములు ప్రోల♦రాజిల్లు విధమునఁ బరఁగ రసోచిత♦భావ ...
రనసముజ్జ్వలరాగ♦రమణీయమై యొప్ప శ్రుతిమిళితంబుగ ♦ ...
తే. మదికి హర్షంబుఁ బెంపఁ గ♦న్నమతి పెంపఁ
బలికె నీచిల్క చక్కర ♦ లొలుక వింత
తొలుక యే మని చెప్పుదు ♦ నిలను నట్టి
యద్భుతము చూడ నిది కడు ♦ నద్భుతంబు. 104

శా. నానాజాతివిహంగమంబుల భువిన్ ♦ నానాప్రకారంబులన్
గానన్ లేదొ యెఱుంగ మిట్టిఖగముల్ ♦ గానంగ రా దిట్టివి
జ్ఞానం బేఖగజాతికిన్; మిగుల నా♦శ్చర్యంబు, తిర్యక్కునున్
జ్ఞానంబుం గనినట్టిమానవుక్రియల్ ♦ జాతుర్యముం జూపుడున్. 105

క. ననుఁ గని దక్షిణపాదమ్మును నెత్తుచు విజయశబ్ద♦మును పఠియించెన్
మన ముప్పొంగఁగఁ బద్యమ్మును జదివెను ... ♦ ముద్దుఁగ బరియున్.
తే. తెలుచు పక్షులుఁ బశువులు ♦ నెఱుఁగ వేమి
నిద్ర భయమును నాహార ♦ నిధువనములు
మాత్ర మేకాని మహిని వి♦చిత్ర మరయ
ననుచుఁ బృథ్వీశుఁ డనుటయు ♦ నాప్తమంత్రి. 107

క. చిఱునవ్వు నవ్వి నరపతి, నరునకు నిట్లనియె న్నృపతి♦నయ్య! యెఱుఁగవో
ధరశారికాశుకాదులు, పరులు పఠించినది యెల్లఁ ♦ బల్కు నటంచున్. 108

ఆ. పూర్వజన్మమునను ♦ బొందిన సంస్కారమునననొ, మనుజయత్న♦మునననొ, దీని
కీర్తిచతురత లభించె♦యుండె నృపోత్తమ!, చిత్ర మేమి యిందుఁ♦జెప్పుము సుమ.

వ. వెండియుఁ దొల్లి మనుజులకుం బోలె వీనికిని యతివిస్పష్టం బగువాక్ప్రౌఢిమ
కలదు. అగ్నిశౌచంబున శుకంబులకు సపరిస్ఫుటాలాపతయు సామజంబులకు
జిహ్వాపరివర్తనంబును సంప్రాప్తం బయ్యె. అట్టిసంస్కారవిశేషం బెద్దియేని
నుండ నోపు నని యనుచుండ లోకబాంధవుం డంబరమధ్యం బధిరోహించు
టయు మధ్యాహ్నశంఖధ్వానంబులు పటుపటహనాదంబులు మిన్నుముట్టి
చెలంగె. 110

తే. దాని నాలించి రాజును ♦ స్నానమాడ
సమయ మయ్యె నటంచును ♦ సకలనృపుల
వీడుకొలిచ్చి యనిచి తా ♦ వేడ్కమీఱఁ
గొలువు చాలించి లేచెను ♦ వెలుపు మిగుల. 111

తే. ఓలగమునుండి లేచ నా♦యుర్వరేశుఁ, డేమి చెప్పుదు నాగొలు♦వెల్ల క్షుభిత
మయ్యెఁ; గోలాహలారావ♦మన్ని దెసలఁ, జెలఁగెఁ బెల్లుగసందడి♦కలిగెమిగుల.

—— నృపాస్థానసభామంటపసంబంధవర్ణనము. ——

సీ. చలితాంగదాగ్రసం♦సక్తంబులై పాటితంబులౌ చీనిచీ♦నాంబరములు
నాతోపమున వ్రాల ♦ ననుకరించుచుఁ గంఠసీమఁ దూఁగాడెడు♦దామములును
నంసదేశంబున ♦ నలుగుకుంకుమపటవాసపింజరితోది♦గ్వసజములు
సగము జ్రీలాడెడు ♦ శ్రవణోత్పలంబులు ముద్దు లాడుకపోల♦ములు చెలంగ

తే. నటుల నుబ్బొంత లూఁగెడు ♦ బోగములును
మాలతీశేఖరోత్పత♦న్మధులిహములు
వెలయ నహమహమిక మ్రొక్క ♦ వేగ వచ్చు
మన్నెతేఁడులసందడి ♦ యెన్నఁదగదె. 118

వ. వెండియు వికచారవిందమకరందబిందుసందోహరసాస్వాదనతుందిలంబు లైన
పాండురచ్ఛదంబులనినాదంబుల దిగ్దరితంబులై పదపదంబున రణరణాయితంబు
లగుభుజాదండంబులఁ జామరగండంబుల నిడికొని యిటునటు పరిభ్రమించు
చామరగ్రాహిణులరమణీయమణిమంజీరఝంకారంబులచేతను, నందందుసంచ
రించు వారముఖ్యలయానలఘునజఘనంబులతోఁ దనగలగలలాడుమొలనూలిరత్న
మాలికలనినదంబులచేతను, నూపురరవాపూరితంబు లై యాస్థానమండపసో

పానఫలకంబుల ధవళితంబులఁ గావించుగృహవాపీకలహంసలకోలాహలంబుల చేతను, రసనారత్నరసితంబుల నాలించి కంచుమ్రోఁగువిధంబున ఖణేల్లుఖణేల్లు మని తారతరవిరావంబుఁ గావించుగృహసారసంబులకూజితంబులచేతను, [illegible] భసగతిం జనుసామంతభూకాంతానీకంబులచరణతలాభిఘాతంబులయి భూమిని క్రక్కదలించెడునా నిర్ఘాతంబుభంగి గంభీరంబుగ నిర్ఘోషించు నాస్థానసంపద ధ్వానంబుచేతను, సారెసారెకు సంభ్రమంబున జనంబుల [illegible] జేయుచుం బ్రాసాదనికుంజపుంజంబులు ప్రతిధ్వను లీన నుప్పొంగుచున్న యుతా మాలోకయతాలోకయతయని గట్టిగ నఱచుప్రతీహారివేత్రహస్తుల [illegible]లోకన శబ్దంబులచేతను, జూడామణులు చలింపఁ దత్తరంబున నుత్తమాంగంబులు నవన తంబులఁ గావించి ప్రణామంబులఁ గావించురాజులయుమణిమండితాందోళిత కిరీటకోటిసంఘట్టితం బయినమణికుట్టిమనిస్వనంబునను, బ్రణామముఁ గావించి లేచుతఱి జాఱి యతికరినమణికుట్టిమంబుప్పఁ బడి ఝుంఝుంగా ణాత్కారంబు చేయుమణికర్ణపూరంబులయులివునను, జయ జీవ యని మృదుమధురగీతగానం బు సేయువందిమాగధులమంగళగీతకలకలంబునను, బ్రయాణజనచరణ[illegible]లాభి ఘాతభయంబునఁ గుసుమవిసరంబుల విడిచి ప్రాకిగయు మిళిందబృందంబుల ఝుంకృతులపెనుసందడిని, నతిత్వరితగతిం బఱచు నవనీపతుల కేయూరాగ్రం బులు దాఁకి శబ్దించురత్నమాలికావిరాజితంబు లగుమణిస్తంభంబుల [illegible]రావం బునను, దదాస్థానమండపంబు చంద్రోదయసమయసముజ్జృంభితసముద్రరవంబు చందంబునఁ బరిక్షుభితం బయ్యె నట్టియెడ. 114

క. ఆలీల ననిపి రాజుల, మాలెత క్రమమునఁ బిలిచి కొనఁగ ♦ నుపలిచియును దాం బూలకరండకవాహినిఁ, దా లోనికి శుకముఁ గొంచుఁ ♦ దరలుమని వడిన్. 115

క. అరిగెను లోనికి నాప్తులు, నరపతులును గొంద ఱొలసి ♦ నవ [illegible] భరణమ్ము లూడ్చి విగళిత, కిరణుం డగు దివసకరుని ♦ క్రీణి [illegible]. 116

క. చని యుచితసాధనంబులఁ, గొని వ్యాయామావనికిని ♦ గుతుకం బొప్పం దన కీడగు నృపపుంగవ, తనయులతోఁ గూడఁ గొంత♦తడవు [illegible]. 117

ఉ. చెమ్మటబిందువుల్ చెలఁగఁ ♦ జెక్కుల నిటలంబునందు
తెమ్మున సిందువారసుమ♦చారుగుళుచ్ఛముభాతిఁ జంద్రమప్పై
నిమ్మగు సౌధబిందువుల ♦ యింపున గాఢపరిశ్రమాతిరే
కమ్మున హారపంక్తి తెగఁగాఁ ♦ బడు మౌక్తికవారమో యనన్. 118

ఉ. సాము నొనర్చి కొంతవడి ♦ శ్రాంతినివర్తనుఁడై స్నానశాలకేఁ ద
ద్భూభుజుని నేగుదెంచెఁ గడుఁ ♦ దొంతరఁ బద్దెలు వారికింకర
స్తోమము స్నానసాధనపుఁ ♦ దోయములన్ గమకూర్చి, మార్గమున్
సావధానయుక్తయటంచుఁ దనకు ♦ భక్తిని దెల్పఁగ వేత్రహస్తులున్. 119

—ఇంద్రకరాజస్నానవర్ణనము.—

సీ. వితతసితోపలోచ్చ♦వి భ్రాజితంబును స్ఫాటికోన్నతపీఠ♦భాసితంబు
గాంగేయగంధోద♦కద్రోణివిలసి తమధ్యంబు మణిగణ♦మండితంబు
సభ్యాంజనోచితా♦భ్యంతతైలాదికంబు సువాసనా♦గర్భితంబు
బహువిధాంభోయంత్ర♦పరిగతంబు సుశిక్షితాభ్యంజనప్రముఖా♦ధ్యాసితంబు
గీ. సురభిగంధద్రవ్యపూరిత♦పరిమళాప
కృష్టమధుకరసంరావ♦కీర్ణసీమ
నిర్వృతావకుంఠితముఖ♦ఘనవితర్క.
జనకకలశంబు స్నానవే♦శ్మంబుఁ జొచ్చె. 120

తే. వారవనితలు తిలయుంట ♦ ...గంధ, బంధురామలకంబులఁ ♦ బార్థివుండు
చొచ్చి గంధోదకద్రోణి ♦ నిచ్చలుఁ, జలవిహారంబుఁ గావించె ♦ లలితగతిని.

క. జలకేలిశంబులు గైకొని, జలజాక్షులు కొంత తడవు ♦ జనపతిపైఁ దగన్
జలకంబు లాడ నేగిరి, లలితముగఁ దోపవు లూడ్చి ♦ స్తనపరికరులై. 122

ఉ. కమ్మలఁ దీసి నెచ్చెలుల ♦ కంబులఁ గ్రమ్ములంట దిద్ది వ
స్త్రమ్మున బిగ్గఁ గట్టి లలి♦త స్తనయుగ్మము; స్తనకేఁ ద్రోసి కొం
చిమ్ముగఁ గంకణంబులను ♦ నిందునిభాస్యలు వచ్చి సంత వే
గమ్మునఁ జెంబులం గొనుచు ♦ క్షితిపతి ...డును స్నానమాడఁగన్. 123

ఉ. ...రలం ...డిఁ గూడి ప్రపం♦చద్యుతి ...కేలిల శాంతతోం
దీరని ప్రీతిఁ దమ్ములల♦దివ్యకటాహమునందుఁ జొచ్చి నా
నారచనల్ చెలంగ ఘన♦నాగము వోలెఁ గరేణు...లీల
...రివిహారముల్ సలిపె ♦ వచ్చెను స్ఫాటికపీఠ కర్తృతన్. 124

క. మరకతకలశగభస్తులు, ...ంగ జెందుచుఁ శ్యామలాంగ♦భామలు దూలన్
చెదసిన పద్మినులన భూవరు నభి...కించి రెలమిఁ ♦ బత్త్రపుటములన్. 125

క. కరకలితరజతకలశలు, వరమనువులు గొంద అపుడు ♦ పరిపూర్ణనిశా
కరనిర్గతసుజ్యోత్స్నా, ఝరమునఁ దత్స్నానవిధిని ♦ సల్పిరి ... ల్పాన్. 126

క. కలశోత్క్షేపశ్రమమునఁ, గలిగినస్వేదమున నార్ద్ర ♦ గాత్రలు గొందఱ్
జలకము లార్చిరి స్ఫాటిక, కలశంబులఁ దీర్థవారి ♦ క్ష్మాపతి కంతన్. 127

క. చందనరసమిశ్రాంబులఁ, గొందఱు జలజాతముఖులు ♦ క్షోణీపతికిన్
గ్రందుగ మలయాద్రిసరి, ద్బృందముగతిఁ దీర్చి రధిక ♦ ప్రీతి జలకముల్.

చ. కలశము లెత్తి పార్శ్వములఁ ♦ గ్రాలఁగఁ జేతులు రన్నఖద్యుతుల్
దోలకఁగ వ్రేళ్లసందులను ♦ దోరముగాఁగఁ దొరంగువారిధా
రల జలయంత్రదేవతల ♦ రాణ చెలంగఁగఁ గొంద ఱున్నహీ
తలవిభు జల్కమార్చిరి ని♦తాంతముదం బెసలార నంతలోన్. 129

చ. భువనము లెల్ల బూరటిల ♦ భూరితరధ్వని బానశంఖముల్
చెవుల నగల్చుచుం జెలఁగెఁ ♦ జేష్టలు వీడఁగ దిగ్గజేంద్రముల్
ప్రవిహతఝల్లరీపటహ ♦ భాంకృతివేణుమృదంగవల్లకీ
రవములతోడ ఘోరున ధ♦రారమణుండు కృతాభిషేకుఁ డై. 130

తే. భుజగనిర్మోకపరిలఘు ♦ పూతవసన
ములను ధరియించి ధవళజీ♦మూతశకల
శుచిదుకూలమ్ముఁ దలఁ జుట్టి ♦ రుచిరగతిని
వార్చి సూర్యున కర్ఘ్యంబుఁ ♦ గూర్చె భక్తి. 131

తే. దేవగృహమున కరుదెంచి ♦ దేవదేవు
శివునిఁ బూజించి యగ్ని న♦ర్చించి నిమ్మఁ
జన విలేపనభూమికి ♦ క్ష్మావిభుండు
మిత్రు లరుదేర వెంట న♦మేయసరణి. 132

తే. ఝుమ్మఝుమ్మని మధుపబృం♦దమ్ము లోలసి
క్రమ్ము వాసనగలపచ్చ♦కప్పురమ్ము
కమ్మకస్తురి కేసరి ♦ కలిపినట్టి
చందన మలందె మెయినిండ ♦ క్ష్మావరుండు. 133

తే. మాలతీపుష్పదామంబు ♦ గ్రాల శిఖను
వస్త్రపరివర్తనము చేసి ♦ వజ్రకర్ణ
పూరమాత్రైకభూషణ♦భూషితాంగుఁ
డగుచు భోజనశాలకు ♦ నరుగుదెంచె. 134

తే. పంక్తిఁ గుడువంగఁ దగుధరాపతులఁ గూడి
యారగించెను నలరుచు నత్యపూర్వ
మత్రసోపేత మాహారసమితి నృపతి
సముచితాలాపసుఖరసాస్వాద మొప్ప. 185

వ. అంత నాభూకాంతుండు ధూపధూమవర్తిం బరివీతంబుఁ గావించి ప్రక్షాళిత కరకమలుం డయి తాంబూలంబుం జేకొని యామణికుట్టిమంబు డాసి యుత్తరీయం బునఁ బరుపెట్టికొనివచ్చి ప్రతీహారి కై దండ యొసంగ నభ్యంతరసంచారంబు నకుం దగినపరిజనం బనుగమింపఁ జుట్టును స్ఫటికంపుగోడలు వెట్టినభంగి నతి ధవళజవనికానికాయంబుచేఁ బరిగతపర్యంతంబై యతిపరిమళమృగనాభిమిళిత చందనోదకంబున నతిశిశిరంబును విమలమణికుట్టిమం బనుగగనంబున విరా జిల్లుతారాగణంబు నాఁ బొల్పు నవిరళపుష్పోపహారంబుచే సముద్భాసితంబును, సాక్షాత్కరించిన గృహదేవత లన సాలభంజికానివహంబు దనరు చందనసలిల క్షాళితంబు లయి వెలుఁగు వెండికంబములచే విరాజితంబును, నతిబహుళకాలా గరుధూపధూపితంబును, నిశ్శ్రమముగ వర్షించుటం జేసి యతిధవళం బగు జల ధరశకలంబు ననుకరించుచున్న హంసనాళసితం బయినప్రచ్ఛదపటంబును, దలాఁపినిఁ బెట్టుదిండ్లును, మణిమయంబు లగు ప్రతిపాదుకలపైఁ బ్రతిష్ఠితంబు లయిన కోళ్లును, బ్రక్కనున్న రత్నపాదపీఠంబును గలిగి చలిమంచశిలాఫలకంబుం బోనిశయనంబుచే సనాథీకృతంబును నగుమణివితర్దికచే నతిరమ్యం బగు నాస్థానంబుఁ జొచ్చి యందు. 186

చ. అసిలత నంకమం దునిచి జ్యోత్స్నలి భక్తిని గూరుచుండి ఫు
ల్లసరసిజాభిహస్తముల లాలితభంగిఁ బదంబు లొత్తఁగా
నసిధర, సెజ్జఁ బండె నృపుఁ డాసమయంబున దర్శనీయమి
త్రసచివమేదినీపతులు దగ్గఱ యిష్టకథావినోదముల్. 187

చ. సలుపుచు నుండ ఖడ్గధరచాయఁ గనుంగొని లోని కేగి యా
చిలుకను వేగ తెమ్మని విచిత్రకథల్ విన వేడు కయ్యెడుం
మలగొనునద్భుతంబు మది మానిని! యన్న మహాప్రసాద మం
చలఘుగతిన్ శిరంబునఁ దదాజ్ఞ వహించి యొనర్చెఁ దద్విధిన్. 188

వ. అంత. 189

—ద్వారపాలిక రాజునొద్దకుఁ జిలుకం దెచ్చుట.—

ఉ. బంగరువేత్ర మూఁతఁగొని ♦ పల్కులు దొట్రిలఁ దేల్లకంచుకం
బంగమునిండఁ దాల్చి విన♦తాంగముతోడ విహంగజాతిశ్రీ
తిం గలహంసవృద్ధముగ♦తిన్ బడి కంచుకి మెల్ల మెల్ల
గం గొనితెచ్చె ఖడ్గధర ♦ క్ష్మాపతియొద్దకు నల్లకీరమున్. 140

చ. కరములు భూమిపై నునిచి ♦ కంచుకి మ్రొక్కి వినీతి నిట్లనున్
వరగుణ! విన్నవించెదరు ♦ పట్టపురాణులు నీదునాజ్ఞ దే
వర! జలకంబు లాడి కడు♦పార భుజించెను నీశుకంబు ని
ర్భరమతిఁ దోడితెచ్చె నిట ♦ ద్వార్స్థన యటంచు నృపాలశేఖరా!. 141

క. అని విన్నవించి యాతఁడు, చన నరపతి కౌతుకంబు ♦ ...ందడిగొలుపన్
మనమున, వైశంపాయనుఁ, గనుఁగొని యిట్లనియె నధిక♦గౌరవ మొప్పన్. 142

తే. ఆరగించితె యభిమతా♦హారసమితి
నంతిపురమున నని విభుం ♦ డడుగుటయును
వినయ మలరార నాశుకం ♦ బనియె నిట్టు
లారగించితి సర్వంబు ♦ నడుగ నేల?. 143

సీ. మత్తకోకిలనేత్ర♦మంజులచ్ఛవినీలపాటలజాంబవ♦ఫలరసంబు
హారిభిన్నకరికుంభ♦వరరక్తముక్తాభ రాజత్సుదాడిమీ♦బీజములను
నాళీకదళహారి♦న్నవ్యద్రాక్షాఫలమధురచిరంతనా♦మలకములను
దప్తజాంబూనద♦దర్పవిమర్దనపక్వహారిద్రామ్ర♦ఫలచయంబుఁ
తే. గ్రోలితిని మెసవితిఁ దింటిఁ ♦ గూర్మి యనఁగఁ
బట్టమహిషీగణంబె తాఁ ♦ బెట్ట దేవ!
పల్కు లిఁకఁ జెప్ప నేల యో♦పార్థివేంద్ర!
సర్వ మమృతంబు, లే దెందు ♦ సందియంబు. 144

—శూద్రకుండు శుకమును దానివృత్తాంతముఁ జెప్పుమని యడుగుట.—

చ. అని వచియించుచుండ నచ♦లాధిపుఁ డిట్లను నోశుకంబ! నే
వినవలతున్ భవత్కథల, ♦ వేడుక పుట్టెడు, నాడుకొనుకం
బణఁపవె సర్వముం దెలిపి; ♦ యాత్మకథాసుధ వెల్లిగొల్పి; నీ
జననమునన్ బవిత్రతను ♦ సన్నుతిఁ గాంచిన దేశ మెద్దియో. 145

ఉ. ఎవ్వఁడు పేరు పెట్టె?, మతి♦ యెవ్వఁడు తండ్రియుఁ? దల్లి యెవ్వరో?
యెవ్విధి వచ్చె వేదములు?, ♦ నెట్టు పఠించితి శాస్త్రజాలు? మీ
వెవ్వనిచే గ్రహించితివి ♦ యిన్నికళల్?, గోరిజామునఁ గ్రీడా?
యెవ్వరదాన? వెందవయ? ♦ యెచ్చట నుంటివి తొల్లి చెప్పవే. 146

గీ. ఎట్టు లీపంజరంబునఁ ♦ బట్టువడితి?
వెట్టు చండాలవాటికఁ ♦ బెట్టినావు?
ఏల వచ్చితి విచటికి? ♦ నెఱుఁగఁ జెప్పుము
నీ ప్రపంచాలను హర్షంబు ♦ పుచ్చుకంబు. 147

క. అని సాభిసంభాషణ, ఘనతరసంభావణముల ♦ క్ష్మాకాంతుఁడు దాఁ
దను నడిగిన స్త్రైకంపా, యనుఁ గించుక ధ్యాన మూని ♦ యనియెను శ్రీతీర.

మాలిని. సకలభువనపాలా! ♦ సంధ్యాతా స్తోత్రసుశీలా!
వికలితారిశీలా! ♦ విశ్వంభరాశీలా!
సుగవివనజహేళీ! ♦ శోభితాసంతశేలీ!
ప్రకటితశుభమాలీ! ♦ పాలితానంగకేళీ!. 149

గద్యము. ఇది శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తిమంత్రోపాసనాలబ్ధసరసకవిత్వవైభవ చిం
తలపల్లివంశపయఃపారావారరాకాసుధాకరసబాంధవశ్రీపేరమాంబాత్ర్యంబకప్రియ
తనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతంబయిన శ్రీశృంగారశాకుం
తలి యనుమహాప్రబంధంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు
శ్రీ శ్రీ శ్రీ. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

శ్రీ

శ్రీరామ స్సహాయోఽస్తు.

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిః ప్రసీదతు.

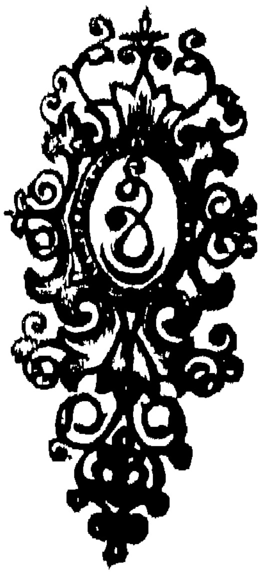
శ్రీ శృంగారకాదంబరి

పూర్వభాగము.

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీగిరిజాపరిరంభణ
భోగైకనిధాన విపుల♦పుణ్యవిధానా!
వాగీశవినుతచరణా!
నాగేంద్రాభరణ! దీన♦నతజనశరణా! 1

వ. దేవా! దయాయత్తమతి నవధరింపుము. అవ్వలి కథావృత్తాంతంబు చెప్పెఁ.
అంత నాశూద్రకధరాకాంతుం గాంచి యాశుకం బిట్లనియె. 2

—❀❀ శుకకథాప్రారంభము. వింధ్యాటవీవర్ణనము. ❀❀—

క. దేవ! కడుఁ బెద్ద దీకథ, భావింపఁగ నొక్కనాఁటఁ ♦ బలుకఁగ వశమే?
భూవర! వేడుక పొడమినఁ, బోవఁగనీ కెందు మదినిఁ ♦ బొల్పుగ వినుమా. 3

సీ. పరఁగు నెయ్యది పూర్వ♦పశ్చిమాంభోరాశితటవనలగ్నమై ♦ ధరణి నెపుడుఁ
బొదలు నెయ్యది కరి♦మదవారివర్ధితబహువిధభూరుహ♦బహుళ మగుచు
నలరు నెయ్యది మద♦కలకురరసమాజదృశ్యమానమరీచ♦వశము నగుచుఁ
బొలుచు నెయ్యది కరి♦కలభసంమృదితతమాలపల్లవగంధ♦జాల మగుచు

తే. వెలయు నెయ్యది యిలకు మే♦ఖల యనంగ
దివ్యభూషణమై మధ్య♦దేశమునకు
సకలసత్వంబులకు సమా♦శ్రయము నగుచు
నట్టి వింధ్యాటవి నుతింప ♦ నౌనె నాకు. 4

ఉ. ఆకసమంటువృక్షములయగ్రములన్ విలసిల్లు [illegible]
నీకముభంగి [illegible] ముద్దు [illegible] పుష్పజాల; మ
స్తోకమనోజ్ఞ మదభ్రమద [illegible] కేరళీ
లోకవిలోలనీ శ్రీని [illegible] మచ్చటన్. 5

[illegible] శుకములవళి [illegible] చందిరాఘ [illegible] స్థలయమ్ములుం
[illegible] వాసర [illegible] ప్లవఫలప్లావితమ్ములుం
[illegible] సురఖచరగీతకిన్నరీ [illegible] మ్ములుం
బహుళజనత్రా [illegible] వనంగి [illegible] స్వరోద్భాసితమ్ములు

తే. నవ్య [illegible] వల్లరీ [illegible] పూగ
ఖండమండిత [illegible] ములు
వనరమావాస [illegible] వనంబు [illegible]
చేసి [illegible] లందు ముగ్గ [illegible] నుండు. 6

క. [illegible] పోలిన [illegible], [illegible] బసంగ మదగంధిల [illegible]
పాదలును నేలాంలతి [illegible], [illegible] వన [illegible] మగుచున్. 7

వ. అందు. 8

క. [illegible] ముగ్గా, [illegible] బునన [illegible] చెంది విచ్చలు శబగుల్
సుఖముగ [illegible], ముఖము [illegible] నుపుడుగు సింహముల [illegible] వేలన్. 9

సీ. [illegible] వనగిరంబు [illegible] నెప్పుడు మృత్యుఘోరలులాయ [illegible] మరయ
యు [illegible] ము [illegible] మూర్తి, [illegible] సింహగ్రావ [illegible] భాసితంబు
[illegible] దేవి [illegible] చందన [illegible] భూమితంబు
[illegible] మూర్తి విపులభూధర [illegible] సురుచిరంబు

ఆ. [illegible] పగిదిఁ [illegible], [illegible] నీలకంఠ [illegible] మగుచు
నమృతమథన [illegible] ద్రుమశోభి, [illegible] వారుణీగ [illegible] తంబు మఱియు.

శా. [illegible] విధంబునం [illegible] శ్వాసులం [illegible]; [illegible]
గా [illegible] బును [illegible] సంగ [illegible] కంబు మూర్తిన్ సదా;
భావింపన్ గ [illegible] పాలితము [illegible] ద్రాబ్యలక్ష్మీగతిన్
దేవా [illegible] ములన్ [illegible] నంబునన్. 11

తే. చెప్ప [illegible] మాన [illegible]
స్థాణుసంగత [illegible] చందనమునను

మృగపతిని షేవితంబును; ♦ మేదినీజ
యట్టులు ప్రసూతకుశలవం ♦ బవనినాథ!. 12

తే. చానపోలిక మృగమద♦చందనోరు, పరిమళవిరాజితంబును ♦ సురుచిరాగ
రుతిలకవిభూషితంబును; ♦ నతివిరహిణి, విధిని బల్లవపవనసు♦పూజితంబు. 13

తే. బాలకునికంఠము గతి శా♦ర్దూలనఖర
పంక్తిచేఁ గ్రాలు గండశా♦భరణములను,
శ్మానభూమివిధంబునఁ ♦ బరిఘవిల్లుఁ
బ్రకటమధుకోశశతములఁ ♦ బ్రసవములను 14

సీ. ప్రళయకాలము భంగిఁ♦బరఁగును నొకచోటఁ బోత్రిసముత్ఖాత♦భూమి యగుచు
దశముఖపురమునాఁ ♦ దనరు నొక్కెడఁ గపిశకలితోన్నతరమ్య♦సాల మగుచు
నున్మత్తవిధమున ♦ నొప్పును నొకచాయఁ బరభృత్ప్రలాపమై ♦ పరిఘవిలుచు
సమరాంగణము మాడ్కిఁ♦జక్కనౌ నొకచోట శరశతనిచితమై♦సౌరుఁ గనుచు

తే. నచిరనిర్వృత్తపరిణయ♦జ్యాస్థలంబు
పగిది సమిధలఁ బువ్వులఁ ♦ బత్రములను
గుళములఁ జెలంగి యొకచోటఁ ♦ గొమరుమీఱుఁ
గృష్ణుతను వనఁ దాపింఛ♦కృష్ణ మగుచు. 15

వ. వెండియు నమ్మహారణ్యం బొకచోట నింద్రునిశరీరంబువిధంబున నేత్రసహస్రంబులు గలిగియు, నొకచోట విధవఁబోలెఁ దాళపత్రంబులు లేకయు, మఱియొకచోట నర్జునునిరథపతాకంబుచందంబున వానరాక్రాంతంబై, యొక్కచాయ విరాటనగరంబు క్రియఁ గీచకాక్రాంతంబయి, యొకక్రేవ రాజగృహాంగణంబుపగిది వేత్రలతాశతంబును దుష్ప్రవేశంబునై, యొకప్రదేశంబున నాకాశంబుగతి వ్యాధానుగమ్యమానతరలతారకమృగగణంబులచేఁ దనరియు, నొకచోట వ్రతంబుఁ దాల్చినవడువున దర్భచీరవల్కలంబులు ధరించియు, ననేకపత్రంబులు గలిగి సప్తపర్ణంబులచే వెలుంగుచుఁ, గ్రూరజంతువులం గలదయ్యు మునిజనసేవితంబయి, పుష్పవతియయ్యు నతిపవిత్రంబై వెలయునట్టి వింధ్యాటవియందు దండకారణ్యంబు నడుమ. 16

అగస్త్యాశ్రమవర్ణనము.

సీ. సురపతి వేఁడినఁ ♦ బరివీత మొనరించె సకలాబ్ధిజలములఁ ♦ జతురుఁ డెవఁడు
కడుపుఁజిచ్చున ప్రేల్చి ♦ ఘనుని వాతాపిని దగ్ధునిఁ గావించె ♦ ధన్యుఁ డెవఁడు

దివినుండిపాఱుంగృతి•గాఁగ ద్రోణి నవాముఖాని ప్రకటించునప్రభా•సంబు నవఁడు
దేవగానవు లాత్మ•గిర్యపవనంబుల ప్రముఖ్యంగఁ గను సవ్వు•ముదము నొసఁడు

క. కనకగిరిమీఁదిమాత్సర్య♦గరిమ నొంగ్య
రాకపోకలు లేకుండ ♦ నాగసంబు
నంటఁ బెరిఁగిన శిఖరాళి ♦ నణఁగువింధ
మూర్ధ్న మెలఁగంగఁ జేసెను ♦ త్రాత్యుఁ డవఁడు. 17

తే. తిలక మన్వాఁడు యామ్యదిఙ్లలనాకన
ముఖమునకు నట్టిమునిజన♦ముఖ్యుఁ డైన
కుంభసంభవునాశ్రమ♦క్షోణి వెలయు
భువన విఖ్యాత మై ధర్మ♦భువన మగుచు. 18

తే. కలశభవుఁ గుండు భార్యతోఁ ♦ గాపురంబు
చేయుచుండును మునిగణ♦సేవ్యుఁ డగుచుఁ
బాడు నానర్చి తెప్పెన్న ♦ ప్రతిదినమ్ము
జలములను గాయు నందలి♦త్యాజములకు. 19

చ. అతనిసుతుండు ప్రత్యగాను ♦ నందుఁ గుశాసనవల్కలాంబరా
న్వితుఁడును బ్రహ్మచారియు వి♦నీతుఁడు నై ఘనసత్త్రిపుండ్రభా
సితవదనంబు పాంజలియును ♦ జెన్నలరారఁ బలాశదండియై
కుతుకమునన్ మధూకగముఁ ♦ గొంచుఁ జరించును బర్ణశాలలన్. 20

క. శుకహారితకదళీవన, నికరము చీఁకట్లు గ్రమ్మ ♦ నేత్రోత్సవకా
రక మయి తత్పరిసరమున, బ్రకటితముగఁ దనరు దాని♦వర్ణింపంగన్. 21

క. అనవరతము గోదావరి, కనుపంచుపు చేయుచుండుఁ ♦ గలశభవుఁడు త్రా
గినసాగరంబుబడి వ, చ్చినదో యన వేగఁ గట్టి ♦ చెలఁగుచు నచటన్. 22

చ. పుడమియు రాజ్యమున్ విపుల♦భోగములన్ విడనాడి సంప్రియం
పిడికొని మాలిఁ గానలకు ♦ నేగినరాముఁడు భార్య తమ్ముఁడున్
బడి చనుదేర మానికులు♦భావ్య నగస్త్యమునీశుఁ గొల్చుచున్
గడపెను గొన్నినాళ్లి చట ♦ గాఁపుర ముండి కుటీగృహంబులన్ 23

చ. పొదలును వృక్షశాఖలఁ గ♦పోతచయంబట నేఁడు దూఁచినన్
ముద మొదవంగ లక్ష్మి ముని♦ముఖ్యధనంజయధూమరాజి నా;
ముదిత ధరాత్మజాత బలి♦పుష్పములం గొనువేళ నక్షత
న్మృదుకరరాగమో యనఁగ ♦ మీఁజును రాగము పల్లవంబులన్. 24

క. సతతము మృగయావినిహత, తతవనసారంగచోది♦తం బన ధరణీ
సుత వంచించిన కుహనా, ద్భుతహారిణము రాముఁ డిచటఁ♦బొలిపుచ్చె వడిన్.

చ. జనకజఁ బాసి దుఃఖమును ♦ స్థైర్యముఁగ లేక తదార్తిఁ గుందుచుం
జనుదళమస్తకాంతకులు ♦ క్ష్మాపతిపుత్రులు రామలక్ష్మణుల్
దినకరచంద్రులంబలె మ♦దించి కబంధుఁడు తమ్ము మ్రింగ వా
నిని దునుమాడి లోకముల ♦ నెవ్వగ మాన్చిరి యుండె భూవరా! 26

చ. దశరథసూనుబాణపతి♦తం బగు యోజనబాహుబాహు వం
దు శుభమతిన్ ఘటోద్భవునిఁ ♦ దోషితుఁ జేయఁగ వచ్చినట్టి యా
యశివతిలిప్సరూపనహు♦షాయతకాయ మనంగ నందియుం
బశనవిహీనసంతతికి ♦ నందఁగఁ జేసెడి నేఁడు చూచినన్. 27

చ. విరహవినోదనార్థ మట ♦ విహ్వలతం బతి వ్రాసినట్టి యా
ధరణిజఁ దన్నివాసమును ♦ దర్శన మొప్పఁగఁ జేయు వేడుకం
దిరిగి ధరిత్రినుండి చను♦దెంచెనొ యంచును గాంచుచుండు వా
నరములు భక్తి నిప్పుడును ♦ నర్మిలిఁ బర్ణగృహాంతరంబులన్. 28

తే. సీత పెంచిన ముదుసలి♦జింక లిపుడు
వానకాలపుటుఱుముల ♦ జానకీశు
చాపఘోషంబు స్మృతికి రా ♦ శష్పకబళ
ములను గొన కట్టె మూర్ఛల ♦ మునుఁగుచుండు 29

తే. రామచంద్రునిశితశర♦రాజిఁ బడిన, రజనిచరబలరక్తపూ♦రప్రసిక్త
మూల మన వన మొప్పెడుఁ ♦ బాలపల్లవములఁ దద్రాగనిర్గత♦వర్ణ మనఁగ.

పంపాసరోవరవర్ణనము.

క. ఏవంవిధ మగుకుంభజు, నావాసముపొంత నొప్పు ♦ నతిరమ్యం బై
భూవర! పంప యనంగాఁ, బావనకాసార మొండు ♦ ప్రథిత మయి భువిన్.

ఉ. అంబుధిపానక్రుద్ధసలి♦లాధిపుప్రేరణఁ గుంభజన్ముపైఁ
బంచిన మత్సరంబునను ♦ బద్మభవుండు తదాశ్రమంబుప్రాం
తంబున నుండ నొండు సరి♦తాంపతి సృష్టి యొనర్చినాఁడొ నా
నంబుజమండరమ్యమగు ♦ నాకమలాకర మొప్పు రమ్య మై. 32

సీ. మజ్జదున్మదభిల్ల♦మత్తేభగామినీస్తనకుంభవిలులిత♦జలయుతంబు
నరవిందమకరంద♦వరబిందునిష్యందసంబద్ధచంద్రిక♦సముదయంబు

మదకరినికురుంబ ♦ మలినీకృతోజ్జ్వలసౌగంధికసుమాళి ♦ సముత్థితంబు
జలవిహంగమశత ♦ సంచారచాలితనాళవీచికా ♦ భాసురంబు

తే. ఫుల్లకువలయకల్హార ♦ సుమభాసితంబుఁ, గంజమధుమత్తభృంగవిహంగ ♦ కామినీకృ
తకలకలకలసంకలి ♦ తంబు మఱియుఁ, దారకాసిత్తనిష్ఠ ♦ వాసంబు. 33

వ. మఱియు సహకారంబునిర్ఝరవారివిహారివానరాయమాణగణవనచరా
గతకేళికాకలితకుసుమవాసనావాసితంబును, నొకచట్టుసం దిగి నీళ్లు
ముంచుకొను మునిజనులకమండలువులనుండి కారువానలచే నఱినునోజ్జ్వలంబును, వికచోత్పలవనమధ్యంబుల సంచరించుచు ముగ్ధంబులగుట రసికానుమేయంబు
లగు కాదంబకదంబకంబులచే నిర్భయమానంబును, నభిషేకార్థం బరుదెంచిన
పుళిందరాజసుందరీబృందకుచచందనరాగంబుచే ధవళితంబులగు తరంగంబుల
చే విరాజితంబును, కులంగటంబులంగు కేళికేళీగుహలోనిజలకంబులచే ముద్భాసి
తంబులగుకూలపుళినతలంబులనతిరమ్యంబును, నంగదపూరంబులగు నాశ్రమము
లనుండి చనుదెంచిన తాపసోత్తములుదిగిన తాపోయుక్తంబులచేఁ గాటలియం
బయిన తటజలమ్మును, గట్టునయిం జానుట్టు మహీగుహామల్లు వానలంబున వీజితం
బును, సాంద్రమమాలపోసులు సంధకారితంబును, నాలినిపాటసితం బయి
ప్రతిదినము ఋశ్యమూకంబున నధివసించు సుగ్రీవునిచే నలుప్తంబులగు ఫలం
బుల ననతిలఘువులగులతలును, సమీరాగతులగు కానసులు దనకార్చనకున్నలయు
కుసుమంబులును, మిట్టపడుజలచరపతంగంబులపటుపుటవిగళితంబు లగుజల
బిందుసందోహంబున నతిసంకులాంతరంబు లగుసుమంబులును, నదీతాళ్వాస
వాసితంబులు నాఁ గుసుమపరిమళంబుల వహించునప్పుడంబ మండితం బగు
తీరంబును, లతామండపంబుల విలసిల్లుమయూరమండలతాండవంబులును,
సాగరం బనుసందియుంబున జలపానం బొసర్పఁ జనుదెంచిన మేఘంబులు నా
బురదం బొర లాడిన యడవిదున్నఁగులచేఁ బరిపీయమానంబులగు సలిలంబు
లును గలిగి యగాధంబును నపారంబును నయి పెలుంగు నిం దిప్పటికిని
వికచకువలయశ్యామాయమానస్ఫుటంబు లగు చక్రవాకమిథునంబులు
మూర్తిమద్రామశోకాగ్రస్తంబు లట్లు చూపట్టెడు. 34

పంపావర్ణనము.

క. నరవర! యిట్టిదృగ్విధమగు, సరసిగిరిం బశ్చిమాశ ♦ సాకేతపురీ
వరశేరజర్జరితాద్భుత, చిరతరతాళద్రుమంబు ♦ చేరువ నొకచోఁ. 35

తే. పరఁగు నాకజీర్ణ శాల్మలీ♦ధరణిజంబు
జరదజగరంబు దిక్కరి♦కరసమంబు
చుట్టుకొనియుండు నద్దాని ♦ చుట్టు మొదల
నాలవాలంబుఁ దీర్చిన♦యట్టు లెపుడు. 36

చ. తనరను నుత్తరీయమును ♦ దాల్చినభంగిని బోదె వ్రేలు స్ప
ర్శనచలితాహికంచుకము♦సంగతి; దిగ్వలయంబుఁ గొల్చుమా
డ్కిని భువనాంతరాళములఁ ♦ గ్రీడ యొనర్చెడు శాఖికాచయం
బున లయవేళ వేయిభుజ♦ముల్ దగఁ జాఁచినచంద్రమౌళి నాన్. 37

మ. గగనస్కంధము నూఁతఁగాఁ బొలుచు నా♦త్మాజంబు దాఁ బ్రాఁతమ్రా
నగుటం బాతిభయాతిరేకమున నా; ♦ నంగంబునం దెల్ల ముం
డ్లగణం బొప్పెడు వృద్ధతాతిలకజా♦లం బో యనన్; నిక్క మా
చుగతిన్ నందనలక్ష్మియున్నతిఁ గడున్ ♦ శోభిల్లు నెల్లప్పుడున్. 38

ఉ. అంబుధివారిఁ గ్రోలి కడు♦పారఁ దదంబుభరాలసంబులై
యంబుదముల్ తదీయవిట♦పాంతరలీనముత్రాచుఁ బక్షిసం
ఘంబులయట్టు లుండి క్షణ♦కాలము దానికిసాలయంబు లా
ర్ద్రంబులు చేయుఁ గాని శిఖ♦రంబును గాంచఁగ లేవు భూవరా!. 39

శా. దేహం బంతయుఁ బర్వినట్టివ్రతతుల్ ♦ దీర్ఘంబులై తోఁచుఁ జు
మ్మాహా! వార్ధకజాతనాడు లనఁగా ♦ నామ్రానునం గోటర
వ్యూహాభ్యంతరలీనభృంగరుతి జీ♦వోపేతమో యన్న సం
దేహంబుం జనియింపఁ జేయుచుఁ గడున్ ♦ దీపించు నశ్రాంతమున్. 40

చ. గగనతలప్రయాణజవ♦గాఢపరిశ్రమితార్క్యవాహస్ప
క్వగళితఫేనసంచయము ♦ గ్రాలఁగ నగ్రతలంబునందు బా
గుగ విడినట్టిదూదిగమి♦కూరిమి నెచ్చెలియై వళక్షితం
బగువనదేవతారుచిర♦హార్మ్యముభంగిఁ గుజం బ దొప్పెడున్. 41

క. వనకరికపోలకండూ, యనసంగతమధువిలీన ♦ మళిరాజియుఁ జు
ట్టును గదల కుండఁ గట్టిన, యినుపగొలుసు నాఁగఁ దనరు♦నింపుగ మొదలన్.

సీ. వనజనాభునిమాడ్కి♦వనమాలకలితంబు నవపయోదముక్రియ♦నభమునందు
దర్శితోన్నతి; సుయోధనుమాడ్కి నుపలక్షితశకునిపత♦పాతంబు; మఱియు
వింధ్యాద్రినెచ్చెలి, ♦ వివిధభూరుహములపతి; దండకావని♦పరివృఢుండు
శాఖామహాబాహు♦సంశ్లిష్టవింధ్యాటవీమధ్యభాగైక♦విలసితంబు

తే. నమ్మహాభూరుహంబు నందు ♦ నఖిలదిశల
శకునిజాలంబు లెల్లను ♦ శంకఁ దక్కి
కాఁపురం బుండు శాబక♦గణముతోడ
గూడులం గట్టికొని హాయి ♦ గొమరుమిగుల. 43

వ. అందు. 44

ఉ. కొమ్మలకొమ్మలన్ విపుల♦కోటరమధ్యములన్ గిసాంతరా
శమ్ములఁ జీర్ణవల్కలబి♦లమ్ముల స్కంధముసంధులన్ గులా
యమ్ములు పెక్కుగట్టికొని ♦ హాయిగ నెమ్మది నుండు సర్వదే
శమ్ములనుండి వచ్చు శుక♦సంతతి యొక్కఁగఁ గానితుంగతన్. 45

తే. పలుచపడియును నాకులు ♦ పండి గాలి
నిండికొనియున్నవిధమున ♦ నిచ్చలొప్పు
నమ్మహీజంబునందు నో ♦ యవనినాథ !
శుకశకునిసంతతుల చేసెఁ ♦ జోద్య మరయ 46

తే. ఆశుకంబులు తమకులా♦యంబులందు
నందు నిశఁ బుచ్చి పఱువాఁగ ♦ నహారహంబు
లేచి బారులు గట్టి సం♦లీలఁ జదలఁ
బాఱుచుండును నరకయి ♦ పార్థివేంద్ర !. 47

సీ. అంబరకాసార♦మందుఁ జెలంగెడు శైవాలపల్లవ♦చయ మనంగ
సురగజోన్మూలిత♦పరిగళ ద్దాకాశగంగాసరోజినీ♦గణ మనంగ
మదకలహాలధర♦మహీతసిరోత్పన్నవబహువిధసమృద్ధి♦భగిని యనఁగ
సమ్యగిత స్తత♦స్పుందరన్మరకతసన్మణికుట్టిము♦స్థల మనంగ
తే. నభశ్రీమండల మెల్ల సేం♦ద్రాయుధముగ
దినకరాశ్వప్రభాలేప♦దీప్తముగను
విపులశాద్వలతలముగ ♦ వెలుఁగునట్లు
బారులై పాఱు నాశుక♦పంక్తి చదల. 48

చ. ఎరఁ గొని వచ్చి సంజఁ దమ♦యిక్కల నుండెడుశాబకాళికిన్
గర మనురక్తిఁ జంచువులఁ ♦ గమ్రఫలంబుల శాలిపన్నులన్
బొరిపొరి పెట్టి యుండఁదమనఁ ♦ బొంగెడు వత్సలతన్ గరుత్తులన్
బరఁగఁగఁ గప్పి వానివయిఁ ♦ బ్రక్కఁ బరుండును దాము నందు రేల్. 49

శుకజన్మవర్ణనము.

*తే. ఇంతె యొకజీర్ణకోటర♦మందు నుండు
భార్యతోఁ గూడ మత్తాత♦పాదుఁ డెట్లొ
యతని కే నొక్కపుత్రుండ ♦ నక్కజముగఁ
బుట్టితిని భాగ్యవశమున ♦ ముప్పునందు. 50

తే. ఎట్టితటిఁ బుట్టితినొ కాని ♦ యెఱుఁగ నాఁడె
ప్రబలమత్ప్రసవవ్యథఁ ♦ బాసె మేను
నాదుజనయిత్రి; యింకేమి ♦ న న్నతండె
ప్రియవియోగంబు మనమునఁ ♦ బెట్టుకొనక. 51

తే. పొంగి పొరలెడుశోకంబు ♦ మ్రింగికొనుచుఁ
బ్రాణముల నెల్ల నాయందె ♦ పాదుకొలిపి
దాఁగి విషయాంతరము లెల్లఁ ♦ దొట్రుపడుచుఁ
బెంచుచుండెను నొక్కండె ♦ ప్రియమెలర్ప. 52

సీ. అల్పావశిష్టమై ♦ యలరుచుఁ గుశచీర కీడగు మునలితోఁ ♦ కీడ్చుకొనుచు
నంసబలం బెల్ల ♦ నణఁగి లేవఁగ శక్తి లేనిఱెక్కలతోడ ♦ లేచి పడుచు
వడఁకుచే నుడికించు♦నొడలివార్ధకమటు లెడనెడఁదడఁబడ♦వడఁకికొనుచుఁ
దిరుగాడఁగా లేక ♦ తీరమి నొకమెయి నాకునై యెండల ♦ నడచుకొనుచు
తే. పరకులాయంబులకు నేగి ♦ పతితశాలి, మంజరులఁ గీరములు తాము♦నంజి పార
వైచినఫలంబులను గొని♦వచ్చి పెట్టు, నేను భక్షింప మిగిలినఁ♦దాను దినును.

వ. ఇట్లుండ నొక్కనాఁడు. 54

సూర్యోదయవర్ణనము

తే సాంధ్యరాగారుణుం డయి ♦ చంద్రుఁ డపర
జలధితటమున స్వర్నదీ♦సైకతంబుఁ
బాసి చనియెడునంబర♦పంకజాత
పుష్పరసరక్తపక్షసం♦పుటమరాళ
వృద్ధమో యన దిగుచుండ ♦ వేగుచుండ. 55

---

*పాఠాంతరము తే ఇంతె యొకజీర్ణకోటర♦మందు నుండు
భార్యతోఁ గూడ మత్పిత ♦ పరఁగు నెట్లొ
పుట్టితిని నొక్కఁడన నేను ♦ ముప్పునందు
విధివశంబున శేకలే ♦ కధిపచంద్ర!.

చ. జలజవనప్రబోధమును ♦ సల్పెడుమంగళగీతిశారవం
బులు, గజగండపిండితనుము♦ద్రోఁకెలు; ..ంఘుచదుత్పలాంతరా
ళలగితసత్బంధరర♦లాభవిలాసవిశాల ఝంకృతుల్
చెలఁగుచు నుండెఁ గ్స్కటన♦సేవ్యముగా నదిరింపఁ జెంపుచున్. 56

తే. సమళు లాపంగఁ బురిపిచ్చి ♦ నిబ్బరముగఁ
జెవులనుండు వానక్సునఁ ♦ జెలఁగుచుండె
లలితసంపాసగో.ర♦లిత..జ
హంసకోలాహలధ్వను ♦ లన్నిదెసల. 57

చ. కరఁగినలక్క తీఁగెలటు ♦ ..నసామజశోణితారుణ
స్ఫురదురుసింహకేసరస♦మూహములట్టులవోలె నొత్తిన
నరఁగెడు దీర్ఘభాన్కరగ♦భస్తుల శోధినులం బలెన్ సము
త్సరణమొనర్పఁగాఁ బడుచుఁ ♦ జాగిన నభస్థలమప్పుతారకల్. 58

తే. గగనతలమున క్రీడించు♦గర్కసాతి
సామజశిరంబునం గ్రాలు ♦ ..మరములో
యనఁగ మాంజిష్ఠలోహిత ♦ మస్రదాల
మగపడుచు నుండెఁ జెట్లపై ♦ నవ్వునపుడు. 59

సీ. విరివితాల్చుచునుండ ♦ వేగ నాంజాలరంతునోనసన్నృతుడి♦గోనమెల్లఁ
జనుచుండ ధనదుని♦దక్కి.. ..ంగసమునఁ గ్రుంక నానస్తర్ని♦కోటి యెల్ల
నొసఁగుచుండ సుమాళి ♦ నాగయుద్రవిరిఁ బల్లవాండలిస్ఫుటముల♦నడవులెల్ల
మేలుకొల్పుచు నుండ ♦ లీల నిద్రితనుదకగులఁ గరేణుకా♦గణము లెల్ల
ఆ. బొబ్బరించుచుండ ♦ బొబ్బమెకంబులు, కీక లిడుచు నుండఁ ♦ గేరు లెల్ల
మంచుబిందువులను♦మహీజంబులెల్లను, గురియుచుండఁ గోళ్లు♦కూయుచుండ.

ఉ. తానన దేవతాగృహా ♦ శాలమునఁ బోని మహీజకోటులన్
గానఁ గపోతపంక్తులను ♦ గ్రాలుతపోవనవహ్నిధూమసం
తానము లన్నిదిక్కులను ♦ ధర్మపతాకలు నాఁ జెలంగఁగాఁ
గాననచాగు లిట్టులని♦శామును నప్పుడుఁ బోవుచుండఁగన్. 61

సీ. కంజాతవనములఁ ♦ గౌఁగిలించి ప్రాతేయశీకరాసారంబు ♦ సిరి వహించి
పతిఖిన్నశబర ♦ దారోపాఘు త్సాంబుకణికాపహరణంబు ♦ గావించి
పల్లవలతలకుఁ ♦ బరఁగ లాస్యము నేర్పి కుసుమవాసన లెల్లఁ ♦ గొల్లఁగొట్టి
వికచాబ్జమధుబిందు♦విస్తార మొనరించి వనమృగరోమంథ♦కణము దాఁచి

తే. మధుపములఁ జోపి యలయిక ♦ మందిమంబుఁ
గాంచెనో యన వేఁకువఁ ♦ గాంచుజడిమ
నల్లన పదంబు లూనుచు ♦ మెల్లమెల్ల
మలయుచుండెను బ్రాభాత♦మారుతములు. 62

తే. ఒయ్యనొయ్యన మిహిరాంశుఁ ♦ డుదయ మంది
రమ్యపంపాసరోవర♦ప్రాంతపాద
పాగ్రములయందు లేయెండ ♦ పర్వుచుండ
వనములం దెల్లఁ దెలతెల♦వాఱె నంత. 63

తే రెండుగడియల ప్రొద్దెక్కి ♦ చండభానుఁ
డంబరంబున వెలుఁగొందె ♦ నందముగను
నిచ్చవచ్చిన దెసలకు ♦ నేగుచుండె
శుకకులంబులు నెరకయి ♦ సొంపుగులుక. 64

తే. ఏను నాతండ్రియుం దక్క ♦ నెవరు లేర
యవ్వనస్థలిశూన్యమై ♦ యలరుచుండె
మేము మానీడములయంద ♦ మెదల కుండ
నణఁగిమణఁగియు నుండఁగ ♦ నవనినాథ !. 65

శబరమృగయావర్ణనము

సీ. వనచరావళిభీతిఁ ♦ గని పాఱఁ బక్షులు పక్షంబు లల్లార్చి ♦ పైకి లేవఁ
గరికలభంబులు ♦ కంపించి గీపెట్టఁ బందులు గుంపులై ♦ పరువు లెత్త
మధుపముల్ పూఁదేనె ♦ మాని దిక్కులఁ బర్వఁ జెదరి జంతువు లెల్లఁ♦జెట్టఁబట్ట
మేల్కొని సింహముల్ ♦ మించి బొబ్బలు పెట్ట వనదేవతలు భీతి♦మనము లంద
తే. నాకసమునుండి భువిఁ బడు ♦ నమరవాహి
నీస్వనంబున కుద్దియై ♦ నిఖిలతరులు
పెల్లగిలునట్లు దిక్కులఁ ♦ బిక్కటిల్లి
యున్నయట్లుండి యొకమూల ♦ నుండి మృగయు
కలకలం బొందు విన నయ్యెఁ ♦ గలఁగ మనము. 66

తే ఏమిచెప్పుదు నాధ్వని ♦ యెన్నఁ డేను, విన్న యది గాదు; వినిదాని♦వీను లగల
విహ్వలత నంది వెఱపున♦వేగ పఱచి, చేరితిని నాదుజనకుని ♦ చెంత కపుడు.

తే. చేరి ఱెక్కలసందునఁ ♦ దూఱి కదల
మెదలకయ యుంటి మేనెల్లఁ ♦ గుదియఁ జేసి

ఱెక్కలును రావు పసిదాన ♦ దిక్కు దోఁచ
దాయె నాకేమిచేయుదు ♦ నవనినాథ!. 68

వ. అంత నామృగయులు. 69

సీ. ఈచక్కఁ గిటికులం ♦ బీదెసఁ గరిపోతదారితసల్లకీ♦సారగంధ
విరాచాయ శిఖావ♦విరాక్రి హరిభిన్నకుంభకుంజరరావ♦జృంభితంబు
నీతొరఁ గురరంబు ♦ లీతో నిశితశుష్కపర్ణావ♦తిక్షోభితంబు
నీప్రక్క మహిషంబు ♦ లీప్రక్క గజపాలలులితసరోజాత♦గలితగంధ

తే. మిటు శరభ గజకులనాద♦మిచ్చట మృగ,యూథ మిచ్చట సైరిభ♦యూథశృంగ
కోటివివిసముత్తాతనా♦కుభవధూళి, యచట వనజాలములు ♦ నిం పెలర్పు.

సీ నవఘనసకబళన♦భ రసశ్యామలనారికేళముంథ ఫ♦నాళి యిదిగో
గంధసామజగండ♦గంధయుతనామోదంబయు ♦ మధుకర♦శ్రేణి యిదిగో
పతితశోణితబిందు♦పరిషిక్తహరిశుష్క♦పత్రపాటలరుచి♦పదవి యిదిగో
మాతంగపాదవి♦మర్దితశాఖాపల్లవము♦దశ♦పాళి యిదిగో

తే. అర్ధపంకాంకకోలచ♦యాధ్వ మిదిగో, భస్మమృగకులకేళి♦కాననమ్ము
నవుడె కనినట్టికానన♦వారిగర్భ, శోణితారుణభూస్థలి ♦ చూడఁ డిదిగో. 71

తే. ఇదిగో చమరీమృగావళి ♦ యిదిగో చూడు
పక్షిచరయూథపతిమద♦పరిమలిత
మార్గ మియ్యది గజపతి♦మార్గ మస్ర
పాటలము కరిమౌక్తిక♦భాసురంబు. 72

ఉ వేగము పోవుఁ డీదెసకు ♦ వెంటఁ బడుండు విడుండు కుక్కలన్
బంగుర లొడ్డుఁ డెక్కుఁ డల♦పాదప మందుకొనుండు చాపముల్
ధీ కలఁగంగ నీకుఁ డిదె ♦ తింత్రిణియున్నది సింహశాబకం
బీగుహ; నాలకింపుఁ డదె ♦ ఘూకనినాదముఘోరహుంకృతుల్. 73

చ. అనుచుఁ బరస్పరంబు నుది ♦ సంటిననిర్భయవృత్తి నాడుచున్
వన మఖిలం బడంచుచు ను♦పాయమదంబునఁ జెట్లమాటునన్
మునుకొని వేఁటలాడుచు ను♦పాఘగతిం జనుదెంచులుబ్ధకో
త్కరనినద మాలకించితిని ♦ గర్ణపుటంబులు వ్రీల బ్రద్దలై. 74

ఉ. ఇంచుక నేస్రులో వివిన ♦ మెల్లఁ గలంగెఁ గిరాతపాలి
భృంచితసింహఘోషమహి♦షాంసదసామజఖడ్గశాంబరీ

సంచయనిస్వనంబుల వి♦శాలమహాంబుధి మందరాహతిన్
సంచలనంబునొందుగతి ♦ సత్వర మద్భుత మంద లోకముల్. 75

వ. వెండియు నురుములఁ బురుడించు గజయూథపతులఘీంకారరవంబులను, సారమేయంబులు సరభసగతిం బఱచి కఱవఁ గాతరతరలతారకంబులై గూలు నేణకంబులకరుణకూజితంబులను, యూథపతిం గోలుపోయి వియోగభారంబు భరింప ననువుగామిఁ గలభంబులు వెంటఁబడి రాఁ బరువులు వాఱుచు నందందు నిలిచి చెవులు ఱిక్కించి కలకలం బాలించి యెటు చనుటకుం దోఁచక యిటునటు పరిభ్రమించుచు దుస్సహానపీనవైధవ్యవ్యథాభారంబున శోకించు కరేణుకానివహంబుల చీత్కారంబులను, వెఱపుచేఁ దముఁ బాసి యెందే నేగిన పిల్లల నన్వేషించుచు గొం తెత్తి యతికరుణంబుగ నఱచుచుం బిలుచు ఖడ్గిధేనుకలయాక్రందనధ్వానంబులను, జెల్లాచెదరై వృక్షాగ్రంబుల వీడి పైకెగయుపత్త్రరథంబులకోలాహలనిస్వనంబులను, మృగంబులజాడఁ బట్టికొని యెక్కుపెట్టున నతిరభసపాదాభిఘాతంబున భూతలంబు గడగడవడఁకం బ్రధావించుమృగయుల చరణశబ్దంబులను, జెవికొనదాఁక నీడ్చి పెల్లుగ నంపజల్లు కురియు శరాసనంబుల విరావంబులను, మత్తకురరమత్తకాశినీకంఠకూజితకలనినాదంబులను, గాఱుదున్నలమెడల నఱకుతీక్ష్ణధారాఘోరఖడ్గంబులయులివునను నతిరభసవిముక్తశ్వానంబులఘర్ఘరధ్వానంబులను నాయరణ్యం బెల్లఁ బ్రచలితంబునా నతిపరిక్షుభితం బయ్యె 76

తే. కొంతసేపున కంతఁ బ్ర♦శాంతమయ్యె
నమ్మృగవ్యకోలాహలం ♦ బవనినాథ !
కాననం బెల్ల నిర్వృష్ట♦ఘనము మాడ్కిఁ
గాంచె మౌనంబు మథనాంత♦కంధిపగిది 77

ఉ. డెందములోనికొందలము ♦ డిందుపడంగ నొకింత సంతసం
బంది యిదేమి యంచుఁ బితృ♦నంకమునుండియె తద్దిదృక్ష నన్
దొందరపెట్ట శైశవము ♦ దోడ్పడ దానికిఁ జాఁచి కంధరన్
ముందున కింత తద్దిశకె♦పుచ్చితిఁ జూడ్కుల నేమి చెప్పుదున్. 78

వ. అంత. 79

శబరసైన్యవర్ణనము.

సీ. కార్తవీర్యార్జున♦ఘనభుజసాహస్ర విప్రకీర్ణేందుజా♦వేణి యనఁగ
భానుభానుసహస్ర♦బహుభిన్నబంధురగాఢాంధతమసని♦కాయ మనఁగ

చలమానపవమాన♦చలితప్రధా నద్రుమాలధాత్రీరుహా♦జాల మనఁగ
దారితాద్రిలోక♦ధీరముగ్ధనద్దత్యదానచరత్స్వో♦తాన మనఁగ
ఆ. నవనికంపవిచలి♦తాండజనాశ్వస్తంభ, మయి మనంగ నొక్క ♦స్థలమునందుఁ
గలసినట్టియుకుంభ♦గరగాంబు నా, నంచరద్వ్యమధట♦జాల మనఁగ 80
వ మఱియును. 81
క. శ్రీరామబాణవిసరాళి, దోరతిరస్కారాధజనిత♦దోషమున భువిని
ఘోరపిశాచాకారతఁ, గూరిసభ గూనగణపట♦కోటి యనంగ. 82
సీ. సలిలానగాహాంబు ♦ సంపూర్ణగాఁ దనుదెంచు కానవ్యస్తరీత ♦ కాండ మనఁగ
సకలలోకంబులు ♦ నపహరించఁ బుట్టిన దుమగతికేతుల♦తుటు మనంగ
నచలకూటస్థిత♦హరిణరాశ్యప్రస్త దుహతుశృంగాంబుద♦సంఘ యనఁగ
దండకారణ్యస్థ♦తాపసోత్తమచరద్ఘోరశాపాంకుర♦కోటి యనఁగఁ
తే. గ్రాలు నొకచోటఁ గీరి ♦ కాళరాత్రి
యామసంఘాత మనఁ గలి♦విశేష మనఁగఁ
గానఁ బొల్లఁ జేసినట్టు ♦ ప్రస్ఫు నెదుర
నరుగుదెంచెడు కబంధసత్త్వంబుఁ గంటి. 83

కబంధసందర్శనము.

తే. దానిమధ్యంబునం దొక్క♦దనుజుఁ డమిత
బలుఁడు కర్కశగాత్రుఁడు ♦ భయదరూపుఁ
డేకలవ్యుండు నా నొప్పు ♦ నెఱుకఱేఁడు
నాయకుం డయి యాసేన ♦ నడపు చుండె. 84
తే. వానిఁ దలఁచినఁ బులకలు ♦ మీన నిపుడుఁ
బొడముఁ; జెమ్మట గంపంబుఁ ♦ బుట్టు నృపతి!
యెంత వర్ణింతు నతని ♦ నంతకాభు
యమునియపరావతార మీ♦యవని నతఁడు. 85
తే. అతనిగాత్రంబు నలుప కాలాయసమునఁ
జేసె ననఁ గర్కశం బయి ♦ చెలఁగు యమున
జలము లట్టుల కువలయ♦శ్యామలమ్ము
లగుచుఁ దద్దేహ కాంతులు ♦ నలరు చుండు. 86
తే. పరఁగు నూనూఁగుమీసలు ♦ కరికుమురు
ప్రథమమద రేఖలట్టుల ♦ పార్థివేంద్ర!

వానిముఖమున కోకవింత ♦ వన్నెఁ గీలు
కొలువు చెంతయు నెలప్రాయ ♦ మలరఁ జేయు, 87
ఉ. సామజదానమేచకిత♦చారుసటాచ్ఛటసింహమట్టు లా
భీమకిరాతరాజు మెడ ♦ వ్రేలునరాళకరాళకుంతల
స్తోమమునన్ వెలుంగు, నతి♦తుంగభయంకరఘోణ మాయత
స్థేమలలాటపట్టమును ♦ దేజరిలన్ గడు నద్భుతంబులై. 88
చ కరికలభంబులన్ దునిమి ♦ గండములన్ విదళించి యప్పుడే
పరిజనసంగృహీత మగు♦భాసురశారదగంధధుర్యమా
సురభిమదంగరాగమున ♦ శోభిల మె నసితాగరూల్లస
త్సురుచిరకర్దమంబునను ♦ దోఁగినమాడ్కి నతండు పొల్చెడున్. 89
క ఆయామోదాంధములై, పోయినయళు లతని కెంజ♦పొలయక యుండన్
జేయును గానుగచిగురుల, చాయయుఁ బించెంపుగొడుగు ♦ చందం బగుచున్.
తే. ఏకకర్ణావసక్తమై ♦ యెసఁగుభుజగ, పాటలఫణామణిద్యుతుల్ ♦ పర్వి వామ
పార్శ్వ మెఱ్ఱనై చెలఁగును♦బల్లవోల్ల, సచ్ఛయునరాగమంటిన♦చందమునను.
ఉ చెక్కిళులందు నింపెసఁగు ♦ స్వేదజలంబులఁ దుడ్చు వానికిన్
జొక్కఁగ గాలికిం గదలు♦శ్రోత్రకిసాలయకైతవంబునన్
మ్రొక్కి తదీయదోర్బలవి♦శోషితశౌర్యము వింధ్యకాననం
బెక్కుడుభక్తిఁ గొల్చుచును ♦ నేత్తెఱ వీడి కరంబునం బలెన్. 92
క. మృగకులవినాశకారక, మగురజనీసాంధ్యరాగ♦మున నార్ద్రములై
నగతిని నెత్తుట నెఱ్ఱఁగ, నిగనిగ వెలుఁగొందు నతని♦నేత్రములు గడున్. 93
చ. కగికరమాన మెత్తికొని ♦ కంజభవుండు సృజించెనో యనన్
దరుణతదీయదోర్యుగము ♦ దాఁకును జానువు లంటి దీర్ఘమై
పరఁగును జండికారుధిర♦పారణకై పలుమాఱుళస్త్రికన్
గరకరిఁ గోసికోసి కడుఁ ♦ గాయలుకాచిన మూఁపు లొప్పఁగన్. 94
క. అనవరతకృతశ్రమమునఁ, జని లోనికిఁ గడుపు నతికృ♦శం బగుచుఁ గడున్
దనరును వింధ్యశిలాతల, మన వక్షస్థల మతనికి ♦ నతివిస్తృతమై. 95
తే. ఊరుదండద్వయము మద♦వారిమలిన
బంధనస్తంభయుగళంబుఁ ♦ బరిహసించు
లక్క నెకసక్కె మాడునా ♦ యుక్కిడీని
రక్తకౌశేయవసనంబు ♦ రాజచంద్ర!. 96

ఉ. భూమిప! యొప్పు భ్రూకుటిని ♦ బూని యకారణవృత్తి నుగ్రమై
దీమస మొప్పుచున్నిటులె ♦ దేశమునన్ ద్రిలోకముల్ వగుల్
నీమమునం బ్రసిద్ధిమతి ♦ నిత్యము గోల్చెడుశక్తి వీడు నా
ప్రేమకు నచ్ఛభక్తిఁ దని ♦ శ్రీశుఁ ద్రిశూలధరుండు, వేసనన్. 97

సీ. సారంగశోణిత♦స్నానంబు నల్పెడి నా నొప్పు నెఱ్ఱని ♦ నాలుకలను
శ్రమవశంబునఁ గడుఁ♦జాఁచి యల్లార్చుచు దంతకాంతులు దంత♦తతులయందు
సక్తకేసరిసటా♦సంఘటంబులో యన స్కంధభాగంబులు ♦ సిరి వహింప
వివృతముఖంబులై ♦ వెలుఁగుచు మెడలందు స్థూలవరాటక♦మాలలు లసఁ

తే. బందికోలలఁ బట్టుచుఁ ♦ బగులవారి
దేహమెల్లను నొప్పుటఁ ♦ దేలుచుండ
వేఁటకుక్కలగుంపులు ♦ వేఁటసేయఁ
దెలుపు చాతనివెంటఁ దో♦డెంచు చుండె. 98

తే. అల్పకాయంబుఁ గలిగిన♦నయ్యు నధిక
సత్వయుక్తంబు లౌటనా ♦ శ్వాపదయము
లనుపజాతసటాసంఘ♦సారికిశోర
కములు నా నొప్పు చుండె శు♦నకవరస్థ!. 99

క. సింహముల కథ యదేమియు, సంహాస్పదమగు దడద కడురె ♦ యుంచు నడుగ స్థి
రంహఃక్రాంతత వచ్చిన, సింహములు నా నొప్పు వాని♦ సమంతిను లటన్. 100

వ. వెండియు నాతండు. 101

సీ. ప్రమథులచందానఁ ♦ బంచాస్యచర్మముల్ ధరియించికొందఱు; ♦ దనుజులట్లు
మాంసభారముఁ గొని ♦ మఱికొంద ఱ; భృకుటులు నీశప్రభువు ♦ లలరఁదాల్చి
తపనాకు లట్లు శి♦ఖండి పింఛముఁ దాల్చి కొందఱు; శ్రీకృష్ణు♦చందమునను
గజదంతముల సము♦ద్ఘాతంబుఁ గావించి దాల్చి కొందఱు; దాన♦తరుణమట్లు

తే. జలదమలినాంబరాంచిత♦చారుదేహ, మలరఁ గొందఱు;మృగపశు♦లట్లుకుంభి
కుంభముక్తికపాణులై ♦ కాగళబర, భటులు కొందఱుచుట్టుత♦న్కొలసి కొలువ.

తే. బర్హిబర్హవిచిత్రచా♦పంబుఁ దాల్చి, జలధరముమాడ్కిని, శిఖండి♦శత్రు వగుచు
భీష్మచాడ్పున; నుద్ధతా♦కృతినాగ, నళినుఁడై విష్ణుగతునట్లు ♦ తనరుచుండె.

ఉ. కానవిధాన ఖడ్గి యయి ♦ గ్రాలుచు; గ్రీష్మదినంబు చాడ్పునన్
బూని చెలంగుచున్ సతత♦ముగ్ మృగతృష్ణ; ఘటోత్కచుండు నా

నూనియు భీమరూపమును; ♦ నొప్పుచు రాక్షసు నట్లు శోణితా
నూనపరాయణత్వమున ♦ నుబ్బుచు నుండె భయంకరాకృతిన్. 104

ఉ. మానవనాథ! తన్మహిమ ♦ మాదృశు లెన్నఁ దరంబె వెండియున్
మానసవేగ మూని యను♦మానము వీడి చరించు చుండు నెం
దేనియు దేవయోనిగతి ♦ నిచ్చఁ జెలంగుచు నుండు నిచ్చలున్
గానకళావిలాసమును ♦ గాంచి చెలంగు నిషాదయుక్తిచేన్. 105

సీ. గిరిరాజకన్యకా♦కేశపాశమువోలె శిఖిచంద్రకములకై ♦ సేతఁ దాల్చి
బకదానవునిమాడ్కిఁ♦బరిగృహీతైకచక్రుఁ డయి హింసాన్యాత♦కోణపక్రియ
స్తబ్ధరోమ క్రూర♦దంష్ట్రావిభిన్నోగ్రవక్షస్థలుం డయి ♦ వన్నెఁ గాంచి
యలపరాశరునట్టు ♦ లలరుచు యోజనగంధానుసారియై; ♦ కాముకుగతి
తే. బహుళబందీపరిగ్రహా♦పరతఁ జెలఁగి
యంబికాశూలముం బలె ♦ నడరి మహిమ
శోణితార్ద్రశరీరంబు ♦ సొబగు నింప
నలరు నసుదర్శనతఁ గృష్ణుఁ ♦ డయ్యెఁ గడిమి. 106

క. అభినవయౌవనుఁ డయ్యును, నభిభూతానేకవయసుఁ ♦ డగుచుఁ జెలంగున్
బ్రభువర! క్షితిభృత్పాదా, నుభవుం డయి రాజసేవ♦నూల్కొనఁ డెపుడున్.

క. అనుజుఁడు పాపంబునకుం, దనయుఁడు వింధ్యాద్రికతఁడ♦తలఁప యమునకున్
అనుఁగువయస్యుఁడు కలికిం, బ్రణయాంతేవాసి మనుజ♦పాలకచంద్రా!. 108

ఆ. అతని కెదుర నిల్వ ♦ నడలుదు రెవ్వరు, నధికసత్త్వుఁ డగుట ♦ నవనినాథ!
భీషణుం డగుచు గ♦భీరాకృతి వెలుంగు, నప్రధృష్యుఁ డాతఁ ♦ డవని కెల్ల.

తే. వానిపేరు మాతంగుఁడు ♦ పార్థివేంద్ర!
యవల వింటిని నానామ ♦ మఖిలజనము
లాడుకొనుచుండ, నంత నే ♦ నతనిఁ గాంచి
మనమునం దిట్టు లనుకొంటి ♦ మనుజవర్య!. 110

ఆ. వీరిజీవితంబు ♦ వీరిచరిత్రంబు, మోహమయ మసాధు♦మోహనంబు
నవుర మధువు మాంస♦మాహార మార్యవి, నిందితంబు వీరి ♦ కెందుఁ జూడ.

సీ. శాస్త్రముల్ గోమాయు♦శబ్దంబు; లుపదేశకులు సదసత్తుల ♦ ఘూకములును;
మిత్రంబు లనుచిత♦పాత్రచాపంబులు; చదువు మృగయ; ప్రజ్ఞ ♦ శాకునంబు
పరిచితు లల శ్వాన♦పంక్తులు; భార్యలు బందీగృహీతాన్య♦భామ లరయ
సత్సహాయులు విష♦సందిగ్ధముఖములు సర్పంబులునుబోలె ♦ సాయకములు;

తే. క్రూరశార్దూలములతోడఁ ♦ గూడియుంట
మాంసమున వనతాబలి; ♦ మనుజరక్త
మునను నిజదేవతార్చన; ♦ మ్రుచ్చులింత
జీవనమ్మద్దిరా వీరి ♦ జీవనంబు. 112

తే. వనగజమసంబె స్థుపూలు ♦ సఱలు భుజగ
మణులె సొమ్ములు వీరికి ♦ మనుజపిశిత
సముపహారమ్మున నె ధర్మ ♦ శాస్త్రబుద్ధి
సరిగీతంబు మృగవధ ♦ ప్రకరంబు. 113

క. అని నే ననుకొను చుండఁగ, వనగమనశ్రమంబు ♦ వాపికొనంగాఁ
జనుదెంచె నాయనోకహ, మునవర్గాభాగమ్మున కల ♦ బోయ గడు వడిన్. 114

క. చనుదెంచి వేగ పెంకలు, గొని తెచ్చినకుసుమపీఠిఁ ♦ గూర్చుండెఁ దను
స్సును నక్కడించి ...తేఁడు, ...నివిని యొకశబరుఁ డంతఁ ♦ బరువిడి వేగన్.

సీ. ప్రళయభాస్కరతాప ♦ ధగద్దవిలీనాశ్మ శకలంబు నాఁ గడుఁ ♦ ...జరిలుచు
వైడూర్యద్రవము నా ♦ వఱలుచు శశిబింబమందుండి జాఱు నా ♦ నతిశయిల్లి
తళతళలాడెడు ♦ ధవళముక్తాఫలనికరమ్ము నా ♦ నైగనిగ్య మలర
స్పర్శానుమేయమై ♦ స్వచ్ఛత నొప్పి రి యుజ్జ్వలజలకషాయంబుఁ గాంచి

తే. యలరుశీతలమధురోజ్జ్వ ♦ లాంబువులను
గుఱుఁగట మెలంగు నచ్చటి ♦ కొలని కేగి
కమలినీపత్రపుటమునఁ ♦ గడిగినట్టి
నిర్మలమ్మృణాళములతోడ ♦ నిమ్మెఁ దెచ్చి. 116

తే. తెచ్చి యిచ్చిన నాతఁ డా ♦ ...ట నీరుఁ
గ్రోలి శశిఖండముల గాహు ♦ వోలె; మెసఁగి
మృదుమృణాళంబు లారగించి ♦ మేదినీశ!
సేదఁ దేఱి రొకించుచు ♦ సేవకులును. 117

తే. క్రోలి జలముల నంతటఁ ♦ గూడ రాఁగ
నిచ్చవచ్చినదెసకుఁ దా ♦ నేగ నతఁడు
నందుఁ బిశితాశనుండు నా ♦ నలరువిశ్రు
తాపుఁ డొకవృద్ధశబరుండు ♦ గూఢదృష్టి. 118

♦ శబరాబలప్రవాహవర్ణనము. ♦

తే. అక్కిరాతులు తన కేమి ♦ హాని సేయ
మీఱి నాఁకలిచిచ్చు ద ♦ హింపఁ గడుపు

వారితో నేగ కావన♦స్పతితలమ్ము
నందె యొక్కముహూర్తంబు ♦ నాలసించె. 119

తే. కనుమఱుం గగునంతకుఁ ♦ గాచి యుండి
శబరనాయకుఁ, డావృద్ధ♦శబరుఁ డంత
నస్మదాయువులం ద్రావు♦నతఁడువోలె
భ్రుకుటివికటారుణాభీల♦భుగ్నదృష్టి. 120

ఉ. అండజమాంసఖాదనప్రి♦యం బగుశ్యేనముమాడ్కి మాదుగూ
ళ్లుండుస్థలంబు లెంచుచును ♦ నుండెడువాఁడునుబోలె నట్టె మే
ముండెడు నవ్వనస్పతిని ♦ నూర కెగాదిగఁ జాలసేపు భూ
మండలనాథ! చూచెఁ బలు♦మాఱును వారక యూరుదుఁడు వై. 121

ఉ. చూడఁగ నాతఁ డవ్విధముఁ ♦ జూచి భయంపడి కీరజాలముల్
పీడినమాడ్కిఁ బ్రాణములు ♦ వేగము చేష్టలు దక్కి చిక్కి యు
న్నీడములంద యుండెఁ జన ♦ నేరక యెందును, నింగితోడ రా
పాడెడు తద్వనస్పతి నయ♦త్నమునన్ దృటిమాత్ర నెక్కి డాన్. 122

ఉ. వచ్చియు రానిపక్షముల♦వానిని గొన్నిటి నెత్రుగందులన్
బచ్చిశరీరముల్ గలుగు♦పాపలఁ గొన్నిటి గ్రుడ్డునన్ గనుల్
విచ్చియు విచ్చకుండు పసి♦పిల్లలఁ గొన్నిటిఁ గ్రోటిసంపుట
మ్మచ్చుగ విప్పఁ జాల కపు♦డప్పుడె విచ్చుచు మేఁత కేడ్చుచున్. 123

ఉ. ఉండెడివానిఁ గొన్నిటిని ♦ నూరక చూచుచు నేమి చేయ లే
కుండెడువానిఁ గొన్నిటిని ♦ చుల్లము తల్లడ మంద మెల్లఁగాఁ
దుండము సాఁచి పొడ్చుచును ♦ దూఱిచినప్పుడు చేయి తూలుచున్
బండినవానిఁ గొన్నిటినిఁ ♦ బాపమతిన్ శుకశాబకంబులన్. 124

ఉ. పట్టుకొనెన్ దయం దొఱఁగి ♦ పాపి కిరాతుఁడు కోటరంబు లా
చెట్టును సర్వమున్ వెదకి ♦ చేతులు చొన్పి యొకండు వీడకే
పట్టి ఫలంబు లట్లు పడ ♦ వైచె గతాసులఁ జేసి భూమిపైఁ
గట్ట దయావిహీనుల క♦కార్యము దుష్కర ముండునే భువిన్. 125

శుకావస్థావర్ణనము.

ఉ. అక్కట నాదుతండ్రియును ♦ నారసి యాయువితర్కితాపదన్
దిక్కులు చూచు చేమియునుఁ ♦ దేఁకువఁ దోఁపక కంపితాంగుఁడై

చిక్కితిఁ జావు నిక్కమని ♦ చిత్తము తత్తర మందఁ జేష్టలుం
దక్క యొకింత సేపు కడుఁ ♦ దాలువు లెండ విలోలనేత్రుఁడై. 126

ఉ. ఏమి ప్రతిక్రియన్ సలుప ♦ నెందును బోవఁగఁ జాల కయ్యె నా
ప్రేమను జిక్కి గ్రుక్కుకొని ♦ నిల్లుచునై చనునశ్రుధారలన్
మామకరత్నగాత్రి ♦ మల్లడి గొల్పఁగ సేగ నచ్చి నా
స్వామి తదీయపుత్రముల♦చాటున నొంటియుఁ జిక్కఁబట్టి సన్. 127

ఉ. భూవర! గ్రుక్కుమిక్కసన ♦ పోవునొ యున్న దటంచు నుండ నా
పావియు మాదుకోటరము♦పజ్జకి యుల్లన సేగుదెంచి శా
ఖావివరంబు లెల్లఁ దిరు♦గాడుచు నోలి జరద్భుజంగకం
కావహచాపకర్షణకి♦ణాంకిత ప్రమణ బాహుకాండమున్. 128

ఉ. చాఁచి నిశాతతుండమున ♦ నా రెకుఁ బొడ్చుచు నుండిన న్గనున్
క్రోచినతంత్రిఁ బట్టుకొని ♦ గ్రుచ్చి యుసుప్రజ మూర్ధ్నిపైఁ బడన్
వైచెను దల్లక్రిందులుగఁ ♦ భాగములందు శిరంబుఁ జొన్పి నై
దాఁచి తదీయ దేహమున ♦ దైవవశంబున దానితో దనే. 129

చ. ఇనవర! వాయునుగ్ర మగు♦నెండిసయూతుప్పనేన నే
నను బడితిన్ విశీర్ణతను ♦ నొవ్వను గానను వాఁడు చె
ట్టును దిగునంత కచ్చోటు క♦డున్ నిభృతంబుగఁ బాసి యేగితిన్
గనఁబడకుండ నేరికిని ♦ త్ర్యక్షా! పద్మసమాననేత్రుఁడా. 130

చ. కటకట యెట్టిక్రూరుఁడనో ♦ కాలము నొందినవానిఁ దండ్రిఁ దొ
ల్లిటిప్రణయంబు నెంచక స♦లీలను బ్రాణము లైన నీయ నా
నెటుల పరిత్యజించితినో ♦ యే నవు నంతయుఁ బ్రాణభీతిచేఁ
జటులమతిన్ దొలంగితిని ♦ సాహసవృత్తికి నిచ్చగించితిన్. 131

తే. తొలఁగి యుండగను ఱెక్కలు ♦ సెలల గాఁడిఁ
బడుచు లేచుచు యమముఖ♦భ్రష్టనైతి
ననుచుఁ దలఁచుచుఁ బోయితి ♦ నసతిదూర
గతతమాలంబుక్రిందికిఁ ♦ గష్టపడుచు. 132

సీ. దేవకీసుతుమేని♦తేజంబు కొసుకుం గానిదానిని జేసి ♦ కామపాలు
పటుపటాటోపంబు♦ప్రాభవంబు హరించి యమునానదిని నట్టి♦యణఁచి పట్టి
యంజనాద్రిని వెను♦కంజవేయఁగఁ జేసి నీలనీరదపంక్తిఁ ♦ దూలఁ బుచ్చి
వింధ్యాటవీకేశ♦వితత సంగించి కాటుకయందంబు ♦ ఓటఁ బుచ్చి

తే. సూర్యకిరణాళికిని జొరఁ ♦ జోటులేక, పెక్కుశాఖల దిక్కులఁ ♦ బిక్కటిల్లు
నత్తమూలంబె మత్పిత♦యంక మయ్యె, దిక్కులే కెందు దీనత ♦ స్రుక్కునాకు.

తే. అంతనావృద్ధశబరుండు ♦ నవతరించి, క్షితిని మృతిఁ జెంది పడియున్న♦కీరశాబ
కముల నన్నిట నొకతీఁగఁ♦గట్టి పెట్టి,పర్ణపుటమునఁ గొని వడిఁ♦బఱచె నెటకొ.

వ. అంత నాకు. 135

తే. దూరపాతశ్రమంబున ♦ ఘోరనవ్య, జనకమరణజశోకంబు ♦ సైఁప లేక
విడువ కేడిచి యేడిచి ♦ బడలి కంర,మెండుటను దుస్సహపిపాస♦మెండికొనియె.

తే. దానితాపంబునకు నొడల్ ♦ తనవశంబు
గాక విరవిరపోవంగఁ ♦ బోక యుసురు
జీవితాపేక్ష నింకను ♦ జిక్కఁ బట్టి
నీటిమొగ మెట్లు చూతునా ♦ నేఁ డటంచు. 137

ఉ. ఇంతకు నేగియుండు నని ♦ యెంచి సుదూర మతండు పాపి నే
నంత నిసుంత కంధరము ♦ నల్లన నెత్తి భయంబునన్ సము
ద్భ్రాంతదృశుండనై దిశలఁ ♦ బాఱఁగఁ జూచి చలించినం దృణం
బెంతయు వాఁడె వచ్చె నని ♦ యెంచుచుఁ జూచుచు వెన్క సారెకున్. 138

తే. దారిపొడుగున వానినే ♦ తలఁచుకొనుచు
మరల వచ్చునో యనుభీతి ♦ మరలి మరలి
సారె సారెకుఁ గనుచు నా♦భూరుహంబుఁ
బాసి జలములకడ కేగఁ ♦ బాలుపడితి. 139

సీ. నడవఁగా నలవాటు♦పడయమి నొకపదంబుంచి యూర్పులుపుచ్చి♦యుస్సురనుచు
ఱెక్కలు రాయుచేఁ ♦ జక్కపదం బూని పో లేక సారెకు ♦ బోర్లపడుచు
నడ్డంబుగాఁ బడి ♦ యూని యూఁతగ ఱెక్క నిలుచుచు మాటికి♦నిలను గనుచు
దుమ్ముచే మేనెల్ల ♦ ధూసరితం బయి చెమ్మటఁ జొత్తిల్లి ♦ సొమ్మసిలుచుఁ

తే. బోవు చేను మనంబునఁ ♦ బుణ్యచరిత!
యిట్టు లనుకొంటి నాయాస ♦ ముట్టిపడఁగ
బహువిధంబుల దప్పిచే ♦ బాధపడుచు
సైఁపఁ జాలక తాపంబు ♦ త్రాణ లేంద్ర!. 140

తే. ఎట్టికష్టంపువేళల ♦ నెవ్వ రిలను, జీవితాపేక్ష వీడరు; ♦ జీవితంబు
కంటెఁ బ్రియమొండు లేదుగా♦కట్టయేను, బ్రతికియుండెదఁ దండ్రి ని♦బంపియుంక.

సీ. అక్కటా ననుఁ బోలు ♦ నదయుండు నక్కృతఘ్నుఁడు నుండునే జగతి నే ♦ నొక్కరుండ
కులమువారెల్లను ♦ గుణవంతుఁ డనఁ బేరు వాసిగాంచినతండ్రి, ♦ వాసి చనిన
నవికలేంద్రియుఁడనై ♦ యాసతిప్రతికిఁ దద్దుఃఖమున కోర్చి ♦ తెరలఁ గట్టి
కట్ట నాహ్వానమునుఁబు ♦ కష్టంబుగా నిఁకఁ బత్యాగ్రహింపఁబడియును ♦ దలఁపఁ దాయెఁ

తే. దల్లి దివి కేఁగఁ దద్దుఃఖ ♦ మెల్ల నాఁగి, పుట్టినదిగోలెఁ గష్టముఁ ♦ బెట్ట కెనను
వయసు చెల్లియు సత్కించ ♦ వాని నెల్ల, నుబిచితిని నొక్కదుఃఖమున ♦ ముంచితిఁ బడి.

చ. అతికృపణంబు లీయసువు ♦ లున్కి చెల్ల మహోపకారి ను
త్రీతవనువెంటఁ బోఁ దలఁకను, ♦ నే చనుచుండెడువాఁడ దేహిలో
హితమతి జీవితాశయు కదా ♦ సకలంబును దుష్కృతికిన్
సతతము దోఁచు నిత్యజితఁ ♦ జంపెడు నీచరిలాభిలాష నన్. 143

తే. జనకమరణజశోకంబు ♦ సరకుఁగొనని
కఠినచిత్తుఁడ నగుమాకుఁ ♦ గలిగెఁ గాక
కలుగునే యిట్టిజలపాన ♦ కాంక్ష జగతి
నోరుల కీతృష్ణ నేఁగతి ♦ నడుగువాఁడ 144

సీ. ఆసరోవర మింక ♦ నతిదూరమున నుండు వినరాదు కలహంస ♦ విరుతి యింక
సారసరసితముల్ ♦ చక్కఁగా వినవచ్చు కమలపరాగంబు ♦ గానరాని
యంభోజసౌరభం ♦ బాశాముఖంబుల విరళమై పర్వెఁ ♦ గరము రాదు
నీటితుంపర మేను ♦ నింపఁ బుష్పాదిరాల పడదు పవనంబు ♦ వేగ ముడిఁగి

తే. భానుఁ డంబరతలమధ్య ♦ వర్తి యయ్యె
ననలపాంసుచయంబు నా ♦ నాతపంబు
ఖరకరంబులఁ జల్లెడుఁ ♦ గరుణ విడి
యేమిగతి యింక నెట్లు నే ♦ నేఁగుదాన. 145

తే. ఆతపస్పర్శనంతప్త ♦ మైన నేల, నడుగు పెట్టినమాత్రాన ♦ నధికతృష్ణ
యడరు నీదప్పికిని దప్పి ♦ యల్పమైన, నడువఁగాఁ జాల నవశమై ♦ నొడలు సకల.

క. కొందల మందెడు డెందము, నందెముఁ గను లంధకార ♦ మల ఖలవిధి సన్
బొందించును మరణము నేఁ, డెం దేఁగుదు ననుచు మదిని ♦ నెంచుచు నుండన్.

హారీతివర్ణనము.

తే. అచట కరుడెంచె హారీతుఁ ♦ డనెడి మౌని, తలఁపనితలంపు నాపాలి ♦ దైవమగుచు
స్నానమాడంగఁ జన ప్రియ ♦ సఖునితోడ, వినుతసత్కీర్తి జాబాలి ♦ తనుజుఁ డంత.

మ. అతితేజస్వితఁ దుర్నిరీక్ష్యుఁ డపరో♦ద్యద్బాలభానుండు నా
వితతశ్రీ వెలుఁగొందుఁ దత్తనువు పృ♦థ్వీనాథ! సౌదామినీ
తతిచేఁ జేసి పసిండినీట నవలి♦ప్తం బైనచందానఁ, దాఁ
డతిమాత్రంబు చెలంగుఁ జూపఱకు న♦త్యాశ్చర్యముం గొల్పుచున్. 149

ఉ. ఆతని దేహకాంతుల న♦హంబు వెలింగెడి క్ష్మాతలేంద్ర! బా
లాతపయుక్త మైనగతి, ♦ నవ్విపినంబు దవాగ్నియుక్తమౌ
భాతిని, దప్తలోహరుచి♦పావనదీర్ఘసురక్తసజ్జటా
వ్రాతమునన్ సకీలచయ♦వహ్నివిధంబునఁ గ్రాలు నాతఁడున్. 150

ఉ. తేజరిలున్ దపోవిపిన♦దేవతనూపురమో యనన్ సము
ద్భ్రాజితధర్మశాసనవి♦ధానవుఁ గంకణమో యనంగ సం
పూజితదక్షిణశ్రుతిని ♦ బొల్చెడుతత్స్ఫటికాక్షమాల; యు
ద్వేజితసర్వభోగచయ♦వేగుఁ డతండు నుతింప శక్యమే. 151

క. గగనోన్ముఖబకసన్నిభ, మగుచున్ స్వర్గంబుత్రోవ ♦ నటుచూపెడు దా
నిగతిని నుద్గ్రీవత నిం, పగు స్ఫాటికకుండి యొడమ♦హస్తమునఁ గడున్. 152

క. భూతిత్రిపుండ్ర మొప్పెడు, నాతనిఫాలంబునందు ♦ నడరుచు విషయ
వ్రాతానుభవనివృత్తికి, నై తాఁ జేసినత్రిసత్య ♦ మన నుజ్జ్వల మై. 153

తే. స్కంధదేశావలంబి యై ♦ గ్రాలుచుండు
కృష్ణమృగచర్మ మలతప♦స్తృష్ణచేతఁ
బీత మై లోని కేగుప్ర♦భూతధూమ
పటలమో యన నొప్పును ♦ బార్థివేంద్ర!. 154

చ. నవబిససూత్రనిర్మిత మ♦నంగ నితాంతలఘుత్వసంపదన్
బవనవిలోల మై యలర ♦ వామభుజంబున జన్నిదంబు, సూ
నవపతి! పుష్పభాజనస♦నాథసదగ్రపలాశగండ ము
త్సవ మొదవింప వామకర♦తామరసంబున నాతఁ డొప్పెడున్. 155

సీ. విటపముంబలె మృదు♦విస్ఫురద్వల్కలసంవృతోజ్జ్వలదేహ♦చారుతరుఁడు
సామజకలభంబు♦చాడ్పున సంఫుల్లకైరవదళసిత♦చారుదతుఁడు
కంజాతనికరంబు♦కరణి దివాకరఖరకరావళిపాన♦కలితహృదుఁడు
స్రోతస్వినీతట♦క్షోణీరుహముభంగి సంతతజలధౌత♦సజ్జటుండు
తే. గిరివిధంబున మేఖలా♦పరిగతుండు
వరుణుచాడ్పున సువృతోద♦వాసుఁ, డతుల

నర్ధరాపతివదువున ♦ నుపితవిగ్ర
హుండు, హరిచందనమున, గత్రాంగ♦హుండు మఱియు. 156

తే. రాహువువిధానఁ గడు సోమ♦రతియుతుండు,
నీరజాక్షునిరథము నా ♦ నియమిగాంతు
చక్రుఁ, డంబుధివదువున ♦ శంఖసుండ
లోజ్జ్వలావర్తగర్తుండు ♦ నుర్వ్యధీశ!. 157

తే. ధరణిపతి! సృష్టగంగావ♦తరణుఁ డిందు
సారెకు భగీరథునిమాడ్కి; ♦ జలధివేళ
భాతిఁ బ్రశమితసజుఁడు; ప్ర♦భాతవేళ
యట్లు బాలాతపవిశంగుఁ ♦ డరయ నతఁడు. 158

తే. అధిప! యొంటనివర్ణింతు ♦ శశినిమహిమ
సంయతుఁడు గాఁడు మోహార్థి; ♦ సామవచన
పరుఁడు సతతమహాదండ♦ధరుఁ, డవామ
నయనుఁడు సునేత్రయుగళుండు ♦ నయవిదుండు. 159

తే. తలఁచు సజ్జనహృదయముల్ ♦ ధరణినాథ!
తలఁప నిర్హేతుకాస్తమి♦త్రములు మఱియు
నధికకరుణార్ద్రములుగాఁగ ♦ యవని; నన్ను
నట్టు లాపమానసమదాని ♦ నతఁడు గాంచి. 160

చ. దయ తొలుకాడ నిట్లనియె ♦ నగ్గఱనుండు మునీంద్రపుత్త్రుతో
నరయుదొయె వయస్య! చూచితె తు♦గాగ్భత మిత్యుదిం యెట్లు వడ్డనో
కయికొని పోవు శ్వనముము♦ఖంబుననుండిరయు చెట్టుకొన్నునుం
డిరయి యిది జాఱి క్రిందఁ బడి ♦ నోరదు నీర్పఁగఁ గంధరంబునన్. 161

చ. పలుమఱు దొర్లి పొర్లునదుఁ ♦ బైపయి నూర్పులు పుచ్చు నెంతయున్
నిలువఁగ లేదు; నేత్రములు ♦ నేరదు విప్పఁగ; నోరు తెర్చెడిన్
బలుమఱు దూరపాతమునఁ ♦ బ్రాణము లున్నవొ లేవొ యక్కటా!
నిలువఁగనీయుఁ డిచట ♦ నీరులరయుద్దకుఁ గొంచు రక్షకన్. 162

చ. అని ననుఁ గొంచు రాఁగ నతఁ ♦ డాసరసీతటి కేగుదెంచి వే
యునిచియుఁ గుండికందమున ♦ నొక్కచో నీరులచెంతకు న్ననున్
గొని తన నోరుఁ దాఁ దెఱచి ♦ కుత్తుక నొక్కకనీటిబిందువుల్
జొనిపెను తొల్లఁగన్ మొలవు♦చొప్పడ ప్రేళుల నంత భూవరా!. 163

చ. జలములఁ జిల్కరించె నుప♦జాతము లయ్యెను క్రొత్తప్రాణముల్
జలకము లాడ నంతఁ జనెఁ ♦ జల్లని తామరపాకునీడలో
నిలిపి తటాంతికమ్మున వి♦నీతుఁ డతండు ననున్ రయంబునన్
జలకము లాడి యంతమున ♦ సల్పి జపం బఘమర్షణంబులన్. 164

సీ. నవసరోరుహముల ♦ నళినాప్తునకు నర్ఘ్య మిడి లేచి పిదిరించి ♦ జడలగుంపు
కరతలంబునఁ గుండి♦కను దోయముల నించి ధౌతవల్కంబులఁ ♦ దాఁ ధరించి
సజ్యోత్స్నచంద్రుని♦చాడ్పున నూతనస్నానార్ద్రజటు లగు ♦ సకలమౌని
తనయులు తనవెంటఁ ♦ దవిలి రా నను గొని తరలెఁ దపోవన♦స్థలమువైపు
తే. ననతిదూరంబు గా నొక్క♦యాశ్రమంబు
దృష్టిగోచర మయ్యె నో♦దివ్యచరిత!
దాని పెంపు నుతింప నా♦తరమె యౌర
యపరవిధిలోకమే యది ♦ యవనినాథ!. 165

—జాబాల్యాశ్రమవర్ణనము.—

వ. అందు. 166

ఉ. ఒక్కెడ వేదఘోషములు ♦ నొక్కెడ శాస్త్రవిచారచర్చ లిం
కొక్కెడ యోగవిద్యగతి ♦ యొక్కెడ యజ్ఞకళావివేచనం
బొక్కెడ మంత్రసాధనము ♦ లొక్కెడ బ్రహ్మవిచారమండలం
బెక్కెడఁ జూచినన్ మదికి ♦ నింపును సొంపును గూర్చు నయ్యెడన్. 167

క. అనృత మెఱుంగ; దనంగుఁడు, కనియెఱుఁగడు దాని నెపుడు; ♦ కలికాలంబున్
గనియును వినియును నెఱుఁగదు, మనుజాధిప! దానిమహిమ♦మహి నెవఁ డెఱుఁగున్.

చ. జలములఁ బోయుచుండు నట ♦ క్ష్మారుహపంక్తికి నెల్లసామజం
బులు గొనివచ్చి తొండములఁ; ♦ బూని; తపస్వుల కిచ్చు గొ
మ్ముల నలకందమూలములఁ ♦ బొల్పుగఁ ద్రవ్వి మృగంబు లౌర; కే
కులు మునిహోమవహ్నిఁ బురి♦కొల్పును ఱెక్కల వీచి మందఁగన్. 169

క. పరిచితశాఖామృగములు, జరదంధతపస్విసేవ ♦ సల్పుచు నుండున్
గరములఁ గొని గొనిపోవుచు, మరలం గొనివచ్చు చెపుడు ♦ మానవనాథా!.

సీ. హరిహరబ్రహ్మల ♦ నర్చించువారును బిత్రుదైవతంబులఁ ♦ బిల్చువారుఁ
బలుపాత్రములఁ బొర్రిఁ ♦ బరియించువారును ముంగిళ్లనలుకంగ♦మొనయువారు

నతిథులఁ గొనివచ్చి ♦ యర్ఘ్య మిచ్చెడువారు దేవతల బలిఁ ♦ దనుపువారు
వల్కలతూలికా♦పరతి నుండెడువారు సమిధలఁ గొని తేరఁ ♦ జనెడువారు

తే. కృష్ణమృగచర్మముల సంస్కరించువారు
నీశ్వరధ్యానపరులయి ♦ యుసఁగువారు
నగుచు నిజధర్మపరులయి ♦ యఖిలమునులు
మెలఁగుచుండిరి యచ్చట ♦ మేదినీశ!. 171

సీ. అగ్నిధూమములందె ♦ యుగు మాలిన్యంబు చరితల లే దందు ♦ క్షత్రియేంద్ర!
కదళీదళములందె ♦ కలదు చాంచల్యంబు మనముల వెదకినఁ ♦ గనఁగరాదు
తీక్ష్ణత తనరును ♦ దీవ్రకుశాగ్రమ్ములందు స్వభావంబు♦లందు లేదు
కను లెఱ్ఱనౌటయుఁ ♦ గలదు కోయిలలందుఁ బాకశత్రంబులఁ♦బరఁగ దెప్పుడు

తే. చనుల నంటుట మునిబాలు♦చయములంద
కామినులయందు లేదందుఁ; ♦ గలశములను
కలదు కంఠగ్రహం బటఁ ♦ గానరాదు
సుగతములయందు మనుజులకు; ♦ ధరణినాథ!. 172

వ. వెండియు. 173

తే. పతనపాతంబు పక్వఫల♦పంక్తులందె, లేదు విద్యావివాదైక♦శీలులందు
భ్రాంతి యనలప్రదక్షిణ♦భ్రాంతియందె, కాని కలుగదు శాస్త్రార్థ♦కలనలందు.

తే. కలదు వసుకీర్తనము దివ్య♦కథలయందుఁ
దృష్ణఁ గలుగదు; గణనంబు ♦ నెజగిల్లుఁ
దలఁప రుద్రాక్షమాలలఁ ♦ దనువులందుఁ
బొనర దేరికి నత్తపో♦భూమియందు. 175

సీ. మునిబాలనాశంబు ♦ పోనసును గ్రహదీక్ష మృత్యువుచేఁ గాదు ♦ మేదినీశ!
రామానురాగంబు♦రామాయణమునసే యాసనంబునఁ గాద ♦ నంతచిత్త!
ముఖభంగవికృతి గా ♦ ముసలిశనంబున ధనతృష్ణచేఁ గాదు ♦ దానవీర!
మేఖలాబంధంబు ♦ మేకొను వ్రతచర్యఁ గలవాంబుచేఁ గాదు ♦ లలితచిత్త!

తే. శకునివిధ భాషణంబున; ♦ జాడ్య మరయ, ఛందసంబున; బుధజన♦సన్నుతాత్మ!
మూలముల కే యధోగతి;♦భుజగములకె, భోగసంపద యత్తపో♦భూమియందు.

క. జలకలశపూరణధ్వని, జలధరరావం బటంచు ♦ శంకించి శిఖం
డులు సోత్కంఠము లై యట, సలిపెడి నాట్యంబు పురులు♦సడలించి వనిగా.

తే. అర్ధపక్వపురోడాశ♦సార్ధపుణ్య, పరిమళామోదితంబున♦పారసుఘృత
హోమహుతవహార్ఘ్యాంకుర♦ణోజ్జ్వలంబు. సంతతాధ్యయనారావ♦సంగతంబు.

తే. అవిరతాకర్ణనంబును ♦ నంది కీర, ములు పఠించువషట్కార♦ములను నచటఁ
జదువుచుండు సుబ్రహ్మణ్యా♦సామమెపుడు, సారెసారెకు శారికా♦చయము లధిప!.

తే. రక్తచందనసంలిప్త♦రమ్యమిహిర
మండలంబును గరవీర♦మాన్యకుసుమ
ములను బూజించి సాఁగిలి ♦ మ్రొక్కు లిడెడు
మునులచే నొప్పు నత్తపో♦భూమి యధిప!. 180

వ. మఱియు 181

క. తిని బ్రతుకు నడవికుక్కలు, దినమును మునినిహితవైశ్వ♦దేవబలి నటన్
మను వాపీకలహంసము, లును నివ్వరిబలిని మెసవి ♦ లోకస్తుత్యా!. 182

క. మునిబాలుర హరిణంబులు, చను వుట్టిపడంగ మృదుకి♦సాలయుజిహ్వన్
దనువును మనమును బరవశ, తను గాంచఁగ నాకుచుండు ♦ ధాత్రీరమణా!.

చ. అనవరతాజ్యహోమముల ♦ నంది ప్రియంబున నగ్నిహోత్రముల్
మునిజనముల్ సదేహముగ ♦ ముక్తిపదంబున కంప మీఁదికిన్
జనియెడు ధూమలేఖ మన ♦ స్వర్గపథంబున మెట్లు గట్టెనన్
మనుజవరేణ్య! తన్మహిమ ♦ మాదృశు లెన్నఁగ శక్య మౌనొకో. 184

సీ. తపసులఁ గన వచ్చి ♦ తమిఁ గ్రుంకు సప్తర్షు లన సీచికాబింబ♦తార్క్యు లలర
మునులు గొల్వఁగ డిగ్గి♦తన రెడుగ్రహగణ మనఁ బ్రఫుల్లకుముద♦వనము దోఁగ
మునిజనసంపర్క♦మున నపగత మైనపగిదిఁ గాలుష్యంబుఁ ♦ బాసి తోఁగ
స్నాన మాడుమునీంద్ర♦సంస్తవగీతంబు లన హంసకలకల♦నినద మలరఁ

తే. జెలఁగు నయ్యాశ్రమోపాంత♦సీమలందు
దివ్యమధుమాధురీధుర్య♦నవ్యసలిల
పూరితోజ్జ్వలదీర్ఘికల్ ♦ భూరివారి
విహగకులసంకులంబులు ♦ వీరవర్య!. 185

చ. అమలచరిత్ర! మౌనిసుతు ♦ లగ్నుల వ్రేల్చుసమిత్సుమావళీ
చిమచిమనాదముల్ చెలఁగుఁ ♦ జెల్వుగ వీనుల కింపుఁ బెంపుచున్
దమతమప్రాంతపారములఁ ♦ దద్ద పఠించెడివారికంఠనా
దములకు విందులై యచటఁ ♦ దారతరస్ఫుటమాధురీఝరిన్. 186

ఉ. దంతికులార్ధభుక్తపలి♦తంబులు వాక్పతిదోఃపరిచ్యుతా
త్యంతమనోజ్ఞశంఖవల♦యంబు లనంగ మృణాళఖండముల్

వింతచెలంగఁ జూపెడిని ♦ విశ్వధురంధర! నాతపోవన
ప్రాంతములన్ [illegible] ♦ [illegible] నిచ్చలున్. 187

చ. సతతగళ[illegible]ములు ♦ [illegible] నిర్భరమై [illegible]
సతతగతి [illegible]లు ♦ [illegible]
వితత[illegible]లు ♦ నీ నిటసంబులు [illegible]
క్షితిప! తదాశ్రమంబు [illegible] ♦ [illegible] మనోజ్ఞ [illegible]. 188

ఉ. వేదములం [illegible] ♦ [illegible] ప్రశిష్యులున్
భూధవ! గొల్చి రా మునులు ♦ [illegible] శిష్య[illegible]ంబులన్
గాదము [illegible]లను ♦ [illegible] వచ్చుచు నుండు రిందిర
నాథపదాంబు[illegible]ములు ♦ సన్నిధి [illegible]ముచున్. 189

సీ. వరఁగ నిచ్చట [illegible] ♦ [illegible] ♦ [illegible] నిచట
సీతాపహారణంబు ♦ చేయు [illegible] ♦ [illegible] నిచట
దశరథతనయుండు ♦ [illegible] ధనుష్కోటిచేఁ [illegible]ంబులను ద్రవ్వి ♦ [illegible] నిచట
రావణుపోఁ [illegible] ♦ రాముని మోహించి ముఖ[illegible]గమున [illegible] ♦ మునిఁగె నిచట

తే. ఖరుఁడు మొదలుగు రాక్ష[illegible] ♦ [illegible]
యమునిఁ గొల్వంగ [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] చెలంగు నా యాశ్రమాంతికముల
ఫుల్లనళినీవనంబుల ♦ నుల్లసిలుచు. 190

సీ. వన దేవతా[illegible] ♦ [illegible] ♦ భూషితములు
[illegible] ♦ [illegible] ♦ సంయుతములు
తాల సాలతమాల ♦ [illegible] ♦ శోభితములు
నేలాల[illegible] ♦ నాళి కీర[illegible] ♦ [illegible]లితములు

తే. వికచ[illegible] రేణుక ♦ పింజరములు, వికసనగమాంత[illegible] ♦ విలసితములు
శారికాకీర[illegible] ♦ శబ్దితములు, సగుస[illegible] ♦ నంటి చెలఁగు. 191

వ. వెండియు [illegible]ము, [illegible]
తునివిధంబున [illegible]ంబును, [illegible]
[illegible]ంబును, సురభిళ [illegible]ంబు గలిగియు
సంతతా[illegible] గంధంబు గలదియు, [illegible]
నతిపవిత్రంబును, [illegible] ప్రశాంతో[illegible]పద్రవంబును,

బరిపూర్ణద్విజరాజమండలసనాథం బయ్యు సన్నిహితతరుగహనాంధకారంబును,
నతిరమ్యంబును నగునయ్యాశ్రమమధ్యభాగంబున. 192

తే. తనరు నొక్కరక్తాశోక♦తరువరంబు, తాపసాలంబితాజినో♦దకకరండ
కలితవిటపంబు మృగశాబ♦కనికురుంబ, పీయమానాలవాలాంబు♦విలసితంబు.

వ మఱియు నది. 194

తే. తాపసాబద్ధకుశచీర♦దామకంబు, హరితగోమయసంలేప♦తామలస్థ
లంబు పుష్పోపహారసు♦లాలితంబు, పరమహాలక్తకాశోణ♦పల్లవంబు. 195

తే. అతివిశాలాపకాశత ♦ నలరుదాని
క్రింద నీడను దాపస♦బృంద మెల్లఁ
గొలువఁ గూర్చుండి వేదముల్ ♦ కుతుక మెసఁగ
శిష్యులకుఁ జెప్పు నొకతప♦స్సిద్ధుఁ గంటి. 196

జాబాలివర్ణనము.

ఉ. చుట్టును సంద్రముల్ చెలఁగ ♦ శోభిలుభూవలయంబుపోలికన్
గట్టుల వేష్టితం బగుచుఁ ♦ గ్రాలెడుస్వర్ణనగంబు మాడ్కి న
ల్లట్టుల నగ్నిహోత్రములు ♦ తార్కొనఁ బొల్చుముఖంబుభాతిఁ జూ
పట్టెను నత్తపస్వి ఋషి♦పంక్తిసమావృతుఁ డై చెలంగుచున్. 197

క. భూతిత్రిపుండ్రకమ్ముల, నాతనినిటలప్రదేశ ♦ మలరును దిర్య
క్పాతాకాశనదీత్రి, స్రోతములన్ హిమనగంబు♦రుచిరశిలవలెన్. 198

చ. ప్రణయినిఁబోలెఁ గేశములఁ ♦ బట్టి చెలంగుచు, శాపభీతి నాన్
దనువు చలింపఁ గ్రుద్ధగతిఁ ♦ దాల్చియు భ్రూకుటి, మత్తచాడ్పునన్
దనరఁగ మందయానము ని♦తాంత మలంకృతనాఁగ నిచ్చలున్
గని తిలకంబుఁ బొల్చుజర ♦ గౌరశరీరునిఁ జేసె నాతనిన్. 199

చ. సురపతిలోక మెక్కఁగను ♦ సొంపుగఁ గట్టినపుణ్యరజ్జులో
యురుతరపుణ్యభూరుహస♦ముజ్జ్వలపుష్పగుళుచ్ఛకంబులో
పరమమునీంద్రులం గెలిచి ♦ పట్టినధర్మపతాకలో యనన్
బరఁగును దజ్జటల్ పలిత♦పాండురదైర్ఘ్యవిరాజితంబులై. 200

చ. అవిరతమంత్రపారవివృ♦తాధరసంపుటుఁ డౌట బైటవ
చ్చువిశదతద్రదాంశువులు ♦ శోభిలు సత్యపుమొల్కలో యనన్
బ్రవిమలచిత్తవృత్తు లన ♦ భాస్వదనుగ్రహవేణులో యనన్
నృవినుత! వానిచే విబుధ♦నిమ్నగ జహ్నుఁడువోలెఁ బొల్చెడున్. 201

క. లోనికిఁ బోయి నవపుడు, మానసగునికేతనముకు ♦ మఱికి చెక్కిళులుగా
బూని చెలంగెడు నాతని, యానన మతివిశేషముకు ♦ మగుచు నగేంద్రా!. 202

క. అతిదీర్ఘరోమగుచ్ఛ, శ్రుతివివరము లాగ రాశి ♦ సురుచిరదృక్కుల్
అతినాభికూర్చరాజియు, శ్రీపరి తన్వయుసు చెప్పఁ ♦ జెప్పకయ వడిగా. 203

క. తల క్రిందు నైన నళిశిఖ, ఖలు నాఁగ యద్భ్రూయుగంబు ♦ గ్రాలు వళిసమా
కలితశిథిలంబు లయి గెడు, లలితాకృతి నొప్పు చుండు ♦ లాలితచిత్తా!. 204

క. అతిచపలేంద్రియసింధున, తటి లోఁ గట్టంగి నుండు ♦ త్రాడు లనంగా
నతిదీర్ఘకంఠనాడులఁ, దత న్నుం గర్కంఠమును ♦ నందగ నగేంద్రా!. 205

క. ఎడనెడ స్ఫాటికమాలులను, గెడు నొప్పును బ్రహ్మారాశి ♦ కరహారము నాఁ
బడుమాత్రికాక్షవలయుం, బసరఁగి జపియింపు నాంగ ♦ నకరెడు ప్రేళ్లగా.

చ. పవనకృతోర్మికానిచయ♦భంగములం దనరారుచుం గ్రుంగం
గవడువునగా నదీయు నసు♦గాత్రము పేలశిశ్రుంజరం
బు వెలయు; జందె మంత్రమున♦ బొల్చెడి నచ్చటఁ దేలుతూఁడు నా
రవినిభతేజ! యబ్జహీమ ♦ గాదు నుతింపఁగ నెట్టివారికిన్. 207

ఉ. పండినతీవజొంపములు ♦ భాసిలు వృద్ధసురద్రుమంబు నా
నుండు సమున్నమద్ధమస♦కోజ్జ్వల దేహము గల్గి పొల్చునా
తండు నిరంతరభ్రమితి♦ గారికచక్రుఁడు దా సునీతిపు
త్రుం డపరుం డనంగి; సఖు♦దూరుఁడు వెండియుఁ బొల్చు ధీరుఁ డై. 208

ఉ. చంద్రగభస్తులన్ సగుణ♦సంతతితింతుల శోధ ; నరా
జిం దగ నిర్మితం బగు యుసఁ ♦ జెన్నగు శుభ్రదుకూలవల్కలం
బింద్రసమానతేజ! ధరి♦యించి విభూతివిలిప్తదేహుఁ డై
చంద్రధరుండు నాఁ బొలుచు ♦ శాంతికి నిల్లయి చారుమూర్తి యై. 209

ఉ. ఆతనిదండ నింపెసఁగు ♦ నచ్ఛకమండులు వామహస్తగా
నీతపవిత్రశీతజల♦నిర్భరితంబు త్రిదండవర్తి యై
శ్వేతసరోజరాశికడఁ ♦ జెన్నలరారుమరాళమో యనన్
బూతచరిత్ర! దానికడఁ ♦ బొల్చును నాతని యోగహాగలున్, 210

వ. వెండియు నాలుండు. 211

సీ. వైనతేయునిమాడ్కి ♦ స్వప్రభావాప్తసద్ద్విజసమాజమాన్యుఁ డై ♦ తిరుగుచుండు
బడబానలముభంగిఁ ♦ బాయక యేప్రొద్దు వారిభక్షుం డయి ♦ వఱలుచుండు

శిశిరర్తుసూర్యుని♦చెలువున నుత్తరాసంగంబు దాల్చి యు♦ప్పొంగు చుండు
నలబృహస్పతిభాతి ♦ నాజన్మవర్ధితకచుఁ డయి మిక్కిలి ♦ గ్రాలు చుండు

తే. శూన్యనగరంబువిధమున ♦ సొంపునించు
దీనుల కనాథులకు నార్త♦మానవులకు
శరణుఁ డామౌనిచంద్రుండు ♦ నరవరేంద్ర!
పరఁగు జాబాలి యనుపేర ♦ ధరను నతఁడు. 212

క. కనుఁగొని యామునిచంద్రుని, మనమునఁ గడువిస్మయంబు ♦ నల్లడిగొనఁగా
మనుజేశ! యిట్టులని నే, ననుకొంటిని సారెసారె ♦ కవనీనాథా!. 213

చ. అరెరె తపఃప్రభావ మరె ♦ ప్రోదినిమాడ్కి నితాంతతప్తక
ర్బురరుచిరావదాత మయి ♦ పొల్చెడు నీతనిమేను శాంతిమైఁ
బరఁగియుఁ దేటి చూడ నయ♦నంబులకున్ మిఱుమిట్టుగొల్పెడిన్
బొరసెడుక్రొత్తవారు గనఁ ♦ బొందక యుందురె భీతి నెంతయున్. 214

ఉ. ఈమునిపల్లె ధన్య మని ♦ యేల వచింపఁగ భూతలంబె యీ
భూమివిరించి నా నెగడు♦పూతచరిత్రునియున్కి ధన్య మా
నేమి తపం బొనర్చిరొకో ♦ యీమునిసంఘము లెల్ల రేవగ
ల్లీమునిపాదముల్ గొలువ ♦ నీతనిసత్కథ లాలకింపఁగన్. 215

ఉ. ఎంతటిధన్య భారతియు ♦ నీమహనీయునిమోముఁదామరన్
సంతత మాశ్రయించి ద్విజ♦సంతతి గొల్వఁగ హంసిమాడ్కి న
త్యంత మగాధనిమ్నకరు♦ణాంబుసముజ్జ్వలమానసంబునం
దెంతయు వేడ్క నుండెడు య♦థేష్టవిహారవినోదగోష్ఠులన్. 216

చ. అలవడె నాల్గువేదముల ♦ కంబుజగర్భుముఖాంబుజంబులన్
జెలఁగెడువాని కిప్పటికిఁ ♦ జెన్నగు రెండవచో టిదొండు భూ
తలమున నేతదాశ్రితముఁ ♦ దాఁ గని యంబర మింకఁ దాల్చునే
యలగరువంబు సప్తఋషి♦యాశ్రయజన్యము బాపురే బళీ. 217

క. కలికాలజలదవాసర, కలుషితసర్వాగమములు ♦ గని యితని సరి
త్తులు శరదముకరణి విని, ర్మలతను గని చెలఁగు నహహ ♦ మరల జగమునన్.

క. కృతయుగనామంబయినను, మతిఁ దలఁచునె ధర్మ మితఁడు ♦ మర్దించి కలిన్
సతతము తనుఁ జేపట్టుట, వితతస్నేహమున నెల్ల♦విధముల నియతిన్. 21

మ. ప్రళయాదిత్యమరీచిసన్నిభము శు♦భ్రాంశుప్రాంశుగౌరంబు ను
జ్జ్వల మై యొప్పెడు నీమునీశ్వరు జటా♦భారంబునం దగ్నికీ

లల శ్రీరామాఖ్యతిం బొలెజహన్నుసుమశ్రీలఁ గోరిమ స్థంబునఁ
బొలుచుఁ వార్ధిక మెంతదివ్యము సభా ♦ పో నిర్భరుస్వాంత మై. 220

చ అనవరతాద్యధూమనుపట ♦ లాసితశృంగగుళికం ద్దినవాగా
తనిమహిమఁ సపోవనము ♦ దారసిలఁ భరసుందిసట్లు గాం
జనిరొదు దూరదూరమున ♦ సారసగంధవతుష్టిజాలముల్
ననరును మీటి గ్గుయిందుడు ♦ తానువరుల్లెల్ల నద్దిరా. 221

చ. అనిలుఁడు మందనుందగతి ♦ నాడెడు నీతనిమ్రోలఁ బుష్పవా
సనలు వహించి కొంకుచును ♦ జాలిరవల్క దుకూలుఁ డై భళా
యనిలవిలోలపుంజిత ♦ భావతు లై గొను హాన్య మిగ్మ శ్రీ
తనిపయిఁ బ్రీతిచేత సంతసంబు కృతాంజలు లై నవోలికఁ. 222

సీ. సేతువు సంసార ♦ సింధువుఁ దగియుంచు బరతు వాశాలతల్ ♦ ఫంగవంపు
వనవహ్ని యను నాగ ♦ పల్లవంబులుగాల్పఁ గులిశంబు లోభా ద్రి ♦ కులముకూల్పఁ
దిగ్మదీధితి మోహ ♦ తిమిరంబు నిరియించు మంత్రంబు కోపాగ్ని ♦ మహిమనణఁప
నారగల్లి శాస్త్రక ♦ గ్ర్వరము నగిత్సించ నగ్ర మాయి సదధ్వ ♦ మరసి చూవ

తే. మూల మీముని యుపశాంతి ♦ జాలమునను
నబ్ధి సంతోషసుధగు బ్ర ♦ హ్మారినాళి
యాదరవు తెంతిజలముల ♦ గహాహా యితఁడు
మానిమాత్రుండె యారయ ♦ జాని గాక. 223

సీ. అర్గళబంధనం ♦ బగు నాకద్వారమున, గిమ్ము మంగళ ♦ పుంజమునకుఁ,
గులగృహం బా ఖ్యాతి ♦ కోటికి, నుత్పత్తి సాధుత్వమున, తావు ♦ సత్త్వమునకుఁ
బుట్టిల్లు సత్పుణ్య ♦ పుంజమ్మునకుఁ, జెలి నిక్క బునకు నిక్క ♦ నియమమునకు
స్థల మార్జవమునకు, ♦ సత్ప్రతిపత్తుండు కలిగాలమున, కరి ♦ కలుషమునకు,

తే. నవ్వన యామునిపుంగవుఁ ♦ డనఘుఁడు
సుఖముల, కసమ్మానము ధర్మ ♦ శోకములకు,
ననుకూలుండు నభిమాన ♦ మున, కగమి
మదవికారంబులగు మాసి ♦ మానుష్యఁ డితఁడు 224

తే. ఔర యీతనిమహిమనె ♦ యాశ్రమంబు
నలరు నుపశాంతిపైర మై ♦ యసుగతోగు
మత్సరం బయి యునికంబు ♦ మహిమఁ గాంచు
నరె మహాత్ములమహిమంబు ♦ నాన పొగడ. 225

తే. సహజవైరంబు మాని ప్ర♦శాంతమాన
సంబు లై యుండు నీయాశ్ర♦మంబులోన
నెల్లతిర్యక్కులును సుఖ ♦ మింపెలర్ప
బ్రహ్మలోకంబె యిది తపో♦వనము గాదు. 226

చ. అరెరె భుజంగమంబు లివి ♦ యాతపతాపహతంబు లుత్పత
త్సురుచిరచంద్రకంబు లయి ♦ శోభిలుచుండుశిఖండిబర్హముల్
సరభసవృత్తిఁ జొచ్చు నవ♦శాద్వలమున్ మృగనేత్రకాంతిఁ గ
ర్బురమును జొచ్చుమాడ్కి వెఱ♦పుం గొన కించుకయున్ మనంబునన్. 227

చ. జననిని వీడి యీహరిణ♦శాబము సింహికయొద్దఁ బాలుఁ ద్రా
గును మృగరాజపోతములఁ ♦ గూడి చెలంగుచు నాట లాడుచున్
మును చను చేఁపు సింహికకు ♦ మోదమునం గనినంత దీని నీ
వన మిటు లొప్పునే విగత♦వైరము శాంతము నై వెలుంగుచున్. 228

మ. బిసకాండభ్రమఁ బిల్లయేనుఁగులు ని♦ర్భీతిన్ మృగాంకాంశుకు
భ్రసటాభారముఁ బట్టి లాగినను హా♦ర్యక్షాధినాథుండు రో
షసమాక్రాంతుఁడు గాఁడు సౌఖ్యమున నీ♦మన్మీలితాక్షుండు నై
పొసఁగన్ మెచ్చుచుఁ జొక్కు నీతఁ డహహా♦ప్రోద్యత్ప్రమోదాత్ముఁ డై.

క కపికులము లివిగో యిచ్చట, నపగతచాపల్యభరము ♦ లగుచు ఫలములన్
దపసులకుఁ దెచ్చి యొసఁగుచు, నుపచారము చేయు నహహా♦యుల్లంబలరన్.

క. మదమత్తసింధురంబులు, మదసలిలము లాను చెపుడు ♦ మధుపకులంబుల్
రొదసేయుచున్నఁ గటముల, సదయత శ్రుతితాడనములు ♦ సల్పక యుండున్.

ఉ. భూజములున్ సవల్కఫల♦మూలము లై మునిహోమధూమవి
భ్రాజితకృష్ణచర్మముల ♦ భాసురలీల ధరించి యొప్పును
ద్వ్యాజితమూర్తు లై కడు ని♦వీతజలానలమారుతంబు లై
తేజరిలున్ దపోధనుల ♦ దీప్తినిఁ బ్రాణులఁ జెప్ప నేటికిన్. 232

సీ. అని నేను మనమున ♦ నచ్చెరు వందుచు ననుకొనుచుండ నా♦మునిసుతుండు
హారితుఁ డాభూరు♦హచ్ఛాయ నొకయెడ నుంచి నన్ జనకుస♦మంచితాంఘ్రి
జలజంబులకు మ్రొక్కి♦సరగునఁ గూర్చుండెఁ గుశపీఠి వినయంబు♦ గొనలుసాఁగ
మును లెల్ల ననుఁ గాంచి♦ముదితాంతరంగు లై యడిగి రాతని నిట్టు♦లమలచరిత!
తే యెచట దొరకెను నీ కిది ♦ యెట్లు దొరకెఁ
దెలుపు మన నాతఁ డిట్లని ♦ తెలుపసాగె

స్నాన మాడంగఁ గమలినీ♦సరసి కేను
బోయితిని నేఁడు సంస్థ్రీ♦మానియుందు. 283

ఉ. ఆతపగ స్త్రసి కరముల♦సంద్రోక నోఁ బడియుండె నాంపా
యాతపరిశ్రమంబునఁ గను♦గాయ రివ్యాళి దూపాదిసం
జాతమహార్తి మూర్ఛ నం♦శింపఁగు చూపిరిపోక యున్నగా
నూతనకీరశాబము న♦సూనసమయుఁ గని తెచ్చితిఁ గదా. 284

ఆ. ఎక్క నలవిగాని ♦ నన్నెవ్వరి నాకు, గూఁటి నిడఁగ లేక ♦ కూర్మితోడఁ
దెచ్చినాఁడ దీనిఁ ♦ దీర రక్షణలు సల్పి, యారోగ్యము లగుడు♦నంత శక్తి.

తే. వచ్చునంతకు నిశ్చలో♦వనము నందు
నొక్కతగు కోటరంబుల ♦ నుంచి నయము
తెచ్చి యొసఁగెదు ఫలములఁ ♦ దినుము నివట
నుండు ననయంబుఁ బ్రోవుట ♦ యొము స్థానంబు. 286

క. ఆవల నిచ్చోనుండిన, పావనులకు స్నానఁ బోవు ♦ నిచ్చటనున్న
బోవిడఁ బాలక మునులను, సేవాసముచితమి నుండు ♦ సన్మునులారా!. 287

చ. అని యిటు పలికి గొండు గలుగు♦సన్మదుపాత్రిత భావణంబు లే
యనుకొను నంతఁ గట్టుగఁ ♦ దాఁటి నిందునకు మోముఁ ద్రిప్పి సఖ
గని యుసజాతశోకునకుఁ ♦ గాంచినవాఁడనుబోలె నెన్నఁడో
మును పలు మాటిమాటికిని ♦ మోముది కాసముఁ జెంది నిట్లనుఁ. 288

క. తనయువినయఫలమును దాఁ, గను చున్నది యూతుకార్భ♦కంబు ధరణిలో
మునుఁ జేసిన దివ్యగికిని, గన కూనక పోనటంచుఁ ♦ గలకల నవ్వెన్. 289

ఉ. అతఁడు మూఁడుకాలములు ♦ నాయఁ బాటుఁ దసత్ప్రభాతిన్
భూతల మెల్ల దివ్యనిజ♦బోధమునన్ గని ప్రనిక్రియన్
త్మాతలనాథ! గాంచుఁ గరో♦జన్మముసంగతి నేత్రగోచరా
యాతసమ స్తభూతములు♦యూయువుసునన మెఱింగి చెప్పెడున్. 240

సీ. కాన నత్తాపస♦గణ మెల్ల నాతనిపాదంబులకు మ్రొక్కి ♦ భయము భక్తి
వినయ మ్ములరఁ జేరి ♦ వేష్కు నుపొంగుగు ఫాలతలన్యస్త♦పాణులగుచు ప్రమ
ననఘాత్మ 'యిది యెట్టి♦యవిన యంతరిగ చెందొలి యెవ్వరిదిమాను♦దెలియఁ జె
ఖగకులంబునఁ బుట్టఁ ♦ గారణం బేమొకో దీనినామం బేమి ♦ దివ్యచరిత!

తే. యానతి యొసంగి మామది ♦ సడరుచున్న
కౌతుకం బెల్లఁ బాపుము ♦ కరుణతోడ

జగతి నాశ్చర్యముల కెల్ల ♦ జన్మభూమి
గావొకో నీవు సీమాతి♦గామిమహిమ. 241

క. అని యడుగున త్తపోధన, గణమున కిట్లనియె మౌని♦గణ్యుఁ డతం డో
మునివర్యులార! యద్భుత, మును గడు పెద్దదియు నిది య♦పూర్వము దలఁపన్.

క. కడుప్రొద్దు లేదు స్నానము, నడుపవలెఁ దేవతార్చ♦నంబు సమయముం
గడచును మీకును లెం డిఁక, నడవుఁడు దినకృత్యముల న♦నంతర మిటుగన్.

సీ. కందమూలంబులఁ ♦ గడుపారభుజియించి సాయ మంచఱురండు♦సంధ్యవార్చి
నెమ్మదిఁ గూర్చుండి ♦ యిమ్ముగా సర్వంబు వినిపింతు నిప్పుడు ♦ చనుఁడు మీర
లిది యెవ్వరో తొల్లి♦యే మొనర్చెనొ యిది యెట్టులీభువిఁబుట్టె♦నెఱుకపఱతు
నంతలో దీనిని ♦ నపగతాయాసంబుఁ గావింపుఁ డారార♦కలన మీర

తే. లాత్మచరితంబు సర్వంబు ♦ నాకళింపుఁ
జేసికొనుఁగాక యిది నేను ♦ జెప్పుచుండ
స్వప్నవృత్తాంతమును గన్న♦పగిదిఁ దాను
ననుచు లేచెను న త్తపో♦ధనుఁడు వేగ. 244

తే. స్నాన మాడంగఁ బోయెను ♦ సకలమునులు
బలసి చనుదేర నాతండు ♦ జలక మాడి
దివసకృత్యంబులను దాను ♦ దీర్చుచుండె
నింతలో సూర్యుఁ డస్తాద్రి ♦ కేగె నృపతి! 245

సంధ్యాసమయవర్ణనము

ఉ. స్నానము లాడి యర్ఘ్యవిధి ♦ సల్పెడువారు లొసంగురక్తగం
ధానుగతాంగరాగమును ♦ సందె సనన్ గవి శోణకాంతులన్
గానఁగ నయ్యెఁ దాపసులు ♦ గాఢతపం బొనరించువార లూ
ర్ధ్వానను లై తదాతపము ♦ నానిరొ నాఁ గడు మందరశ్మియై. 246

ఉ. మా పుదయించు సప్తఋషి♦మండలిఁ దాఁకునొ యాంచుఁ బాదముల్
చాఁపక పశ్చిమాశ రవి ♦ జాఱెఁ గపోతపదానురంగుఁ డై
తోఁపుకరంబులన్ జెలఁగెఁ ♦ దోయధిశాయి స్రవన్మరందధా
రాపరిశోభినాభికమ♦లప్రతిబింబ మనన్ బరాంబుధిన్. 247

చ. పతగము లట్లు భాస్కరగ♦భస్తులు వీడి సరోజినీవనిన్
క్షితితలమున్ దినాంతమునఁ ♦ జేరెఁ దదాశ్రమవృక్షకోటులన్

క్షితిధరశృంగకోటులను; ♦ జెల్లెను సంయుతలోహితాంశు
క్షితిరుహసంతతి ప్రవాళికలు ♦ కిసలితలోహితవల్కలంబనన్. 248

తే. *పశ్చిమాంబుధితీరముననఁ ♦ బరఁగుచుండు
పచ్చిపగడంపుఁదీఁగెఁ దాఁ ♦ బోలెఁ గ్రాఁకె
ననఁగ నెఱసంజ దోఁచెను ♦ నస్తమింప
వేవెలుంగు సరోజినీ♦విటుఁడు దాను 249

వ. అంత నస్తక్రమంబున. 250

సీ. మునికన్యలిటునటు ♦ వనదేవతాళికి బలిసిక్థముల వేయఁ ♦ బరుగులిడఁగ
మునికుమారకులగ్ని♦ఘనవేదిగిలుపునఁ బచ్చనికుశములఁ ♦ బఱపఁ జనఁగ
సంధ్యాభివాదన♦సన్నుతి గావింపఁ దాపసబృందంబు ♦ దరలుచుండఁ
గ్రేపులంభోయని ♦ క్రేళ్లుదాఁటఁగ హోమధేనువులఁ బిదుకంగఁ ♦ బూనుచుండ
తే. నందొ విహరించి సంజను ♦ నేగుదెంచు
నత్తపోవనకపిలగో♦వనఁగ నొప్పి
తారకోజ్జ్వలమగుసంధ్య ♦ తాపసులకు
దృష్టిగోచరమయ్యెను ♦ దేవరాజ. 251

చ. కమలిని ప్రోషితేశయగుఁ ♦ గాంచుఁడు ద్విద్విరాత్రదైయు సరో
జములకు నుండి యే మధుప♦సంచయకుంచితచారువటాంశుమాలికా
విమలమరాళిచేలమును ♦ నిర్మలమౌక్తికయజ్ఞసూత్రము
దమి ధరియించి సోఁచెఁ గిన♦నాథుఁడు నవ్రతమూని నో యనన్. 252

తే. పద్మినీనాథుఁ డపరాబ్ధిఁ ♦ బడిన వెనుక, మును సముత్థితజలబిందు♦పూరమనఁగ
నంబరంబున నందందు ♦ నతిశయిల్లెఁ, దారకానికరాళి ♦ ధరణినాథ!.

క. తారకితాంబరము దిప్పను, జారిణసుదతీనిహిత♦సాయంసంధ్యా
చారుసమారాధనసుమ, వారంబుల ననఁగ నంతఁ ♦ బార్థివముఖ్యా!. 254

తే. ఊర్ధ్వగతముఖశాఖలతాప♦సోర్ధ్వవీక్ష, సత్పురోహితాంజలిజల♦సూర్యమాన
మనఁగ నించుకసేపున ♦ కళల సాంధ్య, రాగ మంతయు జాఱెను ♦ రాజవర్య!.

నిశాముఖవర్ణనము.

క. అంతట సాంధ్యవినాశదు, రంతవ్యథఁ గృష్ణచర్మ ♦ మండెనొ రజనీ
కాంత యన సంధకారం, బంతంతకు నిండె జగము♦నంతట నృపతీ!. 256

*పాఠాంతరము. తే. తనరఁ బశ్చిమసాగరతటమునందు, దివిఁ బ్రాఁకినపగడంపుఁ♦దీఁగె యనఁగ
వేవెలుంగు సరోజినీ♦విటుఁడు తాను, నస్తమింపంగ నెఱసంజ♦యచ్చెరగొను,

క. మునిజనహృదయంబులు దక్క నిఖిలజగ మంధకార♦గాఢము గావిం
చెను దిమిరము సూచ్యగ్రం, బును మోపంగ సందు లేక ♦ భూవరముఖ్యా!.
వ. అంత. 258

మ. రవి యస్తంగతుఁ డౌటఁ జేరెఁ గని వై♦రాగ్యంబు చంద్రుండు ధౌ
తవళక్షౌంబరవల్కలుం డయి తను♦ర్ధ్వాంతోరుతాపింఛవీ
థివసత్సప్తఋషీశ్వరంబు వినుతా♦దివ్యద్వసిష్ఠాంగనం
బు విశుద్ధామరలోకతాపసవనం♦బుం బోని యాకాశమున్. 259

తే. [1]ధరణిపైఁ బడె వెన్నెల ♦ తారకాధి, పసమలంకృతమై సతీ♦ప్రాణనాథు
శిరమునుంబోని యాకాశ♦సీమనుండి, హంసధవళాభ్ర వాహిని♦యనఁగనపుడు

ఆ. [2]వికచపుండరీక♦విశద మౌవిధుకమ, లాకరమునఁ జంద్రి♦కాంబువులను
ద్రాగ వచ్చి తత్సు♦ధాసుకర్దమలగ్న, మనఁగఁ బనరె సిశ్చ♦లాంగమృగము.

క. తిమిరాంభోధరసమయము, సమయుఁగ సంద్రంబునుండి ♦ చనుదెంచినహం
సములో యనఁ జూపట్టెను, గుముదసరశ్చంద్రపాన♦కూటము లధిపా!. 262

క. గతసకలోదయరాగత, సితకరబింబంబు గగన♦సింధుసమవగా
హాత గతసిందూరై రా, వతకుంభసల మనంగఁ ♦ బరఁగె నృపేంద్రా!. 263

సీ. తుహినాంశుఁ డల్లన ♦ దూరోదితుండయి చంద్రాతపంబున ♦ జగము లెల్ల
ధవళీకృతంబులై ♦ తనర సుధాధూళిపటలిపూసినయట్లు ♦ భాసిలంగఁ
బ్రాలేయజలబిందు♦భారంబు వహియించి యల్లనల్లన భువి♦నడుగు లిడుచుఁ
గుముదవనంబులఁ ♦ గూడి చెలంగుచుఁ దత్సౌరభానంద♦తంద్రుఁ డగుచు
తే. నాశ్రమావాసు లెల్లరు ♦ నభినుతింప
నెమరు వెట్టుచు మృగములు ♦ నిద్రవోవ
సాంధ్యబాలానిలుండు తా ♦ సరసగతిని
వీచుచుండంగ నరజాము ♦ వేయుచుండ. 264

---

1 పాఠాంతరము. చ. హిమకరభూషణాంచితము ♦ బుత్కుకపాలవిభూషితంబునై
హిమకరమౌళిమస్తమున ♦ కీడగునభ్రతలంబునుండి వే
విమలసురాపగాగతిని ♦ బృథ్వివయిం బడె వెన్నెలల్ సము
ద్రములను నిండఁ జేయుచు మ♦రాళవళక్షము లై మహీపతీ!

2 పాఠాంతరము. చ. వికసితపుండరీకసిత♦విశ్రుతచంద్రసరోవరంబునన్
బ్రకటితచంద్రికాసలిల♦పానము చేయఁగ వచ్చి డిగ్గి యు
త్సుకత సుధోరుపంకమునఁ ♦ దోఁగి కురంగము లేచి పోవఁజా
లక యటు నిశ్చలాంగతని♦లంబడెనో యనఁ బొల్చె సత్తరన్.

శా. ఆహారం బొనరించి యున్నసను నా♦హారీతుఁ డాలోకన
వ్యూహాం బంతయుఁ గొల్వఁ దెచ్చి నిశన♦జ్యోత్స్నాశ్వేత దేశంబునన్
స్నేహాం బొప్ప ధవిత్రపాణి యగుచున్ ♦ సేవింప మందానిల
వ్యూహంబుల్ పొలయంగఁ జేయు చొకశి♦షుణ్యం బల్లనన్ వీచుచున్. 265

ఉ. ఒక్కెడ వేత్రపాణి ♦ మున్న పిఠం గని ప్రెక్కి నాయనల్
మక్కువ మీఱ నీయఖాల♦మానిని …యుము వేచి యున్న దీ
యక్కడ మాలకించఁ గను♦ సంతసంబునన్ గుమిగూడి వచ్చి గుగా
పక్కియు నేవ దీరెఁ బాలి♦గా మున నియ్యది యే మొనర్చెనో. 266

ఉ. ఏమొనరించు నింక నది ♦ యెవ్వరి తెల్పవె యన్న నాముని
స్వామియు మ్రాలనున్నసనుఁ ♦ బ్రాంగఁ జూచి వినంగ వేడ్కతో
నామునులెల్లఁ సత్వరత ♦ నంది సమాహితచిత్తులై సడిన్
మోమును గాంచుటల్ విన♦ మున్ను… లంచు నలింగి యిట్లనున్ 267

క. మునులార! వేడు గయ్యన, విన నీరవిచిత్రకథల ♦ వినుపింతు వినుం
డని చెప్పఁ దొడంగె నాతఁడు, వినరిట్టివి మున్నటంచు ♦ …నవరేణ్యా!.

మాలిని. విమలభుజగభూషా ♦ విశ్వమోహైకవేషా
శమితసకలదోషా ♦ సధుశోధావిశేషా
భ్రమితమనుజలోకా ♦ పాలితాశేషలోకా
దమితవిధివిపాకా ♦ …రితా…రిపాకా. 269

గద్యము. ఇది శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్తిమంత్రోపాసనాలబ్ధసకలవిద్యావైభవ చింతలపల్లివంశపయఃపారావారరాకాసుధాకర బాంధవ శ్రీ పేరమాంబా త్ర్యంబక ప్రియతనూభవ …జనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతం బయిన శృంగారకాదంబరియను మహాప్రబంధంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీ మేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు
శ్రీ శ్రీ శ్రీ. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

శ్రీ

శ్రీరామ స్సహాయోఽస్తు

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిః ప్రసీదతు.

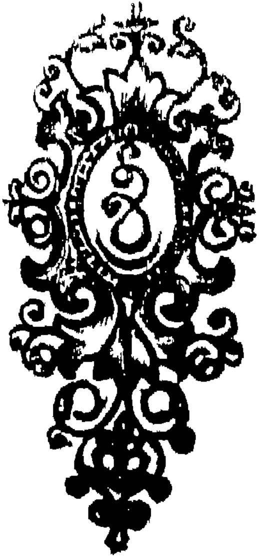
శ్రీశృంగారకాదంబరి

పూర్వభాగము

తృతీయాశ్వాసము.

(శ్రీ)వల్లభ నుతమహిమా!
దేవేంద్రప్రముఖనిఖిల♦దివిజనివహాసం
భావితగరిమా! భస్మిత
భావజసంకల్ప! భక్త♦భాసురకల్పా! 1

వ. దేవా! దయాయత్తమతి నవధరింపుము. అవ్వలికథావృత్తాంతము చెప్పెద. దేవా! వైశంపాయనుండు రాజున కిట్లనియె. 2

ప్రధానకథారంభము, ఉజ్జయినీవర్ణనము.

క. కల దొకనగర మవంతిని, నలరును నుజ్జయని యనఁగ ♦ నమరవిబుధభూ
తలము త్రిభువనలలామము, సలలితవిభవాభిరామ♦సన్నుత మగుచున్. 3

క. భువనత్రయసర్గస్థి, త్యవసాదనకారణుఁడు మ♦హాకాళుఁడు తా
నివసింపఁ దగ నొనర్చిన, భువియన నాపుర మెసఁగు న♦పూర్వశ్రీలన్. 4

క. ఇది యొండుభూతలం బని, కదిసినసంద్రంబు నాఁగఁ ♦ గడు నిమ్నం బై
పొదలు రసాతల మంటుచుఁ, దుది నెఱుఁగనిపరిఘ చుట్ట♦దూషితచిత్తా!. 5

ఉ. ఆకసమంటు చుండు శిఖ♦రావళి నొప్పి సుధావళిప్త మ
స్తోకమహోన్నతంబు నయి ♦ శోభిలు నాపురిసాలపంక్తి యా
నాకధునీధరుండు కడు ♦ నర్మిలి నుండెడురాజతాద్రి నా
వీఁకఁ జెలంగు చుండు నృప♦వర! యరాతుల కప్రధృష్య మై. 6

శా. ఆయామంబులు జాతరూపసికతా♦ప్రాస్తీర్ణముల్ విద్రుమ
ప్రాయంబుల్ వరశంఖమౌక్తికమణి♦వ్రాతాంచితంబుల్ సుశో

భాయుక్తంబులు నై చెలంగువిపణుల్ ♦ భాసిల్లు నవ్వీటిలో
నా[1]యామ్యర్షి నివీతపుష్కరమహా♦యాదోధు లొక్కో యనన్. 7

చ. అనవరతోత్సవాంగనల♦యాటలఁ బాటలఁ బూనుకౌతుకం
బున గగనంబునుండి నృప! ♦ భూమికి డించినసిద్ధసాధ్యయ
క్షనళినదృగ్విమానములఁ♦చంద్రమునన్ జెలఁ బొందుఁ దత్పురీ
కనకవిచిత్రశాలలు వి♦కాసితుణిప్రకరాంచితంబులై. 8

క. గచ్చుటరుంగుల బావులు, నిచ్చలు ఘటయంత్రసిక్త♦నిర్మలవనముల్
పచ్చనిపైరులు గేహము, లచ్చుగ నా ప్రోలిచెంత ♦ నలరు మహీశా! 9

క. మదముఖరమధుపమేచక, సదమలసుమగంధమంద♦సంచారమరు
త్సదనంబులు లోలంత్సి, వదనంబులు తత్పురోప♦వనములు నృపతీ!. 10

చ. ప్రతిభవనంబునం జెలఁగు♦భాగ్యసుఖుంటల రక్తచామర
వ్రతతుల మానలాంఛనని♦రాజితవిద్రుమ కేతనంబులన్
దతచలరోహితాంశుకసు♦తాకల నావుటకేతనంబు సం
తతమును మన్మథోత్సవము ♦ దద్దయునప్పువిధంబుఁ దెల్పెడున్. 11

వ. మఱియు నప్పురంబు. 12

క. అనయము వేదాధ్యయనప, ధ్వనిఘోషసమస్తకలుష♦వారముఁ గదళీ
వనకలితామ్రశడిండీ, రనిభధవళవలభిపాండు♦రము నగు నచటన్. 13

వ. అందు. 14

తే. స్తిమితమర్దళసంరావ♦శ్రవణసిత
సలిలశీకరదుర్దిన♦సవితృకిరణ
రచితసురచాపకలితగ♦గనగృహంబు
లందుఁ బురి విచ్చి యాడుచు ♦ నటుచు శిఖులు. 15

క. వికచాంబుజధవళోత్పల, వికసితనీలోత్పలములు ♦ వీసనిమిష నే
త్రకలితములు నాకోలఁకులు, ప్రకటబుభుకొలకులు ♦ నదినూర్జలదున్.

తే. శ్రీమహాకాలమ స్తక♦సీమఁ జెలఁగు, సురతరంగిణిప్పై నీర్ష్యఁ ♦ జేరిఁగి బద్ధ
భంగభ్రూభంగ రేఖన♦భంబునంటి, తూళిసమయునర్చు నాశిప్ర ♦ ప్రోలుఁ జెంత.

సీ. గంగాప్రవాహాంబు♦కగణిఁ గాద్యస్వరపద్మరాసులు గల♦భాగ్యయుతులు
స్మృతిశాస్త్రములభంగి ♦ వితతకూపప్రపాపావనసురసదనప్ర♦వర్తకులును

1 యామ్యర్షి—అగస్త్యుఁడు.

మందరగిరిమాడ్కి ♦ మథితాఖిలాంభోధిరత్నసారులు; మిత్ర♦రాజితులును
దివసంబువిధమున; ♦ భవజటాశశిమాడ్కిఁ గోటిసారులు నుత♦కువలయులును
తే. బౌద్ధు లట్లెప్పు సర్వాస్తి♦వాదభటులు, శీతనగకాననముగతి ♦ శీతలాత్ము
లౌర జినునట్లు దీనజ♦నావనైక, లలితమానసు లచటి వి♦లాసిజనులు. 18

క. రామారాధననిపుణులు, రామానుజభంగి; సకల♦రాగాభిజ్ఞుల్
భూమీశార్థితవిభవులు, రామాయణభారతాను♦రక్తమనస్కుల్. 19

క. సకలలిపిజ్ఞులు దక్షులు, వికసితముఖు లెపుడు రుచిర♦వేషులు ద్యూతా
దికళాకలాపపారగు, లకలంకయశోవిశాలు ♦ రకుటిలచిత్తుల్ 20

క. జ్ఞాతాఖిలవిజ్ఞానులు, ధూతాంహోరాను లర్థి♦దుఃఖాద్రిహరుల్
జ్ఞాతాఖ్యానాఖ్యాయిక, చాతుర్యరసజ్ఞు లఖిల♦శాస్త్రార్థవిదుల్. 21

సీ. కామార్థపరులయ్యుఁ♦గలితధర్ములు మహాబలులయ్యుఁబరలోక♦బహుళభయులు
నతిథిజనాభ్యాగ♦మార్థులయ్యును బరప్రార్థనానవగతి♦ప్రాభవులును
బ్రియవాదులయ్యును ♦ నయసత్యవాదులు వీరులయ్యును మహా♦వినయపరులు
బద్ధగారుడులయ్యు ♦ బహుభుజగత్రాసు ంభిరూపు లై స్వదా♦రాభిరతులు
తే. తలఁప శత్రుఘ్నుపోలిక ♦ లలితభరత
పరిచయులు సాంఖ్యసమయంబు♦వలెఁ బ్రధాన
పురుషసముపేతు లత్యంత♦పుణ్యమతులు
తత్పురవిలాసజను లౌర ♦ ధరణినాథ!. 22

శా. ప్రాసాదంబుల శైలసంయుతము నాఁ ♦ గ్రాలుఁ మహాసద్మతఁ
భాసిల్లుఁ బహుశాఖికాయుత మనం♦గా భిత్తిచిత్రంబులఁ
వాసిం గాంచు సవిశ్వరూప మన భూ♦పాలాగ్రణీ! సజ్జనా
వాసం బౌట సకల్పశాఖి యనఁగా ♦ వర్ధిల్లు నవ్వీడఁ. 23

సీ. సురపతిదేహంబు♦కరణి శోభిల్లెడు మఖశతానలధూమ♦మహిత మగుచుఁ
బశుపతిలాస్యంబు♦పగిది భాసిల్లెడు నతిసుధాధవళాట్ట♦హాస మగుచు
భోగీంద్రతనువు నాఁ ♦ బొల్చు నదాసన్నవసుధాధరప్రౌఢి♦వాసిఁ గనుచు
నతిథివిధంబున ♦ నతిశయిల్లును దేవకులసహస్రావళి♦కలిత మగుచుఁ
తే. బరఁగు సంధ్యవిధంబునఁ ♦ బద్మరాగ
రాగసంకలితంబయి ♦ సాగరంబు
గతి మహాఘోషపూర్ణది♦గంత మగుచు
మఱియు నింపొందు నాప్రోలు ♦ మనుజనాథ!. 24

తే. అధిప! ధేనువుగతిని సిం•హాసనాగ్ర
మూర్తి, చంద్రుఁడవు లెస•న్మౌదితభుజ
గచయము, ప్రభాసమయంబు•గతిఁ బ్రబుద్ధ
సర్వలోకంబు వినుతింప• శక్యమాన. 25

తే. రక్తవర్ణము గలదయ్యె • రాజచంద్ర!
తత్పురం బొప్పు ననసుధా•ధవళ మగుచు
లంబమానోగ్రముక్తాక•లాపమయ్యె
నలరును విహాయోభూమణం • బగుచు నెప్పుడు. 26

సీ. ప్రభాతచంద్రికా•యతనంబు లన నొప్పు స్ఫటికశిఖిప్రభా•పటలములను
బరిగతతారకా•పంక్తులు నాఁ దోఁచు మౌక్తికప్రాలంబ•మంజరులను
గగనసింధుతరంగ•కలితంబు లన నొంటు సితపతాకాంశుక•శ్రేణికలను
బ్రారబ్ధకమలినీ•పరిమళ్యము లన విలసిల్లు మరకత•వేదికలను
తే. జెలఁగు సిందూరమణిబద్ధ•సీమ యందు
సాంధ్యరాగగుణము లైన • చందమునను
గ్రాలుఁ బల్లవితము లనఁ • గమలబంధు
శిలల, సుగంధమయూఖముల్ • శిశిరచంద్ర!. 27

చ. తరుణులభామగాప్రభలఁ • దత్పురిఁ జీఁకటి లేదు జక్కవల్
విరహ మనంగఁ బట్టిదియు • వీరవరేణ్య! యెఱుంగ వెన్నఁడుఁ
వరసురతప్రదీపములు • వ్యర్థము లాతపపిండనంబులై
నరహి విభావరుల్ చను న•నంగిజనవ్యాళులు గ్రమ్మినట్లుగన్. 28

శా. సౌధోత్తుంగములన్ జెలంగువనితా•సంగీత మాలించి త
న్మాధుర్యంబున నగ్గమై చన కటన్ • మాపుల్ తలల్ వంప భూ
నాథోత్తంస! పతాకప్రాల మును నా•నాకావగామాలి భూ
తాధీశున్ గొలువంగ వచ్చె ననఁగా • నప్పుండు చూపట్టెడిన్. 29

చ. అనవరతంబు నందు విమ•నుంటుగుటించి రతిప్రలాపమో
యన గృహరాజహంసనిచ•యారభటి మన్మథతాపహేతువై
వినఁబడు చుండు నెల్లెడల • వీనుల కింపును సొంపుఁ జెంపుచున్
మనుజవరేణ్య! యాసొబగు • మాదృశు లెన్నఁగఁ జాల రెన్నఁడున్. 30

ఉ. మాలవభామినీవదన•మంజులకాంతికి నోడి సిగ్గునన్
దూలుశశాంకునంకమును • దుర్బ్రతినో యన నొప్పుచున్ మరు

ల్లోలపతాకలన్ గగన ♦ రోధివిసారితకేతుబాహులన్
రే లనిశంబు సౌధము ల♦రే విలసిల్లెడు నప్పురంబునన్. 31

శా. సౌధాగ్రోపరిభాగశాయిపురయో♦షావక్త్రముల్ కాంచి తా
రాధీశుండు విమోహపాశవశుఁడై ♦ రాఁ జాల కచ్చోటఁ గా
మాధిం గుందుచుఁ బొర్లు చుండుఁ బ్రతిమా♦వ్యాజంబునన్ గంధసా
రోదాసేచనశీతలోరుమణిబ♦ద్ధోర్వీప్రదేశంబులన్. 32

సీ. ధ్వజములకస్థితి ♦ ద్వంద్వవియోగంబు చక్రవాకములకు ♦ జనవరేణ్య!
కుముదంబులకె మిత్ర♦కోపంబు మణిదీపముల కనివృత్తిత ♦ ముత్యములకు
నాంతరశరలత ♦ యస్థిరత్వము గీతసంగీతమర్దళ♦శబ్దములకె
వర్ణశోధనము సు♦వర్ణంబులకుఁ గోశగోపన మసిలతా♦కోటులకును
తే. గలదు మఱి దేనికిని లేదు ♦ పలుకు లేల, దేవదానవవందిత♦దివ్యచరణుఁ
డంధకారాతి కొలువుండు ♦ నప్పురమున, వీడి కైలాసగిరిమీఁది♦వేడ్క లెల్ల.

తారాపీడవర్ణనము.

తే. ఇట్టిపుటభేదనం బేలు♦నినవరుండు, నలభగీరథదశరథ♦నహుషభరత
దుందుమారపురూరవ♦స్తుల్యుఁ డతుల, భుజబలోపార్జితాఖిల♦భూతలుండు.

క. తనరును దారాపీడుం, డను పేరిట బుద్ధిమంతుఁ ♦ డమితోత్సాహుం
డును మూఁడవవాఁ డనఁ గాం,తిని దేజున శశికిఁ దిగ్మ♦దీధితి కవనిన్. 35

తే పెక్కుయజ్ఞంబు లొనరించి ♦ పేరుఁ గాంచి
పరఁగు శక్తిత్రయుండయి ♦ పరఁగుచుండు
ధర్మశాస్త్రార్థవారాశిఁ ♦ దరిచి తరిచి
నీతిసారామృతముఁ గ్రోలు ♦ నిత్య మతఁడు. 36

తే. పంకజన్మంబు లని వీడి ♦ పంకజముల
వనజనేత్రుండు చూడ వి♦వాహితుండు
ననుచు గణియింప తారాజు ♦ నమితతేజుఁ
గోరి వరియించె నిందిరా♦కోమలాంగి. 37

తే. అఖిలమునిజనసేవితం ♦ బగుచు నెగడు
సురసరిత్తున కామధు♦సూదనాంఘ్రి
సరసిజమువోలె నారాజ♦చంద్రముండు
ప్రభవ మలసత్యమునకు నో♦పార్థివేంద్ర!. 38

చ. స్థిరమయి యెల్లలోకములు ♦ దేవరలీల దిరుగాడు చెప్పుడున్
బరఁగియుఁ జల్లనై దిశలు ♦ [illegible] బ్రహ్మము నిర్మలంబునై
యరివనితాముఖాబ్జములు ♦ [illegible] నెల్లనయ్య నీ
ధర సకలంబు [illegible] ♦ [illegible] బగే. 39

సీ. మకరధ్వజుని [illegible] ♦ [illegible] శివుచందమున [illegible] ♦ సీనయుతుండు,
సర్వరాష్ట్రాధము [illegible] ♦ [illegible] ♦ [illegible]
దశరథేశుని భాగ్య ♦ [illegible] పరగెనగతి మహా ♦ వంశధవుండు
బలిసిద్ధగతి నిజ ♦ [illegible] ♦ పరివృతుండు
తే. ధర్మదేవతయు [illegible] ♦ [illegible]
బరమపురుషుని [illegible] ♦ [illegible]
బ్రశమితాశేషజగదుప ♦ [illegible]
మనుజమాత్రుండె యీ రాజ ♦ [illegible] 40

చ. అరయఁ దమఃప్రసారము ♦ [illegible] బంకిలంబు దు
ర్భరమును [illegible] ♦ [illegible] జ
ర్జరితముగాఁగ ధర్మము ♦ [illegible] సు
స్థిరముగ నిల్పు దాని [illegible] ♦ [illegible] 41

చ. [1]స్మరవనితావిలాసము [illegible] ♦ [illegible] నార్ద్రితుండునై
కరుణ సృజించినట్టి [illegible] ♦ [illegible] లోకముల్
సురుచిరమూర్తి నా నృపతి ♦ [illegible] రాముని
వరగుణు మోహనాంగు [illegible] ♦ [illegible] చెప్పుడున్. 42

మ. [illegible] ♦ [illegible]
[illegible] ♦ దివ్యాంబుజ [illegible]
గదియం జేసి [illegible] ♦ గావింత్రు సాష్టాంగముల్
చెదరన్ [illegible] ♦ [illegible] విరాజిల్లఁగన్. 43

తే. లోకముల నెల్ల [illegible] ♦ లోన [illegible]
గుణగణంబు బంచగను ♦ [illegible]మందు
నుండి వచ్చి [illegible] ♦ నుండి వచ్చి
లోకముల నెల్లఁ [illegible] ♦ [illegible]. 44

1 పాఠాంతరము. [illegible]
[illegible] సృష్టించిన [illegible] ♦ [illegible].

ఆ. అతనిగొడుగునీడ ♦ నవనిముసంబును, రాజ్యలక్ష్మి విడిచి ♦ రా దెప్పుడు
ధరణినాథ! దుష్ట♦ధారణీనాథుల, దుష్ప్రతాపతాప♦దోషమునను. 45

చ. జన మఖిలంబు తన్నృపతి♦చారుచరిత్రము మంత్రముంబలెన్
మనన మొనర్చు నెప్పుడును ♦ మంగళముం బలె నెంచు దిష్టివృ
ద్ధినివలె నాలకించు నుప♦దేశమునుంబలెఁ గైకొనుం బమిన్
మనమునఁ బాయకుండు నిగ♦మంబునుబోలె నృపేంద్రవందితా! 46

క. ఆతనికీర్తి సురాసుర, భూతలముల నెల్ల ధవళ♦ములఁ జేసె సుధా
ద్యోతితము లనఁగ మందర, ఘాతసుధాంభోధిఫేన♦కాండమువోలెన్. 47

సీ. మలినాంబరత్వంబు ♦ జలదవాసరముల కవనతి ధనువుల ♦ కాభిముఖ్య
మద్దంబులకుఁ దైక్ష్ణ్య ♦ మసిధారలకు యాత్ర దైవతంబుల కగ్ని♦ధారణంబు
వ్రతులకు బంధనా♦వస్థితి పూలకు వైపత్య మలగిరి♦వ్రాతమునకు
నిగ్రహం బింద్రియ♦నిచయంబునకు యోగసాధనంబు మునీంద్ర♦జాలమునకుఁ
తే. బ్రత్యయంబులకే పర♦త్వంబు కేశ, నఖరముల కాయతివినాశ♦నంబు కేతు
వులకు నున్నతి సామజ♦ములకు వాగ్ర, వేశమయ్యెను నారాజు♦పృథివియందు.

తే. శశికి జ్యేష్ఠాతిగమనంబు ♦ శంకరునకు
దుర్గసంశ్రయ కేసరి♦వర్గమునకుఁ
గుశలయోగంబు లేమియుఁ ♦ గువలయేశ!
యాతఁ డిలఁ బరిపాలించు♦నపుడు గలిగె. 49

శుకనాసవర్ణనము.

ఉ. నీతికళాప్రవీణుఁడు వి♦నీతుఁడు విద్యల నెల్ల సద్గుణుం
డాతతకార్యసంకటము♦లందును ధైర్యముఁ బాయనట్టిఁడున్
సేతువు సత్యసంధతకు ♦ శేవధి ధీరతకున్ భువిన్ సమా
మ్నాతుఁడు సద్విజుండు శుక♦నాసుఁ డనన్ దదమాత్యుఁ డొప్పెడున్. 50

సీ. శేషాహిపగిది న♦శేషమహీభారభరణక్షముండకూ♦పారునట్లు
సత్యవంతుఁడు జరా♦సంధునివిధమున ఘటితవిగ్రహసంధి♦కార్యఘనుఁడు
శంకరుపగిదిఁ బ్ర♦సాధితదుర్గుండు ధర్మజావడువున ♦ ధర్మభవుఁడు
ద్విజరాజునట్లు స♦ద్విజరాజు నళినాప్తుగతిని సన్మార్గైక♦గమనరతుఁడు
తే. వేదవేదాంగవిదుఁడు వి♦వేకధనుఁడు
నిఖిలరాజ్యనిశ్శ్రేయస♦నిపుణుఁ డలఘు

చరితుఁ డురువిక్రముఁడు సంశ◆సరిగతుండు
మంత్రిమాత్రుండె నిర్జి◆మంత్రి యతఁడు. 51

చ. నరకునిశస్త్రసంచయము ◆ నాటి కిణాంకము లైనయారసు
వరునియురఃస్థలంబున ని◆వాస మొనర్చెడునిందిరాసతిన్
భర మన కట్టకేఁ గలుగు ◆ ప్రజ్ఞ గెలాఁ డతఁ డెన్నఁ బ్రజ్ఞ వి
స్తరమును జెందె వానిఁ గని ◆ త్యాగము వల్లెవోలె నంతయున్. 52

ఉ. చారసహస్రచారము ◆ సాగరవేష్టిత మైనయీభువిన్
నేరరు రాజు లన్వహము ◆ నిశ్వసనం బొసరింప నైన నా
ధీరుఁ డెఱుంగ కుండ నసఁ ◆ దేటపడున్ దనమాన్యచాతురిన్
వేర వచింపనేల యిఁక ◆ విశ్వము సర్వము తద్వశం బగున్. 53

సీ. గురుఁడువోలె సుపర్వ◆వరునకు ధౌమ్యుండు వలె యుధిష్ఠిరనకు ◆ భార్గవుండు
వలె వృషపర్వున ◆ కలవసిష్ఠునియట్లు దశరథనృపతికి ◆ గమనునట్లు
నైషధునకు గాధి◆నందనువడువున జనకజాజానికి ◆ శ్వసనపుత్రు
నట్లు సుగ్రీవున ◆ కా యుద్ధవునిమాడ్కి భీష్మస్వసాత్మజా◆ప్రియసునకుఁ
తే. దనకు నుత్తమమంత్రియై ◆ తనరె నతఁడు
శైశవమున నె యామహీ◆జాని సకల
దిశలను జయించి ఘనదిగ్వి◆జేత యెల్ల
కడల మెఱయించి సుఖమునఁ ◆ గ్రాలుచుండు. 54

రాజవిలాసప్రకారము.

మ. సకలద్వీపపరీతభూవలయము ◆ సంధానధౌరేయత
చ్ఛుకనాసాహ్వయమంత్రిసత్తమునిపై ◆ శోభిల్లఁగా నుంచి తాఁ
బ్రకృతివ్రాతము సుస్థితం బగుచు నొ◆ప్పం జేసి నిర్భీకుఁడై
యకలంకస్థితి నుండు యౌవనసుఖ◆వ్యాపారనిర్మగ్నుఁడై. 55

సీ. పులకింపఁగఁ గపోల◆లలితకపోలముల్ ఘృణికి నవ్వఁగఁ జేసి ◆ పొలఁతుకలను
దత్స్మితామృతధారఁ ◆ దాన మాడుచు గంధసారోదమునబలె ◆ సరసభంగిఁ
దల్లోచనమయూఖ◆గద్యమానుం డోచుఁ జెవికమ్మకలువల◆చేతఁ బోలెఁ
దత్కరనఖరాంశు◆తతులచే మాటుఁడోచు ధవళాంశుకములచే◆తవలెఁ దమిని
తే. భూషణచ్ఛవిఁ గుంకుమ◆పొడిని బోలె
నాకులీక్రియమాణాత్ముఁ ◆ డగుచు బాహు

వల్లికలచేత బిగియింపఁ♦బడుచు బహుళ
సురతములఁ దేలు నొకవేళ ♦ సరపరేణ్య!. 56

తే. పంచబాణునినారాచ♦పంక్తు లనఁగ, నలరుకుంకుమజలధార ♦ లలరుఁ బోండ్లు
చల్లఁ బింజరితాంగుఁడై ♦సరసగోష్ఠిఁ, దేలు నొకవేళ నారాజు ♦ దివ్యచరిత!.

తే. చెలులు చిమ్మనగ్రోవులఁ ♦ జిప్పిలంగ, లత్తుకజలంబులను జల్ల ♦ లలితగతిని
బాటలీకృతసుదుకూల♦పల్లవుండు, నగుచు మేలంపుమెయివడి ♦ నడరుచుండు.

సీ. స్తనతటచందన♦ధవళితవీచిక చికురగళత్పుష్ప♦చిత్రితంబు
చటులతులాకోటి♦శబ్దాయమానాంఘ్రిలాక్షారసాసిక్త♦లలితహంస
మున్నతఘనజఘ♦నోరువిక్షోభితజర్జరితోర్మికా♦సంచయంబు
దళితనాళనిపాత♦నళినపుష్పపరాగపటలసంకలితవి♦భాసురంబు

తే. కరతలాస్ఫాలనస్ఫుర♦త్క్రమ్రఫేన, బిందుచంద్రకితంబునై ♦ ప్రియమెలఁగు
భవనవాపీజలం బొక♦పరి నతండు, జలవిహారంబు గావించుఁ ♦ జెలులఁగూడి.

ఉ. వచ్చెదనంచు రాత్రిఁ దము ♦ వంచనఁ జేసినఁ బ్రేయసీజనుల్
వచ్చి యహంబు చిత్తమునఁ ♦ బాయనికిన్కను బద్ధభ్రూకుటిన్
దెచ్చి ప్రసూనదామముల ♦ దివ్యపదంబులఁ గట్టి కొట్టఁగా
మచ్చిక నవ్వుఁగొంచు నతి♦మాత్రముదంబున వారిఁ దేల్చెడున్. 60

ఆ. వకుళతరువునట్లు ♦ భామినీగండూష, శీధు వాని ముదిత♦చిత్తుఁ డగుచు
నతనువికసనంబు ♦ నంది చెలంగును, నొక్కవేళ నాతఁ ♦ డుర్వరేశ!. 61

తే. తరుణిపదతాడనంబునఁ ♦ దగిలినట్టి
యావకరసంబుచే రాగ ♦ మంది చొక్కు
నరయఁగ నశోకవృక్షంబు♦నటు లతండు
ధారణీనాథ! యొక్కొక ♦ తరుణమునను. 62

తే. పుష్పహారంబులను మెడఁ ♦ బొలుపుమీఱఁ
దాల్చి చందనధవళుఁడై ♦ తాళకేతు
పగిదిఁ బ్రమదలతోఁ గూడి ♦ పానగోష్ఠి
సలుపు నొక్కొకవేళ నా♦త్మావిభుండు. 63

తే. మత్తమాతంగమునుబోలె ♦ మదకపోల
పరిచలత్కర్ణపల్లవ♦భాసమానుఁ
డగుచు వ్యాకోచకుసుమవ♦నాంతరముల
నతివలను గూడి విహరించు ♦ నతఁ డొకప్డు. 64

ఆ. కుసుమకోరకములఁ ♦ గోమరాగము నాదరింప
మధుకరంబు మూఁడ్కి ♦ మూఁగుచుండు
సింహమట్లు సక్రోధ ♦ ము [illegible]
డగుచుఁ గ్రుడిగి గిరుల ♦ నాడుచుండు. 65

తే. మదమరాళంబు గతిఁ [illegible] ♦ [illegible]
దారవోజ్జ్వలమూర్తి [illegible] ♦ [illegible]
వనములందును విహరించు ♦ వనజముఖుల
తోడ [illegible] ♦ [illegible]. 66

తే. నీలవసనావకుం [illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
నంజవేళల [illegible] ♦ [illegible], ముఖుల [illegible] ♦ [illegible].

తే. కొండ [illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible]
ధర్మ [illegible] ♦ [illegible], [illegible] ♦ [illegible].

సీ. ఇది యది యన నేల ♦ యింత [illegible] నవినుర్ణ [illegible] ♦ [illegible]
నగుదాని నెల్ల న ♦ నాతి [illegible] భోగించె [illegible] ♦ భోగముల
భూషరణోచిత ♦ [illegible] లేని [illegible] ♦ [illegible]
పరిసమాప్త [illegible] ♦ ధరణి [illegible] ప్రముదిత ప్రజాఁ [illegible] ♦ పార్థివుండు

తే. భూవణం బలవిమ [illegible] ♦ భోగిలీల
యొరునకు విషంబనం బయి ♦ [illegible]
బ్రజలయనురాగముననిన్న ♦ [illegible]
సింహపీఠికఁ గొలువుండు ♦ [illegible]. 69

క. సకలంబును దద్రాజ్యము, [illegible] ♦ [illegible]
బ్రటిమే [illegible], సకలంకస్థితిఁ [illegible] ♦ నాతఁడు వోలెన్. 70

చ. అతనిని రాజవోలె [illegible] ♦ [illegible] ముండు రా
నతగుసుమా [illegible] ♦ [illegible]
యతిశయిలన్ [illegible] ♦ [illegible]
తతమకుటోజ్జ్వల [illegible] ♦ [illegible]. 71

సీ. బధిరీకృతంబులై ♦ పరఁగ [illegible] ♦ [illegible]
ధూసరితంబులై ♦ భాసిల్ల సింధువుల్ [illegible] ♦ [illegible]
డోలాయితంబులై ♦ [illegible] ములు సంచరక్ష్మాధరా ♦ [illegible]
స్ఫుటితంబులై [illegible] ♦ [illegible] ముల్ పదగ [illegible] ♦ [illegible] నములను

తే. గంధగజదానధారాంధ ♦ కారితములు
ఘుష్యమాణోరుజయజయ ♦ ఘోషితములు
ధవళచామరసాహస్ర ♦ ధవళితములు
నగును దశదిక్కు లొక్కింత ♦ యతఁడు కదల. 72

ఉ. ఈవిధి రాజ్యభారమును ♦ నెల్లను నాతనియందు నుంచి యా
భూవరుఁ డెప్డు యౌవనపు ♦ భోగములన్ గనుచున్ క్రమంబునన్
భూవలయంబునం గలుగు ♦ భోగము లన్యము లెల్లఁ గాంచె నిం
పావహిలంగఁ దక్కఁ దను ♦ జాననదర్శనసౌఖ్య మొక్కఁడున్. 73

చ. ఘనతరశౌర్య! పుష్పములఁ ♦ గ్రాలియు నిష్ఫల మైనతెల్లుపో
ల్కిని మహిషీగణం బలరె ♦ లీల చెలంగఁగ భుజ్యమాన మ
య్యును జనె యౌవనం బెటులు ♦ లోలిని నట్టటు వృద్ధిఁ జెందె నా
తని కనపత్యతావ్యథయుఁ ♦ దద్దయుఁ దీఱనిదుఃఖమై మదిన్. 74

తే. వదలె విషయోపభోగేచ్ఛ ♦ మదిని నెపుడు
నవనిపసహస్రపరివృతుం ♦ డయ్యుఁ దన్నుఁ
దలఁచె నసహాయునిగఁ గనుల్ ♦ గలిగియుండి
నంధకునిగ నిరాలంబ ♦ నాత్మకునిగ. 75

సీ. చంద్రరేఖయుఁబోలె ♦ శంభుజటాజూటమునకు వేలయుఁ బోలె ♦ వనధికట్లు
కౌస్తుభమణిఁబోలెఁ ♦ గైటభారాతివక్షమునకు లతవోలె ♦ క్ష్మాజమునకుఁ
గమలినీవిధమునఁ ♦ గమలాకరమునకుఁ జంద్రికవడువునఁ ♦ జంద్రమునకుఁ
గుసుమోద్గమముభాతిఁ ♦ గుసుమమాసమునకునుడుపంక్తి తెఱఁగున ♦ వ్యోమము[నకు
తే. వెలయు భూషణ మగుచు నా ♦ విభున కఖిల
లోకవిస్మయజననియు ♦ లోలనయన
విభ్రమములకు జనని నా ♦ వెలుఁగు మహిషి
తనరును విలాసవతినామ ♦ మునను నధిప! 76

తారాపీడుఁడు విలాసవతిగృహంబునకుఁ బోవుట.

చ. పరిజన మెల్ల శోకమునఁ ♦ బల్కక నిశ్చలదృష్టిఁ జూచుచున్
బరిగతమై చెలంగ నటు ♦ పజ్జనఁ గొల్చుచునుండఁ గంచుకుల్
గర మవరోధవృద్ధతను ♦ గాత్రలు నూఱటఁ గొల్వ నెప్పుడున్
దొరఁగెడు నశ్రుబిందువులఁ ♦ దోఁగ దుకూలము కీర్ణకేశయై. 77

చ. తొడవుల నూడ్చి వామకర♦శోభితభుజమునం గదియించి చెక్కిటన్
గడునిబిడంపుఁ జింత యొదవన్♦నానసముగా విలపించుచుండు నా
పడఁతుక నొక్కనాఁడు గనెఁ ♦ బార్థివముఖ్యుఁ డుదగ్రవృత్తి నేఁగి యా
రయుడయుఁడు తద్గృహాంగణవశా ♦ న్మల్లము పిల్లగ సొమ్మసిల్లఁగన్ 78

చ. కని యెదు రేగుదెంచుతఱి♦గాంతను దచ్ఛ్రవణోపవిష్టఁగా
నొనరిచి తాను శార్వరమునన్ ♦ నగాంది వసించి శోకంగు గాన్పుబిం
దునికరమునం గపోలములఁ ♦ దుడ్చుచుఁ జేఁ గేశురంబు లొత్తుచున్
గనుఁగొన లేక కంటినదె♦కాంత దిట్లను గుతుపోలికన్. 79

విలాసవత్యశ్వత్థాజన్యవిషాదవర్ణనము.

చ. ఉవిదరో! శోకభాగమున ♦ నాంగక సమ్మోద్భవ వేల లోన; గాగా
యవిరతబాష్పబిందునివ♦హంబులు మూఁ గిరాణవోతెన
త్యవిరళభంగిఁ గూర్చితివి ♦ సంబుజలోచనా! నీమానిక్యముల్
అవిదితమధ్య! సొమ్ములన♦సహ్యములన్ ధరియింప వేలకో. 80

ఉ. భామిని! లేఁత మాకపము♦భావిని సస్మితగోగ్రహంబులం
దేమొకొ నీదుపానములు ♦ నిం పిసఁగూర గుల స్వకద్రవం
బామరునీరజాకరభు♦హాంసలు మాణిపదాంగదంబులన్
గోమలి! నీపదాబ్జములఁ ♦ గూర్చి ప్రశాంత మెసంగ వేలకో. 81

చ. అపగతమేఖలం బగుచు ♦ నాల్గము గూర్పదు నీవలగ్న మే
ల పడఁతి! యేలకో హారిణ♦లాంఛనునందు మృగంబుమాడ్కిఁ దీ
రుపవొ యురోజభారమున ♦ గాసిని! నీలపులోపహారవముల్
చెవుమ నిమిత్త మేమి యిటు ♦ చింతిలి నీకు సగాళకుంతలా!. 82

క. హరమకుటచంద్రరేఖా, సరణిని గంగాప్రవాహ♦సంగతి నీకం
ధరము సముల్లంకృతం బగు, వరఁగదు హారమున నేల ♦ భామిని! చెపుమా.

తే. నీకపోలంబు లేలకో ♦ నీరజాక్షి!
బాష్పజలధౌతకుంకుమ♦పత్రరేఖ
లాయె నీగతిఁ గత మేమి ♦ యతివ! చెప్పుమ
నీదుదుఃఖనిమిత్తంబు ♦ నెలఁత! నాకు. 84

తే. కోమలాంగుళినఖములఁ ♦ గోరనమ్ము, లేల నలరునీకరతల ♦ మేల బాల!
కర్ణపూరమ్ముఁ జేసితి ♦ కారణంబు, చెప్పవేటికి వదియింప ♦ సిగ్గ దేల. 85

తే. లలితగోరోచనాబిందు♦తిలక మేల
తాల్పవు లలాటపట్టికc ♦ దరుణి! నేcడు
చిక్కువడియున్న చికురముల్ ♦ చిక్కువాపి
ముడుచుకొన వేల మోమునc ♦ బడెడుc జూడు. 86

తే. చంద్రరేఖావిహీనమై ♦ సాంద్రతిమిర
బహుళపక్షప్రదోషంబు♦భాతి నీదు
కుసుమమాలారహితమయి ♦ యెసcగు కేశ
పాశ మిది నాదు దృష్టికి ♦ వ్యథను గొల్పు. 87

తే. పయ్యెcట తొలంగ వచ్చునీ♦బహుళదీర్ఘ
నిశ్వసనమారుతంబులు ♦ నెలcత! నాదు
స్వాంతము సరాగమును బల్ల♦వమును బోలెc
జెలియ! కంపింపcజేసెడిc ♦ జెప్ప వేల 88

చ. కలిగెనొ తప్పు నాయెడలc ♦ గల్గెనొ భృత్యులయందుc జెప్పుమా
కలికిరొ నాదుత ప్పొకటc ♦ గల్గదు గా యొకయింత నీయెడ౯
దలcచిన నెంత యెవ్వcడిcక ♦ ధాత్రి వహింతి రయొనర్చ దోషముల్
దెలుపుము శోకకారణము ♦ దేవి! త్వదీయము నాదుజీవముల్. 89

చ. అని యిటు లెంత వేcడినను ♦ నాతుమ చెప్పక యూరకున్న నా
మనుజవిభుండు భృత్యులను ♦ మానని యింవగ కేమి కారణం
బను చడిగె౯ నృపా! మకరి♦కాఖ్య తదీయసమీపవాసయై
యనిశము తమ్మలం బొసcగు ♦ నంబుజలోచన వాని కిట్లను౯. 90

చ. నృపవరుcడ! యించు కేనియును ♦ నీయెడcగల్గునె తప్పితంబు నీ
వవిరత మాభిముఖ్యమును ♦ నంది చెలంగc ద్వదీయకాంత కిం
కెవcడొనరించుc దప్పితము ♦ నించుక భీతినిc బొంది కింత నీ
మెవగ నరేంద్రసంగమము ♦ మిన్నక యాయెను నాకు నంచుc బో. 91

ఉ. దానవలక్ష్మిc బోలె సత♦తంబు విసందితపౌరతం గదా
నే నని తొంటినుండియును ♦ నెవ్వగ భోజనమజ్జనాసనా
దానముఖోచితక్రియలc ♦ దాc జరియించెడు నెట్టకేలకు౯
మానవనాథ! మాదుజత♦నంబున నింత సశోకచాడ్పున౯. 92

తే. ఎన్నియొ దినమ్ము లాయెను ♦ నీమె యిట్లు
పరితపింపంగసాగి యో♦పార్థివేంద్ర!

నీకు నవ్వగ ఘటియించు ♦ నేగ [illegible]
తెలుపదాయెను [illegible] ♦ స్త్రీ [illegible]జను. 93

క. ఈదినము చతుర్దశి [illegible] ♦ [illegible]
నీదేవి పోయి యొక్క[illegible] ♦ [illegible] భాగింపు ♦ నల్లగు వి[illegible]. 94

చ. చదువుచు నుండి నందు విని ♦ [illegible] లేసి [illegible]
బొదలవు పుణ్య[illegible]ముల ♦ [illegible] జేసితి
సదమలపుత్రసం[illegible], విని ♦ [illegible] వచ్చి నీసుతుల్
పదములఁ బట్టి [illegible] ♦ [illegible] నందఁగన్. 95

తే. అభిలషింపదు [illegible]న నా ♦ [illegible]
స్నాన మాడదు [illegible] ♦ [illegible]
[illegible]గము నలం[illegible] ♦ [illegible]
గేళి సలుపంగ నేగదు ♦ [illegible]. 96

తే. అశ్రుజలబిందు చయముద్ ♦ నా[illegible]
తానన మొసంగ నూ[illegible] ♦ [illegible]
కేవలము రోదనము సేయు ♦ [illegible]!
చిత్త మని యూర[illegible] నా ♦ [illegible]. 97

విలాసవతీసాంత్వనము.

తే. ఒకముహూర్తంబు [illegible] ♦ [illegible]
వేడి నిట్టూర్పు నిగిడించి ♦ [illegible]
యిట్లు లనియెను [illegible] ♦ నింతి! [illegible]
చేష్టితమునకు [illegible] ♦ చేయఁగలము. 98

తే. పుత్రగాత్రపరిష్వంగ ♦ మునను గలుగు
నమృత [illegible]స్వాదనము చేసి ♦ హాయి నుండు
భాగ్యమున కభాజనములు ♦ [illegible]! మనదు
హృదయములు; చింత సేయంగ ♦ నేల యబల!. 99

తే. మన మనుగ్రాహ్యులము గాము ♦ మగువ! దేవ
తలకుఁ బుణ్యంబు సేయము ♦ [illegible] మనము
తొలికపుణ్యంబె యిప్పుడు ♦ ఫలము సంగు
దైవమును దూఱ నెవ్వరి ♦ తరము దేవి!. 100

తే. మనుజులకు నెంత సేయంగ ♦ ననువుపడునొ
యంతయును జేయు వగ పేల ♦ యింతి! నీకు
భక్తిం గొలువుము గురువుల ♦ బాల! మిగుల
దేవతాపూజనము సేయు ♦ ద్విగుణముగను. 101

సీ. పడఁతిరో! ఋషుల స♦పర్యలఁ దనుపుము పర దేవతలు గద ♦ వారు తరుణి!
పూన్కి నారాధింపఁ ♦ బొరి వార లతిదుర్లభము లైనకోరిన♦వరము లిత్తు
రును బృహద్రథుఁ డను♦జనపతి చండకౌశికముని మహిమచే♦శ్రీశుఁ గొల్చి
తనయు జరాసంధుఁ ♦ దాఁ గాంచు టెఱుఁగవో వృద్ధుండు దశరథ♦పృథ్వివరుఁడు

తే. ఋశ్యశృంగు విభాండక♦ఋషికొమారుఁ
గొలిచి తత్ప్రభావంబున ♦ జలజనాభు
భుజము లన నొప్పు నల్గురు ♦ పుత్త్రవరుల
నప్రధృష్యులఁ గాంచుట ♦ యతివ! వినవె. 102

తే. ఇంక నెందఱొ రాజర్షు ♦ లింతి! ఋషులఁ
గొలిచి యాత్మజదర్శన♦కుతుకమునకుఁ
బాత్రములు గారె ఋషివర♦పాదసేవ
తలఁపఁగ నమోఘఫలకమై ♦ తనరుఁ గాదె. 103

శా. ఆసన్నోదయపూర్ణచంద్రనిశ నా♦నాపాండువక్త్రంబునన్
వాసిం గాంచుప్రరూఢగర్భభరణా♦భారాలసన్ దేవి! నిన్
భాసిల్లం దమిఁ గాంతు నెప్పుడు సుత♦ప్రాదుర్భవానందసం
భాసత్పారిజనంబు నా కెపుడు శుం♦భత్పూర్ణపాత్రం బిడున్. 104

శా. హారిద్రాంశుకమున్ ధరించి యొడిలో ♦ నాసీనునిం జేసి యిం
పారం బుత్త్రుఁ దరప్రకాశముదితా♦జ్ఞాప్తంబునై యొప్పు నా
తారాధ్వంబును బోలు దేవి ముఖముం ♦ దాఁ గూర్చు టెన్నండొకో
నీరేజానన! యంచుఁ జిత్తమున నే ♦ నిత్యంబు చింతించెదన్. 105

సీ. సర్వౌషధులచేత ♦ జలకంబు గావించి బుగ్గ నేతిని రక్ష♦బొట్టు పెట్టి
నొసటఁ దెల్లావాల♦ధసిత రేఖలఁ దీర్చి మెడను గోరోచనా♦మిళితచిత్ర
గ్రంథిలసూత్రంబుఁ ♦ గట్టి బంగరుతొట్ల మెత్తని వెలిపట్టు♦పొత్తికలను
బవ్వళింపఁగఁ జేయు ♦ నవ్వుచు వెలికిలఁ బవళించి పాదముల్ ♦ పైకి నెత్తి
తే. యల్లనల్లన విదిలించి ♦ యాడుచున్న, దంతములు రానిముద్దుల♦తనయుఁ గాంచి
మోదవారాశితరఁగల♦మునుకలిడెదు, భాగ్య మెన్నండు నాకబ్బుఁ♦బద్మగంధి.!

ఉ. ఒక్కరిచేతినుండి మఱి యొక్కరు గైకొని ముద్దులాడఁగా
మక్కువమీఱ సంతసముగా మానిను లెల్లఁ బికాంగనాంతులన్
జొక్కపురోచనన్ బలెను శోభిలఁ బుత్త్రుఁడు లోకవంద్యుఁడున్
స్రుక్కఁగఁ జేయు నెన్ను దృశశోభితమై శుభదీపముంబలెన్ . 107

ఆ. తోయజాక్షి! ధరణిధూళిధూసరుఁ డయి
మందిరాంగణంబు మండితంబు
చేయు నాదుదృష్టి చిత్తంబుఁ దనతోడఁ
గూడఁ దిరుగఁ దిరిగ కొమరుఁ డెపుడు. 108

చ. పటికపుగోడ కాంతులను భాసిలుగేహమృగార్భకంబులన్
బటుహరిశాబకంబు క్రియఁ బట్టఁగ నెన్నఁడు దాఁగి యాడుచున్
ఇటునటుసంచరించు నిఁక నింటిమరాళము లంట. జాఱు తన్
దటుకున నట్టఁ బఱ్వలిడు దాదులఁ ద్రిమ్మటఁ బెట్టు నెన్నఁడో. 109

సీ. కృష్ణవంశకవంక గృతమున రేఖావిరాజమానకపోల రాజితుండు
నూర్ధ్వకరప్రకీర్ణోరుచందనదూర్ణధూళిధూసరితాంగ పాళియుతుఁడు
కుంచితాంగుళిశిఖ రాంచితాంకుశసము గ్రగాఢమానస కలితశిరుఁడు
వదనడిండిమనాద పరికలితాహ్లాదముదితమానసలోక విదితగుణుఁడు
తే. నగుచు మత్తకరీంద్రంబు నట్టు లెపుడు
వివిధలీలావిహారంబు వేడ్కఁ జేయు
మాతృపదలిప్తశిష్ట పరా మంజు పంచ
రసము కంచుకిముఖముల రాచు నెపుడు. 110

ఆ. తప్పటడుగు లిడుచుఁ దనప్రతిబింబంబుఁ, బట్టుకొనఁగను మణికుట్టిమముల
సంచరించు నెపుడు చంచలనేత్రుఁడై, క్రిందఁ గనుచు నెపుడు క్రీడ సలుపు.

చ. క్షితిపతు లెల్ల నెత్తికొనఁ జేతులు చాఁచఁగ భూషణప్రభా
వితతులు లోచనంబులకు విస్ఫురణంబిడ లోలదృష్టియై
కుతుకమునన్ సభాభవనకుట్టిమసీమల నాదు పెద్ద నా
సుతుఁ డిఁకఁ గొల్వుకూటమున శోభిలు నాయెదుటన్ మనోజ్ఞుఁడై. 112

చ. అని యిటి యాదిగాఁ గలుగు నైకమనోరథసంచయంబులన్
మనమునఁ జింత సేయుచును మానిని! నవ్విగ రాత్రి పుచ్చెదన్
వినుము దహించు నన్ను నిది వేదక యొప్పుడు వహ్నిపోలికన్
వనితరో! శూన్యమట్టులు ప్రపంచము సర్వము నాకుఁ దోఁచెడిన్. 113

చ. లలనరో! రాజ్య మెల్ల విఫ♦లంబుగఁ దోఁచెడు, నేమి సేయ నా
నలవిధి వ్రాఁతకుం గలదె ♦ యన్యము; మానుము లోని నెవ్వగన్,
నిలుపుము ధైర్యధర్మముల ♦ నీమది, ధర్మము సేయువారికిన్
మెలఁగుఁ గుఱంగటన్ సతము ♦ మేదిని మంగళసంపదల్ గదా. 114

చ. అని వచియించి తాన చని ♦ యంబుజకోరకసన్నిభాంజలిన్
గొని యగుడెంచి నీరములఁ ♦ గోమలఫుల్లసరోజతుల్యమా
వనితముఖంబుఁ దాఁ దుడిచె ♦ బాష్పజలంబులచాఱ లెల్లఁ బోన్
సనయశుగాపనోదసర♦సప్రియధర్మగభీరభావలన్. 115

ఉ. సారెకుసారె కూఱడిలు ♦ చాన! వహింపుము శాంతి; యంచు నో
దారిచి యొద్దనే తడవు ♦ ధాత్రివరుం డతఁ డుండి పోవ నా
సారసనేత్రయు న్నగులు ♦ సన్నగిలన్ దివసార్హకృత్యముల్
చీరలు సొమ్ములున్ మొదలు ♦ చేసి యొనర్చె యథాప్రకారమున్. 116

చ, అదిమొద లావిలాసవతి ♦ యాదర ముంచె ధరామరార్చనన్
త్రిదశులపూజనంబులను ♦ దివ్యమునీంద్రసపర్యలన్ గడున్
విదితగురూపదేశముల ♦ వించును నెంచక యెట్టికష్టమున్
మది భువి నెవ్వఁడే మనిన ♦ మానక చేసెను వాని నెల్లఁ దాన్. 117

విలాసవతి పుత్త్రులఁ బడయఁ దత్తన్నియమముల నాచరించుట.

సీ. సతతగుగ్గులుధూప♦సంభరితంబులై గాఢాంధకారసం♦గతము లైన
చండికాగృహములఁ ♦ బండెఁ బచ్చనిదర్భ పఱచినరోకండ్ల♦పైని నియతి
శుక్లాంబరముఁ దాల్చి ♦ శుచియయి యనశన వ్రతమూనిగోకుల♦వ్రజమునందు
వృద్ధగోపాంగనల్ ♦ తద్దఁ బూజించినగంగగోవుల క్రింద♦వంగి నిలిచి
తే. వివిధఫలపుష్పరత్నాళి♦విలసితములు, క్షీరభూరుహపల్లవ♦శ్రేణియుతము
లైనబంగరుకడవల ♦ నఖిలతీర్థ, పుణ్యజలముల స్నానంబుఁ ♦ బొరి నొనర్చె.
తే. ఉదయమున లేచి ప్రతిదిన ♦ మువిద తాను
సర్వరత్నంబులను నించి ♦ సద్విజులకు
హేమతిలపాత్రముల నిచ్చె ♦ నెన్నియేని
గ్రుంకె నాగకులహ్రద♦కోటులందు 119

చ. మగువ మహానరేంద్రకృత♦మండలమధ్యమునందు నిల్చి తా
దిగధిపదైవతంబులకుఁ ♦ దృప్తి యొనర్చి బలిప్రదానమున్

దగ నొనరించి స్నానవిధి • నర్మిలి సల్పెఁ జతుమ్మ్రథంబులన్
వగవక పెక్కునాళ్లు మది • వాగక కృష్ణచతుర్దశీనిశన్. 120

సీ. సిద్ధాయతనముల • సేవించి ముడుపులు గట్టెను దేవతా•గణములకును
దప్పక ఫలముల • దయసేయుమూర్ధ్వశాఖావనంబులను నేగి • భక్తిఁ గొలిచె
నశ్వత్థముఖభూరు•హంబుల వలగొనెఁ బూజానమస్కార•పూర్వకముగ
దర్శింప వచ్చిన•ధాత్రీసురులచేత వేదముల్ చదివించె • వినయమలర
తే. శకునములఁ జెప్పువారల • సత్కరించెఁ
బ్రశ్న లడిగించెఁ బ్రాశ్నిక•వారములను
భూర్జచర్మాంతికములైన • ఘోరియంత్ర
ములను ధరియించెఁ బ్రతిస•ములను గట్టె. 121

క. మణివలయంబులు డోలల, యనువునఁ దోఁపంగఁ బనదు•హస్తయుగళిచేఁ
గొని పెండిగిన్న దధ్యో, దనమును గాకుల కొసంగెఁ • దద్దయు శుచియై. 122

క. అనుదినము గొలిచె దుర్గను, మనము లుప్పొంగఁ బుష్పములను • మంజులగంధం
బున ధూపదీపముల న, ర్చన మొనరిచి పాయసాన్న•సద్భక్ష్యములన్. 123

క. కొని భిక్షాపాత్రంబులఁ, జనుదెంచినసిద్ధవరుల • క్షపణకవరులన్
గనిభక్తి మ్రొక్కియడిగెను, మనమునఁ గలవాంఛితంబు•మహిమవొగడుచున్.

తే. సతతము పఠింపఁబడుచుండు • వితతపుణ్య
కథల నాలించి కాలంబు • గడపఁ జొచ్చెఁ
జత్వరంబుల శివబలి • సంతరించె
నక్కల కొసంగె మాంసంబు • నక్తములను. 125

తే. కలలఁ గన్నట్టియాశ్చర్య•కథలు సల్లఁ, జెప్పె నాచార్యులకు; గద్దె•జెప్పువారి
గద్దె లడిగెను వినుచుఁ • గన్నకాంక్ష, సన్నికష్టంబులైనను • సంచదాయె 126

— తారాపీడభూకాంతుఁడు స్వప్నము గనుట, దాని జెండోరులతోఁ జెప్పికొనుట. —

సీ. చిరకాల మీగతి • జగుగంగ నాంజూ తీణభూయిష్టమై • చెలఁగ రేయి
పలుచనై వెలవెలఁ•బాఱంగఁ జుక్కలు ధూమ్రవర్ణంబయి • తోఁప నభము
వృద్ధపారావత•విధమున సితసౌధశిఖరతలంబునఁ • జెలఁగుచుండు
దేవిముఖంబునఁ • దేజరిల్లుచుఁ జొచ్చు సకలకళాసాంద్రుఁ • జంద్రుఁ గాంచె
తే. స్వప్నమున నొక్కదినమున • క్ష్మాతలేంద్ర!
గాంచి మేల్కొని హర్షంబుఁ • గాంచి మించి

వికసితస్మితలోచన ♦ విలసనముల
వాసభవనంబు తెల్లనై ♦ భాసిలంగ. 127

తే. పిలిచి యప్పుడె శుకనాసుఁ ♦ బ్రేమ మీఱఁ
జెప్పి నాస్వప్నవృత్తంబు ♦ చెవులు తనియ
హర్ష ముప్పొంగ నాతండు ♦ నవనిపతికి
నిట్టు లనియెను సంభ్రమం ♦ బుట్టిపడఁగ. 128

చ. ఇనవర! యింతకాలమున ♦ కిప్రజకోర్కులు మాదుకోర్కులుం
గనెను ఫలంబు సందియము ♦ గల్గ దవశ్యము కొన్నినాళ్లకే
కనఁగల వాత్మజాతముఖ ♦ కంజవిలోకనసౌఖ్యభాగ్యముం
గనితిని నేఁడె నేనుఁ గల ♦ క్ష్మాసురుఁ డొక్కఁడు దివ్యరూపుఁడై. 129

ఉ. ధౌతము లైనవస్త్రములఁ ♦ దాల్చి ప్రశాంతమనోజ్ఞమూర్తియై
పాత్రికపాళిపాండుశత ♦ పత్రము చంచలకేసరాళిసం
పీతగళన్మరందరస ♦ బిందుకణంబును నైనపాండుకం
జాతము నాదుదేవియొడి ♦ క్ష్మావర! యుంచెను నేఁటి వేకువన్. 130

ఉ. వేకువఁ గాంచుస్వప్నములు ♦ వేడ్కలు నించెడుఁ గా యమోఘమై
వే కను లోకమోహనుని ♦ విశ్వధురంధరుఁ బుత్త్రు దేవి తా
నీకొడఁగూర్చు హర్షమును ♦ నిస్తులముం శరదబ్జినిగతిన్
బ్రాకటనూత్నపద్మమున ♦ భద్రగజంబునకు న్నృపశేఖరా!. 131

ఉ. నీదుకులం బశేషధర ♦ ణీభరణోచితనిత్యసంతతిన్
బాదుకొనున్ ధరిత్రి దిగి ♦ భంబు మదావళిఁబోలె వానిచేన్
లే దనుమాన మింత ధర ♦ ణీవర! యంచు వచించుచుండ నా
భూదివిజేంద్రుఁ డాసచివ ♦ పుంగవుఁ దోడ్కొని పోయి లోనికిన్. 132

క. లలనను విలాసవతి నా, కలలను దోఁగించె హర్ష ♦ కల్లోలినిలో
పల నటఁ గొన్నాళ్లకు నా, లలనయు గర్భంబుఁ దాల్చె ♦ లాలితరుచితోన్.

విలాసవతి గర్భము ధరించుట, కులవర్ధన దానిని రాజుతోఁ జెప్పుట.

తే. కౌస్తుభముచేత విష్ణున ♦ తుంబుఁ బోలెఁ
బారిజాతంబుచే నింద్రు ♦ వనముఁ బోలెఁ
దనరె గర్భచ్ఛలంబున ♦ ధరణినాథు
బింబమునుఁ దాల్చి ముకురంబు ♦ భాతి నట- 134

సీ. దినదిన మభివృద్ధిఁ ♦ గనుచు నల్లల్లన పైకి వచ్చుచు గర్భ ♦ భారమునను
నిర్భరపరిపీత ♦ నీరధిజలభారసంభరం బగు మేఘ ♦ మాలవోలె
మందమంథరగతి ♦ మలఁగంగ సాగెను నావలింపఁ దొడంగె ♦ నలసగతిని
గను మూసికొనుచుండె ♦ గాత్రంబు విఱుచుచు సారెకూర్పులుపుచ్చ ♦ సాగె మిగుల

తే. నుదిర ధరియించె నీలము ♦ దోహదములఁ
బ్రావృషముగతి బహువిధ ♦ పానభోజ
నముల వాంఛించెఁ గోరికి ♦ నఁడుముఁ దాల్చె
గాత్ర మాపాండురంబయి ♦ గర్భకాంత. 185

తే ఈవిధంబునఁ గనుఁగొని ♦ యింగితజ్ఞ, లైన పరిజను లాముచా ♦ లగుట యెఱిఁగి
గుజగుజలుపోవఁ దొడఁగిరి ♦ కుతుక మెసఁగ, నిర్భరానందవశులయి ♦ నేతృవర్య!.

తే. అంత నాయను పరిజన ♦ ముఖములనఁ
బిడ్డయై రాజకులమునఁ ♦ బ్రియుల శిశుడు
పార్థివకులంకట మొలంగు ♦ ప్రౌఢదాసి
సకల కులవర్ధన మహా ♦ శ్రీగిరి నరేంద్ర!. 187

వ. ఒకశుభదినంబున సాయంసమయంబున లోనియిరవునఁ జట్టును గంధశైలావ
సిక్తంబులై ప్రజ్వలించు దీపికాసహస్రంబు వెలుంగఁ జక్కలలోనిచందు
రుని మూఁడిక భుజగరాజఫణామణిసహస్రంబులనకు మవిరాజిల్లు నారాయణుని
విధంబున మూర్ధాభిషిక్తు లగు కతిపయనగపతులు బలిసి కొలువఁ గొలువుతీరి
బద్ధాంజలులయి పరిజనంబులోఁ సేవింప ధౌతధవళాంబరముఁ దాల్చి యను
ద్ధతవేషుండై నాహ్లోన్నతం బగు వేత్రాసనంబున నుపవిష్టుండై యున్నశుక
నాసునితో విశ్వాసనిర్భరంబు లగునిష్టకథల నవినోదించు రాజుం గాంచి దాయ
చేతెంచి చెవిలో రహస్యంబుగ దేవి విలాసవతి చూలాలగుట యెఱింగిం
చిన నారాజచంద్రుండు. 188

సీ. అశ్రుతపూర్వంబు ♦ లవితర్కితంబులు నగు దానిపల్కుల ♦ కవని నేత
యమృతపూరంబున ♦ నభిషిక్తుఁడై నట్లు మేనెల్లఁ బులకలు ♦ మొందుకొనఁగ
నానందరసమున ♦ నవశుఁడై చిఱునవ్వు చిలుకలు చెక్కిళ్ల ♦ ముద్దులాడ
నిండి పై కుప్పొంగి ♦ నివ్వటిల్లుమనంబు దంతకాంతులమిషఁ ♦ దెంతనున్న

తే సచివు శుకనాసుపై వెడ ♦ చల్లు చతని
మోముపైఁ జూడ్కి నిల్పెఁ బ్రమోదవారి

బిందువులు పక్ష్మపంక్తులఁ ♦ గ్రందుకొనఁగ
తరళతారకుఁడై వేడ్క ♦ దండడింప. 139

చ. అతఁడు నదృష్టపూర్వ మగు♦నాతనిహర్ష ముపెల్లిదంబునన్
స్మితవికచాననాబ్జ యయి ♦ చేరఁగ వచ్చెడు దాసిఁ గాంచి సం
తత మదె యుంటఁ జిత్తమున ♦ దండడి తత్సమయోర్ధ్వ హేతు వా
యతిముద మంద లేకునికి ♦ నన్యము నూహ యొనర్చి వీరమున్. 140

చ. జరిపి కడుం గుఱంగటకుఁ ♦ జయ్యన డాసి యొకింత మెల్లఁగా
ధరణిప! సత్య మింతకల♦దా కల నీకుఁ బవర్ధనం గనన్
గరము ప్రఫుల్లనేత్రయయి ♦ గ్రాలెడు; నీనయనద్వయంబునన్
దరళితతారకంబు నుది♦త ప్రమదాశ్రుపరిప్లుతంబునై. 141

చ. పరఁగుచుఁ గర్ణమూలములఁ ♦ బర్వుచు నీలసరోజకర్ణపూ
రరుచి ప్రహర్ష కారణము ♦ రాజవరేణ్య! యొఱుంగఁ జేసెదన్
బరమమహోత్సవశ్రవణ♦భాసురకౌతుక ముబ్బి పారు దు
ర్భరమయి నాదుచిత్తమున ♦ రాయిడిఁ గొల్పుచు నేమి చెప్పుమా. 142

క. అన నాతఁడు నరపతి నగి, యనియెను నిది నుడివినట్టి♦యర్థము నిజమై
న నల కలయును నిజము న,మ్మను నే మన కట్టిభాగ్య♦మహాము దొరకునే.

తే. అవుదుమే యట్టిప్రియవచ♦శ్శ్రవణమునకు
భాజనము కులవర్ధన♦పల్కు లెపుడు
వితథములు గావు నిజమైన ♦ విశ్వసింప
సంభవముకామి మనకట్టి ♦ సౌఖ్య మంద. 144

~~ తారాపీడుఁడు విలాసవతిగర్భవృత్తాంతము నరయ నంతగపురమునకుఁ బోవుట. ~~

తే. లెమ్ము స్వయముగ నేగి ని♦జమ్ము కంద
మడిగి దేవిని నచ్చట ♦ కనుచు లేచి
యనిపి రాజుల నెల్లను; ♦ దనదుమేని
తొడవుల నొసంగి యాదాసి♦పడఁతి కంత. 145

సీ. గాలికిఁ గదలెడు♦నీలోత్పలములీల వలకన్ను మాటికిఁ ♦ జలన మొందఁ
దతాకాల సేవకుఁ♦దగుపరివారంబు విరళవిరళమయి ♦ వెంట రాఁగ
ననిలలోలస్థూల♦కనదగ్రదీపముల్ కక్ష్యాంతరస్థాంధ♦కార మణఁప
నిర్భరహర్షంబు ♦ నిండి క్రేళ్లుఱుకుచు మునుముందు వేవేగఁ ♦ జనుచు నుండ

తే. మ్రొక్కి యాశీర్వర్ధన ♦ మందని నాదురు
సోఁక భక్తిని మార్గంబు ♦ చూపఁ దోడ
రాఁగ శుకనాసుఁడును దాను ♦ రాజు నగుఁడు
నరిగెను విలాసవతి యంతి ♦ పురమునకును. 146

గర్భవతి యగు విలాసవతివర్ణనము.

వ. అందు. 147

సీ. పూర్ణకుంభంబులు ♦ పొలుపొంద వాకిట మంగళదీపముల్ ♦ మఱి వెలుంగఁ
గ్రొత్తగ గోడలఁ ♦ గోరి వ్రాయించిన శుభచిత్రములు మది ♦ జొక్కఁ జేయ
ముత్యాలజాలరుల్ ♦ మునుసంచుల నొప్పు తెల్లనిచందువా ♦ లెదురిల్లఁ
గ్రందుగఁ గ్రాలెడు ♦ కనదురుమణిదీపములు చీఁకటులగుంపు ♦ మూలఁ గలఁప
తే. నవసుధాలేపధవళిత ♦ ప్రవిమలంబు
సుకృతరచనావిధానసం ♦ శోభితంబు
నగుచు వెలుఁగొందు వాసగృ ♦ హంబునందు
లలితగర్భార్హశయనత ♦ లంబు వెలుఁగు. 148

చ. నిదురఁ గొనంగ సుఖమ్ముగను ♦ నిల్పి తలాఁపి వరకుంభముల్
గదుర శుభంబు సోఁపఁగఁ ♦ గట్టి శుభప్రదమూల యంత్రముల్
కుదురగు శక్తికంకణముఁ ♦ గూడను నుంచియుఁ దెల్లసాసువల్
విదిలిచి నాల్గుమూలలను ♦ వేఁపసిరంబులతోరణంబులన్. 149

ఉ. వ్రేలఁగ రావియాకులును ♦ వెంప్రుగ్రత్రాటిని గూర్చి కట్టియున్
లీల వెలంగఁగాఁ బఱచి ♦ నీరజవైరిమయూఖసంతతిన్
గోలి వరిష్ఠమైన పట ♦ ముం బఱి, నున్నతపాదపీఠిపైఁ
గ్రాలఁగఁ జేసినట్టిగిరి ♦ రాజశిలాఘట నొప్పుదానిపై. 150

సీ. పసిఁడిపళ్లెరముల ♦ నసిమీఱ నుంచిన పిచ్చిలసిద్ధిఖండ ♦ పిండములను
గోరోచనముతోడ ♦ గౌరసర్షపముల దివ్యపటలశిత ♦ దీపములను
బువ్వులఁ బూజించి ♦ స్ఫటికల నిడినట్టి మొలయు తెల్లనివరి ♦ మొతుకుగముల
సలిలాంజలుల నాభి ♦ మానవపిండకిమిశ్రసలిలధారాపత ♦ ద్ఘువవితతుల
తే. వృద్ధశుద్ధాంతకాంతలు ♦ వృద్ధిపొంచి
దృష్టిదోషంబు చన దిగఁ ♦ దీయుచుండఁ
బడ్డ ధవళాంశుకముఁ దాల్చి ♦ పరిజనంబు
మంగళప్రాయసల్లాప ♦ మగుచుఁ గొలువ. 151

తే. లలితగోరోచనాచిత్ర♦కలితదళము, ననుపహతమును ధవళంబు ♦ నైన తెల్ల
పట్టువలువలజంటను ♦ బరఁగఁ దాల్చి, కనదుపారూఢగర్భంబు ♦ తనరుచుండ.
సీ. కులశైలములు లోనఁ ♦ గలవసుంధరనూక్ష్మఁ గందరగతహరి♦గ్రావముక్రియ
మొగులు కప్పినరవి ♦ మొనయు ఘస్రమునట్లు నుదయించుకలశజు♦నూనినట్టి
దక్షిణాశయుఁబోలెఁ, ♦ దగ నురువ్వ గప్పినయమృతకుంభముగల♦యబ్ధితటము
మాద్రిని, నుదయాద్రి♦మఱుఁగున నున్నట్టి శశిగలయామిని♦చందమునను
తే నీరజభవాంబుజాతవి♦నిర్గమంబు, దాపునఁ జెలంగుచుండెడు♦తమ్మికంటి
నాభిపోలికఁ గూర్చున్న♦నళిననేత్రఁ, బట్టమహిషినిఁ గాంచెను ♦ బార్థివుండు.
క. సరభసపారితపరిజన, కరతల మవలంబనంబుఁ ♦ గావించి కరాం
బురుహమున నూని జానువు, భరమున భూపారవంబు♦పరఁగుచు వ్రాయన్.
క. లేవఁ గడంగెడు దేవిని, దేవీ! చాల్చాలుఁ బ్రేమ ♦ తెలిసెను లేవం
గా వలవ దనుచు నామెయు, భూవరుఁడును గూరుచుండెఁ♦బొదలుచు నందే.
క. శుకనాసుండును మఱియొక, ప్రకటోజ్జ్వలజాతరూప♦పాదనుపర్యం
కకమున ధవళోపచ్ఛం,దకలితమునఁ గూరుచుండె ♦ దగ్గఱ న్నరరా!. 156
ఉ. మేలపుమైవడిన్ మదిని ♦ మేకొను హర్షము నాఁప లేక భూ
పాలకమౌళి కాంచి యనుఁ ♦ బట్టపుదేవిఁ బ్రరూఢగర్భిణిన్
బాలరో! యేమొ చెప్పఁ గుల♦వర్ధన యయ్యెడి నిక్కమూ! కడున్
లాలసచిత్తుఁ డైనశుక♦నాసుఁడు న న్నడుగున్ వచింపుమూ 157
చ. అనుటయు లేఁతన వ్వొలయ ♦ నక్షికపోలరదచ్ఛదంబులన్
బెనఁగొనుసిగ్గునన్ రదన♦విస్ఫురదంశువు లన్నెపంబునన్
గనఁబడకుండ మూయుచు ము♦ఖంబును దెల్లనిక్రొంగునన్ బలెన్
వినతముఖాంబుజాతయయి ♦ నీరజలోచన యూరకుండినన్. 158
ఉ. మాటికిమాటికిన్ దనను ♦ మానక క స్తియొనర్ప భూవరుం
డేటికి సిగ్గుపా టాదవ ♦ నేఁడెదు న న్నిటు లూరకుండుఁ డే
మాట యొఱుంగ నే ననుచు ♦ మార్గొగమై కడకంటఁ జూచుచున్
బోటి శిరంబు వంచుకొని ♦ భూవరుఁ డల్లన నవ్వ చిట్లనున్. 159
ఉ. భామరో! నాదు మాటలకుఁ ♦ బంపిన సిగ్గిటు లూరకుండెదన్
గోమలభిద్యమానదల♦కోరకభాసురచంపకాభమై
కామిని! గంధబంధురతఁ ♦ గన్గొననై యిటు తెల్లఁబారు నీ
కోమలతం జెలంగు నల ♦ కుంకుమచర్చను నేమిసేసెదో. 160

సీ. చంచూపుటంబుల ♦ నుంచి నీలాబ్జంబుఁ గ్రాలెడు చక్రవా♦కంబు లనఁగ
చీఁకటిద్రాక్షుల♦చివురులు ముఖముల భాసిల్లుకనకకుం♦భంబు లనఁగ
గర్భసంభవసుధా♦కాంతి నారినచిత్తదింతాగ్ని పొగవలె ♦ చేయు ననఁగ
ముఖభాగమునఁ దగ ♦ ముసరిన తేంట్లచేఁ గ్రాలునంబుజకోశ♦కంబు లనఁగ

తే. నీలవంశకవంకవి♦నిర్మితాగ్గ, మకరికాపత్రములను శ్యా♦మాయమాన
మాచుకమ్ముల నలరుచు♦సొబగునించు, గురుకుచంబుల నేగతి ♦ నుబుకుఁగుపలుతు.

క. బిగుతయి యొద్దాణము కడు, నొగులుచు నడిమోవ వళులు ♦ నొగి కార్శ్యంబుల్
దగ వీడుచు నతిగాఢం, బగునడుమున కేమి మాటు ♦ ననువు వలచెదో. 162

క. అని చెప్పు చుండు నరపతిఁ, గని ముసిముసినగవు లెసఁగఁ♦గా నీకథ చేఁ
గను సిగ్గు దేవి విడువుము, జనవర! మాసద్ది యనుచు ♦ సచివుఁడు పలికెన్.

క. ఏవంవిధనర్మవచో, భావకథాకథనములను ♦ బచరించుచు నా
భూవరసచివుఁడు తన పటు, భావము వంజిల్ల నుండి ♦ వసతికి నేగెన్. 164

వ. నరపతియు నారాత్రి నందే గడపెను. 165

చంద్రాపీడుఁడు పుట్టుట.

తే. అంతఁ గ్రమమున నాయింతి ♦ యడుగుకాని
నెల్ల సమకూర్చి మనమున ♦ కింపొనర్చు
చుండ నవమాసములు నిండె ♦ నుగ్మలికిని
బ్రసవవేదన పొడసూపెఁ ♦ బార్థివేంద్ర!. 166

ఆ. గణకు లెల్ల నపుడు ♦ గడియారములు గొని
యడుగులెంచి లగ్న ♦ మరయుచుండ
సుదతి కనియె నొక్క ♦ శుభవాసరంబున
శుభముహూర్తమునను ♦ సుతుని నధిప!. 167

సీ. చరణాహతి ధరిత్రి ♦ చలనంబు నొందంగఁ బరిజను లిటునటు ♦ పరుగు లిడఁగఁ
బడుచులేమచు ధరా♦పాలున కెదురుగాఁ గంచుకివికలాంగ♦గణము పరవ
సకలశుద్ధాంతభూ♦షణఝంకృతులు దెసల్ సొంపునింపుచుఁ బర్వి♦శోభిలంగఁ
గుబ్జవామకిరాత♦కోటియెల్లను జన గుంపునఁ బడుచుఁ ద్రో♦క్కుడులు పడఁగ

తే. పురజనం బెల్లఁ గావింపఁ ♦ బూర్ణపాత్ర, ముఖ్యలభూషణవసనాదు ♦ లపహరింప
దిష్టవృద్ధినంభ్రమము మెప్పెఁ ♦ దేజరిలుచు, రాచనగరున నవ్వేళ♦రాజచంద్ర!.

ఉ. బాలురు వృద్ధులున్ యువలు ♦ బ్రాహ్మణులున్ నృపవైశ్యశూద్రులున్
స్త్రీలును బూరుషుల్ మొదలు ♦ చేసి సమస్తజనుల్ ప్రహర్షలీ
లాలహరిం జెలంగుచు వి♦లాసగతిన్ బహుతూర్యనాదముల్
క్రాలఁగ నాట్య మాడిరి ప్ర♦గాఢమునంబునఁ జొక్కి సోలుచున్. 169

తే మందరాచలసమ్మథ్య♦మానజలధి
ఘోషగంభీరదుందుభి♦ఘోషములను
మురజకాహళశంఖగో♦ముఖనినాద
ములు చెలంగెను జగములు ♦ మ్రోయ నపుడు. 170

తే. అనుదినంబును జంద్రోద♦యమున జలధి
చందమునఁ బొంగెఁ దత్పుత్ర♦జన్మమహము
కలకలారావముఖరిత♦కకుభ మగుచు
మంగళధ్వానసంగతి ♦ మహిత మగుచు. 171

తే. ఎందుఁ జూచినఁ బాటలు ♦ నెందుఁ గన్న
నాటలు చెలంగె బహుళమై ♦ హర్షవార్ధి
వెల్లివిరిసినచందమై ♦ యెల్లచోట్ల
నుత్సవంబుల రాజపు♦త్రోత్సవంబు. 172

ఆ తనయు మోముఁ గాంచఁ♦దహతహ మనమున, నధికమగుచునున్న♦నవనిపతికి
దివసవళత గణక♦దిష్టమైనప్రశస్త, సమయమునను గాంచ ♦ సమ్మతించె.

తే. వారితాశేషపరిజన♦వారుఁ డగుచు
తోడ శుకనాసుఁ డేతేరఁ ♦ దూర్ణగతిని
సూతికామందిరమునకు ♦ క్షోణివరుఁడు
చనెను సుతుఁ గాంచు హర్షంబు ♦ సందడింప. 174

వ. అట్లు చని. 175

సూతికాగృహవర్ణనము.

సీ. బహువిధపుత్రికా♦భరితంబు మంగళమణికలశద్వయ♦మండితంబు
వివిధాభినవపల్ల♦వవితతినిచితంబు లంబమానద్వీప♦లాలితంబు
విరళగుంఫితసిత♦విస్ఫురత్సుమమిశ్రదూర్వాకిసలదామ♦ధూర్వహంబు
గాంగేయముసలలాం♦గలయుగలసితంబు వందనమాలికో♦ద్భాసితంబు

తే. ఘటితఘంటాగణంబునై ♦ క్రాలుచుండు
ద్వారదేశంబుగలదాని ♦ ద్వారమునకు

నుభయపార్శ్వంబులందును ♦ నుచితవేత్ర
లగుపురంధ్రులు పెక్కండ్రు ♦ సధివసించి. 176

తే. వికచశతపుటంబుల ♦ నిలయు నిమలి, బాగునయినై ... లోహిత ♦ నప్రభుటిత
లోలకేతనములు క్రీనం ♦ గాంచ గే, కక్షింపంబులం బెల్చి ♦ స్కందదేవు

తే. తాల్చి పాండిత్యవసనంబుం ♦ గనగమష్టి
దేవి; నడుమను లక్ష్మి ♦ దేవ మాగా
సూర్యుం జంద్రుని లిఖయించి ♦ శోభింగ
దిగధిపతులను లక్ష్మిని ♦ దేవదేవు 178

ఆ. వివిధవర్ణరాగ ♦ విస్ఫురత్తూర్యారావ, కుసుమ తోరణములను ♦ గూర్చి నడుమ
వెల్లకిలను నిడిన ♦ వివిధవరాటికా, సుకరము లను కేర్చి ♦ నేర్పుమిగుల. 179

తే. లలితకౌసుంభ కేసర ♦ లవము లుంచి
రోహితము లగు రేఖల ♦ గుచిరభక్తి
స్వస్తికచయంబులను దీర్పం ♦ జందనాంబు
ధవళితము లగుకుడ్యాగ్ర ♦ తలములందు. 180

ఆ. పంచవర్ణచిత్ర ♦ భాసురచేలక, లాపచిహ్నితముల ♦ లలితపీఠ
పిష్టపంకకలిత ♦ పృథుపర్ణనాళి, నుంచినములం దీర్పు ♦ మంజులతిని 181

చ. పొలిచెడిదాని; వెల్లువు ♦ భాసురపుష్పలు నైగమాక్షులన్
బలుకుచుం జల్ల శాంతి భువ ♦ నంబులు; పాటలు పాడ వృద్ధభా
మలు; లిఖయించి నూత్నగతి ♦ మాత్పృగణంబులం బూజసేయు దా
దులు శిశురక్షవాంఛ బలిం ♦ దోరముగా నిడుచుండ భక్తిమై. 182

ఉ. బంగరుకంబముల్ దనర ♦ భాసిలుమంగళదీపముల్ మదిన్
బొంగుశుభంబులన్ దలంచు ♦ పోల్కిని నిక్కులతన్ శిఖల్ చెలం
గం గడు వెల్గుచుండ; భట ♦ కాంచెము గొల్వంగ దూసి ఖడ్గముల్
రంగగుదాని నింబదళ ♦ రాజితధూపముదాని నెప్పుడున్. 183

చ. సతతవిదహ్యమానఘృత ♦ సంయుతమేషవిషాణచూర్ణమా
రుతభుజకంచుకం బయి పు ♦ రోభువిధానవ్యాప్తిశైలై నధి
ష్ఠిత లగునార్యవృద్ధసర ♦ సీరుహనేత్రలు వొల్చు మంచమున్
సితసుమదామముల్ చెలంగం ♦ జిత్రము నై తనరారుదానినిన్. 184

ఆ. వివిధగంధమాల్య ♦ విస్ఫురితం బగు, భాగవృద్ధ మొకటి ♦ సంయుతమయి
యలర ద్వారదేశ ♦ ముష్ట్రాత్తుసాహస్ర, నాయుపతనరాజ ♦ నద్ధ మగుచు. 185

సీ. కర్బురమయయవ♦కంటకచయముపై గ్రుచ్చి తెల్లావాల♦గుంపుఁ గూర్చి
కాంచనరసమున ♦ ఖచితంబులుగఁ జేసి కుంకుమపంకాన ♦ నంకితములఁ
గావించి పింజర♦కాంతులఁ గ్రాలంగఁ జేసినమృణ్మయ♦చిత్రగోటి
కకదంబమాలికా♦కాండమండితమయి మంగళతూర్యముల్ ♦ మలయుదాని
తే. సూతికామందిరముఁ గాంచి ♦ క్షోణివరుఁడు
హర్షవారిధిలోఁ దోఁగి ♦ యాత్మ వీఁగి
పులకితాంఘ్రికరుం డయి ♦ జ్వలను గొల్చి
కోరికలు మది నీరికెల్ ♦ గురియఁజొచ్చె. 186

వ. అట్లు సూతికాగృహంబుఁ జొచ్చి. 187

కుమారవర్ణనము.

సీ. నిజకాంతిసముదయ♦నిష్కాసితావాసదీపప్రభాజాలు ♦ దివ్యతేజు
గతతతగర్భరా♦గత నుదయారుణ రవిమండలము నా వి♦రాజమాను
సాంధ్యారుణాపర♦చంద్రబింబం బన వికచరక్తాంభోజ♦వితతియనఁగ
నవనిదర్శనలీల ♦ నవతరించినలోహితాంగుఁడో లేఁజిగు♦రాకో యనఁగ
తే. వేల్పుసానులచేనుండి ♦ వీడి పడ్డ, యలజయంతుండు నా నొప్పు♦నాత్మజాతుఁ
గాంచెఁ బ్రసవపరిశ్రమ♦గాత్రి యగుచు, నలరుఁ బట్టంపుదేవేరి♦యంకవీథి.

క. బాలాతపశకలములఁ బ్ర,వాళకిసలయదళములను ♦ బ్రభవించెనో నా
మేలిమిపసిండికాంతుల, బాలునియంగంబు లలరె ♦ భవనము నిండన్. 189

క. తనరెను ననభివ్యక్తా, ననపంచకగుహానిమాడ్కి ♦ నరపాలకల
గుణములసహజాతసుభూ,షణయుతుచంపమున నతఁడు ♦ క్ష్మావరచంద్రా!.
తే. భావిపరిపాలనక్రియా♦ప్రముదితాత్మ, యైన శ్రీపరిరంభణ ♦ మాచరించ
ననఁగ నాహ్లాదహేతువై ♦ యలరునతని, సారె కనిమేషనిశ్చల♦సారదృష్టి

చ. పొరిఁబొరి హర్షబాష్పములు ♦ పొంగి చెలంగఁగ నెంత తుడ్చినన్
బరఁగుచు నక్షిగోళములఁ ♦ బారఁగ దూరవిసారితాత్ముఁడై
నరవర! త్రాగువానిగతి ♦ నర్మిలిఁ దాఁకెడివానిపోలికన్
సరసములాడువానిక్రియఁ ♦ జాలును నాకయుఁ గాంచె నాశతోన్. 192

చ. తలఁచెఁ దనున్ గృతార్థునిఁగఁ, ♦ దత్సచివుండును హృష్టచిత్తుఁడై
పలికెను రాజుతోడ నిటు ♦ బాలునియంగము లెల్లఁ జూపుచున్
జెలఁగుచు మెల్లమెల్లఁగ నృ♦శేఖర! చూడుము గర్భపీడచేఁ
గలఁగి పరిస్ఫుటంబగుచుఁ ♦ గాత్రరుచుల్ గనరాక యుండినన్. 193

చ. తెలిపెడి నీకుమారకుని ♦ దివ్యమహాత్మతఁ జక్రవర్తిచి
హ్నలె గను సాంధ్యకాంతి నరు♦ణీకృతబాలశశాంకరేఖతోఁ
దుల యగు ఫాలపట్టికను ♦ దోఁచెడిఁ దామరతూఁడుఁబోలెఁ జా
మ్మలఁతిగ నూర్ణ; మావి యరు♦ణాంబుజకోరకమట్టు లొప్పెడిన్. 194

చ. వికచసితాంబుజంబుగతి ♦ వెల్లని యీతని నేత్రయుగ్మమున్
వికసితమై సమున్మిషిత♦విస్ఫురణంబుల వాసగేహమున్
బ్రకటసుధావలేపితము ♦ నాఁగ వళక్షితమై చెలంగ సా
రెకు నొనరించుఁ జూడు విహ♦రించుచుఁ గర్ణపుటాంతసీమలన్. 195

ఉ. బంగరురేఖవోలెఁ గడు ♦ భాసిలు నీతనిముక్కు చూడు రా
ట్పుంగవ! జృంభమాణనవ♦పుష్కరకోరకగంధబంధురా
సంగతి నొప్పునాస్యసహ♦జాతసుగంధము మూర్కొనంగ నూ
ర్ధ్వంగతమైనయట్టులు వి♦రాజిలు నాయతమై చెలంగుచున్. 196

ఉ. చెందొవమొగ్గలం దెగడి ♦ చెన్నగు నీతని పాణు లొప్పు గో
విందునిపంచశాఖతల♦విభ్రమముం దగఁ గూర్చు చెంతయున్
సుందరశంఖచక్రముఖ♦శోభనరేఖలఁ జిహ్నితంబులై;
స్యందనకేతనాశ్వకులి♦శాతపవారణముఖ్యచిహ్నముల్. 197

చ. పరఁగఁగ నూత్నకల్పతరు♦పల్లవకోమలమై యనేకభూ
వరచయమౌళిరత్నసమ♦వాయసమాదరచుంబనార్హమౌ
చరణయుగంబు; రోదనము ♦ సల్పెడు నీతనికంఠనిస్వనం
బరుదయి దుందుభిస్వనము♦నట్లు వినంబడెడున్ గభీరమై. 198

శుకశాకునికిఁ గొడుకు పుట్టుట.

చ. అని యిటు లాడుచుండునపుఁ ♦ డాతఁడు; వచ్చెను సత్వరంబునన్
మనుజవరేణ్యసంచయము ♦ మూర్ధ మొసంగఁగ సంభ్రమంబునన్
జని యొకప్రక్కకుం దనువు ♦ సమ్మదవృత్తి గగుర్ప నేత్రముల్
గన విరివిన్ ముఖంబును వి♦కాసము మంగళశాఖ్యభృత్యుఁడున్. 199

ఉ. వచ్చి నమస్కరించి నర♦పాలకుపాదసరోరుహంబులన్
హెచ్చినభక్తి నిట్లను న♦రేశ్వర! నీది యదృష్ట మేలుమా!
చొచ్చిరి నీదుశాత్రవులు ♦ నూర్యతనూజగృహంబు నింక నో
సచ్చరితాత్మ! గెల్వు మిల ♦ సర్వము నీవె కలంతకాలమున్. 200

ఉ. నీదనుగ్రహంబునను ♦ నేఁడె జనించె సుతుండు మంత్రికిన్
భూదివిజాగ్రభామిని మ♦నోరమయుం దలరేణుకాఖ్య యుం
దాదనుజాంతకాంశుఁ డగు ♦ నాభృగురాముని యట్లు భూవరా!
మీదయ యంచుఁ జెప్పఁగను ♦ మేదినిభర్త ప్రహృష్టచిత్తుఁడై. 201

తే. అమృతవర్షోపమం బైన ♦ యతనిమాట
లాలకించి ప్రీతిని స్ఫారి♦తాత్ముఁ డగుచుఁ
బలికె నిట్లని శుభపరం♦పర యయారె!
యిట్లుగా నుండవలె భాగ్య ♦ మిలను నహహా!. 202

తే సంపదలు వచ్చునప్పుడు ♦ సంపదలును, నాపదలు వచ్చునప్పుడు ♦ నాపదలును
వచ్చు వెంబడివెంబడి ♦ వదల కట్టి, సనెను నానుడి నిజమాయె♦నార యిపుడు.

తే. సర్వవిధముల సుఖదుఃఖ♦సములమైన
మమ్ము దీనను సములుగ ♦ మనుప కేల
యసములుగఁ జేయు విధి యని ♦ హర్షమునను
గౌఁగిలించెను శుకనాసు ♦ గాఢముగను. 204

తే. అతనిపై యుత్తరీయంబు ♦ నపహరించెఁ
బూర్ణపాత్రంబు నప్పు డా♦పూరుషునకుఁ
బ్రియవచశ్శ్రుతి కర్హమై ♦ పెం పొసంగు
పారితోషిక మిప్పించె ♦ భూరిగాను. 205

సీ. చరణవికుట్టన♦శబ్దితనూపురసాహస్రముఖరది♦శాముఖంబు
సరభసోత్క్షేపసం♦చలితకంకణచయవాచాలితోజ్జ్వల♦బాహుకంబు
శ్రమవారిధౌతాంగ♦రాగరంజితసపసన మర్ధతమాల♦పత్త్రకంబు
నన్యోన్యసంఘట్టి♦తాంగదాగ్రార్ధవిపాటితోత్తరవస్త్ర♦భాసితంబుఁ
తే. బతితసంమృదితశ్రోత్ర♦పల్లవంబు, విలులితాలకపుంజంబు ♦ విప్రకీర్ణ
సురభిపటవాసపాంసుపిం♦జరితకేశ, పాళి మగు నవరోధన♦భామకంబు. 206

మ. కలమాధుర్య మెసంగఁ బాడుచుఁ గడున్ ♦ గాఢప్రహర్షంబు ను
జ్జ్వలమై పొంగ నుమాద మూనినగతిన్ ♦ బ్రాప్తించినట్లున్ మదం
బలపై శాచవికార ఘంటినక్రియన్ ♦ హస్తంబు లుత్తానమై
చెలఁగం గాలికిఁ బద్ధవ్యోమనళినీ♦శ్రేణిన్ విడంబించుచున్. 207

ఉ. ఆడుచుఁ దూర్యనాదముల ♦ కర్హవిధేరిబునఁ దాలమానముల్
వీడక; పల్కుచున్ విడి వి♦వేకము వాచ్య మవాచ్య మూరకే

తోడన వచ్చుచుండఁ గని ♦ తోడుత వేగఁ గపోలభిత్తులం
దాడఁగ రత్నకుండలము ♦ లాదలి శేఖర ముర్వి వ్రాలఁగన్. 208

ఉ. ఉయ్యెల లూఁగఁ గంఠముల ♦ నుజ్జ్వలకౌసుమదామకంబులున్
వ్రయ్యలు వారఁ బాదహతి ♦ వారిధిమేఖల నాట్యమాడుచున్
వియ్యములాడఁగాఁ బటహ ♦ వేణుమృదంగపటుస్వనంబులున్
జయ్యన రాఁగ రాపరిజ ♦ నంబులుఁ బాడుచు వెంబడించుచున్. 209

తే. అరిగి శుకనాసగృహమున ♦ కవనిపతియు
గాఢహర్షామృతము పొంగి ♦ కట్లు మీఱి
పార నినుమడిగా నుత్స ♦ వం బొనర్చి
నంతఁ గడచిన నాఱు నా ♦ ళ్లవనినాథ!. 210

తే. పదియవదినంబు ప్రాప్తింప ♦ భద్రవేళ, గోవులను స్వర్ణరాసులఁ ♦ గోటికోట్ల
నొసఁగె విప్రుల కెల్లను ♦ నుల్లసులర, భూరిదక్షిణ లిచ్చె న ♦ పూర్వముగను.

శా. భూపాలాగ్రణి! స్వప్నమందుఁ గనితిన్ ♦ బూర్ణేందుబింబంబు నే
నీపా ప్రసుమోముఁ దమ్మిఁ జొరఁగా ♦ నేలా మటుం దంచుఁ జం
ద్రాపీడుం డని పేరుపెట్టెఁ గలకుం ♦ దార్యాణమై యుండ నా
భూపాలుండు నిజాత్మజన్మునకు నిం ♦ పుం బెంపు రాజిల్లఁగన్. 212

శా. భూదేవోచితసత్క్రియల్ నడపి యా ♦ భూపాలకాభీష్టమా
ర్త్యాదేవోచితనామధేయ మిడె వై ♦ శంపాయనుం డంచు నో
భూదేవేంద్ర! నిజాత్మజన్మునకు నా ♦ భూపాలకామాత్యుఁడున్
వేదోక్తం బవశిష్టకర్మసమితిన్ ♦ బృథ్వీశుఁడున్ జేసెఁ దాన్. 213

చంద్రాపీడుని బడికిఁ బంపుట.

తే. శైశవము వీడి తనయుండు ♦ సఖులఁ గూడి
బహువిధక్రీడ లాడుచుఁ ♦ బరఁగుచుండఁ
దద్విఘూర్ణార్థమా రాజు ♦ తత్పురంబు
వెలిని శిప్రానదీతీర ♦ పృథివియందు. 214

సీ. తుహినాద్రిశిఖరాళి ♦ తులితసుధాలిప్తప్రాకారమండల ♦ పరివృతంబుఁ
బ్రాకారమండల ♦ పరిగతాతివిశాలపరిఖావలయమును ♦ భాసురంబు
భాసురోరుకపాట ♦ పటుబంధవసముద్ఘాటితైకద్వార ♦ శాళితంబుఁ
గాళికాధోభాగ ♦ కల్పితవ్యాయామమందిరామరగేహ ♦ మంజులంబు

తే. మంజులైకాంతనిర్మిత♦మహితవిశద
వాజివాహ్యాళిభూభాగ♦భాసితంబు
నగుచుఁ జెలువొందు విద్యాగృ♦హం బొకండు
కట్టెఁ గ్రోశార్ధపరిణా హ♦కలితముగను. 215

సీ. సకలవిద్యలు నేర్పఁ ♦ జాలినయొజ్జల రావించి దేశాంత♦రములనుండి
సవయస్కులైనయా♦చార్యకుమారుల సహపాఠపరివార♦జనులఁ జేసి
బాలకు లెవ్వ రా♦ప్రాంతమ్మునకు నాటలాడఁ బోవకయుండ ♦ నాజ్ఞఁ జేసి
పంచాస్యపోతంబు ♦ పంజరంబున నుండుగతి వెలిరాకుండఁ ♦ గట్టడించి
తే. సర్వ మనుకూలముగ నుండ ♦ సంతరించి, యఖిలవిద్యల నేర్పంగ♦నాత్మజన్ము
నర్పణముచేసె నొజ్జల ♦ కవనినాథ !, సచివసుతుతోడ శుభదివ♦సంబునందు.

తే. తాను భార్యయు వఱువాతఁ ♦ దరలి యటకె
యాత్మజన్మునిఁ గనుఁగొని ♦ యనుదినంబు
వచ్చుచుండును మితపరి♦వారుఁ డగుచు
వసుమతీనాథ! యారాజ♦వరుఁడు వేడ్క. 217

చంద్రాపీడుఁడు సకలవిద్యలు నేర్చుకొనుట.

ఉ. పోవఁగ నీక యొందు మది ♦ భూపతిచేత నియుక్తుఁడైన యా
భూవిభుసూనుఁడుఙ్ గొలఁది♦ప్రొద్దులలోన గ్రహించె నొజ్జలుఙ్
భావము రంజిలఙ్ దగిన♦పాత్రము చిక్కుట నాత్మనైపుణిఙ్
భూవిదితంబుఁ జేసికొన ♦ బోధ మొనర్చిరి సర్వవిద్యలఙ్. 218

సీ. తర్కమీమాంసల ♦ ధర్మశాస్త్రంబున శబ్దశాస్త్రంబునఁ ♦ జాపవిద్య
వ్యాయామవిద్యల ♦ వాజివయోజ్ఞానమున రాజనీతి వా♦రణవినీతిఁ
జక్రచర్మకృపాణ♦శక్తితోమరగదాపరశుముఖాయుధ♦పద్ధతులను
వీణామృదంగాది♦వివిధవాద్యంబులఁ జిత్రలేఖనకళా♦చిత్రములను
తే. గావ్యనాటకాఖ్యాయికా♦ఖ్యానములను
నారదీయాదిగాంధర్వ♦భారతీయ
నృత్తశాస్త్రమ్ములందును ♦ నృపతిలక్షు
ణములఁ గౌశల మందె క్ష్మా♦నాథసుతుఁడు. 219

చ. తరణమునం బరిప్లుతిని ♦ దారుట లంఘనమందు నెక్కుటఙ్
గరితురగాదిరోహణము♦నందును గాథల నింద్రజాలమం

దు రతనవుంబరీక్షలను ♦ ద్యూతకలాకలనంబునందు నా
మరుకళలందుఁ గాంచె నస♦మానసమర్థత లోకమాన్యతన్. 220

ఉ. కాంచెను దారుకర్మమునఁ ♦ గౌశల మందెను వాస్తువిద్యలం
దంచితనైపుణిం గనెను ♦ యంత్రములందును బాటవంబు నా
ర్జించె సురంగభేదనవి♦శేషమునందును జాకచక్యముల్
మించెను వైద్యశాస్త్రమున ♦ మీఱె విషాపహృతిన్ జగంబునన్. 221

తే. సర్వశిల్పంబులందును ♦ సర్వదేశ, భాషలందును లిపులందు ♦ భారతేతి
హాసరామాయణములందు ♦ నన్యనిఖిల, కళలయందును గాంచెను♦కౌశలంబు.

తే. నిర్మలాదర్శమునఁ బోలె ♦ నిఖిలకళలు
సంక్రమించెను నారాజ♦చంద్రసుతుని
యందు జగమెల్ల నద్భుతం ♦ బంద మిగుల
నతని ప్రతిభావిశేషంబు ♦ నేను వొగడ. 223

తే. విడువకభ్యాస మొనరించు♦పుడమిఱేని, సుతున కావిర్భవించెను ♦ శోణికెల్ల
విస్మయమొనర్చు సహజాతి♦విక్రమంబు, పవనసుతునకుఁబలెశైశ♦వంబునందె.

చ. అతఁడు యదృచ్ఛ నాడుచును ♦ హస్తమునం జెవిపట్టి లాగినన్
గతసకలాంగకమ్ము లయి ♦ నాగకిశోరము లట్టె నేలపైఁ
జతికిలఁబ్రాలెడిన్ నృపతి♦చంద్రమ! సింహకిశోరకావళు
వ్వతఁ గనినట్టు లించుకయుఁ ♦ జాలవుగా చలియింప భూవరా!. 225

తే. సకలరాజకులాటవీ♦జాతవేదుఁ, డైన యలజామదగ్నిశ♦రాళిఁబోలె
నతనిశరపంక్తు లారార ♦ యద్రిశిలల, గులగులలుగాఁగ భేదించుఁ♦గువలయేశ!.

తే. బాలుఁ డయ్యును నానృప♦బాలుఁ డహహ
తాలతరువులఁ జక్కెంట ♦ ధరణిఁ ద్రెళ్లఁ
గొట్టు నొక్కొకవ్రేటున♦కుం గృపాణ
మునను బిసదండములమాడ్కి ♦ జనవరేణ్య!. 227

తే. పదుగురతిబలశాలులు ♦ పట్టలేని, యినుపదండంబుఁ గైకొని♦యనకుమారుఁ
డశ్రమంబున వ్యాయామ ♦ మాచరించుఁ, జెప్పనేటికి నాతని♦చేవ లావు.

తే. ఒక్క వీర్యాతిశయమునఁ ♦ దక్క నిఖిల
కళల నారాజసుతునితోఁ ♦ దుల యొనర్పఁ
దగు నమాత్యసుతుండును ♦ ధరణినాథ!
యతని ప్రతిబింబమే యితం ♦ డనఁగ నొప్పు. 229

సీ. సకలవిద్యలఁ దన♦సచ్ఛాత్త్రుఁడై యుండి చదివినబహుమాన♦సరణిచేత
శుకనాసుపైఁ గల♦యకలంకగౌరవమహిమచే సహవాస♦మహిమచేత
నీడుజోడై కూడి ♦ మాడియాడినచిన్నతనమునఁ గలిగిన♦చనవుచేత
నొకచోట భుజియించి ♦ యొకచోటనె పరుండి పెరిఁగిననెయ్యంపుఁ♦బెంపుచేత
తే. నయ్యె రెండవహృదయంబొ ♦ యనఁగఁ బరఁగి
సర్వవిస్రంభపాత్రమౌ ♦ సౌహృదుండు
రాజసుతునకు నామంత్రి♦రాజసుతుఁడు
చెప్పఁగా నేల యాచెల్మి♦చెలువు నృపతి!. 280

తే ఒక్కనిముసంబు గనఁబడ ♦ కున్న నతఁడు
నిలువఁగాఁ జాల కొక్కండు ♦ కలవరించు
రాజసుతుఁ డాతఁడును వాని ♦ రవిని దినము
పగిదిఁ బాయక వర్తించుఁ ♦ బ్రతిదినంబు, 281

సీ. ముల్లోకముల కాశ♦మొనయఁ జేయుచు సుధారసముపోలెను సాగ♦రంబునకును
సకలలోకాహ్లాద♦జనకమై చంద్రోదయమ్ముపోలెను బ్రదో♦షమ్మునకును
వివిధరాగవికార♦విలసితంబయి యింద్రధనువుపోలెను వాన♦తరుణమునకు
వివిధలాస్యవిలాస♦విశ్రుతంబయి కలాపంబుపోలెను మయూ♦రంబునకును
తే. మీనకేతనకేతన ♦ మైనచిగురు
పోలెఁ గల్పద్రుమనకు, నృప♦పుత్త్రునకును
యౌవనారంభ ముదయించి ♦ యతనిసొబగు
ద్విగుణితముచేసి భువనసం♦విదిత మయ్యె. 282

ఉ. చేరె ననంగుఁ డంత నవ♦సేవకుచాడ్పున నొద్ద నంతరం
బారసి లక్ష్మితో నురము ♦ నాతతమయ్యెను వేగ బంధుమా
నోరథపఙ్క్తితోడన వి♦నూత్నగతిం బరిపూర్ణమయ్యెఁ జూ
మ్మూరుయుగంబు మధ్యమము ♦ నూనెఁ గృశత్వ మరాతికోటితోఁ. 283

ఉ. దానముతోడఁ గాంచెను ని♦తంబమునుం బ్రథిమంబు శ్లాఘ్యముఁ
బూనెఁ జరిత్రతోఁ గనులు; ♦ పొందె గురుత్వము దోశ్శిరంబుఁ దా
నానతితోడ, శత్రువని♦తాలకజాలముతోడఁ దోర్యుగం
బూనెఁ బ్రలంబతన్, మనము ♦ నూనె గభీరతయుఁ స్వరంబుతోఁ. 284

చ. క్రమమున నిట్లు జవ్వనముఁ ♦ గాంచెను, నేర్చెను విద్య లన్ని పూ
ర్ణముగఁ, గళాకలాపవివ♦రంబుల నెల్ల ఘటించెఁ; నొజ్జలుఁ

దమిని నొసంగి రాజ్ఞయని ♦ ధాత్రినరుండు సెటింగి పుత్రు గే
హమునకుఁ దోడి తేరఁగ బ♦లాధికృతుం బనిపెఁ బలాధికున్. 285

—పాఠశాలయందున్న చంద్రాపీడునిఁ గొనిపోవ బలాధికుఁడు వచ్చుట.—

ఉ. అతఁ డనేకవాజిపద♦గావళితో శుభవాసరంబునన్
భూతలనాథునాజ్ఞఁ గొని ♦ పోయి నృపాత్మజపాఠశాలకున్
వే తనరాకఁ దెల్పి చని ♦ పృథ్వి శిరంబును మోపి మ్రొక్కి యా
నేతృసుతాజ్ఞచేఁ దనకు ♦ నిర్మితమా నుచితాసనంబునన్. 286

చ. వినయమునన్ వసించి పృథి♦వీపతిసూనుని గాంచి యిట్లనున్
వినుము నరేంద్రునాజ్ఞ విను♦పింతు కుమారక! మాదుకోర్కు లె
ల్లను బరిపూర్ణతం గనెఁ గ♦ళల్ సకలంబులు నేర్చినాఁడ వ
త్యనుపమప్రజ్ఞఁ గాంచితివి ♦ నాయుధవిద్యల నాగమంబులన్. 287

చ. అనుమతి నిచ్చినారును గృ♦హంబునకుం జన నొజ్జ లంతయున్
జను మిఁక నిన్నుఁ బూర్ణిమని♦శాకరు సర్వకళాభిరాము నా
తనసముదంచితున్ బలె మ♦దద్విపమున్ గృతశిక్షణంబు బం
ధనతలనిర్గతంబు నటు ♦ తద్దఁ గనుంగొనుఁగాత నిచ్చలున్. 288

ఉ. ఎన్నఁడు వచ్చు మోము గను ♦ టెన్నఁ డటంచు దినంబు లెంచుకొం
చున్నజనాళిలోచనము ♦ లొందుత సత్ఫల మత్సుకంబులై
యున్నవి నిన్నుఁ గాంచఁ గడు ♦ నుద్ధృతిసంతిపూరంబు లన్నియున్
బన్నుగ నాటి వాద్దమున ♦ వచ్చితి వీ విటకున్ నృపాత్మజా!. 289

క. పదివత్సరములు చదివితి, పదునాఱవవత్సరంబు ♦ ప్రాప్తించెను నీ
కిది మొదలు మాని చదువును, సదనమునకు రమ్ము పదము ♦ తార్క్ష్యపతితనయా!.

క. నినుఁ గాంచ నభిలషించెడు, జనయిత్రుల కెల్ల నొసఁగి ♦ సందర్శనమున్
వినతి యొనరించి గురువుల, కనియంత్రణవృత్తి నుండి ♦ యందు సుఖములన్.

క. నవయౌవనసౌఖ్యంబుల, నవిరతలలితముల నెల్ల ♦ నందుము జగతీ
దివిజులఁ గొల్వుము బాంధవ, నివహంబును ముంచు హర్ష♦నీరధిలోనన్ 242

సీ. తావకసేవకై ♦ తండ్రి మహారాజు పంపినయశ్వంబు ♦ పవనజవము
త్రిభువనరత్నంబు ♦ త్రిభువనాశ్చర్యంబు సుదధిజలోత్థితా♦యోనిజంబు
నశ్వరత్నం బిది ♦ యాసాదితము మహారాజాధిరోహణా♦ర్థంబు ననుచుఁ
బారసీకాధిప♦ప్రహితంబు నృపసుత! యింద్రాయుధంబునా ♦ నెసఁగుహాయము

తే. ద్వారమున నిల్చియున్నది ♦ ధాత్రిలోనఁ
బుట్టలే దింకఁ బుట్టంగఁ ♦ బోదు దీనిఁ
బోలునది శక్రహయమును ♦ బోలు ననుచు
లక్షణజ్ఞులు చెప్పిరి ♦ లలితచిత్త! 243

ఉ. కైకొని దీని నెక్కి భువి ♦ గణ్యత నంద ననుగ్రహింపుమా
నీకయి సార్వభౌమకుల♦నీరధిసోములు శూరవర్యులున్
బ్రాకటసత్కళావిదులు ♦ పార్థివసూనులు నన్వయాగతా
నేకులు వచ్చి వాకిటను ♦ నిల్చినవా రదె వేచి మ్రొక్కఁగన్. 244

చ. అనుచు వలాహకుండు విన♦యమ్మునఁ జెప్పఁగ రాజపుత్రుఁడున్
జనకుని యాజ్ఞ మస్తమునఁ ♦ జయ్యనఁ దాల్చి నవీనమేఘుని
స్వనఘనవాక్కులన్ బలికె ♦ వాజిని దానిని దెమ్మటంచుఁ దాఁ
జనఁగ మదిం దలంచి నృప♦సత్తమ! యొజ్జలకున్ వినమ్రుఁడై. 245

— ఇంద్రాయుధవర్ణనము. —

సీ. ఇరుపార్శ్వములయందు ♦ నిరువురు కళ్లెంబుబంగరుకడియముల్ ♦ పట్టి వంప
ననృతవేగవిదగ్ధ ♦ వలతార్క్ష్య బెదరించుచున్నదో నాఁ గడు ♦ నూర్జితముగ
గర్భరంధ్రంబులు ♦ గదల సారెకుఁ జేయు సకిలింతల జగంబు♦సంచలింప
జవనిరోధామర్ష♦జనితఘుర్ఘురరవఘోరఘోణం బొప్పఁ ♦ గుతల మెల్ల
తే. దాఁట నుంకించుచందమ్ము ♦ దనర మెడను
దూరముగ వంచి యెత్తుచు ♦ సారెసారెఁ
బొలుచు నింద్రాయుధం బను ♦ పురుమదఘ్న
వాజిరాజంబుఁ గైకొని ♦ వచ్చి రంత. 246

ఉ. ఆహయరత్నముం బొగడ ♦ నానొకొ మాకు నతిప్రమాణమున్
దేహముఁ గన్న వేగతతి; ♦ దేవనృపాలహయావతారమే
యాహయ మాశుగంబు వడి ♦ నభ్యసనం బొనరించె నొక్కచో
నూహ యొనర్పఁ; దార్క్ష్యునకు ♦ నుద్ధి జవంబునఁ బార్థివోత్తమా!. 247

ఉ. గాలికిఁ దోడునూపుఁ ద్రిజ♦గంబుల సంచరణంబుచేయు; గో
పాలకపాదపంకజము♦భాతి జగంబుల మూఁట నొక్కటన్
జాలును దాఁట; గ్రీష్మదివ♦సంబువిధంబున నాయతంబు నా
భీలము; భోగిమాడ్కిఁ బృథి♦వీవర! కోరు సదాగతిన్ మదిన్. 248

సీ. అసితపాటలపీత♦హరిత రేఖలచేతఁ గల్మాషితంబయి ♦ క్రాలుకతనఁ
చిత్రవర్ణితకుథా♦స్తీర్ణమై విలసిల్లు కరికలభంబునాఁ ♦ గ్రాలుచుండు
నసురశోణితపంక♦లాలోహితసటాళిఁ బార్వతీసింహంబు♦పగిది నొప్పుఁ
గైలాసతటఘాత♦గైరికముఖ ధాతుపాటలవృషభంబు♦భాతి మెఱయుఁ
తే. జెలఁగు మానససంచార♦కలిత మగుచు, నప్రతిమరాళముకరణి ♦ నతిశయిల్లు
నుదధిపులినంబు చందాన♦నుపవరాట, మాలికాభూషితంబయి ♦ క్రాలు నధిప.

తే. అతిజవంబునఁ ద్రాగిన♦యాశుగంబు
వెడలఁ గ్రక్కెడి నా నొప్పు ♦ విడువ కగరు
ముకుపుటంబుల సీత్కార♦ములఁ జెలంగు
నాసికారంధ్రముల నది ♦ నరవరేణ్య!. 250

తే. నోర గలగలలాడెడు ♦ క్రూరకవిక
యొరపిడిని బుట్టులాలాంబు ♦ నురుగు చిగురు
లర్ణవనివాసపరివీత ♦ మమృతరసము
నుమియునో నాఁగఁ బుక్కిళ్ల ♦ నుమియుచుండు. 251

తే. మానవాధిప! దాని ని♦ర్మాంసమైన, వదనమండల మొప్పెడుఁ ♦ బరఁగ నులిని
మలిచితీర్చినవిధమున ♦ లలిత మగుచు, దీర్ఘమై శుభలక్ష్మము ♦ దేజరిలఁగ. 252

తే. వదనమండలనిక్షి♦ప్తపద్మరాగ, మణిసముద్గతఘృణిరాజి ♦ మైకొనంగ
నరుణచామరకలిత మై♦నట్టు దాని, కర్ణయుగళంబునిశ్చలా♦గ్రంబు మెఱయు.

తే పసిఁడిగొలుసులపగ్గమ్ము♦లెసఁగ లక్క, పోలెనరుణంబులై ప్రేంకు♦లోలనటలు
వార్ధిసంచారలగ్నప్ర♦వాళపల్ల, వంబు లన దాని మెడ నొప్పు ♦ వసుమతీశ!.

సీ. వక్త్రకార్తస్వర♦పత్రభంగంబులు వ్రాసి చాతుర్యంబు ♦ భాసిలంగ
సారసారెకు రట♦త్సద్రత్నమాలికాపుంజంబు లమరించి ♦ పొలుపుదెలుప
స్థూలముక్తాఫల♦శుభదామకంబుల లాలితగతిని న♦లంకరించి
సన్మాలికలచేత ♦ సాంధ్యరాగమునట్లు నాశ్వికాలంకార ♦ మరుణమయము
తే క్రాలఁ గైసేసి యాయలం♦కారనిహితి, మరకతమణిప్రభాతతి♦మయిని బర్వ
శ్యామలంబయి దివినుండి♦జాఱిపడిన, రవిరథాశ్వంబు నా నొప్పు ♦ రాజవర్య!.

తే. అమితతేజస్వితరయంబు♦నాఁగఁ బుట్టు, స్వేదజలజాలకంబులు ♦ సింధువాస
సక్తముక్తాఫలంబుల♦చందమునను, దనరుచుండెను దద్వాజి♦తనువునందు.

చ. తనరును నంజనోపలకృ♦తంబులు నా నిల జర్జరీకమై
పొనరఁగ నెత్తి దింపుటలఁ ♦ బుట్టెడుఘుర్ఘురముఖారవంబులన్
దనరెడుదానిగిట్టలు ని♦తాంతము పార్థివచంద్ర! జంభభే
దనమణిపాదపీఠలవి♦ధంబున మర్దల మభ్యసించునాన్. 257

సీ. ఉల్లిఖితంబునా ♦ నొప్పుచుఁ బ్రక్కల మెడఁ బ్రసారితమన ♦ మేటి యగుచు
విస్తారితం బైన♦విధమున నురమున నలరుచు జంఘల ♦ నతిశయిలుచు
నుత్కీర్ణమో యన ♦ నురుజఘనంబున ద్విగుణీకృతంబునాఁ ♦ దేజరిలుచు
శ్లక్ష్ణీకృతంబు నాఁ ♦ జనుచు నాస్యంబునఁ గడుభీత మన స్తబ్ధ♦కర్ణమగుచు
తే. భస్మసితపుండ్రకాంకిత♦వదన మగుచు, వ్రతివిధంబున మధుపంక♦యుతపిశంగ
కేసరం బయి మధుమాస♦వాసరంబు, పగిదిని వికసితాశోక♦పాటలంబు.

చ. మనుజవరేణ్య! దానిని న♦మానుషలోకసమంజసాకృతిన్
దనరి యదృష్టపూర్వమగు♦దాని జగత్త్రయ మెల్ల నేలఁగా
ననువగుదాని సర్వశుభ♦దాంకసమన్వితమైనదానిఁ గాం
చి నరవరాత్మజుం డచల♦చిత్తుఁడు నిట్లను విస్మితాత్ముఁడై. 259

చ. సరభసవృత్తి నొక్కమొగి ♦ సర్పవిభుం దరిత్రాడు చేసి యు
ద్ధురగతిఁ ద్రిప్పి త్రిప్పి కడఁ ♦ దోయధి మందరపర్వతంబుచే
సుర లసురుల్ మథించి మఱి ♦ సోలియు నీహయరత్న ముద్ధరిం
పరఁట యిఁకెట్టిరత్నముల ♦ వారు సముద్ధరణం బొనర్చిరో. 260

చ. సరిదధిపప్రతారితుఁడు ♦ స్వర్విభుఁ డంబుధి దీని నీయ కా
సురహయమిచ్చె నాతనికిఁ ♦ జొక్కె నతండును దాన; మేరుభూ
ధరశిలవోలె నాతతతఁ ♦ దాల్చిన యీహయపృష్ఠ మెక్కకే
సురపతి సౌఖ్యమేమి గనె ♦ క్షోణివిభుం డయి ముజ్జగంబులన్. 261

చ. గరుడుని నెక్కుకౌతుకము ♦ కంజదళాక్షుఁడు మానఁ డింక నీ
తురగముఁ గానఁ డంచు మదిఁ ♦ దోఁచెడిఁ గాంచిన మానకుండునే
యరెరె యతిక్రమించె విను♦తామరరాజసమృద్ధిఁ దాతరా
జ్యరమ త్రిలోకదుర్లభము ♦ లైనసురత్నము లిట్టి వందుటన్. 262

ఉ. దీనిపరాక్రమంబు నతి♦తేజముఁ గాంచిన దేవతాత్మగాఁ
గానఁబడున్ నిజంబు గదుఁ ♦ గాతరతం గను నెక్క నామనం

బూనదు, కేవలాశ్వముల ♦ కుందును నెయిట్టి త్రిలోకవిస్మయా
ధానసముజ్జ్వలాకృతులు ♦ ధాత్రి నమానుషలోకపూజ్యముల్. 263

ఉ. దైవతముల్ ధరించెడిన ♦ తాపసశాపమునన్ స్వదేహముం
బోవిడి యొందు దేహము న♦పూర్వము; రంభ త్రిలోకరత్నమున్
దేవసుగాత్రిఁ దిట్టెఁడె ము♦నీంద్రుఁడు స్థూలశిరుండు; దాన నా
దేవసుగాత్రి యశ్వమయి ♦ దివ్యపదంబుఁ దొఱంగి భూస్థలిన్. 264

క. జననము నందెను బడబా,ఖ్యను శతధన్వాభిధాను ♦ క్ష్మాతలనాథున్
మన మలరఁగఁ గొలుచుచు నుం,డెను జిరకాలంబునట్లు♦డింద మహిమ తాన్.

క. మునిశాపంబున నెందఱొ, ఘను లుర్విని వివిధరూప♦కలితాత్మకులై
జననం బందిరి యిదియును, మునిశప్తుం డగునొకముని♦ముఖ్యుఁడె తలఁపన్.

తే. దీనిదివ్యత్వమును నాదు♦మానసంబు
తెలుపు చున్నది నిజము సం♦దియము గలదె
యనుచుఁ దలపోయుచును లేచి ♦ నారురుతుఁడు
వగచు నాసనమునుండి ♦ యతఁడు వేగ. 267

ఉ. ఆతురగంబు డాసి మది ♦ నంజలిబంధ మొనర్చి యోమహా
త్మా! తురగంబ! యెవ్వఁడవొ ♦ యాతఁడవే నిను నెక్కినట్టి నా
యేతదతిక్రమంబు మది ♦ నెన్నక సైఁచి క్షమింపు నీ కిదే
జోత యొనర్తు దేవతలు ♦ చూడ రెఱుంగక చేయుతప్పులన్. 268

చ. అన విని యాహయం బతని♦యాశయముం గనుఁగొన్నదానిరీ
తిని విదిలించి కేసరత♦తిన్ మఱి కేకరతారకంబుగాఁ
గను మరలించి దృష్టిని బ్ర♦గాఢముదంబున దుమ్ము రేఁగి పై
కొనఁ గుడిగిట్ట భూతలముఁ ♦ గొట్టుచు నెక్కఁగ రమ్మటంచుఁ దాన్. 269

చ. సారెకుఁ బిల్చుపోలికను ♦ సంచలతం గన ఘ్రాణరంధ్రముల్
తోరముగాఁగ హుంకృతుల♦తోడన ఘుర్ఘురరావసంతతుల్
చేరి మనోజ్ఞమై చెలఁగఁ ♦ జేసెను హేషితరావ మంత నా
త్మారమణాత్మజాతుఁడు నొ♦సంగె నటంచును నెక్కె నానతిన్. 270

తే. తలఁచి యామధు హేషిత♦ధ్వానమునను
నెక్కె దానిని దైత్యలోకస్థ ♦ మెల్ల నొక్క

జా త్రిలిగ నాత్మ నెంచుచుఁ ♦ జోద్యమందు
చరుగుదెంచెను విద్యాగృ♦హంబునుండి. 271

వ. అట్లరుగుదెంచి ముందర. 272

సీ. ప్రళయజలదముక్త♦పాషాణవర్షంబువడువునఁ బరుషంబు ♦ బలిగృహంబు
సంశిథిలంబుగా ♦ సల్పు నా నతినిష్ఠురంబును నగుఖురా♦రావమునను
ఖురజరజోరుద్ధ♦ఘోరఘోణారవమున హేషితధ్వాన♦మునను మిగుల
బధిరీకృతంబులై ♦ పరఁగ లోకము లెల్ల నూర్ధ్వీకృతంబును ♦ నున్నతంబు
తే హారితవాహకరావళి♦యంటివెలుఁగు, ఫలకముల నొప్పుచుండెడు♦ప్రాసజాల
మభ్రతలమును నుస్మృణా♦శాసితాబ్జ, జాలవనసంకులసరస్సు♦లీలఁ జేయ. 273

తే. అలరునుద్దండబర్హిబ♦ర్హాతపత్ర, శతసమూచ్ఛాదితాష్టాది♦శాముఖంబు
స్ఫురితశతమన్యుచాపకి♦ర్బురితమయిన, జలదపటలంబు నాఁ దగి ♦ లలితగతిని.

తే. ఉద్వమత్ఫేనపుంజస♦ముజ్జ్వలాప, దాతముఖముల వల్గన♦తారళతను
బ్రళయసాగరకల్లోల♦వార మన న,పార మయి పొల్చునాశ్వీక♦బలముఁ గాంచె.

క. ఆయాశ్వీకబలమెల్లను, దోయధినీరంబునట్లు ♦ తొంగచెలిరాఁగన్
వే యాతనినిర్గతిచే, మాయురె క్రక్కదలె నొక్క♦మాటుగ నపుడే. 276

క. నరపతులహమహమికతో, సరభసగతిఁ దీసివైచి ♦ ఛత్రములఁ బర
స్పర మొరసిపారుహయములఁ, గరముని వారించుకొనుచుఁ♦గదిసిరి మ్రొక్కన్.

చ. తెలుప బలాధికుండు నొక♦దిక్కుననుండియు నొలి పేరులన్
దెలుపుచు నొక్కరొక్కరుని ♦ దేకువ మ్రొక్కిరి రాజపుత్రులున్
జలితకిరీటసంఘటిత♦సారసరాగమరీచిజాలసం
ఛలనమునన్ స్వరాగమును ♦ జల్లెడి నాఁ జను నమ్రమౌళులన్. 278

క. చంద్రాపీడుఁడు వారిని, సాంద్రాదరమతిని నుచిత♦సమ్మాననసీ
రంధ్రాత్ములఁ జేసెను దుర,గేంద్రమ్మును నెక్కి మిత్రుఁ ♦ డెలమిని బడి రాన్

సీ. రాజ్యలక్ష్మీనివాస♦రాజితాంభోజమో సప్తిసేనాపగా♦సైకతంబొ
క్షీరోదడిండీర♦గౌరవాసుకిఫణామండలమో మౌళి♦మణులరుచిరయి
యన స్థూలమౌక్తిక♦ఘనజాలకావృత మగుచు సింహాంకిత♦మగుచుఁ జైనిఁ
దత్తకార్తస్వర♦దండమండితమయి పరఁగెడు శ్వేతాత♦పత్ర మొప్పఁ
తే. చామరంబులు వీవంగ ♦ శ్రవణపల్ల
వంబు నర్తింప నుభయపా♦ర్శ్వంబులందు

వందిమాగధబృందంబు ♦ గ్రందుగాఁగ
సలుపఁ గైవారములు వేడ్క ♦ సంచలింప. 280

తే. మ్రోలఁ బరుగులు వాఱుచు ♦ వేలువేలు
తరుణవరవీరపౌరుష♦ధనులు ఘనులు
పదగజను లుద్ధవిడి గొల్వఁ ♦ బత్తనాభి
ముఖుఁ డగుచు వెడలెను నృప♦ముఖ్యసుతుఁడు. 281

చంద్రాపీడుని గనుజనుల చిత్తవృత్తివర్ణనము

చ. నరవర! మేనుదాల్చిన యనం♦గుఁడో నాఁ బురమార్గగామియై
యరిగెడువానిని గని జ♦నాళి కార్యము లెల్ల వీడి చం
దురుఁ డుదయింప మోదమునఁ ♦ దోఁగెడుక్షీరవారాశినంబు నాఁ
బరఁగెను హర్షవారినిధి♦భంగములం దగ నోలలాడుచున్. 282

తే. వదనక్షీరపనికురుంబ♦భయదరూపుఁ, డైనమన్మథుఁ డీఁక వీని ♦ నరసి తనకు
మారశబ్దమ్మునకు సిగ్గు♦కూరకున్న, సఫల మాయెను నేఁడు♦మాజన్మ మహహ.

తే. మారురూపంబుఁ దాల్చిన♦మధువిరోధి
కాని యీతఁ డస్మత్క్షమా♦కాంతసుతుఁడు
కాఁడు నిజము నిజము నమ♦స్కార మనుచు
నగరలోకంబు మ్రొక్కెను ♦ నగణితముగ. 284

తే. అరుగుదెంచెఁ జంద్రాపీడుఁ ♦ డనుచుఁ జూచు
హర్షమునఁ దలుపులను గ♦వాక్షతతము
లను సముద్ఘాటితములను ♦ గనిన నగర
మక్షినివహంబు తెఱచిన ♦ యట్టు లుండె. 285

ఉ. మే మతిపుణ్యవంతులము ♦ మీఱుచుఁ బ్రేమరసప్రవాహినీ
స్తోమము జాలువాఱఁగఁ గు♦తూహల ముస్ముఖతన్ ఘటింపఁగా
నీమహనీయరూపమును ♦ నెట్టియుటంకము లేక చూచుచు
న్నాము విశాలదృగ్యుగము♦నన్ దనితీఱఁగ నీదినం బహా. 286

సీ. దాకేలమరకత♦దర్పణంబు ధరించి కొందఱు పూర్ణేందు♦మండలమున
రాజిల్లుపూర్ణిమా♦రాత్రులు నాఁ; గొంద ఱార్ద్రయావకపాట♦లాంఘ్రు లగుచుఁ
బంకజపరివీత♦బాలాతపాబ్జిను లనఁగఁ గొందఱు సంభ్ర♦మాగమమున
గళితకాంచీసమా♦కులితాంఘ్రులై శృంఖలాబంధస్త్వాలస♦యానకరిణు.

తేలనఁగఁ గ్రైనేఁత సగమున♦నాఁపికొంద, అమరపతిచాపరాగోజ్జ్వ♦లాంబరములఁ
గట్టి జలధరనముల♦కరణిఁ గొంద, అరుగుదెంచిరి పురభామ♦లతని గాంచ.

చ కరమునఁ దారహారములఁ ♦ గైకొని వచ్చిరి కొంద ఱింతు లా
స్మరుఁడు నశింప శోకమును ♦ మైఁపఁగ లేక విరక్తచిత్తయై
కరము తపం బొనర్పఁ గర♦కంజమునన్ స్ఫటికాక్షమాలికా
ధరణ మొనర్చినట్టి యుల♦దర్పకురాణిని గ్రేణి చేయుచున్. 288

చ. అలఁతిజలమ్ముచేఁ బొలుచు♦నాపగ మధ్యమునందుఁ బాఱఁగా
నలరెడుచక్రవాకయుగ♦మందుప్రదోషపురాత్రులోయనన్
జెలఁగుచు నేగుదెంచి రట ♦ చేడెలుకొందఱు వానిఁ గాంచఁగా
గళితము లైనహారములు ♦ క్రాలఁ బయోధరమధ్యసీమలన్ 289

ఉ. కొందఱు కాంత లందియలఁ ♦ గూర్చినరత్నము లింద్రచాపముల్
గ్రందుగఁ గొల్పఁ బెంపుడుశి♦ఖండులు వెంబడి నేగుదెంచు నా
గొందఱు మద్య మర్ధమును ♦ గ్రోలి తదర్ధముఁ గ్రోల కట్టె చే
నందియ పానపాత్రముల ♦ హర్మ్యతలంబుల నెక్కి రారయున్. 290

ఉ కొందఱు ఫుల్లతామరస♦కోశపుటాంబరచారిపద్మినీ
బృందముఁ గానుపించుగతి ♦ వే ముఖమండలముల్ హరిన్మణీ
సుందరజాలరంధ్రముల ♦ శోభిల నిర్గతముంగఁ జేసి యా
సుందమూర్తి రాజసుతుఁ ♦ జూచిరి కన్నులకఱ్వు తీఱఁగన్. 291

సీ. రసనానినాద మా♦రసి వచ్చుమందిరసారసరవములు ♦ సరస మాడ
స్థలదంఘ్రితాడిత♦సోపానరవహృష్టబర్హికేకులుగూడఁ ♦ బరుగువాఱ
మంజులగతి మీటు♦మధురవీణా రావకోలాహలంబులు ♦ కేలొసంగ
నవమేఘరవభీత♦ధవళచ్ఛదారావకోలాహలంబు కై♦కోలొసంగ
తే. మదనజయఘోషణములకు ♦ మార్దవంబుఁ
గఱపు చన్యోన్యఘట్టన♦క్వణితతార
హారమణిరమణీభూష♦ణారవములు
శ్రవణసుభగంబులై మించె ♦ సౌధపంక్తి 292

సీ రమణీమయమ్ము నా♦రాజిల్లె సౌధాళి సతతాంగనాజన♦సక్తిఁ గాంచి
పల్లవమయము నా ♦ భాసిల్లె భువి స్త్రైణసాలక్తపాదవి♦న్యాస మంది
లావణ్యమయము నా ♦ లసితమయ్యెన్నుబ్రోలు నంగప్రభాప్రవా♦హంబుఁ జెంది
శశిబింబమయము నా ♦ నెసఁగెను గగనంబువదనమండలరాజి♦నదన మగుచు

తే. కమలవనమయి మునుఁగను ♦ గ్రాలె దిశలు
నెండవొడ దాఁకకుండఁ జే♦కొత్తినట్టి
పాణితలముల; నింద్రచా♦పమయి మునుఁగ
నడరె నాతప మాభర♦ణాంశువులను
నలరె నుత్పలమయము నా♦ననము దృశల. 293

చ. సలిలమయంబులో స్ఫటిక♦సంఘటితంబులో దర్పణంబులో
తెలియదు చెప్పవే యెడలి♦రేఁటి గనుంగొనునాసరోజనే
త్రలహృదయంబు లందు నల♦రాజసుతాకృతి చొచ్చె నంత నా
చిలుకవాలుమాయిరాతు నడ♦సేయక చొచ్చెను దక్షణంబునన్. 294

మ. సవిలాసంబులు సాభ్యసూయములు సే♦ర్ష్యంబుల్ సవిశ్రంభహృ
ద్భవముల్ సాధ్వససంభ్రమాకలితసో♦త్ప్రాసంబులున్ జాతురీ
భవనమ్ముల్ పరిహాసయుక్తములు నై ♦ భాసిల్లుసల్లాపముల్
దివిరెన్ రమ్యములై పరస్పరము నా♦దివ్యాంగనామండలిన్. 295

చంద్రాపీడుని గనుచున్న స్త్రీల పరస్పరసంభాషణము.

సీ. పరుగువారెదవేల ♦ త్వరితగామిని! నేను నరుదెంతు నిలునిలు♦మరుగకమ్మ్రము
మూఢురాల! యిదేటి♦మోహంబు మోముపైఁ దూలుముంగురులను♦ద్రోసికొను
దర్శనోన్మాదిని!♦తాళుమా మ్రొకయింత జాఱుపయ్యెదకొంగుఁ ♦ జక్కఁజేయు
ముడివీడి యొడలపైఁ ♦ బడుకేశపాశంబు ముడివేసికొను మద♦మూఢచిత్త!
తే. తెమ్ము మదనాంధ! చేర్చుక ♦ తీవ్రముగను
తగులుకొనిపాదములఁ బుష్ప♦దామకములు
పడెదు; దంతపత్రంబులు ♦ పట్టుకొనుము
శూన్యమానస! యెంతని ♦ చూచె దింక. 296

చ. అపగతలజ్జ! వీడి పడు♦నంశుకముం గను; కర్ణపల్లవం
బు పయికిఁ ద్రోపు చెక్కిళులఁ ♦ బొల్పుగ నుయ్యెల లూఁగుఁ బాపినీ!
యపిహితముంగఁ జేయు మదె ♦ యందఱు చూతు రురోజభారమున్
జపలమనస్క! వచ్చువరి♦చారకవర్గము నైనఁ జూడుమా. 297

ఉ. వేగిర మేగుదెమ్ము చను ♦ వేగిర మాతఁ డలీకముగ్ధరో!
రాగవినద్ధనేత్ర! గన♦రాదె సఖీజన మేగుదెంచు నీ

యాగడ మేమి యెక్కుడెవె ♦ యాఁగెదు జాలము నెంతయాళి నీ
వే గను మంత యెవ్వరికి ♦ నీయకు మ్రోలకు రమ్ము కోపనా! 298

చ. కనుఁగొనె దేల వ్యాజమునఁ ♦ గాంచు మసత్యవినీత! నెమ్మదిన్
స్తనభర మొత్తి యేఁచెదవు ♦ జవ్వని! డెంకము నిల్పుకొమ్మ యా
యనవరతానురాగమధు♦వానకు మోసి యిఁదేమి పెద్దలన్
గన కిటు పేరెమెత్తెదవు ♦ ఖండితధైర్య! పయంట జాఱఁగాన్. 299

తే. మదనపరవశ! యిది యేమి ♦ మదము నాదు
పయఁట చెఱఁగును బయఁటగా ♦ వైచికొనెదు
మన్మథజ్వరపులకల ♦ మాటుపఱువు
ముగుద! విరహాబ్ధి వానికై ♦ మునిఁగె దేల. 300

ఉ. ఊరక యేల డెందమును ♦ నూఱడ నీయ కనేకవిభ్రమా
సారములం గలంచెదవు ♦ సాహసినీ! వృథ యంగభంగశృం
గారములన్ వలగ్నమును ♦ గాఁటియపెట్టుచు ఖేద మొందు దో
మారవికారిణీ! యిటుల ♦ మానక గాంచెద వాకులత్వమున్. 301

ఉ. ఊరుపుఁ బుచ్చునన్ మఱచి ♦ తుగ్గలి యేమి కుతూహలం బొకో
నేరవు గేహమున్ విడిచి ♦ నీ వరుదెంచినసంగతిన్ గనన్
జేరెను మానసం బెచటఁ ♦ జిత్తజబాణనిఘాతమూర్ఛితా!
సూరకతంబు లౌదలను♦సోఁకక యుండఁ బయంట కప్పుమా. 302

చ. సురతసుఖంబుఁ గాంచి మదిఁ ♦ జొక్కుచుఁ గన్నులు మూయుదాన! యా
నరవరపుత్త్రుఁ డేగు నయ♦నంబులు తెరువ్వుము; లోచనంబులన్
గరము విలోకనీయమును ♦ గాంచక మోస మొనర్చె దేల నెం
బరవు సతీవ్రతగ్రహము♦పట్టినదాన వధన్య నెంతయున్. 303

ఉ. కోపము వీడి లెమ్ము సఖి! ♦ కోమలి! మూఁడు రతీవియుక్తన
ప్రాపితమీనకేతు నవ♦పంచశరున్ నృపపుత్త్రు నీతనిన్
బాపము పూరుషాంతరవి♦భావనయుంచుఁ దలంకి జీవమున్
దాపము నొందఁ జేసెదు ని♦తాంతము మిన్నక మందభాగ్యవై. 304

చ. కనుఁగొను మాలతీకుసుమ♦కల్పితశేఖర ముత్తమాంగమం
దు నళికులాసితంబునను ♦ దోఁచుసితాతపవారణాంతరం

బునఁ దిమిరభ్రమన్ బడిన♦పుష్కరవైరిమయూఖజాలమో
యనఁగ నదే సరోజముఖి! ♦ హర్షముఁ గూర్చెడి మానసంబునన్. 805

ఉ. పొలఁతిరో! చూడు నీకనిక♦పోలతలంబు వెలుంగు శ్రోత్రభూ
షలవిలసిల్లు పచ్చలత్వి♦షల్ కలియం దగఁ జూడ నొప్పి శ్యా
మల మగుచున్ శిరీషకుసు♦మంబులఁ గట్టినకర్ణపూరముం
గలదిరయో నాఁగ; నేమి యిది ♦ గ్రాలెడి నీతనిహారమధ్యలోన్. 806

చ. అరుణమణిప్రభాళి యది ♦ యంబుజలోచన! కాదుకాదు లోఁ
జొర గమకించుయౌవనపుఁ♦జొక్కపురాగము చూడు మింతిరో!
కరము వెలింగెడిన్ వెలినిఁ ♦ గాంతరో! యీతఁడు చూచుఁ జామరాం
తరములనుండి యీకడన ♦ నంతగభస్తులు సర్వ నవ్వుచున్. 807

శా. వైశంపాయనుతోడుగన్ సరససం♦భాషావిశేషంబు లా
యాశాంతంబులు దంతకాంతివితతి♦వ్యాప్తిన్ వళక్షంబులై
కాశింపన్ హాసితం బొనర్చు నిదిగో ♦ గావించు నీతండు నూ
రూశాతోదరి! యన్యనీయసుకృతం ♦ బూహింప సామాన్యమే. 808

చ. తురగఖురాహతిన్ బొడము♦ధూళిని ముంగురులందు లగ్నమై
వరఁగెడుదానిఁ బంచశర♦వాహనపక్షమునట్లు పచ్చనై
యరుదగు నుత్తరీయవస♦నాంతమునన్ దొలఁగించువాఁ డదే
పరిచరుఁ డా బలాధికుఁడు ♦ భామిని! గాంచుము యీనృపాత్మజున్. 809

ఆ. లచ్చికేలుఁదమ్మి♦లాగున మృదుతల, మంఘ్రిపల్లవంబు ♦ నదిగొ యొత్తి
యద్దముగను నుంచె♦నశ్వంబుపైఁ జూడు, మీతఁ డెగురుఁబోఁడి!♦యింపెలర్ప.

తే. గజము నై వాలకబళంబు ♦ గైకొనంగఁ
దొండమును జాఁపు క్రియ రక్త♦తోయజాభ
మైన దీర్ఘాంగుళికరంబు ♦ నందుకొనఁగఁ
దమ్మలంబును జాఁపెను ♦ దరుణి! యిదిగొ. 811

చ. ఎవతె పరిగ్రహించునొకొ ♦ యీతనిహస్తము నిర్జితాబ్జమున్
సవతి యగున్ మహీసతికి ♦ సారసగేహిని తోడికోడలై
యవనిఁ గృతార్థురా లదియు; ♦ యామెయ ధన్య యశేషభూమిభా
రవహనదక్షు నీని సుద♦రంబున నవ్వతె దాల్చి మోదెనో. 812

చ. అను నివి యాదిగాఁ గలుగు ♦ నైకవిధోజ్జ్వలమంజుభాషలన్
మన మలరంగ నాడు నల♦మానిను లక్షులఁ గ్రోలుచుండ భూ

షణనినదంబులన్ బిలువ ♦ స్వాంతములన్ వెనువెంట రాఁగ భూ
షణమణిరశ్మిరజ్జువుల ♦ సంయుతుఁ జేయఁగఁ బూజసల్పఁగన్. 814

మ. నవతారుణ్యబలిప్రదానములచే ♦ నర్మోజ్జ్వలాలాపలై
పువులం గూడిన లాజలన్ బలుమఱున్ ♦ భూరిశ్లథద్బాహువ
ల్లివిస్రంసివళత్కకంకణములన్ ♦ లీలామనోజ్ఞంబుగాఁ
గ వివాహాగ్నిని బోలెఁ జల్లఁ దనపైఁ ♦ గాంతల్ మదిన్ మీఱఁగాన్.

వ. ఇట్లు చనిచని రాజకులంబుఁ దఱిసి. 815

—రాజకులవర్ణనము—

సీ. జాముజామున సేవ ♦ సలుపంగ వచ్చిన యంజనాద్రులఁ బోలు ♦ హస్తిఘటలు
గండస్థలంబులఁ ♦ గ్రాలెడిమదవారిమసిపంకిలం బయి ♦ యొసఁగఁ జేయు
నాశాముఖంబుల ♦ నంధకారితముల సలుప జలదవేళ ♦ చందమునను
దనరుచు నుద్దండ ♦ ధవళాతపత్రసహస్రసంకులమయి ♦ యతిశయిలుచు

తే. నలరుదానిని ద్వీపాంత ♦ రాగతైక
దూతశతసంకటం బయి ♦ తోఁచుదాని
రాజమందిరద్వారమ్ము ♦ నోజ మెఱయఁ
జేరి దిగె గుఱ్ఱమును దాను ♦ క్షితిపసుతుఁడు 816

క. దిగి వైశంపాయనుకే, ల్దగఁ గైకొని తనదుహస్త ♦ తలమున వినయం
బు గదుర బలాహకుఁడు ముం, దుగ నరుగుచు దారిఁ జూపఁ ♦ దోతెంచి వడిన్.

ఉ. తెల్లనియంగరేకులును ♦ దెల్లనిచర్చయుఁ దెల్లపాగలున్
దెల్లనిపువ్వుదామములుఁ ♦ దేజరిలన్ ధరియించి పాణులం
దుల్లసిలంగ వేత్రలత ♦ లుద్ధృతముల్ దెలిదీవివారు నా
వెల్లనివేసమూనుటను ♦ వెల్గుచు నున్నతదేహధారులై. 818

చ. కృతయుగమర్త్యులన్ దెగడి ♦ కేరుచు నుండెడుద్వారపాలకుల్
సతతము చెక్కఁబడ్డగతి ♦ సల్లిఖియించినమూడిక్క జాగరూ
కతఁ గొలువంగఁ దోరణపుఁ ♦ గంబమున న్నిలుచుండి రేవగల్
తత మగుద్వారదేశమును ♦ దాల్చినదానిని నొక్కచోటునన్. 819

చ. కలసిన ముజ్జగంబు లనఁ ♦ గ్రాలెడిదానిని నభ్ర మంటుచున్
సలలితచంద్రశాలలను ♦ సంజవనంబులు వేదికాతతుల్

కలిగిన యగ్రభాగములఁ ♦ గాంతములై రజతాద్రిఁ గేరి సొం
పలరు సుధావదాతనవ♦హర్మ్యములన్ సహిమాచలంబుగాఁ
జెలఁగెడుదాని నాటకము♦చెల్వున సాంకపతాకమై కడున్. 820

ఉ. ఆయుధసంతతుల్ గలిగి ♦ యాంతరసీమ మహాగభీరమై
వాయుభుగాశ్రితంబు లగు ♦ పన్నగలోకములట్లు పొల్చు నా
యాయుధశాలలం జెలఁగి ♦ యాయతమై తనరారుదాని గాం
గేయశిఖండియష్టికలఁ ♦ గేరెడిదాని సచంచలంబు నాన్. 821

సీ. చిత్రకంబళసమా♦స్తీర్ణంబులై మించు కనకపర్యాణముల్ ♦ గలుగునవియుఁ
జలకర్ణపల్లవ♦ముల త్రేలుచామరతతులముద్దు లొనంగి ♦ తనుపునవియుఁ
గులదూషితలమూడ్కఁ ♦ గొమరారి శిక్షలఁ గడువినీతములయి♦గ్రాలునవియు
నైనయామకరేణు♦కావళి పీడని కక్ష్యాంతరంబులఁ ♦ గ్రాలుదాని
తే. శిఖరగతకేకికారవ♦ముఖరితముల, సరసిజాతపదాలక్త♦కరససిక్త
రత్నశకలంబులను మించు♦రమ్యకేళి, శైలముల నొప్పుచుండెడు ♦ శ్రీలదాని.

సీ. కట్టుకంబంబునఁ ♦ గదలక నిలుచుండి కనుమూసి యొక్కింత ♦ కర్ణములను
నిశ్చలంబులఁ జేసి ♦ నిర్భరానందంబు తనరారఁగా వామ♦దశనకోటిఁ
దొండంబు నిడికొని ♦ తూఁగుచు నభినవజలధరఘోషంబు♦చందమునను
గంభీరమై వేణు♦ఝర్ఝరీవల్లకీనాదానుగత మయి ♦ నవక మొసఁగు
తే. సతతసంగీతమర్దళ♦స్వనము లిం, వినుచు నిరుతట్ల త్రేలాడు♦కనకచిత్ర
కంబళముఁ దాల్చి గైరిక♦కర్బురోరు, పటుపుటములు గల వింధ్య♦పర్వతంబొ.

తే. అనఁగ హస్తివగీతంబు ♦ నాలకించి, హర్ష ముప్పొంగ నఱచుచు ♦ నతిగభీర
భంగి శ్రోత్రపుటంబులఁ ♦ బరఁగుచుండి, సంతుపేరులు మదజల♦శబలితములు.

తే. కాంచనమయాంకుశము త్రేలఁ ♦ గర్ణములను
గర్ణపూరంబుగతి; నొండు♦కర్ణచామ
రమ్ము నా మదజలమలి♦నమ్ము మధుప
కులము గండస్థలంబులఁ ♦ గొమరు మిగుల. 825

తే. పూర్వకాయం బుదగ్రమై ♦ పొలుచుకతన
జఘనభాగంబు హ్రస్వమై ♦ జరుగుచుండ
బలిగృహంబుననుండి దాఁ ♦ బైకి లేచి
వచ్చుచున్నది నా నొప్పు ♦ వామనుగతి. 826

సీ. త్రిపదీవిలాసంబు ♦ దీపింప, నిశవోలె నక్షత్రమాలికా♦నద్ధ మగుచు
శారదారంభంబు♦తీరునఁ బ్రకటితారుణచారువుష్కర♦రుచిర మగుచు
స్ఫాటికగురుతటీ♦సౌరున సంలగ్నహారిముఖప్రతిమాస♦మూర్త మగుచు
సమలంకృతునిమాడ్కి ♦ సంచలత్కర్ణపల్లవచుంబివదనస♦ల్లలిత మగుచుఁ
తే. గ్రాలుగంధమాదన మను ♦ గంధగజము
తనర నొక్కెడ నొప్పెడు♦దాని మిగులఁ
దారకాగణయుతము నాఁ ♦ దాంతతుల
బొమ్మల సగృహాదైవమై ♦ పొలుచుదాని. 827
సీ. పట్టకంబలపట♦ప్రచ్ఛన్నపృష్ఠముల్ ఘంటికారవలస♦త్కంఠములును
మాంజిష్ఠలోహిత♦మంజుకేసరవాలపల్లవంబులు రాజ♦వల్లభములు
మంగళగీతికా♦మధురనిస్వనదత్తకర్ణంబు లున్నత♦గాత్రములును
నంతఃకపోలాత్త♦హారిమధురసార్ద్రలాజకబళముల ♦ లాలితములు
ఆ. నగ్రయవసరాశి♦యగ్రస్థలినివిష్ట, మందురాధిపములు ♦ మహితములును
నైన వారువములు ♦ నైకవిధమ్ములు, గలుగుసాహిణములు ♦ గలుగుదాని.
చ. సముచితవేషముల్ దొడిగి ♦ చారుమహోన్నతవేత్రవీఁగులన్
సముపనివిష్టులై చెలఁగు♦సారసభాభవనంబులందు ధ
ర్మమునవతారముల్ గతిని ♦ రాజులు న్యాయవిచారణాధిపుల్
దమి వ్యవహారముల్ నడుపఁ ♦ దద్దఁ జెలంగెడిదాని నెంతయున్. 829
చ. జగ మఖిలంబు నొక్కయిలు♦చాడ్పునఁ జూచుచు నెల్లవల్లియల్
నగరములన్ దదాఖ్యలు స♦నర్మముగాఁగ నెఱింగి చిత్రగు
ప్తుగతిని నేర్పున న్నిఖిల♦భూవ్యవహారము లెల్ల వ్రాయుచు
న్నగణకవర్య లాజ్ఞలను ♦ నైకము వ్రాయఁగఁ బొల్చుదానినిన్. 830
చ. కనకమయార్ధచంద్రనిభ♦కాయములన్ శబలంబులై కడున్
దనరెడుతోలుకేడెములఁ ♦ దాల్చి నిశాసమయంబుచాడ్పునన్
గనఁబడుచున్ స్ఫురన్నిశిత♦ఖడ్గకరప్రకరాంకురంబులన్
బొనరుచుచున్ బ్రకాశమును ♦ భూరికరాళితమై చెలంగఁగన్. 831
ఉ. తెల్లనిదంతపత్త్రములు ♦ తేజరిలన్ జెవులందుఁ; జేతులం
దుల్లసిలంగ ఖడ్గములు ♦ నుజ్జ్వలధేనుకలున్ భుజంబులన్
దెల్లనిగంధచర్చికను ♦ నిగ్గులు దేరఁగ మౌళిపాళి భా
సిల్లఁగ నెత్తి కట్టి విల♦సిల్లెడుద్రావిడముఖ్యసేవకుల్. 832

చ. కొలువుగ వారితోఁ గొలువు♦కూటమునం దుచితాసనంబులన్
నిలిచి విపంచి మీటుచును ♦ నేర్చుచు శారిఫలప్రచారమున్
సలుపుచు ద్యూతకేళి యటు ♦ తత్పతిరూపము భిత్తిపాళికన్
చెలువుగ వ్రాయుచున్ నృపతి ♦ చేసినకార్యములన్ బఠింపుచున్. 883

సీ. కావ్యవినోదంబుఁ ♦ గావించుచును దమిఁ బరిహాసకథలను ♦ జరపుకొనుచుఁ
గవిగుణంబులఁ గని ♦ గానంబుఁ జేయుచు ద్విపదిపాఠంబును ♦ దిద్దుకొనుచుఁ
బత్త్రభంగంబులఁ ♦ బచరించుకొనుచును బిందుమతీగోష్ఠి ♦ నందుకొనుచు
మదిని బ్రహేళికా♦మథనంబు చేయుచు మాగధగీతంబు♦బాగు వినుచు

తే. వెల్లతలపాగలను దాల్చి ♦ విభుఁడు వెలికి
నెపుడు వచ్చునో యనుచును ♦ నెలమి వేది
యుందు సామంతనరపాల♦యూథతతులు
గలుగుదానిని విరివిచేఁ ♦ గ్రాలుదాని. 884

చ. జనపతి లేవఁ జుట్టి యొక♦చక్కిని వైచిన రత్నపీఠికా
కనదురుచిత్రకంబళని♦కాయములన్ సనురేంద్రచాపమా
యనఁ దగు కొల్వుకూటముల ♦ యంతములన్ గడు నొప్పు చెంతయున్
దనరెడిదానిఁ గిన్నరులు ♦ తార్కొనఁ బొల్చెడుదాని నెప్పుడున్. 885

ఉ. అందెలు కాంచి నూడిగము ♦ లారవముల్ సలుపంగ ఘల్లనన్
స్కంధములన్ సువర్ణమయ♦చామరముల్ ధరియించి యొప్పుడున్
గ్రందుగ ఫుల్లతామరస♦కాండములన్ వెదఁజల్లునట్టు లిం
పొంద నిజాస్యబింబములఁ ♦ బూతసురత్ననిబద్ధభూములన్. 886

ఉ. వచ్చుచుఁ బోవుచున్న వర♦వారవిలాసినులన్ జెలంగుచున్
మెచ్చుగుదాని నొక్కయెడ ♦ మేలిమిబంగరుశృంఖలంబులన్
విచ్చక కట్టివేయఁబడి ♦ వీఁగెడుకుక్కలఁ బొల్చు చిట్టటున్
మచ్చిక సంచరించు మృగ♦నాభిమృగావళిసౌరభంబు బల్. 887

ఉ. క్రచ్చుకొనంగ నద్దెసలఁ ♦ గ్రాలెడుదానిని బంజరంబులన్
ముచ్చటలాడు శారిశుక♦ముల్ గలదానిఁ జకోరదంపతుల్
హెచ్చుగఁ గూయ వీనులకు ♦ నింపుగఁ గోయిల పాడఁ బంచమం
బచ్చుపడంగ నందముల ♦ కాలయమై యలరారుదానినిన్. 888

చ. కరిపతిదానసౌరభము ♦ ఘ్రాణపుటంబుల సోఁకినంత నే
నిరవధికప్రకోపమున ♦ నిల్వఁగ నేరక బొబ్బరించుచున్

సరభసవృత్తిఁ బైకెగిరి ♦ సారె కిలాధరకందరాంతరాం
తరములనుండి తెచ్చిన కు♦ధారిణిజీవితవర్గమో యనన్. 339

ఉ. కోనలయందు నుండుహరి♦పోతములన్ గలదాని నిట్టటుల్
మానుగ వీడి లోన నను♦మానము సంచరియించుకుబ్జసం
తానసమాకులం బయిన♦దానిని నిత్యశుభాన్వితంబునై
జానగుదాని సౌరభముఁ ♦ జల్లెడుపూఁబొదరిండ్ల నొప్పుచున్. 340

చ. కనకప్రసాధకాంతులను ♦ గాంచి దవానలశంక డాయఁగా
జనక విలోలతారకతఁ ♦ జయ్యన భీతిని దవ్వదవ్వలన్
జనుచును బర్వువారు మృగ♦సంతతిలోచనకాంతు లంతటన్
జనఁగ విచిత్రితాశ మయి ♦ సన్నుతి కెక్కినదాని నెంతయున్. 341

క. కేకానుమేయమరకత, భూకలితశిఖండిచయము ♦ పూతమలయజా
నోకహశీతచ్ఛాయల, జోక న్నిద్రించుహంస♦సుందరు లలరన్. 342

సీ. బాలికాక్రియమాణ♦పాంచాలికందుకకేళీవిలాసైక♦లాలితంబు
సతతసంచాలిత♦చారుడోలాగ్రశబ్దితఘంటికారావ♦దిఙ్ముఖంబు
సౌధావతీర్ణసం♦చరితపారావతస్థలపద్మినీస్థలీ♦సమ్మితంబు
శ్వసనభుక్ఛిన్నరోక♦శంకితభుజగభుక్శ్రీయమాణవరహార♦చయయుతంబు

తే. శారికాకీరభాషిత♦సతతసురత, సమయవిస్రంభసల్లాప♦సత్రపాన
రోధజనవిరాజితము సు♦రూపితంబు, చిత్రవస్తువిరాజితా♦శేషగృహము 343

వ. మఱియు. 344

క. నరపతిచరితవిడంబన, పరత వినోదించు రాజ♦భామలచేతన్
బరఁగుచు సౌధంబులపైఁ, గరుగుచుఁ బడి మ్రోయు స్త్రీల♦యందెలరవణన్.

క. ఇనుమడిగ నటచెడునికే, తనకలహంసములు ధవళి♦తం బగు ముంగి
ళ్లను గల్గి ప్రాంగణంబులఁ, దనరెడు మావులను బండ్ల♦దశనంబు నొగన్.

క. సలుపుచు గృహదాడిమఫల, ములఁ గోయుచుఁ గుబ్జవామ♦ముఖజనములకున్
గలుగఁగఁ జేయుచు వెఱపును, దలఁగుచుఁ దద్భ్రామణముల♦ధరణివయిచుచున్.

క. చపలక్రీడల మెలఁగెడి, కపికులముల శోభితంబుఁ ♦ గరతలములఁ బ
ట్టి పసిండిదండముం దా, ల్చి పవిత్రదుకూలములను ♦ క్షీణవయసునన్. 348

క. ముదుసలిసింహములట్టులు, వదలక సత్వంబుఁ బలిత♦పాండురశిరులై
పొదలుచు మంగళమయు లన, సదమలసౌశీల్యమయుల♦చందమునఁ గడున్.

క. తనరుచు స్వభావధీరతఁ, గనుచు గవిరాజ్యకృతు లగు♦కంచుకి జాల
మ్మనయము కావలిఁ గాయఁగఁ, బొనరెడు నవరోధమునను♦బొల్పుచు మతియుఙా.

సీ. నీలాగరుసుధూమ♦జాలంబులను జలధరసనాథంబునాఁ ♦ దనరుదాని
యామకుంజరఘటా♦హస్తశీకరముల నీహారయుక్తము నా ♦ నగడుదాని
ద్వారదేశస్థిత♦దండపాణిగణంబుచే శివుగుడివోలెఁ ♦ జెలఁగుదానిఁ
బద్మాకరోల్లస♦త్పద్మసౌరభమున సూర్యోదయముభంగి ♦ సొగియుదాని
తే. రత్నకంకేళి కాతరు♦రాజివలన
సతరుణాతప మనఁగను ♦ జాలుదానిఁ
దలఁప ధారాగృహంబుల ♦ లలిత మగుచు
వర్షఋతుయుత మనఁగను ♦ వఱలుదాని. 351

సీ. ప్రకటమనోరమా♦రంభమై యొప్పుచు నప్సరస్తతివోలె ♦ నలరుదాని
వివిధవర్ణశ్రేణి♦వేద్యమానసవార్థమై కవిగద్యాభ ♦ మైనదాని
బాణయోగ్యావాస♦భరితమై యేప్రొద్దు శోణితపురివోలె ♦ సొగియుదాని
వరకరసాహస్ర♦వర్ధితరత్నాలయమ్మయి శశివోలె ♦ నలరుదాని
తే. సతతబహుదానసంతాన♦సంయుతమయి, దిగ్గజముభంగి వెల్గొందు♦ తేజుదాని
సముచితస్థాపితానని♦సకలకోశ,మయి పురాణంబుపగిదిని ♦ నలరుదాని. 352

సీ. అఖిలలోకవ్యవ♦హారజాతహిరణ్యగర్భంబు బ్రహ్మాండ♦కంబువోలె
నైకగీతాకర్ణ♦నానందితనరంబు తనగుమహాభార♦తంబువోలె
వంశానుగతశూర♦బలపురుషోత్తముకలితంబు యదువంశ♦కంబువోలె
భోగిమండలశత♦భూషితసుప్రకోష్టం బీశభుజవన♦చయమువోలెఁ
తే ప్రథమమధ్యమోత్తమపుర♦మధృతిసంప్ర
దానకారకాదేశయు♦తంబు నయి
సుక్రియావ్యయసువిభ♦క్తిశోభితంబు
నగుచు వ్యాకరణమువోలె ♦ నలరుదాని. 353

తే. చిత్రరేఖాసుదర్శిత♦చిత్రసకల
భూతలాకారమై బాణ♦పుత్రికాని
రుద్ధుల సమాగమమువోలె ♦ రుచిర మగుచు
వెలయుదానిని విస్మయ♦కలిత మగుచు. 354

తే. ఉదధివోలెను నంతర్గ♦తోరుపక్ష,సహితభూభృత్సహస్రక♦సంకులంబు

శుక్లపక్షప్రదోషంబు♦సొబగునను సు,ధాకరసితాంబరవితాన♦ధారితంబు.

సీ. గాంధికభవనంబు♦కరణిని స్నానధూపవిలేపవర్ణక♦భాసితంబు
తాంబూలకగృహంబు♦డంబునఁ దక్కోలలవలీలవంగాది♦లాలితంబు
ప్రాభాతసమయంబు♦భాతిని బ్రాచీనరాగానుమితమిత్ర♦రాజితంబు
గణ్యవేశ్యాసమా♦గంబున ట్లవిదితహృదయవిచేష్టావి♦కృతియుతంబు
తే లలితనక్షత్రమాలికా♦లంకృతంబు, గగనముంబలె; నుపచార♦కలిత మరయ
వేశ్యవిధమునఁ బరలోక♦విరహితంబు, దుర్జనునిమాడ్కి నై యొప్పు♦తోఁచుదాని.

సీ. కాముకజనతతి♦కరణిని బహుచాటునల్లాపశతతాల♦శబ్దితంబు
ధర్మకార్యమువోలె ♦ ధారుణీజనమనఃప్రహ్లాదనక్రియా♦ప్రస్తుతంబు
ధూర్తమండలివోలెఁ ♦ దుష్టిదదన్మణిశతభూషణాలేఖ్య♦సంచయంబు
ప్రాగ్వంశముంబోలె ♦ భాసురనానాసరోల్లసత్పాత్రస♦ముజ్జ్వలంబు
తే. రఘుకులమువోలె భరతవి♦రాజితంబు
మాద్రికులమట్లు నకులస♦మంచితంబు
కరముఁ రామాయణమువోలె ♦ కపికథాకు
లంబు నయి యొప్పుదాని జ♦గంబునందు. 357

సీ. ధనమువోలెను సర్వ♦జనకాంక్షణీయంబు స్కందునిగతి శిఖి♦చంచలంబు
కులకాంతగతి సదా♦కలితశంకయుఁ గానయటువోలెను ద్విజగ♦ణాకులంబు
శ్రీపతిపక్షంబు♦చెలువున శ్రీరత్నభాభాసమానది♦గ్భాగకంబు
బలభద్రువిధమున ♦ బహుళకాదంబరీరసవిశేషాస్వాద♦రభసితంబు
తే. మృదులకావ్యంబున టనన్య♦విదితభావ
నాశయావేదకము మఱి ♦ యంత్రముగతి
వివిధశబ్దరసాస్వాద♦విలసితంబు
నగుచుఁ జెలువొందుదానిని ♦ నభినవముగ 358

తే. అంత్యజునిమాడ్కి నప్రాప్య ♦ మైనవిషయ
మలర నొప్పెడుదానిని ♦ సంతకభట
తతియుఁ బోలెను సుకృతదు♦ష్కృతవిచార
మారఁ జేసెడుదాని సు♦దారసరణి. 359

తే. ఆదిమధ్యావసానక♦ల్యాణకరము
సుకృతమునుబోలె; నైకకం♦చుకిసహస్ర

సమధివసితంబు పాతాళ♦జగమువోలె
జ్యోతిషమువోలె గ్రహమాత్ర♦శోభితంబు. 360

తే. వాసరారంభమునుబోలెఁ ♦ బద్మరాగ, పాటలీకృతనిశాంతంబు♦బ్రాహ్మణుండు
వోలెఁ బద్మాసనోద్దిష్ట♦సూత్రలంబు, భారతమువోలెఁ గృతవర్మ♦భాసితంబు.

తే. జనవర! యగమ్యవిషయాభి♦సక్తమయ్యు
శ్లాఘ్యమును స్ఫీతమయ్యును ♦ జరితనగ్న
లోకమును సన్మహాద్వార♦నైకమయ్యు
దుష్ప్రవేశంబు నై యొప్పు ♦ తోఁచుదాని. 362

తే. అరయఁగ నవంతివిషయంబు♦నందునుండి
మాగధజనాధివాసమ్ము ♦ మహికి నెల్ల
నేత్రపర్వం బొనర్చుచు ♦ నెగడుదాని
రాజకులమును జొచ్చె నా♦రాజసుతుఁడు. 363

చ. సరభసవృత్తి వేగఁ జని ♦ సాఁగిలి మ్రొక్కిడి ద్వారపాలకుల్
కరము వినీతి మార్గమును ♦ గారవమారఁగఁ జూప; రాజు లె
ల్లరు నిలుచుండి లేచి నతు♦లన్ సలుపంగ సుదూరవర్తులై
శిరములు వంచి మౌళిమణి♦శీర్ణమరీచులు భూమిఁ బర్వఁగన్. 364

చ. తెలుపఁగ ద్వారపాలకులు ♦ తేకువఁ జేతులు మోడ్చి పేరులన్
సలుపఁగ వృద్ధభామినులు ♦ సన్మతితో నవతారమంగళం
బులు; భువనాంతరంబులటు ♦ భూరివిధాఖలప్రాణివర్గసం
కులముల సప్తకక్ష్యలను ♦ గోర్కులు మీఱఁగ దాఁటి లోపలన్. 365

చంద్రాపీడుఁడు తండ్రియొద్దకుఁ బోవుట.

చ. సతతము శస్త్రధారణత ♦ శ్యామలహస్తులు నేత్రపాణిపా
దతలములన్ దొరంగి సము♦దాత్తవిధమ్మున లోహజాలసం
వృతముగఁ జేసి దేహమును ♦ వెల్గుచు; సామజదానసౌరభాం
చితములు లీనభృంగచయ♦సేవితముల్ కరికట్టుకంబముల్. 366

చ. అనఁగఁ గులక్రమాగతులు ♦ నచ్ఛకులప్రభవుల్ మహోన్నతుల్
దనుజులమాడ్కి రూపములఁ ♦ దర్పపరాక్రములన్ శరీరర
క్షణకరణాధికారులును ♦ సన్మతి నొప్పెడివారునైన స
న్మనుజులు చుట్టునుం గొలువ ♦ మంజుమరాళవళక్షశయ్యపై. 367

చ అమలినస్నైకతోజ్జ్వలను♦రాపగవారిని దేవతాకరిం
ద్రమువలె వారకాంత లిరు♦ప్రక్కల వీచుచు నుండ నెప్పుడున్
దమి శితచామరంబులను ♦ దద్దఁ జెలంగుచునున్న తండ్రిఁ గాం
చె మనుజనాథసూనుఁడును ♦ జెప్పఁగఁ జూడు మటంచు ద్వారవుల్. 368

చ. చలితములై శిరోమణులు ♦ చాల వెలుంగఁగఁ మౌళి వాంచి ద
వ్వులన కృతప్రణాముఁ డగు ♦ పుత్త్రునిఁ గన్గొని మేను పొంగఁగాఁ
బులకితుఁడై ధరాధిపుఁడు ♦ భూరిముదశ్రులు జాలువాఱ బా
హులజత సాఁచి శయ్యవయి♦నుండియె నాయన! రమ్ము రమ్మటన్. 369

చ. అనుచును గూర్చువానిగతి ♦ నానెడువాఁడును బోలె నైక్యమున్
బొనరుచువానిచందమునఁ ♦ బుత్త్రు వినీతునిఁ గౌఁగిలించెఁ దా
జనపతి బిగ్గ నంతకు న♦శాంతముదంబున వీడ నాతఁడున్
జనకుని పాదపీఠిసర♦సన్ వినయంబున వట్టినేలపై. 370

క. తనయుడవకత్తె వేగమ, కొనితెచ్చినయొల్లె తీసి♦కొని పొమ్మని మొ
ల్లనఁ జెప్పుచుఁ బాదాగ్రమ్మునఁ జిమ్ముచుఁ గూరుచుండె; ♦ భూవరుఁ డంతన్.

క. తనయునికంటెను మిక్కిలి, గని గాఢాలింగనంబు ♦ గావింపఁ దనున్
మన మలర మంత్రిసుతుఁడును, ఘనవీరముపైనఁ దనకుఁ ♦ గా నిడ నిలిచెన్.

వ. అంత. 373

ఉ. వారవిలాసినుల్ చమర♦వాలము వేయఁగ విస్తరించి యిం
పారఁగ వాయుసంచలిత♦పంకజదామసమాయతంబులన్
దారలఁ దారశారముల ♦ దర్శనపాతములన్ సమాదృతిన్
వారక చూచుచుండఁ దనుఁ ♦ బానముచేసెడుమాడ్కి నంతయున్. 374

ఉ ఇంచుకసేపు నిల్చి పితృ ♦ యింపున వత్స! నినుం గనుంగొనన్
సంచలితాత్మ నీజనని ♦ చయ్యనఁ బోయి నమస్కరింపుమా
గాంచుము సర్వమాతలను ♦ గాఢముదం బొడఁగూర్చి పోయి ర
మ్మంచు వచింప లేచి విన♦యంబున నాపృథివీశసూనుఁడున్. 375

చంద్రాపీడుఁడు తల్లిని జూడఁబోవుట.

చ. పరిజనమున్ సమస్తమును ♦ బంపి వయస్యునితోడ నర్థ్హితా
పరిజనముల్ బరాబరులు ♦ పాటిల మార్గముఁ జూప ముందుగా

నరుగుచు నేగుదెంచి వడి ♦ నంతిపురంబున కంత వేడుకల్
పరఁగ నిజప్రసూగృహము ♦ ప్రథమంబునఁ జొచ్చె భూవరా!. 876

వ. అందు. 877

సీ. ధవళకంచుకముల ♦ ధరియించి పెక్కండ్రు సౌవిదల్లులుకొల్వు♦నలుపుచుండ
క్షీరోదవీచికా♦శ్రేణిచేఁ జెలువొందు పరమహాలక్ష్మి నా ♦ వఱలు చెవుడు
నతిశాంతమూర్తులు ♦ నవసంధ్యలట్టులు రక్తాంబరమ్ములఁ ♦ గ్రాలఁ గట్టి
నఖిలపురాణేతి♦హాసకథాభిజ్ఞలౌ జరత్ప్రవ్రజి♦తాళు లలరఁ
తే. బుణ్యకథలను జెప్పుచుఁ ♦ బుస్తకములఁ
జదివి ధర్మోపదేశముల్ ♦ జరుపుచుండ
వర్షధరు లంగనావేష♦వచనధరులు
వికటనైపథ్యములఁ దాల్చి ♦ వేడ్కఁ గొలువ. 878

చ. సతతము వీచుచుండ నవ♦చామరసంతతి పత్త్రపుష్పసం
తతులను నంగరాగమును ♦ దమ్మలమున్ బటవాసభూషలన్
వితతకలాచి గిండియును ♦ వీరనయున్ గ్రహియించి యంగనా
తతి వలయంబుగా నిలిచి ♦ తద్దయు నూడిగ మాచరింపఁగన్. 879

చ. అభిమతలీలలన్ గనుచు ♦ నద్దములన్ బ్రతిబింబితాస్యయై
ప్రభనిధిఁ జొచ్చినట్టి ద్విజ♦రాజును గన్నదినంబుచాడ్పునన్
శుభమతిఁ దల్లినిన్ గదిసి ♦ చొక్కపుభక్తి నమస్కరింపఁగా
విభుసతి గ్రుచ్చి యెత్తి సుతు ♦ వే యుపచారశుభంబు లిచ్చుచున్. 880

చ. ద్రవమయి లోపలం గలని♦శాంతనుప్రేముడి బైటి కేగుదెం
చువిధిఁ బయోధరంబులను ♦ జొబ్బిలి పాల్గురియంగ ధారలై
శివశతముల్ దలంచుచును ♦ జిత్తమునన్ బిగియారఁ గౌఁగిలిం
చె విరియ మోము బాష్పములు ♦ చిప్పిల మూర్కొనుచున్ శిరంబునన్.

క. అటువలె వైశంపాయనుఁ, బటుగతిఁ బరిరంభణమును ♦ బాటించియుఁ దా
నటఁ గూరుచుండి ధరణీ, తటమునఁ దమిఁ గూరుచుండు♦తనయువినయునిన్.

క. తిగిచి బలాత్కారమ్మునఁ, దగఁ బిలిచిన రాకయున్నఁ ♦ దనయంకమునన్
మొగిఁ గూరుచుండఁ బెట్టెఁగొ,న గగురుపొడువంగ మేను ♦ నీరంధ్రముగన్.

క. సరభసమునఁ బరిజనములు, సరగునఁ గొనివచ్చి యిడిన ♦ సత్పీఠిని మం
త్రినూనుఁడు గూర్చుండన్, గరము ముదశ్రువులు గురియఁ♦గౌఁగిటనిడుచున్.

క. సారెకు బాహుశిరంబులు, చారులలాటస్థలంబు ♦ సద్వక్షంబున్
గూరిమి నిమురుచుఁ దల్లి కు, మారునితో ననియె నిట్లు ♦ మంజులఫణితిన్.

సీ. నాముద్దుపట్టి! నీ♦నాయన కరినాత్ముఁ డెటు కష్టపెట్టె ని ♦ న్నిన్నినాళ్లు
ముల్లోకముల మోహ♦మ న ముంచు నీమేను కష్టంబులెటులోర్చెఁ ♦ గన్నతండ్రి!
యతిదీర్ఘమగు గురు♦యంత్రణం బెగతి సైఁచితి వౌర నీ♦సాహసంబు
పసివాఁడవయ్యు నీ♦పటుధైర్య మౌరౌర ప్రోడలకుంబలెఁ ♦ బొదలు నీకు

తే. బాలకులతోడి తగులంబు ♦ పరిహరించి
యాటపాటల విడనాడి ♦ యధికభక్తి
నర్భకుఁడ వయ్యు గురువుల ♦ కణఁగి మణఁగి
కొలుచు నీమది కేమందుఁ ♦ గొడుక! చెపుమ!. 886

చ. జనకు ననుగ్రహంబునను ♦ జయ్యన నేగతి విద్య లన్ని నే
ర్చిన నినుఁ గాంచి హర్షమును ♦ జెందితి నాగతి నెవ్వ వేగమే
యనుగుణకాంతలం బరిణ♦యం బయి యెప్పుడి నిన్నుఁ గాంతునో
యని మది నువ్విళుల్ గొనుదు ♦ నన్న! యటంచును గ్రుచ్చి కౌఁగిటన్. 887

క. తనవదనప్రతిబింబముఁ, గని వికచసరోజరచిత♦కర్ణాభరణం
బున నొప్పు చెక్కు ముద్దిడెఁ, దనయునిఁ జిఱునవ్వు సిగ్గుఁ ♦ దనర నవనతున్.

క. ఈపగిది నటను నించుక, సేపుండి యతండు కదలి ♦ శీఘ్రం బోలిన్
దీపించు నంతిపురిఁ గన, నేపునఁ జని వారి కెల్ల ♦ నింపొదవించెన్. 889

ఆ. అచటు వాసి ద్వార♦మందుఁ జెలంగు నిం, ద్రాయుధంబు నెక్కి ♦ తరలె నుత్క
నాసఁ గాంచ నట్టి ♦ నానావనీపాల, పుత్రలోక మెల్లఁ ♦ బొలిచి గొలువ.

సీ. వివిధశాస్త్రాంజన♦విద్యోతితప్రతిభాత్ములు కార్యస♦మాగతులును
నాబద్ధచక్రవా♦లైకదేశోపవిష్టులు శాక్యమునిశాస్త్ర♦శోధకులును
జీవరవ్యాజోరు♦చిత్రధర్మాంశుకచ్ఛాదితు లనురాగ♦చోదితులును
రక్తాంబరములవి♦భ్రాజితుల్ పశుపతివ్రతదీక్షితు లనేక♦బాడబులును

తే. వివిధయామకరీంద్రముల్ ♦ వివిధతురగ
శతములు నమేయజనయూథ♦సంచయములు
కలిగి సమ్మర్దసంబాధ♦కలిత మగుచుఁ
బగలు రాత్రియుఁ జెలఁగువై♦భవముదాని. 891

ఉ. లోనికిఁ బోయినట్టి నృప♦లోక మదెంతకు రామి వేసటన్
బూనుచు మావటీల్ని దురఁ ♦ బోవఁగ గంతల మచ్చి సక్థులం

దూని పిఱిందిప్రక్కలను ♦ నుండెడువారలు నట్టె యుండఁగాఁ
బూనియుఁ బూనకే గుసలఁ ♦ బొల్చుచుఁ బట్టున నిల్చి తూలుచున్. 392

చ. అలరెడు సామజంబులును ♦ నైకసహస్రములున్ జెలంగఁగాన్
గలకలలాడుదాని శుక♦నాసగృహాంగణభూమిఁ జేరి త
న్నిలు మని ద్వారపాలకులు ♦ నిల్పకయున్న నృపాలయమ్మునన్
వలె దిగి గుఱ్ఱముల్ వెలిన ♦ పార్థివసూనుఁడు దాని నచ్చటన్. 393

చ. ఉనిచి వయస్యకేలుఁ గొని ♦ యుజ్జ్వలభంగిని ముందుఁ బాఱుచున్
గనఁబడుపంగ ద్వారమును ♦ గాచెడివారలు త్రోవ నడ్డు వ
చ్చినపరివారముం దొలఁగఁ ♦ జేయుచుఁ గొల్వఁగ వచ్చినట్టి రా
జనికరముల్ నమస్కృతులు ♦ సల్పఁగ లేచి కరంబు మోడ్చుచున్. 394

చ. పలుకులు మానియుండఁ బరి♦వారజనంబులు ద్వాస్థనివహాలంకృతిన్
జలితములైన వేత్రముల ♦ సాధ్వస మంది సమస్తభూధవుల్
సలుపక చప్పుడున్ నడుమ ♦ క్ష్మాతలి నంఘ్రులు మెల్ల నూనుచున్
విలసితకృత్యముల్ గనుచు ♦ వేడుక రెండవరాజసద్మమూ. 395

చ. అన విలసిల్లు నూతనసు♦ధాంచితహర్మ్యసహస్రసంకులం
బును శుకనాసమందిరము ♦ భూవిభుసూనుఁడు చొచ్చిఁ జొచ్చి నై
కనృపసహస్రమధ్యమున ♦ గద్దె వసించి ద్వితీయతాత నాఁ
జను నతనిం గనుంగొనుచుఁ ♦ జాలవినీతిని మ్రొక్క దవ్వులన్. 396

మ. శుకనాసుండును నోలి తోన సకల♦క్షోణీధవుల్ లేవఁగా
నకలంకాద్భుతి లేచి సుంత యెదురై ♦ హర్షంబునం బోయి తా
వికచాక్షుండయి హర్ష బాష్పకణముల్ ♦ వే నుబ్బఁగా రాసుతున్
బ్రకటప్రేమను బుత్త్రుతోడ బిగియా♦రన్ గాఁగిలించెం దమిన్. 397

ఆ. కాఁగిలించి విడువఁ♦గా రాజసూనుండు, సాదరమున నిడిన ♦ చారురత్న
పీఠ మపల నుంచి ♦ ప్రీతిని భూమిపైఁ, గూరుచుండె మంత్రి♦కొడుకుతోడ.

తే. రాజపుత్త్రుండు గూర్చుండ ♦ రాజు లెల్లఁ
దిగిరి తమతమపీఠముల్ ♦ దిగ్గున నిలఁ
గూరుచుండిరి వినయంబు ♦ గూర మంత్రి
యొక్కరుఁడు దక్క నిశ్శబ్ద ♦ మలర నపుడు!. 399

క. క్షణ మూరకుండి సచివుఁడు, మనమునఁ గల హర్ష మెల్ల ♦ నయినిండఁగ సం

జనితమ్ము లైన పులకలఁ, గనఁబఱచుచు నిట్టు లనియె ♦ క్ష్మాపతిసుతుతోన్.
సీ. తాత! చంద్రాపీడ! ♦ ధన్యుండు మీతండ్రి పూర్ణయౌవను నిన్నుఁ ♦ బూర్ణవిద్యుఁ
గనెఁ జాలనాళ్లకు ♦ క్ష్మారాజ్యలాభంబు కలిగెను నేఁడె గాఁ ♦ గనె సమృద్ధి
గురుజనాశీర్వాద ♦ కోటియెల్లను నేఁడె ఫలియించెఁ దొలిమేలి ♦ పను లవెల్ల
నేఁడె ప్రసన్నులై ♦ నెగడిరి యిలువేల్పు లబ్బనే నీయట్టి ♦ యాత్మజుండు
తే. భూత్రయాద్భుతహేతు వ ♦ పుణ్యులకును, నీయమానుషబలమేడ ♦ నీదుప్రాయ
మేడ విద్యాపరిగ్రహం ♦ బేడ సకల, విద్యలగ్రహించినాఁడవు ♦ వింత గదుర.
తే. ప్రజలభాగ్యంబు పండెను ♦ బాలకుఁడవు, నీవు భరతభగీరథ ♦ నిభుఁడ వైతి
వౌర భర్తవు నీవాట ♦ కవని తొల్లి, యెట్టిసుకృతంబు చేసెనో ♦ యెఱుఁగ నేను.
ఉ. మేను ధరించి లక్ష్మి విను ♦ మేకొన రాదటె యెట్టిమోహమో
మానఁగ నేరదింక నల ♦ మాయలమారి నిజేశువక్షమున్
బూనుము తండ్రితోడ నిజ ♦ భూభరముం గిటిరాజు దంష్ట్రపైఁ
బూనినమాడ్కి దోస్స్థలిని ♦ బొల్పుగఁ గల్పశతంబు లింపునన్. 408
చ. అని వచియించి పుష్పముల ♦ నాభరణాంబరగంధచర్చలన్
గొని యరుదెంచెఁ దాన గడుఁ ♦ గూరిమిఁ బూజ యొనర్చి వీడుకో
లొనరుప లేచి యంతిపురి ♦ నున్న మనోరమయొద్ద కేగి తాఁ
గని నతుఁడై తదాజ్ఞఁ గొని ♦ గ్రక్కున నెక్కె నిజాశ్వరత్నమున్. 404
ఉ. తాను వసింపఁ దండ్రి మును ♦ దద్దయుఁ బ్రీతి నపూర్వపద్ధతిన్
మానుగఁ గట్టినట్టి భవ ♦ నంబును మారటరాజసద్మమో
నా నవపాండుకేతనము ♦ నాదితమంగళతూర్యరావసం
మ్మానితదిఙ్ముఖంబును వి ♦ మానము పాండురపూర్ణకుంభమున్. 405
చ. వికచసరోజపుష్పచయ ♦ విస్ఫురితంబుఁ గృతాగ్నికార్యమున్
బ్రకటగృహప్రవేశశుభ ♦ రాజవిరాజితపారివారమున్
సకలనృపాత్మజుల్ గొలువ ♦ క్ష్మాపతిపుత్త్రుఁడు చొచ్చి వేడ్క నిం
చుక వసియించి యుండి విధు ♦ సోదరిమండపమందు శయ్యపై. 406
క. ఆనృపతిపుత్త్రలోకముఁ, దానును స్నానాదిదివస ♦ ధర్మము నడపెన్
లోన తనశయనసద్మము,లో నింద్రాయుధ మునిచె న ♦ లోలప్రీతిన్.

—— నిశాముఖవర్ణనము ——

ఉ. అంత దినాంత మయ్యె గగ ♦ నాంతమునుండి దినాబ్జగేహినీ
కాంత దిగంగ జాఱె పదు ♦ కంభవదాగనిజప్రభాపిన

ద్ధాంతరసీమనూపురము♦నట్టుల నొప్పుచు ముక్తపాదమై
యంతకుతంద్రిబింబ మప♦రాంబుధిలోఁ బడె రాజశేఖరా!. 408

తే. అతనిరథచక్రమార్గంబు♦ననుసరించి, చని యెను జలప్రవాహంబు♦సరణిఁ గాంతు
లప్పుడికనుప్పునకు నంత♦నర్కబింబ, మున నధోముఖవ్యాపృత♦మునను నహము

తే. కమలరాగంబ బశేషంబు ♦ కడిగినట్టు, లభినవకిసాలయారుణ♦హస్తతలము
నవల సమ్మార్జనముచేసె ♦ నరవరేణ్య!, పడు లెల్లను గూళ్ళను♦బాఱె నంత.

తే కమలపరిమళపరిచయా♦గతమిళింద
బృందసంగతగళమయి ♦ పెంపుమీఱు
జక్కవలజంట విడి పాఱె ♦ శమనుపాశ
ములను మెడ వైచి యీడ్చిన♦పోల్కి నృపతి!. 411

క. దిన మెల్లఁ గరపుటమ్ములఁ, దనివి సనం ద్రావినట్టి ♦ తమ్మిమధురసం
బును సంధ్యాతపకైతవ, మున సూర్యుఁడు క్రక్కగగన♦మునఁ బఱచుట నాఁ.

సీ. వరుణదిశారక్త♦వారిజచ్ఛత్రిపూర మాదిత్యుఁ డరిగెలో ♦ కాంతరమున
కంబరకాసార♦మందుఁ బూచినరక్తకమలిని సంధ్య తాఁ ♦ గ్రాలుచుండఁ
గృష్ణవంశకపంక♦కృతపత్రలతలట్లు తిమిరపంక్తులు పూని ♦ దెసలఁ గ్రాఁకె
సాంధ్యరాగము సము♦త్సారితం బగుచుండఁ దిమిరసంహతిచేత ♦ దిఙ్ముఖముల

తే. నబ్జినీపీత మాతప ♦ మణఁపఁ జొచ్చు
తిమిరపల్లవములు నాఁగఁ ♦ దేంట్లగములు
నొయ్యనొయ్యన రక్తాంబు♦జోదరములఁ
దూఱుచుండంగ మసనుండు ♦ మీఱుచుండ. 413

తే. బలుల నిడుచుండ సాంధ్యదే♦వతకు దిక్కు
దిక్కులందును; శిఖరాత్త♦తిమిరములయి
కేకికులములు లేకున్నఁ ♦ గేకికులము
గలవిపోలెను దోఁప శి♦ఖండియష్ణు. 414

తే భామ లెక్కమి నిశ్చల♦ధర్మవీథ, ములును మ్రోయనిగంటలు ♦ పూని చెలఁగ
నంతిపురిఁ గలదో లికల్;♦హర్మ్యలక్ష్మి, శ్రవణనీలోత్పలములు పా♦రావతములు.

తే. జాలవివరంబులను డాఁగ; ♦ శారికీర, ములును సల్లాపములుమాని ♦ ముడిచి మేను
భవనసహకారశాఖలఁ ♦ బరఁగుపంజ, రంబులను నిద్రపోవ సు♦ఖంబుగాను.

సీ సంగీతములు మాని ♦ శ్రాంతరవంబుతో వీణెల నొకపక్కఁ ♦ బెట్టుచుండ
యువతినూపురశబ్ద♦ముపశమింపఁగ గృహకలహంసములు తాము ♦ కదలకుండ

రాజవల్లభహయ♦రాజమందిరముల దీపముల్ వెలిఁగింపఁ ♦ దివ్వుచుండఁ
దౌలిజాము సేవకై ♦ తోఁచెడుకుంజరసంచయంబులు చను♦దెంచుచుండ

తే. మధుపకులశూన్యకటభిత్తి♦మత్తహస్తి, కర్ణములఁ బొల్చుశంఖన♦క్షత్రమాలి
కాచమరవాలమండన♦కాండములను, దీసి వైచుచు నుండంగఁ♦దీవ్రగతిని.

చ. అరుగుచు నుండ రాజునకు ♦ నభ్యుదయార్థము స్వస్తిపాఠముల్
జరిపి పురోహితుల్; చనఁగ ♦ క్ష్మాపతు లెల్లను రాజునానతిన్
బరిజను లెల్లఁ బల్చనయి ♦ పౌర నృపాలయకక్ష్య లన్నియున్
విరివి ధరించినట్టులయి ♦ వెల్గుచు నుండఁగ నిస్స్వనంబులై. 418

తే. వికచచంపకదళములు ♦ విరివిగాఁగఁ
జల్లినట్టులు బింబిత♦జ్వలితదీప
శతములను నొప్పుచుండంగ ♦ సకలమణిని
బద్ధభూములు, సింహముల్ ♦ పండికొనఁగ. 419

చ. పతి నెడఁబాసి ఖిన్నయగు♦పద్మిని నూఱడిలంగఁ జేయ నా
గత మగు లేఁతయాతపము♦కాంతిని మందిరదీర్ఘికాతతిన్
బతితము లై నదీపములు ♦ భాసిలె మారుఁ డధిజ్యధన్వుఁడై
ధృతశరుఁడై వరోధమును ♦ దిన్నఁగ యామికునట్లు చేరఁగాన్. 420

క. అవతంసపల్లవంబుల, పవిదిని రతిదూతివచన♦పంక్తుల ననుపన్
దవిలి సరాగంబులఁ జెవి,, నవియఁగ విరహార్త లైన♦యువతులమనముల్. 421

ఉ. అంతఁ బ్రదోష మయ్యెను నృ♦పాత్మజుఁ డుజ్జ్వలదీపికాసమా
క్రాంతుఁడు నగ్రయాయిజన♦కాండుఁడునై చని కాలినడ్క ను
ద్ధాంతముఁ జొచ్చి తండ్రికడఁ ♦ దల్లికడన్ క్షణముండి వేడ్కఁ ద
త్స్వాంతములు ల్లసిల్లఁ దన♦సద్మము చేరెను క్ష్మాతలేశ్వరా!. 422

ఉ. చేరి యనేకరత్నరుచి♦సేవితశయ్యను భోగిరాట్ఫణా
వారముపైన శౌరిగతిఁ ♦ బండి సుఖంబున నిద్రఁ గాంచె న
న్వీరమణాత్మజాతుఁ డట ♦ వేఁకువ మేల్కొని కాల్యకృత్యముల్
తీరిచి క్రొత్తవేఁటతమి ♦ తీవర పెట్టఁగఁ దండ్రి యానతిన్. 423

సీ. ప్రొద్దు పొడ్వక మున్నె ♦ పోయెను వేఁటకు నింద్రాయుధం బెక్కి♦యుంపెలర్ప
భాలేయకము లంత♦ధర్మశృంఖలబద్ధకౌలేయకంబులు ♦ గ్రాల ప్రాల

ముదుసలిపులిచర్మ♦మును వసనంబుగాఁ గంచుకంబును గాఁగఁ♦గడఁగి తాల్చి
పలురంగులఁ దనర్చు♦పట్టుచీరమునఁ దలవెండ్రుకలు పైకి♦ మలచి కట్టి

తే. యొంటిచెవిజంపు భుజముపై ♦ నోసరిలఁగ
బుఱ్ఱమీసాలు ముఖము మొల్ల ♦ ముసగుకొనఁగఁ
బట్టుదట్టిఁ గట్టి చే♦పట్టి విండ్లు
ముందు వేఁటరు లఱచుచు ♦ మొనసి పాఱ. 424

క. పెక్కుగజంబులు హయములు, నుక్కు దలిర్పంగఁ బదగు♦లొలసి కొలువఁగా
మక్కువఁ జొచ్చి మహాటవి, చిక్కువడం జేసెఁ బెక్కు♦సింహంబులఁ దాన్.

క. చెవిఁ దాఁక నీడ్చి వికసిత, కువలయపాలాశకాంతి♦కుంతౌఘములన్
బవినిభనారాచంబులఁ, గవియంగా నేసి కూల్చెఁ ♦ గరిశరభములన్. 426

క. బాణాసనటంకార, స్వనభయాక్రాంతచిత్త♦వనదేవతలున్
గానఁగఁ గ్రొఁగంటను దను, బూని వధించెను ననేక♦భూదారములన్. 427

క. పరిమార్చి చమరమృగముల, హరిణంబులఁ గూల్చి వేల ♦ నన్యమృగములన్
హరియించెఁ బ్రాణములతో, నరుదెంచెను మింటినడిమి ♦ కర్కుం డంతన్.

సీ. స్నానం బొనర్చిన♦చందాన మే నెల్లఁ దడిసి చెమ్మటబొట్లు ♦ వడుచునుండ
దంతవిఘట్టనఁ ♦ గనరంగ మాటికి గలగలలాడంగఁ ♦ గళ్లె మెపుడు
శ్రమముచే ముఖమున ♦ స్రవియింప ఫేనంబు గంతపట్టిక నంటి ♦ గ్రాలనుర్వ
చెవి వనగమనంబుఁ ♦ జెప్పుచుఁ బువ్వుల పల్లవస్తబకంబు♦బాగు నింపఁ

తే. బొలుచు నింద్రాయుధము నెక్కి ♦ మొలచుచెమటఁ
దడిసి మృగరక్తబిందుసం♦తతుల నొప్పు
వారవాణంబు మయి గొక్క♦వన్నె పెట్ట
వివిధపుష్పపరాగసం♦వీతుఁ డగుచు. 429

ఉ. చెమ్మటబిందువుల్ మిగులఁ ♦ జెన్నువహింప హయాంఘ్రిరేణువుల్
గ్రమ్మినఫాలభాగమునఁ; ♦ గాల్పె మొల్లను వెన్కఁ జిక్కి తూ
న్యమ్ముయి యగ్రభాగ మఱ♦రారఁగ; శిష్టనృపాలసూను ల
శ్వమ్ముల నెక్కి వేగమునఁ ♦ బాఱఁగ గూడనుఁ గొంద ఱర్మిలిన్. 430

క. ఈగతి మృగపతి ననకిటి, యీగతి వనమహిష మిట్టు ♦ లీగతి శరభం
బీగతి హరిణం బని మృగ, యాగతవృత్తాంతములనె ♦ యనుకొంచుఁ దమిన్.

క. అరుదెంచెను దనయింటికి, ధరణీపతిసుతుఁడు దిగెను ♦ దనయశ్వంబున్

బరువిడి వే పరిజనములు, వరవీర మ్మునుప దాని♦పైఁ గూర్చుండెన్. 482

క. తురగాధిరోహణోచిత, పరిధృతవేషంబు నెల్లఁ ♦ బాపి కవచమున్
ద్వరఁ దీసివైచి తోడినృ, వరసూనులతోడి సరస♦భాషణ మొప్పన్. 438

చ. మలయఁగఁ జేసి వీవనల ♦ మందసమీరము చెమ్మ టార్పఁగా
నలసతఁ దీర్పఁ గొంతవడి ♦ నట్టె కనుంగవ మూసి హాయి యిం
పెలయఁగ సేద దీర్చి కొని ♦ యేగెను రాజతరత్నభర్మస
త్కలశశతాంతరస్థమణి♦కాంచనపీఠికి మజ్జనోర్వికిన్. 434

ఉ. స్నాన మొనర్చి శుభ్రవస♦నంబున మృష్టశరీరుఁడై తలం
బూని దుకూలపల్లవము ♦ పూతసితాంశుకమున్ ధరించి పూ
జానతు లిచ్చి దేవతల ♦ సన్నుతులన్ బరితుష్టచిత్తులం
గా నొనరించి వచ్చెను సు♦గంధవిలేపనభూమి కత్తఱిన్. 485

చ. నరపతి పంప మాల్యముల ♦ నవ్యబహూజ్జ్వలభూషణంబులన్
వరవసనాంగరాగములఁ ♦ బార్థివమందిరపారిచారికల్
ధరణిప! తల్లిదాసులును ♦ దక్కటివారల దాసవర్గమున్
గర మనురక్తిఁ దెచ్చి యొసఁ♦గన్ దగ వానిని నోలిఁ గైకొనెన్. 486

క. కొని తొల్తను వైశంపా, యనునకుఁ దా నలఁది పిదప ♦ నలఁదికొని యతం
డనుపద మంతికవర్తుల, కును నలమైపూఁత యొసఁగెఁ ♦ గుతుకం బెసఁగన్.

క. కుసుమాంబరభూషణముల, నొసఁగియు నాగతిని వారి ♦ కుచితవిధి సము
ల్లసితవివిధమణిభాజన, విసరమున సతారశరద♦విష్ణుపదము నాన్. 488

క. తనరెడు భోజనశాలకుఁ, జని యెత్తగు కుథమునందు ♦ సంవిష్టుం డై
తనకుఱఁగటఁ దద్వర్ణన, మును జేయుచుఁ గూరుచున్న ♦ ముఖ్యసఖునితోన్.

క. తమ కర్హంబగు భూభా, గములను నుపవిష్టులైన ♦ క్ష్మాపసుతులతోన్
దమి నిమ్ము వీని కిడి యొసఁ, గుము దీనిని వీని కంచుఁ ♦ గూర్మి దలిర్పన్.

క. సరసము లాడుచుఁ గేరుచుఁ, బరిహాసము లాడుకొంచు ♦ బహుభంగుల క్ష్మా
వరసుతుఁ డాహారవిధిన్, జరిపె నట ననుగ్రహాతి♦శయము నుతింపన్. 441

సీ. అంతఁ బ్రక్షాళిత♦హస్తుఁడై తాంబూలమును గొని క్షణముండి♦ముదముతోడ
నింద్రాయుధముకడ ♦ కేగి నిల్చియె దాని గుణగణంబుల నెల్లఁ ♦ గొసరికొసరి
కొండాడి తత్కథల్ ♦ మెండుగఁ జెప్పుచు నాజ్ఞాప్రతీక్షకు ♦ లైనవారు
పార్శ్వవర్తులు తన♦పరిచారకు లనేకు లున్నను దాని ముం ♦ దుంచి తృణము

తే. తాన తద్ధృతహృదయుఁడై ♦ తరలి రాజ
మందిరంబున కేతెంచి ♦ మనుజవరుని
మాతను విలాసవతిఁ గని ♦ మరలి శయన
సదనమును జేరి యారాత్రి ♦ సలిపె నోలి. 442

తే. అంత మరునాఁడు పఱువాత ♦ నరుగుదెంచె
నంతిపురమున కెల్లను ♦ నధికృతుండు
నరపతిసఖుండు కైలాస♦నామకుండు
సౌవిదల్లుఁడు నృపపుత్రు♦సవిధమునకు. 443

ఉ. అతని వెంబడించి యొక♦యంగన రాజకులైకవాసనం
జాతప్రగల్భతాగరిమఁ ♦ జాలిన దయ్యు వినీతురాలు బా
లాతపయుక్తపూర్వహరి♦వంతము నా నరుణాంశుకోరుసం
వీతశరీర వచ్చెను న♦వీనవయఃపరిభూషితాంగి యై. 444

వ. ఆయింతి. 445

సీ. కించిదుపగత యై ♦ యంచితతరుణిమ పెట్టనితోడ వయి ♦ పెంపెలర్ప
నమృతనదీపూర ♦ మన నొప్పు లావణ్య పాలయం బెల్లను ♦ నాక్రమింప
మంథరప్రేంఖణ♦మంజులభుజలతా గోరులజిగిమిమ్మఁ ♦ గురియఁ బ్రభలఁ
గ్వణితపాదాంగదా♦లితాంఘ్రులంచుసంచలనుబొల్చెడుసరో♦జములగెలువ
తే. నిర్భరోద్భిన్నములు గాని ♦ నెఱకుచములు, క్రొత్తచెలువంబు మేనికిఁ♦గుత్తకేయ
మేలిబంగరుమేఖల ♦ గ్రాలఁ గటిని, రాజకులదేవత యనంగ ♦ రాజిలెడిని.

చ. దెసలను బర్వువాఁరముల ♦ దీధితులందు నిమగ్నదేహయై
యొసఁగు పయోబ్ధిమగ్నపద♦నేందిర నా సమవృత్తతుంగనా
స సితకుశేశయాక్షి మఖ♦శాల తెఱంగున వేదిమధ్య వే
దసమితివోలె నుస్థితప♦దంబుల నొప్పుచు నుండె భూవరా!. 447

తే. రత్నకుండలమకరప♦త్రములకాంతు
లలమి శ్రుతిపల్లవంబుల ♦ నలరుపాడ్కి
నలరుఁ దద్గండతలములు ♦ నధర మెపుడు
తమ్మలరసంబునను దోఁగి ♦ తనరు చుండు. 448

క. నిన్నటిచందనతిలకము, చెన్ను దలిర్పంగ ఫాల♦సీమఁ జెలఁగుచుఁ గా
నన్నుతనవవనరేఖకు, సన్నని యైలిఁగ నొప్పి ♦ సరి యన నొప్పున్. 449

తే. మేరువనలతవోలెను ♦ సారకనక
పత్త్రలతలను జెలువొంది ♦ పరఁగుఁ, గర్ణ
రాజ్యరమవోలెఁ గలితాంగ♦రాగ యగుచు
నలరు నాయింతి చెలువంబు ♦ నౌనె పొగడ. 450

క. ఆవిధి వచ్చినకంచుకి, భూవిభుసూనునికి మ్రొక్కి ♦ భువి నిడి కుడిచే
వే వినమితగాత్త్రుండై, దా విన్నప మాచరించెఁ ♦ దగ ని ట్లనుచున్. 451

క. విను మిటు లాజ్ఞాపించెదు, జనని విలాసవతి దేవి ♦ జనవరసుత! యీ
వనిత కులూతధరాధిప, తనయ సు తజ్జనకు గెలిచి ♦ త్వజ్జనకుఁడు తాన్. 452

సీ. పసితనంబున మును ♦ బందీజనంబుతోఁ బట్టి తెచ్చెను దీని ♦ భద్రముగను
నంతిపురంబున ♦ కనిపెను బరిచారికను గాఁగఁ జేర్చుకొ ♦ మ్మంచుఁ దనయ
యనద యీముగుద తా♦నవనిపాలకసుత యనిపత్త్రలేఖయం♦చాహ్వయ మిడి
తనయకంపెను దీనిఁ ♦ దద్దయుఁ బెంచితి నిరవధికప్రేమ ♦ నిచ్చలేను

తే. నడపగా నుండ నర్హురా ♦ లనుచుఁ దలఁచి
పంపితిని నీదుపజ్జకుఁ ♦ బట్టి! దీనిఁ
గనకు సామాన్యపరిజన♦కాంత గాఁగఁ
జాపలంబున కెడ మీకు ♦ స్వాంతమునను. 453

క. లాలింపుము బాలికగతిఁ, బాలింపుము శిష్యఁబోలెఁ ♦ బాటింపు చెలిం
బోలెను విస్రంభంబులఁ, జాలఁగలదు దీనియెడల ♦ సౌహార్దంబున్. 454

తే. నాదుడెందంబు దీనిపై ♦ నాదుతనయ, యందుఁబోలెనులగ్నమై♦యలరు దీర్ఘ
కాలసంవర్ధితస్నేహ♦కారణమున, నెట్లు కనుఁగొందువో దీని♦నెఱుఁగఁదనయ!.

క. తగు నీసన్మానంబున, కగణితగుణరాజవంశ్య ♦ యగుటను నీకే
యగపడు నేతత్సుజనత, వగవగ నేఁ జెప్పనేల ♦ పట్టి! యెఱుఁగుమా!. 456

క. అతిచిరకాలోపార్జిత, తతసౌహార్దప్రవృత్తి ♦ దద్దఁ జెలఁగు నీ
యతివయెడ నాకు నీ కవి, దిత మేతచ్ఛీల మనుచుఁ ♦ దెలియఁ బలికితిన్.

క. పలుపల్కఁ లేల నీకీ, నెలఁతుక చిరకాలదాసి ♦ నెయ్యరియును నై
చెలఁగునొ యెట్టుల యట్టుల, మెలఁగఁగవలె నెల్లపట్ల ♦ మిహిరాంసుతేజా!.

క. అని చెప్పి యతఁడు విరతవ, చనుఁ డగుటయుఁ బత్త్రలేఖ ♦ సలిపి కులీన
ప్రణతిని నోడుగుచు నిలిచినఁ, గని చంద్రాపీడుఁ డట్టె ♦ గతనిమిషుం డై.

తే. జననిసెలవును దలఁ దాల్చి ♦ సలుపువాఁడఁ
బొమ్ము నీ వని కంచుకిఁ ♦ బుచ్చి; నాఁడు

మొదలుకొని పత్త్రలేఖయు ♦ నుదితభక్తిఁ
గొలువ సాగెను విడువక ♦ కుతుక మెసఁగ. 460

తే. పగలు రాత్రియు సంజను ♦ బందుకొన్నఁ, గూర్చుచుండిన లేచిన ♦ పవ్వళించిన
రాజకులమున కరిగిన ♦ రాజసూను, బ్రక్కఁ బాయక కొలిచె నా ♦ పడఁతిమిన్న.

తే. కన్నదాదిగ దానిపైఁ ♦ గడలుకొనియె
నిముసనిముసంబునకుఁ బ్రేమ ♦ నిస్తులంబు
మనుజపతిసూనునకుఁ బ్రతి ♦ దినమునందు
నధికమయ్యె ననుగ్రహం ♦ బజనినాథ !. 462

ఆ. పెక్కుమాటలేల ♦ యొక్కక్షణంబైన
దానిఁ బాయఁ డాయెఁ; ♦ దలఁచె దాని
నాత్మహృదయమునకు ♦ నవ్యశరీరఁగా
సర్వకార్యములను ♦ త్ర్యాతలేశ!. 463

మాలిని. గరళమలినకంఠా! ♦ కాందిశీకోరుకుంఠా!
స్మరమదధనలుంఠా! ♦ స్మారితోద్యద్వికుంఠా!
సురకులసుఖదాయీ! ♦ సూక్ష్మమార్గానుయాయీ!
పరమపదవిధాయీ! ♦ భక్తచిత్తానపాయీ !. 464

గద్య. ఇది శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిమంత్రోపాసనాలబ్ధకవిత్వవైభవ చింతలపల్లి వంశపయఃపారావారరాకాకైరవబాంధవ శ్రీపేరమాంబాత్ర్యంబకప్రియతనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయ ప్రణీతంబైన శృంగారకాదంబరి యను మహాప్రబంధంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

శ్రీః.

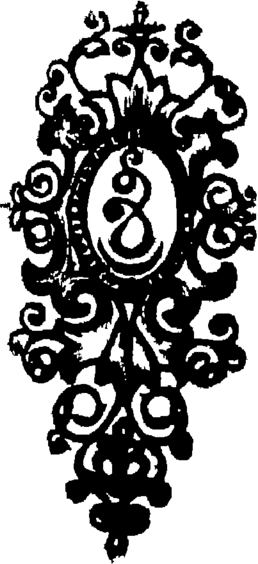
శ్రీరామ స్సహాయోఽస్తు.

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిః ప్రసీదతు.

శ్రీ శృంగారకాదంబరి

పూర్వభాగము.

చతుర్థాశ్వాసము.

క. శ్రీనిగమాంతవిహారీ !
ధ్యానసమాసక్తమాని♦ధర్మోద్ధారీ !
దీనజనావనధారీ !
మానసజన్మాపహారి ! ♦ మహితపురారీ !. 1

వ. దేవా ! దయాయుత్తమతి నవధరింపుము. అవ్వలికథావృత్తాంతము చెప్పెద. ఇట్లు కతిపయదినంబులు చన నొక్కనాఁడు ధరారమణుండు నిజతనయునకుఁ జంద్రాపీడునకు యౌవరాజ్యాభిషేకంబు సేయ సమకట్టి తదుపకరణసంభారమ్ముల సమకూర్పఁ బ్రతీహారుల కాజ్ఞాపింప వారును దదాజ్ఞానిర్వహణపరాయణులై మెలంగుచుండిరి. అంత నొకనాఁ డుబుసుపోకకై నిజదర్శనార్థంబు తనగృహంబునకు నరుగుదెంచిన సన్నిహితయౌవరాజ్యాభిషేకుం డగు నాచంద్రాపీడునిం గాంచి సమాసాదితవినయుం డయినను నింకను మిగుల వినీతుం జేయుతలంపున సవిస్తరంబుగ శుకనాసుం డిట్లనియె. 2

—శుకనాసోపదేశము.—

క. తెలియఁ దగువాని నెల్లను, దెలియుదువు సమస్తశాస్త్ర♦తీరగుఁడవు నేఁ దెలుపం దగినది సుంతయుఁ, గలుగదు నీ కయిన వినుము ♦ క్ష్మాపతితనయా!. 3

చ. అతిగహనంబు కేవలము ♦ యౌవనజాతతమంబు; దీని దీ
పతతి హరింపఁ జాలదు ♦ భానుఁడు నార్పఁగ లేఁడు రత్నదీ
ధితు లణఁగింపఁ జాలవును; ♦ దీవ్రము లక్ష్మీమదంబు ప్రాణ మే
గుతఱిని బాయ, దంజనము ♦ గూర్చిన నీశ్వరతాంధ్య మేగదుగా. 4

సీ. శిశిరోపచారముల్ ♦ చేసినఁ బోవదు దర్పజ్వరోష్మంబు ♦ దారుణంబు
మూలమంత్రంబులఁ ♦ దూలదు విషయవిషాస్వాదమోహంబు ♦ నవిరతంబు

సంతతస్నానశౌ♦చంబునఁ బాయదు ప్రబలరాగమలలే♦పంబు నెపుడు
తెలవారుజామున ♦ మేలుఁకొను గనదు రాజ్యసుఖజస్వప్న మ♦జస్ర మరయ
తే. నవుట విస్తారముగ దీని ♦ ననువదింతు, మనుజులకు లేనిశక్తియు ♦ జననమాది
కలిమి యసమానరూపంబు ♦ నల నవీన, తరుణిమము ననర్థావళి ♦ ధాత్రిలోన.

తే. అవినయంబుల కెల్లను ♦ నాలయంబు
వీనిలో నొక్కఁ డొక్కఁడు ♦ వేఱఁ జెప్ప
వలయునే యన్ని యొక్కచోఁ ♦ బరఁగు నేని
చెడును సర్వవిధంబుల ♦ క్షితిని జనుఁడు. 6

క. తలఁ జూపఁగఁ దారుణ్యము, కలుషం బగు బుద్ధి; శాస్త్ర♦కాండంబుల ని
ర్మలముగఁ గడిగిన రాగముఁ, దలఁగవు ధవళంబు లయ్యుఁ♦దరుణులదృష్టుల్.

చ. కొని చను పూనవుం బ్రకృతి ♦ కోరినయట్టులు వాక్య మొండుటా
కునువలె దవ్వులన్ రజముఁ ♦ గూర్పఁగఁ జేయును భ్రాంతిఁ గొల్పి యౌ
వనసమయంబునం గరణ♦వాతమృగంబులఁ గొంచుఁ బోవుఁ బా
యనియుపభోగనామకమ♦హామృగతృష్ణ దురంత మెప్పుడున్. 8

చ. అల విషయస్వరూపములె ♦ యంబువులట్టులఁ గ్రోలఁ దీవులై
చెలఁగును గ్రొత్తజవ్వనము♦చేతఁ గషాయితుఁ డైనవానికిన్
దలఁపక మీఁదుఁ దన్మయత ♦ తద్విషయంబులయందు మానవుల్
గలఁచి యడంచు నుత్పథముఁ ♦ గాంచినదిగ్భ్రమయట్లు భూవరా!. 9

క. నినుఁ బోలుజనులె గాభా, జను లుపదేశంబునకును ♦ స్ఫాటికమణి యా
మినివరకరములగతిఁ జొచ్చును నమలస్వాంతమునను ♦ సుఖముగ నదియున్.

క. అమలం బయ్యును గురువచనము కర్ణము సోఁక నేచు ♦ నాగాచంబై
యమతికి సలిలము వోలెను, సుమతికి శ్రుతిభూష యగుచు♦శోభిల్లుఁ గడున్.

చ. అతిమలినాఘజాలము ల♦యంబు నొనర్చు గురూపదేశ మం
ధతమసముం బ్రదోషశశి ♦ నాశ మొనర్చెడురీతిఁ; గేశసం
తతి నరయింపఁ జేయక ని♦తాంతగుణంబుగ మారు గాంతికిన్
గతమయి వార్ధకంబు క్రియ ♦ క్ష్మాపతిపుత్ర! గురూపదేశమే. 12

క. ఇదె తతి యుపదేశింపను, సదమలమతి! విషయరసము♦చవి యెఱుఁగ వింకన్
మదనాశుగశిథిలం బగు, మది నుపదేశంబు గలిత ♦ మగు నిల్వదు పో. 18

క. శ్రుతమును వంశంబును దు, ర్మతి కణఁకువఁ గూర్పలేవు ♦ మలయజభవమౌ

హుతభుక్కు కాల్పఁడె ప్రచం,డతరము బడబాగ్ని కాదె ♦ నానిన నీటను. 14

సీ. సకలమలాపహా♦రకమజలస్నానంబు నపలితాజర మగు♦నట్టిమునిమి
యనువర్ణవిరచిత ♦ మగ్ర్యాగ్ర్యగ్ణభ్రామణ మనుద్వేగ ప్ర♦జాగరంబు
మొదటిదోషము లేని♦మేటిగుగుత్వమ్ము జ్యోతిని మీఱిన♦ద్యోత మరయ
నరవిచుంబితసాల ♦ మగు వప్రవలయంబు నసిఁదోడు గొననట్టి ♦ యాత్మరక్ష

తే. గురువునుపదేశ మన ధాత్రిఁ ♦ బురుషులకును
ధరణిపులకు విశేషించి ♦ విరళు లట్టి
వారి కుపదేశికులు వారి♦వచన మంద
అనువదింతురు ప్రతిశబ్ద♦మట్లు భీతి. 15

తే. గరువ మనువాపు చెవులను ♦ గప్పు వారు
వినరు నుపదేశమును విన్న ♦ వెగటు పుట్టఁ
జేయుదురు కరి నిద్రించు ♦ చెలువు మెఱయ
నిదురపోవుచుఁ గురువుల ♦ గదురుకొనుచు. 16

తే. అరయఁగను నహంకారదా♦హజ్వరంపు
మూర్ఛ కన్నులఁ గప్పంగ ♦ ముగ్ధ మగుచు
నవశమగును తేని ప్రకృతి; ♦ యన్నృతగర్వ
మును నుమాదంబుఁ గల్పించు ♦ ధనము లహహ. 17

తే. తెలిపెదను లక్ష్మిఁగూర్చి యె ♦ తొలుత వినుము
సుభటకరవాలమండల♦శోభితోత్ప
లవనవిశ్రమభ్రమరి యీ♦లక్ష్మి గనుమ
యీయసాధ్విని బోలిన♦యింతి గలదె. 18

సీ. మద్యంబువలనను ♦ మదము; కల్పకభూరుహంబువల్లను రాగ; ♦ మబ్జువలన
నేకాంతవక్రత ♦ నాకాధిపుహయంబువలనఁ జలత, కౌస్తు♦భంబువలన
నతినిష్ఠురతహాల♦హలమువల్లను మోహశక్తియు నప్సర♦స్సతులవలన
బహువిధపూరుష♦వరణంబు దేవతామణివల్లఁ జింతల ♦ మజ్జనంబు

తే కూడ నుండినచనువున ♦ వీడి వారి
సాగరమునుండి చనుదెంచు ♦ సమయమునను
వారి విరహాపనోదార్థ ♦ మూరఁ గొంచు

చ. దొరకినఁ జిక్కుఁ దుగ్రఖములఁ ♦ దోఁగఁగఁ జేయును బాలనంబునన్
వరగుణపాశసంతతులఁ ♦ బట్టి వలింపక యుండఁ గట్టినన్
బరువిడుఁ గన్నెఱింగి యెటొ ♦ భద్రమదాంధకరీంద్రయూథముల్
కరధృతశాతఖడ్గదృఢ ♦ కాయులు యోధులు గాచుచుండినన్. 20

సీ. కాంచదు పరిచితిఁ ♦ గానదు కులమును గణియింపదును గుల ♦ క్రమము మఱియు
రూప మీక్షింపదు ♦ రూఢమౌ శీలంబుఁ జూడదు ధర్మంబుఁ ♦ జూడ దీవి
శ్రుతము నాలింపదు ♦ శుచినిఁ బాలింపదు సత్యానువృత్తిని ♦ సల్ప దెపుడు
నైపుణ్య మరయదు ♦ నయము పాటింపదు సకలజ్ఞతవిచార ♦ సరణిఁ జనద
తే. యరయ గంధర్వనగరంబు ♦ నట్లు చూచు
చుండఁగనె మాయమైపోవు ♦ నుండ దెచటఁ
దిరుగు మందరపరివృత్తిఁ ♦ దిరుగుసుడులఁ
గరము దిరిగిన యభ్యాస ♦ కలన నాఁగ. 21

చ. జలజవనీవిహారమును ♦ సల్పెడువేళను వానికాడలన్
జెలఁగెడుముండ్లు గ్రుచ్చుకొన ♦ నిల్వఁగ నేరక నాఁగ భూమిపై
నిలుపదు పాద మొక్కెడను ♦ నిర్భరవృత్తిని నత్తిమైచు చి
ల్లిలుఁ జరియించుచుండు భువి ♦ నిట్టియసాధ్వి నెఱుంగ మెచ్చటన్. 22

సీ. పరమత నేర్వంగ ♦ వసియించునో యన నసిధారలం దెప్డు ♦ నధివసించు
విశ్వరూపతఁ గోను ♦ వేడ్కనో యన శౌరిదేహాశ్రయంబును ♦ దెగడకుండు
మత్తవారణగండ ♦ మధువానియో యనఁ బరమేశగృహములఁ ♦ బడుచునుండు
దివసాంతకమలంబు ♦ పగిదిని నుపచితకోశవంతుని నైన ♦ నీకు విడుచు
తే. విటపకకులంబ వల్లరీ ♦ విధిని నక్క
వసుజనని యయ్యుఁ ద్రిపథగ ♦ భాతి నీటి
బుగ్గగతి నస్థిర యగుచుఁ ♦ బొదలుచుండుఁ
జెప్పఁదును నేమి యాలక్ష్మి ♦ చేష్టితములు. 23

క. రవిగతివోలెను బ్రకటిత, వివిధసమాక్రాంతి; వర్ష ♦ వేళయుఁ బోలెన్
నవరుచిరద్యుతికారిణి, పవనాశనజగమునట్లు ♦ బహుళతమంబున్. 24

క. తలఁపఁగ హిడింబవోలెను, జెలఁగును భీమైకహార్య ♦ చిత్తయగుచుఁ దా
నిల దుష్టపిశాచీగతి, నలరు ననేకపురుషోచ్ఛ్రి ♦ యంబు దెలుపుచున్. 25

ఆ. అలఁతిలావుగల్గు ♦ నాతని నున్మత్తుఁ, జేయు సుగుణవంతుఁ ♦ జేరఁ బోదు

భారతీగృహీతుఁ ♦ బరిరంభణముచేయు, దీసుచే ననంగ ♦ నింపుతోడ. 26

తే. కనదు సుజనుని ననిమిత్తుఁ ♦ గాఁ గులీను
సర్పమునుబోలెఁ జను దాఁటి ♦ సరసఁ జేర్ప
దు వినయుని ఘాతకినిబోలె ♦ నవలఁ బోవుఁ
గంటకంబులకుం బలెఁ ♦ గాంచి తొలఁగు. 27

తే. తలఁప దీవరి మదిఁ జెడు♦కలనుబోలెఁ, బరిహసించుచు నున్మత్తు♦పగిది మంచి
మనసుగలవానిఁ గాంచి యు♦నుఁగఁగ లీల, నధికసత్త్వునిగణియింప♦దట్టె లచ్చి.

తే. ఏమి చెప్పుదు నీలక్ష్మి ♦ యిలను నింద్ర,జాలమును జూపు నాఁ బర♦స్పరవిరుద్ధ
నిజచరిత్రంబుఁ బ్రకటించు ♦ నిచ్చలౌర, విను మదెల్లను జెప్పెద♦విరివిగాఁగ.

చ. అనవరతోష్మ మందలను ♦ నందఁగఁ జేయుచు జాడ్య మందఁ జే
యును నభివృద్ధి చేయుచును ♦ నెుచ్చగ నీచతఁ గల్గఁ జేసెడిన్
వననిధిఁ బుట్టి తృష్ణ నభి♦వర్ధన మందఁగఁ జేయు నెవ్వుచు
ల్కన ఘటియించుచున్ బలయుఁ ♦ గల్గఁగఁ జేయును మిక్కుటంబుగన్. 30

చ. అమృతముతోడఁబుట్టువయి ♦ యాఁగటు పోక; యనృశ్యగాలు దే
హము గలదయ్యు; నీచజను♦లందుఁ బ్రియం బొనరించుఁ బూనుచో
త్తమురతి యయ్యు; నావిలతఁ ♦ దార్కొనఁ జేయుచు స్వచ్ఛఁ గూరి శ్రే
ణుమయి యనంగ; చంచలవి♦నోదిని లక్ష్మి నృపాలపుత్రకా!. 31

చ. ఇది యభివృద్ధియౌ కొలఁది ♦ నెందును గజ్జలకృష్ణకర్మమే
కుదురుకొనంగఁ జేసెడిని ♦ గుంభిని దీపశిఖాంకురంబు భా
తి, దలకొనంగ నెట్టు లనఁ♦దెల్పెద రాజకుమార! చూడు మి
య్యది సుచరిత్రచిత్రముల ♦ నారఁగఁ దుడ్చెడు ధూమరేఖయౌ. 32

వ. మఱియును. 33

సీ. మోహదీర్ఘస్వాప♦ములకు విభ్రమశయ్య కదళిక మన్మథ♦గజమునకును
ధనమదోరుపిశాచ♦తతికి జీర్ణగృహంబు పథ్యాలయము సాధు♦భావమునకు
నాశాలతాళికి ♦ నభివర్షనోదకధార రాహువు ధర్మ♦తారపతికి
కోపవేగగ్రాహ♦కోటి కుద్భవనది యావాసదరి కల్మ♦షాహితతికి
తే. విషయమధువులకాపాన♦పశ్వ, సుగుణ,హంసలకకాలప్రావృష;♦ యురయభూతి
కారనాట్యంబులకు గీతి♦కాగృహంబు, చెప్పఁగా నేల యీలక్ష్మి♦క్షితిపతనయ!

తే. శాస్త్రదృష్టులకుఁ జీకటి ♦ సర్వదుర్ణ
యములకుఁ బురఃపతాక యీ♦యతివ; లేఁడు

దీనిచే వంచితుండు గాని ♦ మానవుండు
కౌఁగిలింపంగఁబడనట్టి ♦ కానరుండు. 35

తే. కాన దీనినిఁబోలిన♦కాంత నెందుఁ
బిలువకయు వచ్చి పైఁబడు ♦ వలచి వలచి
చిత్రగతి యయ్యుఁ జలియించుఁ ♦ జింతనంబు
చేయుచున్నను వంచించుఁ ♦ జిత్రగతుల. 36

తే. పాత్రములరూపుతో నున్నఁ ♦ బొనరఁ జేయు
నింద్రజాలంబు; శ్రుతి యగు♦నింతి యయ్యు
మోసపుచ్చును; నీదృశ♦ముదిత చేత
దైవగతిఁ జిక్కి రాజులు ♦ దల్లడింత్రు. 37

సీ. అభిషేకవేళన ♦ యగుగు దాక్షిణ్యంబు తజ్జలప్రతతులి♦తం బనంగఁ
దాల్మి యంతయుఁ దూలి♦తలఁగుఁబురోహితదత్తాగ్రమార్జనల్ ♦ తలఁగౌననఁగ
హృదయంబు మలినమై ♦ పొదలుఁ దద్ధోమాగ్నిఘనధూమసంతతి♦గప్పననఁగ
వార్ధకాగమచింత ♦ వదలును నుష్ణీషపట్టబంధము వెళ్లఁ♦గొట్టె ననఁగ
తే. నాతపత్రంబు లడ్డమై♦నట్టు లూర్ధ్వ, లోక మగపడ కుండును♦లోలమతుల
కవనిపతులకుఁ జామర♦పవనహృతము, నాఁగ సత్యంబు పాయును♦నరవరేణ్య!.

చ. సుగుణము వేత్రదండములఁ ♦ జోదిత మైనవిధానఁ బోవు ద
వ్వగ; జయశబ్దనాదములఁ ♦ బోలెఁ దిరస్కృతిఁ బొందు నూక్తులుఁ
దగ యశమెల్లఁ గేతువస♦నంబుల మృష్టమై నాఁగ మాయుఁ; జో
టగుదురు సర్వదోషముల ♦ కక్కట దీనికిఁ జిక్కు క్ష్మాపతుల్. 39

తే. క్రమవశంబున శిథిలిత♦శకునికంఠ
పుటమువోలెను జపలతఁ ♦ బొలుచునవియు
మెఱపుగతిని ముహూర్తంబు♦మెఱయునవియు
నార్యజనగర్హితంబులై ♦ యలరునవియు. 40

తే. నైననిరులకు లోనయి ♦ యవశు లగుచు, విత్తలవలాభగర్విత♦విస్మృతాత్మ
జన్ము లయి నైకదోషోప♦జాతదుష్ట, రక్తమునుబోలు ననురాగ♦సిక్తు లగుచు,
తే. వెతలఁ గుడుచుచు బహువిధ♦విషయలోల
సములు నైదయ్యు శతసహ♦స్రము లనంగఁ
దోఁచునింద్రియములను దుం♦దుడుకుఁ గనుచు
నడలుచుందురు కొంద ఱీభువి ♦ నవనిపతులు. 42

తే. ఒక్క టయ్యును జగమెల్లఁ ♦ బెక్కుగతుల
సహజచాంచల్యమునఁ బర్వ ♦ నల్పుఁ గేళి
మనము, వానికి లోనయి ♦ మనుజపతులు
పోవుదురు కొంద ఱది పోవు♦పోకలంద. 43

సీ. మదనశరంబుల ♦ మర్మాభిహతులు నా ముఖభంగశతముల♦మొనయుచుండ్రు
గాఢప్రహారాభి♦ఘాతులఁ బోలెను నంగముల్ ధరియింప ♦ నలసు లవుచు
వరధనోష్మంబుచే ♦ వండఁబడెదరు నా బహువిధచేష్టలఁ ♦ బరఁగుచుందు
రింద్రకాయలఁబోలె ♦ నెప్పుడడ్డముగాఁగ సంచరింతురు పూని ♦ సత్వ ముడిగి
తే. యరయ సప్తచ్ఛదమురీతి ♦ నంతికమున
నుండువారికిఁ దలనొప్పి ♦ మెండుగాఁగఁ
గలుగఁ జేయుదురు రజోవి♦కారములను
బంగువులఁ బోలె నడపింపఁ♦బడుదు రకట!. 44

తే. అంతికాగతమృత్యువు♦లట్లు కనరు, బంధువులనైన జాతుపా♦ధరణములటు
పోష్మదర్శన మెంతయు ♦ నోర్వ లేరు, కనరు తేజస్వి దృగ్రోగ♦కలితులట్లు.

సీ. కాలదష్టులువోలెఁ ♦ గనరు ప్రబోధంబు మంత్రించినను మహా♦మంత్రములను
మదగజమ్ములువోలె ♦ మానమహాస్తంభనిశ్చలులై మాట♦నేరరు విన
బాణంబు లట్టులు ♦ పానవర్ధితతైక్ష్ణ్యులయి పరప్రేరితు ♦ లగుచు నుండ్రు
దూరస్థితంబుల ♦ దుల్పుదుర్ కులములఁ బండ్లనువలె దండ♦పాతములను
తే. సురుచిరాకృతు లయ్యును ♦ ధరణినాశ,కారకు లకాలనుమముల♦కరణి నెల్ల
తైమిరికులగతి నదూర♦దర్శనులును, నయ్యెదరు కొందఱు నృపాలు♦రవనిసిరిని.

చ. అద లొదవింత్రు ప్రేతపట♦హంబులమాడ్కి ని విన్నయంతనే;
యొదను దలంచిన న్నగులు ♦ నెక్కొనఁగా నొనరింతు రెన్న ఘో
రదురిత మాచరింపఁగఁ గ♦రంబు గడంగినవారుఁబోలె; నె
ప్డు దురితపూర్ణులో యనఁగఁ ♦ బొల్తురు తుందిలులై నృపాలకుల్. 47

వ. మఱియు. 48

క. వ్యసనశతంబుల కిరవయి, కసిమసఁగుచుఁ బుట్టపైని♦కసవుతుదను దా
వసియించు నీటిబిందువు, పసఁ బడుత మ్మెఱుఁగ రెపుడు ♦ పార్థివనూనుల్. 49

తే. ఇంకఁ గొందఱు సంస్థాన♦పంకజాత, బకము లాత్మార్థసాధన♦పరులు విత్త,
పిశితగృధ్రంబు లునునగు♦నశితమతుల, చేత వంచితు లగుదురు♦క్షితిని నృపులు.

వ. అదెట్లనినం గొందఱు ధూర్తులు వీరిని. 51

సీ. పరదారగమనంబు ♦ వరవిదగ్ధత వేఁటశ్రమము పానము విలా♦సం బటంచు
మత్తత శౌర్యంబు ♦ నఁటిద్యూతమువినోదమజితభృత్యతసౌఖ్య♦మందుటనుచు
నిజదార పీడుట ♦ నిర్వ్యసనిత్వంబు స్వచ్ఛందతయు ప్రభు♦త్వం బటంచు
సంగీతనృత్యవే♦శ్యాసక్తి రకసిత తరలత యుత్సాహ♦కర మటంచు
తే. దేవతల ధిక్కరించుట ♦ ధీరసరణి, పరిభవసహత్వ మోరిమి ♦ గురువుమాట
యతకరించుట యొరుమాట♦యతకరింత, తప్పులెన్నమివిక్రమం♦బొప్పుననుచు.

తే. కీర్తి మాగధజనముల♦కీర్తనంబు, హెచ్చుతక్కువ లరయమి ♦ నెఱుఁగకుంట
పక్షపాతంబుననుచును ♦ బలికిదోషములనుగుణములుగా మోస♦పుచ్చుచుంద్రు.

తే. విత్తమదమత్తచిత్తులై ♦ వెలయునృపులు
తెలివిలేమినిఁ దద్ధూర్త♦దివ్యవచన
ములను నచ్చిక యిడి మోస♦పోయి తమ్ము
దేవతాంశులఁగా నెంత్రు ♦ భావములను. 54

తే. మనుజు లయ్యును దివ్యాంశ♦మున జనించి
నార మనుకొని దేవతా♦వారమునకు
సముచితము లైనకార్యముల్ ♦ సలిపి సర్వ
జనము లపహాసన మొనరింపఁ ♦ దనరుచుంద్రు. 55

తే. సేవకులు తమ్ము మేలముల్ ♦ చేయుచున్న
నాత్మవేషంబులను దాల్చి ♦ యడరుచున్న
నెఱుఁగ కభినందన మొనర్తు ♦ రేమి చెపుదు
వారియవివేక మింక నృ♦పాలతనయ !. 56

సీ. తమరెండుభుజముల♦దలఁతురు లోరెండుభుజములు గలవంచుఁ♦బొలువుమీఱ
భావించెదరు తమ♦ఫాలమ్మును ద్వగంతరితతృతీయాక్ష మం♦చతులముగను
నెంతురు దర్శనం♦బిచ్చుటయును మహానుగ్రహం బంచును ♦ వ్యర్థు లగుచు
వినుతించెద రపాంగ♦వీక్షణపాతంబు నుపకారదాన మం ♦ చూర్జితముగ
తే. మాటలాడుట గడు బహు♦మానముగను
దాఁక నిచ్చుట పావన♦తమముగాఁగఁ
బం పొసంగుట వరదాన♦పరముగాఁగఁ
దలఁచెదరు తమ్ము దేవతా♦త్ములుగఁ దలఁచి. 57

చ. అనృతమహత్త్వగర్వమున ♦ నంజలి సేయరు దేవతాళికిన్
జన రెదు రొజ్జ లాత్మభవ♦నంబులకున్ జనుదేర, విప్రులన్
మనుపరు పూజలన్; సుజన♦మాన్యులఁ జూడరు మాన్యతన్ దమిన్
దనుపరు నర్చనీయులను ♦ దద్దయు నర్చనలన్ నృపాలకుల్. 58

చ. పరిహాసనం బొనర్చెదరు ♦ పండితులన్ విషయోపభోగముల్
దొరఁగి నిరర్థకశ్రమలఁ ♦ దోఁగెద రంచును నెంచి, యాలకిం
పరుసు జరాప్రలాప మను♦భావన వృద్ధహితోపదేశముల్
పరిభవ మం చమాత్యహిత♦భాషితమున్ విన రెప్డు గర్వులై. 59

సీ. వానిని మన్నింత్రు ♦ వానిని బ్రక్కనఁ జేర్తురు వానికిఁ ♦ గూర్తు రెల్ల
వానిని మిత్త్రుఁగా ♦ భావింత్రు, వానిని నాప్తుఁగాఁ దలఁతురు ♦ నాదరింత్రు
వానితో సుఖముంద్రు♦వానిమాటలుగొంద్రు వానికిత్తురుబహు♦మానములను
వానితో సరససం♦భాషణం బొనరింత్రు వానిని శ్లాఘింత్రు ♦ వానిఁ గాంతు
ఆ. రెవఁ డహర్నిశంబు ♦ నెప్పుడుఁ బాయక
దైవతంబునట్లు ♦ తలఁచి తనను
గేలు మోడ్చి మ్రొక్కుఁ ♦ గీర్తించు మహిమంబు
స్తుతి యొనర్చు నొండు♦జోలిఁ గొనక. 60

ఉ. వంపులమారు లొజ్జలును, ♦ పార్థివభుక్తసముజ్ఝితేందిరన్
బొంపిరిఁబోవునాశ; బరు♦వొఁడిమి చేడ్వడఁ జేయు మంత్రముల్
కొంపలు దీయుశాస్త్రములఁ ♦ గోరిక, ప్రేమరసార్ద్రసోదరుల్
చంపఁగ నర్హు లేరి కల♦పుత్త్రవరాకుల కేది యుక్తమా. 61

ఉ. ఈగతిఁ గష్టచేష్టలను ♦ నైకసహస్రవిలోభనంబులన్
వ్రేఁ గగు రాజ్యతంత్రముల ♦ వెండియు మోహదయావనంబునం
దేగతి సంచరించెదవొ ♦ యెట్లు జనుల్ హసియింపకుందురో
యాగతి సంచరించి గను ♦ మారవితారకకీర్తి పుత్త్రకా!. 62

సీ. నిందసేయకయుండ ♦ నిచ్చలు సాధువుల్ గురుజనుల్ ధిక్కృతిఁ ♦ జరుపకుండఁ
జెలులు తిట్టక యుండఁ ♦ జింతసేయకయుండ విద్వాంసులును హేళి♦ సేయకుండ
విటులు దోపిడిని గా♦వింపక యుండంగ సేవకుల్ వంచన ♦ సేయకుండ
ధూర్తులు లోఁగొని♦తులువఁ జేయక యుండఁ బడఁతులలక్ష్మి చేఁ♦బడక యుండఁ
తే. నాట లాడింపఁబడకుండ ♦ నాముచేత
మత్తుగాఁ జేయఁబడకుండ ♦ మదనుచేతఁ

దివిటుఁ బడకుండ విషయాది♦తిములచేత
నేల వలయును జూడుమా ♦ నృపకుమార!. 63

తే. సహజముగ ధీరుఁడవు నీవు ♦ జనకుచేత
సంస్కృతుండవు విత్తముల్ ♦ చంచలాత్ము
బుద్ధిహీనుఁ బ్రమత్తుఁగాఁ ♦ బూని చేయు
నైన నను నీగుణంబు లి♦ట్లాడఁ జేసె. 64

చ. కులముగలాని నైన నయ♦కోవిదు నైనను ధీరుఁ బ్రాజ్ఞునిన్
బలముగలాని నైన జత♦నంబుగలానిని నైకమర్త్యు నీ
కలుములచాన దుర్ణయుని♦గాఁగ నొనర్చి యడంచు నంచు నే
పలుమఱు నొక్కి చెప్పెదను ♦ బాలక! దీనిని బుద్ధి నుంచుమా. 65

సీ. జనకుం డొనర్చు నా♦తనయౌవరాజ్యాభిషేకమంగళమును ♦ జేసికొమ్ము
పూర్వరాజోఢమై ♦ పొలుపొందు వంశానుగతరాజ్యభారంబు♦గరిమఁ దాల్పు
పగతురశిరసులఁ ♦ బయికెత్తనీకుము బంధువుల్ తలలెత్తి ♦ పరఁగ నిమ్ము
యభిషేచనంబైన♦యనుపదంబునఁ బోయి యిల నెల్లకడల జ♦యించి రమ్ము

తే. త్వత్ప్రతాపంబు గనిపింపఁ ♦ దరుణ మిదియ
విక్రమంబును జూపిన♦విభుఁడె జగతి
నప్రతిహతాజ్ఞుఁడై మీఱు ♦ నవనినాథు
లాదరింపంగ మేటియై ♦ యఖిలదిశల. 66

ఆ. అనుచు నూరకుండ ♦ నాశుకనాసుండు, రాజసూనుఁ డంత ♦ రాజమాన
తదుపదేశవాక్సు♦ధాధారలను బవి,త్రీకృతుం డనంగ ♦ దివ్యుఁ డనఁగ. 67

ఆ. నిర్మలుం డనంగ ♦ నిర్మృష్టుఁడో యన
భూషితుండు నాఁగఁ ♦ బూతుఁ డనఁగఁ
బ్రీతహృదయుఁ డగుచుఁ ♦ బెంపుతోఁ గొండొక
సేపు కూరుచుండి ♦ చేరె గృహము. 68

చంద్రాపీడుని యౌవరాజ్యాభిషేకము.

సీ. అంతఁ గొన్నాళ్లకు♦నారాజచంద్రుండు శుకనాసుఁడునునొక్క♦శుభదినమున
రాజ్యాభిషేచన♦రమ్యమంగళకార్యములఁ బురోధ లొనర్ప ♦ ముదముతోడ
సర్వసరత్తీర్థ♦సాగరనదనదీజలములతోడను♦సంభ్రమమున
నరపాలకసహస్ర♦పరివృతుండయి సర్వరత్నౌషధీఫల♦రసముతోడ

తే. హర్షబాష్పాంబుమిశ్రితం♦బైనమంత్ర, జలముతోడనుమృత్తికా♦సమితితోడఁ
గొడుకునభిషిక్తుఁజేసెను ♦ గౌరి కలర, సర్వమంగళవాద్యముల్ ♦ పర్వదిశల.
ఆ. పాదపాంతరంబు♦పై నల్లుకొనుతీవ, యట్లు రాజ్యలక్ష్మి ♦ యధిపు విడక
యతని రాజపుత్రు♦నభిషేకసలిలార్ద్రదేహుఁ జేరె నపుడె ♦ తేజరిలుచు. 70
వ. అంత రాజపుత్రుండు 71
క. సకలాంతఃపురపరివృత, యకలంకప్రేమహృదయ♦యైన జనని తా
సకలాంగకముల నామో, దకలితసితగంధ మలఁదఁ ♦ దా నలఁదుకొనెన్. 72
క. నవవికసితకుసుమంబుల, సవరించినశేఖరంబు ♦ సవరించి సిగన్
జెవి గట్టికకర్ణపూరము, తవిలిచి గోరోచనాక్త♦తనుఁడై మిగులన్. 73
క. ఉడుపతిధవళము నవ మగు, నిడుబద్దెదుకూలయుగము ♦ నెఱిఁ గట్టి దమిన్
గుడిచేత నొజ్జగట్టిన, కడునొప్పగు కంకణంబు ♦ గ్రాలుచు నుండన్. 74
ఉ. నూతనరాజ్యమాంబుజమ♦నోజ్ఞమృణాళము నాఁ దదుత్సవా
యాతమహర్షిసప్తకమ♦హావలయం బనఁ బొల్చుహారముం
బ్రీతి ధరించి; వక్షమున ♦ వ్రేలుచు జానువులన్ శశిప్రభా
వ్రాతమనోహరం బగుచు ♦ రాజితశుక్లసుమాళిదృబ్ధమా. 75
క. వైకక్షకమాలావళి, ప్రాకటముగ మైని నిండి ♦ భాసిల్లఁగ శో
భాకరపాండురవేషస, మాకలితుండయి నృసింహు♦మాడ్కిఁ జెలఁగుచున్.
క. దిగఁజాతెడుసెలయేరుల, నగణిత మగువెండికొండ♦యనువున; గంగా
పగబిసజాలముగప్పిన, నగభేదిగజంబుమాడ్కి ♦ నయ మొప్పంగన్. 77
క. ఫేనలవాకలితం బయి, జానగుక్షీరాబ్ధిమాడ్కిఁ ♦ జాలఁ జెలుఁగుచున్
బూని జనకుండు వేత్రము, నూన సముత్సారణంబు ♦ నుత్సాహమునన్. 79
క. చనుదెంచి సభాభవన, మ్మున కటు చంద్రుండు మేరు♦భూధరశృంగం
బును నెక్కుమాడ్కి నెక్కెను, గనకమయం బైనయొక్క♦గద్దియ నతఁడున్.
వ. అంత. 80

దిగ్విజయయాత్రాప్రయాణసంరంభము.

చ. సముచితభంగిఁ గానుకలు ♦ క్ష్మాపతు లంద నొసంగ నంతటన్
నిముసము తాళి మ్రోఁగెఁ గడు ♦ నీరధివోలెను మందరాద్రిపా
తమున రసాతలంబుగతి ♦ దంష్ట్రివిషాణవిఘట్టనన్ సువ
ర్ణమయము లైనకోణముల ♦ నాదితమై జయభేరి యుల్లసోన్. 81

చ. భువనము లెల్ల గర్భములు ♦ పూనినవో యన బూరటిల్లె నాన్
జెవుడు ధరించెనో యనఁగ ♦ స్ఫీతము లాఁయు నరన్ విశాలతన్
దవిలె ననంగఁ దద్ధ్వనిని ♦ దద్ద చెలంగెను నిండి యంతటన్;
బవిలెను సంధిబంధములు ♦ బ్రద్దలుగాఁ గకుభాళి కెంతయున్. 82

సీ. భయవలితోత్తాన ♦ ఫణముల శేషుండు కవుఁగిలింపఁగ బలి ♦ భవనమందు
సారెకు నెదురుగాఁ ♦ జని దంతముల నొత్తి దిగ్గజంబులు పిల్వ ♦ దిక్కులందు
భయముచే నడ్డంబు ♦ నడిభ్రమియించుచు వలగొన రవిహారుల్ ♦ కలఁగి చదల
నరుదగు శంకరు ♦ నట్టహాసం బని భాషింప శివు నెద్దు ♦ భవుని కొండ

తే. గట్టిగా ఫీంకరించుచుఁ ♦ గడఁగి యెదురు
చనఁగ నైరావతము సుర ♦ సద్మమందు
నెన్నఁ డశ్రుతరవ మని ♦ యెంచి కొమ్ము
లడ్డముగ వంచి మ్రొక్కంగ ♦ యమునిపోతు. 83

తే. లోకపాలురు భీతి వి ♦ లోలు రగుచు
నాలకింపంగఁ దిరిగెను ♦ నఖిలలోక
ములను నాదుందుభిధ్వాన ♦ మలనృపేంద్రు
దిగ్విజయయాత్రఁ జెల్పుచు ♦ దీర్ఘ మగుచు. 84

తే. అంత నాదుందుభిధ్వాన ♦ మాలకించి, యుల్లమొదలను జయశబ్ద ♦ ముల్లసిల్ల
లేచె సింహాసనమునుండి ♦ లేవ సకల, శాత్రవశ్రీలు తనతోడ ♦ త్సాపసుతుఁడు.

చ. ఒరసి యొకళ్లొకళ్లఁ దిగి ♦ యుర్వివయిం బడుతారహారముల్
పరఁగఁగ దిగ్జయార్థగమ ♦ పావనలాజలు నాఁగ లేచి సం
బరమున వెంబడింప నర ♦ పాలకకోటి విముక్తహస్తిక
కరిదిగిభాళి వెంట నరు ♦ గంగఁ జెలంగు సురేభముం బలెన్. 86

వ. మఱియు. 87

చ. సితసుమజాలపాతమునఁ ♦ జెన్నువహించెడు కల్పవృక్షసం
యుత మగుపారిజాతతరు ♦ నోజను; దారకవర్ష యుక్తది
క్తతిని వెలుంగువ్యోమగతి; ♦ గాఢపయఃకణవర్షి మేఘసం
గత మగువానకాఁడుగతిఁ, ♦ గ్రాలుచు నేగెను గొల్వు వీడి తాన్. 88

వ. ఇట్లు వీడి తనకుమున్నయాసనాంతరమునఁ బత్త్రరేఖచే సమధ్యాసితంబయి
ప్రయాణసముచితమంగళాలంకారంబులన్ ధరించి చెలంగునొకగంధగజం

బును మావటీఁడు ససంభ్రమంబునం గొని తేర దానిపై నధిష్ఠించి మందర
పర్వతంబునఁ బరిభ్రమితం బయినపాల్కడలిసుడులవడువునం బరిభ్రమించుచు,
రావణాసురుబాహుదండంబులపైఁ జెలంగు కైలాసపర్వతంబువిధంబున విరా
జిల్లుచుఁ, జుట్టును ముత్తెపుజాలరుల నొప్పుచు శతశలాకానిర్మితంబయిన శ్వేతా
తపత్రంబు తనపై నెండవొడ సోఁకకుండఁ బట్ట, గంధగజంబుపై నుండియె
ప్రాకారంబున కవలిద్వారంబుననిలచి తనరాక ప్రతీక్షించునరపతులయున్మయూ
ఖంబులగు చూడామణుల, యిఁకమీఁద నివ్వటిల్లు స్వప్రతాపాగ్నినాఁబొల్చు
లత్తుకజిగిఁ హరించునాలోకబాలాతపమ్మునఁ బింజరీక్రియమాణంబు లయిన
దశదిశలను, యౌవరాజ్యాభిషేకజం బయినతనయనురాగంబుచేతనో యన
నెఱ్ఱవాఱినభూతలంబును, శాత్రవవినాశసూచకంబగుదిగ్దాహంబుననో నాఁగఁ
బాటలీక్రియమాణం బయినయంబరతలంబును, నెదురొ్కన వచ్చినభువనతల
లక్ష్మీచరణలాక్షారసంబుచే నాఁగ లోహితాయమానం బగు నాతపంబును
గనుచు. 89

సీ. సంభ్రమప్రచలిత♦సామజసాహస్రు లన్యోన్యసంఘట్టి♦తాతపత్రు
లాదరావనతో త్త♦మాంగసంశిథిలితమణిమకుటావళీ♦మండితులును
గండస్థలస్రస్త♦ఘనమణికుండలు లానతకర్ణపూ♦రావళులును
నిఖిలసేనాధిప♦నిర్దిశ్యమానాభిధానులు సంకోచి♦తప్రతీకు
తే. లు నయి రాజాధిరాజులు ♦ వినతు లగుచు
నొక్క రొక్కరుగా వచ్చి ♦ మ్రొక్కి ప్రక్క
కొదిగి నిలుచుండ గుంపులై ♦ మోరగంట
నాదరించుచుఁ గని వారి ♦ నల్లనల్ల. 90

చ. సితసుమబద్ధదామచయ♦చిత్రితమస్తము రక్తచూర్ణరే
పితతనువుం జెలంగ; క్షితి ♦ వ్రేలెడుమౌక్తికజాలసంఘసం
గత మవచూలకంబు గడుఁ ♦ గ్రాలఁగ సాంధ్యపుటెండతిర్యగా
పతదమరాపగాఝరియు♦భవ్రజసాంద్రశిలాతలాగ్రముఁ. 91

చ. తగఁ గలమేరుశైల మనఁ ♦ దద్దయు నొప్పెడుగంధమాదనా
ఖ్యగజము వెంట రాఁగఁ గన♦కాభరణాంశువు లెల్ల మేనఁ బ
ర్వ గరము చిత్రిత మ్మగుచు ♦ వేడ్కలు నించెడు రాజవాజి యిం
పుగఁ జనుచుండ మందగతి♦మ్రోలను దూర్పున కేగెఁ దొల్తఁ దాఁ. 92

ఉ. అంతఁ జలింప నేనుఁగులు ♦ నాతపవారణపంక్తు లాడ న
త్యంతతరంగజాలపతి♦తాంబుజశాత్రవబింబబింబకో
ట్యంతపయోధిసీరము క్రి♦యన్ మహి నెల్లను ముంచి వైచు చా
శాంతములం బ్రతిస్వనము ♦ లందఁగఁ జేయుచు నార్భటింపుచున్. 93

క. కదలెను సైన్యము లెల్లను, బొదలుచుఁ బ్రస్థానశుభము ♦ పొంపిరి పోవన్
వదలక క్ష్మాపతు లెల్లను, ముదమునఁ గొలువన్; దుకూల♦ములను దొడిగి తాన్.

ఆ. సితసుమాంగరాగ♦సేవితగాత్రుఁడై, వెల్లగొడుగుఁ దాల్చి ♦ వేగచలిత
కరిని నెక్కి యపర♦ధరణీశుపుత్రుని, పగిది వచ్చె సచివు♦పట్టి యటకు. 95

తే. వచ్చి రవిప్రక్క నిలుచున్న♦వనజవైరి
గతిని యువరాజు ప్రక్కను ♦ గదిసి నిలిచె
నంత యువరాజు వెడలెను ♦ నదిగొ యిదిగొ
యనుచు బలములు పఱువెత్తె ♦ నవని యద్రువ. 96

సీ. ఎదురుగాఁ జను దెంచి ♦ యొరఁగు భూపాలుర మణిముకుటావలీ♦మహములవలన
నుల్లసద్బాహురోచి♦రున్నమత్కేయూరమణిమండలీప్రభా♦మహములవలన
నంశులతాజాల♦కాంచితచూలికాపత్రభంగీప్రభా♦పాళివలన
బహువిధభూషణ♦పంక్తిసముజ్జ్వలమణిమయూఖావళీ♦మహమువలన
తే. దెసలు పది యొక్కచోటను ♦ దేవదారు,పల్లవంబులు పఱచిన♦భాతి నొకచొ
శ్వేతయాతప మంటిన♦లీల నొకచొ, నసమయతటిత్తు లలమిన♦యట్టులొప్పె.

వ. మఱియు. 98

తే. కేకిఖగపత్త్రచూర్ణంబు ♦ కీర్ణమయిన
చందమున, బర్హిచంద్రక♦శతము పడిన
చందమున నొక్కచో సింద్ర♦చాపయుతము
లనఁగ నొప్పెను పదిదిక్కు ♦ లవనినాథ!. 99

తే. వివిధమణిజాలశబలిత♦విస్ఫురన్మ
యూఖచూడామణిమరీచి♦రేఖవలన
ధారుణీశులగొడుగులు ♦ ధవళితము
లయ్యె మాయూరము లనంగ ♦ నలరె నపుడు. 100

సీ. క్షణమున కంత నా♦త్మ్మాతలం బంతయుఁ దురగమయుం బయి ♦ తోఁచె నధిప
దిక్చక్రవాళంబు ♦ ద్విరదమయం బయ్యె ధ్వజవనమయము యయి♦తనరెఁ జదలు

మదగంధమయమయి♦పొదలెను గాడ్పులు భూపాలమయమయ్యె♦భువనసృష్టి
యంతరిక్షంబెల్ల ♦ నాతపవారణమయమయి కనుపట్టె ♦ మహిత మగుచు
తే నలరెఁ గోటీరమయమయి♦యహముఖము
భూషణాంశుమయంబయి ♦ పొలిచె దృష్టి
యలరె జయశబ్దమయమయి ♦ యఖిలజగము
లడుగఁగా నేల తజ్జైత్ర♦యాత్రసొబగు. 101

సీ. కులపర్వతాకృతిఁ ♦ జెలఁగుచు గుంపులై కదలెడుమదగజ♦కాండములను
నుత్పాతశశిమండ♦లోపములై యాడు నాతపవారణ♦వ్రాతములను
సంవర్తకాంబుద♦సమగభీరస్వనదాభిలజయభేరి♦కావళులను
ధారకావర్ష ప్ర♦కారవిసర్పద్ద్విరదశీకరాసార♦రాజివలన
తే నశనిపాతంబులకు సెన♦యైనపరుష,బృంహితంబుల క్షుభితాబ్ధి♦పృథులభంగ
చంచలాశ్వచయంబుల ♦ క్షతజబిందు, వర్షగజకుంభసిందూర♦పాంసువులను.

తే. దిశలు చీఁకట్లు గ్రమ్మంగఁ ♦ దెఱపి లేక
కాఱుసామజమదవారి♦ధారసమితి
దుర్దినంబున జగము దుం♦దుడుకుఁ జెందఁ
బ్రబలకోలాహలధ్వని♦ప్రకరములను
బ్రళయకాలంబు నా నెల్ల♦పట్లఁ జెలఁగె. 103

తే. ధవళకేతనచయసంవృ♦తంబు లగుచు
బలబహుళకలకలరవం♦బులకు నులికి
పారెనో యన దిక్కులు ♦ పదియు నెటకొ
పాఱెఁ గనఁబడకుండ నో♦పార్థివేంద్ర!. 104

తే. వేత్రహస్తులు తమఘన♦వేత్రములను, వెడలనడుచుటనో నాఁగ ♦ వేగపాటు
తురగఖురఘట్టనోత్థిత♦ధూళితతికి, విఱిచి నాముందుఁ జనఁడయ్యె♦వేవెలుంగు.

తే. ఆతపత్రావృతంబైన♦యాతపంబు, దంతికరశీకరాసార♦తతికి నోడి
పఱచె నన నిరాతపమయి♦పరఁగి దినము, దుర్దినం బన నొప్పెను♦దోషితాత్మ.

క. బలభరశిథిలితమదకరి, కులపదశతతాడితోర్వి ♦ ఘోరతరముగన్
జెలఁగెను రెండవదుందుభి, చెలువున జగ మెల్ల వడఁక ♦ క్షితిపతిచంద్రా!.

క. కరిమదజలముల హయముఖ, పరిగళదవదాతఫేన♦పంక్తులయందున్
బరిపరి తోఁట్రిలఁ బదములు, నరిగెను గాల్బలము లెల్ల ♦ నవనీనాథా! 108

క. హరితాలపరిమళాఢ్యము, కరిమదజలసౌరభంబుఁ ♦ గనుఁగొని గంధాం
తరమును గొనుసామర్థ్యం, బరిగెను ద్విపమునకుఁబోలె ♦ నలనాసికకున్. 109

సీ. మును చనుబలముల ♦ జనకసంబళముల కోలాహలస్వన♦కోటివలనఁ
దారతరారావ♦దారుణకాహళీపటహాదితూర్యస♦స్వనమువలన
సంతతశ్రుతితాళ♦శబ్దసంయుతి మగు నామజాడంబర♦స్వనమువలన
గ్రైవేయకింకిణీ♦క్వణితానుగతములయి శబ్దించుఘంటికా♦స్వనమువలన
తే. ఖురపుటారావమిశ్రిత♦ఘోటకార
వంబువలనను సారెకు ♦ వాద్యమాన
డిండిమంబులయులివున ♦ నిండి కర్ణ
పుటము లగలంగ మూర్ఛను ♦ మునిఁగె జగము. 110

మ. పలువన్నెల్ గలభూమినుండి యెగిరెం ♦ బాంసువ్రజం బొక్కచో
బలసంక్షోభమునన్ బ్రవృద్ధశవరీ♦ఖస్థలీధూమ్రమై
మలినంబై గడు వృద్ధకంబళకరో♦మస్తోమముం బోలెఁ; బిం
గళమై జీర్ణకవీంద్రకైశికము వేఁ♦కం దమ్మిఁదూడుం బలెన్. 111

మ. ధవళంబై యొకతావునన్; మయసటా♦తైల్యంబునన్ మించుచున్
శివుగుట్టంబు నెమర్పుచోఁ బడినడిఁ♦డీరంపురాశిం బలెన్
అవదాతంబయి యొక్కచోఁ దనరె ది♦వ్యత్రావిడీవేణిభా
తి వడిన్ శ్రీహరిపాదజాత మగుచున్; ♦ దీవ్రోరుకోపంబు నాన్. 112

మ. తమఁ బోనాడి, తృషార్దితంబుక్రియ నా♦గవ్యూహహాస్తాంబువుల్
దమిఁ బానం బొనరించుచున్, మధుపజా♦తం బట్లు దానాళిఁ గా
మము చుంబించుచుఁ, బాద మూని గజకుం♦భశ్రేణి సింహంబు చం
దమునన్, బట్టుచుఁ దెక్కమాల్ విజయుచం♦దానన్ విజృంభించుచున్. 113

వ. మఱియు. 114

సీ. పటువంతమువాడిక్రిఁ ♦ బైకి నేగుచు వార్ధకముగతి శిరమును ♦ గారవించు
చాఘ్రాణ మొనరించు♦నట్లు కర్ణోత్పలమధుబిందులగ్నమై ♦ మలపుగొనుచుఁ
గనుముద్రయిడుచున్న♦కరణిఁ బక్ష్మాంచలముల నివసించుచు ♦ ముసరుకొనుచు
దంతావళశ్రుతి♦తాలతాడనభీతిమనఁ గర్ణవివరంబు♦లందుఁ జనుచు
తే. నున్మత్తకోకిలమకుటర♦తోన్నరుపత్ర, భంగమకరికావలిని ద్రావం గఁబడుచు
హారముక్తాళిచ్ఛవిమ్లుతి♦హారిఫేన, పల్లవగుళుచ్ఛములచే స♦పర్యఁ గనుచు. 115

ఉ. సామజకుంభసంజనిత♦చారుతరోజ్జ్వలధాతుధూళి వే
ప్రేముడి వెంట నంటఁ బృథి♦వీపతి శేఖరపాళినిస్సర
ద్భూమిపతత్ప్రసూనరజ♦ముల్ దను రేఁపఁగఁ గాఁగిలింపఁగాఁ
జామరజాలసంచలన♦జాతము లౌ పటవాసరేణువుల్. 116

చ. దివసకరున్ గ్రసించుచును ♦ దీవ్రత నున్నటు లుండి ధాత్ర్యుప
ప్లవకరరాహువుం బలెఁ; నృ♦పాలకమంగళపుష్పమాలలన్
గవియుచు రోచనారజము♦గా నయి చందనధూళిధూసరం
బవుచును రోదసీకుహర ♦ మంతయుఁ బర్వెను దద్రజం బహో.! 117

ఆ. అపరిమేయసైన్య♦హతిఁ జేసి పెంపొంది, మెల్లమెల్ల సకల♦మేదినియును
సంహరించునట్లు ♦ సమయసంభూతమౌ, కాలమేఘమనఁగఁ♦గ్రమ్మఁదొడఁగె.

వ. ఆక్రమంబున నతిప్రవృద్ధం బైన యారజంబు. 119

సీ. శాత్రవకులజల♦జాతనీహారంబు దినకరకిరణపద్మ♦వనగజంబు
రాజ్యేందిరాదేవి♦రమణీయపటవాసచూర్ణంబు నదనదీ♦శోషణోష్మ
మహితాతపత్రసి♦తాబ్జషండహిమంబు కువలయశ్రీశిరః♦కుంతనంబు
గగనమహీతలా♦క్రాంతలయాంభోధిపూరంబు జయలక్ష్మి♦భూషణంబు

తే. ప్రళయకాలాగ్నిధూమసం♦భాసురంబు
సాంద్ర మాదివరాహకే♦సరవిచిత్ర
మనపహృతచేతనంబు ని♦ద్రాగమంబు
నగణితార్కాంధకారంబు ♦ నగుచు మఱియు. 120

మ. అతపఃకాలసులబ్ధభూగృహఘనై♦యభ్రాంతసర్పాహిరా
ట్తతియై ఋతువిహీనకృష్ణనిశయై ♦ కీలాలహీనాంబువా
దృతువై చూడఁగఁ గేశవాంఘ్రిగతి దాఁ♦బెన్ మూఁడులోకంబులన్
దతవృద్ధిం గని తద్రజంబు దనరెన్ ♦ బాతాళజాతంబు నాన్. 121

చ. పదములనుండి వచ్చె నన ♦ భాస్కరునుండి జనించెనో వియ
త్పదమునుండి వ్రాలె నన ♦ వాయువునుండి వినిర్గమించె నా
నుదయముఁ గాంచె నో దెసల ♦ నూహ యొనర్పఁగ రాక యంతటన్
తుదమొద లేర్పరింపఁగను ♦ దోఁపక పర్వెను దద్రజంబు తాన్. 122

ఆ. పాలకడలినురువు♦భాతిఁ బాండురమైన, తద్రజంబు గ్రమ్మి ♦ దైవవర్త్మ
మభినవోదకంబు♦లాక్రమించినఁ దోఁచు, వికచకువలవనము♦విధిని దెలిగె.

క. అవనీశ! ధూళిధూసర, గవిబింబం బొప్పు విగళ♦ద్రశ్మి యగుచుఁ దా
నవచూలచామరముక్రియ, దివిజాంగనలకు మయ్యెఁ ♦ దెలిపటముగతిన్. 124

క. నరపతిబలభారంబును, గురుతరమును నోర్వ లేక ♦ కుంభిని మరలన్
సురలోకంబున కేగెను, వరధూళిచ్ఛలంబు కైత♦వంబున నృపతీ !. 125

తే. క్రోలి యాతప మెల్లను ♦ గొంతుబంటి
యాఁపుకొన లేక తత్తాప♦ మబ్ధినీటఁ
బడెనో యన భూరజం బెల్లఁ ♦ బడెను జలధి
మృణ్మయంబయ్యె దివసంబు ♦ మేదినీశ !. 126

ఉ. ఇంచుకసేపులోఁ బృథివి ♦ యెల్లను గర్భగృహంబుఁ జొచ్చెనా
మించులయాబ్ధి డాఁగెనన ♦ నీరజాండము దూరె నాఁ బ్రవే
శించె ననన్ మహానసముఁ ♦ జేరె ననన్ విలయాగ్రగర్భమున్
మించె నగోచరం బగుచు ♦ మీఱినతద్రజ మెల్లఁ గ్రమ్మఁగన్. 127

తే. పుస్తమయ్యంబు లన దెసల్ ♦ పొదలె నధిప!
పాంసురూపంబుఁ దాల్చె న♦భస్థలంబు
నేకభూతమయం బయ్యె ♦ లోకమెల్లఁ
దద్రజము గ్రమ్మి యేమందు ♦ ధారుణీశ !. 128

ఉ. అంతఁ బ్రశాంత మయ్యె రజ ♦ మంతయు నాత్మ మదోన్మత్తదు
ర్దాంతమతంగహస్తవివ♦రచ్యుతరదచ్ఛపయఃకణాళి, న
శ్రాంతకటప్రవన్మదకు♦శంబుల, హేషితకీర్ణవాజిలా
లాంతజలంబులన్, గని య♦నంతబలంబును విస్మయంబుతోన్. 129

వ. చంద్రాపీడునిం గని వైశంపాయనుం డిట్లనియె. 130

సీ. రాజాధిరాజు తా♦రాపీడనరపతి గెలువఁడే దేనిని ♦ గెలుతు వింక
సాధింపఁడే దుర్గ♦జాలంబులను భువి వేనిని సాధింపఁ ♦ బూను దింకఁ
గా వాత్మవశములు ♦ గనఁగ నేద్వీపమ్ము లాత్మవశము లేని ♦ నాచరింతు
లోఁగొనఁ డే దెసల్ ♦ లోఁగొందు వేనిని గడియింపఁడే రత్న♦కాండములను

తే. వేని గడియింతు వింక నే♦పృథ్వీపతులు
మ్రొక్క రెవ్వార లావల ♦ మోడ్పుకేలు
సంఘటింపరు; విసరరు ♦ చామరంబుఁ
బూని యెవ్వరు; యువరాజ♦భువనతిలక !. 131

ఉ. బంగరుపట్టిచే వెలుఁగు♦ఫాలతలంబుల నోలగమ్ము న
న్నంగ నొనర్ప రేరు క్షితి♦నాథులు, చిత్తము లేదు దాల్ప రు
ప్పొంగుచుఁ, బాదపీఠిని స♦ముజ్జ్వలమస్తకరత్నరాశి రా
ట్పుంగవు లేరొనర్పరు న♦పూర్వగతిన్ బొడిగాఁగ రాపిడిన్. 182

తే. ఏరు జయశబ్దములఁ జేయ ♦ రెవరిమకుట, పత్రమకరంబు లవదాత♦పాదనఖర
కిరణజాలమ్ముఁ ద్రాగవు ♦ కీర్తనీయ!, యసదె నీతంత్రి విభవంబు ♦ నమలచరిత!.

చ భరతదిలీపముఖ్యనర♦పాలకతుల్యులు పావనాన్వయుల్
గరము చతుస్సముద్రజల♦గాహనసత్త్వము దావలిప్తులున్
ధరణిపు లెన్న సోమపులు ♦ తావకపాదరజంబు మౌళిఁ దా
ల్తురు శుభరత్నభూతిగను ♦ దోషితులై కను వీరె పార్థివా!. 184

చ అపరకులాచలంబు లన ♦ నౌ నరవర్యులు వీరె దాల్చి రి
ద్ధరణిని వీరిసైన్యములు ♦ ధాత్రినరాత్మజ! నిన్నుఁ గొల్చు నం
తరితదిగంతరంబు లయి ♦ ధారుణి యీనెనొ యాకసంబు దాఁ
గురియునొ ప్రక్కనో దిశలు ♦ కోరి సృజించెనొ వాసరంబునాన్. 185

చ. కనఁబడు; నేదిశం గనినఁ ♦ గాంచనమునై బలియిల్లు ప్రక్కనాన్
మనమున నెంచు నిత్తఱి న♦మానబలంబులభార మోర్వ కా
ఘన మగుభారతావహము ♦ త్స్మాతలి యుంచుఁ దలంతు; భూవరా!
యినుఁ డిదె మౌళిదేశముల ♦ నెందుసిడంబులు నా ధ్వజాళులన్. 186

చ తిరుగుచుఁ గౌతుకంబునను ♦ దేజరిలున్; మదసామజోత్కర
త్సురభిలదానవారిఝుర♦తోయధిమగ్నధరిత్రి క్రాంతబం
ధరకులఝుంకృతిధ్వనుల ♦ భాస్కరజాసుతరంగమాలికా
భరకలితం బనంగ నర♦పాలక! యొప్పెడిఁ జూడు మెల్లెడన్. 187

మ. బలసంక్షోభభయంబునన్ దివికి వే ♦ పార్తెంచి వాసించునై
వలినీసంఘములో యనన్ జెలఁగు నీ♦ప్రాంచద్ధ్వజవ్రాతముల్
కలయం గప్పె దిగంతరంబు లివిగో ♦ కంజారిశుభ్రంబులై
పలుకుల్ చాలును బెక్కులేల కనుమా ♦ భాస్వత్ప్రికారంబులన్. 188

చ. సకలకులాచలంబు లను♦సంధులబంధము లెల్ల నూడియున్
వికలము గాదు సైనికుల♦వ్రేఁగున ధాత్రి విచిత్ర మయ్యెడిన్
బ్రకటవసుంధరాభరణ♦భారము సైఁపఁగ లేక యుల్లవా
సుకిఫణకుడ్యముల్ వణఁకి ♦ సోలవు పార్థివ! యేమి వింతయో. 189

చ. అని యిటు వల్కుచుండ నతఁ ◆ డా యువరాజు మనోజ్ఞతోరణా
వనకలితంబు ఘూసమయ◆భాసురసాలసహస్రసద్మవే
ష్టనసితశస్త్రమండపవి◆శాలము నైన నివాసభూమిఁ జొ
చ్చెను దిగి సర్వకార్యములు ◆ చేసె మహీశుఁడు వోలె నచ్చటన్. 140

క. అలసకలనృపులు మంత్రులు, గొలువంగఁ బితఁ బాసినట్టి ◆ క్రొత్తవగవు తన్
గలఁపంగ వివిధకథాగో, ష్ఠులఁ గడపెను దివస మెల్ల ◆ క్షోణీనాథా!. 141

క. తనకయ్యె కనతిదూరం, బున నిహితం బైనమంచ◆మున నైశంపా
యనుఁడును గుఱుఁగటఁ జిత్రా,సనమున భువిఁ బత్రలేఖ ◆ శయనించి దమిన్.

క. వినుచుండ వారితోడను, జననీజనకులప్రసక్తి ◆ సచివుప్రసక్తిన్
దనరంగ నడుమనడుమను, ఘనతరసల్లాపములను ◆ గావించుచుఁ దాన్. 1.8

క. కన కతిగాఢస్వాప, మ్మును దఱుచుగ మేలుకొనియెఁ ◆ బుచ్చె నిశ నుష
స్సున లేచి తద్విధమ్మునఁ, జనె ననవరతప్రయాణ◆సన్నాహములన్. 144

చ. కొలువఁ బ్రతిప్రయాణమునఁ ◆ గోటులు కోటులు గాఁగ వృద్ధియౌ
బలములు; భూమి వ్రయ్యలుగఁ◆ బర్వతముల్ వణఁకంగఁ; గాననం
బులు పొడి గా; సరస్సులును ◆ బూడఁగ; నేరులు వట్టి పోవఁగా
సలుపుచు మిట్టపల్లముల ◆ సామ్యమునం దనరారఁ జేయుచున్. 145

ఉ. ఇచ్చకు వచ్చినట్లు చరి◆యించుచు భీతుల నూఱడించుచున్
మచ్చిక మీఱ; నుద్ధతుల ◆ మానవిహీనులఁ జేసి వంచుకొం
చుచ్చపదాన నున్నతుల ◆ నుంచుచుఁ బ్రోచుచుఁ ద్రాహియంచుఁ దన్
జొచ్చినవారిఁ గంటకుల ◆ శోషిలఁ జేయుచు విక్రమంబునన్. 146

చ. తులువల ప్రేళ్లతోఁ బెరికి ◆ తున్మచు లొంగినరాజపుత్రులన్
నిలుపుచు వారితావులనె, ◆ నిర్భరవృత్తిని గొంచుఁ గానుకల్
సలుపుచుఁ గీర్తనంబులను ◆ శాసనముల్ లిఖయించు చంతటన్
జెలఁగుచు నిల్పుచున్ దనదు◆చిహ్నములన్ జరియించె నెల్లెడన్. 147

తే. తోయధుల నెల్ల బలరేణు◆ధూసరములఁ, జేసె వేలావనంబులఁ ◆ జేసె నుగ్గు
తనదుచారిత్రమంతటఁ ◆ దనరఁ జేసె, నిజయశం బెల్ల జగముల◆నిండఁ జేసె.

తే. అగ్రజన్ములఁ బూజల ◆ నలరఁ జేసె
మునుల నెల్లను బాలించె ◆ మోద మెసఁగఁ

దనప్రతాపంబు చవిచూపె ♦ ధాత్రి కెల్ల
నతనివిక్రమ మే మని ♦ యభినుతింతు. 149

మ. తొలుతం బ్రాచిని నావలన్ జమునిదెసన్ ♦ దోయాధినాథాశ నా
వల నీశానునిదిక్కుఁ గెల్చె నట న♦ప్పార్థాత్మజుం డార భూ
తల మెల్లన్ జతురబ్ధిఖాతపరిఖా♦ధానంబు మూఁడేండ్లలో
వల స్వాయత్త మొనర్చె ద్వీపములతోఁ ♦ బట్టించె శంఖంబులన్. 150

చ. పిదప సమస్తలోకములఁ ♦ బేర్వలయంగ జయించి యోలినిన్
వదలక భూప్రదక్షిణ మ♦వారితవృత్తి నొనర్చి రాజతా
ద్రిదరిని హేమకూటమునఁ ♦ ద్రిమ్మరువ్యాధుల కెల్ల వాసమై
పొదలు సువర్ణపత్తనముఁ ♦ బూర్వసముద్రసమీపవర్తినిన్. 151

ఉ. ముట్టడివేసి పట్టుకొని ♦ భూతల మెల్లఁ జరించి శ్రాంతమై
నట్టి సమస్తసైనికచ♦యంబును సేదగొనంగ డింపి యు
ప్పట్టునఁ గొన్నినాళ్ళట ని♦వాసము చేయుచు నుండి యొక్కనాఁ
డుట్టిపడంగ వేఁటతమి ♦ యుల్లమునం జన గుఱ్ఱ మెక్కి తాన్. 152

-చంద్రాపీడుఁడు కిన్నరమిథునమును జూచుట.-

క. చని యడవి సంచరించుచుఁ, గనియెను నలవొక నచట ♦ గ్రావాగ్రతలం
బుననుండి భువికి డిగుచుం, డినకిన్నరమిథునమున్ వి♦నిశ్చలదృష్టిన్. 153

క. కని దానిసొబగు మునుఁ దాఁ, గనినట్టిది గాక మదికిఁ ♦ గౌతుకమును గూ
ర్చిన దానిఁ బట్టువేడుకఁ, జననిచ్చను దత్సమీప♦సరణికి హాయమున్. 154

ఆ. దానిఁ గని యపూర్వ♦మానవదర్శన, జాతభీతిఁ బఱవ♦ సాగె నదియు
దానివెంటఁ బార్ష్ణి ♦తాడనద్విగుణిత, జవహాయంబుఁ బఱపి ♦ చనియె నతఁడు

ఆ. తనబలంబు నెల్లఁ ♦ దక్కి యొక్కఁడె తాను
నరిగె దానివెంట ♦ ననుసరించి
యిచటఁ జిక్కుఁ జిక్కు ♦ నిటఁ జిక్కు ననునాశ
యీడ్చికొనుచుఁ బోవ ♦ నినసుతుండు. 156

ఆ. అతిజవాశ్వఁ డగుట ♦ నరిగెను బదియేను
యోజనముల నొకము♦హూర్తమునను
నేకపదమునట్టు ♦ లెక్కఁ దన్మిథునంబు.
సమ్ముఖాగతోరు♦శైలకోటి, 157

తే. కనుఁగొనుచునుండ నదియు నాత్మాధరాగ్ర
మొక్కటయు రాకుమారుండు మెల్లమెల్లఁ
దదనుగత మైనదృష్టిని దప్పఁ జేసి
పోవఁగా లేక తద్దుర్గభూమియుండు. 158

తే. సముపజాత శ్రమస్వేదజలకణాంచి
తంబు నింద్రాయుధంబును దన్నుఁ గాంచి
తనకుఁ దా నవ్వకొని కొంతతడవు తాళి
యిట్టు చింతింపఁ దొడఁగె నాయినసుతుండు. 159

చంద్రాపీడుఁడు కిన్నరమిథునముఁ బట్టుకొన లేక తనమనమునఁ జింతించుట.

ఉ. ఊరక కష్టపెట్టితిని యుల్లము బాలునిమాడ్కి నేమి చే
కూరును దీనిఁ బట్టుకొనఁ గుంభిని నుండు న నిట్టిబాలిశుం
డార నిరర్థకక్రియల నాదట యేము రియునర్చితిఁ వృథా
యార మదీయహాథ్య మకటా! చెడెఁ బ్రస్తుతకార్యకార్యముల్. 160

ఉ. పట్టినఁ గిన్నరద్వయముఁ బాటిలు నేమి మహాఫలంబు నేఁ
బట్టక యున్న నే మగును బాడరె సత్ఫలకార్యజాలముల్
గట్టి! ముగింప నైతి గురుకార్యము నింకను మిత్రకార్యముఁ
బెట్టితి నట్టె రాజవిధిఁ బెట్టితి పెన్కను నేమి చేసితిఁ. 161

సీ. కా దింక వచ్చినకార్యంబు నావిష్ణుగతి వీడి పరివారగణము లెల్ల
నేల యేతెంచితి నింతదూరము వృథ యనుసరించితి నేల యశ్వముఖులఁ
దలఁచుకొన్నను నాకె గలుగును హాసంబు కరము సత్యంబుగాఁబరుల కట్టు
లెఱుఁగ పెన్నంటి నన్నెంచునాపరివారంబు నట వీడి వచ్చినదియు
తే. నతిజవేంద్రాయుధము తెచ్చె నౌర నిమిష
మాత్రమున వచ్చునప్పుడు మామకాశ్వ
వేగమునఁ గిన్నరయుగనివిష్టదృష్టి
నగుట నేమార్గమున వచ్చె నదియు నెఱుఁగ. 162

చ. అవిరళవృక్షశాఖలను నల్లినతీవలగుంపుచే ననే
కవిధనికుంజపుంజములఁ గాఁడవిఁ నిపతజ్ఝరచ్ఛట
ప్రవికటమందు మార్గమును భావన చేయఁగ రాదు నింక నే
నవిదినిఁ బోవువాఁడఁ బరివారమునొద్దకు నక్కటక్కటా!. 163

ఉ. మానిసిపుర్వు యత్నమున ♦ మానక యెంత పరిభ్రమించినన్
గానఁగ రా దెవం డిఁకను ♦ గన్పడఁ జేయు సువర్ణపత్తనం
బేను దదుత్తరాళిఁ గల ♦ దీయిలసీమయు దాని దాఁట ని
ర్మానుష కాననం బవల ♦ రాజతశైలము నంచు వింటిఁ గా. 164

చ. ఇది రజతాద్రి యొక్కరుఁడ ♦ యేఁ జనఁగావలె నిప్పు డూహచేఁ
బదిలముగాఁ గృతాంతుదెసఁ ♦ బట్టి కటా! తనతప్పిదంబుఁ దా
వదలక పొందఁగావలయు ♦ వందురిటన్ వృథ యంచు గుఱ్ఱమున్
బద మనుచున్ మరల్చెఁ దన♦వామకరంబునఁ బట్టి కళ్లెమున్. 165

వ. త్రిప్పి మగుడ నిట్లని చింతింపఁ దొడంగె. 166

క. దినలక్ష్మీరళనామణి, యనువున భాస్కరుఁడు భాసు♦రాస్త్రోగ్రుండై
కనఁబడు నంబరమధ్య, మ్మున నిదె యింద్రాయుధమును♦బూనెను శ్రమమున్.

ఉ. కావున దీని నించు కిట ♦ ఘాసము మేయఁగ నిచ్చి నీళులన్
ద్రావఁగ నిచ్చి యేటనో ప్ర♦దంబుననో సెలయేటనో యిఁ కే
కావుననైన స్నానమును ♦ దద్ద నొనర్పఁగఁ జేసియున్ శ్రమున్
బోవఁగఁ జేసి నేను జల♦మున్ గొని యొక్కడఁ జెట్టునీడలోన్. 168

ఉ. ఇంచుక విశ్రమించి యట ♦ నేగెద నంచు జలంబులన్ గవే
షించుచు సారె కిట్టటులఁ ♦ జేరుచుఁ జూచుచుఁ జూడ్కులం బ్రసా
రించి యిసుంత ముందరఁ గ♦రివ్రకరంబులు నీరు గ్రోలి యే
తెంచినమార్గముం గనె సు♦దీర్ఘపదోత్థితపంకసక్తమున్. 169

సీ. సమృణాలనాళాంబు♦జాతకల్మాషిత మార్ద్రశైవలపల్ల♦వాంచితంబు
కువలయకైరవ♦కోరకచ్ఛురితంబు ఖండితసుమగుచ్ఛ♦కర్బురంబు
సుత్థాతపంకాంకి♦తోల్లసచ్ఛాలూరకందరాకీర్ణప్ర♦కాశితంబు
నభినవసుమసౌర♦భాంచితశ్యామలమదజలసేచన♦మండితంబు

తే. దళితకుసుమోపవిష్టాళి♦కులవిలసిత, వనలతాకృత్తంబు నయినత♦ద్వర్త్మ మంటి
యటజలాశయ మొండుండు♦నంచునరిగె, రజతగిరి క్రిందిత్రోవనా♦రాజసుతుఁడు.

తే. అధిప! తన్మార్గవిభవంబు ♦ నభినుతింపఁ, దరమె బహుళశిలాతల♦భరిత మాట
విరళతరతృణోలుపరాజి♦విశ్రుతంబు, గంధపాషాణపరిమళ♦బంధురంబు. 171

తే. తలలు పైకెత్తి చూడంగఁ ♦ దనరి మిగుల
నవిరళము లయ్యెఁ గొమ్మల ♦ నలర కుంట

విరళములువోలెఁ జూపట్టు ♦ సరళసాల
సల్లకీవృక్షవాటులఁ ♦ జారుతరము. 172

తే. వనమతంగజపాటిత♦వరమనశ్శి, లారజఃపింగళంబును ♦ లలితకపిల
సైకతస్థలరమ్యంబుఁ ♦ జారుచమర, మృగమదమృగీఖురావళి♦మిశ్రితంబు.

తే. పత్త్రభంగమ్ములటువోలె ♦ వక్రములయి
ఖచితము లనంగ నొప్పెడు ♦ గ్రావభేద
కస్తబకములు నడుమను ♦ గ్రాలుశిలలఁ
బుష్పరసవాహినులఁ గడు ♦ భూషితంబు. 174

చ. సతతము రాలు గుగ్గులురసంబున నగ్రతలత్ఫురచ్ఛిలా
జతురసవాహినిన్ దడిసి ♦ సౌరభమున్ వెదజల్లు జాల్ల సం
గత మయి టంకనాశ్వఖుర♦ఖండితశాశరజః ప్రకీర్ణమై
తతగిరికాలిఖాతబిల♦దండవికీర్ణసువర్ణచూర్ణమై. 175

చ. తనరి యరణ్యపంచజన♦దంపతు లెప్పుడు నాడుకందరా
వనములఁ బ్రస్తరాగ్రముల ♦ నర్మిలి నుండుచకోరదంపతీ
వనముల నొప్పుతత్సరణి ♦ వారక యించుక దూర మేగి తాఁ
గనియెఁ దదుత్తరాళిఁ దరు♦ఖండము నొక్కటి సాంద్రదీర్ఘమున్. 176

చ. కుసుమరజఃకషాయమయి ♦ కూడి జలంబుల శీతలంబునై
యొసఁగుచు శీకరంబులను ♦ నింపుగ మోయుచు మెల్లమెల్లనన్
మసలుచు వచ్చు చందనస♦మం బగువారితరంగమాలికా
శ్వసనము గాఁగిలింపఁ దను ♦ సమ్ముఖ మై చనుదెంచి యాదటన్. 177

తే. కమలమధురస మానీ యా♦కంఠముగను
మదముచే సొక్కి సోలుచుఁ ♦ బొదలుచున్న
రాజహంసలు శ్రుతిహారి♦రావములను
బిలువఁగాఁ జొచ్చెఁ దత్తరు♦వీథి నతఁడు. 178

తే. చొచ్చి యాతరుఖండంబుఁ ♦ జోద్య మగుచుఁ
దనరుతన్మధ్యసీమను ♦ ధరణి దేవి
స్ఫటికమణిభూమిగృహము నాఁ ♦ బరఁగు నొక్క
రమ్యకాసారమును గాంచె ♦ రాజసుతుఁడు. 179

అచ్ఛోదసరోవరవర్ణనము

తే. తనరు నచ్ఛోద మనుపేర ♦ వనధు లెల్ల, నిర్గమించెడు స్రోవనా ♦ నగడిలీన
తుహినశైలంబునా నది♦తోఁచుచుండు, జలవిహంగమసంరావ♦కలితమగుచు.

మ. జల మైనట్టిహరాట్టహాసకమొ కా♦సారాకృతిం గన్నని
ర్మలలోకత్రయపుణ్యసంచయమొ యా♦ప్రాచేతసాదర్శమో
సలిలాకారవిదూరశైలకులమో ♦ చంద్రాతపస్యందమో
సలిలీభూతహిరణ్యపర్వతమొ యా♦శాచక్రనిష్యందమో. 181

చ. తెలియదు తత్సరోవరము ♦ తేజరిలున్ శరదభ్రబృందముల్
జలములుగాఁ గరంగి యొక♦చక్కినిఁ జేరెనొ మానిమానసం
బుల మృగలోచనప్రభల ♦ ముత్తెపుఁగాంతుల సద్గుణంబులన్
సలిపిరొ నాఁగ స్వచ్ఛతను ♦ జాల వెలుంగుచు నుండు భూవరా!. 182

మ. కలయ న్నిండియు లోన స్పష్టమయి తాఁ ♦ గాన్పించుటన్ సర్వమున్
జెలఁగున్ నిర్మల మైనమాడ్కిఁ జలవీ♦చీశీకరాసారపాం
సుల జన్మించిన యింద్రచాపశత మె♦చ్చో దాని రక్షించు నాన్
వెలయున్; గాననశైలఋతుమహిజా♦నీకంబుతో లోకముల్. 183

మ. ప్రతిమావ్యాజమునన్ నిజోదరమునం ♦ బద్మాక్షుమాడ్కిన్ సదా
యతులశ్రీ భరియించుఁ, బ్రత్యహము న♦య్యంభోజగర్భుండు త
న్నుతనీరంబులఁ ద్రావఁ గోంచుఁ జను సం♦తోషంబునన్ గుండికన్
సతతంబున్ గొలువంగ వత్తు రటకున్ ♦ సంధ్యన్ మహర్షుల్ దమిన్. 184

ఉ. చేరువ నున్నరౌప్యగిరి♦శృంగమునుండి దిగంగఁబారి వే
సారులు స్నాన మాడఁగను ♦ శంభుఁడు వచ్చుచునుండుఁ దచ్ఛిర
స్తారకనాథనిస్రుతసు♦ధారస మర్ధకపోలసత్ప్రభా
పూరనిభంబు చేరి యిటఁ ♦ బూతజలంబులఁ జేయుచుండెడిన్. 185

చ. దరికిఁ గుఱంగటం బొలిచి ♦ దట్టములై ప్రతిబింబితంబులై
పరఁగుతమాలవృక్షవన♦పంక్తులు గ్రమ్మఁగ నంధకారబం
ధురజలభాగముల్ చను న♦ధోభువిద్వారములో యనంగ భూ
వర! పగలున్ నిశాభ్రమను ♦ వందురు నందు విరాళి జక్కవల్. 186

వ. మఱియును 187

సీ. తఱుచుగా సావిత్రి ♦ తాన మాడి దినంబుఁ గొనిపోవునుసహస్ర♦వనజములను
గుంపులుగుంపులై ♦ గూడి యిచ్చను వచ్చి స్నానంబుగావింత్రు♦సప్తఋషులు

కల్పలతావల్కాండంబు లనిశంబు నుతుకుచుందురు సిద్ధ♦సతులు గ్రుంకి
ధనదునంతఃపుర♦వనితలు సతతంబు సఖులతోఁ గావింత్రు ♦ సలిలకేళి
తే. వరుణహంసంబు లొకచోట ♦ వనజపుష్ప
రసముఁ దమిఁ గ్రోలుచుండు జ♦రన్మృణాళ
దండముల నెల్లఁ బెకలించి ♦ తాఱుమారు
చేయుచుండును దిక్కరుల్ ♦ చెలఁగు చోకట 188
క. హారవృషభం బొకపట్టున, దరిఁ గోరాడుచుఁ జెలంగుఁ ♦ దనశృంగములన్
విరియఁగఁ గొమ్ములఁ జిమ్ముచుఁ, బరఁగునునురువెల్లజముని♦వారువమొకచోన్.
ఆ. పాండుధార్తరాష్ట్ర♦పక్షవిశోభితం, బగుచు భారతంబు♦పగిది నొప్పు
మదనుధ్వజమువోలె♦మకరాంచితంబయి, పరఁగుచుండుఁ గనుల♦పండువగుచు.
ఆ. అమృతమథనవేళ♦యట్టులు శితికంఠ, పీయమానవిషము ♦ ప్రీతిమీఱ
ననిమిషాక్షరుచిర♦మమరలోకంబు నాఁ, బుండరీకయుక్తిఁ ♦ బోలు నటవి.
సీ. కద్రువచనుదోయి♦కరణి నాగసహస్రపీతపయోరాశిఁ ♦ బెంపుమీఱు
మలయాచలముమాడ్కి ♦ మంజులచందనశిశిరవనంబునై ♦ చెలఁగుచుండుఁ
గంసబలముమాడ్కిఁ ♦ గమనీయమధుకరకువలయాపీడమై♦కొమరుఁ గాంచు
బాలకృష్ణచరిత్ర♦పగిదిఁ దీరద్రుమహారికృతజలపాత ♦ మగుచుఁ దనరు
ఆ. నురగకులమునోజ ♦ నుజ్జ్వలశతపత్ర, పద్మభాసురమయి ♦ పరఁగుచుండుఁ
గడునసాధుహేతు♦గతి నదృష్టాంతమై, యలరు నాసరస్సు ♦ నవనినాథ !.
క. కనినంతనె యాకొలనును, జనియెను శ్రమ యెల్ల నంత ♦ క్ష్మాపతిపుత్త్రుం
డనుకొనఁ దొడఁగెను నిట్లని, మనమునఁ గడు నద్భుతంబు ♦ మల్లడిగొనఁగన్.
క. హయముఖయుగానుగమన, మ్మయినను నిష్ఫలము నాకు ♦ నయ్యె సఫలమా
రయ నీసరస్సుఁ గాంచుట, నయితిఁ గృతార్థుండఁ గంటి ♦ హర్షావధినే. 194
ఉ. చూచితిఁ జూడఁగాఁ దగిన♦చోటులయంతము వీక్షణీయముల్
చూచుటఁ గాంచు సత్ఫలము ♦ చూడ్కులకున్ సమకూరెఁ బూర్ణమై
చూచితిఁ బ్రీతిసంజనన♦శోభితపారముఁ గన్నులారఁగాఁ
జూచితిఁ గా మనోజ్ఞముల ♦ చొక్కపుటొడ్డును నేఁడు హో భళీ. 195
ఉ. ఈసరసీజలంబు స్పృశి♦యించి సుధారసమున్ స్పృశించెద న
బ్జాసనుఁ డేల వ్యర్థముగఁ ♦ జాలశ్రమంపడి యిన్మడించెఁ దాఁ
జేసినచేత నియ్యదియుఁ ♦ జేయఁగఁ జాలుఁ బ్రమోద మెంతయున్
భాసిలఁగా సమస్తకర♦ణంబులకున్ సుఖశోభ వర్ధిరా. 196

చ. కనులకుఁ బ్రీతిఁ గొల్పుఁ గడుఁ ♦ గ్రాలుచు నిర్మలతన్ మనోజ్ఞమై
తనరఁగఁ జేయు సౌఖ్యమును ♦ దాఁకినఁ జల్లఁదనాన మేనికిన్
దనుపును ఘ్రాణమున్ వికచ♦తామరసోజ్జ్వలగంధసంగతిన్
జెనుచు మరాళరావముల ♦ వీనులకుం బ్రమదంబు పెల్లుఁగన్. 197

ఉ. స్వాదుత నాలుకం దనుపు; ♦ శంకరుఁ డీరజతాచలంబుపైఁ
బాదుకొనంగ నేల యెడఁ♦బాయక యెప్పుడు నీసరస్సునం
దాదట మిక్కుటం బగుట ♦ హా తెలిసెన్ లవణాబ్ధికాయితన్
శ్రీదయితుండు గోరఁ డిఁక ♦ జేరఁడు దీనిఁ బరిత్యజించి తాన్. 198

చ. కలుగదు తొల్లి యీసరసి ♦ కల్గిన నాతొలివందిముట్టెచేఁ
గలఁగినధాత్రి తా నలయ♦గస్త్యనిపీతసమస్తతోయమున్
జలనిధిఁ జొచ్చు నేల బలి♦సద్మము నంటి యగాధవారిచే
నలరెడుదీన డాఁగినస♦హస్రవరాహము లైన నేఁచునే. 199

చ. కమలజుసృష్టికిం దొలుతఁ ♦ గంజభవాండము లమ్మయంబులం
చు మదిఁ దలంతు నవ్వి యొక♦చోటను జేరెను నీసరస్స్వరూ
పమున; యుగాంతవేళ జల♦వాహము లిందలినీటిబొట్టునే
తమ మునుఁగంగఁ జేసెడిని ♦ సంతతదుర్దినబంధురంబులై. 200

వ. అని తలపోయుచు నతండు. 201

సీ. విద్యాధరోద్ధృత♦వికచకైరవసుమార్చితవాలుకాలింగ♦చిహ్నితంబు
నుపకూలగతవృష♦దుపవిష్టజలనరసేవ్యమానాతప♦శ్రీయుతంబు
వరవసిష్ఠమహర్షి ♦వరవర్ణినీదత్తదినకరార్ఘ్యారుణ♦వనజలసిత
మవకీర్ణభసితస♦ముద్ధూర్యమాణకోష్ఠగణచయోన్మూలన♦కణకలితము
తే. కఠినపాషాణశకలసై♦కతమయంబు, దీర్ఘపాదానుమితతృషా♦ర్దితగిరీంద్ర
కన్యకాశ్వావతారమా♦ర్గంబు నైన, తత్సరోవరదక్షిణ♦తారమునకు. 202

ఉ. పోయి తురంగమమ్ము డిగి ♦ పుచ్చఁగఁ బల్లము నేలఁ బొర్లి వే
పాయ శ్రమంబు లేచి గొని ♦ వచ్చిక డిగ్గి సరోవరంబులోఁ
దోయము లిచ్చఁ గ్రోలియునుఁ ♦ దోఁగియు వచ్చినదాని నొక్క ద్రు
చ్ఛాయను దీసి కళ్లెమును ♦ స్వర్ణమయంబగుత్రాటఁ గాలికిన్. 203

ఉ. బందము వైచి కోసి కర♦వాలమున న్నవఘాసజాలమున్
ముందర వైచి యుంచి దిగి ♦ పూతకరుం డయి తత్సరోవరం

బందు జలంబు లాని కడు♦పాఱఁగఁ జాతకముంబలెం దమిం
జెంది రథాంగకంబుక్రియఁ ♦ జెన్నుఁ దలిర్చుమృణాళఖండముల్. 204

ఉ. చేరి నవీనభగ్నముల ♦ శీతలవారికణాంచితంబులన్
జారుమృణాళకంబులను ♦ సారసపత్త్రములన్ శిలాస్థలిన్
భూరిలతాగృహంబునను ♦ బొందిక ప్రస్తర మేర్పరించి భూ
దారసుతుండు పండె నుప♦ధానము చేసి నిజోత్తరీయమున్. 205

చంద్రాపీడుఁ డమానుషగీతధ్వనిని వినుట.

ఉ. అంత నొకింతసేపునకు ♦ నాసరసీధనదాశనుండి య
త్యంతమనోజ్ఞగానని♦నదం బొకఁ డద్భుతమై విపంచికా
తంత్రులఝంకృతిం గలసి ♦ తద్దయు వీనుల కింపుపెంపుచున్
సంతసిలంగ మానసము ♦ చయ్యన వచ్చె నమానుషక్రియన్. 206

ఉ. ఆనినదంబుఁ దొల్తఁ దన♦యశ్వము కంధర మెత్తి గ్రాసమున్
మాని వినిశ్చలం బగుచు ♦ మ్రాన్పడినట్లుల యాలకింపఁగా
వీనుల నాదెసం బఱపి ♦ వీనులవిందుగ నాలకించి భూ
జానికుమారసుండు గడు♦సంభ్రమ మొప్పఁగ నబ్బురంబునన్. 207

చ. విగతజనాటవీస్థలిని ♦ విస్మయ మయ్యెడి నిట్టిగీత మే
పగిది జనించె నంచు మదిఁ ♦ బాఱిన వేడుక లేచి చూడ్కులం
దగఁ బరఁగించె నద్దెసకె ♦ కార్కొను నద్దెస గీతికారవం
బగపడ దయ్యె నేమియును ♦ నద్దిన దూరము గాన నెంతయున్. 208

చ. వినఁబడ సాగె కేవలము ♦ వీనులవిం దయి యానుగీతమే
మనసునఁ బొంగుహర్షమును ♦ మానఁగఁ జాలక యానుగీతికా
జనన మెఱుంగువేడుకను ♦ జయ్యనఁ బల్లముఁ బెట్టి యశ్వమె
క్కి నరవరాత్మజుండు చనెఁ ♦ గ్రేళ్లురకన్ మునుముందు కోరికల్. 209

క. అలగీతముపైఁ బ్రీతిని, మెలఁగుచు మునుచనెడు కాన♦మొకములు త్రోవం
దెలుపఁగఁ బ్రార్థింపక యే, కొలనికిఁ బడమరగ నుండు ♦ కుసుమవనమునన్.

క. ఏడాకులనఁటితరువులఁ, గూడిన యేలాలవంగ♦కోమలలతలం
జూడ నయి వకుళవాటిక, పోఁడిమి లవలీనికుంజ♦పుంజంబులలోన్. 211

క. అళికులనినాదముఖరిత, సలలితదిఙ్నాగదాన♦సరణి యనంగాఁ
బొలిచెడుతమాలవీథుల, మెలఁగుచు గీతంబు గుఱిచి ♦ మఱియతఁడు చనెన్.

సీ. స్వచ్ఛనిర్ఝరజల♦శీకలజాలంబులఁ గని జడత్వము; భంగ♦కాండములను
సంక్షుభితంబుల ♦ సలిపి షణ్ముఖశిఖిశిఖలఁ జుంబనములఁ ♦ జెలఁగఁ జేసి
యుత్తరకురుసీమ ♦ నొప్పెడు నువిదల కర్ణోత్పలము లంటి ♦ గారవించి
యంబికచెవికమ్మ ♦ నలరెడు చిగురులఁ బట్టి చక్కఁగ దిద్ది ♦ భవుని తేజి
తే. వేయురోమంథడిండీర♦బిందుచయముఁ
దలను ధరియించి పుష్పాడిఁ ♦ దాన మాడి
మందగతి వీచుకైలాస♦మారుతమ్ము
లెదురుగా వచ్చి స్వాగత ♦ మీయఁ దనకు 213

వ. సమ్ముదితస్వాంతుఁడయి యాచంద్రాపీడుండు కొంతద వ్వరిగి యాగీతం బేతెంచినస్థలంబుం జేరి యందుఁ జంద్రప్రభ నామకసరోవరంబునకుఁ బశ్చిమతీరంబునఁ గైలాసపాదంబునకుం గుఱంగట, 214

శూలపాణి సిద్ధాయతనవర్ణనము.

సీ. మరకతమణులట్లు ♦ హారితంబులై హారిహారీతరుతిమనో♦హరము లగుచు
సంభ్రమద్బంభర♦జాలనఖంబుల విదళితకుట్మల♦వితతు లగుచు
మదపికకబళిత♦మంజులసహకారకోమలపల్లవ♦కోటు లగుచు
మత్తషట్పదకోక♦మధురవవాచాలితరసాలకలికాయు♦తంబు లగుచు
తే. సచకితచకోరచుంబిత♦చారుమరిచ, పల్లవోల్లసితంబులై ♦ పరఁగు చెవుడు
శుకశతముఖనఖాగ్రవి♦శకలితఫల, భాసురములయి సాంద్రతఁ ♦ బరిఢవిలుచు.

వ. మఱియు. 216

క. ఫలభారవినమ్రములై, చెలఁగెడు దాడిమకులాయ♦సీమలయందుం
బొలుపుగ నీనిన చటకా, కులములు రమ్యంబు లగుచుఁ ♦ గుతుకం బెసఁగన్.

క. సంపెగపుష్పాడిరాసుల, సొంపుగఁ బింజరము లయిన ♦ సుకపింజలముల్
నింపుగ మెసఁగెడు పిప్పల, గుంపుల నొప్పారిసొగసుఁ ♦ గురియుచు మఱియున్.

క. కుసుమరజోరాసులచే, నెస చిత్రపువర్ణములను ♦ నెనసినఘనసా
రసముల కావాసములై, యొసఁగుచు నాకాశమంటి♦యొలమి నలరుచున్.

క. జలధరజలలుబ్ధములయి, కళవళపడి మోసపోయి ♦ కడుదైన్యమునన్
విలపించుముగ్ధచాతక, ముల నాదకలితతమాల♦పుంజము లగుచున్. 220

క. కరికలభలూనపల్లవ, పరిగతలవలీలవంగ♦వలయము లగుచుం
బర్గఁగుచు నవిరళఫలచయ, భరనమ్రసునారికేళ♦వనతతు లగుచున్. 221

క. అకరోరపర్ణపుటపూ, గకుజాతస్ఫీతంబు లగుచుఁ ◆ గనులకు విందై
ప్రకటితము లైన కలికా, నికరంబుల నెల్లయెడల ◆ నిండి చెలఁగుచున్. 222

క. మదముఖరకేకిమధురని, నదములు సతతంబు నడుమ ◆ నడమఁ జెలఁగఁగాఁ
బొదలుచు, గాలికిఁ గదలెడు, మృదుకదళీదళము లెపుడు ◆ మెల్లఁగ వీవన్.

క. నూతనయావనమత్తక, పోతచ్ఛదపాదభగ్న ◆ పుష్పగుళుచ్ఛో
ద్ద్యోతితము లగుచు; విహగమ, శాతముఖోద్దళితచూత ◆ చారుఫలము లై.

క. తనరుచుఁ; గైలాసతరం, గిణుల తరంగములు పాఱి ◆ గీల్కొన్న విశా
లనుతపులినస్థలమ్ములు, పౌనరారఁగ నడుమ నడుమఁ ◆ బొదలుచు మిగులన్.

క వనదేవతాకరతలము, లనఁగ నలక్తాంబులవస ◆ మాక్తంబులు నాఁ
దనరెడు కోమలకిసలయ, వనముల ధరియించి సొంపు ◆ భాసిల్లఁ గడున్.

క. తిని గ్రంథిపర్ణకబలముఁ, గని నిర్భరహర్ష మొదల ◆ గాఢస్వాపం
బును మూలంబులఁ దవిలిన, ఘనచమరీమృగకులంబు ◆ కాంతిఁ గొలువఁగన్.

క. చెలఁగెడి బహువిధపాదప, ములు కర్పూరాగరుప్ర ◆ ముఖములు క్రందై
యలరెడిఁ గడు; నింద్రాయుధ, ములు నాఁగ ఘనావళులకు ◆ ముఖ్యవసతులై.

సీ. చొర నీక దినకర ◆ కరముల శీతలాంతరములై చనుఁగుము ◆ దంబులట్లు
తతసుసన్నిహితవే ◆ త్రాసనంబుల నొప్పి పరఁగును భవనతా ◆ వసులమాడ్కి
లాలితోద్యత్ప్రవా ◆ లలతాంకురము లయి తనరు నంబుధిసైక ◆ తములపగిది
సకలౌషధీపుష్ప ◆ సత్ఫలయుతములై యలరును నభిషేక ◆ జలములట్లు
తే. తనరుఁ బ్రాసాదములమాడ్కి ◆ ఘనకపోత
యుతము లయి యొప్పు రుద్రుల ◆ యొప్పిదమున
నాగలతికానిబద్ధత ◆ నవ్యభంగిఁ
బొదలు రాజేంద్ర! మఱియు నా ◆ భూరుహములు. 229

క. ఆతరువుల మధ్యంబున, నాతత మయి జ్యోత్స్నవోలె ◆ నవదాతం బై
చేతోమోద మొనర్చెడు, భూతేశ్వరునాలయంబుఁ ◆ బొడగని నతిఁదున్.

క. కని పవనోద్ధూతమ్మయి, చనుదెంచెడు కేతకీర ◆ జంబున సితమై
తనువెల్లఁ దనర శివద, ర్శనహేతువిభూతినోము ◆ సల్పఁ గడఁగె నాన్. 231

క. దేవాలయప్రవేశన, పావనపుణ్యములు తన్నుఁ ◆ బైకొనియెనొ నా
భూవిభుపుత్త్రుఁడు చొచ్చెను, నావిధుశేఖరుగృహంబు ◆ నడరెడుభక్తిన్.

ఉ. స్తంభచతుష్టయంబుగల ♦ స్ఫాటికమండపికం బ్రతిష్ఠితుం
   శంభుఁ జతుర్ముఖుం గనియె ♦ సర్వజగత్ప్రణతాంఘ్రిపంకజుం
   శుంభదశేషలోకగురు♦శోభితమౌక్తికలింగుఁ బ్రాపితా
   రంభుని స్వర్ధునీవికచ♦రమ్యసితాంబురుహార్చనాంచితుం. 283
ఉ. అప్పుడె కోసి తెచ్చిన త♦దబ్జము లూర్ధ్వవిపాటితంబులై
   యొప్పెడుఁ జంద్రఖండముల ♦ యోజను శేషఫణాళిచుట్టుల
   ట్లొప్పుచుఁ బాంచజన్యమున ♦ కుద్దియకారులు నాఁ దనర్చుచుం
   జొప్పడు క్షీరవార్ధిహృది♦చొప్పున నార్ద్రపయఃప్లుతత్తులై. 284
వ. అందు. 285

మహాశ్వేతావర్ణనము.

క. అలశివు దక్షిణవదనముఁ, గొలుచుచు బ్రహ్మాసనమునఁ ♦ గూర్చుండి మదిం
   దలఁచుచు శివు నెదురై భూ, తలమున నిలుచున్నయొక్క♦తన్వం గాంచెం.
సీ. ప్రళయవేళను బొంగి ♦ పాలుక్షీరాంబుధివారిపూరముమాడ్కిఁ♦బాండురంబు
   పాదపాంతరములఁ ♦ బ్రవహించుస్వర్ణదీస్రోతంబువేణినా ♦ శోభితంబు
   చిరకాలసంచిత♦వరతపోరాశి నా నాశాంతరాళసం♦వ్యాప్తంబు
   ప్రోవయి భూస్థలిఁ ♦ బొందినరజతాద్రిరమ్యదీధితులు నా ♦ రాజితంబు
తే. దానిదేహప్రభాపూర ♦ మౌనరేంద్ర!
   సగిరికాననతత్ప్రదే♦శంబు నెల్ల
   దంతమయముగ నొనరించెఁ ♦ దత్ప్రభాళి
   ద్విగుణిత మొనర్చె రజతాద్రి♦తేజ మెల్ల 287
తే. చూచువారలమనమును ♦ జొచ్చి నేత్ర
   పథమునను లోనఁ దత్ప్రభా♦పంక్తి నామె
   ధవళముగఁ జేయుఁ; దత్ప్రభా♦స్థగితదేహ
   యగుచు స్ఫాటికగృహాగత♦యట్లు మఱియు. 288
తే. విమలచీనాంబరములోన ♦ నిమిడినట్లు, లద్దమున సంక్రమించిన♦యట్లు దుగ్ధ
   జలధిజలమగ్న మైనట్లు ♦ శారదాభ్ర, పటలి గప్పినపగిది న♦స్ఫుటశరీర. 289
తే. పంచభూతమయంబులై ♦ పరఁగు ద్రవ్య, ములను బోవిడి కేవల♦లలితధవళ
   వస్తుసమితిని ధాత యా♦వనితఁ జేసెఁ, గాక యుండిన నెల్లనై ♦ గ్రాలు నెట్లు,
చ. ప్రియుఁ బ్రతికింప నీశ్వరుని ♦ ప్రీతిగడించుటపొంటె సేవకై
   ప్రియపడి వచ్చినట్టి మరు♦ప్రేయసి నా నలరాహుండాడికిం

భయపడి చంద్రశేఖరుని ♦ పజ్జ వసించెడి చంద్రరేఖ నా
మయిని ధరించినట్టితఁడు ♦ మాసతిమానసశుద్ధి రేమొ యనన్. 241

వ. మఱియు. 242

చ. హరునిగళాంధకారమును ♦ నట్టె యడంపఁగఁ బుట్టినట్టి జ్యో
త్స్నరహి శరీర మెత్తిన వృ♦షధ్వజుధూళినభూతిరేఖ నా
హరునికృతాంతదిగ్వదన♦హాసము బాహ్యధరాస్థితంబు నాఁ
బరఁగు సమానుషాకృతినిఁ ♦ బార్థివ! యాసతి నిర్మమాత్మ యై. 243

వ. వెండియు. 244

సీ. పుడమికిదిగినట్టి ♦ బ్రాహ్మతపస్సిద్ధి, మేనుఁ దాల్చినముని ♦ ధ్యానగరిమ,
సప్తలోకభ్రమ♦సంజనితశ్రమశ్రాంతాదియుగవిధి♦చారుకీర్తి,
కలినష్టధర్మశో♦కగృహీతవనవాస మగు త్రయి, ధవళిమ♦యవధిసీమ,
యతివరూపముఁ దాల్చి ♦ యలరెడునాగామికృతయుగోజ్జ్వలబీజ♦కేవలంబు,
తే. దశముఖోన్మూలనక్షోభ♦ధరణిపతిత, రజతగిరిలక్ష్మి ద్వీపాంత♦రములఁ జూడ
నరుగుదెంచిన తెలిదీవి♦యబ్ధికన్య, తలఁప నాఁబోటి పెక్కుల ♦ ధారణీశ!.

చ. బలిసదనంబుఁ బాసి భువి♦పై కరుదెంచిన శేషుమేనిచా
య; లలిని బుంజితం బయిన ♦ యాసితపక్షపు పీథిగాని యా
వెలఁది వెలంది గాదు; పృథి♦వీవర! ధర్మహృదబ్జజాత గా
కల నరజాతయే తెలివి ♦ హంసల కామె యొసంగు వడ్డికిన్. 246

ఉ. పారదధారలం గడిగి ♦ పంకజవైరిగభస్తిసార్చులన్
దోరముగాఁగఁ దుడ్చి సుధ♦తోడుత వర్ణము వేసినట్టు లా
సారసగంధిమేను ఘన♦సారనిభం బయి ధాళధళ్యముల్
మీఱఁ జెలంగు వెల్ల నయి ♦ మేదినిభర్త! నుతింప శక్యమే. 247

చ. అమృతవునుర్వుముద్దలను ♦ హస్తిరదచ్ఛదసంచయంబులం
గమలజుఁ డానెలంతుకను ♦ గారవ మంద సృజించి వెండినీ
రమున మెఱుంగు వెట్టి యల♦రారఁగఁ జేసెను నివ్వసుంధరన్
విమలచరిత్ర! యానలువ♦నేర్పున కేమన వచ్చుఁ జెప్పుమా!. 248

చ. మనుజవరేణ్య! తజ్జటలు ♦ మల్లట గుల్ఫములందు వ్రేలుచున్
దనరుచు నుదృదర్కకిర♦ణంబులఁ జేసినయట్టు లెత్తినై
కనదురుచంచలాలతల♦కాంతిని నప్పుడె స్నాతగాన వా
కణములు పొల్చు నందు నతి♦కాలసులగ్నశిఖాంఘ్రిభూతి నాన్. 249

మ. శివనామాంకితరత్నపాదయుగళిన్ ♦ శీర్షంబునం దాల్చి యా
రవిరథ్యంబుల గిట్టల న్నలిగి చూ♦ర్ణంబైన నక్షత్రపాం
సువిధిన్ నిర్మలమైన బూది నొసటన్ ♦ శోభిల్ల శృంగోపల
ప్రవిలగ్నేందుకళాద్రిరాజసునితం♦బంబో యనం బొల్చెడిన్. 250

చ. అతులితభక్తి రెండవసి♦తాంబుజమాలిక నాఁగ నొప్పు నా
యతతతదృష్టి నొక్కమెయి ♦ నాశివలింగమునందుఁ గూర్చి స
న్మతి నియతాత్మయై శివుని ♦ మానసపీఠమునందు నుంచి సం
తత మవికంపితాంగి యయి ♦ ధ్యాన మొనర్చుచు నుండె నంతయున్. 251

చ. తనువు ధరించినట్టి విశ♦దస్తుతివర్ణములో విశుద్ధహృ
ద్వనజగభస్తులో స్వరవి♦తానమొ గీతగుణంబులో యనం
దనరను గానవేళ స్ఫురి♦తం బగునోష్ఠపుటంబుగల్గు న
వ్వనితముఖంబునుండి వెలి♦వచ్చెడుదంతమయూఖజాలముల్. 252

చ. అతివిమలంబులైన నిగ♦మార్థములట్లు విరించివక్త్రని
ర్గతవరమంత్రవర్ణముల♦కాంతిని బంకజనాభనాభికా
సితజలజాతబీజముల ♦ చెన్నున నామలకీఫలప్రమా
ణతను దదీయహస్తనళి♦నంబు స్పృశించి పవిత్రులం దమున్. 253

ఉ. చేసికొనంగఁ దార లయి ♦ చేరినసప్తఋషీంద్రులో యనన్
భాసిలు నక్షమాల మెడ ♦ భాసురమై చెలువొంద నొప్పు నా
వాసితగాత్రి, గాలిగుడి ♦ పర్వఁగఁ బొల్చెడు చంద్రమండలిన్
జేసి వెలుంగు పూర్ణిమని♦శిం బురుడించుచు నుండె భూవరా!. 254

చ. తనరునధోముఖం బయిన ♦ తచ్ఛివమస్తకపాలమండలం
బనఁగను ముక్తిద్వారమున♦యందలి కర్పురకుంభయుగ్మకం
బనఁగను దత్కుచద్వయము; ♦ హంసయుగంబునఁ బొల్చు శ్వేతగం
గనయమునం దనర్చు నల♦కామిని యాచనుదోయి చేఁ గదున్. 255

ఉ. చామరసన్నిభం బగుచు ♦ శంభుసతీమణిసింహికాసటా
స్తోమమయంబు నాఁ బొలిచి ♦ శోభిలుకల్పకభూజవల్కమున్
నేమముమీఱఁ జన్నుగవ ♦ నెన్నడుమన్ ముడివైచి కప్పి యా
సోమగభస్తిజాల మన ♦ సొంపగు జందెముఁ దాల్చి భక్తిమై. 256

ఉ. భాసికపట్టునన్ బయికిఁ ♦ బర్వెడుపాదతలారుణద్యుతిన్
వాసిగ నెఱ్ఱనైన తెలి♦వల్కల మాప్రపదీనమై తగన్

భాసురలీలఁ గట్టి తటి ♦ వచ్చి విధేయత నిర్వికారుఁడై
భాసిలు శిష్యుమాడ్కి నెల♦ప్రాయము గొల్వఁగ భీతిభక్తులన్. 257

ఉ. చాపల మెల్లఁ బోవిడిచి ♦ చారువిలోచనమైన రూపమున్
బావురె పెంచుకొన్న మృగ♦పాకము వోలెను సేవసేయఁగా
నేవునఁ గాంతిపూరమును ♦ నేమితపం బొనరించెనో యనన్
దావక మేను గొల్వ కయి♦దండ నొసంగుచుఁ బూతచిత్తయై. 258

చ. అలరుచు నుండె నాయతివ; ♦ యంకతలంబున నుంచి వీణియన్
వలకయి భూతిపుండ్రముల ♦ భాసిలుదానిని వన్నెవ్రేళులన్
జెలఁగెడి సంకుటుంగ్రములఁ ♦ జెన్నగుదానిని శంఖకంకణం
బలరెడుదాని ముంగరము♦నందు నఖద్యుతి పర్వ మీటుచున్. 259

సీ. ధ్రువబద్ధమై గ్రహా♦తోరణంబువిధాన నాబద్ధకంఠమై ♦ హారమువలె
రాగసంరక్తవ♦ర్ణం బయి కుపిత నా మంద్రతారం బయి ♦ మత్తమాడ్కి
వివిధోరుభావాను♦విద్ధమై మీమాంసగతిఁ గృతాఖిలతాళ♦గతుల నొప్పి
యున్మత్తవిధమున ♦ నొప్పుచు శ్రావ్యమై సజ్జనసల్లాప♦సరణి మిగుల

తే. నొప్పు గీతముఁ బాడు చ♦యుగ్మనేత్రు
దేవదేవుని నంబికా♦దేవిధవుని
వేడ్కఁ బ్రత్యక్షగాంధర్వ♦విద్య నాఁగ
స్తోత్ర మొనరించుచుండె నా♦శోభనాంగి. 260

క. అలమణిమండపకంభం, బులఁ దత్ప్రతిబింబకములు ♦ పొల్చెఁ దదనురూ
పలు వీణె మీటు నాచెలి, చెలికత్తెలనంగ మిగుల ♦ క్షితిపతివర్యా!. 261

క. స్నానార్ద్రలింగబింబిత, యానలినదళాక్షి, భక్తి ♦ నారాధితుఁడౌ
స్థాణునిహృదయముఁ జొచ్చెనొ, నా నొప్పెను నరవరేణ్య ♦ నవలావణ్యా!.

క. ఆగానాకృష్టములై, యాగానమునందుఁ జెలఁగు ♦ హర్యక్షవరా
హఖగచరశరభకరిమృగ, గోగణముఖజంతుకోటి ♦ కుతుకం బొప్పన్. 263

క. ఆబద్ధమండలములై, యాబాలికచుట్టుముట్టి ♦ యాలించుచు వీ
ణాబవాలువిధనినదము గా, రాబం బలరంగ నుండె ♦ రావడ వీనుల్. 264

సీ. శివశిరశ్శశికల♦చెలువున నప్రాప్తరాగయై శివుశరీ♦రంబుమాడ్కిఁ
దేజోవిరాజిత♦దేహయై దీక్షితవచనంబురీతి న♦ప్రాకృతమయి
యమథితోదధివారి♦యట్టులు లోపల విమలయై వైదేహి♦విధము చెలఁగ
జ్యోతిఃప్రవిష్టయై ♦ శోభిల్లి యసమస్తపదవృత్తిఁ గలిని న♦ద్వంద్వ యగుచు

ఆ. బౌద్ధబుద్ధిగతిని ♦ బరఁగ నిరాలంబ, యగుచుభూమిమూఁడ్కి ♦ నలరి వారి
భృతశరీరయగుచుఁ ♦ బీతామృతయనంగ, విగతతృష్ణయగుచు ♦ వెలుఁగుచుండ.

క. హిమసమరోమశ్రీస్వచం, దమునను బరిపీతనళిన ♦ నాథాతప యై
యమితాత్మహృదయ యగుచు న, సమపఠనవిద్యావిశిష్ట ♦ సౌరునఁ జెలఁగెన్.

క. ఆలిఖిత మైనపోలిక, నాలలనారత్న మొప్పె ♦ నచలస్థితయై
గ్రాలుచు యతిగణసముచిత, లీలం జేఁ జెలఁగి యార్య ♦ లీలను నృవరా!. 267

క. పదునెనిమి దేండ్లప్రాయపు, సుదతివలెం దోఁచుఁ జూడ ♦ సురసతి యాటన్
విదితము గా దెవ్వరి కా, మదవతిప్రాయంబుకొలఁది ♦ మనుజాధీశా!. 268

క. ఐన నహంకృతి మమతయుఁ, బూనదు మది మత్సరంబుఁ ♦ బూనదు గరువం
బూనదు పాశుపతవ్రత, మూని శివధ్యానపరత ♦ నొప్పుచు నుండెన్. 269

క కని యాకన్యారత్నం, బును డిగి గుఱ్ఱంబు నొక్క ♦ భూమిజవిటపం
బునకుం గట్టి సమీప, మ్మునకుం జని భక్తి మ్రొక్కె ♦ ముక్కంటి కటన్.

క. ఆనిర్జరవనితను పృథ్వీనాథసుతుండు రెప్ప ♦ వేయక యటు తా
మ్రానువడి బద్ధలక్ష్యుం, డై నిశ్చలుఁ డగుచు మరల ♦ నాలోకించెన్. 271

క. ఆవనితరూపసంపద, పావనతయు శాంతి గాంతి ♦ పరమాశ్చర్యం
బావహిలఁ జేయఁ దనచే, తోవీథిం దలంచె నిట్లు ♦ తోడ్తో నతఁడున్. 272

చ. అనుకొననట్టివార్త లిల ♦ నావహిలుం గద జంతుకోటి కె
ట్లన నలవోక వేఁటకయి ♦ యాగమనం బొనరించి యూర కే
ననుగమనం బొనర్చితిని ♦ నశ్వముఖద్వయిఁ గంటి మానవుల్
జనఁగ నగమ్యమై దివిజ ♦ సంచరణోచిత మైన దేశమున్. 273

చ. కనులకు విందొనర్చు నిటఁ ♦ గంటి జలంబుల రోయు చప్పులో
జనములు స్నాన మాడఁ జను ♦ చారుసరస్సుఁ; దదీయతీరలే
ఖను బవళించి యుండఁగను ♦ గర్ణములం బడె నీయమర్త్యగా
ననినదముం దదానుగమ ♦ నం బొనరించి యమానవావ్యనున్. 274

ఉ. ఈదివిజాంగనం గనితి ♦ నీసతి దివ్యయె యేల సంశయం
బీదయితోజ్జ్వలాకృతియె ♦ యేర్పడఁ జెప్పక చెప్పు దివ్యతన్
ఈదృశదివ్యగాన మిల ♦ నేగతిఁ బుట్టును నివ్వధూటి వే
నాదుదృగధ్వమున్ గడచి ♦ నాకతలంబున కేగ దేనియున్. 275

ఉ ఎక్కడ యున్న రాజతగ ♦ గేంద్రము నే నట కేగి యెవ్వ రీ
విక్కడి కేగుదేరఁ గత ♦ మెయ్యది నూతనయౌవనంబునం

దిక్కరణిఁ వ్రతంబు ధరి♦యింపఁగ నేటికి నామధేయ మే
మెక్కడ నీనివాస మని ♦ యేర్పడ నడ్గద నెల్లసంగతుల్. 276

క. అద నిది యచ్ఛగుపుల కని, వదలక తత్స్ఫటికమండ♦పంబున నొకచోఁ
బొదలు చొకకంబమును దాఁ, గదిసి ప్రతీక్షించుచుండె ♦ గానసమాప్తిన్.

తే. అంత నాకాంత గీతాంత♦మందు లేచి
యనినదం బైనవీణియ ♦ నవలఁ బెట్టి
శాంతమధుకరమధురుతి♦శాలిని యగు
కుముదినియుఁ బోలె శివు వల♦గొనియు మ్రొక్కి. 278

తే. సహజధావళ్యయుతము దు♦స్సహతపగ్ర
భావగంభీరమును నయి ♦ పరఁగుదృష్టి
నతని నూఱడఁ జేసి పు♦ణ్యముల చేతఁ
దాఁకి తీర్థజలంబులఁ ♦ దాన మార్చి. 279

తే. చిర తపమ్మునఁ బరిశుద్ధి ♦ చేసి వరము
నొసఁగడినా నాఁ బవిత్రత ♦ నొసఁగునాఁగఁ
దిరిగి చూచి యానృపసూతి♦వరునితోడ
మాట లాడంగఁ దివిరె నా♦మగువ యిట్లు. 280

మహాశ్వేత చంద్రాపీడుని కతిథిసపర్య చేయుట.

క. స్వాగత మతిథికి నెట్లీ, భాగమునకు వచ్చి తీవు? ♦ పావనచరితా!
యేగుదము ర మ్మికఁ మహా, భాగా! కొను మతిథిపూజ ♦ వాత్సల్యమునన్. 281

క. అనుటయుఁ జంద్రాపీడుఁడు, మనమునఁ దను ననుగృహీతు♦మాన్యుఁగసంభా
షణములచేత నె యనుకొని, వినయమ్మున లేచి మ్రొక్కి♦వినతుం డగుచున్.

క. చిత్తము సెల వనుచును నా, చిత్తరిబడిఁ బోవసాగెఁ ♦ బ్రియశిష్యుఁడు నాఁ
బత్తిని బోవుచు నిట్లని, చిత్తమున సమర్థనంబు ♦ చేయఁగ సాగెన్. 283

క. ననుఁ గని యంతర్థానం, బును గన దీమగువ నాదు ♦ బుద్ధినిఁ బ్రశ్నిం
పను గౌతూహల మగు నడి, గినఁ దప్పక తనచరిత మ♦ఖిలమును జెప్పున్.

క. మునిజనదుర్లభ మగునీ, యనుపమరూపంబు గల్గు♦నామెకు నెట్లీ
ఘనదాక్షిణ్యాతిశయం, బును బ్రతిపత్తియును గల్గెఁ ♦ బోల్పఁగఁ జాలన్.

వ. అని తనమనంబున నిశ్చయించి కొంతదవ్వు చని. 286

సీ. పగలును రాత్రిగా ♦ నగపద్మ నిబిడతమాలపంక్తులు మ్రోలఁ ♦ గ్రాలుచుండ
నిరుతట్లఁ బడుసిత♦ఝరజాలములు ద్వారముల త్రేలుచామరం♦బులయి నెగడ

వికసితసుమలతా♦వేశ్మకూజన్మత్తబంభరరుతి చేరు♦వను జెలంగ
నారికేళీఫల♦చారువల్కలమయధౌతపాదుక లొంకెఁ ♦ దనరుచుండ
తే. ధవళపాషాణతలముల♦దవ్వునుండి, పడుచుఁ బైకెగిరిపడుచుఁ ♦ బ్రస్తరాగ్ర
దళనజాతాంబుకణములై ♦తనరునీటి, ప్రస్రవణములసీహార♦బద్ధ మనఁగ. 287
చ. తనరుచు యోగపట్ట మొక♦తాపున వ్రేలఁగ రత్నకుండి గ్రా
ల నడుమ మేనిభస్మమున ♦ లాలితమై తగువల్కలశయ్య యొ
ప్పు నొకకడం జెలంగ నులి ♦ బాగుగ మల్చినరీతిఁ జంద్రబిం
బనిభము నై నభిచ్చవుఁ గ♦పాలము శంఖమయంబు నొప్పఁగాన్. 288
చ. ఘన మగుచుండు నొక్కగుహఁ ♦ గాంచెను నాతఁడు దానివాకిటం
దనరు శిలాతలంబుపయిఁ ♦ దా వసియించెను, వీణ నంత నా
వనరుహనేత్ర యుంచి తన♦వల్కలశయ్యతలాఁపియుందు దొ
ప్పను గొనివచ్చె నర్ఘ్యమును ♦ బాద్యము నాసెలయేటినుండి తాన్. 289
ఉ. వచ్చిన నాతఁ డిట్లనియె ♦ వల్దతియంత్రణ చాలుఁ జాలు నీ
విచ్చెదునాదరంబు గదు;♦నిట్టియనుగ్రహ మేల చాలు వే
వచ్చెఁ ద్వదీయదర్శనమె ♦ పాపచయం బఘమర్షణంబున
ట్లచ్చ మడంపఁజాలును బ్ర♦యాసము మానుము గూరుచుండుమా. 290
చ. అనుటయు నెంతకున్ విడువ ♦ కామె గడుంగడుఁ గక్కసింప వ
ల్దను టుచితంబు గా దనుచుఁ ♦ దద్దయు నానతమౌళి యాచుఁ గై
కొనె సకలాతిథేయమును ♦ గూరునణంకువ తోఁప నెంతయున్
మనుజవరాత్మజాతుఁ డను♦మానము వీడి యనూనభక్తిమై. 291
ఉ. ఈగతి నాతిథేయము న♦యించి ద్వితీయశిలాతలంబుపై
బాగుగఁ గూరుచుండి యల♦భామిని యించుక యూరకుండి యా
భోగసురేంద్రు నడ్గఁ దన♦భూరిహరిజ్జయ మాది కిన్నరా
యోగమునం జరించు చట ♦ కోలిని వచ్చుట చెప్పె సర్వమున్. 292
చ. విని సకలంబు లేచి తన♦భిక్షుకపాలము చేతఁ బూని యా
వనిత తదాశ్రమావనిజ♦పంక్తులక్రిందికిఁ బోవఁగా స్వయం
వినిపతితంబు లయ్యె నల♦భిక్షుకపాలమునిండఁ బండ్లు; వా
నిని గొని తెచ్చి యాపృథివి♦నేత భుజింపఁగఁ గోరె నప్పుడే. 293
చ. మనమున నాతఁ డిట్లనుచు ♦ మంతనముం దగఁ జేయసాగె ధా
త్రిని గలదే యసాధ్యవిధి ♦ తీవ్రతపంబుల కెందు నింతక

న్నను బరమాద్భుతంబు భువ♦నంబులఁ గల్గ దచేతనావనీ
జననములుఁ ఫలంబుల నొ♦సంగుచు నీమె కనుగ్రహార్థమై. 294

ఉ. నేవ యొనర్చు చుండెడినిఁ ♦ జిత్రము గంటి నదృష్టపూర్వమం
చావిభుసూనుఁ డచ్చెరువు ♦ నందుచు లేచి హాయంబుఁ దెచ్చి యా
తావున కంత గంత విడి ♦ దగ్గఱఁ గట్టి ఝరోదకంబులన్
దా వడి స్నాన మాడి యమృ♦తంబున కీడగుతత్ఫలంబులన్. 295

ఆ. ఆరగించి నిర్ఝ♦రామలహిమశీత, వారిఁ గ్రోలి వార్చి ♦ వచ్చి యేక
తమునఁ గూరుచుండె♦ధాత్రీశతనయుఁ డా, యంగనయును దాను♦నంతలోన.

క. చెలఁగెడుఫలమూలంబుల, జలముల నాహారవిధిని ♦ సవరించి గడున్
సలిపి దినాంతాచారం, బుల వచ్చి శిలాతలంబుఁ ♦ బొంది వసించెన్. 297

వ. అంత. 298

ఆ. నరవరాత్మజుండు ♦ నల్లన చేరువ, కరిగి కూరుచుండి ♦ యనతిదూర
మున నొకింతసేపు♦మొనసి యూరకయుండి, వినయమలరనామె♦కనియె నిట్లు.

ఉ. అమ్మ! భవత్ప్రసాదసమ♦వాప్తిని బృంహితమైనవేడ్కఁ దా
ముమ్మరమై కలంపఁ గడు ♦ ముగ్ధమనుష్యుల కెల్ల సాజమై
యిమ్మహిఁ బొల్చులాఘువ మ ♦ దెంతయు నిష్టము లేక యున్నఁ బ్ర
శ్న మ్మొనరింప మంచు ననుఁ ♦ జాల బలాత్కరణం బొనర్చెడిన్. 300

చ. కలుగఁగఁ జేయు ధైర్యమును ♦ గాతరచిత్తులకున్ బ్రభుప్రసా
దలవము నొక్కచో నునికిఁ ♦ దద్దయు నల్పము మైనఁ గూర్చు నీ
యిలఁ జనవున్ మహత్తరము; ♦ నించుకమైన సపర్య గొంటయున్
గలుగఁగఁ జేయు స్నేహమును ♦ గావున నే నడుగం గడంగితిన్. 301

చ. మిముఁ గనుఁగొన్న దాదిగను ♦ మేదుర మౌ కుతుకంబు దీన నా
కమితము; నాతిఖేదకర♦మైన వచించి యనుగ్రహింపుమా
యమలచరిత్ర! నీదునుద♦యంబునఁ బావన మయ్యె నేకులం
బమరఋషీశ్వరాన్వయము ♦ యచ్చరవంశమొ యక్షవంశమో. 302

చ. నవసుమకోమలం బయిన♦నవ్యవయస్సున నేల పూని తీ
యవిదితకారణవ్రతము ♦ నచ్చెరు వయ్యెడి; నేడ యీవయ
స్సు? వినుతరూప మేడ? గడు ♦ శోభిలు నిత్తనుకాంతి యెడ? నీ
యవినమనేంద్రియంబులను ♦ నాఁగుట యెక్కడ? పుణ్యరాశిరో!. 303

ఉ. పెక్కులు సిద్ధసాధ్యపరి♦వేష్టితనిర్జరలోకసాధ్యముల్
చిక్కుచు నుండ దివ్యముని♦సేవితపర్ణగృహంబు లెల్లచో
నిక్కడ నిర్మనుష్యవని ♦ నేల వసించెద వొక్కదానవే
యక్కట యల్లభూతముల ♦ నైదిటఁ జేసిన దేహ మీగతిన్. 304

ఉ. తెల్లగ నుండునీవిధ మ♦దృష్టము నశ్రుత మమ్మ! మున్ను మా
కుల్లము తత్తరం బణఁపు ♦ మొప్పుగ సర్వము చెప్పుమా యటం
చల్లన వేఁడ నానరవ♦రాత్మజుఁ డంతట నామె యేమొ తా
నుల్లమునం దలంచుకొను ♦ చూరక యుండి యొకింత సేపటే. 305

సీ. అంతర్గతం బగు♦నాత్మశుద్ధిని గొంచువచ్చుచున్నవో యన ♦ నచ్చుపడఁగఁ
బరఁగునింద్రియముల♦పావనత్వం బెల్లఁగురియుచున్నవో యనఁ♦గొమరుమిగులఁ
బరమతపోరాశి♦వరరసనిష్యందమును గార్చుచున్నవో ♦ యనఁగ నెదుట
నగపడుధవళిమ ♦ నంతయుఁ గరఁగించి పారించుచున్నవో ♦ ధారుణి ననఁ

తే. గడు వళిత్రుంబులై మించి ♦ గండపాళిఁ
దొట్రిలఁగ విశీర్ణములయి ♦ దొరఁగుచున్న
ముత్తియంబుల కెనయయి ♦ మొనసి వల్క
లావృతకుచాగ్రసీమల♦యందుఁ బడుచు. 306

తే. చింది తుంపరలై బద్ధ♦బిందువులయి, కాల్వలై పార నశ్రువుల్♦గన్నుఁగవను
మూసి తలవాంచి నిశ్శబ్ద♦ముగను నేడ్వ, సాగె నచ్చెరుపందంగ ♦ క్ష్మాతలేశ|.

ఉ. ఆగతి నేడ్చుచున్ననళి♦నాక్షిఁ గనుంగొని రాసుతుండు వే
వేగఁ దలంచె నిట్లు పృథి♦వీవర! దుఃఖము లాఁపరాదు గా
లోఁగొనె నప్రధృష్యము న♦లోలమునై తగు నీదృగాకృతిన్
ఆఁగఁగ రాదు ప్రాణులకు ♦ నాపదలన్ బయిువచ్చు నేగతిన్. 308

ఉ. నామది నొందుకౌతుకము ♦ నాటుకొనెన్ గని దీనిబాష్పముల్
భూమిని నిట్టియాకృతు ల♦భూములు గాఁ గొన నల్పదుఃఖముల్
భూమి యిసుంతపిద్దునకుఁ ♦ బోలఁ జలించునె యొందు వేడ్కలో
నాముకొనెన్ బ్రవృద్ధమయి; ♦ యామెకు శోకములన్ దలంపునన్. 309

ఉ. పారఁగఁ జేసి యూరకయె ♦ పాపముఁ గంటి నటంచు దోషిగా
నారసి తన్ను లేచి చని ♦ యంజలిఁ బ్రస్రవణోదకంబులన్
దా రయ మారఁ దెచ్చి ముఖ♦ధావనమున్ దయసేయు మంచు భూ
ధారసుతుండు నామెను సు♦దారవినీతిని వేఁడె వేఁడినన్. 810

ఉ. ఆమెయుఁ దన్నిరోధమున♦నశ్రుజలంబులు ధారలై సదా
యామునకొనంగ నించుక క♦షాయితమధ్యములై చెలంగుకం
దామరసమ్ములం గడిగి♦ దాఁ దడియొత్తియుఁ జీరచెంగుచే
నామనుజేశసూనునకు♦ నల్లన నిట్లని వెచ్చ నూర్చుచు౯. 311

చ. *నృపసుత! మందభాగ్య నటు♦ నిర్ఘృణచిత్తను బాప నేఁ గడు౯
వ్యపగతపుణ్య నాదు జన♦నంబు మొదల్గొని యాలకింపఁగా
నుపమ యొనర్పఁగాఁ గనఁగ♦ నోఁపఁగఁ జాలనిమద్విరాగతా
లపనము వింటచేఁ గలుగు♦లాభ మదేమి నచింతు నైనను౯. 312

క. కనులాభ మేమి యైనను, వినుము మహాకౌతుకంబు♦ వెలసిన నీకు౯
వినుపింతు ననుచుఁ జెప్పం, గనుదొణఁగెను నామె యతఁడు♦కాంతు వినంగ౯.

మాలిని. శ్రితజనసురభూజా!♦ చిన్మయానంత తేజా!
నుతదివిజబిడౌజా!♦ నూతనోద్యన్మహౌజా!
గతదురితవితానా!♦ ఖండితారాతిమానా!
ధృతవృషభవిమానా!♦ ద్విపిచర్మావధానా!. 314

గద్య. ఇది శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తివరప్రసాదలబ్ధసరసకవితావైభవ చింతలపల్లి వంశపయఃపారావారరాకాకైరవబాంధవ శ్రీపేరమాంబాత్రియంబకప్రియ తనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతం బైన శృంగారకాదంబరి యను మహాప్రబంధంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు.
శ్రీ శ్రీ శ్రీ. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

---

* పాఠాంతరము. క. ఇదనుత! యతినిర్దయచి
త్తను బాపిని మందభాగ్యఁ♦ దద్దయు నస్మ
జ్జననం బాది విరాగత
గనిన యుదంతంబు వినను♦ గర్హ్యమ్ము వినిన౯.

శ్రీః.

శ్రీరామ స్సహాయోఽస్తు.

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిః ప్రసీదతు.

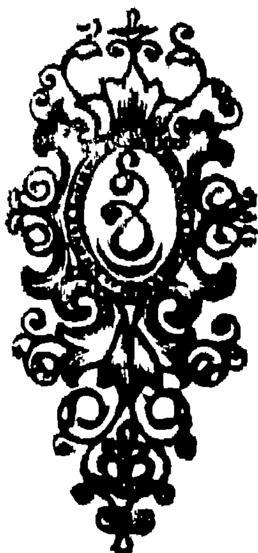
శ్రీ శృంగారకాదంబరి

పూర్వభాగము.

పంచమాశ్వాసము.

రమణవినుతమహిమో

దార! నిరాహారమాని♦ధారితగరిమా!

దారితమాయామహిమా!

దూరీకృతభక్తలఘిమ! ♦ దూషితకామా!. 1

వ. దేవా! యవ్వలికథావృత్తాంతంబు చెప్పెద దయాయుత్తమతి నవధరింపుము. అట్లామహాశ్వేత స్వవృత్తాంతము నివేదింపఁ దొణంగి యాచంద్రాపీడుం గాంచి యిట్లనియె. 2

—‍ చంద్రాపీడునకు మహాశ్వేత తనవృత్తాంతముఁ జెప్పుట. —

ఆ. అవనినాథతనయ! ♦ యమరలోకంబున, నప్సరస లనంగ ♦ నలరుస్త్రీలు
కల రటంచు శుభముఁ♦గాంక్షించునీచెవిఁ, బడియెయుండుఁదలుచుఁ♦బల్కనేల.

తే. వారికులములుపదునాల్గు;♦వనజయోని, మనసువలనను నొక్కటి♦జననమొందె
సంభవించెను నొక్కటి♦శ్వసనువలన;, నందె నొక్కటియుదయంబు♦నగ్నివలన.

ఆ. ఆగమంబువలన ♦ నావిర్భవించెను, నొకటి; యుద్భవించె ♦ నుదకములను
నింక నొకటి; పుట్టె ♦ నినకిరణంబుల, మఱియు నొకటి;మథ్య♦మానసుధను.

తే. కలిగె నొక్కటి; శశిమయూ♦ఖములవలనఁ
బుట్టె నింకను నొక్కటి, ♦ భూమివలనఁ
బ్రభవ మందెను నొకటి, శం♦పాలతలను
మఱియు నొక్కటి జనియించె ♦ మాన్యచరిత !. 6

సీ. కలిగించె మిత్తి యొ♦క్కండు మన్మథుఁ డొండువంశంబు గలిగించె♦వసుధలోన
దక్షప్రజాపతి♦తనుజాత లిద్దఱు ముని యరిష్టయు నన ♦ ముద్దుసుతలు

గలదు వారికి మఱి • గల్గె గంధర్వులయందుఁ గులద్వయ • ములరె నిట్లు
పదునాల్గు కులములు • పరఁగె నాగంధర్వకులములు రెండయి • కువలయమున

తే. నందు మునిసుతు లావదు•నార్వురందుఁ
చిత్త్రరథుఁ డొక్కరుఁడు; వాఁడు • మిత్త్రతేజుఁ
డఖిలభువనత్రయఖ్యాత•యశుఁడు మఱియు
సకలగంధర్వులకుఁ బతి • శౌర్యవసతి. 7

చ. దివిజులు సర్వులున్ దనదు•దివ్యపదాబ్జములన్ శిరంబులన్
దవిలిచి మ్రొక్కుచుం గొలువఁ • దద్దయు నాకము నేలుచుండు వా
సవుఁడు తదీయమిత్త్రుఁ డఁట • చాలదె తన్మహిమంబు నెన్న శై
శవముననే గడించెను ని•శాతశరానఁ గులాధిపత్యమున్. 8

చ. ఇచటికి సుంతదూరమున • నింపెసలారెడుభారతాఖ్యస
ద్రుచిరసువర్ష మావలను • దోఁచును దద్దిశయందుఁ జూడు భూ
శచివరపుత్త్ర! కింపురుష•శబ్దితవర్షమునందుఁ బొల్చు నొం
డచలము హేమకూట మను • నాఖ్యను వర్షగిరీంద్ర ముర్వరన్. 9

తే. అదె నివాసంబు నతనికి; నందె పెక్కు, వేలగంధర్వులువసింత్రు • వేడ్కఁ దద్బ
జాభిరక్షితులగువార • లతఁడె దీనిఁ, జైత్త్రరథమనువనమును • సలిపెఁగనుమ.

తే. అతఁడె త్రవ్వించె నచ్ఛోద • మను సరస్సు
నతఁడె కట్టించె నీశివు•నాలయమును
నలయరిష్టకు నాత్మజు • లార్వురందు
హంసుఁ డనునాతఁ డగ్రజుఁ • డతులయశుఁడు. 11

తే. వాని రెండవగంధర్వ•వంశమునకుఁ, జిన్ననాటనె నధిపతిఁ • జేసెఁ జిత్త్ర
రథుఁడు గంధర్వనాథుఁడు•రహిని నతని, శతనివారల కాగిరి • యాలయంబు.

సీ. చంద్రగభస్తుల•సంజాత మైనయాయప్సరఃకులమున • నవతరించి
యఖిలలోకంబుల • కభిరామయై మించి కరజలానుసరణ•గళితమైన
చంద్రకళాజాల•సకలలావణ్యంబుచే నిర్మిత యనంగఁ • జెలువుఁ గాంచి
గౌరిసమాఖ్యను • గాంచి రెండవగౌరి యనఁ దగు శశికర•ణావదాత

తే. కన్యను ద్వితీయగంధర్వ•గణవిభుండు
హంసుఁ డనువాఁడు పరిణయ•మాడె దుగ్ధ
వార్ధి మందాకినిని బోలెఁ • బార్థివసుత!
యనుగుణసమాగమంబున • నలరె నదియు. 13

తే. మదనుతోడి రతీదేవి♦మాడ్కి శరద
తోడి కమలిని బోలె నా♦తోయజాక్షి
యతనితోఁ గూడి యలరుచు ♦ నధికముదము
గాంచి యతనికిఁ బట్టంపుఁ♦గాంత యయ్యె. 14

క. అట్టిమహాత్ముల కడుపునఁ, బుట్టితి నిటువంటిపుణ్య♦మూర్తిని వ్యథకే
పట్టయి పలుదుఃఖములకుఁ, గట్టా! యొక్కతెన నేను ♦ గతలక్షణనై. 15

క. జనకుం డనపత్యుఁడు గా, వున నాజన్మమును సుతుని♦పుట్టువుకంటెన్
గొనియాడు చధికవిభవం, బున మిక్కిలి యుత్సవములఁ ♦ బోల నొనర్చెన్.

క. పదవదినం బరుదెంచుడుఁ, బొదలి యథావిధిని సమయ♦పున్నద్విధులన్
వదలక యొనర్చి సర్థము, గదుర మహాశ్వేతనామ♦కరణ మొనర్చెన్. 17

క. *ఆనేను జనకునింటను, వీణగతిన్ మధురఫణితి ♦ వెలయఁగ గంధ
ర్వానీకము లంకంబుల, నూనఁ దమిన్ మార్చి మార్చి ♦ యుంటిఁ జెలుతనై.

క. శోకము నాయాసంబును, నా కెట్టివొ తెలియకుండ ♦ నాన్నపెనువ న
స్తోకస్నేహరసంబున, జో కటు శైశవము గడచె ♦ సుఖముగ నంతన్. 19

క. ఆమని మధుమాసముక్రియ, నామధువునఁ జిగురువోలె ♦ నం దళివోలెన్
ఆమధుపమందు మదమటు, నామేనను నడుగుపెట్టె ♦ నవయౌవనమున్. 20

వసంతఋతువర్ణనము.

సీ. కోమలసహకార♦కోరకచయకృతకాముకోత్కలికావి♦కాసితములు
మదకలకామినీ♦వదనసీధునిషేకపులకితవకుళద్రు♦భూషితములు
కంకేళితాడన♦క్వణితమనోహరమణినూపురారావ♦నినదితములు
మధుపకులకళంక♦మలినీకృతోజ్జ్వలకాలేయకసుమారు♦జాలకములు
ఆ. జృంభమాణనూత♦నాంభోజవనములు, మలయపవనచలిత♦మదనకేత
నాంశుకములు నిర్భ♦రానందమధుమాస, దినము లలరె నంతఁ ♦ దేజరిలుచు.

క. రతిరసజలనిధిపూరము, వితతం బయి పొంగి పొరలి ♦ విశ్వంబును ప్లా
వితముగఁ జేసెను క్ష్మాపతి, సుత! యమ్మధుమాసమందుఁ♦జొక్కఁగ జనముల్.

సీ. అవనీతలం బెల్ల ♦ నవిరళసుమధూళిసికతావదాతమై ♦ చెలువుఁ గాంచ
దిక్కు లెప్పుడు పదు♦తీవ్రకామేషునూత్కృతులచేత బధిరీ♦కృతము లయ్యెఁ

* పాఠాంతరము. క. నే నుంటి జనకునింటను, వీణగతిన్ మధురఫణితి వెలయఁగ గంధ
ర్వానీకము లంకంబుల, నూనఁగ నొక్కర్తు మార్చి యొకతె చిలుకనై.

బగలె వీథులు పంచ♦బాణరాగాంధాభిసారికాసంబాధ♦శాల లయ్యె
వల్లరుల్ మధుమదా♦వశము లై నద్విరేఫపాళిక లూఁగ ను♦య్యాల లయ్యె
తే. దారులెల్లఁ బ్రపోషిత♦దారజీవ
హరణసంప్రాప్తమదనస♦మాస్ఫుటితశ
రాసనారావభయవిదీ♦ర్ణపథికజన
హృదయరుధిరార్ద్రితము లయ్యె ♦ నెలమి నందు. 23

క. విరిసినమొగ్గలవాసన, కరుదెంచిన మధుపకులము ♦ లన్నియు నొకచోఁ
బరఁగుచు గుములై ప్రోయఁగఁ, గరమువనోహారిములగుచుఁ♦గ్రాలెనుమావుల్.

క. విచికిలపల్లవలవలీ, ప్రచయములను డాఁగి మత్త♦పరభృతములు త్రా
గి చిలుకరించిన సుమరస, రుచిరాసారములు గప్పె ♦ రోదోంతరముల్. 25

క. అల మధుమాసదినంబుల, జలకమునకు నేను జనని♦చనుదెంచితి మీఁ
లలితాచ్ఛోదం బనియెడు, కొలనికి నుత్ఫుల్లనళిన♦కుముదంబునకున్. 26

తే. అచట స్నానార్థ మరుదెంచి♦నట్టి గౌరి
వ్రాసిన తటశిలాతల♦భాసమాన
సగణశివచిత్రములఁ జూంచు♦సన్నిమగ్న
కృశపదాభ్యాహ్యమునిజన♦కృతవినతుల. 27

వ. కని నమస్కరింపుచు. 28

సీ. మధుకరభరనమ్ర♦మంజులసుమగుచ్ఛరమ్యకుంజం బిది ♦ రమణి! గనుము
మదశిఖధ్వనిభీత♦మారుతాశనముక్తచందనావళి యిది ♦ చాన! చూడు
పికవిదారితకోర♦కకులస్రవన్మధుసిక్తభూతం బిది ♦ చెలియ! యిదిగొ
సుమనరాగనిమగ్న♦సుమరాళిపదరమ్య తీరతలం బిది ♦ తెరవ! యిదిగొ
తే. వికచసుమపుంజపాతని♦వేదితవన
దేవతాందోళనాంచిత♦దివ్యలతిక
డోల యిది చూడు మని సఖు ♦ లోలిఁ దెలుపఁ
గనుచు మలఁగుచు నిటు నటుఁ ♦ గాంతు నుండ. 29

చ. వికసితమై వనంబు గడు ♦ వెల్గుచు నున్నను సౌరభాంతర
మ్ము కదియనీక తుమ్మెదలు ♦ మొత్తములై మును నే నటంచుఁ బా
యక చనుదేర వెంటఁ; దని♦యుంగను నిండఁగఁ జేయుచున్ విరూ
ణిక; నరుదెంచెఁ జో పవన♦నీతము పుష్పసుగంధ మొక్కెడన్. 30

క మనుజేశతనయ! తద్వాసన నే మని పొగడుదాన ♦ సన్నుతమును దా
ననరభువనోచితంబును, ననుపమమును మఱియు ము న్న♦నాఘ్రాతంబుల్. 31

తే. దాని మూర్కొని యొక్కింత♦తడవు కనులు
మూసికొని పోయి గని యీయ♦పూర్వగంధ
మెక్కడి దటంచుఁ గౌతుకం ♦ బక్కజింపఁ
బోయితి నొకింతదవ్వుఁ గొం♦పోవ నదియ. 32

—మునికుమారవర్ణనము.—

చ. చని కనుఁగొంటి నొక్కముని♦చంద్రసుతున్ హరనేత్రవహ్ని కిం
ధన మయినన్ సుమాయుధుఁడు ♦ తద్వ్యసనంబున మానివృత్తి చే
కొనినవసంతుఁడో యనఁగఁ ♦ గోర్కులు నించెడువాని నీశ్వరున్
దనవశుఁ జేయ నేమమును ♦ దాల్చినకాముని బోలువానినిన్. 33

తే. ఏమి చెప్పుదు నాతఁ డా♦యిందుమౌళి
యౌదల వసించు శశి తాను ♦ నఖిలమండ
లంబు గొనువేడ్కఁ దాపస♦లక్షణమును
దాల్చి చరియించు నిల ననఁ ♦ దనరుచుండు. 34

చ. ప్రచలతటిల్లతారచిత♦పంజరమధ్యగతుండొ; యగ్నికీ
లచయవలగ్నగుండొ, యవి♦లక్ష్యతపార్కుని మధ్యగుండొ నా
రుచిరమహౌజసుం డగుట ♦ రూఢిగఁ దోఁచును నాతఁ డున్నిమ
త్ప్రచురకడారదేహరుచి ♦ భర్మమయుంబుగఁ జేయు చవ్వనిన్. 35

ఆ. తత్పిశంగజటయుఁ ♦ దనరు గోరోచనా
రసవిలులితమైన ♦ రమ్యహస్త
సూత్రసన్నిభ మయి ♦ చూడ్కులఁ దనుపుచుఁ
గోమలంబు నగుచుఁ ♦ గొమరు మిగిలి. 36

తే. ఆతనిలలాటపట్టిక♦యందు మెఱయు, భస్మరేఖలు భారతీ♦భామఁ బొందఁ
గోరి యుత్కంఠ నిడినట్టి ♦ సారగంధ, సారరేఖలు నానొప్పెఁ♦జారుమూర్తి!.

తే. పెక్కుశావంబు లొసఁగెడు♦వేళఁ బుట్టు
బొమ్మముడియింటివాకిటఁ ♦ బొల్చుచుండు
తోరణం బనఁ గనుబొమ♦దోయి తోఁచు
నలరువిల్తునివిండ్లు నా ♦ నతని కధిప!. 38

తే. పొడ వగుచుఁ గడుమించునా♦మునికుమారు,ప్రేక్షణావళిసంగ్రథి♦తాక్షమాల
యనఁగ నొప్పును; జింకల♦కతఁడె తనదు, నేత్రశోభను బంచిచ్చె♦నృపకుమార!.

తే. అలరు నాతనిఘ్రాణంబు ♦ నాయతంబు, నెత్తునై వంశదండంబు♦నెనసి మోవి
శేఖజవ్వన మరుగంగ♦లేక లోని, కిచటనిలిచెనొ యనఁగడు♦నరుణ మగుచు.

తే. మీసములు రానియాతని ♦ మించుమోము
భ్రమరపంక్తులు గ్రమ్మని♦ బాలకమల
మునకు నెనయయి పోలుచుచు ♦ ముద్దులొలుకు
చుండె లావణ్యపూరంబు ♦ నిండి చెలఁగ. 41

క. మరువింటి యుల్లెత్రాడన, నరుదయి తప మనెడుచెర్వ♦నందలినళినీ
వరబిసతంతు వనఁగ భా,సుర మగుఁ గుండలితబ్రహ్మ♦సూత్ర మతనికిన్. 42

తే. అఖిలవిద్యాపగలు చేరు♦నట్టిచోటఁ
బోలుచు నావర్త మనఁగను ♦ బొలుచు నతని
నాభిముద్రిక; రోమాళి ♦ నవ్య మగుచు
మోహతమ మేగుపదవి నాఁ ♦ బొల్చు బొజ్జ. 43

సీ. ఒకకేలఁ దొడిమతో ♦ నుండెడుపొగడకాయకు జోడునీడమై ♦ యలరుకుండి
యొకకేలఁ బ్రియనాళ♦వికలితంతిబాష్పజలబిందుతతిఁ బోలు♦స్ఫటికమాల
మొలతుండు నిజ తేజ♦మునను సూర్యునిగెల్చి కొన్నగాలిగుడునా♦నున్నహొంబి
జరతచకోరలో♦చనపుటపాటలభాసురకల్కక♦వల్కలంబు
తే. తనర,ధర్మంబుతారుణ్య♦మనఁగఁ,బల్కు,సతివిలాసంబు నా;బ్రహ్మ♦చర్యభూష
ణంబునా,సర్వవిద్యల♦నాథుఁ డనఁగ, నలరు నాతపస్వితనయుఁ ♦ డమలచరిత!.

వ. వెండియు. 45

తే. చనును సాహాధుఁడై గ్రీష్మ♦సమయముగతి
వికసితప్రియంగుమంజరీ♦విశదుఁ డగుచు
హిమసమయకాననం బన ♦ నెలమిఁ బొల్చు
సకలశాస్త్రసంకేతిత♦స్థల మతండు. 46

క. తనయీడువాఁడు తనకను, గుణుఁడును నగుమునికుమార♦కుం డొక్కఁడు తోఁ
జనుదేర దేవతార్చన,మునకుం గావలయు పుష్ప ♦ ములను జిదుముచున్. 47

క. స్నానార్థం బాసరసికి, మానిత మగు నొక్కకుసుమ♦మంజరి చెవియుం
దూని చనుదెంచె నాతఁడు, భూనాథతనూజ! యపర♦పుష్పశరుఁడు నాన్. 48

సీ. ఆమనిఁ గనుఁగొని ♦ యలరుకాననలక్ష్మి మందహాసప్రభా♦బృంద మనఁగ
మధుమాస మభినవ♦మలయసమీరుపైఁ జల్లఁ గడఁగుసుమాం♦జలియనంగ
రతిపరిశ్రమఖిన్న♦రతిదేవిఘర్మాంబుకణజాలకావళి♦గణ మనంగఁ
బంచబాణమదేభ♦వైజయంతికచిహ్నవికచచామరము పిం♦ఛిక యనంగ
తే. సుమరమాదేవియా వన♦శోభ యనఁగఁ
బొలుచు నాసుమమంజరి ♦ చిలుకు చమృత
బిందువులఁ గృత్తికాకార♦కందుకమును
బోలి పూర్వ మదృష్టమై ♦ భూపతనయ!. 49

తే. అన్యసుమసౌరభం బెల్ల ♦ నణఁచివైచి, యలరునీసౌరభముదీని♦దనుచు మదిని
నిశ్చయముచేసి తన్మనినేత్ర యువను, జూచుచుంటినేను దలపోయుఁ♦జొచ్చితినిటు.

తే. పద్మయోనిసురూపని♦ష్పాదనోప, కరణభాండార మది యెంత♦కలదో యపుర
తఱుఁగ దెంత వెచ్చించినఁ ♦ దలిరువిల్తుఁ, ద్రిభువనాద్భుతరూపుసు♦ తేజుఁ జేసి.

తే. అతనికంటెను మిన్నయై ♦ యందములకు, నాకరంబయి చెలువొందు♦నట్టి వీని
నపరమన్మథు మానిమా♦యామయాత్ముఁ, జేసెఁ బద్మజుఁ డాతని♦సృష్టి యార.

మ. జగదానందకరున్ సుశీతలకరుం ♦ జంద్రున్ మహాలక్ష్మికే
ళిగృహాంభోజములన్ సృజింపఁ దొలి హా♦ళిన్ వీనివక్త్రాబ్జమున్
దగ నిర్మించియె కౌశలాభ్యసనముం ♦ దా నట్లు నిర్మింప ధా
త గడున్ జేసెను దుల్యవస్తువుల సం♦దర్భించునే యూరకే?. 53

ఉ. శ్యామలపక్షశీతకరు ♦ సర్వకళల్ రవి తా సుషుమ్న నా
మామలరశ్మిఁ ద్రాగు నని ♦ యాడు టబద్ధమ యవ్వి యన్నియున్
ఈమహనీయదేహమును ♦ నిమ్ముగఁ జొచ్చెను గాక యీమహా
ద్ధామతపఃప్రవిష్టమునిఁ ♦ దార్కొను నేగతి నిట్టికాంతి పో. 54

మహాశ్వేతామదనావస్థావర్ణనము.

చ. అని తలపోయు చుండఁగన ♦ యాత్మను బుష్పశరుండు నూత్నయౌ
వనసులభుండుఁ బుణ్యమును ♦ బాపముఁ జూడనిరూపపక్షపా
తి నను వశంబుఁ జేసికొనెఁ ♦ దేకువ నూడ్చి మధువ్రతిన్ బలెన్
ననమద, మేమి చెప్పుదును ♦ నాగతి పిమ్మట రెప్పవేయకే. 55

సీ. వశనైతి నీ కని ♦ వచియించుదాని చందమునఁ బానము చేయు♦దానిపగిది
నెదురుగా హృదయంబు♦నిచ్చెడుదానిచందమునఁ లోఁజొఱఁబడు♦దానిమాడ్కిఁ

దన్మయత్వముఁ జెందఁ ♦ దలఁచెడిదానిచందమున నేమో యడ్గు♦దానిభంగి
మరుఁడు నన్ బాధించు♦మనుచు మటంచు నుశిరణుఁజొచ్చెడిదాని♦చందమునను
తే. ముడిచి పక్ష్మంబులించుక♦మొనసియూర్పు, రెప్పవాల్పంగ మఱచి నేఁ♦దప్పకట్టె
వక్రచంచలతారకా♦బలితగర్భ, మైనవలకంటఁ జిరకాల ♦ మతనిఁ గంటి. 56

ఆ. కులకుమారికలకుఁ ♦ గూడని పని యిది, సిగ్గు పోవుఁ గన్న ♦ నెగ్గు గదురు
నట్టిపని యొనర్ప♦నేఁ దొడంగితి నని, తెలిసి యుండియు మదిఁ ♦ ద్రిప్పలేక.

ఆ. నిలువఁబడితి నకట ♦ నిశ్చలావయవనై, ప్రాణపడినదాని♦మాడ్కిఁ జిత్ర
గతనుబోలె ఖచిత♦గతిని సంయతమాడ్కిఁ, బట్టుకొన్నయట్లు♦వరఁగ నవరొ.

క. అప్పటినావ్యామోహము, చెప్పఁగ రా దకథితము న♦శిక్షితమును దా
నొప్పు స్వసంవేద్యం బై, ద్రిప్పఁగ రా దయ్యె మనను ♦ దివ్యచరిత్రా!. 59

ఉ. ఆతనిరూపసంపద యొ ♦ యాతనిపైఁ గలనాదుకూర్మి యో
నూతనయౌవనం బొ మద♦నుం డొ మ తేది యొ నామనం బొ న
న్నాతతి న ట్లొనర్చినది ♦ యక్కట నేను నెఱుంగ నూరకే
యాతనిఁ గాంచుచుంటి మది ♦ నన్య మెఱుంగక యేమి యాయెనో. 60

వ. అంత. 61

సీ. మది నెడ మొనఁగ నా♦మదనుండు గల్పింప వెడలె నిట్టూర్పులు♦నిడుద లగుచు
నెద సాభిలాషమం ♦ చెఱఁగింపఁ దలఁచె నాఁజలితముఖంబయ్యెఁ♦జన్నుదోయి
ఘర్మాంబులవరేఖఁ♦గడిగినపగిదిని జాఱెను లజ్జయు ♦ సకల మెటకొ
స్మరుఁ డేసెడునిశాత ♦ శరపరంపరలకు భయపడె నా మేను ♦ వణఁక సాగ
తే నతనిరూపంబు గనువేడ్క ♦ ననఁగ నడరెఁ
బులక లాలింగన మొనర్పఁ ♦ జెలఁగు నంగ
ములను, రాగం బశేషంబుఁ ♦ బొందె నెదను
స్వేదధాత మై యంఘ్రుల ♦ వీడె నాఁగ. 62

తే. అంత ననుకొంటి నిట్లని ♦ యాత్మయందు
సురతవృత్తాంత మెఱుఁగని ♦ పరమశాంతుఁ
డితని వలపించి నన్నంత ♦ వెతలఁ గుడిపె
స్మరుఁ డనార్యుండు ననుచితా♦చారుఁ డకట. 63

తే. పడఁతు లతిమూఢహృదయులు ♦ వలపు నిలుపఁ
దగినచోట్లు లెఱుంగరు ♦ తపములకును

దేశములకును ధామ మై ♦ తేజరిల్లు
నీతఁ డెక్కడ మరుచేష్ట ♦ లేడ తలఁప 64

తే. పామరులు వాని శ్లాఘింత్రు ♦ పాపమతులు
తలిరువిల్తునిత్రిప్పులఁ ♦ దవిలి నలఁగు
నన్నుఁ గనుఁగొని మదిలోన ♦ నవ్వుకొనును
దప్పు కీతండు కార్యంబు ♦ తప్పెఁ దప్పె 65

తే. చిత్ర మయ్యెడి నెఱఁగియుఁ ♦ జిత్తజన్ముఁ
జెయ్వులను నేను వానికిఁ ♦ జిక్కి పెక్కు
వికృతులకు నెల్ల గుఱినైతి ♦ వీని మాన్పఁ
జాలకున్నాను నీగతిఁ ♦ జాలిఁ గనుచు. 66

ఉ.* ఏ నొకదానఁ గాను భువి ♦ నీగతి నైనది యన్యకన్యలున్
బోనిడి సిగ్గు భర్తలను ♦ బొందిరి కొందఱు తాము; యన్య లీ
సూనశరుండు దుర్జనుఁడు ♦ సూనరి పెట్టెడు పెక్కు బాధలన్
బూని సహించి; రీగతిని ♦ బొక్కరు నెవ్వరు గాంచినంతనే? 67

చ. అరనిముసంబు గాంచితిని ♦ నంతనె మానస మస్వతంత్ర మై
పరఁగె, గుణంబు వేళయును ♦ బంచశిలీముఖు దుర్నివారితున్
గర మొనరించు; మత్కుసుమ♦కాండవిచేష్టితలాఘవంబు వీఁ
డరయకమున్న పోవుటయ ♦ యర్హము శ్రేయము వీడి యిచ్చటున్. 68

క. అనభిమతాంగజవికృతిని, గని కుపితుం డయి యితండు ♦ గాంచక శాపం
బునకు న్నను గుఱిసేయును, మునిప్రకృతి యదూరకోప♦ము గద తలంపన్.

క. అని నిశ్చయించి యుపసర్పణకుతుకిని నగుచు జగతి ♦ బాడబులు మహా
జనవంద్యులు, వీరలదర్శన మఘహారణము; నిరాద♦రము తగ దంచున్. 70

సీ. తద్వదనంబుపైఁ ♦ దనరుచూడ్కుల లాగి కనుదోయివత్తుముల్ ♦ గదలనీక
జాఱి చెక్కిళ్లపై ♦ జీరాడుశ్రుతిసుమమంజరు లొక్కింత ♦ మలఁచి పైకిఁ
జపలకుంతలలతా♦జాలంబుపై నొప్పు కుసుమావతంసంబు ♦ కొమరు మిగుల
మణికుండలంబులు ♦ మఱియు నంసంబుల డోలాయితంబులై ♦ గ్రాలుచుండ

---

*పాఠాంతరము చ. కల రితరాంగనల్ భువిని ♦ గాంతులఁ బొందినవారు సిగ్గుఁబోఁ
దోలఁచి, వెలందు లన్యలును ♦ దుర్జనమారనిశాతహేతులన్
గలఁగినవారలుం గలరు; ♦ గల్గరు మాదృశ లెందు నేనె పో
తలఁపఁగ నిట్టులైతి నల♦తాపసిఁ గంటినొ లేదొ యక్కటా!.

తే. ననభివీక్షితభూతల • నగుచు సంకు
చితశరీర నగుచు సము•చితవినీతిఁ
జకితచకిత నగుచు మది • సంచలింప
మ్రొక్కితిని నేను నామని•పుత్త్రునకును. 71

వ. మ్రొక్కుటయు. 72

సీ. అవిలంఘ్యశాసనుం • డప్పుటను నంగజుం డతిరమ్య మగుటను•నా ప్రదేశ
మవినయబహుళమై • యలరుట నెలప్రాయ మతిచంచలం బౌట•నాత్మవృత్తి
దుర్నివారము లౌట•దుర్విషయాభిలాషలు నింద్రియములుచం•చలములౌట
నయ్యయివస్తువు • లట్టుకాఁదగియుంటమదదమై యామని • పొదలుచుంటఁ
ఆ. బెక్కు లేల యిట్టి•యిక్కట్టులను వాని,ఫాలమందు బ్రహ్మ • వ్రాసియుంట
నాయదృష్ట మిటు ల•నాథమై యుంటను, వాఁడుగూడ మదను•వలలఁబడియె.

తే. పవనహతమైనదీపంబు•పగిది వాని, ధైర్య మెల్ల మద్విక్రుతిని•దర్శనమునఁ
దరళితం బయ్యెనంతనా•తపసిమేను, కంచుకితమాయెరోమాంచ•కంటకముల.

తే. మత్సమీపంబునకు వచ్చు•మనసునకును
దారిఁ జూపంగ నా ముందుఁ • దరలె నూర్పు
లతమాలయుఁ గరగత • మదరె బతిము
చెదుట భీతిల్లి నా మేనుఁ • జేరె వణఁకు. 75

క. స్వేదాంబుశీకరావళి, ప్రాదుర్భవ మందె గండ•పాళిని శ్రవణా
పాదితసుమగుచ్ఛం బొకఁ, డాదృతమయ్యెనొ యనంగ • నలర నృపసుతా!.

క. ననుఁ గాంచువేడ్కఁ వెలిచిన, కనుఁగవ యుత్తానతార•కం బాదేశ
మ్మును బుండరీకమయముగఁ, గనఁబఱచుచుఁ జెలఁగె మిగుల•క్ష్మాపతిపుత్త్రా!.

క. ప్రసరత్తదక్షికాంతుల, విసరం బచ్ఛోదజలము • విడిచియు వడి నా
కసమున కుత్పతితం బై, పెస వచ్చెడుకువలవనము•విధిని యదృచ్ఛన్. 78

క. పదిదెసల నాక్రమించెను, బొదలుచుఁ దత్ప్రకటవిక్రుతిఁ • బొడగని ద్విగుణ
న్మదనావేశను నై నేఁ, గుదు రైతిని నిట్లవర్ణ్య•ఘోరదశలకున్. 79

క. సురతసమాగమనర్తన, వరలీలల నేర్ప నొజ్జ•పంచశరుండే
నరులకు నుపదేశించును, ధర నైకవిలాసములను • దద్దయుఁ బ్రీతిన్. 80

క. ఎన్నఁడు బహువిధరసయుత, సన్నుతముల నిట్టి విషయ•సంగతుల మదిన్
దిన్నఁగఁ జొనపనియితనికి, నెన్నఁగఁ నీదృగ్విలాస • మెట్లలవడె నో. 81

చ. రతిరసముఁ జ్రవించెడి నొ ♦ రాల్చెడి నో సుధ నాఁ దనర్చి యు
త్కృతిమదఘూర్ణితం బనఁగ ♦ నాగతి స్వాపజడంబు నాఁగ నీ
యతిసుతుదృష్టి యొప్పెడిని ♦ హర్ష భరంబున మందతారకా
గతి యయి త్యక్తచంచలతఁ ♦ గ్రాలెడి భ్రూలత గల్గి యొంతయుఁ. 82
క. కనుతే చెప్పక చెప్పెడి, మనమునఁ గలకౌతుకంబు ♦ మఱి మంజుగతిఁ
గనఁ జాల నెచట నేర్చెనొ, ఘనమై పుణ్యంబు దీనిఁ ♦ గమనీయంబుఁ. 83
క. అని నే ననుకొనుచు మదిఁ, గని సమయము నొద్దకరిగి ♦ గడు వినయమునఁ
బ్రణుతి యొనరించి రెండవ, మునిబాలకుఁ దత్సహచరు ♦ మొనసి యడిగితిఁ.
క. ఎవఁ డీతాపసయువకుం, డెవనితనూజుండు నామ ♦ మెయ్యది యేపే
రివిటపిసుమగుచ్ఛం బీ, యువకుని చెవి నుండునది మ♦హోజ్జ్వలకాంతిఁ. 85
క. మనమున కమితానందము, నొనగూర్చెడి నాకు నిద్ది ♦ యుర్వి నెవుడు మూ
ర్కొన మిట్టిసౌరభంబును, దనరు నసాధారణ మయి ♦ తద్దపరువుచుఁ. 86
క అన నాతం డించుక నగి, వనితా! యి ట్లడుగ నేమి ♦ వచ్చును నీకై
నను గౌతుకమాయె నాకో, వినిపింతును విను మటంచు ♦ వివరించెఁ దమిఁ.

కపింజలుఁడు పుండరీకోత్పత్తిని చెప్పుట.

చ. కలఁడు త్రిలోకపూజితుఁడు ♦ గాఢతపుండు నుదారకీర్తి ని
ర్మలమతి సిద్ధసాధ్యసుర♦మానితపాదసరోరుహుండును
దులితసరోజయోనియు న♦దోషుఁడు నిర్జరలోకవాసి ని
స్తులముని శ్వేతకేతుఁ డన ♦ శోభిలుచుండు మనోజ్ఞరూపుఁడై. 88
క. ఆమునిరూపు సురాసుర, భామలకుం మరలుగొల్పు ♦ వజ్రసుతునకుఁ
గామునకు నీసుఁ గొల్పును, భామిని! లోకాతిశాయి ♦ భావింపంగఁ. 89
మ. ఒకనాఁ డాతఁడు దేవతార్చనకుఁ దో ♦ యోద్భేదముల్ చేర దే
వకరీంద్రోరుమదోదబిందుచయసం♦బద్ధోజ్జ్వలచ్చంద్రకో
దక మై సాంబశివాట్టహాససిత మై ♦ దైవారు నాకాపగం
గకు నేతెంచి జలంబులందు దిగి తాఁ ♦ గంజాతముల్ గోయుచోన్. 90
చ కమలవనంబులం దెవుడు ♦ గాఁపురముండెడు లక్ష్మి యొక్కన
ద్విమలసహస్రపత్రసిత♦విస్ఫుటపంకజసింహపీఠిక
బ్రమదమునఁ వసించి గనెఁ ♦ బంకరుహంబులఁ గోయునాతనిఁ
సుమశరుఁ డంత నామె మదిఁ ♦ జొచ్చెను నేసెను బువ్వుటమ్ములఁ. 91

చ. కనుఁగవఁ బ్రేమభారమునఁ ♦ గాఱు ముదశ్రులు నీచుత్తై యొకిం
త నమన మొందఁ జేసి యటు ♦ తారక లార్చుచుఁ జూడసాగె నా
మునివరు నందమే తమిని ♦ మున్మును మీఱెడునావులింతలన్
గనఁబడనీక కేలునను ♦ గప్పుచుఁ జిత్తము తత్తరింపఁగాన్. 92

తే. చూచినంతనె పౌరత♦సుఖముఁ గాంచి
యాసనీకృతతద్విశ♦దాజ్ఞమందె
ధన్యురా లయి గనె నొక్క♦తనయు నంత
శ్వేతకేతున కొసఁగెను ♦ బ్రీతి నతని. 93

తే. అతఁడు గొనిపోయి బాలుర ♦ కర్హమైన, క్రియల నెల్లసలిపి పుండ♦రీకమందుఁ
బొడముటను జేసి యతనికిఁ ♦ బుండరీకుఁ, డనుచుఁ బేరిడి పెంచెను ♦ నధికరక్తిఁ.

తే. సకలవిద్యల నుత్తీర్ణు ♦ సలిపి మిగుల
బ్రహ్మచర్యాదివ్రతములఁ ♦ బరిణతునిఁగఁ
జేసె నాతఁడె యీతఁడు ♦ చెప్పెద నిఁకఁ
గుసుమమంజరివృత్తంబు ♦ వెసఁగ వినుము. 95

క. సుర లసురులు క్షీరాబ్ధిని, దరువఁగ నటఁ బారిజాత♦తరువు వొడమె నా
తరుమంజరి యిది యీమముని, వరుచెవి నెట్లెక్కె నదియు♦వచియింతు నిఁకన్

క. ఈదినము చతుర్దశి యని, యాదేవుని రౌప్యభూధ♦రావాసు నుమా
నాథునిఁ గొల్వఁగఁ బారం, బేదినభక్తిని నితండు ♦ నేనును రాఁగన్. 97

వ. నందనవనోపమార్గంబున వచ్చుచుండ. 98

సీ. మధుమాసలక్ష్మి దా♦మమతఁ బ్రత్యక్షమై కైదండయొసఁగంగఁ♦గౌతుకమునఁ
గుసుమపల్లవములఁ♦గ్రువ్వంగఁబడి జానువుల వ్రేలుకంఠమా♦లలను దాల్చి
వకుళమాలికలచేఁ ♦ బచరింపఁబడినట్టి మొలనూలు కటిసీమఁ♦బొనరఁదొడిగి
క్రొమ్మావిచిగురాకు♦గుత్తిని జెవిగమ్మ చేసి పుష్పాసవం ♦ బాసఁ ద్రావి

తే. మదముచే దూఁగియాడుచు ♦ మంజుగతిని
వచ్చె నీసుమమంజరిఁ ♦ బాణిఁ బూని
నందనోద్యాన దేవత; ♦ వందనంబుఁ
జేసి యితనికిఁ గేల్మోడ్చి ♦ చెప్పె నిట్లు. 99

చ. మునివర! ముజ్జగంబులను ♦ మోహసముద్రమునందు ముంచునీ
యనుపమరూపసంపదకు ♦ నర్హతమం బగునీయలంకృతిన్

గొనుమ యనుగ్రహింపు శ్రుతి♦కోటిని నుంచుము దీని నిట్టిభూ
షణ మిల దుర్లభంబు గదు♦సార్థము యీ తెలిమ్రానిపుట్టువున్. 100

చ. అనుటయు నాత్మరూపమును ♦ నాగతి సంస్తుతి చేయుటన్ ద్రపా
వనమితవక్త్రుఁడై యతఁడు ♦ పాటన సేయక దాని పల్కులన్
జనఁగఁ దొణంగె, నామెయును ♦ జయ్యన మూఁబడి యేగుదేర నేఁ
గనుఁగొని దోష మేమి యిట ♦ గైకొను ప్రీతి నొసంగుదీనినిన్. 101

క. అని నేను దానిఁ గైకొని, కొన కున్నను గస్తి శ్రవణ♦కోటి నిడితి నీ
నన యెయ్యదేఁ డితఁడొ వ, చ్చెను నేగతి వీనిచవికిఁ ♦ జెప్పితి నల్లన్ 102

క. అని చెప్పుచుండ నతఁ డా, మునియువకుం డించుక నగి ♦ ముదమున నాతో
ననె నిట్టు లేల యడిగెదు, గనె దేల ప్రయాస మంత♦గన్నుసురభియేన్.

క. కొను మిదె యని తా డగ్గఱి, యునిచెను నాచెవిని దాని ♦ నుజ్జ్వలకలని
స్వనముల సురతసమాగమ, మునకుం బ్రార్థించునట్లు ♦ పొలిచెడిదానిన్.

ఉ. ఆతనికేలొకించుకయు ♦ యంటినయంతన తత్సుఖంబుచే
నాతతమై జనించెఁ బుల♦కాంకుర మప్పుడె నాకుఁ గల్పభూ
జాతసుమం బొకం డిడిన♦చాడ్పున నాయవతంసదేశ ముం
దాతఁడు మత్కపోలతల♦మంటుట నైన సుఖాతిరేకతన్. 105

తే. కంపితాంగుళిజాలక♦కరతలంబు
నుండి జపమాల సిగ్గుతో ♦ నుర్విఁ బడియె
నదియు నెఱుఁగం డతం డంత ♦ నవనిఁ బడక
మున్న గొని నేను మెడలోనఁ ♦ బూని దాని. 106

తే. తద్భుజాశ్లేషసౌఖ్యంబు ♦ దద్దఁ గాంచి, న ట్లనిరాపచ్యమోదజ♦లార్ణవమున
నోలలాడితి నాజప♦మాల యపుడు, మౌక్తికాపూర్వదామ మై♦మదికిఁ దోఁచె.

తే. మునుక లిడుచుండ మేమట్టి♦మోహవార్ధి, గొడుగు పట్టెడుదాసి నా♦కడకు వచ్చి
యమ్మ యీతల్లి జలకంబు♦లాడెనింటె, కరుగుతఱియయ్యె స్నానంబు♦కరుణ సేయు.

చ. అనుటయు దానిమాట ప్రథ♦మాంకుశపాతము నన్యసామజం
బునువలెఁ దీవ్రమై మిగులఁ ♦ బొక్కఁగఁ జేయఁగ నన్ను మీనకే
తనశరజాలకీలితమొ ♦ తన్ముఖకాంతిసుధాబ్ధిమగ్నమో
ఘనపులకోరుకంటకని♦గాఢవిలగ్నమొ నాఁగ లగ్నమై. 109

కపింజలుఁడు మదనపరవశుఁడగు పుండరీకుని కుపదేశించుట.

ఉ. లాఁగఁగరాని దృష్టిని బ♦లాత్కరణంబున లాగి యెట్లొ నే
నేఁగితి స్నానమాడ నట ♦ నించుక రెండవమానివృత్తుఁ డా
యోగిస్థలన్మనంబుఁ గని ♦ యోర్వక కోపనునట్లు నిట్లనున్
బాగు సఖా! భవాదృశుల♦పద్ధతి కియ్యది సాధువృత్తి యే?. 110

క. ఇది క్షుద్రజనులు ద్రొక్కిన, పదవి; తపోధనులు దీనఁ ♦ బద మూనరు నీ
హృదయము విహ్వల మయినను, బదిలింపవు ప్రాకృతునటు ♦ పరికింతు విఁకన్.

క. ధైర్యధనులు సాధులు నీ, ధైర్యం బెం దేగ మరుని♦దాడికి లోనై
యార్యవిగర్హణ కిట్లై, కార్యమె యింద్రియజయంబు ♦ గడుఁ గోల్పోవన్. 112

ఉ. ఎక్కడ నామనోవశత ♦ యెక్కడ నాగురుశాంతి నాదమం
బెక్కడ నల్ల వేదములు ♦ నేడఁ గులాగతబ్రహ్మచర్యమ
ద్దెక్కడ సర్వభోగము ల ♦ వేడ న వేడ గురూపదేశ మిం
కెక్కడ నత్తపోభిరుచి ♦ యేడనొ సౌఖ్యపరాఙ్ముఖత్వమున్. 113

క. ఎక్కడ విషయనిరీహత, యెక్కడ వైరాగ్యబుద్ధు ♦ లెల్లను మఱి నీ
వెక్కడ యౌవనమదమును, జక్కడఁ జెడునింద్రియములఁ♦జక్కడఁచుటయున్.

సీ. నిరుపకారక మాయె ♦ నిరతగురూపదేశము నిరర్థక మయ్యె ♦ సంస్కృతియును
నిర్గుణం బాయెను ♦ నిరుపమధర్మశాస్త్రాభ్యాస మది తెల్వి ♦ వ్యర్థ మాయె
నిష్ప్రయోజన మయ్యె ♦ నెఱిప్రబుద్ధత యెల్ల నిష్ఫలం బయ్యెను♦నిండుప్రజ్ఞ
నిష్కారణం బయ్యె ♦ నిర్ణిద్రతప మెల్ల నిర్బీజ మయ్యెను ♦ నిరశనత్వ

తే. మకట! మిముబోంట్లై యిట్లు రా♦గాంధు లగుచుఁ
గలుషతను గాంచ నజ్ఞుల♦గతి యిఁ కేమి
హస్తమందుండి జపమాల ♦ యవని జాఱి
పడుట యెఱుఁగవె యహహా! నీ♦పారవశత. 115

తే. అదిగొ చూడుము జపమాల ♦ నామె గొనుచుఁ
బోవుచున్నది యదె గొని♦పోవుచున్న
హృదయమును దీని వారింపు ♦ కదలనీకు
కీర్తనీయసుగుణ! శ్వేత♦కేతుపుత్ర!. 116

క. అని వచియింపఁగ నాతఁడు, విని వేరుగఁ దలఁచె దే క♦పింజల! నన్నున్
గొనిపో నిత్తున యాదు,ర్వనితను నోర్తున మహాప♦రాధము దీనిన్. 117

క. కను మిదె యంచును నించుక, కనలిననగతిఁ గనులు ద్రోప♦ కాంతంబులుగాఁ
బెనవైచి బొమలు జతనం, బునఁ బెదవులు ముద్దుఁ గొనఁగఁ♦బోలె నదరఁగన్.
క. కనుఁగొని ననుఁ బలికెను నో, వనితా! నిలునిలుము నాదు♦వరజపమాలన్
గొని యెట కేగెద పీయక, చన కావల నడుగుదాఁటి ♦ చనకుమ టంచున్.
చ. అది విని నేను గొమ్మనుచు ♦ నాత్మగళంబుననుండి తీసి నా
వదనముతిచ్చఁ గంచు నిలు♦వంబడి చాఁచినతత్కరంబునన్
మదనునినర్తనాదిని స♦మర్పితసత్కుసుమాంజలిన్ వలెన్
బొదలుమదేకదృష్టి నిడి ♦ పొల్చెడుతజ్జపమాల యంచు నే. 120
శా. స్నానం బాడినదాననయ్యుఁ జెమటన్ ♦ స్నానంబు గావించితిన్
భూనాథాత్మజ! మళ్లి నెచ్చెలులు గొం♦పోవన్ బ్రయత్నంబునన్
మానీశాత్మజు నాతనిం దలఁచుచున్ ♦ మన్మాతతో నింటికిన్
నే నట్లో చని యుండితిన్ నగరునన్ ♦ నిర్నిద్రనై రేవగల్. 121

—అనంగవిధురయగు మహాశ్వేతయవస్థావర్ణనము.—

చ. అది మొదలేను వచ్చితినొ ♦ యచ్చట నుంటినొ యింట నుంటినో
నిదుర వహించుచుండెదనొ ♦ నెట్టన మేల్కొని యున్నదాననో
పొదిగొనఁ జుట్టు నెచ్చెలులు ♦ పొల్చెడుదాననొ యొంటిదాననో
యిది పగలో విభావరియొ ♦ యేడ్చుచు నుంటినొ మిన్నకుంటినో. 122
ఉ. ఊరక యుందునో సకియ ♦ లూఁకొన ముచ్చటలాడుచుందునో
సారము లెవ్వియో యటు ల♦సారము లెవ్వియొ యేది రమ్యమో
యారయ నేది కాదొ సుఖ♦మొ యిది దుఃఖమొ యంచు నేదియున్
నేరను వ్యాధిబాధితనొ ♦ నీరుజనో యెఱుఁగ న్నృపాత్మజా! 123
చ. తెలియక మారవృత్తమును ♦ దీనత నెయ్యెడ కేగుదాననో
పలికెద నేమి కాంచెదనొ ♦ పాటన సేయుదు నేని మాటలన్
సలుపుదు దీని కేమి ప్రతి ♦ చాలిన దంచు నెఱుంగ కేమి కే
వలము కుమారికాజనము ♦ వాస మొనర్చెడు సౌధ మెక్కితిన్. 124
చ. సకియల నెల్ల వీడి పరి♦చారికలన్ జొరనీయ కెవ్వరిన్
సకలము మాని యొక్కతెను ♦ సన్మణిజాలగవాక్షమందె ని
ల్చుకొని ముఖంబు నద్దెసనె ♦ పుల్కునఁ జూచుచు నుంటి నూర్పు పు
చ్చక యచలస్థితిన్ మనసు♦సాగఁగనీయక యొందు నే గతిన్. 125

ఉ. ఆదెస పూర్ణిమాశశిస♦ముంచితమో యనఁ బుష్పితంబు నా
హ్లాదక మయ్యె నామదికి ♦ నామృతపూరసమాప్లుతంబొ నా
వాదము లేల రత్ననిధి♦వాసితమో యనఁ దత్సనాథతన్
బోదు మనంబు దృష్టియును ♦ బోవిడి యాదెస నొందుచోటికిన్. 126

చ. అనిలుఁడు నేగుదెంచినను ♦ నాదెసనుండి శకుంతరావముల్
వనసుమసౌరభంబులును ♦ వచ్చినఁ దన్మునిపుత్త్రువార్తలన్
మన మలరంగ నడ్గుచును ♦ మాటికిఁ గోరిక లూర మీఱుచున్
గొనఁగొనఁ దలంచుచున్ దపము ♦ ఘోరము నాతని కింపుఁ బెంపఁగన్. 127

చ. అతఁడు పరిగ్రహించుటను ♦ నామునివేషమె రమ్య మంచుఁ దా
నతఁ డుచితాస్పదం బగుట ♦ యౌవన మొప్పిద మంచుఁ బారిజా
తతరుసుమంబు తచ్ఛ్రుతిని ♦ దార్కొనుటన్ గడు రమ్యమంచు స
న్నుతి కిరవయ్యెఁ దన్మునిసు♦తుండు వసించుట నాక మంచునున్. 128

వ. మఱియు. 129

ఉ. ఆతనిరూపసంపదనె ♦ యంగజుఁ డంతటి దుర్జయుండు నం
చాతలిరాకుబాకు గల♦యాతఁడు చెప్పినయట్టు లెల్ల నా
చేతమునం దలంచుచును ♦ జేష్టలు తక్కి తదేకచిత్తనై
యాతనిపైపె చూచుచును ♦ నట్టె చలింపక యుంటిఁ బెద్దయున్. 130

ఉ. దూరగుఁ డయ్యు నామునిసు♦తుండు కనంబడసాగె ముందలన్
హారితదేకయష్టి యుప♦హారిత మయ్యును వానిచేత నా
ధారిత మయ్యెఁ గంఠమునఁ ♦ దాల్చితిఁ గర్ణమునందు నల్ల మం
దారసుమోరుగుచ్ఛమును ♦ దత్కర మంటినహాయిఁ బుల్కలన్. 131

మహాశ్వేత తనవృత్తాంతమును మరలఁ జెప్పుట.

తే. అంతఁ దాంబూలపేటిక ♦ నావహించు
నాదుసహచరి తరళిక♦నామధేయ
నాబడిన నేగుదెంచెను ♦ స్నాన మాడ
నది యొకించుక యాలస్య ♦ మాచరించి
యవలఁ జనుదెంచి నన్నుఁ గాంచి ♦ యనియె నిట్లు. 132

సీ. భర్తృదారిక! ముని♦బాలుర నిరువుర దివ్యరూపుల సుత♦దివిజనిభులఁ
గన్గొంటి మచ్ఛోద♦కాసారతటమున వారిలో నొక్కం డు♦దారచిత్తుఁ

దవతంసముగఁ జేసె ♦ నతివ! యెవ్వఁడు నీకుఁ దెలిమ్రానిపువుగుత్తిఁ ♦ దేజరిల్ల
నతఁడు రెండవవాని ♦ కగపడకుండఁ దా నవని నల్లల్లన ♦ నడుగు లిడుచుఁ
తే. బువ్వఁదీవెలమాటునఁ ♦ బొంచి పొంచి, యింటికే తెంచునా వెంట ♦ నంటివచ్చి
భర్తృదారిక నినుఁగూర్చి ♦ పలికె నిట్లు, మందమందమృదూక్తులఁ ♦ జందరసము.
క. బాలిక! యెవ రీకన్యక, పోలఁగ నెవ్వనికుమార్తె ♦ పోవు నెటకు నీ
బాలికవే రెయ్యదియో, వాలాయం బెచట నుండు ♦ వచియింపు మనన్.
క. వినవా కో శశికిరణంబుల, జనియించిన యప్సరసను ♦ సన్మతి గౌరిన్
జనియించె నామె కీయమ, ఘనయశుఁ డగుహంసుఁ డనెడు ♦ గంధర్వునికిన్.
తే. అతఁడె గంధర్వులకు నెల్ల ♦ నధిపుఁ డతుల, సకలగంధర్వకోటీర ♦ చారురత్న
కోటిఘట్టనమసృణిత ♦ కోమలాంఘ్రి, నఖరచక్రుండు దమితారి ♦ నరవరుండు.
వ మఱియు 187
తే పాదపీఠీకృతేందిరా ♦ పాణిపంక
భవుఁడు విశ్రుతసితకీర్తి ♦ ప్రణయసుప్త
మధురగంధర్వకామినీ ♦ మంజుగండ
పత్త్రలతికావిరాజిత ♦ బాహువిటపి
శిఖుఁడు నాతనిదుహిత యీ ♦ చెలియ వినుము. 188
తే. ఈమె పేరు మహాశ్వేత ♦ హేమకూట
మునకుఁ బోవుచు నున్నది ♦ మునికుమార!
యనుచు నేఁ జెప్ప నంత నా ♦ మునిసుతుండు
మిన్న కొక్కముహూర్తంబు ♦ మెదలకుండ. 189
తే. మనములో నేమొ తలఁచుచు ♦ మాటిమాటి
కపగతనిమేషలోచనుం ♦ డగుచు నన్ను
గాంచి వేఁడుకొనెడువాని ♦ గతిని దమిని
ననునయపురస్సరంబుగా ♦ ననియె నిట్లు. 140
తే. బాల! కల్యాణి! బాలికా ♦ భావమూని, యున్ననీరూపుసుగుణము ♦ లుంటఁజెల్వ
నొక్కయర్థంబు నర్థింతు ♦ నొనరిచెదవె, యనఁగ సాంజలిబంధనై ♦ యతివినీతి.
చ మునివర! పల్కనేల యిటు ♦ పూజ్యులు మీరు జగత్త్రయంబునన్
ఘనతరపుణ్యజాలములు ♦ గల్గక యూరక సర్వపాపముల్
దునుమఁగఁ జాలు తాదృశుల ♦ తోరపుఁజూడ్కులు మమ్ముఁబోంట్ల పై
బనుపడు నొక్కయాజ్ఞ యిడఁ ♦ బల్కఁగ నేల మునీంద్రనందనా. 142

చ. ఏమి యొనర్పఁగా వలయు ♦ నేను వచింపుము శంక దక్కి నే
మేమియు నూన కుల్లమున ♦ నీజనముల్ గొను దాసి గాఁగ నా
నాముని నూనుఁ డంగ నను ♦ నారసి నెచ్చెలిఁ బ్రాణదాత్రిగాఁ
గామితకామధేనువుగ ♦ గాఢముగాఁ గొని యుండె యప్పుడే. 143

ఉ. చేరువ నున్న యొక్క చిలు♦చీఁకటిమ్రానికిసాలయంబులన్
దా రయమారఁ దెచ్చి ద్రుమ♦దంబున నూరి రసంబు దీసి స
చ్చారుసుదేశదానజల♦సౌరభ వాసితత్రసంబునన్
జేరి స్వవల్కలంబు నొక♦చీరికయందుఁ గనిష్ఠికం దగన్. 144

శా. ఈపత్త్రంబు లిఖించి దీనిఁ గొని యా♦యేణాక్షికిం జేర్పుమా
చూపంగాఁ దగ వేరి కంచు నొసఁగెన్ ♦ జమ్మంచు నాపత్త్రముల్
జూపెన్ నాఁడపంబునుండి గొని తాఁ ♦ జూడ్కుల్ ప్రమోదింపఁగా
నాపంకేరుహనేత్ర తద్విషయ మా ♦ యాలాపశబ్దంబులున్. 145

ఉ. ఆతనిస్పర్శసౌఖ్యమును ♦ నాంతరసీమ జనింపఁ జేసె నా
నాతతభంగిఁ గర్ణములు ♦ నంటినయంతన రోమహర్ష సం
జాత మొనర్చె నంగములు ♦ సర్వములన్ గడు నాకు నామనో
జాతుని నావహించు మను♦చందమునన్ సివ మెత్తఁ జేసె నాన్. 146

వ. అంత మనసు నిలుపంజాలక తత్కరతలంబుననుండు తద్వల్కలపట్టికం గైకొని
యం దభిలిఖితం బయిన గూఢపద్యంబుం గంటి. 147

క. బిససితమౌక్తికలతచే, నెస మోసము చేసి యాళి ♦ లెసఁగఁగ హంసన్
వెస దూరము గొనిపోయిన, ససి; నామానసభవుఁ గొని ♦ చని తీవు కటా!.

సీ. దిక్కు తెలియమి వోలెఁ ♦ దెగు నెఱుంగని వాని కంథున సమవస♦యామినిగతి
దుష్టనిద్రయుఁ బోలె ♦ దుర్విషవిహ్వలునకును మూఁకను జిహ్వ ♦ నఱికి నట్లు
లోకాయతి కవిద్య ♦ వీఁగను బాపికిఁ బ్లవగంబునకు మద్య♦పాన మట్లు
పరఁగ జ్వరప్రలా♦పప్రవృత్తియుఁ బోలె వఱలు నసంబద్ధ♦భాషి కకట

తే. మత్తునకుఁ గల్లు వోలిక ♦ మఱి పిశాచ, యుతున కావేశవిధి వోలె♦నుగ్రదోష
వికృతివృద్ధికి హేతు వై ♦ వెలిఁగె మన్మథార్త నగు నాకు నా లేఖ♦యధికగతిని.

తే. దాన వెల్లువ నది వోలె ♦ ధరణినాథ, తనయ! వ్యాకులచిత్త నై ♦ తనువు నిల్పఁ
జాల నైతిని మేను వ♦శంబు గాక, సొటసొటలు వోవఁగాఁ జొచ్చె♦శుభచరిత్ర!.

ఉ. ఆతనిఁ గాంచుటన్ మరల ♦ నాయడపన్ గృతపుణ్యఁ గాఁ గదన్
బీతసుధన్న వాసవుని ♦ వీట వసించెదు దానిగాను సం

జాతసమస్తదేవవర♦జాలను గాఁగఁ ద్రిలోకరాజ్యసం
పీతనుగాఁగ దైవతని♦వేశనుగా మది నెంచుచున్ దమిన్. 151

చ. పరిచితమైనఁ గ్రొత్తదిగఁ♦బజ్జ వసించెడిదైన నెప్పుడో
యరుదుగఁ బ్రాప్తదర్శనఁగ♦నాత్మకుఁ దోఁపఁ బ్రియంబు మీఱఁగా
నరయక స్వామిభృత్యతను♦నంటుచు ముంగురులున్ గపోలముల్
సరస వసింపఁ జేసి సుర♦సద్మమునన్ వసియించుదానిఁగాన్. 152

చ. మనమున నెన్నుచున్ మిగుల♦మన్ననసేయుచుఁ బల్కరించుచున్
వనిత! వచింపు మల్లముని♦బాలకు నేగతిఁ గాంచి తాతఁ డే
మనియెను నెంతదవ్వ వెను♦నంటుచు వచ్చెను మమ్ము నెంతసే
పు నిలిచి తీవటంచు మదిఁ♦బొంగుచు నడ్గితి దాని మాటికిన్. 153

తే. దానితోడ నాప్రసాద♦తలమునందె, తత్కథాలాపరసవార్ధి♦తరఁగలందు
మునిఁగి తేలుచుఁ బరిజన♦ములను నేరిఁ,జొరఁగనీయకగడపితిఁ♦బొరయువగలు.

వ. అంత. 155

క. గగనోపాంతస్థలికిని, దిగె రవిబింబంబు నామ♦దియును నదియునున్
సగముగఁ గైకొనెనో యన, వగవగ రాగంబు మిగుల♦భాసుర మగుచున్.

క. ఆతపలక్ష్మి సరాగ, ద్యోతన విరహంబు సైఁప♦నోల్ల మినో యనం
గా తర వాఁగను బంకే,జాతముల శయించుచుండెఁ♦జని పాండురతన్. 157

క. గైరికగిరిజలసేచన, కారణపాటలితవన్య♦గజఘటలో యనన్
సూరగభస్తులు గుంపై, సారసవనములను బాసి♦చనుచుండె వడిన్. 158

తే. గగనసంచార మొనరించి♦గ్లానిఁ గాంచి
విశ్రమింపంగ నేగెడి♦వేఁడివెలుఁగు
వాహహేషారవప్రతి♦ధ్వనులతోడ
మేరుగిరిగహ్వర మహంబు♦చేరుచుండె. 159

తే. సూర్యవిరహంబునను గల్గు♦సొమ్ముచేత
నంధకారితహృదయంబు♦లైనమాడ్కిఁ
బద్మినులు మీలనం బందె♦బంభరములు
ముకుళదంభోజవనముల♦మొనసి చొరఁగ. 160

క. మెసవెడితామరతూఁడుల, వెస వీడి పరస్పరంబు♦విడివడి యొదలం
దెసఁగెడువిరహానలమునఁ, గసుగుచుఁ జక్రాంగకములు♦కదలుచు నుండెన్.

—కపింజలుఁడు మహాశ్వేతయొద్దకు వచ్చుట—

వ. అప్పుడు. 161

క. ఛత్రగ్రాహిణి నాకడ, కాత్రంబున నేగుదెంచి ♦ యాతాపసరా
ట్పుత్త్రుండు యొక్కఁడు నృప, పుత్త్రి! యిట వచ్చి ద్వార♦మున నుండు నిదే.

క. చనుదెంచితి జపమాలికఁ, గొనిపోవఁగ ననుచుఁ జెప్పఁ ♦ గోమలి! యుడుగన్
బనివినియొద నే నని యా, వనిత వచించి యుఱిగె నటఁ ♦ బ్యాస్థితనయా! 163

క. మునిసుతుఁ డన్నంతన యా, మునిపుత్త్రుఁడె వచ్చె ననుచు ♦ ముదమందినదిన్
బనిచితి నొకకంచుకిఁ దో, కొని రమ్మని యతని నేను ♦ గుతుకం బెసఁగన్. 164

క. చెలువునకు యౌవనముగతి, సంయౌవనమునకు మరుని♦యట్లు మరున కా
యలయామనిగతి నామని, కలచంద్రుఁడుపవన నట్టు ♦ లనురూపుం డై. 165

క. తనరెడు నాతనిమిత్త్రుఁడు, చనుదెంచెను గొంతవడికిఁ ♦ జంద్రికవెంటన్
జనుదెంచెడుబాలాతప, మనఁగ జంధవళ దేహుఁ ♦ డగుకంచుకితోన్. 166

క. తనరుఁ గపింజలనామం,బున నాతఁడు వ్యాకులుండుఁ♦బోలె విషణ్ణుం
డును శూన్యుండునుబోలెను, గనఁబడె మది నేము తలఁపు♦గలవానిగతిన్.

తే. ఏగుదెంచెడునాతని ♦ కెదురు నడచి, భక్తిఁ బ్రణమిల్లి కొనివచ్చి ♦ వనుప కెవరి
నేన పీఠంబుఁ గొనివచ్చి ♦ యిడితి నిష్ట,పడకయున్నబలాత్కార♦పటుచియతని.

క. చరణములఁ గడిగి పమ్మెద, చెఱఁగునఁ దడియొత్తి యతని♦ చేరువభూమిన్
గరము వినీతిని నిలిచితిఁ, దరువాత నతం డిసుంత ♦ తాళుచు నేమో. 169

క. పలుకం దలఁచిన యాతని, చెలువుప నాచెంత నున్న♦చెలి తరళికపైఁ
బొలయించెఁ జూడ్కు లాతఁడు, తెలిసి తదీయాశయంబు♦దృష్టిన నేనున్

క. మునివర! దీనికి నాకును, గనఁబడ దించుకయు భేద♦గతి యిది నేనే
యనుకొని నిర్భయముగ వచ్చినకార్యముఁ జెప్పుమనుచుఁ♦జెప్పఁగ నతఁడున్

—కపింజలుఁడు మహాశ్వేతకుం బుండరీకవృత్తాంతముఁ జెప్పుట.—

చ. నృపసుత! యేమి చెప్పుదును ♦ నెట్టుకొనుం ద్రప నోరు నాడదుర్
విపినములన్ వసించుచును ♦ వేడ్క భుజించుచుఁ గందమూలముల్
వ్యపగతదోషు లై మనెడు♦పావనమానిజనంబు లెక్కడన్
జపలజనోచితంబు సుమ♦చాపవిలాసవిశేషకీర్ణమున్. 172

చ. ఘనవిమయోపభోగరుచి♦కల్మషముర్ గడురాగదూషితం
బును నయి మోహవారినిధి ♦ ముఙ్గుచు నుండెడు నీప్రపంచ మె

డ ననుపపన్న మింతయుఁ గ♦డంగెను నేమి యొనర్తు దైవముల్
జనులను హాస్యభాజనుల♦ సల్పుఁ గదా విధి యప్రయత్నతన్. 173

చ. ఇది యుచితంబొ వల్కలముల♦ కెన్నఁ దపంబున కర్హమో జటా
విదలసద్వృత్తమో మఱియుఁ♦ బెద్దయు ధర్మసుబోధనాంగమో
విదితము గా దపూర్వమగు♦వేడబ మియ్యది మాకుఁ బాటిలెన్
మదవతి! చెప్పఁగావలయు♦ మానఁగ రా దని యెన్నిభంగులన్. 174

చ. కనఁబడ దొండు పాయ మిటఁ♦ గల్గదు దీనికి మారు సేఁతయున్
గనఁబడ దన్యరక్షణము♦ గానము దిక్కును వేరు; సంభవిం
చును వచియింప కున్నఁ గదు♦ శోకముఁ గూర్చు ననర్థకంబు నా
మనువును మిత్త్రుఁ, బ్రాణమును♦ మానియు నైన నటంచుఁ జెప్పెదన్.

ఉ. నీవు గనుంగొనంగఁ గదు♦ నిష్ఠుర మాగతి నాఁడి యాతనిన్
బోవిడి పూలు గోయఁగను♦ బోయితి నొం డెడ కేను వేగ యా
తావును వీడి కోపమునఁ♦ దక్షణ మింటికి నీవు నేగి నా
వావల మళ్లి వచ్చితిని♦ నచ్చట నించుక యాలసించి యేన్. 176

ఉ. ఏమి యొనర్తు నొంటి నితఁ♦ డిప్పు డటం చెద సంశయించుచున్
భూమిరుహాళిమాటుగొని♦ పొంచుచుఁ జూచితి నాప్రదేశమున్
భామిని! లేఁ డతం డచట♦ భావమునందు జనింపసాగె నే
మేమిరొయొ శంక లంత వినుమీ యిఁక నేమి వచింతుఁ జెప్పుమా. 177

సీ. మదనపరాయత్త♦మానసుం డయి దాని ననుసరించుచుఁ దాను♦నరిగె నొక్కొ
యది పోవఁగాఁ దెల్వి♦నంది సిగ్గున నాదు♦చెంతకు రావెఱఁ♦బూనె నొక్కొ
కినుకతో నను బాసి♦చనియె వీఁడని నన్నువిసుగును నెందెందు♦వెతకు నొక్కొ
యం దందు వెతకిన♦న్నరయక యెందును దిరిగి యిచ్చటికరు♦దెంచు నొక్కొ

తే. యని వికల్పించుకొను చున♦ నందె యుంటిఁ
గొంతసే పంత పుట్టువు♦ గోలె నన్ను
వీడి చనినాఁడు గాఁ డని♦ వీడి వాని
నుండఁగా లేక పెన్వగ♦ నిండుకొనఁగ. 178

చ ఇతఁ డొకవేళ ధైర్య మిటు♦ లేదుటకుం గడు సిగ్గు నంది మే
ను తొఱఁగినం దొఱంగుఁ ద్రప♦ నూల్కొనఁ జేయదు దేని, నొంటి గా
నితనిని వీడఁగాఁ దగదు♦ నెన్నఁగ నంచు మదిం దలంచి పో
యితి వెదకంగ నెందుఁ దిల♦కించినఁ గన్పడఁ డయ్యె వాఁ డహా!. 179

క. కనఁబడ కుండుకొలందిని, మనమునఁ గడుఁ జెలిమి బలిమి ♦ మల్లడికొను నా
గెను దత్తపరితోషణములు, వనజానన! మరల నొక్క♦పరి కలయంగన్. 180

క. తరులతికాగహనంబుల, సురుచందనవీథికలను ♦ నుజ్జ్వలలతికా
వరమండపములఁ గములా, కరతటముల వెదకితిఁ జిర♦కాలము మిగులన్.

వ. అంత. 182

చ. ఒకసరసీసమీపమున ♦ నుజ్జ్వలపుష్పమధువ్రతావళీ
పికమయమో యనంగ శిఖి♦వేష్టితమో యన సాంద్రతర్ మహో
త్సుకమధుజన్మభూమి యన ♦ శోభిలు నొక్కలతాగృహంబునర్
వికలితచిత్తుఁడై మదన♦వేదనఁ దూలెడివానిఁ గాంచితిన్. 183

చ. సకలము మాని స్తంభితుని♦చాడ్పున లేఖితునట్లు సుప్తమా
డికి మృతునట్లు రోగిక్రియ ♦ డిందిసరాగత నొప్పి పాండుతా
ప్రకలితుఁడై రయోకం దగుచుఁ ♦ బంచశిలీముఖుఁ గూడి యారకే
యకట! తపించు చుండె నట ♦ నంగజకీలిమహోగ్రకీలలన్. 184

చ. తలఁప స్వప్నవృత్తిచంచలుఁడు ♦ దద్దయు నిశ్చలుఁ డయ్యెనుర్ శిలా
తలసమవిష్టుఁ డయ్యెను ని♦తాంతము పంచత నుండువాఁడునర్
బలుకక యుండియుర్ గథిత♦పంచశిలీముఖవేదనుండునై
కలఁపఁగ శాపభీతి ననఁ ♦ గన్పడకుండ స్మరుం డజస్రమున్. 185

చ. హృదయగతర్ బ్రియుర్ గనను ♦ నేగెనొ లోనికి నా; ననహ్యతా
పదరముచేత డాఁగె ననఁ, ♦ బాసెనొ నా మదిఁ గందఁ గిన్కతోర్
గదలక యుండ నింద్రియగ♦ణంబులు దేహమునందు నెంతయుర్
గదలక మూఁగవానిగతిఁ ♦ గామవశుం డయి పొల్పె నత్తఱిన్. 186

చ. మదనహుతాశనుం డెనను ♦ మండుచు నుండఁ దదీయధూమముల్
పొదువుట నా నిమీలనముఁ ♦ బొందినకన్గవసందులందు బల్
గుదు లయి బాష్పముల్ గురియఁ ♦ గూర్చుచు దర్దిన మూర్ధలమ్మునర్
బొదలుచుఁ గ్రిందు గన్గొనుచుఁ ♦ బొక్కుచు నంధునిమాడ్కి నొప్పుచున్.

చ. అల హృదినుండి పైకెగయు♦నంగభవానలకీల నాఁ గడుర్
జెలఁగెడు లోహితాధరరు♦చిం గొనివచ్చెడ నూర్పుగాడ్పులర్
దొలఁచుచుఁ జేరువర్ బొలుచు ♦ తోరపుఁ దీవెలఁ బుష్పకేసరం
బులను మరందబిందువుల, ♦ మోడము దక్కఁ గంగుచుఁ, మదిన్. 188

క. అలరెడువామకపోల, స్థలమునకున్ శయన మైన♦శయతలనఖకాం
తులు పర్వ నొసటఁ జందన, తిలకము తీర్చినవిధంబుఁ ♦ దేట పఱచుచున్.

సీ. తెలిమ్రానిచెవిగమ్మఁ ♦ దీసివైచిన నింక నవశిష్టవాసన ♦ కరుగుదెంచి
కలుగుతినెపమునఁ ♦ గామసంమోహనమంత్రంబుజపియించు♦మాడ్కి మూఁగి
రొద సేయుతుమ్మెద♦కొదమల శ్రవణంబు నీలాబ్జయుతము నా ♦ నెగడుచుండ
లలితతమాలప♦ల్లవసంయుతమ్ము నా నభిరామ మై మఱి ♦ నలరుచుండ

తే. రోమకూపంబులం దెల్ల ♦ నాముకొనిన
శంబరారాతిసుమశర♦శల్యశకల
నికరమో యన మే నెల్ల ♦ నిండుకొన్న
యుత్సుకతఁ బుట్టురోమాంచ ♦ మొప్పుచుండ. 190

తే. కరతలస్పర్శనాసుఖ♦కంటకితమొ
యనఁగ నఖరాంశుజాలక ♦ మలమి యలరు
నలినయుపతాక మగు హస్త♦శాఖి నెదఁ
దాల్చి దక్షిణకరమునఁ ♦ దనరుచుండె 191

చ. సుమశరు లోఁగొనం దగిన ♦ చూర్ణము నాఁ దగుపుప్పొడిన్ మహీ
జములు నిజాంగకంబులను ♦ జల్లుచు నుండఁగ నాత్మరాగసం
క్రమణ మొనర్చునో యనఁగ ♦ గ్రాలునశోకకిసాలయమ్ములున్
జమురుచునుండ దేహమును ♦ జల్లఁగ గాలికి వీచు చెప్పుడున్. 192

చ. స్మరుఁడు సధూమతప్తశర♦శల్యములో యన గంధ మానఁగాఁ
బరివినగందుతుమ్మెదల ♦ భాసిలుచంపకకుట్మలంబులన్
బరవుచునుండ నుచ్చి చనఁ ♦ బై వయి దక్షిణమారుతుండు బం
ధురకులఝుంకృతిధ్వనుల ♦ మాటి కదల్పఁగ హుంకృతిన్ బలెన్. 193

తే. అలరెడువసంతజయశబ్ద♦కలకలములఁ
బొదలుమదకలకోకిల♦ములకలకల
ములను మధుమాస మెంతయు ♦ ముమ్మరముగ
నాకులంపడఁ జేయంగ ♦ నడరుచుండె 194

తే. ప్రొద్దుపొడువునఁ జంద్రుండు ♦ పొల్చునట్లు
పాండురాంగతఁ బొల్చుచు ♦ నెండకారు
నేఱుగతి నెండిపోవుశ♦రీర మొప్ప
మన్మథావేశవశుఁ డయి ♦ మఱఁగుచుండె. 195

తే. వేఱుజన్మంబు గాంచిన ♦ తీరుదోఁప, రూపుమాఱెనొయనఁదోలి ♦ రూపు నెఱుఁగ
రాక మునుగన్నవాఁడుగా ♦ నాకళింప, రాక పరిచితుగతిఁదోఁప ♦ రాకయుండె.
ఆ. లోన వీతిహోత్రుఁ ♦ బూనిన చందన, విటపి వోలె వాఁడి ♦ వెలయు కంగ
జాతమయుఁ డనంగ ♦ ఘలితుం డనంగను, బధిరుఁ డనఁగ నెవరి ♦ పలుకు వినక.

తే. మదనపరవశుఁ డయి వేఁగు ♦ మద్వయస్య
గతనిమేషుండ నై యట్టె ♦ గాంచి మదిని
గదుర ఖేదంబు తలపోయఁ ♦ గడఁగితి నిటు
పలువిధంబులఁ బయి పయిఁ ♦ బదువ్వగను. 198

ఉ. ఇంచుకసేపులో నితని ♦ నీగతిఁ జేసెను దుస్సహుండు పో
నెంచఁగ మన్మథుం డకట! ♦ యెందునకుం గొఱఁగాక పోయె నే
సంచిత మైనజ్ఞాన మది ♦ సర్వము చిత్రము నొక్కమాటునన్
మించినవాఁడు నన్నుఁ గడు ♦ మేలిగుణంబులప్రోక యారయన్. 199

ఉ. శైశవ మాదిగా నితఁడు ♦ శౌర్య మెఱుంగఁడు రూఢి ధీరుఁ డై
వాసికి నెక్కినాఁడు ముని ♦ బాలకు లందఱిలోన నెంతయున్
బేశలుఁ డంచు నస్ఖలిత ♦ నిర్భరసద్వ్రతుఁ డంచు మించె స
ర్వాశల, నీతఁడున్ మదను ♦ నంపఱకున్ గుఱి యయ్యె నక్కటా!. 200

చ. పరఁగఁ దపఃప్రభావమును ♦ బాటన సేయక జ్ఞాన మెల్లనున్
బరిభవ మందఁ జేసి యటు ♦ పాదు గదల్చి గభీరతన్ గదున్
స్మరుఁ డవివేకిఁ జేసె ముని ♦ మాన్యుని నీతని నొక్కపెట్టునన్
దరుణిమ దుర్లభంబు గద ♦ ధారుణి నస్ఖలితంబు చూడఁగన్. 201

చ. అనుకొను చేఁగి నగ్గఱకు ♦ నాతని ప్రక్కన నాశిలాతల
మ్మునను వసించి యంసమునఁ ♦ బోలఁగ హస్తము నుంచి తట్టుచున్
గను మిటు పుండరీక! సఖ! ♦ కారణ మేమి యి టుంటకున్ వచిం
పు నను నెఱుంగవే గనుల ♦ మూఁతల విప్పుము చూడుమా ననున్. 202

వ. అనుటయు నతండు. 203

ఉ. సంతతరోదనారుణము ♦ సంస్రవదశ్రుజలాకులంబు న
త్యంతసితాంబరాంతరిత ♦ తామరసారుణసన్నిభంబు రు
ట్క్రాంతము నా సబాధ మన ♦ గాఢనిమీలనలగ్నమా యనన్
గ్లాంతము నైనయక్షియుగ ♦ ళంబును విప్పి కనుం గడంకతోన్. 204

చ. అలసతఁ జాలసేవు నను ♦ నట్టె గనుంగొని యూర్పుచుఁ గడుఁ
గుందఁగ సిగ్గు గద్గదికఁ ♦ గంఠము రాపడ మిత్రమా! కపిం
జల! నను నడ్డె దేల యిటు ♦ సర్వ మెఱింగియు నంచు మెల్లనఁ
బలికెను నెట్టకేని కట ♦ భామిని! యే మనువాఁడ నే నిఁకన్. 205

క. విని యాపలుకులఁ దదవ,స్థను మాన్పఁగ రాని వికృతి ♦ తథ్య మ్మిది యై
నను నెచ్చెలి దుష్పథవ,ర్తిని మిత్రుని శక్తికొలఁదిఁ ♦ దేర్పఁగ వలయున్.

చ. అని మది నిశ్చయించికొని ♦ యాతనితోడుత నిట్టు లంటి మె
ల్లన సఖ! పుండరీక! సక♦లంబు నెఱుంగుదు నీదువృత్తముఁ
గను మిటు లొక్కఁ డడ్డెదను ♦ గార్యమె నీ కిది చెప్పి రేరు దు
ర్జనములు నేర్పిరో గురులు ♦ శాస్త్రములన్ గనినావొ చెప్పుమా 207

సీ. ధర్మార్జనమునకుఁ♦దగినయుపాయంబొ స్వర్గమనార్హ్మసో♦పానపథమొ
మోక్షసంప్రాప్తికి ♦ మొదలిటియుక్తియొ సద్వ్రతానుష్ఠాన♦చారురహమొ
యన్యప్రకార మై ♦ యడరెడునియమమో యన్యాదృశంబయి♦యలరుతపమొ
చిత్తనిరోధంబు ♦ సిద్ధింపఁజేసెడు సాధనమో యోగ♦సాధనంబొ

ఆ. యిది యెఱుంగ నీకు ♦ నెదను దలంపను, దగున చెప్పఁజూడఁ♦దగదటంచుఁ
జెప్ప నేల యజ్ఞు ♦ నొప్పున మన్మథ, హతకుత్రిప్పటలను ♦ హతుఁడ వైతి.

ఉ. పామరుఁ డమ్మచెల్ల స్మరు♦బారికిఁ జిక్కి గలంగుగాక యీ
కామసుఖంబు లార్యజన♦గర్హితముల్ జడసమ్మతంబు లౌ
నేమి సుఖాశ వీనికయి♦యి ట్లకటా! పరిహాసపాత్రునిన్
గాముఁ డొనర్చుచున్న నిను ♦ గానవు గా నిసుమంత యేనియున్. 209

సీ. విమలతావనముల ♦ విడువక యేప్రొద్దు ధర్మబుద్ధిని బెంచు ♦ దంటవాఁడు
నిస్త్రింశలతికను ♦ నిర్మలకుసుమదామకం బని యెంచఁ ♦ దాల్చువాఁడు
కృష్ణసర్పంబును ♦ కృష్ణాగరువుధూమరాజియంచును గొను♦రమణవాఁడు
జ్వలదగ్నిహోత్రుని♦ర్మలరత్న మనియెంచి చేఁ దాఁకఁ దివిరెడు ♦ చెనఁటివాఁడు

తే. దుష్టగజదంతమును దమ్మి♦తూఁ డటంచుఁ
బెల్లగించెడువాఁ, డవం ♦ దుల్లమునను
దలఁచు సుఖకంబు లని హాని♦దాయకముల
విషయభోగంబులను వాఁడు ♦ విశ్వమందు. 210

ఆ ఎఱిఁగి విషయతత్త్వ ♦ మెల్లను మిఱుఁగురు
వురువు పీతిహోత్రుఁ ♦ బొందు మాడ్కిఁ

బొందె దేల వానిఁ ♦ బొల్లయ్యె నీ తెల్వి
తివిరి లేవు మనసు ♦ తిరుగుచున్న. 211

చ. ప్రబలరజఃప్రసారమునఁ ♦ బ్రాప్తకళంకముతో యథేష్ట ము
బ్బి బహుముఖంబులన్ దెసలఁ ♦ బేరెము వాఱెడు నేళ్ల పోలికన్
బ్రబలెడు నింద్రియంబులను ♦ వారణ చేయఁగఁ జాల వౌర యీ
శబరసపత్నుఁ డేమి నిను ♦ సల్పునొ చూతము ధైర్య మూనుమా. 212

క. అని యేను బల్కుచుండఁగఁ, గనుఱెప్పలసందునుండి ♦ గాల్వ లగుచుఁ బో
గున జడిగొంచు దొరంగెడు, ఘనబాష్పఝరంబు దుడిచి♦కరతలమునఁ దాన్.

క. తనకేల నాదు కేలును, గొని మదవచనమ్ము నాఁపి ♦ కూర్మి నని నతఁ డి
ట్లనెఁ బెక్కుమాట లేటికి, విను సఖ! స్వస్థుండ నీవు ♦ వెత లెఱుఁగుదువే

చ. ఫణివిష వేగదుర్విషహ♦పంచశిలీముఖబాణపాతమున్
గన విసుమంత యేనియు సు♦ఖం బుపదేశ మొనర్తు వొడ్లకె
వ్వనికి మనంబు గల్గునొ యొ♦వండు గనున్ విను విన్నదాని ని
ల్పునొ మది మేలుకీ ళ్లరయు♦బుద్ధియు నుండునొ యింద్రియంబులున్
దనరునొ యేని కర్షుఁ డయ♦తం డుపదేశ మొనర్ప నెంచఁగన్. 215

క. కలుగవు నాకేమియు నివి, తెలివియు ధైర్యంబు మనసు ♦ స్థిర మై యుంటన్
జనెఁ గడు దూరం బెట్లో, తనువునఁ బ్రాణములఁ దాల్తుఁ♦దరలక యుండన్.

చ. చను నుపదేశవేళ ప్రతి♦సంఖ్యకుఁ గాలము మీఱె ధైర్యమున్
బూనెడువేళ దప్పె మది♦సౌక్యపడంగింపను లేదు వేళయున్
నిను విడి యెవ్వఁ డింక నను ♦ నెవ్వఁగ మాన్చి హితంబు తెల్పఁగా
ననువగువాఁడు వేనివలు ♦ కాదృతి గొందును బంధు వేఁ డిలన్. 217

ఉ. ఏమి యొనర్తు నింకఁ దను ♦ వేగతి నిల్పుదుఁ గాంచి తిప్పు డే
మామకదుస్థితిన్ గనులఁ; ♦ మాటలకున్ దటి గాదు, చూడుమా
భూమిని దేహ ముండఁగనె ♦ భూరిలయోదితభాస్కరోగ్రుఁ డీ
కాముఁడు వీనిఁ గాల్చి ననుఁ ♦ గావుము చేయుము, తప్పియుత్నమున్ 218

ఆ. పుటము వెట్టి నట్లు ♦ పొంగెడు నంగముల్
మండునట్లు మేను ♦ మసలు చుండు
చూఁడునట్టు లొప్పుఁ ♦ జూడ్కులు హృదయంబు
వ్యథిత మైనమాడ్కిఁ ♦ గ్రాలుచుండు. 219

తే. ఏమి యొనరింపఁ దగు నిట ♦ నీవె యెఱిఁగి
సల్పు దానిని శీఘ్రంబ ♦ జాగు మాని
యనుచుఁ జెప్పి మ తేమియు ♦ ననక యతఁడు
మిన్న కుండెను ననుగను♦చున్న ! యంత 220

ఉ. సారెకు సారెకున్ విమల♦శాస్త్రములన్ సనిదర్శనంబులన్
భారతరీతిహాసములఁ♦జారుమృదూక్తులఁ జాటువాక్యలన్
గూరిమి మీఱఁగా ననువు ♦ కూరఁగ నూఱడ బోధ చేసితిన్
మీఱక వాని కేఁ గనఁగ ♦ మీఁదు చెవిం బడదయ్యె నొక్కఁడున్. 221

చ. ఇతఁ డతిభూమిఁ జెందె నని ♦ యేమి యొనర్చినఁ బాయు నీవెతల్
వితథము లయ్యెఁ గాన కట♦వేదపురాణహితోపదేశముల్
జతన మొనర్తుఁ బ్రాణములఁ ♦ జయ్యన రక్షణ సేయ నంచు నేఁ
గృతమతినై సమీపగత♦కేళిసరస్సున కేగితిన్ వడిన్. 222

వ. ఏగి. 223

చ. జలకణికాంచితంబు లగు♦నారసినీచ్ఛదనంబులన్ రజో
విలసితసౌరభాంచితన♦వీనమనోహరకైరవాంబుజం
బులఁ గమలంబులన్ సరస♦భూరిబిసంబులఁ దెచ్చి యాలతా
నిలయమునన్ రచించితిని ♦ నిర్మలశయ్యను వానికిన్ దగన్. 224

ఉ. అందుఁ బరుండఁ బెట్టితిని ♦ హాయిగ నచ్చటికిన్ గుబుంగటన్
గ్రం దగుగంధసారతరు♦రాజిమృదూజ్జ్వలపల్లవంబులం
బొందికఁ దెచ్చి నూరి రస♦ముం గొని నైజసుగంధిలంబు ని
వ్యందతుషారశీతమును ♦ నారసమున్ మెయినిండఁ బూసితిన్. 225

వ. మఱియు. 226

చ. విదళితవల్కలంబు లయి ♦ వెల్గుచు నచ్చట నుండుకప్రపున్
గదళులసందులన్ దొరఁగు♦కప్పురమున్ గొనిదెచ్చి చేతితో
మెదిపి తదీయపాంసువుల ♦ మెత్తితి మాటికి మాటి కెక్కుఁడై
పొదలెడుచెమ్మటల్ దొలఁగఁ ♦ బుష్పశరుం డణఁగంగ నెంతయున్. 227

ఉ. సారెకుఁ దామరాకులను ♦ శయ్యలఁ గ్రొత్తగఁ జేసి కూర్చుచున్
సారెకుఁ గప్పురంపుఁబొడి ♦ చల్లు చడంచుచు ఘర్మవారులన్
సారె కనంటివీవనలఁ ♦ జందనగంధములంది వీచు చా
యారని వానితాపమును ♦ నట్టె కనుంగొని యిట్టు లెంచితిన్. 228

ఉ. కాముని కెం దసాధ్య మిలఁ ♦ గల్గదుగా హరిణంబు చాడ్పునన్
నీమమునన్ వనంబునను ♦ నిత్యము నున్కి నిసర్గముగ్ధమా
నీమునిలోక మొక్కెడ న♦హీనవిలాసరసాబ్ధిలోఁ గడున్
భామలమిన్నయైన యల♦భామిని యొక్కెడఁ జిత్రమౌఁ గటా!. 229

చ. జగమున లేదు వీనికి న♦సాధ్య మకార్యము దుర్ఘటంబునన్
వగవ వశంబు గానిదియుఁ ♦ బాల్పడఁ డెవ్వఁడు వీని మార్కొనన్
విగళితచేతనంబులను ♦ వీఁడు దలంచినఁ గల్ప నోపు నా
కృగణనయే సచేతనులఁ ♦ గల్పుట యక్కట! యొక్క వింతయే 230

సీ. కైరవంబులకును ♦ గల్పించు దినకరఖరకరరాగంబు ♦ గాఢముగను
జలజాతములకునుఁ ♦ దొలఁగించు హిమకరకరగతవైరంబు ♦ కానఁబడఁగ
రాత్రిని బగలుతో ♦ రహిని గూడఁగఁ జేయుఁ జీఁకటి వెన్నలఁ ♦ జేరఁజేయు
నీడయు నెండయుఁ♦గూడ నొక్కటఁజేయు మెఱపును మొగిలున♦స్థిరముఁజేయు

తే. జరను దరుణిమతోఁ గూడ ♦ దిరుగఁ జేయు
నార యెంతకుఁ జాలఁ డీ♦మారహతకుఁ
డవని దుస్సాధ్య మే దింక ♦ నకట యితని
కీదృశాగాధగాంభీర్య ♦ నిట్లు చేసె. 231

ఉ ఎక్కడఁ దత్తపోవ్రత మ♦ దెక్కడ నీదశ యప్రతిక్రియం
బక్కట యీయుపద్రవము ♦ హా యిపు డేమి యొనర్చువాఁడ నే
దిక్కున కేగువాఁడ నిఁక ♦ దీనత నెవ్వరి నాశ్రయించెదన్
దక్కవు ప్రాణముల్ దడవు ♦ తాళిన నేమి యుపాయ మిచ్చటన్. 232

ఉ. ఎవ్వఁడు దోడ్పడున్ శరణ ♦ మెవ్వనిఁ జొత్తును; నేమి యుక్తి నా
కివ్విధ మాచరింపఁ దగు ♦ నేనిపుణత్వము నట్టి యుక్తి నెం
పెవ్విధి నేసమాశ్వసన ♦ మేప్రతిభన్ గనుపించినన్ గటా
నెవ్వగ మాని జీవమును ♦ నిల్పఁగఁ జాలును నీతఁ డంచు నే. 233

తే. పలువిధంబులఁ దలఁచుచుఁ ♦ బలవరించు
నతనిఁ గన్గొని యుల్కుచు ♦ నాత్మయందు
మరల నిట్లని యనుకొంటి ♦ మగువ! యేన
పట్టితలఁపుల నే మగుఁ ♦ బట్టువలయు. 234

క. నిలుపఁగ వలయును నసువుల, సలిపి శుభంబో యశుభమొ ♦ సత్వరవృత్తిన్
సలుపఁగఁ దగ దాలస్యము, సలుపం దగు నేమి యిపుడు ♦ సంరక్షింపన్.

సీ. తత్సమాగమ మొండు ♦ దక్కంగ నొం డుపాయంబు లేదీతని ♦ యసువునిలుప
నప్రగల్భుఁడు బాలుఁ ♦ డొటను నీతండు దర్పకుచెయ్వులు ♦ తాపసులకు
నపహాసనీయంబు ♦ లనుచితంబు లటంచు మది నెంచితానయా ♦ మగువఁగదిసి
కొనయూపిరిని యున్న ♦ తనకోర్కు లీడేర్చుకొనఁ జాలఁ డవ్వల ♦ మనఁగ లేఁడు
తే. అతివిగర్హితకృత్యంబు ♦ నైనఁ జేసి
మనుపవలె మిత్రు నని పెద్ద ♦ లనుదు రిలను
గడుఁ ద్రపాకరమైన న ♦ కార్య మైన
వలయు సలుపంగ నేమే న ♦ వశ్య మకట. 236

ఉ. ఏమి యొనర్తు నొండుగతి ♦ యెయ్యది? యేగెద దానియొద్దకే
యీమరుబారి నెల్ల వచి ♦ యించెదఁ దేటపడంగ నామెకుఁ;
ఆమెయు వీని కింక గతి ♦ యంచు మనంబున నెంచి వేగమే
యే మనునో యెఱింగి నను ♦ నిట్టి యనర్హవిధిప్రవర్తకున్. 237

చ. వల దను నేమొ లజ్జ నని ♦ వానికిఁ దెల్పక యే నెపంబునఁ
వలనున లేచి వచ్చితిని ♦ వారిజలోచన! పాసి యచ్చటుఁ
తెలిపితి నమ్మ సర్వమును ♦ దెల్లముగా నిటులుండ నీతఱిఁ
సలుపఁగఁ బోలు నేమి యది ♦ సల్పుము ధన్యులఁ జేయు మమ్ములన్. 238

ఉ. ఏ నరుదెంచినందులకు ♦ నీదృగపూర్వమహానురక్తికిఁ
జానగు నేది నీకు నిట ♦ జానగు నెయ్యది దానిఁ జేయఁగాఁ
జాన! వలంతి వీవ యిఁకఁ ♦ జాలునటంచును మిన్నకుండె నా
యాననముం గనుంగొనుచు ♦ నట్టె వచింతునొ యేమి యంచు నే. 239

క. విని నే నావచనంబుల, ఘనసౌఖ్యసుధాబ్ధిమగ్నఁ ♦ గమ్రరసాంభో
ధినిమగ్న నాఁగఁ గోర్కుల, కొన సర్వానందములయుఁ ♦ గొనను నిలిచితిన్.

సీ. తత్కాలజాత మై ♦ తనరెడు సిగ్గున నించుక తలవాంచి ♦ యిలను గనుచుఁ
బడకుండఁ జెక్కిళ్ల ♦ నెడలేక గూర్చినముత్యాలసరమని ♦ మోహ మొదవఁ
గనురెప్ప లడ్డంబు ♦ గామిని విడి విడి పయిపయి నెడ లేక ♦ పడుచు నడరి
తోరఁగు నానందాశ్రు ♦ తోయకణంబులఁ దెలుపుచు హర్షంబు ♦ తేటపడఁగ
తే దలఁచితిని నిట్లు మనమున ♦ దైవవశత, నీయనంగుండు ననుఁ బోలె ♦ నితనిఁ దవిలె
నిక్కమే నిది విరహాగ్ని ♦ స్రుక్క నన్నుఁ, జేసిననుఁ జేయుఁగాకేమి ♦ చేసెవలను,

ఉ. నిక్కము గాఁగ నిట్టిదశ ♦ నెక్కొను నేనియు వానికిఁ మరుం
డక్క మహోపకారమును ♦ నస్మరణీయ మొనర్చినాఁడె పెం

పెక్కుఁగ నాదుకోర్కులను ♦ నెల్లను గూర్చినవాఁడె వీనికిన్
మిక్కిలిచుట్ట మెవ్వరిఁక ♦ మేదిని నాకుఁ దలంచి చూడఁగన్. 242

చ. తలఁపఁ గపింజలుం డితఁడు ♦ తాపసచంద్రుఁ డబద్ధ మెన్నఁడేన్
బలుకునె స్వప్నమం దయినఁ ♦ బాల్పడఁ డంతటిక్రూరవృత్తికిన్
సలుపుదు నేమి నే నిపుడు ♦ సన్ముని కీతని కేమి చెప్పుదున్
దెలియఁగ రా దటంచు మదిఁ ♦ దీవ్రత నేఁ దలపోయుచుండఁగన్. 243

చ. కనుకని నొక్కయంతిపురి♦కావలికత్తియ వచ్చి యమ్మ! మీ
జనని గనంగ వచ్చె నిను ♦ స్వాస్థ్యము చాలమి నీకు సేవకీ
జనములు చెప్పఁగా ననుచుఁ ♦ జయ్యనఁ జెప్పఁగ నంత నామహా
జనములసందడిన్ వెఱచి ♦ సన్ముని యాతఁడు లేచి వేగమే. 244

చ. ఇనసుత! పోయివత్తు నిట ♦ నేఁ దడ వయ్యెను వచ్చి పోవలెన్
ఇనుఁ డదె యస్తమించెడిని ♦ నింక వచించెడి దేమి మిత్రునిన్
మనుపు మటంచుఁ గేల్మొగిచి ♦ మానిని! మ్రొక్కెదఁ జాలు నాకిదే
ఘనమగుపారితోషికము ♦ గాఁగఁ దలంచెద నేమి చేసెదో. 245

మ. అని ప్రత్యుత్తర మే నొసంగుదునొ నే ♦ నం తైన నీక్షింపకే
చన నాతండు మదంబ ముందరను వే ♦ చందెంచుదౌవారికా
జనమూకాంగవిహీనవర్షధరకు♦బ్జవ్యాధవామాంగస
న్నినదవ్యాకుల మైనద్వారసరణిన్ ♦ వే త్రోసికొంచున్ గటా!. 246

చ. జననియు మత్సమీపమునఁ ♦ జాల వసించి తదీయవేశ్మకున్
జనియెను; నామె వచ్చి యట ♦ సల్పెను నేమి వచించె నేమి యం
చు నెఱుఁగ నేను నేమియును ♦ శూన్యమనస్కను నంత భానుఁడున్
జనియెను బశ్చిమాశకును ♦ క్ష్మాతల మెల్లను గ్రమ్మెఁ జీఁకటుల్. 247

మహాశ్వేత తరళికతోఁ గర్తవ్య మాలోచించుట.

తే. ఏమి యొనరింప నెటకును ♦ నేగ మనసు
పోలువ తాతరళికఁ బిల్చి ♦ కూర్మి నొసఁగ
నడిగితిని నిట్లు నెచ్చెలి! ♦ యవగతంబు
కాదొ నాయునికి కన్నులఁ ♦ గనిన నీకు. 248

క. హృదయము గడు నాకులమై, యదరెడుఁ గరణంబు లెల్ల ♦ నవశములగుచున్
బదరెడు నేమి యొనర్పను, గదలవు నా కేమి చేయఁ ♦ గలుగదు మనసున్.

ఉ. ఏమి యొనర్పఁగా వలెనొ ♦ యించు కెఱుంగను నేను జెప్పుమా
యేమి యొనర్పఁగాఁ దగును ♦ నిప్పుడు నా కిట నీవు చూడఁగా
నాముని యట్లు చెప్పి చనె ♦ నన్యవరోరులఁ బోలె నేనున్
దీమస మేద సిగ్గు విడి ♦ తేకువ మానియు శీల మెంచకన్. 250

చ. వినయము వీటిఁబోవఁగ వి♦వేకము వీడి జనాపవాదమున్
గనక యశం బడంగుటను ♦ గాంచక వంశము నెంచ కెంతయున్
గనులను గప్పు రాగ మటు ♦ గాంచక తల్లియుతండ్రి సమ్మతిన్
గొనినఁ దదీయహస్తమును ♦ కూరును వారినిమీఱుదోషమున్. 251

ఉ. వీనిఁ దలంచి ధర్మమును ♦ వీడక యొండొకపక్షమూని నేఁ
బ్రాణముఁ బాయనుం దెగినఁ ♦ బాయుఁ గపింజలుచెల్మి తొల్త నేఁ
బూనితి వానితోఁ జెలిమి ♦ పూజ్యుఁడు నాతఁడు తాన వచ్చెఁగాఁ
గానఁగ నన్ను నక్కట వ♦గన్ దగ దాతనిమాట మీఱఁగన్. 252

చ. ఇది యటు లుండ దీనికిని ♦ నెక్కుడుపాతక మొండు కల్గెడిన్
బొదలఁగ నాశపెట్టితిఁ ద♦పోధనుఁ డాతని కేను దాని కే
నొదవిన భంగ మాతఁ డెఁక♦నూరక ప్రాణము వాయకుండునే
వదలునె నన్ను హానివధ♦పాతక మక్కట కొన్నయట్లు లా. 253

చ. అని వచియింపు చుండ నుద♦యాద్రిపయిన్ బొడసూపె జంద్రుఁ డా
తనివిరళావలోకనము ♦ తార్కొని వాసవదిక్కు తెల్లనై
తనరె వసంతకాననము ♦ దద్దయుఁ బుప్పొడినొప్పు నొప్పునన్
ఘనపథ మెక్కె నంత శశి ♦ గౌరమయూఖము లుల్లసిల్లఁగన్. 254

వ. అంత. 255

సీ. చంద్రకేసరికర♦సంవిదారితతమఃకరికుంభమౌక్తిక♦ఘనరజంబొ
యుదయాద్రిగతసిద్ధ♦మదవతీకుచగళచ్చందనసంచూర్ణ♦సంచయంబొ
ప్రచలితజలనిధి♦భంగానిలోద్ధూతతటసికతాతల♦పటురజంబొ
యుద్వేలమై పొంగు♦నుత్తుంగజలనిధిచంగత్తరంగాంబు♦శకలచయమొ
తే. చంద్రదర్శనసమ్మోద♦సస్మితోజ్జ్వ
లన్నిశాకాంతదశనవ♦లత్ప్రభాళి
యనఁగఁ జెలువొందుధవళచం♦ద్రాతపమునఁ
దూర్పు మణు లారపోసిన♦నేర్పు చెలఁగ. 256

తే అంతఁ బాతాళముననుండి ♦ యవనితలము
చీల్చుకొని పైకి వచ్చెడు♦శేషుఫణ

మండలము నాఁగఁ జంద్రుండు ♦ నిండుపండు
వెన్నెలలు గాయఁ జదలున ♦ వెలుఁగఁ దొడఁగె. 257

సీ. సకలలోకంబులు ♦ సంతోషజలనిధివీచుల జలకేళి ♦ వేడ్క సలుప
వలరాజు చెలరేఁగి ♦ యలికులవేణులఁ దలఁకక యువలీల ♦ వలకుఁ దార్పఁ
గామినీకాముకుల్ ♦ కలహంబులను మాని లీలల రతిరాజు♦మేలుకొలుప
నిల నెల్లయెడలను ♦ నేవునఁ బ్రాణులు సురతమహోత్సవ♦పరతఁ దేల
తే. బాలభావంబు నించుక ♦ పాసి పోవ
సముపజాతానురాగుఁ డై ♦ జవ్వనంబు
పగిది నోలిని దివి కెగఁ♦బ్రాఁకె విధుఁడు
యామినీకాంతకోర్కులు ♦ నడరె మిగుల. 258

ఉ. చేరువ మీఱు సంభ్రమునఁ ♦ జెన్నలరారు ప్రవాళదీధితుల్
గూరెనొ, స్నేహకోపమునఁ ♦ గోమలి రోహిణి తాఁచఁగాఁ దదీ
యారుణపాదలాక్షరస ♦ మంటెనొ; ప్రాగ్గిరిసింహపాణిసం
దారితరంకుశోణితము ♦ దార్కొనెనో యన లోహితాంగుఁడై. 259

మహోత్కటకామపీడాభివృద్ధి.

ఉ. మలయహిమాంశుఁ గాంచి మది ♦ మండుచు నున్నను మారవహ్నికిన్
గలఁగి తమోంధచిత్త నయి ♦ గాసిలి మత్స్యకయంకపీఠమున్
దలగడగాఁ బరుండియును ♦ దర్పకు చేతికిఁ జిక్కి స్రుక్కుచున్
దలఁచితి మిత్తి గన్గొనుచుఁ ♦ దామరసారిని గాంచు చీకటిన్. 260

ఉ. మలయసమీరుఁడున్ మధుఁడు ♦ మారుఁడు నాదిగఁ గల్గునెల్లరున్
దలఁపఁగ నొక్కయెత్తు హిమ♦ధాముఁ డితం డొకరుం డొకెత్తు దాఁ
గలఁచెడి దోషకారి నను ♦ గాటముగా నిఁక నైఁపఁ జాల నేఁ
గలఁగెడి మారవేదనకు ♦ గాసిలి నాహృదయం బి దక్కటా!. 261

తే. ఈచలివెలుంగురాకడ ♦ యెంచ శీత, లార్తునకు హిమపాతంబు♦నట్ల నార
తజ్వరార్తున కంగార♦ధారవృష్టి, గరళమూర్ఛితునకుఁ బాము♦కాటు గాదె.

తే. అనుచు నీగతిఁ దలఁచుచు ♦ నడరుచుండ
హిమకరోదయనీత మై ♦ యొసఁగు కమల
వనములను వాడ్చు నిద్రనాఁ♦గను దనర్చు
మూర్ఛ నను గప్పఁ గనుఁగవ ♦ మూఁతపడియె. 262

చ. తరళికసంభ్రమంబునను ♦ దక్షిణమే వ్యజనానిలంబులన్
సురుచిరగంధచర్చలను ♦ సొమ్మును దెల్ప నొకింత దేరితిన్,
దరళిక చంద్రకాంతిమణి ♦ తారిచి మన్నిటలంబు ధారలై
దొరఁగెడుబాష్పవారులను ♦ దోఁగఁగ నానన మేడ్చుచున్ గడున్. 264

చ కనుఁగవ విచ్చి గాంచునను ♦ గాంచి వినీతిఁ గృతప్రణామయై
ఘనహారిచందనార్ద్రికర♦కంజయుగంబును మోడ్చి పల్కెనో
యినసుత! యేల సిగ్గుపడు ♦ దేటికిఁ దల్లియుఁ దండ్రి నుండ నేఁ
బనువుము నన్ను నీదువెలి♦ప్రాణము జీవితనాథుఁ దెచ్చెదన్. 265

చ. చను మట యింత యేటి కిఁక ♦ జాగు నొనర్పఁగ నేల నీవె లె
మ్మనఘమతీ! హిమాంశుసుద♦యంబున నేవునఁ బొంగి పొర్లుతో
యనిధిగతిన్ జెలంగెడున♦నంగుని నోర్వ వలంతి వప్పు డీ
వని వచియించుదాని గని ♦ యంటిని నే నిటు వెచ్చ నూర్చుచున్. 266

సీ. *సందియంబుల నెల్ల ♦ సన్నగిల్లఁగఁ జేసి యఖిలవిఘ్నంబుల ♦ నణఁచి వైచి
శంకల నెల్లను ♦ సంహార మొనరించి సర్వవికల్పముల్ ♦ చనఁగఁ జేసి
కాలాతిపాతంబు ♦ చాల దూలఁగఁ జేసి వలకుల నెల్లను ♦ బిలుకుమార్చి
సిగ్గునెగ్గుల నెల్ల ♦ నుగ్గునూఁచఁగఁ జేసి యాత్మాభిగమనైచ్య ♦ మణఁగఁ జేసి
తే. యతనిరొుద్దకొ మృత్యువై ♦వతముకడకొ
కుముదినీకాంతుఁ డీతండు ♦ భ్రమను బాపి
తీసికొని పోవు నీతుంట ♦ తీయవిల్తు
తోడఁ బని యేమి యింక నో♦తోయజాక్షి!. 267

మహాశ్వేత పుండరీకునిరొుద్దకు రాఁ బ్రయాణ మగుట.

ఉ. తామస మేల లెమ్ము నను ♦ దద్దయు గాసిలఁ జేయు నామన
స్స్వామినిఁ జేరి యూడిగము ♦ సల్పుచుఁ బ్రాణము నిల్పికొందు నిం
కేమియు నేల యీక్షణమ ♦ యేగుద మేగతి నైనను సఖీ
యేమి ఘటించునో విధి; మ♦రేమి యటంకము లేగుదెంచునో. 268

చ. అని మరుతాపఖేదమున ♦ నంగము లెల్లను డిల్లవోవ నా
యనుఁగువయస్య నూఁతఁగొని ♦ యంతట లేచితి లేవ నాదుద

* పాఠాంతరము. చ. మదనునితోడ నేమి పని ♦ మానిని సిగ్గును సందియంబులన్
వదలఁగఁ జేసి విఘ్నముల ♦ వారణచేసి వికల్పకోటులన్
గదిమి సమస్తతర్కముల ♦ గండడఁగించి సుధాంశుఁ డీతఁడే
గదియఁగఁ జేయు మృత్యువునో ♦ కాంతుని పాతనినో తలంపఁగన్.

క్షీణనయనంబు కంపమును ♦ జెందెను దుశ్శకునంబు దెల్పుచున్
గనుఁగొని దాని భీతి విధి ♦ గల్గఁగఁ జేసె మఱొండు దేనినో. 269

చ. అనుచుఁ దలంచు చుండ నట ♦ నాకసవీథిని గొంతదవ్వునన్
గనఁబడెఁ జంద్రమండలము ♦ గాయఁగ వెన్నెల గంధసారవా
రినిఁ దొలికించు నా సుధస♦రిత్పతిపూరముఁ గ్రుమ్మరించు నాఁ
బెనుమినువాఁకవెల్లువలఁ ♦ బెల్లుగఁ గ్రక్కెడు నా వెలుంగుచున్. 270

వ. ఇట్లు త్రిభువనప్రాసాదమహాప్రణాలాయమానుం డై చంద్రుండు తనపండు వెన్నెల లెల్లయెడల నిండి బ్రహ్మాండ మెల్లఁ క్షీరసాగరంబువడువునఁ గడు నడర సకలజనంబులు తెలిదీవిఁ మెలంగునంగునఁ జంద్రలోకంబుం బొందిన చందమున సమందానందమ్మునఁ దొప్పదోఁగ నింటింట మచ్చకంటులు కుముద గంధంబులఁ జందనోదకంబున నాకుముదబాంధవునకు నర్ఘ్యంబు లొసంగ; రాజమార్గంబులు రాజీవనేత్రలు తమజీవితేశ్వరులఁ గొని తేర నింపున నంపిన దూతికలగుంపులసంకులంబులై యింపు పెంప; వికసిల్లునల్లకలువలజిగులు మొల్లంబులై గప్పునొప్పుకమలవనలక్ష్ములు నా నొప్పుఁ గొల్పునభిసారికాసారసాక్షులు సారసారాతిఖరకరంబులకును వెఱచి యెడలెల్ల నల్లనిజిలుగువలువల ముసుంగు లెసంగం ధరియించి యిటునటుఁ జటులగతిం బఱవ, భ్రమరంబులు కుముదవనంబులఁ దండంబులయి మూఁగి భవనదీర్ఘికలం గలకుముదినుల ఝంకారమధురగానంబుల మేలుకొలుప; వికసితకుముదవనబహుళధూళిధూసరితం బయి యంతరిక్షంబు నిశానదీపులినాయమానం బగుచు వెలుంగ; జీవలోకంబు రతిరసమయంబు నా నుత్సవమయంబు నా విలాసమయంబు నాఁ బ్రీతిమయంబు నా మహార్ణవంబుచందంబునఁ జంద్రోదయానందనిర్భరం బై చెలంగఁ, జంద్రకాంతశిలాప్రణాలంబు లతివేలంబు లయి ప్రవహింప, నెత్తమ్ములు మొత్తమ్ము లయి ప్రమోదముఖరమ్ము లగుచు నృత్తమ్ము సలుప, నట్టియెడవివిధకుసుమదామకంబులను, దాంబూలాంగరాగపటవాసచూర్ణంబులం గొని తరళిక వెంట నంటి చనుదేర స్వీయజనంబులకేనియు నెఱుకపడకుండఁ బద్మరాగప్రభానిర్మితంబు నాఁ దనరురక్తాంబరంబున నవకుంఠితసర్వాంగ యై యామందారమంజరీస్ఫటికాక్షమాలలఁ గర్ణావతంసకంఠాభరణంబులం జేసి కొని మూర్ఛాసమయనిక్షిప్తంబు లగుచందనచర్చాంగరాగంబులును గించిదాశ్యానచందనలలాటికాలగ్నధూసరాలకలంబు లట్టె యుండ నాప్రాసాదశిఖరంబు మెల్లఁగ డిగి తత్పారిజాతకుసుమవాసనాసమాకృష్టంబు లగుచు

శూన్యీకృతోద్యానంబు లయి కుముదామోదంబునుదిగనాడి పరుగులిడుసుధ కరనికరంబులు నీలపటావకుంఠనం బై దోఁప ప్రమదవనంబు దిడ్డివాకిటం బడి పరిజనంబుల నేరినిం జీరక తరళికాద్వితీయ నై వానిచెంతకు నేగుచు నన్నుం గాంచి మనంబున నిట్లని వితర్కించితి. 271

చ ప్రియతము లుండు చోటులకుఁ ♦ బ్రేముడి నేగెడు వారి కేల యీ
బయట మెలంగు నూడిగపు♦వారలు; వీరె యొనర్తు రా పనుల్
నయమున; నెక్కుపెట్టి విలు ♦ నారసముం గదియించి శంబరా
రి యనుసరించుఁ, గొంచుఁ జను ♦ రేదొర చేతు లొసంగియూఁతగాన్. 272

చ పడుదునో జాఱి కా లనుచుఁ ♦ బట్టుకొనుం బ్రతిపాదమందు న
న్నడరెడు రాగ మార; హృద♦యంబును సిగ్గును ద్రొక్కి వెన్కకుం
బడిఁ బరువెత్తు; ముందు కర♦ణంబులతోడుత నన్ను వీఁపుపై
నిడికొని పోవునుత్కలిక ♦ యెక్కుడు భక్తిని నిక్కువంబుగన్. 273

క అని మనమునఁ దలపోయుచుఁ, గని తరళిక నితఁడు శీత♦కరహతకుఁడు నం
గొనిపోవుపగిది వేగమ, గొనివచ్చునొ యతని నీడ్చు♦కొని యిచ్చటికిన్.

వ. అనుచున్న నన్నుం గాంచి తరళిక యి ట్లనియె. 275

చ ముగుద వెఱుంగ వేమి నృప♦పుత్త్రిరో! యీశశి కేమి వానితో
నగునది? యీతఁడే సుమశ♦రార్తుఁడు నా నిను గాంచి సల్పెడుం
వగవగ వెఱ్ఱిచెయ్వుల న♦పారములం గనరావె నీ కివే
మగువ! యెఱుంగవే యితని ♦ మాయలు తెల్పెద నాలకింపుమా. 276

సీ. చెమ్మటబొట్లచేఁ ♦ జెలఁగు నీచెక్కిళ్లఁ దమిమీఱ ముద్దాడుఁ ♦ దరచి తరచి
లావణ్యనిధులు నా ♦ లలితంబు లగుపయోధరముల నంటును ♦ గరము లదర
నిర్మలనఖలగ్న♦నిస్తులమూర్తియై నడుగులఁ బడి నిన్ను ♦ నడిగి కొనఁగ
రశనామణుల మృదు♦రాజితకరములఁ బొరిఁ బుడుకుచునుమదిఁ♦గరఁగఁజేయుఁ
తే. తరుణి! యీతఁడు ప్రతిబింబ♦దంభమునను
శుష్కపాటీరలేపన♦శోభితావ
దాతతనుఁ డాయె మదనసం♦తాపముననొ
బిసవలయసితకరుఁ డయ్యెఁ ♦ బెల్లు గనుమ!. 277

క. ప్రతిబింబవ్యాజంబునఁ, బతితుండగు స్ఫటికమణిని♦బద్ధస్థలులం
సితకరమణులను సలిల, స్రుతితతముల నంటుఁ జూడు ♦ సొగయఁ గరములన్.

తే. కేతకీగర్భకేసర♦కీర్ణపాండు, పాదుఁ డై కైరవప్రాద♦పంక్తులందుఁ
గ్రుంకునంభోజవనముల ♦ గూడ వెలిచు, వానితాపంబువర్ణింప♦వశము గాదు.

వ. ఇట్లు తత్కాలోచితంబు లగునితరాలాపంబుల నాడుకొంచు నాప్రదేశంబుఁ 280
జేరి

తే. త్రోవఁ గలపువ్వుఁదీవెల♦ధూళి గ్రమ్మి, ధూసరము లైనపదములఁ♦దోయజారి
కిరణములు సోఁకి కరఁగిన♦గిరిశశైల, చంద్రకాంతశిలాఝరీ♦జలములందు.

తే. కడిగికొనుచుండ నాముని♦కాంతుఁ డున్న
కొలఁకుపడమటిదెసనుండి ♦ కలఁగ మనము
వినులం బడె రోదన♦ధ్వాన మొండు
మగయెలుఁగుపోలె నవ్యక్త ♦ మగుచు నాకు. 282

తే. ముందె కుడికన్ను నదరున ♦ సందియంబుఁ
గన్న నాగుండె గలగుండు ♦ గాంచె మిగుల
దాన నిన్నడి; నే మందుఁ ♦ దలఁపునందుఁ
జెడుతలంపు ల వేవేలొ ♦ కడలుకొనియె. 283

తే. చిత్తము విషణ్ణమై యేమి ♦ పొత్తుపోక
తరళికా! యే మిదంచును ♦ దద్దఱిలుచు
నడుగుచును వేపమానాంగి ♦ నగుచు వేగ
పోయితిని దాని కెదురుగ ♦ భూపతనయ!. 284

వ. అంత. 285

కపింజలుని శోకము.

సీ. నొచ్చితిఁ గాలితిఁ ♦ జచ్చితిఁ గటకట మోసపోయితిఁ గదు ♦ మూర్ఖ నైతి
నేమి చేసితిఁ దుర ♦ కేమాయెఁ జెడితిని పాప! నిర్ఘృణ! పంచ♦బాణ! మదన!
యేల చేసితి విట్టి♦మాలయకృత్యంబు దుష్కృతకారిణి!♦దుర్వినీత!
పాపిని! నీ కేమి ♦ పాపంబు కటకట చేసెఁ జెప్పుము మహా♦శ్వేత! యయయొ
యకట దుశ్చరిత్ర! ♦ యంభోజశాత్రవ! ధన్యుండ వైతి సు♦ధానిధాన!
తే. దక్షిణానిల! యుష్ణగత♦దక్షిణత్వ!, నిండె నీకోర్కు లెల్లను ♦ బండెఁ బంట
చేయఁ దగువాని నెల్లనుఁ ♦ జేసి తింక, మనసువచ్చినగతి వీచి ♦ మలగుచుండు.

ఉ. అక్కట శ్వేతకేతు గన ♦ వాత్మను దొంగిలినట్టి యముండు నీ
మక్కువపుత్త్రు; నిన్నుఁ గను♦మానిసి యెవ్వఁడు ధర్మమా! యిఁకన్

నిక్కువ మోహపంబ! యింక ♦ నీవు నిరాశ్రయ వైతి! భారతీ!
యక్కట నీవునున్ విధవ ♦ వైతివి; నీగతి యేమి సత్యమా!. 287

చ. అమరపురంబ! పాడుపడి ♦ తక్కట మిత్రము! నేను వత్తు నుం
డుము నినుఁ బాసి యొక్కరుఁడ ♦ డొంకక యుండ వలంతినే గటా
నిమిసము చూడకున్న నిను ♦ నెవ్వగఁ గూరెడు నన్ను నొక్కనిన్
దమమునఁ ద్రోచి పోయెదవు ♦ ధర్మమె యన్యునియట్టు లొక్కటన్. 288

ఉ ఎక్కడనుండి వచ్చె వచి♦యింపుమ యీకఠినత్వ మక్కటా
యెక్కడి కేగువాఁడ విడి ♦ యే నిను నెవ్వరి నాశ్రయింతునో
యక్కట చీఁకునైతి దెస ♦ లన్నియు శూన్యము లయ్యె నాకు నిం
కెక్కడిజీవితంబు తప ♦ మెక్కడ సర్వము వ్యర్థ మయ్యెఁ బో. 289

ఉ ఎవ్వనితోడఁ గూడి యింక ♦ నేకత ముండుదు మేలమాడుదున్
ఇవ్వసుధాస్థలంబు సుఖ♦హీనముగా సఖ! యుత్తరంబు ని
మ్మెవ్వరి కొప్పగింతు నను ♦ నెక్కడఁ బోయెను నాదుపైన నీ
కవ్వరసౌహృదంబు కట! ♦ యక్కట నీచిఱునవ్వుమాటలున్. 290

చ. అను నివి యాదిగాఁ గలుగు ♦ నన్యములన్ గడుఁ బేరుకొంచు నిం
కను నెలుఁగెత్తి దీనముగ ♦ గట్టిగ నేడ్చుకపింజలున్ గటా
వినితిని దవ్వులన్ జెవులు ♦ ప్రీల నిశీథముగాన వ్యక్తమై
వినఁబడఁ బ్రాణముల్ తనువు ♦ వీడినవో యనఁ బెద్దపెట్టునన్. 291

ఉ. అక్కడనుండియే దెసలు ♦ హా యన నార్తిని గూరి యేడ్చుచున్
స్రుక్కుచు మిట్టపల్లములఁ ♦ జూడక పాదము జాఱి దొర్లుచున్
చిక్కి సరస్తటీలతలఁ ♦ జిన్గఁగఁ జీరచెఱంగు చూడకే
యక్కట పోయితిన్ గలుగు♦నంతరయంబునఁ దత్ప్రదేశమున్. 292

మహాశ్వేత మృతుఁడయిన పుండరీకుని గాంచుట

ఉ ఆసరసీతటంబునకు ♦ నంతికసీమను శీకరస్రవో
ద్భాసిత మైనయొక్కహిమ♦ధామశిలాతలవేదిపైన సం
వాసితకైరవాంబురుహ♦వన్యబహూజ్జ్వలపుష్పమాలికా
భాసుర మై ప్రసూనశర♦బాణమయం బన నొప్పుశయ్యపై. 293

సీ మత్పాదశబ్దంబు ♦ మమత నాలించు నా స్పందనరహితుఁడై ♦ పరఁగువాని
మది గలంగిన కొల ♦ గుదియింప నాఁ బ్రాణయమము నొనర్చు నా♦నడరువాని

నవుడే సుఖస్స్వాప ♦ మందెనో యన లోనికినుక నారినమరు ♦ కీలివాని
నీకతంబున నిట్టి ♦ నెగు లాయె నా కని వివరించు నెజ్జాని ♦ పెదవివాని
తే. గలిగెఁ గా నీకు నాకంటెఁ ♦ గడుఁ బ్రియంబు
గూర్చుదన మొండటంచును ♦ గోపమునను
జీవితము వీడె నా గత ♦ జీవుఁడైన
వాని మునిసుతుఁ గంటి భూ ♦ జానితనయ!. 294

చ. ఎదురుగ నుండలేక శశి ♦ కించుక నొత్తిలి పండియున్న యా
చదువరి వీఁపుపైఁ బడిన ♦ చంద్రగభస్తులు మన్మథాగ్నికిన్
జెదరెడు ఱొమ్ముపై నిడిన ♦ చేయి నఖద్యుతికైతవంబునన్
విదళితపృష్ఠసీము లయి ♦ వెల్కి-ని వెల్వడె నాఁ జెలంగెడిన్. 295

ఉ. తాను వినాశమొంద జని ♦ తం బగు దర్పకచంద్రరేఖ నాఁ
గాను దనర్చు శుష్కసిత ♦ గంధిలచందనరేఖ ఫాలమం
దూని మృణాళసూత్రము స ♦ ముజ్జ్వలముగ్ సరసంబు జందెముం
గాను ధరించి వల్కముగఁ ♦ గప్పి యనంటుల గర్భపత్రముల్. 296

ఉ. దాలిచి తారహారమును ♦ దజ్జపమాలగఁ బచ్చకప్ర ము
ద్ధూళితభూతి గాఁగఁ దెలి ♦ తోరము గాఁగ మృణాలతంతులన్
దాలిచి మన్మథవ్రతము ♦ దద్దయు మత్సహవాసమంత్రమున్
జాల జపించు నా నలరె ♦ క్ష్మాపతిపుత్ర! యతండు మౌనియై. 297
తే. పంచశరు బాధతోఁ గూడఁ ♦ బ్రాణములను, దాన వీడి నిశ్చింతన ♦ తానుఖంబుఁ
గాంచుచున్నాఁడొ నాఁగను ♦ నించువిల్తు, యోగవిద్యను ధ్యానించు ♦ నోజ నలరె.

తే. అతనికడ కేను వచ్చున ♦ ట్లులవరించి
యలరి మదనుండు తత్ప్రాణ ♦ ములను దీసి
పూర్ణపాత్రం బొసంగిన ♦ పోల్కి నూత్న
ప్రాణయమ మభ్యసించు నాఁ ♦ బరఁగె నతఁడు. 299
ఉ. ప్రాణము లేగుచోఁ గలుగు ♦ బాష్పములన్ సతతోరురోదనో
చ్ఛూనత నెఱ్ఱవాటి గడు ♦ శోషిలినట్టి తదీయనేత్రముల్
గానఁగ నయ్యె రక్తమును ♦ గార్చెడి నాఁ గరినాత్మ! దర్శనం
బేనియు నీయవైతి వని ♦ యొన్నెడి నాఁ నతఁ డొప్పె వానిచేన్. 300
చ. అర వివృతాధరమ్ము గల ♦ యాతని వక్త్రమునుండి నిర్గమిం
చు రదనకాంతు లొప్పెను శ ♦ సుల్ గొన లోఁ జొరఁ బడ్డ చంద్రమః

కిరణము లో యనఁ హృదయ♦కీలితవామకరంబు ప్రాణముల్
పరుగిడువేళఁ దస్థ ననుఁ♦వానిబడిఁ జనకుండఁ బట్టు నాఁ. 301

చ. వెలికిల నై నఖద్యుతుల ♦ వెల్గెడుతత్కర మొండు పోల్చె స
న్మలయజముఁ స్రవించు నన ♦ మంజుల మై, ద్విజరాజపాదముల్
పొలయక యుండ నడ్డ మిడు♦పొంకమునఁ, మెడ నెత్తి యప్పుడే
తొలఁగినప్రాణముల్ జనెడు♦త్రోవ కనుంగొను నాఁ గదంతిక
స్థలినిఁ దపోవయస్యుఁడగు ♦ చారుకమండులు వొప్పె నక్కటా. 302

చ గళము మృణాళవేష్టితము ♦ కంజవిరోధి తదీయప్రాణముల్
తలఁగఁగఁ జేయఁ దల్కి రణ♦దారుణపాశములఁ బిగించె నా
నలరుచు నుండె; నన్నుఁ గని ♦ యక్కట చంపకు చంప కావలఁ
దొలఁగు తొలంగు మంచుఁ గడు ♦ దూరము నుండియెయూర్ధ్వబాహుఁ డై.

చ. ఇనుమడి పెద్దపెట్టునను ♦ నేడ్చుచుఁ గంఠము గాఁగిలించి పె
న్మనుక లిడం గపింజలుఁడు ♦ పొంగుచుఁ బొర్లుచు నుండు బొమ్మవా
రినిధితరంగపంక్తులను ♦ రేఁగువగఁ వసియించియుండఁ బ్ర
క్కనుబడి, గాంచితిఁ విగత♦కాయుని నాతని మందభాగ్య నై. 304

వ. అట్లు విగతజీవితుం డై పడియుండినయామునిపుత్రుం గాంచి విదీర్ణహృదయ
నై తత్క్షణంబ సొమ్మవోయి రసాతలంబు చొచ్చినవిధంబున నంధీభూత నై
యెక్కడి కేగుదెంచినదియు నే మొనర్చినదియును దుఃఖించితి నా యనియు
నేమియు నెఱుంగనేరక శూన్యహృదయ నై. 305

చ. అతికఠినంబు నాహృదయ ♦ మౌటనొ, దుఃఖము లెన్ని యేని యీ
హాతకశరీర మోర్వఁగల ♦ దౌటనొ, బ్రహ్మ లిఖించి యుంటనో
వెతలు మదీయఫాలమునఁ ♦ బెల్లుగ, దేవుఁడు గట్టుఁ డౌటనో
వెతలు నొసంగువేళ; నన♦విల్తుఁడు మిక్కిలి వాముఁ డౌటనో. 306

చ. ఏమిట నో యెఱుంగ నవు ♦ డేగఁగ లేదు మదీయప్రాణముల్
భూమిపపుత్ర! నే నెఱుఁగఁ ♦ బో నదియుఁ గట మూర్ఛదేఱి నే
భూమిని నగ్నిఁ బడ్డగతిఁ ♦ బొక్కుచు శోకవిదహ్యమాన నై
తామస నై గనుంగొనితిఁ ♦ దల్లడ మందెడు నన్నుఁ బొర్లుచుఁ. 307

క. తనర నసంభావ్యం బై, చనుతన్మరణంబు నాదు ♦ చావుండుటచే
మనమున నమ్మక యిట్లని, వనరితి వావిడిచి యేమి ♦ వచ్చె నటంచుఁ. 308

మహాశ్వేతావిలాపము

సీ. జీవితకారణ! ♦ పోవిడి నను నొంటి యెట కేగెదవు నాకు ♦ నెవరు దిక్కు-
నిర్ఘృణ! నీకయి ♦ నే నందినయవస్థ దరళిక నడుగుము ♦ వరగుణాఢ్య!
యొక్కదినంబును ♦ నక్కట వుచ్చితి యుగసహస్రమ్ముగ ♦ నోర్చి యెట్లొ
కనుఁగొను మీ దనఁ ♦ గరుణించు నాపయి మాటాడు మొకసారి♦మమతదీఱ

తే. భక్తవాత్సల్య మించుక ♦ వారఁ జేయు, నామనోరథ మొసఁగు మ♦నాథ నార్త
బాల ననురక్త నగతిక ♦ భాగ్యహీన, దీనురాలను మదనవి♦దీర్ణురాల. 809

ఉ. చేసితి నేమితప్పిదము ♦ చెప్పుము యేపనిఁ జేయ నీకు నేఁ
జేసితి నెం దనాదరము ♦ చెల్లరె పల్కను మారు దేననుఁ
దాసజనంబు నీడి చన ♦ దారుణవృత్తి న టన్న నిందకున్
గాసిల వేల నిర్దయతఁ ♦ గాంచితి వేల యకారణంబుగన్. 810

ఉ. ఇంకను దాల్తుఁ బ్రాణముల ♦ నిస్సిరొ నాయనురాగ మంతయున్
బొంకు; ప్రతారణైకమతిఁ ♦ బో కట పాపినిఁ గూళ నేఁ గటా
మంకును; మందభాగినిని ♦ మద్వినయంబును బంధు లెల్ల నీ
వింకిటి రెట్లు కాలగతి ♦ కేమనుదున్ బరలోకముం జెడెన్. 811

ఉ. ఈగతి నిన్నుఁ గష్టముల ♦ నీఁదగఁ జేసిననాకుఁ బాపికిన్
బాగగు నేల పుణ్యగతి ♦ పాటిలు నేల ధరిత్రి నుండు నే
నాగతి క్రూరచిత్త యుల♦నాఁడు నినున్ విడి యీదృశున్ గటా
యేగితి నింటి కింక గృహ ♦ మేల సఖుల్ దలిదండ్రు, లేటికిన్. 812

ఉ. పరిజన మేల నాకు మఱి ♦ బాంధవు లేటికిఁ జొత్తు నెవ్వనిన్
శరణము; నాలకింపు కృప ♦ నామనవిన్ బలిభిక్షు పెట్టుమా
నిరుమతేజ! దేవ! భవ! ♦ నీదయ నాపయిఁ జూపవే వసుం
ధర! యనుదాన మిమ్మితని ♦ నర్మిలిఁ బ్రోవుఁడు మీరు దేవతల్!. 813

మ. సకలానుగ్రహకారిణీ! రజని! నా♦చాయన్ విలోకింప వే
ల కృపన్ జూపవు చొచ్చితిన్ శరణు కై♦లాసంబ తండ్రీ! నినున్
అకలంకం బగునీదయాళుతను నా♦యందున్ బ్రసారింప రా
దె కటా యేమి యఘుం బొనర్చితిని న♦న్నెవ్వారలున్ గావరే. 814

చ. అనునివి యాదిగాఁ గలుగు♦నన్యము లెన్నిరొయు యెన్ని జ్ఞప్తియం
దునుతును జేరుకొంచుఁ గడు ♦ నుమ్మలికించితి వెత్తిపోలికన్

పెనఁగొనినట్లు భూతములు ♦ బిట్టు గ్రహంబులు పట్టుకొన్నభం
గిని బ్రవహింప బాష్పములు ♦ కీలితధారలు నేలు లై పడెన్. 315

తే. పయిఁ బయిఁ దొరంగుబాష్పాంబు♦పాళికలను
శంబరాకారమునుగొన్న♦చందమునను
గరఁగి ద్రవ మయి యందులోఁ ♦ గలసినట్లు
తోఁచితిని జూపరులకే న♦దూషితాత్మ. 316

చ. రదనమయూఖసంగతిని ♦ రాజిలునాప్రవిలాపవర్ణముల్
పొదలెను సాశ్రుధారలనఁ ♦ బొల్చె గళత్కుసుమాలకంబులున్
వదలెడిబాష్పబిందువులు ♦ నాఁగను బ్రస్రుతరత్నభాస్రముల్
సదమలభూషణంబులును ♦ సంరుదితంబులు నాఁగఁ దోఁచెఁ బో. 317

చ. అతఁ డుపలబ్ధజీవుఁడుగ ♦ నాత్మఁ దలంచితిఁ జావనుం గటా
మృతుఁ డయినన్ జొరంబడఁగ ♦ మేకొనితిన్ దమి వానిచిత్తమున్
సితతతశుష్కచందనని♦షిక్తజలం బగుఫాలభాగమున్
వృతరసనాళసంగతిని ♦ వెల్గెడిస్కంధములన్ స్పృశింపుచున్. 318

చ. మలయజవారిబిందులవ♦మంజులకోమలపద్మినీదళం
బుల నవకుంభితం బగుచుఁ ♦ బొల్చెడుతద్ధృదయంబు గండముల్
దలమున నంటుచున్ మిగుల ♦ దారుణచిత్తుఁడ వార్తను న్ననున్
దలఁప వటంచు దూఱుచును ♦ దద్దయు మాటికి నూఱడించుచున్. 319

ఉ. సారెకుఁ గౌఁగిలించుకొని ♦ చాలఁగ నేడ్చితి ము ద్దొసంగితిన్
గ్రూరమనస్క నే మరలఁ ♦ గూడెడునంతకు వీనిప్రాణముల్
గూరిమిఁ బ్రోవ వైతి వని ♦ గోపమునన్ గడుఁ దారహారమున్
మీఱఁగఁ దూల నాడితి న♦మేయశుగంబుధి పొంగి పొర్లఁగాన్. 320

చ. దయఁ గను మీతనిం దనువుఁ ♦ దాల్పఁగఁ జేయుము నన్నుఁ బ్రోవు మా
యయయొ కపింజలా! యనుచు ♦ నంఘ్రులపైఁ బడి మాటిమాటికిన్
దయ గలుగంగ వందురితిఁ ♦ దాలిమి దూలఁగ సారెసారెకుం
బయిఁ బడి నాదుదాసిమెడ ♦ బాహువులం బెనవైచి యేడ్చితిన్. 321

చ. తలఁచిన నెంతరావిపుడు ♦ తత్సమయంబున నెట్లువచ్చెనో
కలమృదుచాటు సూక్తు లవి ♦ గాంచను నెప్పుడుఁ జెప్పరెవ్వరున్
దలఁపను వాని దీనములు ♦ తత్సరసోక్తులు తత్ప్రలాపముల్
దలఁప నపూర్వముల్ నృపసు♦తా యవి యొల్లను నన్యపద్ధతుల్. 322

చ. ప్రళయతరంగసంతతుల♦భాతిని నాత్మను బొంగుబాష్పముల్
చెలఁగుచు వారియంత్రముల♦చేఁ బరిముక్తములట్లు ధారలై
యిలఁ దొరఁగెన్ బ్రలాపములు ♦ నేపున మొల్కలువోలె లేచె మూ
ర్ఛలు ప్రసవించు నా వెతలు ♦ క్ష్మాధరకూటములట్లు వర్ధిలెన్. 322

క. అని తనవృత్తాంతంబును, వినుచుచునే యామె కడేఁది ♦ వెతను నతీతం
బును మగుడ ననుభవించెనొ, యనమూర్ఛను బ్రజ్ఞదప్పి♦యవనిపయిఁబడెన్.

చ. అవని శిలాతలంబుపయి ♦ నాపగిదిం బడునామె వేగ భూ
ధవతనయుండు పట్టుకొనెఁ ♦ దత్పరిచారకునట్లు కన్యక నిర్
దవులఁ గరంబు చాఁచి పగ ♦ దార్కొన నామె పయింటకొంగుచే
నవిరతబాష్పసిక్తమున ♦ నల్లన వీచి ప్రబుద్ధఁ జేసెఁ దాన్ 324

తే. తుడిచి యుద్వేల మై కడుఁ ♦ దొరఁగుబాష్ప
ములను జెక్కిళ్లఁ గడిగె నా♦ముదిత మూర్ఛఁ
దేఱి కనువిచ్చి చూడంగఁ ♦ దివిరె నంత
నామె కిట్లనె నృపసూనుఁ ♦ డడరుకృపను. 325

ఉ. పాపుఁడ నేఁ గడున్ దలఁప ♦ భామిని! నీవగఁ గ్రొత్త రేఁపితిన్
బ్రాపిత మయ్యె నీకు నిటు♦వంటి యవస్థయు దీన నక్కటా
యోప వినంగ నీకథను ♦ సుజ్జన సేయుము చాలుఁ జాలు నీ
పాపముఁ బాపుకొందు నెటు ♦ బాపురె యేమి యొనర్చినాఁడ నో. 326

చ. అనుభవసన్నిభం బయిన ♦ యారటముం గలిగించుదుఃఖముల్
చనినను నన్నఁడో యిపుడు ♦ సంస్మరియించినయంతనే సుహృ
జ్జనుల, కొనర్ప కష్మ యెటో ♦ సాగక నిల్చిన యాయుసువ్రజం
బు నసులభంబు సంస్మరణ♦భూరిశుగగ్నికి నింధనంబుగాన్. 327

మహాశ్వేత మరలఁ దనవృత్తాంతంబుఁ జెప్పుట.

క. అని చెప్ప నామె యాతని, కనియెను నిర్వేద మెసఁగ ♦ నశ్రులు గ్రమ్మం
గని వేఁడిగ నిట్టూరిచి, పెనఁగొనుగద్గదిక నిట్లు♦బిట్టువగచుచున్. 328

క. జననాథతనయ! యతిదా, రుణ మగునాహతకనిశ న♦రుగ వఁట గడుని
ర్ఘృణములయిన యాయసువులు, చను నేనను బాసియిపుడు♦చను నసులువుగన్.

క. కనుఁగొనఁ దపుణ్యపాతకను, ననుఁ బాపిని యంతకుఁడును ♦ నా కేగతి వ
చ్చును శోకము క్రూరాత్మకుఁ, గనఁగ నళీకం బిదెల్ల ♦ క్ష్మాపతితనయా. 330

తే. అన్నివిధముల నిస్త్రప ♦ నైనపాడు, మనసు నను నిస్త్రపల కెల్ల ♦ మునుగణింపఁ

చేసె నావిస్మృతాంగజ♦చేష్ట నగుచు, ననుభవించితి నఁట చెప్ప♦నడుగనేల.

చ కలుగునె దీనికన్నఁ గడుఁ ♦ గష్టతమం బిల నొందు నూఁకొనం
బలుక నవర్హ మీయశని♦పాతము పిమ్మట నేమి యాయెనో
తెలిపెద నావిచిత్రమును ♦ దీనము లీయసువుల్ ధరింప హే
తులవము వోలె వ్యక్తమయి ♦ దోఁపక తోఁచెను నొందు, దానినిన్. 332

చ. తెలిపెద నే దురాశ మృగ♦తృష్ణిక నీతనువున్ నిరర్థమున్
దలఁప గృతఘ్నమున్ మఱియు ♦ ధాత్రికి భారము నన్యదీయమున్
వలె వహియించితిన్ వినుము ♦ పార్థివపుత్రిక! యంత నాస్థితిన్
బలవి బహుప్రకారములఁ ♦ బాయఁగ దేహము నిశ్చయాత్మనై 333

చ. తరళికఁ జూచి లెమ్మికను ♦ దారువులం గొని తెచ్చి పేర్చు ని
ష్ఠురహృదయా! చితిన్ గళము ♦ శోషిల నేడ్చెద వేల జీవితే
శ్వరు వెను వెంటఁ బోయెదను ♦ సత్వర మే నను నంతలోన నం
బరమున నుండి వచ్చె నొక ♦ మానవుఁ డద్భుతదివ్యదేహుఁడై. 334

సీ. స్థూలముక్తాఫల♦శోభితం బయి యొప్పు నతితార మగుహార ♦ మఱుత వ్రేల
నుభయకర్ణాందోళ♦నోల్లసత్కుండలమణిగభస్తులు గండ♦ముహిని గ్రాల
వరవిశదదుకూల♦పల్లవకల్పితోష్ణీషంబు మస్తక♦సీమఁ దనర
నలికులశ్యామల♦లలితకుంతలజాల మవతంసమయి మాలి ♦ నలరుచుండ
తే రమ్యకైరవకర్ణపూ♦రంబు వెలయఁ, గామినీకుట్మలస్తన♦కలితపత్ర
భంగలాంఛితవక్షుఁడై ♦ భాసమాన, కుముదధవళాంగుఁడై గనఁ♦గొమరుమిగుల.

చ విమలజలావదాతమయి ♦ వెల్గెడు దేహగభస్తిజాలముల్
తమము సమస్తదిక్కులను ♦ దూలనముల్ సలుపన్ సుగంధిలాం
గములు తుషారవృష్టి యనఁ ♦ గ్రాలుసుధాంబుకణంబు లొల్కఁగా
సుమలయజోదకచ్ఛటల♦శోభను జల్లు చతిప్రమాణుఁడై. 336

చంద్రాపీడుని మృతశరీరమును దివ్యపురుషుఁ డెత్తుకొనిపోవుట

ఉ నీరజవైరిమండలవి♦నిర్గతుఁడై చనుదెంచి యుష్ణ స్తం
బేరమహాస్తపీవరసు♦పేశలబాహులశీతలంబులం
జారుమృణాళగౌరకర♦శాఖల నాతని నెత్తికొంచు గం
భీరరవంబునం బలికెఁ ♦ బ్రేముడి యచ్చుపడంగ నీగతిన్. 337

తే పాయకుమ్మ మహాశ్వేత! ♦ ప్రాణములను
మరలఁ గలుగును నేతత్స♦మాగమంబు

నీకు నని తండ్రిపోలిక ♦ నెగులు వాయఁ
బలికి వానిని గొని చనెఁ ♦ బవనవీథి. 338

క. అది గని వెఱ విస్మయమును, గదురఁగ మదిఁ గౌతుకంబు ♦ గడలుకొనంగా
నిది యే మనుచుఁ గపింజలుఁ, బదరుచు నడిగితిని మోము ♦ పైకెత్తి కటా.

క. తత్తరమున నాతండును, నుత్తర మొసఁగకయె లేచి ♦ యున్మత్తుఁడ! నీ
వెత్తుకొని యెటకుఁ బోయెదు, సత్త్రము నామిత్త్రు ననుచు ♦ సత్వరుఁడగుచున్.

క తనయుత్తరీయవల్కముఁ, దనరఁగ నడుమునకుఁ జుట్టి ♦ దద్దయుఁ గినుకం
జనియెను గగనంబున కాఁతనివెంబడిఁ దాను నెగిరి ♦ ధాత్రీశసుతా! 341

క. తారాగణమధ్యంబును, జేరిరి వారెల్ల రేను ♦ జింతఁ గనంగాఁ
గూరెను వగ ద్విగుణితమై, మీఁదఁ గపింజలునిపోక ♦ మిహిరసుతేజా! 342

తే. ఏమి చేయను దోఁపక ♦ యేను దాసిఁ
దరళికను గాంచి యేమిది ♦ సరగఁ జెపుమ
యెఱుఁగ నేనన నాయింతి ♦ యింతి కిలను
సహజ మాపెఱ శోకంబు ♦ సన్నగిల్ల. 343

తే. మేను వణఁకంగ భయమునఁ ♦ బూని యేను
బత్తు ననుశంకచేత వి♦షాద మంది
ఏమి చేయను దోఁచక ♦ యెఱుఁగ కేదియు
ననియె నిట్లని కృపదోఁప ♦ నప్సరాకి. 344

చ. తెలియఁగఁ జాల నేను నిది ♦ తెల్పుదు నేగతి భర్తృదారికా!
గలిగెడి నద్భుతంబు గడుఁ ♦ గానఁగ నీపురుషుం డమానుషుం
డలరఁగ నిన్నుఁ జంద్రికగతి ♦ నాశ్వసనం బొనరించెఁ జూడ మా
పలుకవ యిట్టియాకృతు ల♦బద్ధములన్ గలలందునున్ భువిన్. 345

చ. కలుగ దబద్ధమున్ బలుకఁ ♦ గారణ మీతఁ డొకింత యేనియున్
దలఁచిన నెంత; ప్రాణములఁ ♦ దాల్పుము వీడు గడంకఁ జావఁగాఁ
గలిగెను గాదె యిట్టితఱి ♦ గాఢసమాశ్వసనస్థలంబు నా
కలికి! కపింజలుండు చనెఁ ♦ గాదన కాతనివెంట వెండియున్. 346

ఉ ఎక్కడనుండి వచ్చె నితఁ; ♦ డెవ్వఁ డితండు గతాసువీని వాఁ
డెక్కడ కేగెఁ దీసికొని♦యేటికి నేగెను; భర్తృదారి! ని
న్నిక్కరణి న్సమాశ్వసన♦మేల యొనర్చెను నక్కజంబుగా
నెక్కడ లేనియాశ జని♦యింపఁగఁ జేసి పునస్సమాగతిన్. 347

చ. కనుఁగొని వీని నెల్ల నటఁ ♦ గాంచెదు పంచత జీవితంబునో
గన నగు దీనిఁ బిమ్మటను ♦ గాదె యదుర్లభ మెందుఁ జావు చూ
కనక కపింజలుండు నిను ♦ గల్గినఁ బ్రాణము లుండు నేకటా
తనువు ధరింపు మాతఁ డిట ♦ దార్కొను దాఁకను నైనఁ గోమలీ 348

చ. అనుచు వచింపుచుఁ బడె మ♦దంఘ్రిల, జీవితతృష్ణ యేరికిఁ
జనఁగను రామి నీఱె, యటు ♦ చానస్వభావము క్షుద్ర మాట, వ
చ్చును మగుడఁ గపింజలుఁడు ♦ చూడఁగ నన్నను నాశ, నద్దియే
యను వగు నంచు నప్పటికి ♦ నాత్మఁ దలంచి త్యజింపఁ బ్రాణముల్. 349

సీ. కాలరాత్రికి నీడు ♦ గడుపాపకారిణి యాతనామయమయి ♦ యడరునదియు
దుఃఖమయంబునాఁ ♦ దోఁచుచు నారకమయ మనంగను గడు♦మలపునదియు
యుగసహస్రాయిత♦మగు చపారంబయి పావకమయమునాఁ ♦ బరఁగునదియు
యమముఖగహ్వర♦మనభయదంబయి పాతాళగృహమునా ♦ వఱలునదియు

తే. నైనయాఘోరరాత్రిని ♦ నవనిపైని
ధూళిధూసరితాంగినై ♦ దోరముగను
దొరఁగుకన్నీటఁ జెక్కిళ్లు ♦ దోఁగుచుండ
వీడి కొప్పెల్ల మోమునం ♦ దాడుచుండ. 350

తే. తరళికయు నేను నాసర♦స్తటమునందు
గొంతుపగులంగ నేడ్చుచుఁ ♦ గుసిలికుసిలి
గడపితిని నెట్లొ యారాత్రిఁ ♦ గాళరాత్రిఁ
దెల్లవాఱెను నంతలో ♦ధీరవర్య!. 351

తే. అంతఁ బ్రత్యూషమున లేచి ♦ యాసరసిని
గ్రుంకి తత్ప్రీతికై యల♦కుండికయును
నల్లజపమాల వల్కము ♦ లల్లవియు నె
తీసికొని నిశ్చితాత్మనై ♦ రోసి జగము. 352

సీ. సంసార మెల్ల న♦సారమంచు నెఱింగి
నామందభాగ్యత ♦ నాకలించి
వ్యసనోపపాతంబు ♦ లతిదారుణము లని
యతినిష్ఠురుఁడు దేవు ♦ డనుచుఁ దెలిసి
యనివార్యములుశుక్కు ♦ లనుచు నెంచియు మైత్రి
యతిదుఃఖబహుళంబ ♦ టంచు నెంచి

సర్వభావము లశాశ్వతము లంచుఁ దలంచి
క్షణభంగురము సుఖం బనుచుఁ జూచి
తే. తల్లిదండ్రుల గణియింప కెల్లబాంధ
వులను బరిజనులను వీడి తొలఁచి మనము
విషయసుఖములవలనను వివిధగతుల
నాశ లెల్లను దిగనాడి యురయ కేదియు. 353
వ. మఱియు. 354
తే. ఇంద్రియంబులఁ గుదియించి యలఘు బ్రహ్మ
చర్యమును దాల్చి త్రైలోక్యశరణు నార్త
శరణు దేవుని శంకరు శరణుఁ జొచ్చి
యతని సేవ యొనర్చుచు నిచట నుందు. 355
ఉ. ఆమటు నాఁడు తాతయును నంబయు బాంధవవర్గమెల్ల నిం
కేమనుజూఁడొ చెప్ప విని యల్లయుదంతము వచ్చి వేడ్చుచున్
నామదిఁ ద్రిప్పఁ జెన్నియునొ నవ్యహితోక్తుల సాంత్వనంబులన్
సామమునన్ బ్రయత్నమును జాల నొనర్చిరి రాఁగ నింటికిన్. 356
చ. మలప నసాధ్య మీతఁడని మానిచి యీతని నటం జెఱింగి వా
రలు విగతాశులయ్యు ననురాగము వీడఁగ లేక నావయిన్
వల దని యెంత చెప్పినను వారక సారెకుఁ బోక యింటికిన్
గలఁగుచు నిల్చి కొన్నిదిను దినమ్ములు నచ్చుట నే నృపాత్మజా!. 357
వ. ఎన్నిదినంబు లున్నను ఫలంబు గానక మిక్కిలి వగచి మదీయచిత్తదార్ఢ్యం
బెఱింగి యింకఁ బ్రయోజనంబు లే దని దలంచి వచ్చినవార లెల్లరున్ మగిడి
గృహంబుల కేగిరి. 358
చ. అది మొదలేఁ గృతజ్ఞతను నశ్రువిమోక్షణమాత్ర వానికిన్
విదితము సేయు చాతనిని వీడుట నైన దురంతవేదనన్
గదిరి కృశించి నట్టిహితకాయ మలజ్జ యమంగళం బనే
కదురితబాహుళంబు నటు కష్టసహస్రనివాసభూతమున్. 359
చ. పలునియమంబులన్ దఱుఁగ వన్యఫలంబులఁ గాయగూరలన్
సలువుచు దేహయాత్రను ద్రిసంధ్యల స్నానము నీసరస్సునన్
దలఁచుచు నాతనిన్ జపము దద్దయుఁ జేయుసెవంబునన్ దమిన్
సలువుచుఁ దద్గుణౌఘగణనంబును బ్రత్యహ మిందు శేఖరున్. 360

చ. కొలుచుచు నుందు నీగుహనె ♦ గూరుచు ఘోరదురంతదుఃఖమా
యలపనికత్తె నేనును న♦హంబులు పెక్కులు నిట్టి నేను ని
ష్ఫలభరజీవితన్ గడున్నృ♦శంసను నిస్సుఖ నిస్త్రపాత్మ ని
ష్ఫలజననన్ గిరాతికనుఁ ♦ బాపి విలక్షణ గర్హణీయనున్. 361

చ అగునది యేమి బ్రాహ్మణవ♦ధాఘను నావలనన్ బుమర్థ మే
మి గనెదు నన్నుఁ గాంచినను ♦ మిన్నక ప్రశ్న మొనర్చినన్ శ్రమం
బె గద యటంచు వావిడిచి ♦ యేడ్చెను గట్టిగ పాండువల్కలా
గ్రగము నొనర్చి మోమును ని♦రంతరబాష్పము లాఁగ కెంతయున్. 362

చ. తొలుత నె యామెరూపమును ♦ దోరపుఁ దియ్యనిపల్కులన్ గడున్
విలసదతిప్రశాంతిని వి♦నిర్మలదక్షిణతన్ వినీతి న
త్యలఘుతపోమహత్త్వ మన♦హంకృతి సౌఖ్యపరాఙ్ముఖత్వమున్
దళితమమత్వమున్ హృదయ♦దార్ఢ్యముఁ జూచి జనించె నామె పై. 363

చ. సమధికభక్తి గౌరవము ♦ క్ష్మాపతిసూనున కిన్మడించె నా
యమ యిపుడాత్మవృత్తమును ♦ నంతను నడ్గినయంత సాధుభా
వమును వహించి చెప్పుట న♦పారముగా నవి, యంత వాఁడు చి
త్తము ద్రవ మొంద మెల్లఁగను ♦ దామరసాక్షికి నామె కిట్లనున్. 364

చంద్రాపీడుఁడు మహాశ్వేత నూఱడించుట.

చ. జనములు క్లేశభీరువులు ♦ సౌఖ్యపరాయణు లై కృతఘ్ను లై
యొనరుప లేక స్నేహమున ♦ శుద్ధి యనం దగుకార్యమున్ బ్రమో
జనరహితాశ్రుపాతమును ♦ సల్పుచుఁ దెల్పుచు స్నేహ మమ్మ రో
దన మొనరింతు రింతె గద ♦ ధాత్రిని నీయటు తెల్ప నేర్తురే. 365

చ. ఒనరుప వేమి స్నేహమున ♦ శుద్ధిగఁ గార్యమునన్ సమస్తమున్
దనర నొనర్చు చీ వకట ♦ దారుణరోదన మాచరింతు వె
వ్వనికయి వానికై సకల♦బాంధవులన్ జననంబుఁ దొట్టి ప్రో
చినప్రియులన్ ద్యజించితివి ♦ చెల్ల యసంస్తుతులన్ బలెన్ భళీ. 366

ఉ. చేరువ నున్ననున్ విషయ♦సీమల ఘోరసమంబుగాఁ దిర
స్కార మొనర్చినావు దివి♦జప్రభువైభవ మెల్లనుం దృణీ
కార మొనర్చువైభవసు♦ఖంబుల వీడి యనర్హబాధలన్
సారసినీగతిన్ మిగుల ♦ సన్నని మేనును సన్నగించి తా. 367

ఉ. కాలిచి బ్రహ్మచర్యమును ♦ దగ్ధ మహాతప మాచరించెదే
స్త్రీలకు దుష్కరంబు వన♦సీమల వాసము దానిఁ గంటి వో
బాల! పరిత్యజించెదవు ♦ బాధలపా లొనరించి దేహమున్
లీల మహత్తరం బయిన♦క్లేశమునన్ బడఁద్రోసి పూనికన్. 368

చ. అనుమరణంబు నిష్ఫలము ♦ నార్యవిగర్హితమార్గమున్ గటా
తనువుఁ ద్యజించినన్ సఖులు ♦ దల్లియుఁ దండ్రియు నన్నదమ్ములున్
దనయులు భర్తయున్ దనువు ♦ దాఁ ద్యజియించుట చూడ మోహజృం
భణ మవివేకిపద్ధతియుఁ ♦ బాలిశకార్యము క్షుద్రదృష్టియున్. 369

ఉ. కానుగ వీడ దే నుసురు ♦ దాఁ ద్యజియింపఁగ రాదు; చూడఁగాఁ
బ్రాణమునన్ ద్యజించు టిది ♦ స్వార్థము, దుర్భరశోకదుఃఖముల్
మానుప మం దిదొండు, భువి ♦ మారణ మొందినవాని కేగుణా
ధానము చేయఁ జాల దసు♦దానమునన్ బ్రతికింప నేర్చునే 370

సీ. ధర్మాభివృద్ధికిఁ ♦ దాఁ గారణము గాదు శుభలోక మొదవింపఁ ♦ జొప్పుగాదు
నిరయపాతము మాన్ప ♦ నేరదు తనప్రియుఁ జూడ నుపాయంబుఁ ♦ జూపలేదు
నిరువురఁ గూర్పంగ ♦ నురుసాధనము గాదు సాంత్వనోపాయంబు♦సరణి గాదు
తనప్రేమ యతనికిఁ♦దార్ప హేతువు గాదు సుఖజన్మ మొదవించు♦శుభముగాదు
తే. నేదియును గాదు మృతునికై ♦ యేడ్చి యేడ్చి
ప్రాణములఁ బాయు టది గదు♦పాపహేతు
వాత్మఘాతంబు నిజకర్మ ♦ మవశుఁ జేసి
తత్తదనుకూలగతులను ♦ దార్చు జనుని. 371

క. బ్రతికి జలాంజలిదానము, మృతునకు దనకును నొసంగు♦మేటిశుభములన్
మృతిఁ జెందినసుభయులకును, గతు లొదవింపంగ గతము♦గాదు దలంపన్.

*సీ. అబలామనోహరుఁ ♦ డైనమారుఁడుభర్త హారవాలకాశనదగ్ధుఁ♦డైనయపుడు
బాలమృగాంకుని♦పగిది నేత్రానందకరుఁ డర్జునునిసుతుఁ ♦ డరిగినపుడు

పాఠాంతరములు.

*చ తొరఁగెను ప్రాణముల్ మగఁడు ♦ తోయజసాయకుఁ డంగనామనో
హరుఁడు హరాగ్నిదగ్ధుఁడయి♦నప్పుడు తద్రతిదేవి పత్ని యా
త్తరయును లోచనోత్సవవి♦ధాయకుఁ డావారిసూనుసూనుఁ డు
ద్ధురుఁ డతివిక్రముండు పటు♦దోర్బలుఁ జేగినయప్పు డక్కటా. 1

ఉ. ఊరువులందు నుంచికొని ♦ యుజ్జ్వలలాలనపాలనంబులన్
నూఱుగురన్నలన్ దనరు♦కౌరథముల్ సుమహార్పు చెప్పుడున్

హారదత్తవరదాన♦భరగర్వుఁ డగుసింధు రా జర్జునుని చేత ♦ వ్రాలినపుడు
సకలారిపూజిత♦చరణుఁడు పాండువు మునిశాపవహ్నిచే ♦ మునిగినపుడు

తే. చచ్చిరే వారిభార్యలు ♦ సచ్చరితలు
రతియు నుత్తర ధృతరాష్ట్ర♦రాజదుహిత
కుంతియును నింక నెందఱో ♦ కోమలాంగు
లసువులను బాయ రాత్మేశు ♦ లరిగినపుడు. 373

తే. మఱియు నెందఱో రాక్షస♦మానినులును, దేవగంధర్వమునినర♦దేవసుతలు
భర్తృవిరహితలై ధృత♦ప్రాణులగుచు, నుండ రనివిందుమున్నఱో♦కుందవలదు.

చ. వదలును జీవితం బతఁడు ♦ వచ్చుట సందియ మేని; వింటి వే
గదుర సమాగమోక్తి దివిఁ♦గర్ణములారఁగ నీవె యిప్పు డే
పోదవ వికల్ప మేల యిఁకఁ ♦ బొందెద వట్టిమహాత్ము లెన్నఁడున్
బదరరు వ్యర్థవాక్యములఁ ♦ బల్క రబద్ధము వేయివచ్చినన్. 375

చ బ్రతికినవారు ప్రాణములఁ ♦ బాసినవారలతోడిసంగతిన్
బొదలెద రన్న నెట్టి దల♦పొందు దలంపఁగ నిక్కువంబుగా
గదుర మనంబునం గరుణ ♦ గాఢముగాఁ బ్రతికింప నీతనిన్
గదిసెను నెత్తికొం చతఁడు ♦ కారుణికుండు సుపర్వలోకమున్. 376

తే. క్షితి మహాత్ములమహిమ ల♦చింత్యములుగ, కర్మశక్తులుబహువిధ♦కరణగతులు
బహువిధంబులు సంసార♦పద్ధతులును, జిత్రములు దైవమును దప♦స్సిద్ధులరయ.

తే అరసినను నెంత నిపుణత ♦ నతనిప్రాణ
దానమునకంటె నొండు ని♦దానమతనిఁ
గొంచుఁ బోవుట నూహ క♦గోచరంబు
తలఁపకు మసంభవమిదని ♦ తరుణి! నీవు. 378

సీ. విశ్వావసుం డని ♦ వెలసినగంధర్వరాజుచే మేనకా♦రమణియందుఁ
బ్రభవ మందిన ప్రమ♦ద్వరయనుకన్యక యహిదష్ట యై మృతి ♦ నందినపుడు

గూరిమిఁ బెంపఁగాఁ బెరిఁగి ♦ కోమలి నా సుతిఁ గన్న దుస్సలా
సారసగంధి చచ్చె నొకో ♦ సైంధవుఁ డర్జునుచేతఁ జచ్చినన్. 2

చ సకలధరేశమౌళిమణి♦జాలనువాసితపాదపీఠుఁడున్
వికలితశత్రుభూధవుఁడు ♦ విశ్వధరాబలి భాగభోగస
న్నికరుఁడు నైనపాండునర♦నేతయుఁ గిందముమౌనిశాపవ
హ్నికి నురుదారు వైనఁ బృథ ♦ యేగెను తానును వానితోడుతన్. 3

భార్గవచ్యవనుని♦పౌత్రుఁడు రురు సను ప్రమతిసూనుఁడు ముని♦బాలకుండు
తనయాయు వందర్ధ♦మును నిచ్చి బ్రతికించె స్థూలకేశాశ్రమ♦క్షోణి నాఁడు
తే. యశ్వమేధతురంగాను♦యాయి నరుఁడు
తనసుతుండైన బభ్రువా♦హనునిచేత
బాణహతుఁ డయి యాజినిఁ♦బడ నులూపి
నాగకన్యక బ్రతికించె♦నరుని వినవె. 379

వ. మఱియు 380

సీ. అర్జునపౌత్రుండు♦నభిమన్యుసుతుఁడును నగుపరీక్షితుఁడు దా♦నస్త్రగురుని
తనయుఁ డశ్వత్థామ♦దారుణాస్త్రాగ్నిని దల్లిగర్భమునంద♦దగ్ధుఁ డగుచు
మృతి నొందియే నిర్గ♦మించిన నుత్తర గడు దీనముగ నేడ్వఁ♦గరుణ పుట్టి
భగవానుఁ డగునల♦వాసుదేవుఁడు వాని బ్రతికించె దుర్లభ♦ప్రాణ మొసఁగి
తే. నిక్క ముజ్జని సాందీపి♦ని ద్విజసుతుఁడు
యమపురమునుండి గైకొని♦యరుగుదెంచి
యిచ్చె నావాసుదేవుఁడె♦యిటును నట్టి
దేది యైనను నొదవదే♦యేల యడల. 381

తే. బ్రతుకఁ దను చేయునది యేమి♦బాల! నీవు
దూఱు దెవ్వనిఁ గడు విధి♦దుస్తరంబు
నియతి బలవతి యాత్మేచ్ఛ♦నేర దూర్ప
దైవవిలసిత మతిఘోర♦దారుణంబు. 382

తే. సైఁపఁ డవ్యాజ మగుప్రేమఁ♦జాలకాల, మల్లదుర్విధి; సుఖముల♦నాయతస్వ
భావభంగురములు; దుఃఖ♦భారములును, నాయతస్వభావములగు♦నవనిఁదఱుచు.

చ. కలయిక యొక్కజన్మమునఁ♦గల్గును నెట్లొ మహాప్రయత్నతన్
గలుగు సహస్రజన్మములఁ♦గాదె వియోగము ప్రాణికోట్లకున్
దలఁపకు మమ్మ నింద్యనుగఁ♦దల్లి! యనింద్యను నిన్ను నూరకే
తెలియ నివన్ని సంసృతిని♦దేలుచు మున్గుచు నుండువారికిన్. 384

తే. ధీరు లగువార లావదు♦త్తీర్ణు లగుదు
రనుచు నీదృగ్విధంబుల♦నన్యములను
మధురమృదులోపసాంత్వన♦కథనములను
నూఱడిలఁ జేసి యింత యా♦యువిద మరల. 385

తే. దోయిటను దెచ్చి నిర్ఝర♦తోయములను
వలదు వల దన్న విడక ని♦ర్బంధమునను

గడిగి కొనఁజేసె మోము న♦కాంతసుతుఁడు
ప్రొద్దు వ్రాలెను నింతలో ♦ భూపవర్య!. 886

సాయంకాలవర్ణనము.

తే. విని మహాశ్వేతవృత్తాంత♦మును సశోకుఁ, డైనగతి పీడి దివసకృ♦త్యంబులెల్ల
రవియును నధోముఖుం డయ్యె♦దివసమంత,దఱిగెరవిబింబమెఱ్ఱనై♦తనరె వ్రాలి.

తే విరళకౌసుంభరసరక్త♦వరదుకూల, కోమలాస్తాతపం బెల్లఁ ♦ గొంచెకొంచె
మరిగె దిఙ్ముఖములు వీడి♦యాకసంబు, పింగళిత మయ్యెఁ గాళిమ♦వీడి మిగుల

తే కోకిలవిలోచనచ్ఛవిఁ ♦ గొమరుమిగులు
సాంధ్యరాగంబున జగంబు ♦ సాంద్ర మగుచు
నరుణితం బయ్యె నాకఁడొకం ♦ డలరెఁ జదల
గ్రహములు యథాప్రధానతఁ ♦ గలిగి యంత. 889

ఆ. శారదున్న పోతు♦కరణి మలీమస,మయిన శార్వరతమ ♦ మాకసంబు
విరివి నపహరించి ♦ పరువుచు దిక్కులఁ, గాలిమంబు గాంచి♦గ్రాలఁ దొడఁగె.

సీ. పచ్ఛదనం బెల్లఁ ♦ బాయుచు గహనంబు లగుచుండె పృథ్వీరు♦హాళి మిగుల
హిమవారిబిందువు ♦ లెనసి మాంద్యము గని వనసుమసౌరభం ♦ బనుగమించి
విటపలతాజాల♦వీథుల కెల్లను నానందనర్తనం ♦ బావహించి
పాంథశ్రమము వాపి ♦ బడలినగతి మెల్ల మలయుచుండగఁ బవ♦మానుఁడంతఁ

తే. బక్షులెల్లను గూళ్లను♦బండుచుండ, నలసగతి లేచి ప్రతూళి♦తాంఘ్రియుగుచుఁ
గుండికోదకమున సంధ్యఁ ♦ గొలిచి భక్తి, వచ్చి వల్కలశయ్యపై ♦ వగపుతోడ.

తే వేఁడినిట్టూర్పు నిగిడించి ♦ విసుగుతోడఁ
గూరుచుండె మహాశ్వేత; ♦ ధారుణీశ!
తనయుఁడును సంధ్య వారిచి ♦ వినయమునను
గుసుమసహితార్ఘ్యమిడి లేచి ♦ యొసక మొసఁగ. 892

తే. వచ్చి రెండవ పాషాణ♦ఫలకమునను
మృదులపల్లవముల సెజ్జ ♦ నొదవఁ జేసి
యందుఁ గూర్చుండి సారెకు ♦ నాత్మయందుఁ
దన్మహాశ్వేతవార్త నే ♦ తలఁచుకొనుచు. 893

ఉ ఈకుసుమాయుధుం డకట ♦ యెంతటిక్రూరుఁడు నప్రతిక్రియా
త్సేకుఁడు దుస్సహుండును న♦శీలుఁడు వీనికరాభిఘాతముల్

సోఁక మహాత్ములున్ మిగుల ♦ శోషిలి ధైర్యము వాసి యప్పుడే
సోకడపెట్టుకొం ద్రుసులు♦పోలఁగఁ గాలము డాయకుండినన్. 394

తే. త్రిభువనాభ్యర్చితోజ్జ్వల♦దివ్యతేజ!
మకరకేతన! వేయిన♦మస్కృతు లివె
యనుచు మనమున నెన్నుచు ♦ నామె నతఁడు
మగుడ నిట్లని ప్రశ్నించె ♦ మనుజనాథ!. 395

తే. అమ్మ! వనవాసమిత్రంబు ♦ నఖిలదుఃఖ
సద్విభాగిని నీపరి♦చారిక యెటఁ
జనియెఁ దరళిక చెప్పుమ ♦ యనఁగ నంతఁ
జెప్పఁ దొడఁగెను నిటు మహా♦శ్వేత యపుడు. 396

కాదంబరీజన్మకథనము

సీ. విను మహాభాగ! నే ♦ మును వచించినసుధాసంభవం బైనయ♦ప్సరకులాన
జనియించె మదిర నా ♦ జనుమదిరేక్షణ దానిఁ జేపట్టె గం♦ధర్వవిభుఁడు
చిత్రరథుండు త♦చ్చిత్రగుణాకృష్టచిత్తుఁ డై తక్కిన♦చేడియలకుఁ
బడయంగ రానట్టి♦వరవేత్రచామరచ్ఛత్రకర్బురపట్ట♦చారుచిహ్న
తే. దీపితం బగుతన్మహా♦దేవిపదము, నిచ్చి యంతఃపురస్త్రీల ♦ కెల్ల రాణిఁ
జేసి ప్రాణపదంబుగాఁ ♦ జేసి మిగుల, నేలుచుండెను గంధర్వ♦జాల మెల్ల. 397

తే. అంత యౌవనసౌఖ్యంబు ♦ ననుభవించు
నమ్మహాదంపతుల కొక్క♦యాత్మజాసు
రత్న ముదయించె నాశ్చర్య♦రాశి యగుచు
నేకజీవిత మై వారి ♦ కెల్లరకును. 398

తే. తనరుఁ గాదంబరి యటంచు ♦ దానిపేరు
పుట్టినదిగోలె నేను నా♦పుట్టువుఁబోఁడి
యేకశయ్యాన్నపానాద్య♦నేకవిధులఁ
బెరిఁగితిమి యొక్కటన యొంద♦భేదబుద్ధి. 399

తే. పరఁగ రెండవహృదయ మా♦బాల నాకు
బాలమిత్రంబు విస్రంభ♦భాజనంబు
ప్రేమ కాస్థానభూమి; యా♦బిడయు నేను 400
నృత్తగీతాదు లొక్కట ♦ నేర్చినాము,

తే. పుచ్చితిమి బాలభావంబు ♦ నొచ్చె మేమి
యెఱుఁగ కేమిట నిర్బంధ ♦ మేమి లేక
శైశవక్రీడలం దెప్డు ♦ చాలముదము
గనుచు నిర్భరచిత్తంబు ♦ గనును నెలమి 401

చ. అది విని నాదువృత్తమును ♦ నంతయు శోకపరీతచిత్తయై
గుదిగొనుశోకవేగమునఁ ♦ గుందుచు నుండఁగ నేను దాను మా
నెనసు వివాహ మంచుఁ దన ♦ నెచ్చెలులెల్ల వినంగ నాడినన్
వదలక తండ్రి యొక్కనికిఁ ♦ బాణిగృహీతిని జేయ నెంచినన్ 402

చ. వదలెద జీవితంబు విష ♦ వహ్నులనేని యుపాస మంటనేన్
బెదయురిత్రాటనేనియును ♦ వేవురు వచ్చిన మాన నిక్కువం
బిది యనుచున్ బ్రతిజ్ఞ యొన ♦ రించె, నిదంతయుఁ దండ్రి సేవకుల్
విదితము సేయఁ దా విని యె ♦ విన్కిపరంపరనున్ నృపాత్మజా!. 403

చ. చనఁగ నొకింతకాల మిటు ♦ చారుమహోజ్జ్వలయౌవనంబునన్
దనరెడికూఁతు నామెఁ గని ♦ తాళఁగఁ జాలక తాప మందుచున్
దన కది యొక్కబిడ్డగుటఁ ♦ దద్దయుఁ బ్రేమనిధాన మౌటఁ జె
ప్పను నిసుమంత చాలక యు ♦ పాయము గానక యుండు తోఁచకన్. 404

సీ. తనసతి మదిరతోఁ ♦ దద్ద విచారించి యర్హ మిప్పటి కది ♦ యనుచు నెంచి
క్షీరోదుఁ డనుపేరి ♦ సేవకుఁ బిలిపించి వత్స! మహాశ్వేత ♦ వచ్చి నీవు
త్వద్వియోగంబున ♦ దగ్ధహృదయుల మా మాకుఁ గల్గిన దీని ♦ మాన్పవమ్మ
కాదంబరీదేవి ♦ కలఁక మాన్పఁగ నీవు దక్కొండు శరణంబు ♦ చిక్క దిప్పు
ఆ. డనుచుఁ జెప్పి వాని ♦ నంపించె నిచటికి, మత్సమీపమునకు ♦ మఱుతఁ జిత్ర
రథుఁడు వాఁడు నేఁటి ♦ ప్రత్యూషమున వచ్చె, నంత నేను సర్వ ♦ మాకలించి.

చ. గురుజనగౌరవంబునను ♦ గూరిమికత్తియపైని ప్రీతినిన్
వరసఖి! యేల చేసెదవు ♦ వందురఁగన్ గడు వందువారినిన్
గురువచనంబు మీఱ కని ♦ గోరెదవే నను మన్పఁ జెప్పి యా
తరళిక నంపితిన్ నృపసు ♦ తా! యట కిప్పుడె వానితోడుతన్. 406

ఆ. వార లేగి రిపుడె ♦ వచ్చితి నిచటికి
నీవు నింతె ధరణి ♦ నేతృతనయ!
యనుచుఁ జెప్పి యామె ♦ యట్టె యూరక యుండఁ
దూర్పుకొండపైనఁ ♦ దోఁచె విధుఁడు. 407

సీ. మునికుమారకుప్రాణ♦మును గొని గైకొన్న ఘోరపాతకమును♦గూరె నొక్కొ
దక్షశాపానల♦దాహాదివ్యాధి చిరకాలలగ్నమ్మును ♦ గ్రాల్చు నొక్కొ
శోకాగ్నిదగ్ధవి♦క్షోభితాంతరమహాశ్వేతాత్మయనుకృతిఁ ♦ జేయు నొక్కొ
కోకీవియోగాగ్ని♦ఘోరకీలాభీల ధూమజాలము లంటి ♦ దోఁచు నొక్కొ
తే. యనఁ గళంకంబు మధ్యంబు♦నందుఁ దోఁపఁ
గలితభస్మాంగరాగోరు♦గౌర మగుచుఁ
గృష్ణమృగచర్మసంవీత♦ కేవలార్ధ
మయినయంబిక డాపన్నొ ♦ యనఁగ విధుఁడు. 408

తే. దెసలు ధవళంబు లయి గడుఁ♦ దేజరిల్లఁ
గుముదవనములు స్ఫుటము లై ♦ కొమరుమిగుల
మానినీమానసంబు ల♦నూనభయము
నూన నోలిని గగనమం ♦ దూనె పదము. 409

వ. అంత. 410

సీ. కైలాసశశిమణి♦గ్రావంబు లంతటఁ గరఁగి నిర్ఝరము లై ♦ గాఱఁ దొడఁగె
సితకరకరజాల♦యుతము లై తారకాదీధితు లందంద ♦ తీయఁ దొడఁగెఁ
గమలవనంబులు ♦ కమలారికరములు చూఱఁగొన్నట్టులు ♦ శోభ వెడలె
ద్రాఘిష్ఠవీచికా♦తతిచాలితంబు లై విరహిచక్రాంగముల్ ♦ విరుతి చేసె
తే. హర్షబాష్పంబు లురుల వి♦ద్యాధరాళి
సారికలు గగనచర లై ♦ సాగుచుండఁ
మింటినడుమను జంద్రుండు ♦ మెలఁగుచుండఁ
బండుకొనెఁ రాజసుతుఁ డంద ♦ పార్థివేశ!. 411

తే. అతఁడు పండుటఁ గని చిగు♦రాకుపాన్పు
నందె మెల్లఁగ శయనించె ♦ నామె యపుడు;
పత్రలేఖయు నరపాల♦పుత్రదయము
ప్రాణమిత్రము ననుఁ బాసి ♦ పవర కున్న. 412

తే. అనుచు మదిలోన నందంద ♦ నవనిధవుని
తనయుఁ దనుకొంచు నే నిద్రఁ ♦ దవిలె; నంత
మేలుకొని వేకువనె సంధ్య ♦ మిహిరుఁ గొల్చి
వచ్చి కూర్చుండి రాతిన్న♦పైని భక్తి. 418

తరళికయుఁ గేయూరకుఁడును వచ్చుట.

తే. సదఘమర్షణజపమును ♦ సల్పుచుండె, నల మహాశ్వేత, రాసుతుం ♦ డంత లేచి
ప్రత్యుషఃకృత్యముల నెల్లఁ ♦ బరఁగ జేసి, వచ్చె; నచటికిఁ దరళిక ♦ వచ్చె నపుడు.

ఉ. వచ్చెను ఘోషశాబ్దముల ♦ వాఁడు మహోజ్జ్వలమూర్తి యొక్కరుం
డచ్చెరు వొంద హానిబడి ♦ నల్లన గంధగజంబు పోలికన్
మెచ్చుఁ బదంబు లూనుచును ♦ మేదిని లీల విశాలవక్షుఁడై
యొచ్చెము లేనియాకృతి ని ♦ రూఢరతిన్ బ్రవిభక్తమధ్యుఁడై. 415

ఉ. బంగరుసంకెలన్ నడుము ♦ బల్మి బిగించి ధరించి చల్లవ
ష్మంగము నిండఁ బూసి మల ♦ యాచలజాతసుగంధ మిమ్ముగాఁ
బొంగెడు దీర్ఘవృత్తపృథు ♦ భూరిబలాఢ్యభుజాభిరాముఁడై
చెంగదురుప్రకోష్ఠమణి ♦ సద్వలయంబులు నూఁగ నుయ్యేలల్. 416

మ. శ్రుతిభూషామణి తల్లక్రిందుగ రుచుల్ ♦ శోభిల్లఁ గాఁ జల్లుస్వ
ర్వతిచాపావళి యేకదోశ్శిరమునన్ ♦ వర్ణోత్తరీయంబు నాఁ
దతమై యొప్పఁగఁ జాతపల్లవము నాఁ ♦ దర్కట్రంబు తాంబూలరా
గతిరోభావితదంతవాసమును దాఁ ♦ గ్రాలన్ మహోద్యచ్ఛవిన్. 417

మ. శ్రుతిపారంగతమై స్వభావసితమై ♦ శోభిల్లు నేత్రద్వయీ
సితిమన్ దిక్కుల నెల్ల నూతనసుధా ♦ శ్రీమంతముల్ చేయుచున్
సితనీరేజమయంబు నా దివసమున్ ♦ జెన్నొందఁ గావించుచున్
సితపాథోజవనంబులన్ గురియు నాఁ ♦ జెల్వొందు వాఁ డంతయున్. 418

తే. కనకపట్టవిశాలమై ♦ తనరు వాని
ఫాల, మలికులనీలమై ♦ పరఁగుఁ గేశ
జాల; మాతండు గంధర్వ ♦ జాతివాఁడు
నలరుఁ గేయూరకుం డను ♦ నాహ్వయమున. 419

వ. అట్లు తెంచి తరళిక, చంద్రాపీడుం గాంచి యితం డెవం డొకో యపూర్వుం డని సముపజాతకుతూహలయై చిరం బాలోకించి మహాశ్వేతకుం గడుంగుఱం గటకుం జని యత్యంతవినీతిన్ గృతప్రణామయై కూర్చుండుటయుఁ గేయూరకుండును నంతంతనె నమితోత్తమాంగుఁడై నమస్కరించి మహాశ్వేతాదృష్టినిర్దిష్టం బైన నాతిసమీపగతం బగునొక్కశిలాఫలకం బధిష్ఠించి యదృష్టపూర్వం బయి కుసుమాయుధుం దిరస్కరించి సకలసురాసురగంధర్వవిద్యాధర

రూపంబుల నధఃకరించు నాచంద్రాపీడునిరూపాతిశయరూపంబుఁ గాంచి విస్మ
యావిష్టచిత్తుఁ డై నిర్నిమేషదృష్టిఁ విలోకించు చుండె నంత. 420

తే. అల మహాశ్వేత జపమాల ♦ నవలఁ బెట్టి
జపముఁ జాలించి చిత్తంబు ♦ జగము వంకఁ
ద్రిప్పి కనువిచ్చి గనుఁగొని ♦ తిన్నఁదనము
మెఱయఁ దరళిక నడిగెను ♦ మీఱి నిట్లు. 421

కాదంబరీ ప్రతిసందేశము

తే. కంటె కాదంబరిని నీవు ♦ కట్టనుంగు
చెలినిఁ గుశలమె మనమాట ♦ చేయు నొక్క
యనుచు నడుగంగఁ దరళిక ♦ యతివినీతి
నింత జాఱంగఁ జెవిగమ్మ ♦ నెఱఁగి మౌళి. 422

శా. కంటిన్ దద్వత్సఖి భర్తృదారికను నేఁ ♦ గాదంబరిన్ భద్ర మే
యంటి న్నీ వనుచున్న దంతయును నే ♦ నావంతయు న్నీవడ కే
కంటన్ బాష్పము లేఱులై దొరఁగ నా♦కంజాక్షి రోదించుఁ గ్రేఁ
గంటన్ జూచుచుఁ జెప్పి పంపిన మహా♦కారుణ్యవాక్యంబులన్. 423

చ. మనవి యొనర్చు వీఁ డిదిగొ ♦ మానిని! వీనిని నంపె నామె నీ
ణను పహాయించువాని నని ♦ నంటు జనింపఁగఁ జెప్పి మిన్నకుం
డెను నతఁ డిట్లు చెప్పెను వి♦నీతిని ద్వత్సఖి చెప్పినట్టిదా
నిని వినుపింతు నిట్లనియె ♦ నీసఖి కౌఁగిటఁ గ్రుచ్చి ప్రేముడిన్. 424

క. చెలి! యాతరళిక చెప్పిన, పలుకులు నామనసుఁ దెలియఁ ♦ బలికితొ జనకుల్
పలుకు మని కక్కసించిరొ, యిలు విడువనితప్పిదంబు ♦ నెత్తి పొడిచెదో. 425

క. చెలిమిని వదలంగఁ గోరెదొ, దలఁకఁగ ననుఁ జేయుకుట్రొ ♦ తరుణి! కినుకతో
లలిసహజప్రేమాంచిత, సలలితమగు నామనంబు ♦ సఖి! యెఱుఁగుదువే. 426

క. ఈగతి నతినిష్ఠురముగ, వేగ తెగం జెప్పి పుచ్చు ♦ వెరవే సఖి! నీ
కేగతి సిగ్గు జనింపదొ, యీగతి వచియింపఁ బెద్ద లెవ్వరు లేరో. 427

క. ఎప్పుడు ప్రియభాషణములు, చిప్పిలఁగ వచించునీకుఁ ♦ జెప్పిరి యెవ రీ
యొప్పనిపలుకులు చెప్పఁగ, నెప్పుడొ యిటు లాడుకొంట♦యిల నెవ్వరికేన్.

ఉ. నెమ్మది నుండువాఁడయిన ♦ నెక్కొనఁ జేయునె యిట్టివేళలం
దిమ్మది నిట్టికార్యముల ♦ నించుక పండితుఁ డైనవాఁడు నా

యమ్మకచెల్ల! దుఃఖముల ♦ నాహతచిత్తుల మమ్ముఁబోంట్లనుం
కి మ్మన నేల? మానసము ♦ ఖిన్నత నంద సుహృద్వ్యథం గడున్. 429
ఉ. ఏటిసుఖాశ నిర్వృతియు ♦ నెట్టిది భోగము లెట్టివో సుమా
యేటివి మందహాసములు ♦ నిట్టివరోం సఖి యుండ నేను నే
పాట విషంబుమాడ్కిఁ దగఁ ♦ బాటిలఁ జేయుదు నప్రియంబులం
బోటిరో! దారుణుం డయిన♦పూవిలుఁ గాము సకాముఁ జేయుదున్. 430
చ కమలిను లస్తమింప రవి ♦ కాఱియఁ గూరఁగఁ జూచి కోకముల్
తమపతియుంగసౌఖ్యములఁ ♦ దామును పీడునుఁ గూడ నున్న దో
సమునకుఁ జెప్ప నేటి కిఁక ♦ సారసగంధులఁ జూడ నాదుకూ
రిమిసఖి యన్యపూరుషుని ♦ రేవగలుం గన కాత్మఁ గుందుచున్. 431
చ. పతివిరహార్తి నామదిని ♦ బాయక యుండఁగ మర్త్యఁ డన్యుఁ డే
గతి నివసించు వెండి సఖి ♦ కాంతవియోగము దుర్భరంబుగా
వ్రతములఁ దీవ్రముల్ సలిపి ♦ వందురు చుండఁగఁ గర్శితాంగి నై
కుతిలపడం! వివాహమును ♦ గోరుదు నేమని యాత్మసౌఖ్యమున్. 432
చ. కలుగును నాకుసౌఖ్య మెటు ♦ కాంతలకుం సరిగానిధార్ష్ట్యముం
దలకొని యీపనిం సడిని ♦ దాల్చితి నీవయిఁ బేర్మి స్త్రీజనం
బుల కుసుభూషనైనత్రపఁ ♦ బోవిడితిం గురుమాట మీఱితిం
దలఁపక లోకనింద; నెటు ♦ తారొక్కనుదుం మఱి నేనె యీపనిన్. 433
చ. చరణము లంటి కేల్మోగిచి♦సల్పి నమస్సు ననుగ్రహింపుమా
యరిగితి వీవు కానకు మ♦దాయువుతో నని యంటి నంచు నీ
వరిగి వచింపుమా యనుచు ♦ నాయమ చెప్ప నటంచుఁ జెప్పి యో
నరవర! యాతఁ డూరక వి♦నమ్రత నుండెను నంత నామె తాన్. 434
క. విని తద్వచనంబులఁ దా, మనమునఁ దలపోసి మఱియు ♦ మథియించిగడుం
జను మేన వచ్చి స్వయముగఁ, గని సల్పెద నర్హమనుచుఁ ♦ గఱపి యతనికిన్.
క. పనిపెను నాకేయూరకుఁ, బనివిని యాతండు చనఁగ, ♦ బార్థివసూనుం
గనుఁగొని చంద్రాపీడుని, మన మలరఁగ నిట్టు లనియె ♦ మంజులఫణితిన్. 436

చంద్రాపీడుఁడు హేమకూటమునకుఁ బోవుట.

తే. రాకుమారక! విను గడు♦రమ్య మిలను
హేమకూటంబు చిత్రము ♦ నేను నాకుడు

చిత్రరథరాజధానియుఁ ♦ జిత్రతరము
కింపురుషవిషయంబును ♦ నింపుఁ గూర్చు. 437
తే. అల్ల గంధర్వలోకంబు ♦ నడుగ నేల, యఖిలకౌతుకపేశలం♦బగుచు నెగడు
భర్తృదారిక నాబహిః♦ప్రాణపదము, సరసహృదయకాదంబరి ♦ చారుచరిత.
సీ. అతిఖేదకర మని ♦ గతి నెంచవేనియు గురుకార్యభంగంబు ♦ గొలుల దేని
మద్వచనం బీవు ♦ మన్నింతు వేనియు సంతచనవున కే ♦ నర్హ నేని
మన సద్వృత్తచరంబు ♦ లనువిషయంబుల కని వినోదింపఁగఁ ♦ గడఁగు నేని
యాశ్చర్యదర్శనం ♦ బానందదం బేని పరిచయులవ మింత ♦ పరఁగు నేని
తే. తగ నిరాకృతి కే నని ♦ తలఁతు వేని, యే ననుగ్రాహ్య నని మది♦నెంతు వేని
యొక్కయర్థంబు నర్థింతు♦మ్రొక్కి నిన్ను, వ్యర్థపుచ్ఛకుమామకా♦భ్యర్థనంబు.
మ. చని నాతో నల హేమకూటమునకుఁ ♦ సద్రమ్యతాభూమికిన్
గని కాదంబరి మత్సఖిన్ దలఁగి త♦త్కాలబుద్ధి మోహాంధ్యమున్
దిన మొక్కం డట నిల్చి వత్తు విటకున్ ♦ దీవ్రంబు మార్పాడు ర
మ్ము నినున్ గాంచి యహేతుబాంధవుని లోఁ♦బొంగారుదుఃఖంబునన్. 440
చ. పరివృత మైననామనసు ♦ ప్రాణితమయ్యెను; సహ్యమై గదున్
బరఁగెను నాదుశోకము నృ♦పాలకుమారక! నీకు విస్ఫుటన్
గర మరలించు సాధువులఁ ♦ గాంచుట దుఃఖితు లైనవారికిన్
పరసుఖముల్ ఘటింపన భ♦వాదృశసాధుగణోదయంబులున్. 441
క. అనఁ జంద్రాపీడుండును, ననెను మహాశ్వేత కిట్టు ♦ లమ్మరొ నిన్నున్
గనినది గోలె వశుఁడ నీ, కినుపుము నీమనసు వచ్చి♦నట్టులఁ బనులన్. 442
క. నను నడుగ నేల వచ్చెద, నని కదలెను నామెతోడ ♦ నంతఁ గ్రమమునన్
జని హేమకూటమునకును, గని గంధర్వాధిపతియ♦గారం బతఁడున్ 443
వ. కాంచి తోరణాంచితంబు లగుసప్తకక్ష్యాంతరములం గడచి కన్యాంతఃపుర
ద్వారంబుఁ దటిసె 444
మాలిని. సకలవిబుధవంద్యా! ♦ చారువృత్తాద్యనింద్యా!
ప్రకటనటనసంధ్యా! ♦ భాసురోద్యత్ప్రవింధ్యా!
నికటధనదమిత్రా! ♦ నిర్మలాంతఃపవిత్రా!
వికలితభగనేత్రా! ♦ విశ్వలోకైకమిత్రా! 445
గద్య. ఇది శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తివరప్రసాదలబ్ధసరసకవిత్వవైభవ చింతలపల్లి
వంశపయఃపారావారరాకాకైరవబాంధవ శ్రీపేరమాంబాత్ర్యంబకప్రియ
తనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతం బైనశృంగారకాదంబరి
యను మహాప్రబంధంబునందుఁ బంచమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు

శ్రీ శ్రీ శ్రీ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః.

శ్రీః.

శ్రీరామ స్సహాయోఽస్తు.

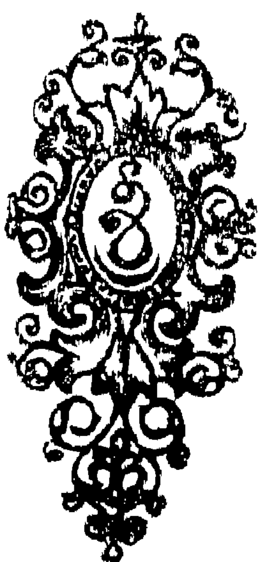
శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిః ప్రసీదతు.

శ్రీశృంగారకాదంబరి

పూర్వభాగము.

షష్ఠాశ్వాసము

మదృషభతురంగా
హైమవతీచిత్తభృంగ ♦ యరిమదభంగా!
సోమోజ్జ్వలోత్తమాంగా!
భామాశృంగారితాంగ! ♦ భాస్వదపాంగా!. 1

వ. దేవా! దయాయత్తమతి నవధరింపుము. అవ్వలికథావృత్తాంతంబు చెప్పెద. అట్లు చంద్రాపీడుండు మహాశ్వేతం గూడి హేమకూటంబునకుం జని గంధర్వరాజకులంబుం బ్రాపించి కాంచనతోరణాంచితంబు లగునష్టకక్ష్యాంతరంబులం గడచి కన్యాంతఃపురద్వారంబు సమీపించుటయు 2

తే. కని మహాశ్వేత నల్లంతఁ ♦ గడురయమునఁ
బర్వులెత్తుచుఁ జనుదెంచి ♦ భక్తి మ్రొక్కి
ద్వారపాలురు కనకవే♦త్రములఁ దాల్చి
దారి చూప మహీనాథ♦తనయుఁ డతఁడు. 3

తే. కన్యకాంతఃపురద్వార♦కంబుఁ జొచ్చి, స్త్రీమయం బైన మఱియొక ♦ జీవలోక
మన నసంఖ్యేయవనితాస♦హస్రమధుర,రవకుమారీపురాభ్యంత♦రంబుఁ గనియె.

కుమారీపురాభ్యంతరవృత్తాంతము.

ఆ. పురుషరహిత మగుచుఁ ♦ బొలుచు సర్గాంతర, మన నపూర్వమైన ♦ యతివ దీవి
యనఁగఁ బురుషవైరి ♦ యబ్జభవాపర, సృష్టి యనఁగ వెలయు ♦ శ్రీలఁ జెలఁగి.

క. పెదమైదవస్త్రీయుగ మనఁ, బొదలుచు బహుకల్పములను ♦ బొలఁతుల సల్పన్
బదిలమ్ముగ స్థాపించిన, మదగజగమనారుకోశ ♦ మనఁగఁ దలిర్పన్. 6

మ. అతివిస్తారముఁ బ్లావితాశనును నై ♦ యార్ద్రీకృతానంత మై
తతపీయూషరసంబునన్ దివసముల్ ♦ దా నేకముం జేయుసం
గతి గాఢత్కృతభూషణద్యుతులతోఁ ♦ గాళించుసీమంతినీ
తతిలావణ్యస్ఫురణంబునన్ దదవరో♦ధం బొప్పు విస్మేర మై. 7

సీ. చంద్రబింబసహస్ర♦సంఘటితంబు నాఁ జంద్రికాకారచితసం♦స్థాన మనఁగ
విభ్రమనిర్మిత♦వివిధసామగ్రి నా రతివిలాసరచిత♦రాజి యనఁగఁ
దారుణ్యవిలసన♦దర్శితాశం బనఁ గంతుచరిత్రావ♦కాశ మనఁగ
భూషణద్యుతికృత♦భూరిదిగంతర మనఁగ మన్మథమయ ♦ మనఁగఁ దనరి
ఆ. రాగలిప్తసకల♦రమ్యదేశం బన
సురతదైవమయము ♦ సుందరత్వ
మయ మనంగఁ గుతుక♦మయమో యనంగను
నలరుఁ దదవరోధ ♦ మధిపతనయ!. 8

చ. అతిబహుళాంగనాజనము ♦ లాస్యగభస్తులఁ జంద్రబింబవృ
ష్టితతిని గుర్యనట్టులునుఁ ♦ జేసెడి నాఁగ నపాంగదృష్టులన్
క్షితితల ముత్పలప్రచుర♦సిక్తముగన్; జికురాంధకారసం
తతి ససితప్రదోషసము♦దాయములన్ ఘటియించునట్లుగన్. 9

క. అతినిభృతభ్రూలతికా, తతవిభ్రమనిచయములను ♦ దర్పకచాప
ప్రతతులు జళిపించెడు నా, స్మితకాంతులఁ బుష్పమయము♦ క్షితిఁ జేసెడినాన్.

తే. భూషణాస్త్రేంద్రచాపాళిఁ ♦ బోల సదన
కేకిబృందంబు లెగిరెడు♦వీఁక దోఁప
యౌవనవికారముల మన్మ♦థాయితములఁ
బ్రభవ మందంగఁ జేసెడి♦భాతిఁ దనర. 11

చ. పొలయఁగఁ జేయునట్టులను ♦ బొంపిరి నూరుపుగాడ్పువాసనన్
మలయసమీరబాలకుల; ♦ మంజుకపోలతలావలోకనం
బుల మణిదర్పణంబులను ♦ భూరిగ నంతట నిల్పినట్టులా
యలరునఖద్యుతిస్ఫురణ ♦ నంగజుతూపులు నష్టదిక్కులన్. 12

తే. కప్పినట్టులఁ; గరతల♦కమ్రరాగ
మునను రక్తాబ్జవనవర్ష♦మును దొరంగు
జీవలోకంబు నా నందుఁ ♦ జెలఁగుచుంటఁ
గాంచె భూనాథతనయుండు ♦ కన్ను లలర. 13

వ. మఱియు నాతం డాకుమారీ పురాభ్యంతరమున. 14

సీ. పాణిగ్రహం బాళి♦పాణిగ్రహంబున నఖరక్షతము వీణ ♦ నంటుటలను
కరతలాఘాతంబు ♦ కందుకక్రీడల ముద్దులు వంశంబు ♦ ముట్టుటలను
జరణాభిఘాతంబు ♦ చారుకంకేళుల నంతక్షతంబులు ♦ తమ్ములముల
జఘనకంపంబులు ♦ సారడోలల మధుచులుకంబు కేసర♦శోకజముల

తే. హారసుమపాతములను స♦త్కారములను
బుష్పలతలకు జలములఁ ♦ బోయుకలశ
కంఠములఁ గౌఁగిలింతలఁ ♦ గనె నపూర్వ
సురతమును నేర్చె నా నొప్పు♦సుదతులందు 15

సీ. కర్ణోత్పలంబులు ♦ కన్నులే, మైపూఁత లుజ్జ్వలహాసితవి♦ద్యోతనములె
యాననశాళన ♦ మమలగండస్థలాలోకమే; యద్దము ♦ వీక్షణములె
లీలాంబుజంబులు ♦ లోలకరంబులె, వల్లకీధ్వనులు సం♦భాషణములె
యధివాసగంధంబు ♦ లమలనిశ్వసితంబు, లధరద్యుతులె కుంకు♦మానులేప

ఆ. మంబరావకుంఠ♦నంబు దేహప్రభ,, కుట్టిమోపహార♦కుసుమతతులు
నఖరరత్నరుచులె, ♦ నారుల కాయంతి, పురమునందుఁ జూడఁ♦బురుషవర్య! 16

సీ. లాక్షారసంబును ♦ లలితాంఘ్రిభూషంబు, వస్త్రభారంబును ♦ వాఁడఁగతము
కేసరమాలికా♦భాసురమేఖలాకలనమ్ము గతివిఘ్న♦కరణహేతు
వంగరాగభరంబు ♦ నధికోచ్ఛ్వసితహేతు వవతంసధృతిఁగుసు♦నధికశ్రమము
మంగళప్రతిసర♦సంగంబు కరతలకంజాతకంపన♦కారణంబు

ఆ. కర్ణపూరకమ్ము♦కలితబంధురకుల, పక్షమూఁగుతమున ♦ బాధ కలుగు
నచటిస్త్రీల కౌర ♦ యతిసుకుమారత, పొగడఁ దరమె నారి ♦ సుగుణధుర్య!

వ. మఱియు. 18

తే. చెలుల దర్శింపఁ జేయూఁత ♦ చేసికొనక
లేచి యెదురేగుటయుఁ గడు ♦ లెస్స తెగువ;
యలఁగుఁ బ్రతికర్మములయందు ♦ హారభార
సహనశీలత కుచకర్క♦శత్వమహిమ 19

తే పూలు గోయుట రెండవ♦పువ్వుఁ గొనుట
యంగనానర్హకృత్యమై ♦ యలగు నచటఁ
గన్యకార్హంబులై నట్టి♦కళలయందుఁ
బూలు కట్టుట కోమల♦స్త్రీలవిధము. 20

వ. మఱియు. 21

తే. దేవతలకు నమస్కృతుల్ ♦ దీర్చునపుడు
మధ్యభంగంబు గలుగుట ♦ మాన్యచరిత!
కన్యకల కందు నాశ్చర్య♦కరము గాద
యెంత వర్ణింతు నా రంగ♦యంతిపురము. 22

వ. ఇట్లతిమనోహరం బయి మహానందసంధాయకం బయి యొప్పునక్కుమారీపురాభ్యంతరంబు నాచంద్రాపీడుండు సొచ్చి యించుకదవ్వుఁ జని కతిపయకక్ష్యాంతరములుగడచి యటనిటునటు సంచరించుకాదంబరీసమాసన్నపరిజనంబుల నానావిధమనోహరాలాపంబుల నాలించె నెట్లన. 23

సీ. లవలీలతాళికి ♦ నవలిక! పాదుల రచియింపు కేతకీ♦రజముతోడ
రత్నవాలుకఁ జల్లు ♦ రమణీయగంధోదకనకదీర్ఘికల సా♦గరిక! నీవు
గంధపాత్రికఁ దావి ♦ ఘటియింపు మకరిక! కర్పూరపల్లవ♦ఘనరజమున
రజనిక! పెట్టుము ♦ రత్నదీపంబులఁ దాపింఛవాటికా♦తమములందుఁ

తే. కృత్రిమాంభోరుహాంబులఁ ♦ గ్రీడ సల్పు
చంత్రపుంజక్కవలపైనఁ ♦ జల్లు కుంకు
మరజము మృణాళికా! నీవు ♦ మంజుగతిని
మధురికా! పుష్పధూమలు ♦ మఱి ఘటింపు. 24

వ. మఱియు. 25

చ. కుముదిక! మౌక్తికానాళులఁ ♦ గూర్పుము దాడిమిపండ్ల కల్లవే
గుము లయి వచ్చెడిన్ శకున♦కోటులు; రత్నపుఁబుత్రికాకుచా
గ్రముల లిఖింపుమా నిపుణి♦కా! తగఁ గుంకుమపత్త్రరేఖలన్
గమలినికా! రథాంగపృథు♦కంబుల కీయవె తూండ్లక్షీరముల్. 26

తే. కదళికా! గేహమరకత♦ఖచితవేది, నూడ్చు కనకసమ్మార్జని ♦ నుత్పలాక్షి!
వకుళసుమమాలికా గేహ♦వాటికలను, కేసరిక! చల్లు ముఖశీధు♦కిరణములను.

తే. భవనకలహంసములఁ ద్రావు ♦ పంకజాత, మధురసంబును నళినిక! ♦ మదనదేవ
భవనదంతవలభికను ♦ బొటలమును, జేయు సింధూరరజమున ♦ శ్రీ లెసంగ.

క. కదళిక! ధారాగృహములఁ, గదియింపుము గృహమయూర♦గణముల వీనిన్
గదళిక! వెన్నెలపులుఁగుల, కొదమల నెక్కించు కేళి♦కుధరశిఖరమున్. 29

చ. భవనహారీతపోతములఁ ♦ బల్లవికా! భుజియింపఁ జేయుమా
నవమరిచాగ్రపల్లవగ♦ణంబులఁ బంపుము గానశాలకున్

గవకవలాడు కిన్నరయు♦గంబు మయూరిక! పంజరంబులన్
రచితచకోరకంబులకు ♦ రావియిగుల్లిడుమూ లవంగికా!.

తే. పద్యములఁ జెప్పు హారిణిక! ♦ పంజరస్థ
శారికాకీరముల కని ♦ చారుఫణితిఁ
జెప్పుకొనుచుండి రొండొరుల్ ♦ క్షితిపవర్య!
తత్సమాసన్నపరిజన♦తతులు వేడ్క.

వ. మఱియుఁ గొందఱు పరిచారికాసుందరులు.

చ. తెలుపుచు లేనిముగ్ధతను ♦ దిన్నఁగ నెవ్వనిఁ గూడ సారికా!
దలఁచెద వోసి, జవ్వనపుఁ♦దళ్కులఁ జెల్కెడుమత్తకాశినీ!
తెలిసె నురోజకుంభభర♦తీవ్రత వ్రాలఁగ మేను పట్టెదే
విలసితరత్నజాలముల ♦ వెల్గెడుకంబపుఁ గేకిజాలమున్.

చ. రతనపుగోడలం బడిన♦రమ్యనిజప్రతిబింబకంబుతో
సతి పరిహాసకాంక్షిణిరో! ♦ సల్లపనం బొనరించె దేమి, మా
రుతహృతపైర! హారలత♦రోచులఁ గప్పుచు సారెసారె హ
స్తతలము నొవ్వఁ జేసెదవు ♦ చాలును బయ్యెదఁ జక్కనొత్తుగా.

క. మణికుట్టిమోపహారక, వనజాతస్థలనభితే! ♦ వర్జించితె నీ
కనదాననాబ్జబింబము,లను నీమార్గంబు గడు వి♦లక్షణ మరయన్.

చ. సుమబిసకోమలత్వమును ♦ జూఱగొనన్ నిజకోమలత్వ మం
చమితమదంబుఁ గన్నసతి! ♦ వాదు వె సోరణగండ్లఁ జొచ్చున
ట్టిమహితపద్మరాగరుచి♦శ్రీవిని లేఁతప్రకాశమంచుఁ జి
త్తమున భ్రమించి హస్తతల♦తామరసంబును గొడ్గు చేయుదే.

చ. శ్రమమునఁ బాణిసంకలిత♦చామర ముర్విని జాఱిపడ్డనున్
విమలనఖప్రభావళుల ♦ వీచెద వింకఁ బ్రమత్తచిత్త! ని
లుపు మను ని వాదిగాఁ గలుగు ♦ పొల్పగు నవ్యములన్ రసోక్తులన్
దమి విను చాన్నృపాత్మజుఁడు ♦ తన్నృపపుత్రిగృహంబు చెంతకున్.

చ. చని యట సైకతం బనఁగ ♦ సత్ప్రమదావనవల్లరీగళ
ద్ఘనసుమరేణుజాలములఁ ♦ గర్బురపుం బెనుదీవి నాఁగఁ గాం
చనకుసుమోపహారములఁ ♦ జంచలకీరనఖక్షతాంగనా
వనిసహకారసస్యరస♦వర్షమునన్ బెనుదుర్దినంబు నాన్.

చ. గళితసుమంబులం దిరుగు♦గంధమధువ్రతబృందతామసీ
సలలితవంజులద్రుమవ♦నం బన; మారుతకర్ణకేసరో

జ్జ్వలమధుధారధూళులను ♦ సాంద్రహిమంబన నొప్పు నొక్కని
ర్మలసువిశాలమార్గమును ♦ మంజులరత్నమయంబుఁ గాంచెఁ దాన్. 39
వ. మఱియు నామార్గంబు. 40
సీ. సంచరచ్ఛ్రీజన♦చరణలాక్షారసస్ఫురముల రాగసా♦గర మనంగ
సంగరాగామోగ♦సంగతిఁ బీయూషసంభవవాసర♦చయ మనంగఁ
గర్ణపూరాశోక♦కమ్రపల్లవజాలకములఁ గోకనదో రు♦గహన మనఁగ
దంతపత్రప్రభా♦సంతతప్రతతులఁ ♦ గంధఫలీద్రుమ♦గహన మనఁగ
తే. లలితలావణ్యమయసాల♦లక్ష్మిఁ బోల్చి, సేవకై వచ్చి యిరుతట్ల ♦ శ్రేణి గాఁగ
నిలిచియున్నట్టి స్త్రీజన♦నివహమునను, దీర్ఘరథ్యాముఖాకృతిఁ ♦ దేజరిల్లె. 41
క. ఆదారినడుమ నొగయుచు, హ్రాదినిగతిఁ బాఱుభూష♦ణాంశుద్యుతులం
దీఁడుచు నెదురుగ నేగెను, భూదారసుతుండు హంస♦పుత్రియుఁ దానున్. 42
క. చని గాంచెను బ్రతిహారి, జనమండలసంశ్రితాగ్ర♦సద్భాగం బై
తనరెడు శ్రీమండపమును, మణిమయమును వివిధశిల్ప♦మయమంజులమున్.
క. ఆమండపమధ్యంబున, శ్యామలచేలావృతంబు ♦ శయనతలమునన్
గోమలసితోపధానము, శ్రీమలయుఁగ నానుకొనుచుఁ♦జే యూఁది లలిన్. 44
చ. సురుచిరభూషణావళుల ♦ శోభిలి కల్పలతాచయంబు నాఁ
బరఁగెడుకన్యకాజనము ♦ భాసిలఁ జుట్టు సహస్రసంఖ్య మై
ధర నుపవిష్ట మై ప్రథమ♦దంష్ట్రిరదస్థితధారుణీగతిన్
స్థిరమతిఁ గూరుచున్నయల♦చిత్రరథాత్మజఁ గాంచె నాతఁడున్. 45

కాదంబరీవర్ణనము.

ఉ. చేరువ రత్నకుడ్యముల ♦ శ్రీమణికుట్టిమమండపమ్ములన్
మీఱుచు బింబితాంగి యగు♦నీరజలోచన యష్టదిక్పతుల్
మారుతభోజనుల్ సురలు ♦ మానుగఁ బ్రక్కను గ్రిందుమీఁదులన్
గూరిమి మీఱఁ గొంచుఁ జను♦కోమలతన్ గనుపట్టె భూవరా!. 46
తే. సంచలింపంగ భుజలతల్ ♦ చామరముల, వీచుదాసీజనంబు లా♦వెలఁదివిస్త
రాంగలావణ్యపూరంబు♦నందు నీఁదు,లాట లాడుచునున్నట్టు ♦ లలరి రెలమి.
క. ఆతరుణిఁ గాంచువేడుక, చేతను నరుదెంచి యొకటఁ ♦ జేరినలోక
వ్రాతం బన బహుచిత్ర, వ్రాతము వెలుఁగొందెఁ జుట్టు ♦ రాజాననకున్. 48
తే. భూషణారావనర్తక♦భుజగభోజి, వితతచంద్రకచిత్రిత♦వేశ్మకంబు
వేయుగన్నులవిప్పియా♦వెలఁది వేడ్కఁ, గాంచుచున్నదో యన నొప్పు♦క్ష్మాతలేశ!.

తే॥ ఆత్మపరిజనమును నామె ♦ నాళిఁ జూడ
దివ్యచక్షుష్కతను గాంచి ♦ తేజరిలెనొ
యనఁగ ననిమేషనయనమై ♦ యలరు చెప్పఁ
డా వెలందిని గాంచుచు ♦ నడరుచుండె. 50

తే॥ సర్వలక్షణములు నల ♦ సారసాక్షి
దేహ మెల్లను నిండారి ♦ తేజరిల్లఁ
బ్రబలరాగాంధము లనంగఁ ♦ బార్థివేంద్ర
యెంత పర్విందు నాయింతి ♦ వింతసొంపు 51

తే॥ అకృతపుణ్యం బటంచు నా♦యతివ వీడె, బాలభావంబు; నప్పుడే ♦ పంచబాణ
పరవశత నాఁగ నా బాల ♦ పలుక కున్నఁ, జేరె నెలప్రాయ మల్లన ♦ సిగ్గు వీడి.

సీ. నిశ్చలపదశాఖ♦నిర్నిద్రదీధితుల్ ప్రత్యుద్గతంబులై ♦ పరఁగు నొక్కొ
యావకరసపాట♦లాయితలావణ్యవారిధారలు జాలు♦వారు నొక్కొ
పరిధానితారుణాం♦బరదశాకాంతులు విరళంబులై ముందు♦ప్రేలు నొక్కొ
పాదభూషణరత్న♦భాసురకాంతిరేఖలు పురోగాములై ♦ గ్రాలు నొక్కొ
తే. మృదులనఖవివరంబుల ♦ రుధిరధార
లొలుకు నొక్కొ యన నంగుళీ♦దళము లెసఁగ
నవనితారాగణం బన ♦ నలరునఖర
పంక్తిఁ జెలువొందు నబ్బాల♦పదయుగంబు 53

ఆ. గురునితంబభరణ♦ఘోరపరిశ్రమ, ఖిన్నసక్థియుగికిఁ ♦ గే లొసంగి
తోడ్పడంగఁ బైకిఁ ♦ దోతెంచు నాఁగఁద,త్కటినినూపురమణి♦కాంతులొప్పు.

తే. నలువ గట్టిగ నొత్తిన ♦ నడుమునుండి
గాఱి జఘనోపలప్రతి♦ఘాతమునను
రెండుపాయలుగాఁ బాఱు ♦ నిండుకాంతి
వారిపూరంబె యానారి♦యూరుయుగము. 55

చ. పరపురుషావలోకనముఁ ♦ బాపెడి నాఁ; గుతుకంబు పేర్మి నిం
విరివిని గాంచె నాఁ; దనువు ♦ వెండి స్పృశించుటఁ బుల్కరించె నాఁ
బరఁగి; ప్రసారితాయతగ♦భస్తిచయంబున నొప్పుకాంచి యా
సరసిజనేత్రమధ్యమునఁ ♦ జాల వెలుంగుచు నుండె భూనరా!. 56

తే. అలరు నాతన్విజఘనంబు ♦ నఖిలలోక
హృదయభరపాతమున నాఁగఁ ♦ బొదలి గురుత
గురుతరకుచంబు లడ్డమై ♦ కూరకున్న

నాసనాలోక మాపెత ♦ నంది కుంది
చిక్కె నన సన్నమై యొప్పు ♦ చిన్ని నడుము. 57

తే. సాకుమార్యంబు శోధింప ♦ జలజభవుఁడు, తాఁకి యొత్తిన యప్పుడు♦తవిలినట్టి
యంగుళీముద్ర యనఁగ నా♦యుతివనాభి, తనరు గంభీరమై సుళ్లఁ ♦దనరి మిగుల.

ఆ. గలిచి ముజ్జగములఁ ♦ గలరాజు వ్రాసిన, విజయగీతవర్ణ♦వీథి యనఁగఁ
జెలఁగు నావెలంది♦చీమలబాగు నాఁ, దనరు రోమరాజి ♦ ధారుణీశ!. 59

చ. అతిభరఖిద్యమానమ్యాగ♦యుంబు తదంతరసీమబింబిత
శ్రుతికిసలాఖ్యహస్తమున ♦ శ్రోణికిఁ ద్రోయఁగఁ బద్ధయిందిరా
సుతుపదవీరమా యనఁగ ♦ శోభిలు నాసతిచన్నుదోయి బా
హుతటకషాయితంబు నయి ♦ యున్నతి దాల్చి నిరంతరంబునై. 60

తే. అమలలావణ్యజలములఁ♦యుండుఁ దేలు, మృదులబిసకాండములనంగ♦మేదినీశ!
దిగువఁ బ్రసరించుతత్కర్ణ♦దివ్యభూష, దీధితులు నాఁగ బాహువుల్♦తేజరిల్లు.

క. మణివలయగౌరవశ్రమ, జనితస్వేదాంబువేణి♦జాలము లాలికిం
చు ననఁగ నఖరమయూఖము, లనుఁ దొరఁగెడు దానికరత♦లం బొప్పు నృపా!.

క. స్తనభరమున వంగెడుముఖ,మును బైకెత్తంగ నాఁగ ♦ మునుకొని చుబుకం
బును నుచ్చైఃకరములచే, తను నంటుచు దానితార♦దామక మొప్పున్. 63

క. నూతనయౌవనపవనో, ద్ధూతం బగురాగజలధిఁ ♦ దోఁచునలలు నా
నాతన్విపెదవు లొప్పును, శ్వేతప్రవాళంపులతల♦లీలఁ దొగరులై. 64

తే. పాటలస్వచ్ఛకాంతిని ♦ బరఁగి మిగుల
నిండి మదిరారసంబున ♦ నిండుకొనుచుఁ
బొలుచుమాణిక్యశుక్తిసం♦పుట మనంగఁ
దనరుఁ దత్కపోలయుగళి ♦ ధారుణీశ!. 65

క. గతి కడ్డం బొనరించిన, శ్రుతియుగళముపైనఁ గినుక ♦ చూపెనొ యన లో
హితనయనాంతం బై తగు, నతికనుఁగవ, నేత్రమయము ♦ నల్పుచు జగతిన్.

తే. మత్తయౌవనకుంజర♦మగజలంబు, రేఖ లన మించు భ్రూవల్లి♦రీయుగంబు;
నాసికావంశ మలరారు ♦ నళినశరుని, చానపరివాదినీగత్న♦కోణ మనఁగ. 67

తే. రాగపరవశమనవాంత♦రంగ మెల్ల, వదనసంలగ్న మయ్యె నా ♦ వనితనొసటఁ
బరఁగుచుండు మనశ్శిలా♦పంకలిఖిత, తిలకబిందువు; నృపవంశ♦తిలక! వినుము.

తే. కేశవీథిని ముద్దాడి ♦ కెరలుమాళి, మణిమయూఖనికాయంబు♦మదిరభంగిఁ
బాటలీకృతఫాలమై ♦ భామదీర్ఘ, కేశపాశంబు గప్పుచుఁ ♦ గెరలుచుండు. 69

చ. పతి తనయర్ధదేహమున ♦ భాసిలునంచు సగర్వ యైనయా
క్షితిధరరాజపుత్త్రి గడు ♦ సిగ్గును జెందఁగ దేహ మెల్లెడన్
రతిపతి భాసిలంగఁ దన♦రారుచు యౌవనరూపసంపదన్
క్షితి కెఱుఁగంగఁ జేయు చెల ♦ చిత్త్రరథాత్మజ యొప్పు భూవరా! 70

వ. మఱియు. 71

చ. ఉరమున నొక్కలచ్చి వన♦జోదరుఁ డూని ప్రమోదమంది తా
గరువముఁ జెంద దానిఁ దలఁ♦గంగను నా నిజబింబకమ్ములన్
సిరిశతముల్ సృజించు; శశి♦శేఖరుఁ డూరక యొక్క మన్మథున్
హరణ మొనర్ప నీసున న♦నంగజకోట్ల సృజించు నాత్మలన్. 72

తే. శిరసుపై నుంచికొని యొక్క ♦శీతకరుని
హరుఁడు గడు విస్మితుఁడు గాఁగ ♦ నతనిగర్వ
మడఁప నాఁగను సవిలాస♦హాసితములను
గోటిచంద్రుల నుంచు నా♦కోటి దెసల. 73

ఉ. రాతిరి యెల్ల మేల్కొనిన♦రాయిడిఁ గూరుకుపాట్లు గాంచు నా
బ్రాఁతిరథాంగయుగ్మములు ♦ పండుకొనంగ విలాసనిమ్నగా
వ్రాతములన్ విశాలమృదు♦పద్మరజస్సికతాతలంబులన్
శ్రీ తనరన్ ఘటింపు మని♦సేవకులన్ బనిగొంచు నెంతయున్. 74

చ. పరిజననూపురధ్వనులఁ ♦ బర్వులువాఱెడు హంసయుగ్మమున్
సరసమృణాలశృంఖలను ♦ సంయమనం బొనరించి తెమ్ము నా
సరసకు నంచు హంసముల ♦ సాఁకెడుదాసికి నాజ్ఞ యిచ్చి పం
జరగతకీరశారికల ♦ చక్కికి నేగుచుఁ బల్కరించుచున్. 75

తే పచ్చికస వని తోడవుల ♦ పచ్చతాల, జిగుల మెసవెడు సాఁకుడు♦జింకపిల్ల
కల్లచెలిచెవి నుండెడు♦యవసకిసల,యమ్ముఁ గొని నోటి కందిచ్చు ♦ చధికరక్తి.

తే. తాను పెంచినతీఁగెలు ♦ తాల్చెఁ దొలుతఁ
బువ్వు లని చెప్పవచ్చిన♦పూలతోఁట
కాఁపరి కనర్ఘరత్నసం♦ఖచిత మైన
భూషణవ్రాత మొసఁగుచుఁ ♦ బొలుపు మీఱ. 77

ఉ. ఆననసౌరభంబునకు ♦ నంధము లై చనుదెంచి మూఁగుచున్
దోన కరాభిఘాతమున ♦ దూరముగాఁ బయికేగి మూఁగుచున్

దో సరుదెంచి చిత్రముగఁ ♦ దోఁచెడు శ్యామలకందుకంబులో
నా నలరారు బంభరగ♦ణంబులతో విహరించుచుం గడుఁ. 78

తే. పంజరనివాసహారీత♦భాషితముల, నాలకించి సాభిప్రాయ♦హాసవదనఁ
జామరగ్రాహిణిని గాంచి♦సస్మితాస్య, యగుచు లీలాబ్జమున దాని♦నడఁచు చట్టె.

క. చనుఁగవఁ బ్రతిబింబించిన, తనము త్రైవుఁజంద్రరేఖఁ ♦ దా స్వేదపృష
ద్గణచితనఖరపదం బను, కొని పటవాసమున నచటఁ ♦ గొట్టుచు నడపన్. 80

క. తనవాలవ్యజనగ్రా, హిణిచెక్కిలియందుఁ బ్రతిఫ♦లించిన మణిక
ర్ణను నఖపద మని సాకత, ఘనుఁ డిమఁ దనశ్రవణకిసల♦యము మాటెడుచున్.

వ. మఱియు నిట్లు చెలులుం దానును బహుభంగుల వినోదించుచుఁ బృథివియుం బోలె మహాకులభూభృద్గ్వరవ్యతికరంబుల నెల్లఁ బాసి శేషభోగంబులఁ గనుచు మధుమాసలక్ష్మివడువున షట్పదపటలాపహ్రియమాణపుష్పరజోధూసరపరాగయు, శరత్సమయంబుభంగి సూనసభవపతంగరవంబుల నీలకంఠమదంబు నపనయించుచు, గౌరివిధంబున శ్వేతాంశుకరచితోత్తమాంగాభరణయు, జలధివేలావనలేఖయుం బోలె సుధుగరాకులనీలతమాలకాననయుఁ, జంద్రశరీరంబు పగిది నుద్దామమన్మథవిలాసంబుల గురుకళత్రంబుఁ బరిగ్రహించి మించుచు, వనరాజిమాడ్కిఁ బాండుశ్యామలవల్లీలతాలంకృతమధ్యయుఁ, బ్రాతఃకాలలక్ష్మిగతి భాస్వన్ముక్తాంశుభిన్నపద్మరాగప్రసాధనయు, నాకాశకమలినీచందగంబున నిర్మలాంబరపరిదృశ్యమానమృణాలకోమలాంగుమాలయును, మయూరావళిమాడ్కి నితంబచుంబిశిఖండభారవిస్ఫురచ్చంద్రకాంతయుఁ, గల్పతరులతయుంబోలెఁ గామప్రదయు నై. 82

సీ. అతఁ డెవ్వఁ డెవ్వని♦యాత్మజుం డాతనిఁ బిలుతు రేమనుచు నీ♦యిలను జనము
లాతనియందంబు ♦ నాతనిచందంబు నెట్టి దాతనివయ ♦ సెంత చెపుమ
యేమన నాతండు ♦ నేమంటి వీవును నెంతసే పాతని♦వింతఁ గనితి
వలమహాశ్వేతకు♦నాతని కెబ్భంగిఁ బరిచయం బొదవెను, ♦ బార్థివుండొ

తే. యాతఁ డేటికి నరుదెంచె ♦ నటకు, నిటకు
వచ్చునో యాతఁ డనుచు న♦వ్వార్థివేంద్రు
తనయుఁ గూరిచి కేయూర♦కునిని సారె
కడుగు కాదంబరిని గాంచె♦నధిపసుతుఁడు. 83

తే. చందురుని గన్నసంద్రంబు♦చందమునను
హర్ష ముప్పొంగ నుద్వేల ♦ మగుచు రాజ

తనయుఁ డిట్లని మనమునఁ ♦ దలఁప సాగె
వర్ణనాతీత మాహర్ష♦వార్ధి నృపతి!. 84

ఉ. నా సకలేంద్రియంబులను ♦ నారజసంభవుఁ జేల కన్నులన్
గా సలుపండొ, నేత్రములు ♦ గాంచఁగ నీమెను నేమి నోములన్
జేసెనొ పూర్వజన్మమునఁ ♦ జెప్పఁగఁ జాలను నిర్నిరోధతం
జేసి గనుంగొనన్ నలువ ♦ చేసె నిదొండు వినోదసీమ హో. 85

చ. అతిశయచారురూపపర♦మాణువు లీయువి యెడఁ జిక్కె నా
శశధృతి, కాతఁ డీసతిని ♦ సల్పెడుచోఁ జెయితొట్రుగా నికీ
యతివ సహింప కేడ్వ గళి♦తాశ్రుచయంబులఁ బుట్టె నుత్పల
ప్రతతులు కైరవాంబురుహ♦భాసురహల్లకకాననంబులున్. 86

చ అని తలపోయుచుండఁగనె ♦ యానృపపుత్త్రునిచూడ్కి లామె లో
చనయుగళంబుపైఁ బొలసెఁ ♦ జారుగతిన్ దనపల్లకీనహుం
డనిన యతండు వీఁడె యవు ♦ నంచు మనంబున నెంచి లోకమో
హనరమణీయరూపమును ♦ నట్టె కనుంగొని విస్మితాత్మ యై. 87

చ. సరసిజనేత్రయుం బఱపె ♦ త్క్షాధవుసూనునిపైనఁ జూడ్కులన్
సురుచిరమందహాసరుచి ♦ శోభిల నిశ్చలబద్ధలక్ష్య యై
నరవరసూనుఁ డద్రిగతి ♦ నాతినిఁ గాంచుటచేత స్తబ్ధుఁ డై
గరము వెలింగెఁ దన్నయన♦కాంతి వశీకృశరీరుఁ డై కడున్. 88

-చంద్రాపీడునిం గనినకాదంబరి శృంగారభావోదయవర్ణనము-

క. కనుఁగొనినంతనె యాతని, మును రోమోద్గమము విడప ♦ భూమాపారవ మా
వెనుకను గాదంబరి ది,గ్గున లేచెను సంభ్రమమునఁ ♦ గుతుకం బొప్పన్. 89

సీ. కలిగించె నామెకు ♦ నలరాజె చెమ్మట రథసోత్థితిశ్రమ♦రట్టు గాంచె
గతి నడ్డగించెను ♦ గంపంబె పాదాంగదాకృష్టహంససాళి♦యుండె యూఱు
చలియింపఁ జేసె ని♦శ్వాసమే పయ్యెదఁ జామరవ్యజనంబు ♦ సడిని గాంచె
నొలికించె హర్షంబె♦యురుబాష్పములు చలత్కర్ణపుష్పగజంబు♦గాంచెమిషను

ఆ. నాత్మసంప్రవిష్టుఁ♦డైనచంద్రాపీడు, స్పర్శనాభిలాష ♦ శయుతలంబు
గదిసె నెనను నదియె♦ఘనకుచావృతిహేతు,వయ్యె నామె కపుడు ♦ నవనినాథ!

వ. మఱియు. 91

చ. పలుకక యుండఁ జేసెఁ గడుఁ ♦ బాపపులజ్జయె ద్వారమయ్యెఁ బో
సలలితవక్త్రసారసము ♦ సౌరభ మానఁగ వచ్చు బంభరా

వల్లీ; ప్రథమాంగజాతశర♦పాతము సేత్కృతి హేతు వయ్యె నా
కలికికిఁ గేతకీకుసుమ♦కంటకవేదన మందెఁ దిట్టులన్. 92

వ. మఱియు. 93

క. వణఁకించెఁ గరతలంబును, ఘనవేపథువే, తలంపఁ ♦ గలికికి నేమా
మనవి యొనర్పంగా లేఁ,చిన హెగ్గడికత్తె యాఁపు♦ చెందె నెపంబున్. 94

తే. అపుడ కాదంబరిని జేరె ♦ నంగజన్ముఁ, డామెతోఁ గూడ రెండవ♦యంగజన్ముఁ
డనఁగ నా రాజపుత్త్రుని♦యంతరంగ, మందుఁ జొచ్చెను నంగజుం♦డవనినాథ! 95

చ. జనపతిసూనుఁ డుర్వి దలఁచెఁ ♦ జానకలాపగభస్తులెల్లఁ ద
త్తృణమ మయూఖముంగుసాటుగను ♦ దద్ధృదయస్థితిని బరిగ్రహం
బునుగను; భూషణారవముఁ ♦ బొల్పుగఁ దత్స్తుతిభాషణంబుగాఁ
గను, సకలేంద్రియాహరణ♦కార్య మనుగ్రహణంబుగా మదిన్. 96

తే. అంతఁ గాదంబరియు నతి♦యత్నమునను
సంభ్రమోత్థితయై యింత ♦ చని యెదురుగ
నలమహాశ్వేతఁ బరిరంభ ♦ మాచరించెఁ
నిర్భరస్నేహమేపార ♦ నిండుభక్తి. 97

వ. చిరదర్శనజాతోత్కంఠ యగుమహాశ్వేతయు సోత్కంఠంబున దృఢతరదత్త
కంఠగ్రహయై చంద్రాపీడుం జూపుచుఁ గాదంబరి కిట్లనియె. 98

—మహాశ్వేత చంద్రాపీడుని వర్ణించి కాదంబరికిఁ జెప్పుట.—

సీ. చెలియ! కాదంబరి! ♦ క్షితి భారతాహ్వయవర్షంబునం దొక్క♦పార్థివుండు
బహుతురంగమఖుర♦వదనసముల్లేఖఖచితసాగరముద్రి♦కాయుతుండు
నలరుఁ దారాపీడుఁ ♦ డనుపేర; నాతని సూనుఁ డీతఁడు మహా♦క్షోణి నెల్లఁ
దనభుజప్రస్తర♦స్తంభపీఠంబున విశ్రమింపఁగఁ జేసి ♦ వినుతిఁ గాంచె

తే. నలరు నిలను చంద్రాపీడుఁ ♦ డన్నపేరఁ
గన్న దాదిగ నితఁడు ని♦ష్కారణాత్మ
బాంధవుం డయ్యె నాకు స్వ♦భావసరళ
గుణములను నాదుమనము లోఁ♦గొనియె నితఁడు. 99

సీ. కమలజునిర్మాణ♦కౌశలంబును రూపనిస్సపత్నత భాగ్య♦నిస్తులతయు
మానవాగ్రామ్యత ♦ మర్త్యలోకవుసురలోకాతిశాయిసు♦శ్లోకితయును
మానుషలోచన♦మంజుసాఫల్యంబు ధారుణీసద్భర్తృ♦తాసుఖంబు
సుభగతైశ్వర్యంబు ♦ శుభదేవతాంచితస్థానాభినివసన♦చారిమంబు

తే. సకలవిద్యల కొక్కచో ♦ సంగమంబు
కాంతు నీతని నావలెఁ ♦ గాంచి నీవు
ననుచుఁ గొని తెచ్చితిని వీని ♦ నళిననయన
యరుదహేతుకమిత్రుఁ డీ♦యవనిలోన. 100

తే. ఇతఁడు దాక్షిణ్యపరవశుం ♦ డతులహృదయుఁ
డనుపమానవిదగ్ధుండు ♦ నమలచరితుఁ
డతివ! వీనిని గూర్చి ♦ యతిశయముగఁ
జెప్పఁ బనిలేదు సర్వంబు ♦ చెప్పితి సఖి!. 101

చ. తలఁగి త్రపన్ నవీనుఁ డని ♦ తాల్ప కవిశ్వసనీయతన్ మదిన్
దెలియనివాఁ డటంచు మఱి ♦ తెల్లము గావని శీలవంశముల్
తొలఁగి భయంబు వీనియెడఁ ♦ దోయజనేత్ర! మెలంగు మట్టులన్
మెలఁగుదు వెట్లు నాయెడల ♦ మిత్రుఁడు బంధుఁడు వీఁడు నీకిఁకన్. 102

చ. అని తెలుపంగ నామె తను♦నాధరణీధరసూనుఁ డంత మ్రొ
క్కను మదిరాతనూభవకుఁ ♦ గేవలభక్తిని నోరగంట నా
తనిఁ గనుచున్ ముదశ్రుపృష♦తంబు లపాంగగతాగతక్రమా
జనితకనీనికాంబువుల ♦ జాల మనం గురిపించె నామెయున్. 103

చ. సరభసవృత్తి వచ్చుతన♦స్వాంతరజం బసఁగా సుధావళీ
తీరుచిరహాసకౌముదివి♦కాసముఁ బర్వఁగఁ జేసె నద్దెసల్
గరము ప్రణామసంతతులఁ ♦ గాంతుని నీతని గారవింపుమీ
శిరము! యటంచు దానికి వ♦చింపఁగ నా బొమ యెత్తె నొక్కఁడున్. 104

ఉ. వ్రేలులసందులన్ దొరఁగు♦పేశలగారుడరత్నముద్రికా
వేలమయూఖలేఖలను ♦ విభ్రమసంగ్రహవీటికంబు నాఁ
బోలుకరంబునన్ మిగులఁ ♦ బొంగుచు వచ్చుదునావులింతలన్
లీల నణంచుచుండె సతి ♦ నిస్రుతఘర్మకణాంచితాంగి యై. 105

ఉ. స్వేదజలంబులన్ గడుగఁ ♦ జెన్నలరారెడుకాంతిఁ బొల్చు నా
పైదలియెల్లయంగముల ♦ భాసిలుచున్ బ్రతిబింబితాంగుఁడై
భూదయితాత్మజుం డతఁడు ♦ పొల్చెను రెండవమన్మథుండు నా
వాదము లేల యావిధము ♦ వర్ణన చేసెద నాలకింపుమా. 106

క నినదన్మణినూపురపుటిఁ, దనరుచు మణిభువిని రాయు♦తన్మదవతిబో
ట్టనవ్రేలిఁ బిల్వఁ బడెనో, యనఁ జరణనఖంబులందు ♦ నాతఁడు వ్రాలెన్. 107

క. కనుఁగొన నతిరభసంబునఁ, జనుదెంచి తదీయహృదయ♦సఖుఁడు దనను దాఁ
గొనిపోవు ననఁగఁ గనఁబడెఁ, స్తనమధ్యమునం దతఁడు త్ర్యావతివర్యా!. 108

తే. వికచకువలయదామక♦విధిని మిగుల, దీర్ఘమై యొప్పునాతని♦దృష్టిపంక్తి
పాన మొనరించు నా గండ♦పాళియందుఁ, గానుపించెను సకలభూ♦జానితిలక!.

చ. అతని నపాంగసృష్టులను ♦ హర్షమునం దిలకించుకన్యకా
ప్రతతిచలత్కనీనికలు ♦ భాసురకర్ణకలాపభృంగసం
తతులను దాఁటి నిర్గమన♦తత్పరచిత్తము లైనయట్లనా
రతము పరిభ్రమించె రుచి♦రంబుగ నప్పుడిఁ కేమి చెప్పుదున్. 110

తే. అంత గంధర్వపతిసుత ♦ యధికరభస, మున సముత్థితయై వేగ ♦ మ్రొక్కి యతని
కలమహాశ్వేతతోఁ గూడ ♦ నధివసించె, శయనతలమున సవిలాస♦సరణి దోఁప.

తే. పరిజనంబులు పరువెత్తి ♦ భర్మపాద
ధవళవసనావృతం బయి ♦ తనరుగద్దె
నొకఁడు గొనివచ్చి యునుప నా♦యుర్వరేశ
సుతుఁడు గూర్చుండె నందుపై ♦ శూరవర్య!. 112

తే. ద్వారపాలిక లాభర్తృ♦దారికాళి,యమును గనుఁగొని సంపిహి♦తాధరార్త
పాణిసంజ్ఞను వేణువి♦పంచికాది, వాద్యఘోషంబు లాఁపిరి♦పార్థివేంద్ర! 113

చంద్రాపీడసపర్య.

క. చని వేగ పరిజనంబులు, గొని తెచ్చిన సలిలములను ♦ గొని తమి మదిరా
తనయ మహాశ్వేతాంఘ్రులు, వినయంబునఁ గడిగి తుడిచి ♦ వేడ్కఁ బయుంటన్.

క. తిరుగఁ దనమంచ మెక్కెను, ధరణీశలనాథసుతుప♦దంబులఁ గాదం
బరిసఖి మదలేఖయునన్, బరఁగిన విస్రంభపాత్ర♦బలిమిని గడిగెన్. 115

మ. శ్రుతిభూషాంశువు లొల్కునంసమున సం♦శుంభత్కరం బుంచి, యా
యతప్రేమంబునఁ జక్క నొత్తుచు ద్విరే♦ఫాళీభరానమ్రక
ర్ణతటాంభోజముఁ జామరవ్యసనప♦ర్యస్తాలకాళిన్ సఖిన్
నతవక్త్రాంబుజ మెత్తి భద్ర మడిగెన్ ♦ హాళిన్ మహాశ్వేత దాన్. 116

మ. సతి కాదంబరియున్ దొరంగియు వయ♦స్యన్ నెమ్మదిన్ గీమునన్
సతతం బుంటకు సిగ్గు నూను చడిగెన్ ♦ స్వశ్రేయసంబున్ సఖిన్;
వితతార్తిం గనుచున్న నప్పుడు మహా♦శ్వేతాననోద్వీక్షణా
మతియై యున్న నపాంగవీక్షణముల ♦ మాదుండు రాసూనుపై. 117

చ గుడుసు వడంగఁ గార్ముకము ♦ గుప్పెడువాని, మరల్పలేక తా
నడలుచు నుండె, రాతనయుఁ ♦ డంతికవర్తివయస్యచెక్కిలి౯
గడుఁ బ్రతిబింబితుం డయినఁ ♦ గాంచెను నీర్ష్య గగుర్పు గప్పఁ గ
న్పడమిఁ దదీయబింబము స్త♦నస్థలియందు వియోగవేదనన్. 118

వ మఱియు. 119

ఉ. స్వేదముచేత నార్ద్రమగు ♦ చిన్నియురస్థలిఁ దోఁచుపత్త్రిక౯
సాదరబింబితుం డయిన♦యంత నతండు సపత్నిరోషము౯
బాదుకొనంగఁ జేసెను, గనం♦బడకున్నమదశ్రుధారల౯
వేదనఁ గాంచె నంధ యయి ♦ వీనపయోధర యామె భూవరా!. 120

తే. అంత నొక్కింత తడ వుండి ♦ యావెలంది
తనకుఁ దాంబూల మీయంగఁ ♦ దలఁచి లేవఁ
గడఁగుటయు మహాశ్వేత యా♦కాంతఁ జూచి
యనియె నిట్లని యల్లన ♦ నవనినాథ!. 121

ఉ. ప్రాఁతల మేము నీకు మముఁ ♦ బాటన యింతగఁ జేయ నేల యీ
భూతలనాథసూనుఁ డె సు♦పూజ్యుఁడు నూతనుఁ డౌట నచ్చెలీ!
యీతమలం బొసంగు మిదె ♦ యీతని కంచు వచింప నామె, యా
నాతి యిసుంత ద్రిప్పి వద♦నంబును వంచి శిరంబు మెల్లనన్. 122

చ. పరిచితి లేని నే నిటులఁ ♦ బ్రాభవ మందఁగ సిగ్గు గూరెద౯
వరసఖి! నీవె నైకొని నృ♦పాలక సూనున కీయవే యన౯
మఱిమఱి చెప్ప హంససుత♦మానస మీవికి నున్ముఖంబుగాఁ
బరఁగఁ గఁ జేసెఁ జిత్రరథు♦ప్రాణతనూభవ యెట్టకేలకున్. 123

కాదంబరి చంద్రాపీడునకుఁ దాంబూల మొసంగుట.

సీ. వ్యాకులదృష్టిమై ♦ వడఁక నంగములెల్లఁ బైపయి నూర్పులు ♦ పరఁగు నట్లు
కందర్పసాయక♦ఘాతమూర్ఛను ఘర్మజలముల స్నానంబు ♦ నలిపినట్లు
ఘర్మవారినిపాత♦ఘనభయంబున నిమ్ము చేయూఁత యనుచు యా♦చించునట్లు
సాధ్వసాధీన నై ♦ జాఱిపడుదు నంచుఁ బట్టుకొనఁ బ్రయత్న♦పడినయట్లు
తే. లలమహాశ్వేతముఖముపై ♦ నిలిపి దృష్టి, వీటి కాగర్భమై గడు♦వెలుఁగుహస్త
పల్లవము సాఁచె గంధర్వ♦పతితనూజ, రాజసూనునిదెసకు నో♦రాజచంద్ర.

చ. జనపతిసూనుఁడు౯ దనదు♦చారుతరంబు స్వభావపాటలం

బును జయకుంభికుంభములఁ ♦ బుల్కుటఁ జెందిర యంటెనో యనం
గను; గచపాశ మీఁదుచ్చునెడ ♦ గాసిలి యేడ్చెడుశత్రులక్ష్మిలో
చనసలిలంబు దుడ్చునెడ ♦ సంగతకజ్జలబిందువో యనన్. 125

ఉ. చాపగుణాపకర్షణసు♦జాతకిణాంకిత మాచుఁ, దాఁకఁగా
నేపున నింద్రియుక్రియలు♦వేనును నొక్కట ంగవంతమై
ప్రాపును గాంచెనో యనఁగ ♦ భాసిలునంగుళులన్ వహించుచున్
దీపితమై నఖప్రభలు; ♦ దీర్ఘమునై దగు పాణిఁ జాఁపెఁ దాన్ 126

తే అపుడు సుళువున జనియించు♦నధికవిభ్ర
మనికరముఁ జూచు కౌతుక♦మునను నాఁగ
నఖిలరసములు చనుదెంచి ♦ యావరించెఁ
జిత్రరథుకూఁతు, నెటనుండి ♦ చేర నొక్కఁ. 127

చ. జనపతిసూనుహస్తజల♦జాతగవేమణపొంటెనో యనం
గను నఖగాంశుజాలములు ♦ గ్రక్కునఁ బర్వెలువాఱ ముందుఁ, గం
పనమున సంచలించి మృదు♦భాషణముల్ పచరించునో యనన్
మణివలయావళుల్ మృదుల♦మంజురవంబు లొనర్ప; హస్తమున్ 128

ఉ. చాఁపి యొకింత ఘర్మజల♦సంస్రుతిపూర్వము గాఁగ నింక నీ
ప్రావున నుండుఁ బాయ నని ♦ ప్రాణము నుంచెదు నాఁగఁ, దమ్మిపూఁ
దూపులవాఁడె యీజనముఁ ♦ దోరపుఁ బ్రేమను నిచ్చుఁ గొమ్మటం
చేపునఁ ద న్నొసంగు నన ♦ నిచ్చెను దమ్మల మాసితాక్షి తాన్. 129

క. కరకిసల మీఁదుచ్చకొనుతఱి, స్మరచాపవిభిన్నహృదయ♦సంపుట మనఁగా
ధరఁ బడ్డరత్నవలయముఁ, బరికింపఁగనేర దాయెఁ ♦ బరవశత నృపా! 130

వ మఱియొండుతాంబూలంబుఁ గొని మహాశ్వేతకున్ సమర్పించి యొకింతయిష్ట
కథాగోష్ఠిం దవిలి యుండ నప్పుడు. 131

తే. కుముదకేసరపింజర♦కోమలాంఘ్రి, యుగము చంపకకలికాభ ♦ మైనముఖము
కువలయదళాసితంబులై ♦కులుకు రెక్క, లలర నొకశారి వచ్చె నా♦యతివకడకు.

ఆ. గుడుసువడినయింద్ర♦కోదండ మనఁ గంర,మునఁ ద్రివర్ణరాగ♦మున మరకత
పత్తులఁ బ్రవాళ♦పల్లవచంచులఁ, నలరు నొక్కచిలుక ♦ యనుగమింప 133

చ. పరువిడి వచ్చి రోషమునఁ ♦ బల్కెను నిట్లని భర్తృదారికా!
యురుసుభగాభిమానుని స♦ముద్ధతు వీని విహంగమబ్రువున్

గర మిటు లూరిపై విడిచి ♦ గాంచుచు వారణ సేయ వేఁకో
నిరతము నాదు వెంటఁ బడి ♦ నెవ్వగఁ గూర్చెడు దీనిఁ జూడుమా. 134

ఉ. ఊరక యుందువేని యిఁక ♦ యుగ్మలి దేహము వాసెదన్ నిజం
బారయవమ్మ నీదుచర♦ణాబ్జము లంటి వచింతు నే నిదే
క్రూరత కోర్వఁ జాల నని ♦ కూయిడఁ జిత్రరథాత్మజాతయున్
స్మేరముఖాంబుజాత యయి ♦ మిన్నక పల్కక యుండె భూవరా!. 135

తే. అలమహాశ్వేత కది యేమి ♦ యవగతంబు
కాక మదలేఖ నడిగెను ♦ గాంత! యేమి
పల్కు నిది యని; యాకాంత ♦ పలికె నిట్లు
వినయ మలరారఁ దన దేవి ♦ వినుచు నుండ. 136

క ఇది కాళిందిసమాఖ్యను, బొదలెడుగోరువంక మదిర♦పుత్రికిఁ జెలి యా
యది పరిహాసాఖ్యశుకము, చదురుగ నొనరించెఁ బెండ్లి ♦ సఖ యిద్దరకున్. 137

తే ఈదిన మహర్ముఖంబున ♦ నీశుకంబు
చిత్రరథపుత్రియుడపయుఁ ♦ జేరి యొకట
మంతనం బుండి యేమేమొ ♦ మాటలాడఁ
గాంచె నీశారి యదిమొదల్ ♦ గాంతు నితని. 138

తే. కనదు తాఁకదు పలుకదు ♦ కడకుఁ బోదు
కినుకఁ జుఱచుఱఁ జూచుచుఁ ♦ గేవలేర్ష్యఁ
బూని మే మెంత చెప్పినఁ ♦ బులిమిపుచ్చి
కినుక మానక యూరక ♦ వనరుచుండు. 139

చ. అని వచియింప రాతనయుఁ ♦ డల్లన నవ్వి స్ఫురింపఁ జెక్కిళుల్
వినఁబడెడు న్నగళ్ల నిది ♦ విన్కిపరంపరదిక్కులందునున్
వినఁ గొఱగాని యీకథయు ♦ వింటిమి మేమును దీని వెల్పటన్
జనములు చెప్పుకొందు రిటె ♦ సత్యము సేవకులున్ వచించెదర్. 140

క. మరగి తమాలికఁ గాదం,బరియడపను బంచబాణ♦పరవశ మగుచున్
బరిహాసాహ్వయకీరం, బరిగినదినములను గూడ ♦ నరయ దటంచున్. 141

క జగ మెఱుఁగును బోనిం డిఁక, నగ పేటికి వీడి భార్య♦వామాచారం
బగునీచిలుకకు నిస్త్రప, యగునీసతితోడితగులం ♦ మర్హంబె యగున్. 142

క. తగునా కాదంబరి కిది, వగవగ నీదుష్టదాసి ♦ వారింపమి హా
యుగపటిచె నామె యప్రియ, మగునే యీచిలుక కీయ ♦ నాకాళిందిన్. 143

ఉ. ఏమి యొనర్తు నిప్పు డిది ♦ యింతులకుం సవతిం ఘటించుటల్
భూమిని రోషకారణము ♦ ముఖ్య మపారవిరాగహేతు వా
యామపరాభవస్థలము ♦ నమ్మరొ కేవల మప్రగల్భ యీ
వామ తలంప మిక్కిలి య♦భాగ్యుఁడు వీనికిఁ బ్రీతిగాఁ గడున్. 144

ఉ. ఆకుల నెల్లఁ గోసి విమ♦లైన భుజింపదు నీట వహ్ని నేఁ
వాసికి నెక్కఁగాఁ బడ దు♦పాసము నేనియుఁ జేయదుం గటా
గాసిలు నూరకే లఘిమ♦కారణ మింతుల కింతకంటె నే
దేశమునందు లేదు గదుఁ ♦ దీవ్రమ యియ్యది యిట్టిపట్టునన్. 145

చ. కలసెడునేని దీని నిద్ధి ♦ కమ్రమృదూక్తులు పల్కనంతనే
తలఁగఁగఁ జేయఁగా వలయు ♦ నవ్వుల దీనిఁ బరాభవించి చీ!
పలుకు నెవం డెవండు గనుఁ ♦ బాపిని దీనిని బిల్చు నేఁ డనం
గిలకిల నవ్వి గందఱును ♦ గేళివచస్సు లటంచు నంగనల్. 146

మ. పరిహాసుండును రాసుతుం డనిన యా♦పర్యాయనర్మోక్తులం
గర మాలించి వచించె నిట్లనుచు నో♦క్ష్మానాథపుత్రుండ! నే
ర్పరి దీనిం బ్రతరింప నీతరము యె♦వ్వారల్ సమర్థుల్ భువిం
బరికింపంగ నెఱుంగు నిట్టివి గడుం ♦ వక్రోక్తు లెన్నేనియున్. 147

ఉ. ఈపరిహాసజల్పముల ♦ నిద్ది యెఱుంగును దీనిబుద్ధియుం
భూపనివాససంగతిని ♦ నూత్నవికాసము గాంచె నాఁగుమా
చూపకుమీ భుజంగజన♦సూక్తులఁ జోటిది కాదు వానికిం
గోపప్రసాదచిహ్నముల ♦ గుర్తెఱుఁగుం సమయంబు వానికిన్. 148

క. ఇది యిటులుండఁగఁ గంచుకి, గదిసి మహాశ్వేత వినతిఁ ♦ గాంచెడు వేడ్కం
మదిరయుఁ జిత్రరథుండును, బొదలుచు నినుఁ బిల్తురనుచుఁ♦బోలఁగఁజెప్పెన్. 150

వ. అంత.

తే. అల మహాశ్వేత యటఁ బోవ ♦ నభిలషించి
కాంచి కాదంబరిని సఖీ! ♦ క్ష్మాతలేంద్రు
తనయుఁ డితఁడు చంద్రాపీడ♦ధరణినాథుఁ
డెందు వసియించు నదఁగ నా♦యిందువదన. 151

తే. చాల దేమొకొ పెక్కంద్ర♦సతులపాౢరయ
సదనశతనివాసం బని ♦ స్వాంతమున నె

నవ్వులోని వెలి కిట్టు లా♦యతివఁ గాంచి
పలికె నఖి! యేల యీలాగు ♦ పలికె దీవు. 152

చ. కనినదిగోలె నీయువని♦కాంతసుతుండె ప్రభుండు మేనికిన్
గనుఁగొన నింటికిన్ బరిజ♦నంబునకున్; సిరి కెల్లనున్ బ్రభుం
డని వచియింప నేల మఱి♦ యమ్మరో వీనికి నీకునున్ రుచిం
చును నెట నుండ నీతఁ డటఁ ♦ జొక్కుచు నుండెడువాఁడు నెచ్చెలీ! 153

తే. అల మహాశ్వేత యాపలు ♦ కాలకించి
నీదుసౌధంబుచెంతను ♦ నివ్వటిల్లు
ప్రమదవనమునఁ గ్రీడాద్రి♦పైన గత్న
సదనమున నుండువాఁ డని ♦ చనియె నామె. 154

వ. తదనంతరంబ చంద్రాపీడుండును నామహాశ్వేతతోడ బయలువెడలి తనయు ఋసుపోకకుం గాదంబరీప్రేషితు లగువీణావాదనచతురులును, వేణువాద్యనిపుణులును, జిత్రలేఖనాప్రవీణులును నగుకన్యకాజనంబు లనుగమింప దృష్టపూర్వుం డగుకేయూరకుండు ముందు నడచుచుఁ దారిఁ జూపఁ గ్రీడాపర్వతమణిమందిరంబున కేగుటయు గంధర్వరాజపుత్రియు సమస్తపరిజనంబును సఖీజనంబును వీడి పరిమితపరిచారిక యయి నిజప్రాసాదం బధిరోహించి. 155

కాదంబరీ కామవికారజచింత.

తే. సెజ్జపై మేనుఁ బడఁజేసి ♦ చెంతఁ జేరి
యొదిగి నిలుచుండి వరవుడు♦టువిద లెల్లఁ
గొలువ, నెటనుండియో వచ్చి ♦ కుదురుకొనఁగఁ
జేతనం; బొంటిగా నుండి ♦ చిత్తమునను. 156

సీ. చపల! యీగతి నేల ♦ సలిపితి వని లజ్జచే నిగృహీతయై ♦ చెలఁగునట్లు
మదిరాతనూభవ! ♦ మంచిదే నీ కిది యని వినీతిని దిట్ట ♦ నందినట్లు
లరిగె నవ్యుత్పన్న ♦ మైనబాల్యం బెందు నని ముగ్ధతాపరి♦హాసితభంగి
స్వైర! యథేచ్ఛను ♦ సంచరింపకు మని యలకుమారతబోధ ♦ మందినట్లు
తే. తగదు కులకన్యలకు నిది ♦ తగ దటంచు
మహిమచేతను నుపదిష్ట♦మాడ్కి మఱియుఁ
గాచుకొను మవినయ మని ♦ కడలుకొనుక
భర్త్సితయుఁ బోలె స్వాచార♦పదము ఛేత. 157

వ. మఱియు. 158

తే. అలరువిల్తుఁడు నిన్నెంత ♦ యగడుపఱచె
ననుచు శిక్షిత వైయెనట్టు ♦ లాభిజాత్య
మునను, జంచలచిత్తతఁ ♦ బూని తెట్టు
లనుచు ధైర్యంబుధిక్కృతి ♦ నందినట్లు
తనదు సేఁతకు గడు సిగ్గు ♦ దాల్చె నతివ. 159

ఉ. శంకల నెల్ల వీడి మది ♦ సంచలియించుటఁ జూపుచున్ హతా
శాంకిత నై విమోహమున ♦ నంధిత నై యిపు డేమి చేసితిన్
గొంకును బెందనైతిఁ గట ♦ నూతనుఁ డంచును; నాదు నల్లిదం
బింక నెఱింగినన్ జన మ♦దేమనునో యని యెంచనైతిఁ జో. 160

సీ. ఇతనిమనోవృత్తి ♦ యెటులుండు నని మూఢచిత్తనై గడుఁ బరీ♦క్షింపనైతిఁ
దరళనై యితనికిఁ ♦ దగుదునో తగనొకో యని విచారము మది ♦ నందనైతిఁ
గైకొనునో నన్నుఁ ♦ గైకోఁడొ యనుపరితాపంబునను భీతిఁ ♦ దాల్పనైతి
గురుజనంబులు విన్నఁ ♦ గోపింపరా యని భయ మింతయేనియుఁ ♦ బడయనైతిఁ
తే. దలఁప లోకాపవాదంబుఁ ♦ దలఁపనైతి, నల మహాశ్వేత దుఃఖిత♦యనుచుఁ జూడ
నైతి మోమోట లేమిని ♦ నరయనైతి, నెట్టిపనిఁ జేయ నెంచితి ♦ నిప్పుడకట.

ఉ. అంతికవర్తినుల్ సకియ ♦ లారయరా యని చూడనైతి న
త్యంతము ప్రక్కఁ బాయక య♦హర్నిశ ముండెడు పారివార మొ
క్కింతయుఁ జూడదా యనుచు ♦ నెంచఁగ నైతిని నవ్వచిత్తనై
యింత వివేకహీన ధర ♦ నెందును నుండదు నక్కటక్కటా!. 162

మ. తెలియ న్నేర్తురు స్థూలబుద్ధులును దా♦దృఙ్మద్వినీతిచ్యుతిన్
జలజాతాయుధువృత్తముల్ సకలముం ♦ గన్నామహాశ్వేత రా
ట్కులసంవాసవిదగ్ధపారిజన మా♦కూతజ్ఞముల్ సర్వస
త్కులలం దేరిననయ్యరాండ్రు తెలియం♦గా నేరరే యక్కటా 163

ఉ. అంతిపురంబుబానిసలు ♦ నందఱికన్నను నేర్పుకత్తెల
త్యంతము నిట్టిపట్టులను; ♦ హా చెడిపోయితి నెల్లభంగులం
దింతయు మీఁదు నేను గణి♦యింపఁగ నైతిని నే మొనర్తు,నా
కెంతయు మేలు చావు; హసి♦యింపఁగ జీవిత మూనుకంటెనున్. 164

చ. ఇది విని దల్లిదండ్రులును ♦ నే మనువారలు చుట్టలున్ గటా
యెది ప్రతికార మింక నిట, ♦ నీయవినీతదురింద్రియాళిదు

ర్మదము వచింతు నెవ్వరికి, ♦ మాఁటఁగ నీస్థలనం బుపాయ మె
య్యది? యొనరించితిఁ బ్రతిన ♦ నాప్తవయస్యలమ్రోల నాఁగతిన్. 165

తే. అలమహాశ్వేతకై యిట్టు ♦ లాచరించి, చెప్పి పంపితిఁ గేయూరు♦చేత నట్టు
లేమి గతియింక నతఁ డిట ♦ కేల వచ్చె, నేల తెచ్చె మహాశ్వేత♦యితని నిటకు.

ఉ. ఎవ్వఁడు తెచ్చెనో యెఱుఁగ ♦ నీ తని నాహతపుష్పధన్వుఁడో
యవ్విధివంచకుండో కట ♦ యాహతమృత్యువో పూర్వజన్మమం
దెవ్వగ లేక మూఢనయి ♦ యే నొనరించినపాపరాశియో
యెవ్వరో యింతవా రితని ♦ నీయెడకుం గొని తెచ్చి రక్కటా!. 167

ఉ. ఎవ్వఁడొ యీతఁ డే నెఱుఁగ, నెన్నఁడు చూడను, నాలకింప లే
దెవ్విధ మూహయుం గనను, ♦ నేయనుభావము లేదు, మోసకే
యివ్వసుధాతలంబునకు ♦ నీతఁడు వచ్చెను, జూచినంత నే
యివ్విధ మైతి నింక మఱి ♦ నేవిధ మాదునొ చెప్పఁజాలఁ బో. 168

చ. కరణము లెల్ల గట్టిగను ♦ గట్టి యొసంగెనొ, మారుఁ డంపపం
జరమున నుంచి యిచ్చెనొకొ ♦ చారుగుణోరుధనం బొసంగ నీ
వరపుమసంబె యమ్మెనొ, య♦పారపురాగ మొసంగెనో నను
వరవుడ నైతి నీతని క♦పాంగవిలోకనమాత్ర నక్కటా!. 169

ఆ. కలుగుఁ నేమి నాకుఁ ♦ గార్యంబు వీనితోఁ, జపలుతోడ ననుచు♦క్షణము మదిని
దలఁచెఁ గాని మదిర♦తనయ యంతటిధైర్య, మూన సాహసంబు ♦ నూనదయ్యె.

సీ. కార్యంబు నాతోడఁ ♦ గలుగ దే నిదె పోదు ననుచు హృద్గతుఁ డగు♦నవనినాథ
తనయుఁడు హృత్కంప♦తరళితుం డయి వేగఁ జను చపహాసంబు♦సల్ప ననఁగ
నతని వీడఁ దలంచి♦నప్పుడ వెడలిన యాలింగితప్రాణ ♦ మడుగ ననఁగఁ
గడిగి కన్నులు మల్లి♦కను విడ నితఁ డర్హుఁడో గాఁడొ యని యశ్రు♦లనఁగ ననఁగఁ

తే. బాపెదను నీదుధైర్యంబుఁ ♦ బ్రాణములను
ననుచు మదనుండు బెదరింప ♦ ననఁగ మగుడఁ
జిత్రరథపుత్రి యాతనిఁ ♦ జిత్తమునను
నిలుపుకొని వీడ ధైర్యంబు ♦ గలుగ కకట. 171

తే. ప్రతిసమాధాన మెల్లను ♦ బాయ బలిమి
నతిశయప్రేమఁ బరవశ ♦ యగుచు లేచి
జాలవాతాయనముఁ జేరి ♦ చారుకేళి
పర్వతమువంకఁ జూచు చా♦పడఁతి యుండె. 172

మ. కనుఁగొనదా యొకో గన్నుఁగొనును ♦ గాంచెఁ దలంపుల నా నృపాత్మజున్
ననజదళాక్షి హర్షజల ♦ వాహిను లడ్డము వచ్చు నంచు నాఁ
గను, గరశాఖలం దొరఁగు ♦ ఘర్మజలంబులు తుడ్చి వేయు నాఁ
గను లిఖియించెఁ జింతను జొ ♦ కాటవుఁదూలిక వ్రాయుదా యొకో. 173

మ. గగురువు లెత్తి పెట్టు నను ♦ కాతరచిత్తత నాఁగ నక్కునన్
దగఁ బరిరంభముల్ గొనక ♦ దద్ద మనంబునఁ గాఁగిలించె నా
మగువ నృపాత్మజుల్ గనఁగ ♦ మానసముల్ బనిచెన్ విలంబితం
బగుటను సైఁపకో యనఁగ ♦ నంపక తత్పరిచారికావళిన్. 174

పర్యుత్సుకుఁడగు చంద్రాపీడుని స్వగతచింత.

వ. అటఁ జంద్రాపీడుండును రెండవ కాదంబరీహృదయంబు నాఁ గడు స్వచ్ఛం బయి
నయామణిగృహంబుఁ జొచ్చి యం దిరుకెలంకుల మిగుల నునువు లగు ననేక
పట్టోపధానంబులం బొలుచు శిలాతలసమాస్తీర్ణం బయిన కుథాసనం బధిష్ఠించి
కేయూరకుండు నిజాంకంబునం దిడికొని పాదసంవాహనంబు సేయ యథా
దిష్టంబు లగు భూమిభాగంబులం దుపవిష్టలై కన్యకాజనంబులు పరివేష్టించి
కొలువ దోలాయమానమానసుండై తనమనంబున. 175

చ. సకలజగన్మనోహృతి ♦ యశంబును గాంచిన యీవిలాసముల్
ప్రకటితకీర్తి చిత్రరథు ♦ పట్టికి దీనికిఁ దోడఁబుట్టులో
శుకరథుఁ డాస్మరుండు ననుఁ ♦ జొక్కఁగఁ జేయఁగ నేర్పునో యహో
తుకశరుణుం డతండు మదిఁ ♦ దోఁచెడు దేవుఁడు వేఁడకుండినన్. 176

చ. హృదయములోపలం బడెడు ♦ నిక్షుధనుశ్శరపుష్పరేణువుల్
గదిసెనొ నాఁ ద్రిభాగమును ♦ గమ్రముగా నొకయింత వంచి చూ
చెను నను నోరగంటఁ దమి ♦ చిందఁగ సాంద్రసరాగ యై త్రపన్
దనుఁ గన నేవళితమహాసి ♦ తద్ద్యుతిఁ గప్పు దుకూలముం బలెన్. 177

చ. కనుఁగొని నన్ను సిగ్గున ము ♦ ఖం బిటు ద్రిప్పి కపోలదర్పణం
బును బ్రతిబింబకస్పృశిని ♦ భూరితరాళను నా వొసంగు, నా
కు నెడ మొసంగినందులకుఁ ♦ గోపమునన్ బ్రథమాపరాధ లే
ఖను లిఖియించు నా నెవకు ♦ ఖట్వ లిఖించును గోటికోటితోన్. 178

చ. తమలము నా కొసంగుతఱిఁ ♦ దార్కొనినట్టి పరిశ్రమాతిరే
కమునఁ జెమర్చినట్టి ముఖ ♦ కంజముఁ గోకనదభ్రమభ్రమ

దృష్టిసురచయంబు మూఁగ విధు◆తం బగుహస్తతలంబుచే నొయా
రము గదురంగ వీచుకొను ◆ రమ్యతమాలకిసంబునన్ బలెన్. 179

క. మనుజులకుఁ దఱచు సులువయి, తనరెడు లఘిమంబు పట్టి◆తలఁపుల నను వం
చన సేయునో మదనుఁడో యీ, వనమదమో తెలివినూడ్చి◆ప్రమదుని జేయున్.

సీ. తిమిరోపహత మైన◆తీరున యువదృష్టి కను నల్పకలుషత ◆ ఘనము గాఁగ
స్నేహాలవంబును ◆ జెందించు విస్తృతి వారిచందమునయా◆వనమదంబు
కవివలె నేమేమి ◆ కల్పింపఁ జాలదు తరళత బహువిధ◆తర్కకలిత
తరుణమనోవృత్తి◆తానేమి వ్రాయదు స్వరచిత్రవర్తిక◆చందమునను

ఆ. ననుభూత మయిన◆యర్థంబుఁ జూపించు, కలయుఁబోలెఁ గోర్కె;◆గడుదురాశ
యింద్రజాలపింఛ◆మెలమి నసంభావ్య,మును జెలంగ నిలుపు◆మోహాల నహహ.

క. ఈమానసఖేదంబున, నేమగు; నాయింతిమనసు ◆ నిట్టిద యేఁ ద
త్కాముఁడె యుప్రార్థితుఁడై, యీమానినిభావములను ◆ నేర్పడఁ దెలుపున్.

తే. అతఁడె యీసందియముఁ దీర్చు ◆ ననుచు లేచి
కూరుచుండి యాకన్యలఁ ◆ గూడి వేడ్క
సారెలను గేయముల నిష్ట◆సంగతులను
గొంత యిష్టకథాగోష్ఠిఁ ◆ గూర్చి నెఱపి. 183

తే. ఉపవనాలోకకౌతూహ◆లోజ్జ్వలాత్ముఁ
డగుచు నారాజచంద్రుండు ◆ నట్టె వెడలి
కేళికాశైలశిఖరంబు ◆ కెరలు చెక్క
తత్తదుద్యానశోభలఁ ◆ దనియుచుండె. 184

క. మదిరాతనయయు నాతని, ముద మొదవఁగఁ గాంచఁ జాల◆ప్రొద్దయ్యె నిఁక న
గదియ దని మహాశ్వేతా, పదవిం గనఁ గిటికిఁ బాసి ◆ ప్రాసాదశిఖన్. 185

క. గిరిజాసతి కైలాసశి, ఖరమును బలె నెక్కఁ గుసుమ◆కాండాతుర యై
విరళములై పరిజనములు, పరఁగఁగఁ గొలువంగఁ దన్ను ◆ వసియించి యటన్.

తే. సకలశశిమండలమువోలె ◆ స్వచ్ఛ మైన
హేమదండాతపత్రంబు ◆ నెలమిఁ బట్టె
నెండపొడ పైనఁ బడకుండ ◆ నించుకయును
వీవ వింజామరల ఫేన◆విశదములను. 187

కాదంబరి పర్యాకులీభావము.

చ. శిరమునఁ బుష్పవాసనకుఁ ◆ జేరి భ్రమించెడు బంభరాళి భా
సురముగ శ్యామలాంశుకము ◆ శోభ వహింపఁ బగంటివేళ నే

ధరణిపసూనుదగ్గఱకుఁ • దర్లెనో నా నభిసారికాగతిన్
బరఁగుచు నుండె రాసుతుని • ఛాయక చూచుచుఁ గోర్కు లుబ్బఁగన్. 188

సీ. చామరాగ్రంబును • సారెకుఁ బట్టుచు ఛత్రదండంబును • సారె గొనుచుఁ
గరము తమాలికా•స్కంధంబుపై నూఁది సారెకు మదలేఖ•సరసఁ జేరి
పరిరంభ మొసఁగుచుఁ • బరిజనాంతరితాఖిలాంగయై మాటికిఁ•దొంగి తొంగి
క్రేఁగంటఁ గనుచు సా•రెకుఁ బరివర్తితత్రివళీవలయ యయి • తిరిగి తిరిగి

తే. గండఫలకంబు ప్రతిహారి•కరతలస్థ
వేత్రలతికాగ్రమున నూఁది • పిడిఁ గేలఁ
గొనుచు నల్లన మోవిపై • నునిచి యురక
గనుచు నుండెను నంతకుఁ • దనివి గనక. 189

తే. సారెసారెకుఁ గర్ణాంబు•జాతమునను
బరిజనంబును బ్రహరించి • పరుగువాఱ
వారు; తానును బరుగెత్తి • వారి వెంటఁ
గనుచు నవ్వుచు నాతనిఁ • గాంతు లూర 190

తే. అతఁడు తనుఁ గన విన తాన•నాంబుజాత
యగుచు ముసిముసినగవులు • నలర వేడ్కఁ
గనుచు సఖులకు విదితంబు • గాక యుండఁ
గాల మెం తేగినది యామె • గాంచ కుండె. 191

వ. అంత. 192

తే. పైకి నరుదెంచి ప్రతిహారి, భర్తృదుహిత!
యరుగుదెంచె మహాశ్వేత • యనుచు మ్రొక్కి
తెలుప సౌధోపరితలంబు • దిగ్గి వచ్చెఁ
బరిజనంబులు తాను నా•భర్తృదుహిత. 198

తే. స్నానపానాది సత్క్రియా•సమితియందు
మంథరాదర యయ్యు నా•మగువ బిగువఁ
దన్మహాశ్వేతమాటను • దాఁటలేక
దివసకృత్యంబు లెట్టెటో • తీర్చె నగను. 194

క. అల చంద్రాపీడుండును, సలలితగతి దిగ్గి వచ్చి • స్నానాదివిధుల్
సలుపఁగఁ దత్పరిజనములు, సలిపి శిలాఫలకమునను • శంభునిఁ గొల్చెన్. 195

క. ఆకేళీశైలముననె, యాకంతుసముండు నరవ•రాత్మజుఁ డంతన్

జోక సహఃకృత్యంబుల, వీఁకను నాహారవిధుల • వెలయఁగఁ జేసెన్. 196

వ. ఇట్లు చంద్రాపీడుండు క్రమంబుగఁ బరిసమాప్తితాహారుండై యేతెంచి. 197

సీ. అతిమనోహరమును • హారీతహరితంబు పృషతరోమంధాంబు•బిందుయుతము
తాలాంకహాలభయ• స్తంభితరవిసుతా పానీయవేణికా• భాసురంబు
తరుణీగణోజ్జ్వల•చ్చరణలాక్షారసశోణమయూఖాళి•శోభితంబు
కుసుమరజస్సాంద్ర•కోమలసికతిలవరలతామండప•పరివృతంబు
తే. కేకికానాట్యసంగీత• కేళిగృహము, నగుచుఁ జెలువొందు క్రీడాచ•లాగ్రభాగ
భాజ యగుమరకతశిలా•ఫలకమందుఁ, గూరుచుండెను నృపసుత•కుంజరుండు.

మదలేఖ తారహారముఁ గొని చంద్రాపీడునియొద్దకు వచ్చుట.

చ జలముగలిగ్ దినంబుఁ గడు • తొలఁగనముగ్ సవరించుచున్ మహిన్
గలశపయోధియట్లు ప్లవ•నంబు నొనర్చుచుఁ దూఁడుపోలికన్
దళతళలాడునాతపముఁ • ద్రావుచు దిక్కుల నెల్లఁ జల్లుచున్
మలయజవర్ష మట్లు సుధ•మాడ్కి వియత్తల మెల్లఁ బూయుచున్. 199

చ. ధవళము భూరిభామ మయి • దద్దయు వెల్గెడు నొక్క వెల్గుఁ గాం
చె వసుమతీవరాత్మజుఁడు • చింతన చేయఁగ సాగె నిట్లు జ
క్కవగమిసూడు చందురుఁ డ•కాండమునం దుదయించె నేమొకో
పవనవికీర్ణవారికణ•భాసురదేవధునీప్రవాహమో. 200

వ. అని తనమనంబున నెన్నుచు నెక్కడినుండి వచ్చెనో యియ్యతిలోకాలోకం
బని విస్మయపరీతచిత్తుండై యతికుతుకంబున నాయాలోకంబు వచ్చినచాయ
కుం జూడ్కులం బఱపుటయు. 201

సీ. ఇరువంకలను బెక్కు•తరుణులు గొలువంగ వింజామరలు రెండు•వీచుచుండఁ
ధవళాతపత్రంబు • ధరియించి నిశ్వాసహార్యంబు లగుకల్ప•కాంశుకములఁ
బరిధౌతనిర్మోక•పరిశుద్ధములఁ గొని కేయూరకుఁడు దారిఁ • గెలనఁ జూప
మాలతీసుమధామ•మండితహస్తయై యల తమాలిక తన్ను • ననుగమింప
తే. నార్ద్రవస్త్రావృతాననం • బగుచుఁ జంద, నానులేపనకలితమౌ • నారికేళ
సంపుటం బుంచి డాకేల•సవ్యకరము, దేవిప్రతిహారి యూతగాఁ • దీర్చినడుప.
తే అరుగుదెంచెను మదలేఖ; • యామెపజ్జ
ధవళవసనావృతంబయి • తనరుచిఱుత
పెట్టె నొకతారహారంబు • పెట్టికొనుచు
వచ్చుతరళికఁ గాంచె భూ•పాలసుతుఁడు. 203

తే. నళిననాభుని నాభికా♦నళిననాళ, మనఁగఁ జందురుతోఁబుట్టు ♦ వనఁగ; మథన
సమయజశ్రమపరిముక్త♦సర్పరాజ, కంచుకం బన హారంబు ♦ గ్రాలుచుండె.

వ. మఱియు. 204

ఉ. కప్పుఁగొండ త్రిప్పుటల ♦ ఖండము లై యొకచోటఁ బడ్డయా
మప్పుఁ జందు వెల్గుగమి♦కుండలమో యన శ్రీనగో యనన్
బువ్వులు గాని పేరిగజ♦మూర్ధ్నమునందలి తారమాల నా
నవ్వగతారహారము మ♦హాద్యుతిపుంజము నా వెలింగెడిన్. 205

ఉ. శారదమేఘఖండముల ♦ సన్నుతచిత్రగఘాత్మజామనో
హారిసుగూపనిఘ్నముని♦హాస్తిమనఃప్రకరంబులన్ దగన్
సారససంభవుండు తన♦చాతురిఁ జూపఁగ సల్పెనో యనన్
మీరి సమస్తరత్నముల ♦ మేటిగురుం డన క్షీరసాగర
స్ఫారయశస్సమూహ మన ♦ భాసిలు నానవహార మెంతయున్. 206

ఉ. వెన్నెలజీవితం బనఁగ ♦ వెన్నెలతేనిసపత్తుఁడో యనన్
వెన్నునిచానచిత్త మన ♦ విస్ఫురదంబుజినీదళస్రవ
త్సన్నుతవారిబిందువిల♦సత్తగళం బయి శారదేందుభా
తి న్నవమౌక్తికాంశువిత♦తి న్విశదీకృతదిఙ్ముఖంబు నై. 207

తే. అతులగంగాప్రవాహంబు♦నట్లు త్రిదశ
భామినీకుచపరిమళ♦వాహి యగుచు
సంతతప్రభావర్ధియౌ♦చారుతార
హారమును గాంచి నృపతికు♦మారుఁ డంత. 208

క. కత మియ్యది యాజ్ఞోక్తత్వాన్న,ద్యుతిహారధవళిమ కటంచు ♦ యోజించి సము
త్థితుఁ డయి దవ్వుల సముచిత, వితతాచారక్రమంబు ♦ విధి నడిపి తమిన్.

క. చనుదెంచుచున్న మదలేఖను నెదురుగఁ బోయి తెచ్చి♦కౌతుక మొప్పన్
ఘనమరకతమణిశిలపైఁ, దనరఁగఁ గూర్చుండఁ బెట్టె ♦ ధాత్రీనాథా!. 210

క. మదలేఖయుఁ గొండొకవడిఁ, బొదలుచుఁ గూర్చుండి లేచి ♦ భూపసుతునకున్
బదిలముగఁ జూపి యామృగ, మదకుంకుమచంద్రకలిత♦మలయజచర్చన్.

తే. ఆదుకూలద్వయంబు స♦మర్పితంబుఁ
జేసి కట్టించి యాజాజి♦చిన్నిపూల
దామకంబును సిగఁ జుట్టి ♦ తారహార
మును గయిధరించి యిట్లనె ♦ నినసుతునకు, 212

~ మదలేఖ చాటూక్తిపూర్వకముగఁ జంద్రాపీడునకుఁ దారహారమొసంగుట. ~

చ. అరయఁ గుమార! నీదునిర♦హంకృతి కాంతసుపేశలత్వ మె
వ్వరి నొనరింపలేదు వశ♦వర్తులఁ బ్రేమకు, నట్టివారి కీ
వరవినయంబె తా వొసఁగుఁ; బ్రాణధవుండవు కావె యేరికీ
నిరుపమరూపసంపదను♦నీవు వచింపఁగ నేల యూరకే. 213

ఉ. కారణ మేమి లేక యిటు ♦ గాటపువత్సలభావ మేర్పడన్
గూరిమిఁ జూపునీచరిత ♦ కూర్పదు చుట్టరికంబు నేరికిన్?
నీరమణీయవర్తనము ♦ నచ్చెలిఁ జేయదు నీకు నేని? నీ
సారనిసర్గకోమలవి♦శాలగుణంబులు కూర్ప వేరికిన్?. 214

మ. తగు నీమూర్తియె నిందకున్; మొదటిసం♦దర్శంబె విశ్వాసమున్
దగులం జేసెను; లేకయున్నఁ దగునే ♦ ధాత్రీసమాఖ్యాత స
త్సుగుణాఢ్యుం డగునీయెడన్ సలుపు నీ♦తుంతుర్వు మెల్లన్, భళా
యగు సంభాషణమున్ లఘూకృతిగ నా♦హా మాయనృష్టం బరే 215

సీ. ఆదరంబును బ్రభు♦త్వాభిమానముఁ జూపు స్తుతియు నాత్మోత్సేక♦వితతిఁ దెల్పు
నుపచారమును మాదు♦చపలతఁ దెల్పును నీవియు మాపరీ♦భావ మగును
మనవియుఁ బ్రాగల్భ్య♦మును గానుపించును సేవయుఁ జంచల♦భావ మగును
బ్రీతియు నాత్మజ్ఞ♦తాతిశయం బవుఁ బ్రణతియు మామనః♦ప్రకృతిఁ దెల్పు
తే. నే మొసంగఁగఁ జాలుదు ♦ మేము మాదు
హృదయములనెల్లఁ గొన్న నీ ♦ కింక; జీవి
తమునకును నీశ్వరుండవు ♦ ధారుణీశ
తనయ! యే మున్నది యొసంగ ♦ దానికంటె. 216

చ. తొలుతనె యేగుదెంచి యిటఁ ♦ దోరపుఁబ్రేమ మహోపకారమున్
సలిపిననీకు నేమి ప్రతి♦సత్క్రియ? ప్రాణఫలంబు నిచ్చి నా
వలరెమదర్శనంబునఁ; ద్వ♦దాగమనం బెటు సేయువాగ మో
ఫలసహితంబు, రాతనయ! ♦ వల్కఁగ నేరమిఁ కేమి యొక్కుడున్. 217

చ. తనప్రణయంబుఁ జూపెడిని ♦ దన్మదిరాసుత యీనెపంబునన్;
దనవిభవంబుఁ జూపదు; క♦నంగ ననర్హము గాదె యీయ స
జ్జనవిభవాన్యనిఘ్నత; ని♦జంబుగ నావిభవం బటుండ నీ
తను నినుబోఁటివాని కిఁక ♦ దాసిని గా నొసఁగన్ దలంచి తాన్. 218

చ. తలఁప దకార్యమంచు నిది; ♦ తన్ను నొసంగిన విప్రలబ్ధగాఁ

దలఁపదు; జీవితం బొసఁగి ♦ తాపము సెందదు వెన్క నెన్నఁడున్;
దలఁపదు సన్మహత్వ మిలఁ♦దాను దిరస్కృతుఁ జేయఁబ్రేయసున్;
గలుగదు దాత కిట్టిత్రప ♦ గల్గునొ యట్టిది వేఁడువానికిన్. 219

చ. తలఁచుఁ గృతాపరాధనుగఁ ♦ దన్మగిరాసుత యిచ్చి దేని నీ
కులుపగ; నద్ది పాల్కడలి ♦ నుద్ధురభంగి మథించునప్పుడున్
గలిగినరత్నరాసుల నొ♦కం డవశిష్టము శేషనామకం
బు లలితహార; మంబుధి య♦పూర్వ మటంచు నొసంగె దీని నా
జలపతికిన్ గృహంబునకు ♦ సన్మతి వచ్చిన వానికిన్ నృపా!. 220

తే. అతఁడు గంధర్వరాజున ♦ కతఁడు తనదు
కూఁతు కాదంబరి కొసంగెఁ ♦ గుతుకమునను
నామె యీభూషణమునకు ♦ నర్హ మగును
నీదుమే నని పంపెను ♦ నిశ్చయముగ. 221

తే. ఆకసము గాక చంద్రున ♦ కవనితలము
నర్హ మగు నొక్కొ యైనను ♦ నాత్మసుగుణ
భూషణాలంకృతాంగు లై ♦ పొలుచు మీకు
నన్యభూషలు బరువు లౌ ♦ నవనినాథ!. 222

తే. అయినఁ గాదంబరీప్రీతి ♦ నాత్మఁ దలఁపు
కౌస్తుభాహ్వయపాషాణ♦ఖండ మెదను
దాల్పఁడే శౌరి సిరివెన్నుఁ ♦ దన్నిపుట్టె
నన్నయభిమానమున నీవు ♦ నట్లె దాల్పు. 223

ఉ. ఇంచుక యేని కౌస్తుభము ♦ నీమణిహారముఁ బోల నేర్చునే
యించు మనోజుతండ్రి నిను ♦ నెన్నఁగ మీరఁగఁ జాలునే యిఁ కా
చంచలచిత్త లక్ష్మియును ♦ జాలదు పోలఁగఁ గొంచెమైన మా
యంచితగాత్రి చిత్రరథు♦నాత్మజ నిక్కువ మెన్ని భంగులన్. 224

ఉ. కావున నర్హురాలు గనఁ♦గా మదిరాత్మజ యీబహూకృతిన్
నీవలనన్ నరేంద్రసుత! ♦ నీవును నీప్రణయంబు కావుమా
వేవిధిఁ దిట్టి హంససుత ♦ వేసరిలంగ నొనర్చి కాయమున్
నీవు గనుంగొనంగ విడు ♦ నిక్కువ మెన్నఁ దిరస్కరించినన్. 225

తే. ఆమహాశ్వేత తానుగ ♦ నంపె దీనిఁ
దరళికను నీదుపజ్జకుఁ ♦ దారహార

మొసఁగి దీనిని సందేశ ♦ మెసక మెసఁగ
మనమునం దైన నిరసింపఁ ♦ గనఁగఁ దగదు 226

క. తొలిప్రణయప్రసరం బిది, తలఁపఁగ నుత్సుకికి దీనిఁ ♦ దఱఁపకు చెలువా
దలఁపున నంచును నా చెలి, నిలిపెను నాహార మతని ♦ నెఱినఘమునన్.

వ. అంత. 227

ఉ. ఆనరనాథసూనుఁడును ♦ నచ్చొరు వందుచుఁ బల్కె నీగతిన్
జాణవు చెప్పఁగా వలెనె ♦ సందు నొసంగక మాఱువల్కఁగన్
గానఁబడంగఁ జేసితివి ♦ కౌశల మంతయు వాక్చమత్కృతిన్
బూనఁగఁ జేయ ముగ్ధ! మముఁ ♦ బోల స్వతంత్రులఁ జేసి పల్కెదో. 228

చ. చెలి! మదలేఖ! యెవ్వరము ♦ చేకొనఁ జేకొనకుండ దీని మే
మల మదిరాతనూభవయె ♦ యన్నిటి కీశ్వరి పోయె నాకథల్
సలిపెను మీరు సజ్జనత ♦ సాధనముంగ నమన్ సపర్యకున్
బలుకఁగ నేల మీమనసు♦వచ్చినయట్టులు సల్పుఁ డంతయున్. 229

క. అతిదక్షిణకాదంబరి, గతదాక్షిణ్యంబు లామె♦కగ్రగుణంబుల్
కుతలమున నేరిదాసుల, సతతము గావింప లేవు ♦ సన్మతి! చెపుమా. 230

తే. అనుచు మదిరాసుతాలాప♦మున నెసారె
కాదు పటఁ బెద్దయుం బ్రొద్దు ♦ నధివసించి
యనిపె మదలేఖ నంత నా♦యినతనూజుఁ
డనతిదూరంబు మదలేఖ ♦ యరుగుటయును. 231

తే. దేవి చిత్రరథాత్మజ ♦ దివ్యగంధ, హారసుదుకూలధవళుఁ డై ♦యలరు కేళి
శైలగతుని జంద్రాపీడ♦జనవరేణ్యా, సుతుని సుదయాద్రితటగత♦సోమనిభుని.

తే. కాంచువేడుక నెక్కెను ♦ గనకసౌధ, శిఖరమును ఛత్రచామర♦చిహ్నములను
దీసివైచి పరిజనంబుఁ ♦ ద్రోసివైచి, కొని తమాలిక నొక్కతెఁ♦గూర్మియెసఁగ.

తే. అచటఁ గూర్చుండి మగుడను ♦ నల్లె వివిధ
విభ్రమతరంగితంబు లై ♦ వెలయువికృతి
విలసితాలోకనంబుల ♦ వేడ్కఁ గనుచు
నాతనిమనంబు లోఁగొనె ♦ నతివ తాను. 234

—ద్వితీయావస్థ యగు కాదంబరిచేష్టావర్ణనము.—

సీ. కటిసీమ డాకేలు ♦ ఘటియించి వలకేలు ప్రావృతాంబర మంటి ♦ పరఁగ వ్రేల
నిలిచి ప్రాసినమూడ్కి ♦ నిశ్చలతారయై యావులింతల నాఁప ♦ హస్తతలము

తప్పి తన్మానంబు ♦ తెరలుఁ దిని నాఁగ మాటికి వదనంబు ♦ మాటుకొనుచు
నూర్పువాసన కయి ♦ యుత్తికెత్తి చనుదెంచి రోదసేయుతుమ్మెద ♦ కొదమగములఁ

తే. పైఁట చెఱఁగునఁ బిలువ నా ♦ పార్థివేంద్ర
సుతునిఁ బంపెడి నా సారెఁ ♦ జోవు చెలమి
చికురసుమముల దోయిటఁ ♦ జీరి చేర్చి
మ్రొక్కువిధమున మూర్కొంచు ♦ ముదము మెఱయ. 235

వ. మఱియును. 236

ఉ. పైఁట తొలంగఁ దెమ్మెరను ♦ బాహుయుగంబున సంభ్రమంబునన్
మాటుచుఁ జన్నుదోయిఁ బలు ♦ మారు నొనర్చును నాఁగ సైఁగఁ దా
గాటపుఁగౌఁగిలింతలకుఁ ♦ గాముశరవ్యథఁ దెల్పు చొప్పునన్
మాటికిఁ గేల్వదిర్చుచును ♦ మానుగఁ జల్లినపూలఁ దొట్రిలన్. 237

వ. వెండియు. 238

క. హృదయోత్కంఠతఁ దెల్పెడు, చదురునఁ దర్జనుల రెంట ♦ సారెకు లీలన్
బొదలుచుఁ ద్రిప్పుచు మౌక్తిక, సదమలహారంబుఁ జారు ♦ సరణి దలిర్పన్. 239

క. మొలనూలు జాఱిపడి పద, ములఁగతి నాఁపంగఁ దమ్మి ♦ పూవిల్తుఁడు దా
నెలమిని గట్టి యొసంగిన, చెలువున నిలఁబడుచు సారెఁ ♦ జేష్టలు దక్కన్. 240

ఉ. సారెకు నున్నడల్ గదలి ♦ జాఱుదుకూలముఁ జక్క నొత్తుచున్
ధారుణిఁ జీరియాడువస ♦ నంబుచెఱంగును గొంచు మాటుచున్
జారుపయోధరంబులను; ♦ సన్నగిలం ద్రివళుల్ భయంబు లోఁ
గూరఁగఁ గాంచుచున్ మరలి ♦ కోరిక లూరఁగ మాటిమాటికిన్. 241

చ. చికురము లంసభాగమునఁ ♦ జిందులు ద్రొక్కుచు నుండ వీడి సా
రెకుఁ గరపారసం బద్రువ ♦ రేఁగుటఁ బాయఁగఁ జేసి ముద్చుచున్
వికటకటాక్షపంక్తులను ♦ వే ధవళశ్రవణాసితాబ్జమై
ప్రకటవిలక్షహాససుధ ♦ పాంసులు గ్రమ్మఁగ ధూసరంబు నై. 242

చ. వెలుఁగుముఖంబు నై కరస ♦ విస్ఫురితంబును ద్రిప్పి మాటికిన్
జెలఁగుచుఁ జూచుచుండె; నటఁ ♦ జేవురిలెన్ దివసంబు; చల్లనై
జలజమనోహరుండు రవి ♦ సర్వజగత్పరిపాలకుండు లో
పలిజలజానురాగమున ♦ భాసిలె రంజితుఁ డైనచాడ్పునన్. 243

తే. ప్రొద్దు గ్రుంకెను జీఁకటుల్ ♦ పొలయ సాగ
నింక రాఁ డయ్యెఁ బ్రియతముఁ ♦ డేల యనుచుఁ

గినుక గదిరిన కామినీ♦జనులదృష్టి
రాగ మంటెనో యనఁ జదల్ ♦ రక్త మయ్యె. 244

ఆ. రవివియోగమునను ♦ రాజీవచయములు
మీలితంబు లయ్యె ♦ మిగులఁ, గమల
వనము లెల్లఁ బచ్చఁ♦దనము వహించెను,
గుముదవనము లెల్లఁ ♦ గూర్చెఁ దెలివి. 245

సీ. ఎఱ్ఱఁబాఱెను దిక్కు ♦ లెల్లను శర్వరీముఖ మెల్ల నల్లనై ♦ మొలయ సాగెఁ
గాదంబరీచిత్ర♦గాఢానురాగాబ్ధి పొంగి పొర్లెనో యన ♦ భూతకోటి
సంప్లావితం బయ్యె ♦ సాంధ్యరాగంబునఁ దత్కాలసంజాత♦దర్పమునను;
దిగిభకరాకీర్ణ♦దివ్యశీకరబిందుతతి నాఁగ దివి ఋక్ష♦తతులు చెలఁగె
తే. దర్పకాశుగవహ్నివి♦దహ్యమాన, చక్రవాకమనశ్శత♦జాతధూమ
మనఁగఁ దిమిరంబు మానినీ♦జనులకనుల, వారిపూరం బపారమై♦పాఱసాగె.

తే. మరలఁ గల్గు దినశ్రీస♦మాగమం బ
టనుచుఁ బేరాశ నో యన ♦ నధికరక్త
దీధితులతోడ మెల్లనఁ ♦ దిగ్మకరుఁడు
పశ్చిమాంబుధిఁ గ్రుంకెను ♦ బార్థివేంద్ర! 247

తే. అంతఁ గాదంబరీదేవి ♦ యవతరించె
సౌధశిఖరంబునందుండి ♦ క్ష్మాతలేంద్ర
తనయుఁడును దిగ్గెఁ గ్రీడాద్రి♦తటమునుండి
కానఁబడమిని నొండొరుల్ ♦ గనుట మాని. 248

సీ. ప్రణయకుపితలు నా ♦ వాడినమోములఁ దనరుదిఙ్ముఖములు ♦ దాల్పఁ దెల్వి
కైరవిణీతతుల్ ♦ గాళ్లపైఁ బడి తప్పు మన్నింపుమని బతి♦మాలు చుండ
మేల్కాను ననుశంక♦మెలపున వర్జించి నిద్రఁ గూరుసరోజి♦నీచయంబు
లాంఛనచ్ఛలమున ♦ లాలించి తమి రేయి, నీలాంబరముఁ దాల్చి ♦ నెగడుదివిని
తే. జేరి యభిసారికనువలె ♦ శ్రీ చెలంగ
బహుళవల్లభుఁ డాట సౌ♦భాగ్య మెల్లఁ
జల్లు చుదయించె నెఱ్ఱనై ♦ చంద్రుఁ డతివ
తాడనాలక్తకాంకిత♦తనుఁడు వోలె. 249

చ. జగముల నెల్ల నేలుసుమ♦సాయకునాతపవారణంబు శే
మగువవిలాసవజ్రమణి♦మండితకర్ణకలాప మిందుఁ డా

తొంగఁజెలికాఁడు వ్యోమమునఁ ♦ దోఁచెను నెత్తున దవ్వునందుఁ దాఁ;
నగపడె నెల్లనై భువన♦మంతయు దంతమయంబ నన్ గడున్. 250

వ. అంత. 251

సీ. తతతరంగావళీ♦ధౌతసుధార్జునసోపానపాళికా♦సన్నుతంబు
విరహానలజ్వాలా♦విప్లుష్టవాచాలచక్రాంగయుగ్మక♦సంగతంబు
తనుసముత్తుంగోర్మి♦తాలవృంతానిలవీజితంబు మనోజ్ఞ♦వీరుధంబు
సాంద్రచంద్రాతప♦సతతమై కైరవసుమమయమో యన ♦ శోభితంబు
ఆ. సుప్తహంసమిథున♦శోభితంబును నయి, నెగడుభవనకుముది♦నీప్రతీర
భూమిఁ బొల్చునొక్క♦భూరిమౌక్తికశిలా, పట్ట మధివసించెఁ ♦ బార్థసుతుఁడు.

ఉ. నాలుగుమూలలన్ గుముద♦నవ్యదళంబులఁ బత్రికాలతల్
గ్రాల లిఖించి తెల్ల నయి ♦ రాజిలువావిలిపూలదండలన్
వ్రేల నలంకృతంబయి వి♦నిర్మలవీతపటీరవారిసం
క్షాళితమై తనర్చునల♦చాగుశిలాఫలకంబు భూవరా! 253

క. మదిరాతనూజవరవుడు, సుదతులు గనుపింప నందు ♦ క్షోణీశసుతుం
డాదఁ బొదలుచుండ నంతటఁ, బదరుచుఁ గేయూరకుండు ♦ వచ్చె నచటికిన్.

కాదంబరి చంద్రాపీడుని జూడవచ్చుట.

తే. వచ్చి కాదంబరీదేవి ♦ వచ్చె మిమ్ముఁ
గాంచ నని చెప్పె; నంత భూ♦కాంతసుతుఁడు
సంభ్రమసముత్థితుం డయి ♦ చని యెదురుగఁ
గాంచెఁ గాదంబరీదేవిఁ ♦ గాంతు లూర. 255

సీ. పరిజనంబుల నెల్లఁ ♦ బాసి కొందఱు సఖుల్ బలసికొలువఁ దన్నుఁ,♦బరిహరించి
రాజచిహ్నము లెల్ల,♦ రాజత్త్రైకావళీమాత్రభూషణ యయి ♦ మందగతిని
నమలామలపటీర ♦ ములఁది ధవళతనూలతిక యై శశికళా♦లలితమృదుల
కైరవదళములఁ ♦ గర్ణపూరముఁ జేసి కల్పద్రుమదుకూల♦కమును గట్టి
తే. యేకకర్ణావసక్తమై ♦ యొసఁగునంత
పత్రమును దాల్చి మదలేఖ ♦ పట్టఁ గేలు
తత్సమయరమ్యవేషంబుఁ ♦ దాల్చి యెవరొ
యన విధూదయదేవత ♦ యనఁగ వచ్చె. 256

ఉ. వచ్చియుఁ బ్రీతిపేశలత ♦ భాసిలఁ బారిజనోచితావనిన్
మచ్చికఁ బ్రాకృతక్రియ స♦మంచితమై తగఁ గూడుచుండెఁ బెం

పచ్చుపడంగఁ జిత్రరథు♦నాత్మజ; రాసుతుఁడున్ గుమార! యీ
యచ్చపుఁ బ్రస్తరస్థలము♦నందు వసింపు మటంచు నంతయున్. 257
చ. అల మదలేఖ కస్తితను ♦ నాదట మాటికిఁ జేసినన్ ధరా
తలముననే వసించె; నట ♦ ధారుణినాథసుతుండు సర్వెలున్
జెలఁగుచుఁ గూరుచుండఁగ వ♦చింపఁ దొడంగె నిసుంత సేపు తాఁ
బలుకక యూరకుండి యటు♦పద్మదళాయతనేత్రతోడుతన్. 258

—చంద్రాపీడుఁడు కాదంబరితో సంభాషించుట.—

ఉ. దేవి! కటాక్షపాతమునఁ ♦ దియ్యము నందెడుదాసులందు సం
భావిత మౌనె పల్గదల ♦ భాషణ మాదిగ సుప్రసాదమున్?
బావనమై చెలంగునిటు♦వంటి యనుగ్రహ మేల చెప్పఁగా?
భావన చేసిన న్మిగులఁ ♦ బాటిల దిట్టియనుగ్రహార్హ మా. 259
చ. గుణలవ మొండు నాయెడలఁ; గోమలి! నీసుజనత్వ ముద్దిరా
ఘనసరళత్వ మారయుటు ♦ గల్గెను నీ కివి; గాన మంతయున్
జనఁగ వినూత్నసేవకజ♦నంబును నీగతి నాదరించెదే;
యనుకొనె నూడిగంబులను ♦ హార్యనిదక్షిణుఁ గాఁగ దేవి! నన్. 260
చ. కలుగును దేవి! యేనిపయి ♦ గాటపునీదు నియంత్రణంబు వాఁ
డిలను గృతార్థుఁ డౌను గద; ♦ యేటికి నింత సమాదరంబు నా
దలను భవదీయ శాసనము ♦ దాల్చి యొనర్పఁగఁ జాలుభృత్యుపైఁ
గలిగెడి సిగ్గు నాకు నిను ♦ గాంచిన యప్పటినుండి యగ్గమై. 261
చ. తలఁపఁ బరోపకారపర♦తంత్రము దేహము; జీవితంబునున్
జులకన గడ్డిపోఁచకును; ♦ జూడఁగ న న్నరుదెంచి నట్టినీ
కులుపఁగ దేని నిత్తు! నిఁక ♦ నుగ్మలి! యీకృపనుగ్రహార్హ మా
యులుప ధరిత్రి లేదు గద ♦ యూరకకంటి ప్రయాస మీయెడన్. 262
మ. కల దీజీవిత మేమునుం గలమ యీ♦గాత్రమ్మునుం గల్గెడిన్
గల వీయింద్రియముల్ ధరాధిపసుతా! ♦ గైకొమ్ము శ్రేష్ఠంబుగాఁ
దలఁతో దేనిని వీనిలోపల మదిన్ ♦ దానిన్; విచారింపఁగా
నల దంచున్ వచియింపుచుండఁగను ద♦ద్వాక్యంబు వారించుచున్. 263
తే. పలికె నిట్లని మదలేఖ ♦ మొలకనవ్వు
పొలయ నతియంత్రణం బిట్లు ♦ భూపతనయ!

యుండదనిమ్ము; విషాదంబు ♦ నొందు సకియ
చిత్రరథసుత యే లిట్లు ♦ చెప్పె దీవు. 264

చ. ఇది సకలంబు చెప్పఁగదె ♦ యీమె గ్రహించెను; మల్లి సందియం
బొదవఁగఁ జేసె దేల యిటు ♦ లుత్తసవర్యనిరర్థకోక్తులన్
వదలుము నొందు భోజనముఁ ♦ బార్థివపుత్త్ర! యటంచుఁ జెప్పె; నా
మదిరతనూజ కొంతవడి ♦ మౌనముఁ దాల్చి ప్రసంగ మేర్పడన్. 265

సీ. రాజశేఖరుఁడు తా♦రాపీడనరవరుం డెట్టివాఁ డాతని♦యింతి యెట్టి
దల విలాసవతియు; ♦ నాతనిసచివుండు శుకనాసుఁ డెట్టిఁడు♦చూడ నెట్టి
దుజ్జయినీపురి ♦ యుందు నెంతటిసవ్వు భారతవర్షంబు ♦ వరఁగ నెట్టి
దల మర్త్యలోకంబు ♦ నగునె మంజులములఁగనఁగమనీయముల్ ♦ గలవె యందు
తే. ననుచు సకలంబు నడుగుచు ♦ నదర నిట్టి
కథలచేఁ జాలసే పుండి ♦ కదలి యతని
యొద్దఁ గేయూరకుఁ బనుండ ♦ నొసఁగి యాజ్ఞ
శయనసౌధాగ్ర మెక్కె నా♦చాన యంత. 266

ఆ. అచటసితదుకూల ♦ మమరవితాన మై, యలరుశయనతలము ♦ నధివసించె
నాశిలాతలమ్ము♦నందె చంద్రాపీడ, పార్థివేంద్రసుతుఁడు ♦ పండుకొనియె. 267

మ. అల కేయూరకుఁ డంఘ్రులన్ దొడలపై ♦ నంకించి యొయ్యొయ్య నొ
త్తలిడెన్ జిత్రరథాత్మజాసరసతా♦దాక్షిణ్యగంభీరతా
గళితాహంకృతితాభిరూపతల నా♦గంధర్వలోకోత్తరం
బులహంసాత్మజవత్సలత్వమును భృ♦త్యాళీమహత్త్వమ్మునున్. 268

క. మదలేఖాసౌజన్యము, సదమలకింపురుషవర్ష♦చారుత్వంబున్
మదిఁ దలపోయుచుఁ గడపెను, విదిశాధిప! క్షణమునట్లు♦వే క్షణదను దాన్.

తే. అంతఁ జంద్రుండు చిత్రర♦థాత్మజాత
మరలి వచ్చును గనుఁగొంద ♦ మంచు రేయి
మేలుకొనియుండి శ్రాంతుఁడై ♦ మేదినీశ!
పండుకొనఁ బోయె నా ప్రాలెఁ ♦ బశ్చిమాశ. 270

చ. కలుగును వే వియోగ మని ♦ కందులతాంగులవేఁడియూర్పులన్
మలినము లయ్యె నా నపుడు ♦ మ్లానము లయ్యెను జంద్రికల్ నృపా!
సలిపి నిశన్ విలాసవతి♦సత్సుతదర్శనగాఢకామ నా
సలలితకైరవంబులను; ♦ సారసపంక్తులఁ బండె లక్ష్మి తాన్. 271

చ. వెలవెలఁ బాఱె దీపములు ♦ వేగ విభావరిఁ గామినీజనం
బులశ్రవణోత్పలప్రహార♦ముల్ దగ జ్ఞప్తికి రాఁగఁ గుందె నాఁ;
మలసెఁ బ్రభాతవాయువులు ♦ మారుఁడు బాణము లేసి యేసి తా
నలసి నిగుడ్చునూర్పులను ♦ నంది లతాసుమసౌరభంబులఁ;. 272

చ. అరుణునిదాడి కోడి విబు♦ధాద్రిలతాగృహసీమ డాఁగ నా
నరుగుచు నుండెఁ దారక; ల♦హస్కరుఁ డుద్గతుఁ డయ్యె నంతలో
నరుణిమఁ జక్రవాకహృద♦యస్థితిమిశ్రిత రాగమో యనఁ
బరఁగ ధరించి; రాసుతుఁడు ♦ ప్రస్తరపట్టమునుండి లేచి తాఁ. 273

క. కడిగికొని మోముఁదమ్మిని, వడి సంధ్యావందనంబు ♦ పచరించి కరం
బడరుచుఁ దమ్మలముం గొని, యడిగెను గేయూరకునిని ♦ నగఁ బవగిదిఁ. 274

తే. ఓయి కేయూరకా! దేవి ♦ యుండు నెచట
మేలుకొనియెనో లేదో యిఁ♦ వేళ నరయు
మనుచు నడుగుటయును హాసా ♦ దంచు వాఁడు
నరిగి చనుదెంచి మగుడ హ♦స్తాబ్జములను 275

తే. మొగిచి మందరప్రాసాద♦మునకుఁ గ్రింద
యజిరసౌధవితర్దిక ♦ నధివసించి
యల మహాశ్వేతతో ముచ్చ ♦ టాడుచున్న
దనుచుఁ జెప్పంగ నచటికి ♦ నగుగుదెంచె 276

—ఆఆ చంద్రాపీడుఁడు కాదంబరినిఁ జూడఁబోవుట. ఆఆ—

వ అందు. 277

సీ. పరిపక్వవరతాళ♦ఫలవల్కలోహితపల్లవాంశుకములఁ ♦ బరఁగఁ దొడిగి
రక్తపటవ్రత♦రాజితలై మించి సితపటమ్ములఁ జన్ను♦లతుకఁ గట్టి
వర్ణిచిహ్నము లైన♦వల్కలాజినజటాదండమౌంజీబంధ♦ధారు లగుచు
మహనీయప్రత్యక్ష♦మంత్రదేవత లన శ్వేతాంబరోజ్జ్వల♦చిహ్నములను

తే. నలరుచుండు తాపసులును; ♦ నలికభాగ
ములను వెలిబూది నొప్పు రే♦ఖలను దాల్చి
యక్షమాలికఁ ద్రిప్పుచు ♦ హస్తములను
ధాతురాగారుణాంశుక♦ధరణు లగుచు. 278

ఆ. పశుపతివ్రతంబు ♦ పట్టినభిక్షుకీ, గణము లొలిసి కొలిచి ♦ స్కంధగిరిశ
శక్రజినవిరంచి♦శాంకర స్తవములఁ, బాడుచుండ నొక్క♦భద్రపీఠి. 279

ఆ. కనఁగ వచ్చినట్టి ♦ గంధర్వనరపతి, బంధువృద్ధజనుల ♦ భాషణముల
నెదురుచనుట లేచి ♦ యెలమి నాసనస్నానములఁ బెట్టుటలను ♦ నతులతతుల.

తే. గారవించుచుఁ గూర్చున్న ♦ కరుణమతిని
నల మహాశ్వేత; నామెకు ♦ నపలఁ గొంత
దూరమునఁ గొల్చి నారద ♦ దుహిత మధుర
వంశములచేత, గిన్నరుల్ ♦ భాసురముగ. 281

తే. తానములఁ బాడఁగను భార ♦ తంబు చదువ
వినుచు నవధానమున ముందు ♦ నునిచినట్టి
మణిముకురమందుఁ దాంబూల ♦ మధురరాగ
కృష్ణికాంధకారితమధ్య ♦ కీలితంబు. 282

తే. రదనచంద్రాతపద్యుతి ♦ రాజితంబు, గతమధూచ్ఛిష్టపట్టంబు ♦ గతిని శ్వేత
రక్తమగునోష్ఠబింబంబు ♦ రమణఁగనుచు, నగముచెదిరినతిలకంబు ♦ సరిపఱచుచు.

తే. కర్ణపూరశిరీషంబుఁ ♦ గాంచి దానిఁ, బాఁచితీఁగెలగుం పని ♦ పైకి దృష్టిఁ
బఱపి చుట్టును దిరిగెడు ♦ భవనహంస, గమనహేలను వలగొన ♦ గ్లావిధంబు.

తే. తనరఁ గొలువున్న గంధర్వ ♦ మనుజనాథ
తనయఁ గాదంబరినిఁ గని ♦ దగ్గఱిల్లి
కృతనమస్కారుఁ డై యుండె ♦ వితతమైన
యాసనంబునఁ గూర్చుండి ♦ హర్షమునను. 285

తే అల మహాశ్వేత ముఖమును ♦ నట్టె గాంచి
కదలఁగఁ గపోలమధ్యంబు ♦ గడలుకొనఁగ
మందహాసంబు నొనరించె ♦ మనుజనాథ
తనయుఁ డంత మహాశ్వేత ♦ దాని నెఱిఁగి. 286

తే. చిత్రరథసుతతో నిట్లు ♦ చెప్పె నితఁడు
నీదుగుణములఁ గరఁగెను ♦ నీరజారి
భానువులఁ జంద్రకాంతంబు ♦ పగిది; సకియ!
పలుకఁ జాలక యున్నాఁడు ♦ పడఁతి! కనుము. 287

తే. ఇతని వృత్తాంతమేమియు ♦ నెఱుకపడక
రాజచక్రంబు కుందుచు ♦ రాజవదన!
వెనుక నున్నది యూరికిఁ ♦ జనఁగఁ దలఁచు
నొసఁగు మానతి ప్రేముడి ♦ యొసక మెసఁగ. 288

తే. దూరమున నున్న మీ ప్రేమ ♦ తోయజాత
తోయజాతాప్తులకుఁ బోలెఁ ♦ దొగలఱేని
తొగలకును బోలె సతతంబు ♦ తొలఁగ కెపుడు
ప్రళయమందును వర్ధిల్లి ♦ ప్రబలుఁ గాత. 289

చ. అనుచు వచింపఁ జిత్రరథు♦నాత్మజ నెచ్చెలి! యింత యేల యీ
జనము సపారివారముగ ♦ క్ష్మాపతిసూను నచ్చిన మీయెడన్
దనదుమనంబుభంగిని గొ♦నందగు నడ్డము గల్గ దస్మరో!
యని పరివారముం బిలిచి ♦ యాజ్ఞ నొసంగెను; నీకుసుందరకున్. 290

-:o:- చంద్రాపీడుఁడు మరల స్వదేశమునకుఁ బ్రయాణమగుట -:o:-

చ. కొనిచని యాత్మదేశమును ♦ గూర్పుఁ డటంచును; నంత లేచి యా
తనయుఁడు హంసపుత్రికకుఁ ♦ దద్దయు భక్తిని మ్రొక్కి దొల్త; నా
వెనుక నెఱింగి చిత్రరథు♦ప్రేముడికూఁతునకుం బ్రియంబునన్
గనుఁగొన నామె చిత్తమున ♦ గాఢపుఁగూర్మి వహించి యిట్లనెన్. 291

చ. పలుకుదు నేమి దేవి! బహు♦భాషుల నెవ్వరు నమ్మ రిద్ధరన్
దలఁపున నిల్ప వేఁడెదను ♦ దత్సఖివారముఁ గూడి యాడుచోన్
జలజదళాయతాక్షి! యని ♦ చయ్యనఁ దర్లెను బాసి యచ్చటన్
జెలఁగుచుఁ గన్యకాజన మ♦శేషము తత్సుగుణావకృష్టమై. 292

చ. పరవశమైనయట్లతని♦పజ్జ హయాహారముదాఁక వచ్చి మం
థరగతి నేగఁగా మరలి; ♦ తన్మదిరాసుతపల్లకీవహం
దరముగఁ దెచ్చినట్టి యొక♦యశ్వము నెక్కి ప్రయాణ మయ్యె నా
నరపతిసూతి తత్పరిజ♦నంబులు వెంబడిఁ గొల్చి రాఁ దమిన్. 293

క. చనుదెంచునతని కవలం,బన మాగంధర్వరాజ♦భామిని వెలి లో
నన కా దఖిలాశాలం,బన మయి కనఁబడఁగ సాగఁ ♦ బరఁగుచు నెచటన్.

చ. సయిఁపఁగరానితద్విరహ♦సంతపనంబున వెన్క లగ్న నా;
రయమునఁ ద్రోవకడ్డ మగు♦రాణను ముందు; వియోగవేదనన్
బయిపయి మీరునుత్కలిక ♦ పై కెగవైచినభంగిఁ బైనఁ; ద
న్మయదృఢచిత్తుఁ డాట నల ♦ మానిని గన్పడె వాని కెల్లచోన్. 295

వ. అట్లాలిన్ మహాశ్వేతాశ్రమంబుఁ జొచ్చి యింద్రాయుధఖురపుటంబులజాడం
జనుదెంచి యచ్ఛోదసరస్తీరంబునఁ గూర్చుండి యున్నతనస్కంధావారంబుం

గాంచి ప్రహృష్టమానసుం డయి తద్గంధర్వకుమారవర్గంబు నెల్ల సెలవొసంగి యనిపి స్కంధావారజనంబులు సానందులును సకుతూహలులును సవిస్మయులు నై మ్రొక్కుచుండ స్వభవనంబుం జొచ్చి సమ్మానితాశేషలోకుం డై యాచంద్రాపీడుండు. 296

ఆ. పరమమిత్రుఁ డగుచుఁ ♦ బరఁగు వైశంపాయ
నుండు పత్రలేఖ ♦ మెండుకొసఁడు
తమిని నడుగ హంస♦తనయ యీదృశ యంచు
మదిరతనయ యిట్టి♦మగువ యనుచు. 297

తే. అల్ల కేయూరకుం డిట్టిఁ ♦ డంచు మఱియు
నల్ల మదలేఖ యిట్టిది ♦ యల తమాలి
కయును నీదృశ యం చిట్టి♦కథలఁ జెవుచుఁ
గడపె నాదిన మెల్ల నా♦త్మోపనుతుఁడు. 298

చంద్రాపీడునియొద్దకుఁ గేయూరకుండు వచ్చుట.

ఉ. ఆమరునాఁడు సూర్యుఁ డుద♦యాద్రిపయిం బొడసూప లేచి తా
నామదిరాసుతం దలఁచు ♦ చాంతరసీమను గొల్వుకూటమం
దామనుజేశనందనుఁడు ♦ హర్షమునన్ వసియించి యుండఁగా
నామె విపంచికావహకుఁ ♦ డచ్చటికిన్ జనుదెంచె ద్వాఃస్థతోన్. 299

క. చనుదెంచి నమితశిరుఁ డై, వినయంబున మ్రొక్కనతని ♦ వే రారార
మ్మని తోల్తఁ గటాక్షవిలో,కనముల నట నెదనునంతఁ ♦ గడుఁ బుల్కలతోన్.

క. తరువాత బాహువులతోఁ, బరువిడి యాలింగనంబుఁ ♦ బచరించి గడున్
ద్వరపెట్టఁగ వేడ్క సమా,దరమునఁ గూర్చుండఁ జేసి ♦ తనపార్శ్వమునన్.

తే. చెలిమి యెల్లను ద్రవమయి ♦ యొలుకు ననఁగ
హసితపీయూషధవళీకృ♦తాక్షరముల
మధురవాక్కుల నిట్లని ♦ మనుజనాథ
సుతుఁడు కేయూరకుని మదిఁ ♦ జొక్క నడిగె. 302

చంద్రాపీడుఁడు కేయూరకునితో సంభాషించుట.

క. మదిరాసుత కాదంబరి, పొదలునె సౌఖ్యమునఁ; జెలులు ♦ పొదలుదురె తమిన్
బొదలుదురె పరిజనంబులు, ముదమున; హంసాత్మజాత ♦ ముదితయె యెలమిన్.

క. అన వాఁడు ప్రీతిపెంపున, జనితం బగు రాజసూను ♦ సత్కృతమున మ

జ్జనమును ననులేపంబును, గనినట్లు పథశ్రమంబు ♦ గత మగుడుఁ దడున్. 304

క. నతఁడయి వినయం బొప్పఁగఁ, గుతుకంబున ననియె నిట్లు ♦ క్షోణీశసుతా!
తతకుశల యిపుడు మదిరా, సుత నీవి ట్లడుగుచుంటఁ ♦ జొక్కపుఁ జేర్మిన్. 305

చ. అని బిససూత్రబద్ధముఖ ♦ మార్ద్రపటాంతరితంబు నార్ద్రచం
దనఘనపంకసంఘటిత♦నవ్యమృణాళకకంకణాంకితం
బును నగుకంజినీదళస♦ముద్గకమున్ వడిఁ దీసి యుంచుఁ బా
పెను మదిరాతనూజ కడుఁ♦బ్రీతిని నంపినప్రేమగుప్తులన్. 306

చ. మరకతపీతసద్రుచిర♦మంజరులై వ్యతనీతచర్మతన్
సురుచిపయస్సులై వెలుఁగు ♦ శోభితపూగఫలంబులన్; మనో
హరశుకిగండపాండురము♦లై తగు లేఁదెలియాకులన్; మహే
శ్వరశశిఖండఖండఘన♦సారముఁ గస్తురితోడి గంధమున్. 307

ఆ. కానుపించి యతఁడు ♦ కడుభక్తి నిట్లని
చెప్పఁ దొణఁగె ముదము ♦ చిప్పిలంగ
రాజపుత్ర! చిత్ర♦రథసుత కేల్దోయిఁ
గీలుకొలిపి మౌళి ♦ లీలఁ దనర. 308

తే మృదులకరశాఖికారంధ్ర♦విదలరక్త
కిరణజాలము లెల్లెడఁ ♦ బరఁగ నిన్ను
గొలుచు చున్నది సతతంబు ♦ కూర్మి యెసఁగ
నలమహాశ్వేతయును నిన్ను ♦ నడిగె శుభము. 309

తే. మౌళిమాణిక్యకౌముదీ♦పాళి జాఱీ, యాననం బెల్ల నభిషేక ♦ మాచరింప
వినతిశతముల మదలేఖ ♦ వినుతిసేయు, మకరికాకోటికోణంబు ♦ మహిని వ్రాఁక.

తే. కన్యకాలోక మెల్లను ♦ గాళ్ల కెఱఁగి
పూజ లొనరించుఁ బదరజః♦పూత మగుచుఁ
జెప్పఁగా నేల యందలి ♦ సేవకాళి
గొలుచు సతతంబు భక్తి చి♦గుర్కొనంగ. 311

చ. మనుజవరేణ్య! హంససుత ♦ మాననిప్రీతిని నీకుఁ జెప్పిపం
పినవచనంబులన్ వినుతుఁ ♦ బెంపు దలిర్పఁగ నాలకింపుమా
యని పలుకం దొడంగె నతఁ ♦ డాయమ చెప్పినవాని నెల్ల ని
ట్లని జననాథపుత్రునకు ♦ హర్షసుధానిధి పొంగిపొర్లఁగన్. 312

చంద్రాపీడునకుఁ గేయూరకుండు కాదంబరియవస్థను వర్ణించిచెప్పుట.

ఉ. ఎవ్వరికన్నులం బడవొ ♦ యీవు కృతార్థులు వారు చూడఁగా
నివ్వసుధన్; నరేంద్రసుత! ♦ యే మనుదున్ హిమశీతలంబు లై
యవ్విధి నీసమక్షమున ♦ నబ్జమయంబులు నాఁగఁ దోఁచె నీ
యవ్విమలోరుసద్గుణము ♦ లంబుజనాథమయంబు లిత్తఱిన్. 313

మ. అమృతోత్పత్తిదినంబువోలె మదికిన్ ♦ హర్షప్రదం బై గడున్
విమలం బై విధిలబ్ధమై యొసఁగుచున్ ♦ వెల్గొందుతద్యాత్రఘు
స్రము వాంఛించెన రెట్టులైన మగుడన్ ♦ రా నెల్లరున్, ద్వద్వియో
గమునన్ వృత్తమహోత్సవాలసమునాఁ ♦ గాన్పించు మాప్రోల్ నృపా!. 314

ఉ. త్యాగము చేసితిన్ సకల ♦ మంచు నెఱుంగుదు నన్ను నైననున్
వేగ మకారణాప్తు నిను ♦ వేఁడకయున్నను నాదుమానసం
బాఁగినఁ గోరెడున్ గనఁగ; ♦ నామదిరాసుతయున్ నితాంతము
ద్వేగిని మారకల్పు స్మిత♦విస్ఫురితాననుఁ నిన్ దలంచెడున్. 315

ఉ. కావున నొక్కమూర్తిగల ♦ గౌరవ మారఁగ వచ్చి మమ్ములన్
నీవు గుణోన్నతుండ వని ♦ నమ్మి తలంచెదునట్లుచేయఁగా
భూనరపుత్ర! వేఁడఁగను ♦ బోలదె మాకు నుదారమానవో
ద్భావనచేయ దెవ్వరి క♦పారబహూకృతిఁ జెప్ప నేటికిన్. 316

తే. చను నసహ్యంబు మాదృశ♦జనులు చనవు, నలజడిని దీని సైఁపంగ ♦ నవనినాథ
తనయ! నీదగునుజనత ♦ తగక యున్నఁ, జెప్పపంపఁ బ్రగల్భత♦చేయు మాకు.

తే. పంపితిని దీని మీరి టఁ ♦ బాన్పునందు
మఱచి పోయిన శేషాఖ్య♦మంజుహార
మనుచుఁ గేయూరకుం డెల్ల ♦ మనవి చేసి
బయిరవాసంబుకొంగున ♦ బద్ధ మయ్యె. 318

తే. సూక్ష్మసూత్రాంతర స్ఫురత్♦సుషమ సమితిఁ
దెల్లముగఁ దోఁచు దానిని ♦ దీసి యొసఁగెఁ
జానురగ్రాహిణీహస్త♦జలజమునకు
నంత నారాజపుత్రుఁ డందు ♦ హర్ష మొప్ప. 319

చ. పరిజను నన్ను నీగతిని ♦ భావన సేసి మహాప్రసాదమున్
బరఁగఁగఁ జేసెఁ జిత్రరథు♦పట్టి, యి దంతయు హంసపుత్రికా
చరణసమార్చనాఫలము ♦ సత్య మటంచును దాని నంతయున్
శిరమునఁ దాల్చి తానె గొనెఁ ♦ జింద ముదశ్రులు నిర్ఝరంబులై. 320

మ. అల కాదంబరిగండపాళికగతం♦బై నట్టి లావణ్యమో
జలతిం గన్నతదీయహాసరుచియో ♦ చర్చింప నిష్యందితో
జ్జ్వలతచ్చారుగుణౌఘమో స్రవమయ♦స్వాంతంబొ నాహ్లాది యై
లలితస్పర్శము సౌరభాంచితము నై ♦ లాలించు తద్గంధముల్. 321

తే. అలఁదిగొని ప్రీతి నాహార ♦ మఱుతఁ బాల్చి
తస్తులంబునుఁ గైకొని ♦ దడసి క్షణము
లేచి నిలఁబడి డాకేల ♦ లీల నూఁది
యల్ల కేయూరకుని యంస♦మందు నగుచు. 322

తే. అర్హభంగిని సమ్మాన ♦ మాచరించి
ముదితచిత్తులఁ గావించి ♦ మొనసి యనిపి
ముఖ్యనృపలోకముల నెల్ల; ♦ భూపసుతుఁడు
గంధమాదనహస్తిని ♦ గనఁగఁ జనియె. 323

చ. క్షణ మటనుండి దాని కిడి ♦ చారునఖద్యుతిజాలసాంద్రముల్
ఘనసమృణాల మో యనఁగఁ ♦ గ్రాలెడుగడ్డికడిల్ స్వయంబుగాఁ;
జనియెను వల్లభాశ్వముల ♦ సాహిణముం గన; నంత నేగుచుల్
గనెఁ బరివాగముల్ వదన♦కంజము నడ్డము ద్రిప్పి ప్రక్కలల్. 324

ఉ. ఆతనిమానసం బెఱిఁగి♦నట్టివినీతులు ద్వారపాలకుల్
ఆతతపారివారమును ♦ నంతయు నాఁగుచు నెళ్ల నంపఁగా
భూతలనాథపుత్త్రుఁ డటుఁ ♦ బోయెఁ గెయూరకుతోడ నొక్కఁడే
జాతభయంబుచే నొదిగి ♦ సంభ్రమియింపుచు మందురాధిపుల్. 325

తే. ప్రణతు లొనరించి చనుచుండ ♦ వినయమునను
జక్క నొనరించి యొకప్రక్క ♦ జాతి నుంత
యలరునింద్రాయుధాశ్వపు♦ స్థావగుంర
నాంశుకమ్మును నానర♦నాథసుతుఁడు. 326

వ. మఱియు 327

తే. కనులకడ్డము పడు దాని♦కపిల కేస
రముల నెగఁ ద్రోసి; ఖురభూమి ♦ రమ్యముగను
జరణముల నుంచి మెల్లన ♦ సాహిణంబు
దారువున, దేహభారంబు దద్ద ♦ నిలిపి. 328

తే. మదిని హర్షంబు క్రేళ్లుబ్బ ♦ మమత దోఁచ
ననియె నిట్లని కేయూర♦కా! వచింపు

మేను వచ్చినపదపడి • యేమి జరిగె
నచట గంధర్వనృపతిగృ•హంబునందుఁ
బుచ్చె నుబుసును గంధర్వ•పుత్త్రి యెట్లు. 329
తే. ఏమి చెప్పెను మదలేఖ• యేమి చేసె, నల మహాశ్వేత పరివార•మాడు కొనియె
నేమి సల్లాపములు; చేసి • తేమి నీవు, గలవె? యస్మత్కథాప్రసం•గంబులచట.
తే అనినఁ గేయూరకుం డిట్టు•లనియె దేవ!, వినుమ చెప్పెద సర్వంబు•వీను లలరఁ
దరలి గా నీవు కన్యకాం•తఃపురంబు, సర్వమును లేచె నీవేగు•సరణిఁ గనఁగ.

తే. హృదయములు వేయి నీవెంటఁ • గదలె నపుడు
మ్రోఁగుపటహధ్వను లనంగఁ • బువ్వఁబోండ్ల
కాలియందెలరవములు • ఘల్లు మనుచు
నొక్కపెట్టున మ్రోఁగెను • నుడుగ కట్టె. 332
చ తురగగజప్రసారమున • ధూసరితం బగునీదుత్రోవఁ దా
నరయుఁగ నెక్కెఁ జిత్రరథు•నాత్మజ సౌధతలంబుఁ గొల్వఁగాఁ
బరిజన మెల్లఁ దన్ను; నర•పాలకుమార! మఱుంగుదాఁక నిన్
గరమనురక్తిఁ గాంచె సఖి•స్కంధమునన్ ముఖ ముంచి యొంతయున్. 333
ఉ. ముంచుచు నా దిగంతమును • భూరిపయోబ్ధి వళద్దృష్టులన్
మించుసితాతపత్రమిమ • నీరజవైరి దినేంద్రదృష్టులన్
వంచుచు నుండ నచ్చటనె • వారిజలోచన చాలసేపు నిన్
గాంచుచు నుండె నీ పటఁ గ•నంబడకుండిన విన్ననౌమదిన్. 334
క దిగి యాస్థానాగ్రంబును, వగఁ గూరుచు నెట్లొ యొక్క • పగను క్షణం బా
మగువ వసియించి యాస్థానగతం బగుమండపమున • నట లేచి నడిన్. 335
చ స్ఖలనభయంబుచే ననఁగ • షట్పదముల్ గలనిస్వనంబులన్
దెలుప సుమోపహారముల; • దివ్యనఖాంశుల వారిధారలన్
తలఁపునఁ గ్రేంకృతుల్ సలుపు•నాగభుగావళిభీతిఁ ద్రస్తయై
గళదురుకంకణంబులను • గంతనిరోధము చేయునో యనన్. 336
337
వ. మఱియు
చ. ప్రసవసితంబు లైనగృహ•వల్లులఁ బల్లవకోరకంబులన్
బొసఁగఁ గరంబునన్ మదిని • భూవరపుత్త్రిక! నీగుణంబులన్
వెసఁ గడునూఁతఁ గాఁ గొనుచు • నీవు వసించిన కేళికాద్రి కా
బిసరుహనేత్ర వచ్చెఁ దమి•పెల్లున నెందును బ్రొద్దు పోవమిన్. 338

వ. వచ్చి.

సీ. గంధోదసౌరభా•గతలీనబంభరజటిల మీశిల యిందు ♦ స్నానమాడె 339
సుమధూళిసికతిల•విమల మీగిరినదీతట మిందు నిటలాక్షుఁ ♦ దమిని గొలిచె
ధిక్కృతశశధర•దీధితి యీస్ఫటికోపలస్థల మిందు ♦ నోరి మందె
సంక్రాంతచందన•సలిల మీమహార్తికప్రస్తరస్థల మిందుఁ ♦ బవ్వళించె
తే. మరకతగ్రావమకరికా•మంజులోత్ప్ర
సిచ్యమానలతాగృహ•సీమఁ బొల్చు
శీకరిశిలాతలంబు వ•సించె నిందు
శితివసుతుఁ డని నీస్థాన•చిహ్నములను
దెలుప సారెకుఁ గాంచు చా•దినముఁ గడపె. 340

ఉ. అంత దినాంత మయ్యె మను♦జాధిపపుత్రక! హంసపుత్రి కా
త్యంతమహాప్రయత్నమున ♦ నభ్యవహార మొనర్చి నిష్ట మొ
క్కింతయు లేక యుండినను ♦ నెట్టెటొ నాస్ఫటికంపురత్నవే
శ్మాంతమునందె; గ్రుంకె రవి ♦ యందెను నభ్యుదయంబు చంద్రుఁడున్. 341

చ. అచటనె యుండి కొంతతడ ♦ వబ్జశిలామయి నాఁగ వెన్నలన్
విచికిలగంధి యార్ద్రమయి ♦ వే తను వొప్పఁగఁ; జొచ్చుఁ జంద్రుఁ డన్
ప్రచురభయంబుచే ననఁ గ•రంబులఁ జెక్కిళులందుఁ జేర్చి యుం
చుచు మది నేమిరో కనులఁ ♦ జూడక దేనిని మూసి యిచ్చయై. 342

చ. ఒకక్షణ ముండి లేచి యట ♦ నుగ్మలి గోళ్లను బద్ధచంద్రబిం
బకములబర్వుచే జడిమ ♦ వంబెనొ నా సవిలాసమంథర
ప్రకటగతిన్ బదంబుల స♦బాధముగాఁ బయి కెత్తి యానుచున్
వికసితపద్మనేత్ర చన ప్రేఁగునఁ ♦ దాఁ దనపాన్పుటింటికిన్. 343

చ. చని పడవైచి దేహమును ♦ శయ్యపయిం దలయేరుచేఁ గడున్
దనుకుచు దాహరూప మగు♦దారుణ మైనజ్వరంబుచే నగన్
గనుచుఁ దదాది యేదొ యొక♦గాఢమనోవ్యథ మూయకే కనుల్
దనరుచుఁ జక్రదీపకుము♦దంబులతోడను బుచ్చె నానిశన్. 344

తే. ప్రత్యుషస్సునఁ బిలిచి యా♦భామ నన్నుఁ
బంపె నీవార్తల నెఱుంగ♦భావమునను
బలికి సోత్ప్రాసముగ నిట ♦ పార్థివేంద్ర
తనయ! యెఱుఁగుదు వెల్లను; ♦ వనఁగ నేల. 345

చంద్రాపీడుఁడు మరలఁ గాదంబరిని జూడఁబోవుట.

క. అనుటయుఁ జంద్రాపీడుఁడు, విని తద్వచనంబు నరుగు♦వేడుక మదిలోఁ
బెనఁగొన గుఱ్ఱము గుఱ్ఱం, బనుచును నిలువెడలె; నంత ♦ హయపరిజనముల్.
క. కొని వచ్చిరి యింద్రా యుధ,మును బల్లముఁ బెట్టి వేగ♦మున నెక్కి కుభృ
త్తనయుఁడు మదలేఖను వె,న్కను నధిరోహితను జేసి ♦ కడు రభసమునన్.
క. మొనగానిని వైశంపా,యను నొనరిచి సేన కెల్ల ♦ నన్యతురంగం
బును గేయూరకుఁ డధిరో,హణమును గావించి వెంట ♦ నరుదేరంగాన్. 348
క. పరిజనము నెల్ల మరలిచి, చనియెను వడి హేమకూట♦శైలంబునకున్
జని కాదంబరిభవనాం, గణముసమీపమున దిగ్గె ♦ గంధర్వంబున్. 349
క. దిగి ద్వారపాలుచేతికిఁ, దగఁ దురగము నిచ్చి మదిర♦తనయను గనఁగా
నగిచెదుచిత్తముగల యా,యగణితమతి పత్త్రలేఖ ♦ యరుదేర బడిన్. 350
క. చొచ్చి మదిరాతనూభవ, యెచ్చట నున్నది యటంచు ♦ నెదురుగఁ దనకున్
వచ్చెడుహెగ్గడి నడిగెను, హెచ్చినతమకంబుతోడ ♦ నింపు దలిర్పన్. 351
తే. మ్రొక్కి యాతండు వినయంబు ♦ నెక్కొనంగ
మదశిఖావలకేకికా♦మహీధరంబు
క్రింద జలజాతవనవాపి♦క్రేవ నున్న
హిమగృహంబున నున్నది ♦ యినవరేణ్య!. 352
తే. అనుచుఁ దెలుపంగఁ బ్రమదావ♦నాంతరమునఁ
జనియె నొక్కింత దూరంబు ♦ సరణిఁ దెలుప
ముందుఁ గేయూరకుఁడు చన ♦ భూపసుతుఁడు
మదిని హర్షంబు పొంగార ♦ మనుజనాథ!. 353
తే. బాలతృణములఁ గావించి ♦ పంకజాప్తు
కిరణముల నెల్ల; దినమును ♦ హరితముగను
జేయుదీప్తుల మరకత♦శ్రీ వహించు
కదళికారామమును దాని♦గర్భమునను. 354
తే. తామరాకులపై కప్పు ♦ తనర నెపుడు
నలరుహిమగేహమును గాంచె ♦ నధిపసుతుఁడు
గాంచె నటనుండి వచ్చు నా♦కమలగంధి
పరిజనంబుల శిశిరస♦పర్యవతుల. 355
సీ. అర్ద్రవాసఃకైత♦వాచ్ఛోదజలముల సంవృతోజ్జ్వలదేహ♦చారులతలు

నాభరణంబుల♦యట్లు భుజాధృతబిసవలయవళితు♦విసరితాంగు
లాపాండురైకక♦ర్ణార్తకైతకదళతాటంకహసితో రు♦దంతపత్త్ర
లాలిఖితపటీర♦జాలలలాటికాభాసురాననపద్మ♦భాసమాన
తే. లగుచుఁ బగలును స్పృశియింప ♦ నాశఁజేసి
బింబితములై నళశధర♦బింబము లన
నొప్పుచందనబిందుల ♦ నుద్వహించు
గండఫలకంబులను జారు♦గాత్రు లగుచు. 356
వ. మఱియు. 357
చ. సకలశిరీషపుష్పముల ♦ చారిమ మంతయుఁ గొల్లగొన్నయా
ప్రకటితశైవల స్తబక♦పాళికలన్ గృతకర్ణపూరలై
వకుళసుమావళీవలయ♦వాసితకంధరసాప్లుతంబులన్
లికుచకుచంబులన్ జలజ♦నీదళముల్ ఘటియించి కప్పుగన్. 358
చ. అవిరళగంధసారరుచి♦రాప్రవిలేపనపాండురంబులన్
అవిరతతాపకోపమృది♦తాబ్జకరంబుల నాఁ గరంబులన్
ధవళమృణాళదండములఁ ♦ దామరతూఁడులచామరంబులన్
దవిలిచి; పుష్పమంజరులఁ ♦ దామరసంబులఁ గైరవంబులన్. 359
ఉ. తామరసచ్ఛదంబులను ♦ దాలిచి యుద్గతనాళకంబులన్
గోముగ ఛత్త్రముల్గ రవి♦గోపుల నాఁగుచు; వారిదేవతా
స్తోమము నాఁగనున్ వరుణ♦సోమసహోదరిగుంపు నా శర
త్సాముదయంబు నాఁ దటిని♦సంఘము నాఁగను బొల్చుచున్ గడున్. 360
తే. అరుగు దెంచెదుతన్మది♦రాత్మజాత, పరిజనంబు తదీయాంగ♦ప్రాణమయము
దేహపరిచారకము మ్రొక్కి♦ తెరు వొసంగఁ, బాదనఖపాతభీతినాఁ♦బఱచి వేగ.

కాదంబరీతాపనివృత్త్యర్థము శిశిరోపచారకల్పనాప్రకారము.

సీ. చందనకర్దమ♦సత్కృతవేదులు ఘుంటికాయితసిత♦కమలతతులు
వికసితసిందుక♦విస్ఫురత్సుమగుచ్ఛచామరంబులు మణి♦చారిమములు
లంబమానస్థూల♦లలితసద్వల్లికాముకుళహారావళీ♦భూషితములు
నాబంధితలవంగ♦హారిపల్లవగంధసారమాలాజాల♦ భారకములు
తే. డోలికాయితకైరవ♦మాలికోరు, వైజయంతులు బిసవేత్ర♦పాణిరుచిర
కుసుమభూషణదర్శకా♦గుప్తములును, నగుకదళితోరణంబుల♦యుడుగుత్రోవ

చ. చని కలయంగ నంతటను ♦ జాఁపి కనుంగవఁ గాంచె నొక్కతా
వున నిరుతట్లఁ బాఁతినప్ర ♦ భూతతమాలకిసాలబద్ధకా
ననఘనపంక్తులన్ గుముద ♦ నవ్యరజఃపులినాళులన్ బటీ
రనిరతగంధసారజల ♦ రాజితగేహనదీనదంబులన్. 363

చ. నిచుళగుళుచ్ఛసంఘటిత ♦ నిస్తులశోణితచామరవ్రజ
ప్రచురజలాభిషిక్తమృదు ♦ రమ్యవితానతలంబులన్ లస
ద్రుచిరములైనచెందిరపుఁ ♦ దోరపుఁగుట్టిమసీమలందు స
న్నిచితములైనశోణతర ♦ నీరజశయ్యల నొక్కపట్టునన్. 364

ఉ. ఏలకినీటఁ జల్లఁబడు ♦ చెప్పుడు నంటి కనుంగొనంగఁగాఁ
జాలిన గోడలం దనరు ♦ స్ఫాటికగేహము లొక్కచోటునన్
గ్రాలు శిరీషపత్త్రములఁ ♦ గట్టిన శాద్వలభూములన్ మృణా
లాళికవారియంత్రభవ ♦ నాగ్రములం దిడుయంత్రకేకులన్. 365

మ. ఒకచాయన్ సహకారసస్యరసవా ♦ రుత్సిక్తజంబూకిసా
లకసంబాధితమధ్యపర్ణగృహజా ♦ లం బొక్కచోఁ గాంచె వే
రొకచక్కన్ విహరించుకృత్రిమగజ ♦ వ్యూహాకులత్కాంచనా
బ్జకులంబున్ దిలకించె రాజసుతుఁ డా ♦ చక్కన్ మహోద్యద్ద్యుతిన్. 366

సీ. తోరంబు లగుతమ్మి ♦ తూండ్లఁ గాలువఁ జేసి మొగలిరేకులదోనె ♦ లుగ ఘటించి
కలువపంక్తుల నెల్లఁ ♦ గావించి చేఁద్రాళ్లు పత్త్రపుటము చేఁదు ♦ బాన చేసి
స్ఫటికంపుటిటికల ♦ బావుల గట్టించి క్రిందు సుధాపంక ♦ మందఁ జేసి
యనఁటికంబంబుల ♦ నమరించి కంబముల్ వట్టివేరుల నడ్డ ♦ పట్టెఁ జేసి
తే. చందనోదక మెల్లవ్వు ♦ చంద్రకాంత, కుట్టిమంబులఁ బాఱింపఁ ♦ గువలయాక్షు
లచటనొకచోటఁ గ్రంవు ♦ టనఁటిచెట్ల,తోఁటలకు వేసరక మోటఁ ♦ దోలఁ గాంచె.

చ. స్ఫటికబలాకపంక్తికృత ♦ శంబరధారలఁ గల్పితాంబుము
గ్పటలములన్ వినిర్మితది ♦ వస్పతిచాపములన్ మఱొండుచోఁ
బటుమధుపాళికింకిణుల ♦ వాఁగెడుపువ్వుసుదామడోలలన్
జిటిచిటి మంచుఁజిన్కులను ♦ జిల్కెడుయంత్రపలాశపత్త్రులన్. 368

ఉ. చేరువ మొల్చి యింపెసఁగు ♦ శ్వేతయవాంకురశోభితంబులన్
జారునవీనజాతిసుమ ♦ జాలకదంతురితోర్మిపంక్తులన్
మీఱెడుచందనద్రవవి ♦ నిర్మితదీర్ఘికలందు ముంచుచున్
సారెకు శీతలంబులను ♦ సల్పెడుహారము లొక్కచోఁ గనన్. 369

చ. సతతము ముత్తియంపుఁబోడి ♦ సల్పినపాదుల స్థూలవారిబిం
దుతతిని దుర్దినంబు మదిఁ ♦ దోఁపఁగ నించెడుయంత్రవృక్షసం
తతులను నొక్కచోట, నొకఁ♦ తావునఁ జంద్రకిసాలయుద్రవ
ప్రతతినివాసితంబు లయి ♦ భాసిలుతామరతూండ్లపత్త్రముల్. 370

మ. ఉదరాభ్యాగమునై బహిర్గతమునై ♦ యున్నాళియుక్తంబునై
ముదమారం గనుపట్టుచుండునళినీ♦పూతచ్ఛదంబుల్ గడుఁ
బదనంబుల్ గయిసేయఁగాఁ బొలుచు పూ♦ర్ణస్వర్ణకుంభంబులన్
బొదలంగా నొకచోఁ దమాలవనిలో ♦ నూత్నప్రకారంబులన్. 371

తే. కదళికాంతర్గతస్తంభ♦కమ్రదండ
చారువంశానుకృతిసుమ♦స్తబకములను
జేయఁబడుచున్నగొడుగులఁ ♦ జెలఁగు చొక్క
చాయఁ గనుఁగొనె మఱియు నా♦తాపసుతుఁడు. 372

తే. రాతిపలకలయందుంచి ♦ రమ్యసరణిఁ, దామరాకులసురఁటులఁ♦దవిలి యెపుడు
వీవఁబడు నౌషధీరస♦విసరములను, శీతలంబుల నొకచోట♦క్షితిపవర్య!. 373

తే. లలితలవలీఫలద్రవ♦కలితములను, మంజుతృణశూన్యమంజరీ♦రంజితములఁ
గర్ణపూరంబులనునవ్య♦కల్పనములఁ, గాంచె నొకచోటనాక్షితి♦కాంతసుతుఁడు.

వ. ఇట్లు పరిజనంబులచేఁ గృతంబులును క్రియమాణంబులును నగుబహువిధ
శిశిరోపచారోపకరణకల్పనావ్యాపారంబులఁ గనుచుఁ జని చని. 375

హిమగృహవర్ణనము.

సీ. హిమనగరాధిపు♦నెదయొ ప్రచేతసుసలిలకేళీసద్మ♦సౌధ మొక్కొ
సకలచందనవన♦స్వామి పుట్టినచోటొ సకలేందుమణిజని♦స్థల మిదొక్కొ
మాఘమాసక్షపా♦మంజునివాసంబొ వర్షర్తుసంకేత♦వాస మొక్కొ
సర్వాపగాగ్రీష్మ♦సంతాపవారణక్షమమనోహరమహా♦సదన మొక్కొ

తే. సర్వజలధరవైద్యుత♦జ్వలనదహన
తాపమార్పంగఁ జాలిన♦స్థాన మొక్కొ
యన నలరునొక్కహిమగృహా♦భ్యంతరంబుఁ
జొచ్చె నారాజపుత్త్రుండు ♦ క్షోణినాథ!. 376

వ. మఱియు. 377

సీ. అఖిలాంబుధులు బడ♦బానలతాపంబు నపనోదము సేయు♦నాలయంబొ

చంద్రవియోగంబు ♦ నైనసక కుముదినుల్ ప్రొద్దు పుచ్చంగ వచ్చు♦భూతలంబొ
హారహారతాళనతవ్పుఁ ♦ డై నకందగ్పుండు తాప మార్చుకొనెడు♦దీవ్వతలమొ
ప్రియవిరహాగ్నిచేఁ♦బెట్టి చక్రాంగముల్ తాప మార్పఁగ వచ్చు♦ధరణితలమొ
తే. యనఁగ నాహిమగృహ మొప్పు ♦ నవనినాథ
యంబుయంత్రకధారాస♦హస్రములను
దళమఁ బడినట్టిరవికర♦తతులు శీత
మునను భయపడి నా నందుఁ ♦ జనఁగ వెలిచు. 378

వ. మఱియు. 379

ఆ. కుసుమసౌరభంబుఁ ♦ గుత్తుకబంటిగా, నాని యాము నంది ♦ యఱచు తేంట్లు
దంతమయవిపంచి♦వింత నాగృహమును, శబ్దితంబు చేయుఁ ♦ జారుఫణితి. 380

తే. సతతమధుకరసంచయ♦జటలుగల్గు, పువ్వుఁదీవెల నల్లని♦పుట్టమునను
గప్పికొన్నవిధంబునఁ ♦ గ్రాలుచుండు,నల్ల హిమగృహ మే మందు♦నవనినాథ!.

తే. చొచ్చి యాహిమగృహ మోలిఁ ♦ జూచు చతఁడు
వెలిని లోపల మిక్కలి ♦ పిండహార్య
మో యనంగను నొప్పగు ♦ చున్నశిశిర
శీతలస్పర్శమున లిప్త♦చిత్తుఁ డగుచు. 382

సీ. తనమానసంబును ♦ దామరసారాతిమయమంచుఁ, గైరవ♦మయము లంచు
నఖిలేంద్రియంబుల;♦నంగంబులెల్లనుజ్యోత్స్నామయములంచుఁ;♦జొక్కు బుద్ధి
బిసమయం బని; విభా♦వసుగభస్తులనెల్ల హారమయము లంచు;♦నావనమును
జందనమయ మని; ♦ శ్వాసనునిఁగర్పూరమయుఁ డని; జలమయ ♦ మనుచు వేళఁ
తే. ద్రిభువనంబుల నీహార♦విభవమయము
లనుచుఁ దలపోయ సాగెను ♦ మనుజనాథ
తనయుఁ; డేవంవిధ మ్మగు ♦ తనగుచున్న
యల హిమగృహంబునం దొక్క ♦యమలసీమ. 383

అనంగసంతప్తయగు కాదంబరిని వర్ణించుట.

చ. సకియలు చుట్టునుం గొలిచి ♦ సల్పఁగ సేవలు సర్వనిమ్నగా
ప్రకరపరీత మైనహిమ♦వద్గిరిగహ్వరమధ్యదేవదీ
ర్ఘికయొ యనంగఁ; జంద్రరస♦కీలితనిర్ఝర మొప్పఁ జుట్టు కు
ల్యకరణిఁ; దూండ్లకంబముల♦యచ్చపుమంటపికాతలంబునన్. 384

చ. కుసుమశయంబునన్ మరుఁడు ♦ కుందఁగఁ జేయఁగ శృంఖలంబులన్
గసుగబిగించెనో యనఁగఁ♦గాంచికనూపురహారకంకణా
ద్యసమవిభూషణంబులను♦నబ్జముఖంబులఁ దాల్చి; చందురుం
డెసఁగెడిప్రీతిఁ దాఁకె నన♦నింపున గంధము మోమునం దగన్. 385

చ. ఘనమగుబాష్పపూరములు ♦ గ్రమ్మిననేత్రయుగంబు పాశి చుం
బనము నొనర్చు నాఁ దనర, ♦ వర్ధితనిశ్వసనాసిలాననం
బనయము వాయుదష్ట మన ♦ నాకులతం దగ; నెల్లయంగముల్
దినకరుఁ డధ్యసించె ననఁ ♦ దీవ్రతనొందఁ బ్రతాపతప్తయై. 386

ఉ చెమ్మటఁ దోఁగి మే నలర ♦ జీవన మెల్లను గాఁగిలించె నా;
నిమ్ముగ మారదాహమున ♦ నేవున దీపితమై హృదంబుజా
త మ్మనలాగృహీత మనఁ ♦ దాపము నొందఁగ; మన్మథార్తిచేఁ
గ్రమ్ముకొనంగఁబడ్డ మది♦రాసుతఁ గాంచె నృపాత్మజుం డటన్. 387

వ. మఱియు. 388

ఉ. ఏ మని చెప్పువాఁడ నిఁక ♦ నిక్షుధనుఃకరినాంతగంగ మా
భామమనంబుతోడఁ బ్రియు♦పాలికి నేగెనొ నాఁ దదంగముల్
సోమరు లయ్యె దుర్బలత; ♦ శోషిలె నాసుభగత్వ మంతయున్
భూమివరా! సువర్ణ్వలును ♦ మ్రుచ్చిలిగో యన నద్భుతంబుగాన్. 389

చ. వదలక తారహారములు ♦ వ్రైచికొనంగఁ దదస్రజాలక
మ్మదికెనొ నాఁగ నెండి మయి♦యందలిగంధము పాండురత్వమున్
గదిరినపుల్కలాయువతి♦గాత్రమునం జెలువొందెఁ బెల్లుగన్;
గుదికొని గండపాళికలఁ ♦ గూరెడుచెమ్మటనీటితుంపఱన్. 390

ఉ. రెక్కల గాలి వీచుచు హ♦రించును నాయమ నూఱడించు నా
నక్కట కర్ణపూరముల♦యందలిభృంగము లల్లనన్ నృపా!;
చొక్కి వతంసభృంగరవ♦శుష్మమునన్ బరితప్త నా శ్రుతిన్
మిక్కిలి కొల్కులం దొరఁగు♦మేదురబాష్పఝరంబు తడ్పెడున్;. 391

చ. పైపయిఁ గాఱునశ్రువులు ♦ పాఱుప్రణాళిక నాఁగఁ దచ్ఛ్రితిన్
దోఁపిన కేతకీకలిక ♦ దోఁపఁగ; దీర్ఘము లైనయూర్పులన్
వేపితమై పయంట కదు♦వేదన పైఁపఁగ లేక భీతిచే
వే పరువెత్తుదేహరుచి♦వేణిక నాఁ దొలఁగన్ గుచంబులన్;. 392

ఆ. ప్రచలచామరములు ♦ ప్రతిబింబితము లయి, ప్రియునిసరస కేగఁ ♦ బెట్టికొన్న

రెక్కలనఁగఁ దనర♦నిక్కెడుకుచకుంభ, యుగముఁ గేలఁగప్పు♦చుస్ఫురనుచు.

సీ. సారెకు హిమశిలా♦సాలభంజికలను బిగియారఁ గౌఁగిటఁ ♦ బెట్టికొనుచుఁ
బలుమారు మృదుగండ♦ఫలకమ్ము చేఁ జంద్రపుత్రికాశ్లేషంబు♦భూరిగొనుచు
సారెసారెకుఁ బాద♦జలజాతమున గంధసారపంకప్రతి♦చ్ఛాయఁ గనుచు
సారెకుఁ గుతుకినా ♦ స్తనబింబితం బైనతనముఖంబును మళ్ళి ♦ తనను గనఁగ

తే. నాత్మప్రతిబింబపల్లవ♦మందు నున్న
కర్ణపూరకిసాలయ♦కంబు చేతఁ
జుంబితకపోలఫలకయై ♦ సొగయు మిగులఁ
దద్విరహాగ్నిదాహంబుఁ ♦ దవిలి యబల. 394

వ. మఱియు. 395

తే. ఇంక నుదయింప వల దని ♦ యిందుఁ బట్టి
ప్రాణముల నంటి చేసెడి♦బాస చేయు
మనుచు నుంచెనో యనఁగను ♦ దనరుచుండ
రత్నదర్పణ మురమున ♦ రాజచంద్ర!. 396

తే. కరిణిపోలిక సమ్ముఖా♦గతిని నొప్పు, ప్రమదవనగంధవారణ♦పరత చేతఁ
గరముఁ జాఁపుచుఁ బ్రస్థిత♦కరణిఁ దోఁప, నదరుచును యామ్యవాతము♦గాగతికిని.

తే. మదను నభిషేకవేదిక♦చదురెసంగఁ, గరముకమలావృతములయి ♦ గంధసార
ధవళములునయి తగుపయో♦ధరకలశము, లేకపార్శ్వవలంబత♦నెసక మెసఁగ.

తే. అలరుస్వచ్ఛాంబరతలంబు♦నందుఁ దోఁచు
నుజ్జ్వలమృణాళికాకోమ♦లోరుమూల
యగుచు నాకాశకమలిని♦యందమునను
జూడ నొప్పెను గంధర్వ♦సుదతి యధిప!. 399

తే. శిశిర మెల్లను హరియించి ♦ చెలఁగు చుండె
నల్ల మధుమాసదేవత ♦ యనఁగ మిగులఁ
గుసుమచాపంబువిధమునఁ ♦ గుసుమసాయ
కాధిరోపితగుణకోటి ♦ యగుచు మఱియు. 400

తే. అళివిధంబున సుమమార్గ♦ణాకుల యయి
యలరుచు ననంగరాగయై ♦ మలయజాంగ
రాగకలితాంగి యయ్యె నా♦రాజదుహిత
పరఁగ మన్మథజననియై ♦ బాల యగుచు, 401

తే. మృదుమృణాళినియయ్యు నా♦ముదిత దలఁప
ఘనహిమస్పర్శనంబును ♦ గాంచఁ జేయు
నతివిచిత్రితచరితమై ♦ యలరుచిత్ర
రథసుతనుఁ గాంచె నచట నా♦రాజసుతుఁడు. 402

తే. అంత నాకాంత రాసుతు♦నాగమంబు
పరిజనంబులు రయమునఁ ♦ బఱచి వచ్చి
తెల్పు రెప్పల నార్పుచుఁ ♦ దెఱచి కనుల
నందఱను గాంచి మెల్లఁగ ♦ ననియె నిట్లు. 403

తే. అరుగుదెంచెను నిజముగ ♦ నధిపసుతుఁడు
చూచితే యెంతదవ్వునఁ ♦ జూచి తేఁడి
యనుచు నడుగుచు నెదురుగ ♦ నరుగుదెంచు
నతని నల్లంతఁ గనుఁగొని ♦ యుబ్బపడుచు. 404

చంద్రాపీడునిఁ గని కాదంబరి సంభ్రమమున లేచుట.

సీ. నూతనసంగ్రహా♦మాతంగివిధమున ఘనతరోరుస్తంభ♦ఘటిత యగుచుఁ
గనుకని జాఱంగఁ ♦ గనకోత్తరీయంబు హారాంశువుల నెద ♦ నలమికొనుచుఁ
దనపాదాగ్రదండఁ ♦ గొనఁగొనెనా వామపాణిని మణిభూమిఁ ♦ బట్టిగొనుచుఁ
బూఁబాన్పుతావికిఁ ♦ బోలయు తేఁటులు లేవసత్తైనా నవలత ♦ నట్లు లేచి
తే. విడినతుఱుమును ముడివేయుఁ ♦ బొడమునలఁతిఁ
జెమ్మట దొరంగువలకేల ♦ నిమ్ముగాఁగఁ
బ్రోక్షణ మొనర్చి తన్నిచ్చు ♦ పోల్కిఁ దెలుపఁ
గదల నూగారు త్రివళులు ♦ పొదల మిగుల. 405

సీ. సర్వరసంబులు ♦ స్మరుఁడు పిండునో యనఁ ద్రిప్పి త్రికంబును ♦ నొప్పు మెఱయ
సుందరఫాలభా♦స్పందనభరమున నన ముఖం బించుక ♦ యవనతముగ
లీల లోఁజొచ్చిన♦ఫాలచందనరస మనఁగ వాల్గాత్రులు ♦ గనులఁ దొరఁగ
గదలి వతంసంబు ♦ పాదివినధూళిధూసరితకపోల దే♦శంబుఁ గడుగ
తే. జాలువాఱఁగ నానంద♦జలము మిగులఁ, దక్షిణ మపాంగపుంజిత♦తారకంబు
తదవదనలగ్నమో యనఁ ♦ దనరి దీర్ఘ, మైనదృష్టిని నాకృష్ట ♦ మైనభంగి.
తే. లేచెఁ బూఁబాన్పుపై నుండి ♦ లేమ యంత
రాజసుతుఁడును ముందటి♦యోజ డాసి

మొదల నల మహాశ్వేతకు ♦ మ్రొక్కి పిదప
సవినయంబుగ మ్రొక్కె నా♦చాన కతఁడు. 407

తే. ప్రతినమస్కారమును జేసి ♦ ప్రీతి మరల,నల్ల పూసెజ్జపైననే ♦ యధివసించెఁ
జిత్త్రరథపుత్త్రి; హెగ్గడి ♦ శీఘ్రముగను, నొక్క బంగరుగద్దియ ♦ నునిచె నంత.

తే. దాని నవరత్నఖచితమై ♦ తనరుదాని, నంఘ్రి నవలకు నెట్టి దా ♦ నవనిపైనఁ
గూరుచుండె నతండు; కే♦యూరకుండు, పత్త్రలేఖను గనుపించి ♦ పలికె నిట్లు.

తే. దేవి! యీసతి నరపతి♦ దేవసుతుని, యడప పత్త్రలేఖాఖ్యను ♦ నలరు చుండుఁ
ద్వత్ప్రసాదోర్వి యీసతి♦ తరచి తరచి, చెప్పఁగా నేల యనఁగ నా♦ క్షితిపపుత్త్రి:

తే. కాంచి యాకన్య మానవ♦ కాంతలందుఁ
దామరసజన్మపక్షపా♦తం బయారె
యనుచు మదిలోన నెంచు చా♦యతివ మ్రొక్క
రమ్ము ర మ్మని సరసకు ♦ నిమ్ముగాఁగ. 411

తే. చీరి పరిజను లెల్లరు ♦ గోరి చూడఁ
గుతుక మెసఁగంగఁ దనపజ్జఁ ♦ గూరుచుండఁ
బెట్టెఁ గనుఁగొనినంతనె ♦ ప్రీతి పుట్టి
సారెఁ దడవుచుఁ గేల్దమ్మి ♦ మీరఁ జెలిమి. 412

వ. అంతఁ జంద్రాపీడుండును గృతసకలాగమనోచితాచారుం డయి తదవస్థ యగు
చిత్త్రరథతనయం గాంచి యిట్లని చింతించె. 413

చంద్రాపీడుఁడు కాదంబరితో సరసాలాపము లాడుట

ఉ. ఇంకను నమ్మకున్నయది ♦ యెంతటిమూఢము నామనం బహో
పొంకముమీఱ నీసతిని ♦ భూరిచమత్కృతిఁ బల్కరించెదన్
శంక యిఁ కేల యంచు మదిఁ ♦ జయ్యన నెంచుచు పల్కి ని ట్లనెన్
పంకజనేత్ర! నా కెఱుక ♦ భావజరాగము కారణంబుగాన్. 414

చ. కలిగెను నీకు నీరుజ ప్ర♦గాఢముగా ఘనతాపహేతువై
కలఁచెడు ని న్ననారతము ♦ కామిని! నిక్కువ, మైననున్ మమున్
వలె నిను గాసిపెట్టదుగ ♦ వారిజలోచన! మే నొసంగి యేన్
దలఁచెద నిన్నుఁ గావఁగను; ♦ దన్విరో! యీకుసుమేషుగాసిచేన్. 415

చ. కలఁగెదు ని న్గనుంగొనినఁ ♦ గారుణికం బగు నామనంబు తాఁ
గలఁగినభాతిఁ; గంపిలెదుఁ ♦ గంపిలుచుండెడునీకుఁగాఁ గడున్

వెలఁదిరో, నీభుజాలతలు ♦ వేదన నెంత కృశించెఁ జూచితే
చెలఁగ ననంగదంబు లయి, ♦ చెప్పెడి దే మికఁ నీదుదృష్టియున్. 416

మ. అతిగాఢం బగుతాపతప్తమయి తా ♦ నందెన్ స్థలాంభోజినీ
గతి రక్తత్వ మపార మోయువతి! దుః♦ఖం బొందఁగా నీ వనా
రతబాష్పోదకబిందుపాతమున నా♦రంగూరె ముక్తాకలా
పత త్వత్పారిజనంబునందు నకటా ♦ భావింప శాతోదరీ!. 417

చ. కొనుము స్వయంవరార్హములఁ ♦ గోమలమంగళభూషణంబులన్
వినుము వెలుంగు నూత్నలత ♦ నిర్భరపుష్పశిలీముఖాళిచే;
నన మదిరాత్మజాత కుసు♦మాయుధుచే నుపదిష్టదౌా యనన్
గ నతనిభంగివాక్యములఁ ♦ గల్గునిగూఢమహార్థనైపుణిన్. 418

చ. తెలిసికొనన్ సమస్తమును ♦ దేటపడ న్మది బాల యాట నా
కలికి స్వభావమార్ధ్వమును ♦ గల్గిన దయ్యు మనోరథంబులన్
దలఁపక యట్టిభాగ్యమును ♦ దాల్పఁగ నర్హము లంచు సిగ్గుచేఁ
బలుకక యూర కుండెఁ దల♦వంచి పయంటను జక్క నొత్తుచున్. 419

ఉ. ఆననసౌరభంబునకు ♦ నల్లన మూఁగెడు తేంట్లగుంపులన్
బూనినయంధకారమున ♦ బ్రుంగినయాతనిఁ గాంచనో యనన్
గా నొనరించె నన్యమిషఁ ♦ గల్పన చేసి స్మితావలోకమున్
మానుగ; నంత ని ట్లనియె ♦ మాధవ! యామదలేఖ తోడనే. 420

తే. ఏమి వచియించెదఁ గుమార ♦ యీదురంత
తాప మతిదారుణము చెప్పఁ ♦ దరము గాదు
వెండియుఁ గుమారభావంబు ♦ విడువ కున్న
యీమెసంతాప మది చెప్ప ♦ నేల' యింక. 421

చ. చలువలు గ్రమ్ముతామరకి♦సాలయమున్ శిఖి యయ్యెఁ; జూడ వె
న్నెలయును నెండ యయ్యెఁ; గడు ♦ నెట్టనఁ బల్లవతాళవృంతసం
చలనజవాతపోతముల ♦ స్వాంతమునన్ జనియించుఖేదమున్
దెలియవా; ప్రాణముల్ నిలుప ♦ ధీరత యే కత మామెకుం చనన్. 422

తే చిత్రరథపుత్రియును దన♦చిత్తమందు
నల్ల మదలేఖ చెప్పిన♦యాలపంబె
రాజసుతునకుఁ బ్రత్యుత్త♦రంబుఁ జేసె
రాజసుతుఁడును సుభయార్థ♦రాజితముల, 423

తే. చతురతద్భాషితంబుల♦సంశయంబుఁ, జెంది మనమున నలమహా♦శ్వేతతోడఁ
బెద్దయుం బ్రొద్దు స్నేహాభి♦వృద్ధిచతుర, కథలచేఁ బుచ్చి మిక్కిలి♦కష్టమునను.

తే. పీడికొని వారి బలములు ♦ విడిసి యున్న
తావునకుఁ బోవ సమకట్టి ♦ తరలి చిత్ర
రథసుతామందిరమునుండి ♦ రాజచంద్ర!
వారువం బెక్క నుంకించు ♦ పార్థసుతుని. 425

తే. డాసి వెనుకను నంజలి ♦ చేసి వినయ
మలరఁ గేయూరకుం డిట్టు ♦ లనియె దేవ!
మనవి యొనరించు మదలేఖ ♦ మదిరతనయ
ప్రథమదర్శనజప్రీతి ♦ ప్రబల మైన. 426

తే. పత్రలేఖను నిట డించి ♦ పదఁడు మీరు
వెనుకఁ జనుదెంచు నని వేఁడు♦కొనెడు ననుచుఁ
జిత్త మని చెప్పఁగా నల ♦ క్షితిపతనయుఁ
డతనిమాటల నాలించి ♦ కుతుకమునను 427

తే. తలఁపఁగాఁ బత్రలేఖయ♦ధన్యురాలు, నెంత స్పృహణీయ యయ్యెను♦నింతలోనఁ
జిత్రరథపుత్త్రికకుఁ? గడుఁ ♦ జిత్ర మరరె, దుర్లభం బగు తత్ప్రీతి♦దొరకె లీల.

తే. పిలుచుకొని పొ మ్మటంచును ♦ బలికె ప్రీతి
మగుడ వేలమ్మునకు వచ్చి ♦ మనుజనాథ
సుతుఁడు గనుఁగొనె మును దాను ♦ జూచినట్టి
జనకుకడనుండి కమ్మను ♦ గొనుచు నవుడె
యరుగుదెంచిన లెంకను ♦ నవనినాథ!. 429

తే. గుఱ్ఱమును బట్టుకొని యట్టె ♦ కుతుకమునను
బ్రీతివిస్ఫారితాక్షుఁడై ♦ పిలిచి వాని
దూరముననుండి యడిగెను ♦ నోరి! తల్లి
దండ్రులకు క్షేమమే? వారు ♦ తనరు చుండ్రె?. 430

తే. పారిజనులకు శుద్ధాంత♦భామినులకు
భద్రమే? యంచు నడుగ నా♦పార్థసుతుఁడు;
భద్ర మెల్లర కని డాయ ♦ వచ్చి యతఁడు
వినయమున మ్రొక్కి లేఖకా♦ద్వితయ మొసఁగె. 431

తే. అందుకొని వానిఁ గన్నుల ♦ నద్దుకొనుచు
శిరమున ధరించి యువరాజు ♦ చింపి తాన
యోలి నిట్లని చదివెను ♦ నుర్వరేశ!
భక్తితాత్పర్యములు మదిఁ ♦ బరిఢవిల్ల. 432

సీ. స్వస్తి సర్వోర్వీశ♦జాలశిఖావతంసీకృతపదసర♦సీరుహుండు
వీరమాహేశ్వర♦బిరుదాంచితుఁడు మహా♦రాజాధిరాజాళి♦పూజితుండు
ప్రీతిఁ దారాపీడ♦పృథ్వీశచంద్రుండు సర్వసంపదలకు ♦ స్థానమైన
తనయుఁ జంద్రాపీడుఁ ♦ దద్దయు దీవించి చూడామణిమరీచి♦చుంబిశిరసు
తే. ముద్దుఁగొంచుఁ బ్రహర్షంబు♦ముప్పిరిగొన, నుజ్జయినినుండి పంపెడు♦నుత్తరంబు
కుశలినులు సర్వప్రజలును♦గూర్మిపట్టి!, యెన్ని నాళ్లాయె నినుఁ గని♦చిన్నికూన!.
తే. నిన్నుఁ గానక దేవియు ♦ నిఖిలమైన, యంతిపురమును నిచ్చలు ♦ వింతవంత
నెంతచిక్కెనొ యెఱుఁగవ♦ యెదలుమూవి, బలవదుత్కంఠితములయి♦బడలుచుండు.
తే. కాన నీకమ్మ చదివిన♦కడనె గమన, భేరి మ్రోయించి పయనమై ♦ వేగ రమ్ము
యనుచు శుకనాసప్రేషితం ♦ బైనయపర, లేఖ నీయర్థమే యుంట ♦ లీలఁ జదివె.
తే. ఇట్టి సమయంబుననె వచ్చి ♦ యినతనూజు
డాసి శుకనాసపుత్రుండు ♦ తీసి తనకుఁ
బ్రేషితంబైన లేఖికా♦ద్వితయకంబుఁ
జూపె; నీయర్థమే యందుఁ ♦ జూపఁబడియె. 436

చంద్రాపీడుఁ డుజ్జయినికిఁ బోవుట.

తే. అంత భూకాంతసుతుఁడు తా♦నాత్మజనకు
నాజ్ఞ నౌదల ధరియించి ♦ యట్లె యశ్వ
మెక్కి ప్రస్థానభేరి మ్రో♦యించెఁ జెంతఁ
బెద్దయాశ్వికసైన్యంబు ♦ పెం పెలర్ప. 437
తే. నిలిచియున్నట్టిసైన్యాధి♦నేత మేఘ, నాథుని బలాహకాత్మజు ♦ నయవినీతుఁ
గాంచి నీవును బత్రలే♦ఖయును నొక్క, సారి రమ్మని యాజ్ఞను♦సలిపి మఱియు.

చంద్రాపీడుఁడు కాదంబరికి సందేశ మంపుట.

ఉ. ఉన్నటు లుండి తప్పిచను; ♦ నొప్ప వహేతుకవత్సలత్వముం
బన్నుగ నేరి ప్రేమములు ♦ పాయక; తన్మనుజస్వభావ మి

ద్దెన్నఁగ దుర్గ్రహంబు చన ♦ వెన్నదు; చూడదు నిర్నిరోధము౯
దిన్నఁగఁ జెప్ప నేల కడుఁ ♦ దీవ్రము నింద్యము ముజ్జగంబుల౯. 439

సీ. కపటజాలికతను ♦ గదియించితిని ప్రేమ నన్యతకాకుప్రాప్తి ♦ నదిమి భక్తి;
నధికోపచారమా ♦ త్రామలాత్మార్పణమును ధూర్తతను ద్రోసి ♦ తిని గడంగి;
వాఙ్మానసములకుఁ ♦ బ్రకటించితిని గడు భిన్నార్థకత్వంబు, ♦ చన్నె యిట్లు
దివ్యయోగ్యం బైన ♦ దేవికి నయిత మస్థానప్రసాదయు౯ ♦ నడిని గలుగఁ
తే. జేసితినిఁ జెప్పనోన నాకు ♦ సిగ్గు గదురుఁ, గలుగఁ జేయును గద సిగ్గు ♦ కడకభూమి
పాలిసదనుగ్రహామృతా ♦ పాంగదృష్టి;, యేమి చేసితి నీగతి ♦ నేగుదెంచి. 440

తే. అల మహాశ్వేతఁ గన్న నా ♦ యంతరంగ
మెట్లు హీభరజడ మౌను ♦ నట్లు కాదు
దేవిఁ గనుఁగొన్నఁ; దెలిపెను ♦ దేవి కామె
నన్ను నగుణుని నొకగొప్ప ♦ నరునిఁ జేసి. 441

ఉ. నాకడ లేనియట్టిసుగు ♦ ణంబుల నెల్లను మోపి నాపయి౯
జోక స్తుతించె నంచు ననుఁ ♦ జూచి యయోగ్యునిపైనఁ బతేము౯
దాఁకె నటంచు హంససుతఁ ♦ దప్పక తిట్టును దేవి యక్కటా!
వీకున; నేమి నేయుదును ♦ వెంగలినై యిటు వచ్చినాఁడ పో. 442

ఉ. ఎక్కడు దేహమాత్రమున ♦ కెల్లను నీభువిఁ దండ్రియాజ్ఞ నూ
నిక్కలి హేమకూటగిరి ♦ మీఁద వసింపఁగఁ గోరుచిత్తమే
నిక్కముగా లిఖించితిని ♦ నీరజనేత్రకు దాస్యపత్రము౯
దక్కితి వేయిజన్మముల ♦ దాఁక నటంచును నక్కజంబుగా౯. 443

ఉ. ఈమది కేగఁగా సెలవు ♦ నీయదు గొల్మికునట్లు బోయ కీ
కామినిసత్ప్రసాద మటు ♦ గ్రన్నన; నేగెదఁ దండ్రియాజ్ఞచే
మామకపత్తనంబునకు ♦ మానస మొప్పక యున్న సర్వదా
యీమనుజబ్రువుండు స్మరి ♦ యింపఁ దగు౯ జనకీర్తనంబుల౯. 444

తే. జీవ ముండిన మరల నీ ♦ చిగురుఁబోఁడి
చరణజలజాతవందన ♦ సౌఖ్యముదము
ననుభవించక యుండఁ డీ ♦ మనుజుఁ డనుచుఁ
దలఁపునను నిల్పు మని చెప్పు ♦ తరుణితోడ. 445

సీ. అల మహాశ్వేతకు ♦ వలగొని శిరసుతోఁ జరణంబులకు మ్రొక్కి ♦ సలుపవలయు
నశిథిలాశ్లేషంబు ♦ నామదలేఖకు వినతులతో విన్న ♦ వింపవలయు

గాటంపుఁ గోఁగిటఁ ♦ గదియఁగా నొనరించి యాతమాలికఁ జేమ ♦ మడుగ్వలయుఁ
జిత్రరథాత్మజా ♦ శేష సేవకులకుఁ గుశలాను యోగంబుఁ ♦ గూర్పవలయుఁ
తే. గూర్పు మామంత్రణము పేమ ♦ కూటమునకుఁ
గేలు మోడిచి మాకుఁగాఁ ♦ జాలసాదు
లనుచు నీగతి వానికి ♦ నాజ్ఞ యొసఁగి
సాగిపోవంగ సెలవిచ్చి ♦ సౌహృదాది
సాధనముల కనాయాస ♦ సరణి ముందు. 446

వ. స్కంధావారంబునకెల్ల వైశంపాయును నధిపతిం గావించి తా నింద్రాయుధం బధిరోహించి ఖురతాండవంబుల ధరణిఁ ఖండఖండంబులుం గావించుచు, గమనహేలాహర్ష హేషారవంబులఁ గైలాసగిరి గ్రక్కదలించుచుఁ గొంతకుంత లతావనంబుల వహించుతరుణతురగప్రాయం బైనయశ్వసైన్యం బనుగమింపఁ బల్లంబుం బట్టికొని వెంటం బరుగిడివచ్చు నాలేఖహారకుని యుజ్జయినీమార్గం బడుగుచుఁ గాదంబరీవియోగంబున నత్యంతశూన్యం బయినహృదయంబు తోడం గ్రమంబునం జని చని. 447

—శూన్యకాననవర్ణనము—

సీ. అత్యున్నతప్రకాం ♦ డాయతపాదపప్రాయంబు గాఢాంధ ♦ బాహుళంబు
గజపతిపాతిత ♦ త్వగ్జాతపరిహారవక్రీకృతాంఘ్రి ♦ వర్త్మకంబు
మాలతీవల్లరీ ♦ మంటపప్రావృతమంజులతరుఖండ ♦ మండితంబు
జనజనితపలాశ ♦ శష్పేంధనసహస్రప్రకటితనరఘాత ♦ భాక్షస్థలంబు
తే. తృషితపాంథవిఖండితో ♦ దీర్ణధాత్రి
ఫలచయంబును ద్రుమమూల ♦ భాగలిఖిత
విపినదుర్గంబునై గడు ♦ వెఱపు గొల్పు
శూన్యకానన మానృప ♦ సూతి కాంచె. 448

సీ. వికసితతాపింఛ ♦ విస్ఫురత్సుమగుచ్ఛధూళిధూసరతటీ ♦ పాళికలును
దటపాళితరుబద్ధ ♦ పటుపటచ్చరపటశకల కేతనచిహ్న ♦ సన్నుతములు
నిష్టకాస్థితరస ♦ హీనపల్లవసమాస్తరణోహ్యపథికవి ♦ శ్రామములును
విశ్రాంతకార్పట ♦ విధుతాంఘ్రిధూళిధూసరవల్లవాంకిత ♦ స్థలయుతములు
తే. పత్రసంకరపంకిలా ♦ స్వాదువర్ణ, విరహితాశిశిరాసుర ♦ భీకృతాంబు
విలసితమ్ము లయినమహా ♦ వృద్ధవిపిన, కూపములఁబోల్చునాశూన్య ♦ ఘోరవనము.

వ. మఱియు. 450

చ. సుమరసబిందువుల్ దొరుఁగ ♦ శోభిలువావిలికానపుప్పొడుల్
గమిసినతీరభూములను ♦ గ్రాలుచుఁ గుబ్జమనోజ్ఞవల్లరీ
సముదయభాసురంబు లగు♦సైకతభూములఁ బాంథజాలఖా
తము లగుకూపకంబులను ♦ దాల్చినశుష్కనదుల్ చెలంగఁగన్. 451

తే. శ్వానచరణాయుధావళి♦స్వనముచేతఁ, గానఁబడుచుండు నాశూన్య♦కాననమున
నాటవికమానవులగుంపు♦లలమి యుండు, గహనగుల్మలతాప్రాంత♦గ్రామటికలు

క. ఈవిధమగు నడవిని బడి, పోవంబోవంగఁ బండి ♦ పోయెను రవి తాఁ
జేవులు గెండను వాసర, మావృతమై యొసఁగె గగన ♦ మంతయును నృపా!

సీ. శాఖాగ్రశ్లేష్మిక♦చారుపల్లవముల నాతపత్రము లట్టు ♦ లలరుచుండు
విగతశాఖీకృత♦వితతశాల్మలిపర్ణబహుళంబులై యొప్పు ♦ పాదపములు
నూర్ధ్వస్థితనవాంకు♦రోజ్జ్వలోరుస్థాణుమూలశిఖాసాంద్ర♦భూషితములు
హరితాళపింగళ♦వరపక్వవేణుద్రుపటలరచితవృతి♦భ్రాజితములు

తే. గురుమృగత్రాసకృతతృణ♦పురమకములు
పాకపాండుప్రియంగుక♦ప్రాయములును
నగువనక్షేత్రములఁట బల్చ ♦ నగుచు నలరఁ
దేజరిల్లు నల వనప్ర♦దేశమునను 454

రక్తధ్వజవర్ణనము.

క. చిరరూఢరక్తచందన, తరువుపయిన్ బద్ధమగుచుఁ ♦ దరుణమయిన నె
త్తురుగతి నరుణంబయి గడుఁ, బరఁగెడు రక్తధ్వజంబు ♦ బహుదూరమునన్.

క. కనఁబడె దైత్యాధవసుతునకు, ఘనజిహ్వాలతలు వోలెఁ ♦ గదురక్తములై
తనరుపతాకల భాసిలు,చును మేచకచామరావ♦చూలం బలరన్. 456

క. నూతననిశితశూనవ, జాతాంగకరచితదండ♦సదలంకృతి నా
భీతిదమై యచచూలక, కేతనముల స్వయితనిఖిల♦ఖేచర మగుచున్. 457

సీ. సరసపిశితపిండ♦సంకాశయూపకపంకార్ద్రితంబయి ♦ వాసి గనుచుఁ
బక్వవరాటక♦బద్ధబుద్బుదసార్ధచంద్రఖండోప్తమై ♦ చలిత మగుచు
డోలికాయితశృంగ♦గోహాశృంఖలలంబమానఘంటారావ♦మహిత మగుచు
ఘటితకేసరిసటా♦కమ్రచామర మయి కనకత్రిశూలికా♦కలిత మగుచు

తే. నాకసం బంటి యిటునటు ♦ నరుగుదెంచు
పథికపురుషోపహారక♦పథము పెదకు

ననఁగ నలరు నల మహోధ్వజాభిముఖము
గాఁగ నించుకదూరంబు ♦ కదలి యతఁడు. 458

చండికాగృహవర్ణనము.

చ. కనుఁగొనెఁ గేతకీకుసుమ♦కంటకజాలకపాండువన్యవా
రణదశనారరంబును, గి♦రాతముఖాళివితర్కలోహవ
ర్ణవనరాజిశోభితము ♦ రక్తప్రకీర్ణకభాసితంబునై
తనరెడుచండికాలయము ♦ దారుణలోహమయోరుతోరణన్. 459
చ. కలిగినద్వారదేశమును ♦ గల్గియు లోహితగంధహస్తకం
బుల రుధిరారుణార్కసుత♦భూరికరాస్ఫుటితంబొ నాఁగ ను
జ్జ్వల మయి శోణితాణుమతి♦సక్తశివావళిలిహ్యమానర
క్తిలభయదాకృతియై వెలుఁగు♦కేవలలోహలులాయ మొక్కఁడున్. 460
తే. అంజనాశ్మవితర్దిక ♦ నభిముఖముగ, సుప్రతిష్ఠితమై తగఁ, ♦ జూచువారి
కతిభయద మగు నాచండి♦కాలయమ్ము, శాకినీఢాకినీభూత♦సద్మకమ్ము. 461
సీ. వనచరపాతిత♦వనమహిషాస్థులు నాఁగ నొక్కెడఁ గోశ♦నదము లొప్ప
సింహనఖములనఁ♦జెలువొందెడునగ స్త్యసుమకుట్మలము లొక♦చోట మెఱయ
వ్యాఘ్రసాసృఙ్నఖ♦రావళు లన నొక్కకడను గింశుకజాల♦కములు తనరఁ
దరుణపిశితఖండ♦తతు లనఁగా నొక్కచోట బంధూకముల్ ♦ సొబగు నింప
ఆ. వివిధపుష్పనిహిత♦వివిధోపచారమై, యింక నొక్కయెడను ♦ నంకురితమొ
యనఁగఁ గుటిలహరిణ ♦ ఘనశృంగకోటుల, నలరు నల్ల చండి♦కాలయంబు.
చ. ఫలిత మనంగ ముండతతిఁ; ♦ బల్లవితం బన నార్ద్రజిహ్వికా
కులశకలాయుతంబును, ♦ ఘోరతరారుణలోచనంబులన్
జెలఁగుచుఁ బుష్పితం బనఁగ ♦ జీవసహస్రసమర్పణంబులన్
దెలుపుచు నొప్పెఁ దద్గృహము ♦ తీవ్రభయానకజన్మభూమియై. 463
క. శ్వానభయంబునఁ గొమ్మల, లీనాకుణతామ్రచూడ♦లేఖలను సదా
పూనుచు నకాలదర్శిత, సూనగుళుచ్ఛంబు లనఁగ ♦ శోభిలుచుఁ గడున్. 464
క. అరుణాశోకద్రుమములు, పరఁగును దత్ప్రాంగణమున ♦ బలిశోణితపా
నరతిని జనుదెంచినభీ,కరబేతాళంబు లనఁగ ♦ ఘనతాళంబుల్. 465
సీ. శంకాజ్వరంబుచేఁ ♦ జలితంబు లో యనఁ గంపించుకదళికా♦కాననములఁ
ధృతభయోత్కంటకి♦తములు నాఁ గంటకిశ్రీఫలద్రుమఖండ♦శ్రేణికలను

ప్రాక్పోర్ధ్వసంయుత♦కేశంబులో యన ఖర్జూరతరువన♦కాండములను
నుచ్చాటితము లన ♦ నూఁగుమహోన్నతనారికేళీపూగ♦వారములను
తే. జుట్టు గహనీకృతం బయి ♦ బెట్టిదంబు
నగుచు బగలును గాఢాంధ ♦ మాక్రమించి
భీతి నా సూర్యునకు నప్ర♦వేశ్య మగుచు
నలరు నాచండికాలయ ♦ మవనినాథ!. 466.

ఉ. దళితవనేభకుంభగళి♦తంబుల శోణితమౌక్తికంబులన్
బలినవశోణితారుణిత♦భక్తకణమ్ము లటంచుఁ గుక్కుట
మ్ములు గొని ముగ్ధతన్ విడిచి ♦ పోవఁగఁ జల్లుచు దుర్గ పెంప దు
ర్లలితము లైనసింహశిశు♦రాజము లాడుఁ దదంగణంబునన్. 467
చ. కనుఁగొని భూరిరక్తమును ♦ గాంచినమూర్ఛనిపాతితుండు నాఁ
గను బ్రతిబింబితుం డయిన ♦ కంజమనోహరుఁ డస్తతామ్రుఁడై
ఘనతరతామ్రవర్ణములు ♦ గాఁగ నొనర్చినశోణితాంబువా
హినులు తదంగణంబున న♦హీనములై దగుఁ బేరి గట్టిగన్. 468
సీ. వెలుఁగుదివ్వెలపొగ ♦ మలసి మాసినరక్తయవనిక ప్రేలాడ ♦ నడ్డ మగుచు
మంత్రపూతములైన♦సుహితకంకణములు భుజగభుగ్గళములఁ♦బొలుపు మీఱ
దంతార్గళంబులఁ ♦ దనరి లసత్పీతనీలారుణాదర్శ♦జాలకముల
స్ఫురితబుద్బుదపంక్తి ♦ శోభిల్లి త్రపుసింహవదనగహ్వరమధ్య♦బంధితముల
తే. స్థూలలోహితకంటక♦జాలకముల
నలరునరరదద్వయంబుచే ♦ నడరి; పిష్ట
పాండుఘనఘంటికాపంక్తి♦ భారి యగుచుఁ
బొలుచు గర్భాలయద్వార♦భూమి యచట. 469
తే. సర్వపశుజీవితంబులు ♦ శరణు చొచ్చె, ననఁగ యావకవస్త్రంబు ♦ లాత్మచరణ
జలజములపొంతఁ బిండికా♦సనమునందుఁ,బొనరఁ జండిక భీకర♦మూర్తినరు.

ఉ. ప్రాణులమస్తముల్ నఱుకు♦పట్టున లగ్నము లైనకేశసం
తానములో యనన్ వెలఁగఁ ♦ దద్దయు బింబితనీలచామరల్;
పూని భయానకం బెసఁగ ♦ భూరిపరశ్వథపట్టిసాదిక
ప్రాణివధార్హశస్త్రచయ♦భాస్వరకాంతులు పర్వి చీఁకటుల్. 471
చ. పొలయఁగ; వానిమధ్యమునఁ ♦ బొల్చురసాతలవాసినీగతిన్
కలిపి ప్రసాధనం బరుణ♦చందనలేపనభాసమానస

త్ఫలకిసలసంగబిల్వదళ • దామములన్ శిశుముండదామకం
బు లనఁగఁ దోఁచువానిఁ దల • పున్కలఁ దాలిచి చండి యచ్చటన్. 472

తే. క్షతజతామ్రకదంబక • స్తబకజాల
కార్చితాంగంబులను దేవి • యలరె భయద
పశుసమర్పణనాదిత • పటహరటిత
రససముద్భూతరోమాంచ • రాజి యనఁగ 473

సీ. ఫాలభాగంబున • భర్మపట్టము గట్టి సిందూరతిలకంబుఁ • బొందు పఱచి
కరము దాడిమసుమ • కర్ణపూరము వెట్టి తత్ప్రభఁ జెక్కుల్ఁ • దనరఁ దొగరు
నధరపుటంబులు • నరుణంబులై మీఱ రుధిరతాంబూలంబు • రుచియొసంగఁ
గనుబొమల్ బొమముడి • గదిరి తొగరొ్కనుకనుల మోమున నల్క • గానుపింప

తే. శబరయువతులు గై సేయఁ • జండి యచట
మేలికౌసుంభ పాటల • మృదుదుకూల
మును ధరించి మహాకాలుఁ • గనుఁగొన నభి
సారికావేషమూనిన • సరణి దెల్పు. 474

ఉ. నల్లనిగుగ్గిలంపుఁబొగ • నాలుగుమూలలు గ్రమ్మి మెల్లఁగా
నల్లుకొనంగ; నెత్తునయి • యాడెడుగర్భనిశాంతదీపికా
వల్లికలన్ లులాయనర • భక్షకునెత్తురు సోఁకి యెఱ్ఱనౌ
వ్రేళ్లను స్కంధపీఠమును • వేమగు నద్ది త్రిశూలనందమున్. 475

చ. కదలిచి తప్పుచేయువన • కాసరమున్ బెదరించునో యనన్
బొదలుచు నుండు దుర్గ యట • భూరిభయంకరమూర్తియై గడున్;
గుదురయి భాగముల్ వ్రతము • కూరినభంగిఁ బ్రలంబకూర్చముల్
గదురఁగఁ గట్టివేయఁబడి • కంబములన్ వెలుఁగొందు; భూవరా!. 476

సీ జపపరంబులు నాఁగఁ • జపలాధరంబులై చెంతనిలిచియుండు • చిట్టెలుకలు
ప్రతిశయితములు నా • వఱలి కృష్ణాజినప్రావృతాంగంబులై • పరఁగుశేళ్లు
మస్తకోపరిధృత • మణిదీపము లనంగ ఫణరత్నదీధితిఁ • బరఁగుఫణులు
స్తవపరంబులు నాఁగ • దారుణవాక్కుల నఱచెడు కాకులు • నహరహరంబు

తే. గొలువ నానాయివిధముల • ఘోరమూర్తి
శాకినీఢాకినీభూత • సహిత యగుచు
వాసమొనరించు నాకృత్తి • వాసువత్ని
మనుజపశ్వాదిజంతులఁ • గొనుచు నచట. 477

వ. ఇట్లతిభయంకరంబైన యాచండికాలయంబున విడిసి గుఱ్ఱము డిగి తదాలయంబుఁ బ్రవేశించి యథంగునభక్తిం బ్రణమిల్లి ప్రదక్షిణంబొనర్చుచు నిరుపరోధంబైననిర్మలప్రదేశంబు నారయుచు వేడుకఁ బరిభ్రమించుచుండ నొక్కయెడ. 478

జరద్ద్రవిడధార్మికవర్ణనము

క. కాలినబ్రొ డనుకంకను, వ్రాలినకృకలాసగోధ ♦ వారమనఁగఁ గ్రాల్ స్థూలస్థూలప్రశిరా,జాలములఁ గవాక్షితుండుఁ ♦ జాలఁ గృశుఁడునై. 479

క. తనరఁగ నలత్తి త్రివ్విన, ఘనలక్షణభూములనఁగ ♦ గ్రాలెడుపిటక వ్రణబిందువులను జిత్రిత, తనుఁ డగునొకవృద్ధద్రవిడ♦ధార్మికుఁ గనియెన్. 480

క. రుదురక్క పేరు పోలికఁ, గుదు రయి చెవికమ్మ గాఁగఁ ♦ గూర్చినసిగయున్ బొదలెడు కంతియు నంశా,పదపతనశ్యామఫాల♦భాగమున దగన్. 481

క. కారపుటలాబుబంకను, గూరిచి దంతురతఁ బోవఁ ♦ గొట్టుకొనఁ బ్రతీకారము చేయుచుఁ బ్రత్యహ, మారఁగఁ గంబళిపుటోపి ♦ యాదలఁ గ్రాలన్.

ఆ. ఎప్పుడును గువాడి ♦ యిచ్చినసిద్ధాంజ,నమున నొక్కకన్ను ♦ నలఁగిపోవ నిచ్చి యిచ్చి కాటు ♦ కితరనేత్రమునకు, నఱిగినట్టిపుడక ♦ యలరఁ గేల. 483

సీ. సతతంబు పయిపయి ♦ సల్పెడుకటువర్తిసేవఁ దిమిరవృద్ధి ♦ సిద్ధపఱచి
పాషాణభేదన♦పటువటిష్ఠంబైనపందికోరను గేలఁ ♦ బాదుకొల్పి
యింగుదీఫలముల♦సంగతం బగునట్లు లోమధాంజనముల ♦ నలవరించి
కాశేయకోజ్జ్వల♦కోశావృతిక్షతివ్రణితపాదాంగుష్ఠ♦మును ధరించి
ఆ. చెడురసాయనంబు ♦ సేవించి సేవించి,యుసమయుజ్వరమును ♦ నావహించి
ధాతువాదపరతఁ ♦ దార్కొనఁగాఁ జేసి, తనరు వృద్ధద్రవిడ♦ధార్మికుండు. 484

ఆ. దక్షిణాపథంబుఁ ♦ దనకుఁ బట్టముఁ గట్ట
వర మొసంగు మనుచు ♦ వామమార్గ
మునను దుర్గఁ గొలుచు ♦ ముసలివాఁ డయ్యును
నతఁడు రాజవర్య ♦ యహరహంబు. 485

తే. దుష్టశిక్షితబిక్షుకా♦దిష్టతిలక
బద్ధవిధవాశుఁడై యొప్పు ♦ పరఁగుచుండు
హరితపత్త్రరసాంగార♦సురుచిరమషి
మలినశంబూకములఁ దాల్చి ♦ మనుజుఁ డతఁడు 486

తే. దివ్యదుర్గాస్తవంబులఁ ♦ దేజరిల్లఁ
బట్టికల వ్రాసి పొగచూరి ♦ నట్టిరక్త
యావకాక్షరకూహక ♦ యంత్రమంత్ర
తంత్రతాలపత్రకృతపు ♦ స్తములఁ దాల్చి. 487

తే. వృద్ధశైవోపదిష్టుఁడై ♦ యిద్ధశైవ
మతము నెల్లను లిఖియించి ♦ మహిని వెలయఁ
జేయుచును నిధివాదంబు ♦ చేయుఁ దెగులు
తగులు గొని దానిబాధను ♦ బొగులు చెవుడు. 488

తే. అసురవివరప్రవేశను ♦ హాపిశాచి
పట్టి తనుఁ ద్రిప్పఁగా యక్ష ♦ పంకజాక్షి
కాముకత్వమనోహరా ♦ గాధమోహ
మగ్నమానసుం డయి సము ♦ ద్విగ్నుఁ డగుచు. 489

సీ. సలుపు చంతర్ధాన ♦ సన్మంత్రసాధన మెఱిఁగి శ్రీగిరివార్త ♦ లెల్లఁ గరము
సారెకు మంత్రించి ♦ చల్లుతెల్లావాలఁ బాఱుభూతావిష్ట ♦ వారమెల్లఁ
జిందులు ద్రొక్కుచుఁ ♦ జేసెడుకరతాడనములను నగలఁ గ ♦ ర్ణములు పెలుచ
దుర్గ్రహీతం బైన ♦ తుంబీవిపంచికాధ్వనిఁ బధిరులు వెఱఁ ♦ దలఁగి పాఱఁ
తే. జీఁకటీఁగలు గీపెట్టు ♦ చెన్ను దోఁప
నుత్తమాంగంబు కంపింప ♦ నుగ్రనుతులఁ
బాడి సేవించుచును భక్తి ♦ పారవశ్య
మూను చపుడప్పు డూరక ♦ యూఁగు చుట్టి. 490

తే. అఱవపాటలఁ బాడుచు ♦ నమలదేవ
నిమ్నగాస్తోత్రముల భక్తి ♦ నృత్య మెలమి
సలుపుచును సైంధవబ్రహ్మ ♦ చర్యమునను
జరుపు దినముల నాతఁ డా ♦ చండిదండ. 491

తే. అన్యదేశాగతోషిత ♦ మాన్యవృద్ధ
మస్కరిణులను లోఁగొన ♦ మానినీవ
శీకరణచూర్ణమును సారె ♦ సిద్ధపఱచి
సంప్రయోగించు వారిపైఁ ♦ జతురమతిని. 492

సీ. ముఖభంగవికృతిని ♦ మొనసి చండిని గూడఁ బరిహాసింపఁగ భయ ♦ పడనివాఁడు
నష్టపుష్పంబులు ♦ వ్యత్యస్తముగ వైవఁ గోపాగ్ని నొకతఱిఁ ♦ గురియువాఁడు

నొకతఱిఁ బోటుకై • యొండొండు కలహించి బాహుయుద్ధముచేయు • బాటసార్ల
నడ్డపెట్టఁగఁ బోయి • యుక్కైయవనిఁ ద్రెళ్ళి సంభగ్నపృష్ఠవం • శంబువాఁడు
తే. నొక్కయప్పుడు నపరాధ • మొనరఁ జేసి
పాఱుబాలకులను బట్టఁ • బరుగువాఱి
జాఱి తలక్రిందు లై పడి • సంస్ఫుటితశి
రఃకపాలవికటకంధ • రంబువాఁడు. 493
తే. సంస్కృతుఁడు గామి నేమేని • సల్పువాఁడు
కుంటివాఁ డాట నల్లల్ల • గునియువాఁడు
చెవిటి యాటను సంజ్ఞలఁ • జేయువాఁడు
రేయిచీఁకటి దినమున • ద్రిమ్మరీఁడు. 494
సీ. ప్రసవముల్ చిదుముచోఁ • బైకి లేచిన తేంట్లు కఱచ శీర్ణీకృతాం • గంబువాఁడు
పాడుగుళ్లను నేలఁ • బవళించి కాలసర్పములచేఁ గఱపంగఁ • బడ్డవాఁడు
దూరపాతము లైన • మారేడుకాయల దళితోత్తమాంగంబుఁ • దాల్చువాఁడు
ఫలపాతనామర్ష • వలిముఖనఖహతిచ్ఛిద్రితోత్తాననా • సికము వాఁడు
ఆ. జీర్ణదేవమాతృ • సిద్ధాశ్రమావాసి, భల్లనఖవిదళిత • పాండుగండ
తలమువాఁడు నన్ని • తడవలో యాతండు, చెప్ప నేల వాని • క్షితిపవర్య!. 495
చ. జనములు మీఁదఁ జల్లుచు వ • సంతము; కుక్కని వృద్ధదాసితో
నునిచి వివాహముల్ సలిపి • యూరేగించుమహోత్సవంబు చే
సిన నవ్వుటాలకుల్ మదిని • జెందెడువాఁడు ముదంబు నెప్పుడుల్
జనవర! పెక్కులోవెలల • స్వాపముఁ జెందియు నిష్ఫలుండు నౌ. 496
చ తనదుకుటుంబముంబలెను • దాస్థ్యమునుం బహురోగవేష్టితం
బును వహియించు మూర్ఖతను • భూరితరవ్యసనానుసంగతం
బును బలుబిడ్డలం గలది • వోలెను జూపు; ననేకదండపా
తనిచితగాత్రగండముఁ గ్రు • ధల్ ఫలితంబును బోలెఁ జూపెడిల్. 497
మ. సకలాంగంబుల దీపదాహముగతిల్ • సంతాపముల్ గూర్చుగం
డకసంభావిత మైనక్లేశమును నిం • డారంగ వే మోముల
బ్రకటించుల్ సరఘురంబునాఁ దగుపరీ • భావంబు నిక్షేతుక
ప్రకటాక్షీప్తజనాంఘ్రిఘాతశతసం • భారం బతం డోర్చుఁ బో. 498
తే. ఎండుతీఁగల నల్లిన • బెండుపెద్ద
పూలపుట్టను బూజకుఁ • బూలు గోయు

నెదురుదోఁటిని ధరియించి ♦ పదము లంటి
వ్రేలునంగిని దొడిగి తా ♦ వెలుఁగు నతఁడు 499

తే. కాంచి యాతండు తనసైన్య ♦ కారణమున
నఱచు చేష్టచుఁ గుపితుఁడై ♦ నడరుచుండ
నవ్వుకొని పెద్దయుం బ్రొద్దు ♦ నరవరాత్మ
జాతుఁ డదలించి కలహించు ♦ సైనికులను 500

సీ. సరసభాషణశత♦సాంత్వనంబుల నెట్లొ శాంతునిఁ గావించి ♦ చతురసరణి
జన్మభూమియు విద్య ♦ జాతిని వయసును నాలుబిడ్డల నోలి ♦ నరసి విభవ
మడిగి హేతువతండు♦యతియాటకును గాసయోటఁగియాతఁడు చెప్ప♦నెల్లగతులఁ
దనపూర్వశౌర్యంబు♦ఘనతను రూపంబు విభవంబు నతఁడు వే♦విధులఁ బొగడఁ

తే. దనరఁ జిత్తవినోదమై ♦ తనకు విరహ
తప్తహృదయున కది యింత ♦ తాప మణఁప
జాతపరిచయుఁడై యల ♦ క్ష్మావతీంద్రు
తనయుఁ డాతని కిప్పించెఁ ♦ దమ్ములంబు 501

వ. అంత భగవంతుం డగుసప్తసప్తి యస్తంగతుం డగుటయుఁ దోడి రాజపుత్త్రులు యథాసంపన్నంబు లగుపాదపతలంబు లావాసంబులుగఁ బరుండ, గుఱ్ఱంబు లపనీతశాఖావస్థితనపనీయపర్యాణంబులయి క్షితితలలుఠితగాత్త్రంబులయి పాంసులసటాఝాటంబు విదిలించికొని యమితోత్సాహంబునఁ గతిపయఘాసకబళంబులఁ గ్రహించి సలిలంబులఁ గ్రోలి స్నానార్ద్రపృష్ఠంబు లగుట విగతశ్రమంబులై పురోభాగనిఖాతకుంతయష్టులఁ సంయతంబులుగా సైనికజనంబు దినగమనపరిశ్రాంతనియమితయామికంబయి శయనింప సేనానివేశంబు బహుపావకప్రభలఁ బరిపీతతమం బగుదివసంబు చందంబునం బ్రకాశించుచుండఁ జంద్రాపీడుం డొక్కయెడఁ సంయతేంద్రాయుధంబు ముంగలం బరిజనకల్పితంబయి ప్రతిహారీనివేదితం బయినశయనంబునకుం జనియె. 502

చ. శయననిషణ్ణుఁడైన యల ♦ క్ష్మాధవపుత్త్రుని మానసంబునఁ
రయమున దుఃఖఖడ్గము క♦రంబు నిమగ్నముగాఁగఁ బ్రాఁకె తత్
త్రియపరివర్గముఁ విడచె ♦ దేనను జిత్తము హస్తమిఁ గడుఁ
బ్రియులను బాణ్యవర్గులను ♦ బిల్వక పల్కక యుండె మౌనియై 503

సీ. మూసి నేత్రములు కిం♦పురుషవిషయము వే చని యును మనసుతో ♦ సారెసారె
మాటిమాటికి హేమ♦కూటంబు స్మరియించెఁ జిత్త మొండొకచోటఁ ♦ జేరనీక

చింతించె నల మహా♦శ్వేతాప్రసాదంబు నిర్హేతుబంధుత ♦ నెమ్మి సారె
మాటిమాటికిఁ గోరె ♦ మదిరాతనూజాతవరదర్శనము జీవ♦ఫలము గాఁగ

ఆ. నవగతాభిమాన♦మై పేశలంబైన, ప్రవిమలమదలేఖ♦పరిచయంబుఁ
గోర సాగె సారెఁ ♦ గోరెను దరళికఁ, గాంచ మదిని మనుజ♦కాంతసుతుఁడు.

క. వచ్చునొ కేయూరకుఁ డని, హెచ్చినతమి నూహలెల్ల ♦ నెడఁ దివిరెను నా
యచ్ఛపుహిమగేహంబును, మచ్చిఁ గనెఁ జిత్రచిత్ర♦మండితముఁ దగన్. 505

తే. వేఁడినిట్టూర్పు లిబ్బడి ♦ విడువ సాగె, నిలిపె నెక్కుడు ప్రేముడి ♦ లలితశేష
హారమునఁ బత్రలేఖను ♦ నధికపుణ్య, రాలుగఁ దలంచె నట నుంట ♦ రాజవర్య!

ఉ. ఈగతి నిద్రలేక నిశ ♦ నెల్లను బుచ్చి తలంచుకొంచు నే
వేగఁగ లేచి యాతనియ♦భీష్టము నిండఁగ విత్తరాసులన్
బాగుగ నిచ్చి రమ్యవన♦భాగములన్ నివసించుచున్ దమిన్
వేగ కొలందిప్రొద్దులన ♦ వీటికి నుజ్జని కేగె భూవరా!. 507

చంద్రాపీడుఁ డుజ్జయినిఁ జేరుట.

ఉ. ఉన్నటులుండి వచ్చుట స♦ముత్సుకతన్ గని సంభ్రమంబుచే
నున్నతసౌధవీథికల ♦ నుండెడుపౌరనమస్కృతాంజలుల్
గన్నుల నర్ఘ్యకంజములఁ ♦ గైకొనురీతిగఁ గొంచుఁ జొచ్చె నా
సన్నుతమూర్తి రాసుతుఁడు ♦ చయ్యనఁ దెల్పక యేరికిన్ బురిన్. 508

ఉ. ఏమును నేము నంచు మది ♦ నెక్కుడుహర్షరసంబు పొంగ ను
ద్దామత వచ్చుకింకరులు ♦ ద్వారమునందుఁ ద్వదీయసూనుఁ డో
భూమిప! యున్నవాఁ డనుచుఁ ♦ బొల్పుగఁ దెల్పఁగ లేచి నిర్భర
ప్రేమను మందగిల్ల నడ ♦ వే పృథివీపతి సంభ్రమించుచున్. 509

సీ. కంధిజలంబును ♦ మందరాద్రియుఁ బోలె జాఱినపైవల్లెఁ ♦ జక్కఁ గొనుచు
ముత్తియంబుల రాల్చు♦బుధపాదపమువోలెఁ గనులహర్షాశ్రువుల్ ♦ గార్చుకొనుచుఁ
బజ్జ నుండెడుజరా♦పాండురమౌళులు వృతనవక్షౌమసం♦వీతదేహు
లుష్ణీషమకుటకే♦యూరాదులు శేఖరుల్ చందనచర్చిత♦చారుతనులు

తే. ఛత్రతామరకేతన♦చారువేత్ర
ఖడ్గధారులు నయి రాజ్య♦గ్రావబహుళ
బహుళకలశాబ్ధియగు భూమిఁ ♦ బరఁగఁ జూపు
వసుమతీనాథశతముల ♦ బడిని గొంచు, 510

తే. కాలినడకను నెదురుగఁ ♦ గదలి వచ్చె;
వచ్చుజనకుని దవ్వున ♦ భక్తిఁ గాంచి
వారువంబును దిగి మఱ్ఱి ♦ భాసమాన
రత్నదీధితు లొలయంగ ♦ రాజసుతుఁడు. 511

తే. మ్రొక్కెఁ దండ్రికి నంత నా♦భూవరుండు
చేతులను జాఁపి రారమ్ము ♦ చిన్నితనయ!
యనుచుఁ జీరుచుఁ బరిరంభ ♦ మాచరించె
విడువ కెంతకుఁ గట్టిగ ♦ వేడ్క సుతుని. 512

తే అప్పు డట నుండువారికి ♦ నర్హ్యలకును
నెఱిఁగి నిలిచినవారికు ♦ నెలమిఁ గేలు
పట్టికొని పోయెను విలాస♦వతి గృహంబు
నకును నామెయు నాగతి ♦ నతిముదమున 513

సీ. సకలశుద్ధాంతంబు ♦ చనుదేర వెంబడి నెదురేగి స్వాగతం ♦ బిచ్చి యతనిఁ
గొనివచ్చి కూర్చుండు ♦ మని చెప్పి యాగమమంగళాచారముల్ ♦ మమత నడపి
దిగ్జయసంబంధ♦దివ్యకథలఁ గొంత యిష్టకథాగోష్ఠి ♦ నెలమి నరపి
శుకనాసుఁ గన నేగి ♦ సుచిర మచ్చట నిట్టిక్రమమున నే యుండి♦గదురముదము
తే తెలిపి సేనానివేశాన♦నిలిపి నీదు, తనయు ననయు వైశంపాయ♦ను నరుదెంచి
నాఁడఁ గుశలియె యని చెప్పి♦వేడుకలర, నలమనోరమకడ కేగి♦యధిపసుతుఁడు.

క. కని యామెను వినయంబునఁ, జను దెంచి విలాసవతిని♦శాంతమునం దే
జనవర! యవశుండయి మజ్జనముఖసత్క్రియల నెల్ల ♦ సలిపె నొకమెయిన్.

తే. ప్రొద్దు పడమర కేగంగఁ ♦ బోయెఁ దనదు
గృహమునకు; నందుఁ బహుతహ ♦ కెరలి మదినిఁ
గలఁపఁ గాదంబరిని విడి, ♦ కాదు తనను
నొక్కనిని యిల్లు నగరంబు ♦ నుర్వి యెల్ల. 516

తే. శూన్యము లటంచుఁ దలఁచెను ♦ క్షోణినాథ!
యంతఁ గాదంబరీవార్త ♦ లాలకింప
నుత్సుకుండయి మనమున ♦ నూట లూర
నరయు చుండెను బత్రలే♦ఖాగమంబు. 517

కాదంబరియొద్దనుండి పత్త్రలేఖ వచ్చుట.

వ. ఇట్లు మహోత్సవంబునుంబోలె నీప్సితవరప్రాప్తికాలంబునట్టు లమృతోత్పత్తిస
మయంబునుంబలెఁ దత్పత్త్రలేఖాగమంబున కెదురుచూచుచుండఁ గొన్నాళ్లకు
మేఘనాదుఁడు పత్త్రలేఖం గొనివచ్చి సమర్పింప నది కృతనమస్కారయై
నిలుచుటయుఁ జంద్రాపీడుండు దూరంబునన యొలనవ్వునం బ్రేమం బచ్చుపడ
లేచి సహజవల్లభ యయ్యుఁ గాదంబరీప్రసాదప్రాప్తిసంలబ్ధాపరసౌభాగ్య
నా వల్లభతరతన్ గాంచినదాని గాఢాలింగనంబు గావించి ప్రణతుఁ డగుమేఘ
నాథుఁ గరకిసలయంబున నంటుచు సముపవిష్టుండయి యిట్లనియె. 518

సీ. అల మహాశ్వేతకు ♦ నడరునే క్షేమంబు తనరునా శివము కా♦దంబరికిని
బరఁగునా భద్రంబు ♦ పరిజనంబునకెల్ల నొదవునే శుభము కే♦యూరకునకు
మన తమాలిక లెస్స♦నునునొకో మదలేఖ భర్తృదారికయొద్దఁ♦బరఁగునొక్కొ
సకలశుద్ధాంతముల్ ♦ సౌఖ్యంబులే కద హేమకూటమునకు ♦ నెలమి కలదె

ఆ. చెపుమ పత్త్రలేఖ! ♦ చిప్పిల మోదంబు
ననుచు నడుగుటయును ♦ నవనినాథ
సుతుఁడు; పత్త్రలేఖ ♦ వితత మాభక్తిని
జెప్పఁదొడఁగె మోడ్చి ♦ చేతు లిట్లు. 519

చ. మనుజవరేణ్యపుత్త్ర! విను ♦ మానిని దేవి యొనర్చి కేలుదో
యిని సిగదండ గాఁగ నిను ♦ నెంతయుఁ గూరిమిఁ బూజ సల్పెడిన్
దనపరివారముల్ సఖులు ♦ దండఁ జెలంగఁగ నంచుఁ జెప్పఁ దా
నిని గొనిపోయె వీడి క్షితి♦నేతల నెల్ల గృహంబులోనికిన్. 520

ఉ. అందును నుత్తలంపడెడు ♦ నాత్మను గౌతుక మాఁపలేక రా
జేందుసుతుండు దూరముగ ♦ నెల్లబలంగము నన్ని యప్డె పెం
పొంది సమున్నతం బయిన♦యుద్గతనాళపలాశపంక్తిచేఁ
బొందినయట్లు ఛత్త్రమును ♦ బొల్చుస్థలాంబుజినీవనాంతరిన్. 521

చ. మరకతకేతనాయితస♦మంచితపర్ణసుమండపంబు క్రీ
ధరణిని జొక్కి పండినసి♦తచ్ఛదదంపతులన్ బదంబునన్
జరిపి వసించి తా నడిగె ♦ సత్వర మారఁగఁ బత్త్రలేఖ! నీ
వరిగి యె టుంటి వచ్చుట న♦హంబులు నెన్ని మ తేమి సంగతుల్. 522

ఉ. దేవియనుగ్రహం బెటుల ♦ తేజరిలున్; మము నేఁడు హెచ్చుగా
భావనసేయు; సెవ్వనికి ♦ భాసిలు నక్కడు ప్రీతి మాయెడన్

ఏవిధమైన ముచ్చటలు ♦ నెట్టికథల్ జరిగెన్ వచింపుమా
పోవిడనాడ కొక్కఁడును ♦ బొల్పుగ నం చడుగన్ సరాగుఁడై. 523
వ. పత్రలేఖ కరంబులు మోడ్చి వినయంబుతో నిట్లనియె. 524

పత్రలేఖ కాదంబరీవృత్తాంతమును జెప్పుట.

క. మీ రిట వచ్చిన నేఁ గే,యూరకుతో మగిడి వచ్చి ♦ యువిదకడకు నా
చారుతరకుసుమశయనము, చేరువఁ గూర్చుంటి నంత ♦ క్షితిపతితనయా!. 525
క. కాంచుచు నవనవదేవీ, ప్రాంచితసదనుగ్రహాళి♦పరవశ నగుచున్
మించుచు నుండితి సుఖముగ, నెంచక మీవిరహ మంత ♦ నినసుతవర్యా!. 526
ఉ. ఆదిన మంత నాకనుల ♦ నామెకనుల్ మఱి మేను మేనునన్
వాదము లేల పాదుకొనె ♦ వాణి మదాహ్వయవర్ణపంక్తిలోఁ
బాదుకొనెన్ దదీయ మగు♦స్వాంతము నెప్పుడు మత్ప్రియంబునన్
భూధవపుత్ర! ప్రొద్దు దిగఁ♦బోయెడునంతకు నుండి యచ్చటన్. 528
క. కొని నన్నాఁతగ హిమగృహ,మును విడిచి యథేచ్ఛమీరఁ♦బూని తిరుగుచున్
జనె వల్లభబాలాఖ్యను, దనరెడు నుద్యానమునకుఁ ♦ దరుణీమణి దాన్. 528
చ. అచట సుధావళీకృమయి ♦ యామునవారితరంగమాలికా
ప్రచయమయంబులో యనెడు♦పచ్చలమెట్టుల నొప్పుభామినీ
రుచిరవనోరువేది నధి♦రోహితయై మణికంబ మూఁది నీ
లచికుర కూరుచుండెను వి♦లక్షితయై యిసుమంత సేపటన్. 529
చ. హృదయముతోడఁ జాలతడ ♦ వేమొ విచారము చేసి నిశ్చయం
బిది యని తెల్చి యేమొ యను♦నిచ్చను నిశ్చలతారపక్ష్ముల్
గదురఁగ నాముఖంబుఁ గనెఁ ♦ గాంత చిరం బిటు గాంచు చప్పుడే
మదనధనంజయుం జొరఁగ ♦ మానసమున్ దృఢనిశ్చయంబుగాన్. 530
చ. ఒనరిచి ఘర్మవారిఝరి ♦ నుగ్మలి స్నానము చేసె; దానఁ గం
పనమును గాంచె; దాన భువిఁ ♦ బాతము నొందును నన్నభీతిచేఁ
గొనెను విషాద; మంతఁ గనుఁ♦గొంటిని దద్హృదయాశయంబు నే
జనవరపుత్ర! తన్ముఖము♦చాయను నిశ్చలదృష్టిఁ జూచితిన్. 531
వ. అట్లు నిశ్చలనిబద్ధదృష్టినై సావధానమునన్ గనుంగొని దేవి! యిట్లలచూచెదవు.
భవదీయాశయం బానతి మ్మని నివేదించుటయు. 532
చ. వినుఁ దనమంతనం బనుచు ♦ వెగ్గలపుంద్రప నాత్మబింబమున్
బనుపఁగ నాఁగ నవ్వలకు ♦ వ్రాయుచు బొట్టనవ్రేల నొయ్యనా

య్యన మణికుట్టిమస్థలిని; ♦ నాలయహంసలఁ బాఱఁదోలుచున్
ఘనమణికుట్టిమస్థలిని ♦ ఘుర్ఘణశబ్దితనూపురధ్వనిన్. 533

ఉ. చెమ్మటబిందువుల్ గురియ ♦ చిన్నిమొగంబును వీడఁ దాళవృం
తమ్మగు పైఁటచెంగునను ♦ దచ్ఛ్రవణోత్పలవిభ్రమద్విరే
పమ్ములఁ దోలుచున్ భ న ♦ బర్హికి లంచ మొసంగునో యనన్
దమ్ముల మర్ధముం గొఱికి ♦ దంతములన్ నగ నిచ్చుచున్ దమిన్. 534

ఉ. సారెకుసారెకుం దెసలు ♦ సంశయ మందుచుఁ జూచు చిట్టటున్
గూర నెలుంగు గద్గదిక ♦ ఘోరవుసిగ్గున నేమి చెప్పఁగన్
నేరక యూరకుండె ధర♦ణీవరపుత్రిక! చెప్ప నెంచియున్
సారసగంధి వక్త్రజల♦జాతము వంచి యొకించు కేనియున్. 535

సీ. కడఁగి భగ్గనిమండు ♦ కామాగ్ని దహియించి శేషంబు లేకుండఁ ♦ జేసె ననఁగ
సంతతధారఁగా ♦ సతతంబు ప్రవహించు నేత్రోదకముల ము♦నింగె ననఁగ
బయిపయిఁ జొరఁబడు ♦ బహుళదుఃఖంబులు ప్రసరింపఁగానీక ♦ పట్టె ననఁగ
నెడలేక పైఁబడు ♦ నించువిల్తుశరంబు లడరంగఁ దుత్తుము ♦ రాయె ననఁగ

తే. మదినిఁ గలపెక్కు తలఁపులు ♦ నదిమె ననఁగ
వెడలు నూర్పులు వెడలంగ ♦ నడఁచె ననఁగ
నూర్పులను గ్రోలుతేఁటులు ♦ నూకె ననఁగ
బయట రా దయ్యెఁ దద్వాణి ♦ పార్థతనయ!. 536

ఉ. ఊరక గండపాళికల ♦ నూనక కాఱెడుబాష్పవారి లోఁ
గూరినదుఃఖకోటులను ♦ గోరి గణింపఁగ నక్షమాలికన్
గూరుచు నాఁగ ముత్తెములఁ ♦ గూర్చుచు దుర్దిన మాస్థలంబునన్
వారిజనేత్ర యుండెఁ దల♦వాంచి కనుంగొన కేరినిన్ నృపా!. 537

సీ. లజ్జావిలాసంబు ♦ లజ్జయు, వినయాతిశయమును వినయంబు, ♦ భయముభయము
ముగ్ధత ముగ్ధత, ♦ మురిపంబు మురిపమున్, విభ్రమంబును గడు♦విభ్రమంబు
వరవిలాసంబును ♦ వరవిలాసంబును, నిపుణతయును మహా♦నిపుణతయును,
దుస్సహాఖేదంబు ♦ దుస్సహాఖేదంబు, వేపథువును దీవ్ర ♦ వేపథువును,

తే. నేర్చుకొన నామెకడ నష్టు ♦ నేతృవర్య!
యంతఁ దాదృశయైనయా♦యతివఁ గాంచి
మనవి యొనరించితి నిదేమి ♦ మగువ! యనుచు
నంత నాకాంత లోఁ గ్లాంతి ♦ యలమికొనఁగ. 538

తే. రోహితోదరనేత్రసరోజములను
తుడిచికొని దుఃఖభరమునఁ ♦ దూఁడుపోల్కి
మృదుతరం బగుభుజలత ♦ మేదినీశ!
కుంజసుమపాళికాకృత♦కుసుమమాల 539

తే. పట్టుకొని యొక్కబోమ యెత్తి ♦ పైకి నిత్తి
దారిఁ గనుఁగొనుగతిఁ గని ♦ తరుణి నన్ను
వేఁడినిట్టూర్పు నిగిడించె ♦ వెతకుఁ గతము
చెప్పు మని యెంత వేఁడినఁ ♦ జెప్పదాయె. 540

ఉ. వ్రాయునొ తెల్పఁగావలయు♦వార్తల నాఁగను గోటికోటితో
వ్రాయుచుఁ గేతకీదళము♦పైనఁ; గదల్చుచు మోవిఁ దెల్పఁగాఁ
బాయనిసిగ్గునన్ శ్వసిత♦బంధురజాలముతోడ మంతనం
బాయమ సల్పుచున్న దన ♦ నట్టె వినిశ్చలదృష్టి భూస్థలిన్. 541

చ. కనుఁగొను చూరకుండెఁ జిర♦కాలము దృష్టిని మన్ముఖంబుపై
నునిచి క్రమంబునన్ మరల ♦ నుగ్మలి సారెకు సారెఁ గన్నులన్
ఘనతరబాష్పపూరములు ♦ కాలువలై దిగజాఱఁ దత్పయః
కణముల మన్మథజ్వలన♦గాఢతమానితధూమధూసరం
బును వచనంబుఁ దాఁ గడుగు♦పోలికఁ దోఁపగఁ జేయుచున్ నృపా!. 542

ఉ. భీతిని విస్మృతంబు లగు♦పేరునఁ బొల్చునపూర్వవర్ణముల్
ఆతతబాష్పబిందువుల♦వ్యాజమునన్ ద్రపతోడి స్వైరసం
ఘాతమునన్ వెలుంగురద♦కాంతులఁ గూర్చెడి నాఁ దనర్చునా
భీతకురంగనేత్ర మదిఁ ♦ బేర్కొనఁ జేసెను మన్ముఖంబుగాన్. 543

ఉ. ఏమి కతంబొ నే నెఱుఁగ ♦ నేర్పడ నాహృదయంబు నమ్ము నిన్
భామరొ! పత్రలేఖ! విడి ♦ ప్రాణవయస్యల నెల్ల; నెవ్వరిన్
వేమఱు లెట్టుదున్; జెపుదు ♦ నెవ్వరి కన్యుల కీతిరస్కృతిన్
నామదినుండుదుఃఖమును; ♦ నాతిరొ! యెవ్వరితోడఁ బుచ్చెదన్. 544

శా. నీ కీదుస్సహదుఃఖభారమును బూ♦న్కిం దెల్పి యీప్రాణముం
బోకార్పం గలదాన నిక్కువముగాఁ ♦ బూఁబోఁడి! జీవంబుతో
వీఁకం జేయుదు సత్యమున్; వినుము యీ♦వృత్తాంతమున్ నే మదిన్
జేకొన్నం గడుసిగ్గుఁ గాంతుఁ; జెలులన్ ♦ జెప్పంగ నిం కేటికిన్. 545

ఉ. రజనికరావదాత మయి ♦ రాజిలువంశము నన్నుఁ బోలు నే
గజగమ చేయు నిందలను ♦ గందఁ గులక్రమసంగతత్రపన్
బ్రజఁ గనకుండ వీడు? కుల♦భామలకుం దగనట్టి యీపనిన్
నిజహృదయంబుఁ జొన్పెడిని ♦ నిందలకున్ గుఱి యౌచుఁ గుందెడున్. 546

చ. తలఁపదు తల్లి నన్నొసఁగఁ ♦ దండ్రి యొసంగఁడు పెద్ద లొప్పరున్
బిలువఁగ లేదు నేను బిలి♦పింపఁగ లే దటు నాదునాకృతిన్
దెలుపఁగలే దనాథగతిఁ ♦ దేకువఁ జెందనిదానిఁబోలె నన్
దలఁచి నృపాత్మజుం డకట ♦ దార్చె నను న్గురుగర్హణీయతన్. 547

క. సదమలనవబిసకిసలయ, మృదు వగుమద్హృదయ మిట్లు ♦ మెదుపఁగ నగు నే
యిది పెద్దలయాచారమొ, యిది ఫలమో పరిచయమున ♦ దెలుఁగను జెపుమా.

సీ. అవని యువల కెల్ల ♦ నపరిభావ్యము గదా చర్చింపఁ గన్యకా♦జనము మిగులఁ
దలుచుగాఁ దొల్తఁ గం♦దర్పకాగ్ని దహించుసిగ్గును; నా వెన్కఁ ♦ జిత్తమునను
గుసుమేషుశరములు♦ గోయునుఁదొలుదొల్త వినయాదికంబును, ♦ బిదపఁ గులము
నవల నాచారంబు, ♦ నా వెన్క శీలంబు, మమత నా వెనుకను, ♦ మర్మములను
తే. గాన నడిగెద నిన్నొక్క ♦ కాంతితంబు
నీకు నెక్కుడు ప్రియసఖు ♦ లెవరు నాకు
మాఱు మేనున నీదుస♦మాగమమున
మఱువ కీఁదగు నాకు నో♦ మంజువాణి!. 549

ఆ. మేను వదలు టనెడు ♦ మేలుపాచితమును
నాచరించి నాదు♦నఘము లెల్లఁ
బాచికొందు నను చుఁ ♦ బలికి కన్నుల నీరు
నించి యూరకుండె ♦ నీరజాక్షి. 550

వ. అంత. 551

ఉ. నేనును సంగతిన్ దెలియ♦నేరమి సిగ్గును భీతి విస్మయం
బూనినయట్లు మోహమును ♦ నూనినపోల్కని నిక్కవంబుగాఁ
బూని వివర్ణనై చెపుమ ♦ భూధవపుత్త్రి! యెఱుంగఁ గోరెదన్
మానవనాథపుత్త్రుఁ డతి♦మానుషమానుఁ డదేమి చేసెనో. 552

చ. కలిగెను నేమి తప్పిదము ♦ కైరవకోమల మైననీమదిన్
గలఁప నన ర్హమున్ గలఁచెఁ ♦ గామిని! యేయవినీతి; దాని నేఁ

దొలుతను నాలకించి విడు♦తున్ సతి! ప్రాణము లీవు విస్మటన్
దలఁగు మటంచుఁ జెప్పఁగను ♦ దామరసాంబక మళ్ళి యి ట్లనున్. 553

చ. విను మవధానతన్ వినుతు ♦ వీడి త్రపన్ బ్రతిఘస్ర మక్కటా
గనఁబడు సారెకున్ గలల ♦ గాఢవిచక్షణధూర్తుఁ డాతఁ డో
వనిత! యొనర్చు దూతికల ♦ పంజరశారులఁ గీరకంబులన్
బనుప రహస్యవార్తలను ♦ బల్కఁగఁ జాలను వానిచెయ్వులన్ 554

ఆ. నిదురఁ బోవు నాడు♦సదమలశ్రుతిదంత
పత్రగర్భములను ♦ వట్టికోర్కి
మోహితాత్ముఁ డగుచు ♦ మొనసి సంకేతిత
స్థానములను వ్రాయుఁ ♦ దగునె యిట్లు. 555

చ. అనుపును జెమ్మటన్ దడిసి ♦ యక్షరముల్ చెడినన్ నిజంబు సాం
జనపతితాశ్రుబిందువులఁ ♦ జయ్యన నాత్మదశన్ నచింపుచున్
ఘనతరమోహతృష్ణలను ♦ గన్పడఁ జేసెడుమారలేఖలన్;
దనయనురాగము న్నలఁదుఁ ♦ దద్దపదంబుల లాక్షనుంబలెన్. 556

తే. అవినయంబున నిశ్చేష్టుఁ ♦ డగుచు నఖర
బింబితుం డగుతనుఁ గాంచి ♦ ప్రీతిపాత్రు
ధన్యునిఁగ నెంచి మఱియును ♦ దరుణి! యతని
చెయ్వు లెన్నని వివరింతుఁ ♦ జెప్పఁ దరమె 557

మ. ఎలదోఁటన్ విహరించు చొక్క దిన మే ♦ నేణాక్షి! యుండంగఁ జం
చలుఁ డీతం డట వచ్చెఁ; బట్టు ననుచున్ ♦ శంకన్ వడిన్ బాఱఁగా
నిలిపెన్ బయ్యెదకొంగు పట్టి చిగురాకల్; ♦ నిట్టూర్చు న స్పట్టి యి
చ్చెలతాళుల్, త్రప మార్గ్గగం బయినన్ ♦ జేర్చెన్ గవుంగింటిలోన్. 558

మ. స్తనసీమన్ లిఖియించుచున్ మకరికల్ ♦ దా వక్రశీలుండు నే
ర్పును మత్పార్శ్వకృతముగ్ధచిత్తమునకున్ ♦ బూఁబోఁడి కౌటిల్యమున్
గనుఁ జిత్తోత్కలికాతరంగవహమా♦నప్రౌఢులన్ శీతలా
ననవాతంబుల స్వేదవిప్రుషములన్ ♦ గండమ్ములన్ వీచెడున్. 559

ఉ. చెమ్మటఁ బట్టు తప్పి పడఁ ♦ జెందొవ పట్టెకరంబుచేత ని
క్కమ్ము యవాంకురమ్ము లనఁ ♦ గ్రాలునఖాంకులఁ జేయుకర్ణపూ
రమ్ముల దుర్నివర్ధుఁ డల♦దానుతుఁ డింటియశోకభూమిజా
తమ్మును దన్ను నెత్తుపద♦తాడన మందును దాను నాదలన్. 560

ఉ. వల్లభ బాల కేసరము ♦ పైఁ బుకిలింపఁగఁ గ్రోలి శీధువుల్
మల్లవనంబునం దుమిసి ♦ మాటికిఁ ద్రావును గొప్పుఁ బట్టి నన్
జెల్లరె! దుష్టమన్మథవి ♦ చేష్టితమూఢమనస్కు నేగతిన్
జెల్లెల! యుద్ధరించెదను ♦ జెప్పుమ తోఁచదు నాకు నేమియున్. 561

సీ. ఈసుగా భావించు ♦ నింతి! నిరాకృతిఁ; బరిహాస మని నింద ♦ బరిగణించు
మాటాడకుంటయు ♦ మానం బని తలంచు, నపవాదమును గీర్తి ♦ యనుచుఁ దలఁచు
నవమతి సేంచును ♦ నప్రతిహాత మైన ప్రణయ మెంచును; దోష ♦ వర్ణనమును
స్మృత్యుపాయం బని ♦ చింతించు; దోషముల్ గుణములుగా మదిఁ ♦ గోరు నేల
తే. యేమి సేయుదు సైఁపుదు ♦ నెటుల వీని
తులువతనముల నెల్లను ♦ దోలఁచు దాన
విన్న నెవ్వరైన గతి యేమి ♦ సన్నుతాంగి!
కన్న నింకేమి చెప్పంగఁ ♦ గలను జెపుమ. 562

తే. అనుచుఁ జెప్పెడు నాయమ ♦ నట్టె గాంచి
మదిని హర్షంబు నుద్వేల ♦ మగుచుఁ దనర
నాఁపుకొనలేక మది నిట్టు ♦ లనుకొనంగఁ
దొడరితిని రాజచంద్రను! ♦ తోడుతోడ. 563

క. చంద్రాపీడునిమిత్తము, పేంద్రతనూభవుఁడు దీనిఁ ♦ బెంపఱఁ జేసెన్
సాంద్రాశుగచయముల ని, స్తంద్రగతిన్ బరపి యరరె ♦ దారుణుఁ డగుచున్.

క. మదిరాతనూజనెపమున, మదనుమనోవృత్తి యింత ♦ మమత గలదిగాఁ
బొదలిన యీ యేలికపైఁ, బదివే లగుదెంచె నాకుఁ ♦ బండెఁ దపంబుల్. 565

సీ. సాదరవర్ధిత ♦ సహజగుణంబులు సలిపెఁ బ్రత్యుపకృతి ♦ త్మాధవునకు
దెస లెల్ల నీతని ♦ దివ్యయశంబునఁ గడువళితములయి ♦ గ్రాలు మిగుల
రతిరససాగర ♦ రమ్యవీచులు రత్నవర్షంబు గురిసె నీ ♦ ప్రభువుపైన
శశియందు యౌవన ♦ సద్విలాసంబులు వ్రాయు నీరాట్సుత ♦ వరుని పేరు
ఆ. నిందుకళలువోలె ♦ నితనిపై లావణ్య, మమృతవృష్టి కురిసె ♦ నధికముగను
నాత్మలక్ష్మి మెఱసె ♦ నమలసౌభాగ్యంబు, సర్వ మమరె మాకు ♦ స్మరునివలన.

చ. అమరె విధూనయంబునకు ♦ నర్హతమం బగువేళ నేఁటికిన్;
సమకుఱె లేఁత తెమ్మెరకు ♦ సత్సమయంబును; నర్హలాభముల్
సమకుఱెఁ జైత్రమాససుమ ♦ సంపదకున్; గనియెన్ సురారసా
ఘము సుగుణత్వ మాననము ♦ కామయుగాగమనంబు చూపెఁ బో. 567

తే. అని మనంబున ననుకొని ♦ యంత నవ్వి, వెలికి ని ట్లని యంటి నా ♦ వెలఁదితోడ
దేవి! యిటులైనఁ గోపంబు ♦ దిగిచి వైచి, కమ్మిఁకఁ బ్రసన్నచిత్తవై ♦ కాంత! నీవు.

ఉ. మారుఁడు తప్పుచేయ నిటు ♦ మానిని దేవర దూఱఁ జోలునే
క్రూరసుమాస్త్రుచెయ్వు లివి ♦ కోమలి! రాట్సుతు వేల యయ్యెడున్
సారసగంధి! యూఱడిలు ♦ చాలు నటం చనఁ గౌతుకంబునన్
మారుఁ డటంచుఁ జెప్పితివి ♦ మారుఁ డనంగ నెవండు చెప్పవే. 569

తే. ఆతఁ డేరూపమున నుండు ♦ నతివ! చెపుమ
యనవు డామెకు నిట్లంటి ♦ నధిపతనయ!
యెక్కడిది రూప మతనికి ♦ నేణనయన!
యతనుఁ డైనధనంజయుం ♦ డతఁడు దేవి!. 570

సీ. కలిగించుఁ దాపంబుఁ ♦ గానుపింపక శిఖాకాండంబుల నతండు ♦ కంబుకంఠి!
గాఱించు కన్నీటి ♦ కాల్వలఁ బెల్లుగ వెలిపుచ్చకయ ధూమ ♦ విసరములను
నావిర్భవింపించు ♦ నంగపాండిమమును గనుపింపకయ భస్మ ♦ కణచయంబు
దహియించు దేహంబు ♦ దారుణవృత్తిని దాయక దూరంబు ♦ తలఁగి యున్నఁ
తే. త్రిభువనంబుల నాతని ♦ తీవ్రబాణ, ఘాతమునకు శరవ్యంబు ♦ గాని ప్రాణి
గలుగదిప్పుడుమును లేదు ♦ గలుగఁబోదు, నెవ్వఁడుభయపడఁడీతనికి ♦ నింతి! చెపుమ.

వ. మఱియు. 572

సీ. క్ష్మామండలంబెల్ల ♦ సంకుచితోర్వియాఁ బ్రియునియాకారంబుఁ ♦ బ్రేమ వ్రాయ
గగనమండలముసం ♦ కటమానుఁదలఁపులఁ బ్రియముఖేందుసహస్ర ♦ వితతిఁగాంచఁ
గాల మల్పంబయి ♦ గానుపించును దేవి! ధవసమాగమసుఖ ♦ తతినిఁ దలఁప
సంఖ్యయు నల్పమై ♦ సతి! కనంబడియెడుఁ గాంతుగుణంబులు ♦ గణన సేయఁ
తే. వినఁగ; నీపెనుభ్రాంతి యా ♦ వేళ మయినఁ
గాంతలకు నెల్ల నేమందుఁ ♦ గంజనేత్ర
పెక్కుమాటాడ దీ వాణి ♦ ప్రియునికథలఁ
గుసుమచాపంబు ధరియించి ♦ కులుక నితఁడు. 573

చ. అన విని నాదుపల్కు క్షణ ♦ మారసి యిట్లను బత్త్రలేఖ! నీ
వనినవిధం బొనర్చెఁ గుసు ♦ మాయుధుఁ డీజనమున్ నృపాత్మజా
తునివయిఁ బతు పాతమునఁ ♦ దొయ్యలి! యేయుచి వీనిరూపులం
చనితివొ నా యెడన్ గలుగు ♦ నయ్యవి వానికి నెక్కుడున్ గటా. 574

ఉ. మద్దికి నభిన్నమై తిరుపు ♦ మానిని యడ్డెద నిన్నె యీయెడన్
గుదురగు నాకు నెద్ది యది ♦ గోరి వచింపవె యిట్టివార్తలన్
గదిసి యెఱుంగ నెన్నఁడును; ♦ నాతలిదండ్రుల లోకనిందలన్
గదురఁగఁ జేసి లజ్జఁ గడుఁ ♦ గాంచెదఁ బ్రాణము లేల నాకికన్. 575

తే. జీవితముకంటె మరణంబె ♦ శ్రేయ మనుచుఁ
దలఁచు నామది యది గాదె ♦ తగును నిప్పు
డనెడు నాసతిఁ గని యిట్టు ♦ లంటి మగుడఁ
జాలుఁ జాలును నామాట ♦ నాలకింపు. 576

చ. మరణముచేత నేమి యగు ♦ మానిని! యారక సేవ లందకే
వరము నొసంగె మన్మథుఁ డ♦పారదయామతి; నీకు నున్నదే
గురజననింద యీయెడను; ♦ గోమలి! కీ దగువానిఁ గూర్పఁగా
స్మరుఁడు తలంచు నొజ్జగతి, ♦ సమ్మతి సేయును దల్లిపోలికన్. 577

వ. మఱియు. 578

చ. జనకునిపోల్కి నిచ్చుఁ; జెలి♦చాడ్పున నుత్కలికం జనింపఁ జే
యును; నుపమాతచందమున ♦ నుజ్జ్వలయౌవనకాలమందు నే
ర్పును రతివిభ్రమంబుల; స♦రోజముఖి! యిఁక భీతి యేటికే
వినవొకో తామె భర్తలను ♦ వే వరియించినవారిఁ గొందఱన్. 579

చ. ఇది తగ దేనియున్ విఫల ♦ మేనియుఁ గన్యల కేల శాస్త్రముల్
వదరు స్వయంవరంబువిధి ♦ వారిజలోచన! తేరు మింక నీ
పదములఁ బట్టి వేఁడెదను ♦ బ్రాణము వాయుకడంక మానుమా
యిదె కొనితెత్తు నీప్రియుని ♦ నేగెద నిప్పుడె వత్తు వేగమే. 580

చ. వనువుము నన్ను నీప్రియుని ♦ పజ్జకు నేమి వచింతు చెప్పుమా?
యన విని చూడ్కి హర్షమున ♦ నార్ద్రముగా ననుఁ ద్రాగుపోలికన్
గనుఁగొని సద్దగించినను ♦ గామశరాహతి జర్జరత్రపన్
మునుకొని వచ్చి దారిఁగొని ♦ మూఁకలుగాఁ జనురాగలీలలన్. 581

ఉ. అకులితాత్మనై ప్రియుని♦హర్షవచశ్శ్రవణోత్సవంబునన్
సోఁకినచెమ్మటన్ దడిసి ♦ శోభిలువయ్యెద నెత్తి పుల్కలన్
వీఁక ధరించునో యనఁగఁ, ♦ బ్రేంఖితకుండలపద్మరాగవ
త్త్రైకశిఖాగ్రలగ్నమయి ♦ యాసతికంఠమునన్ బిగింపఁగా. 582

ఉ. మారుఁడు వైచినట్టిమృదుమారణచంద్రకరాత్మపాశమా
హారముఁ జక్కఁదీయుచుఁ, బ్రహర్షమదంబున విహ్వలాత్మతఁ
గూరిమిఁ గన్యకాజనులఁ గూడ జనించిన లజ్జ యూఁతయై
మీఱఁగ మెల్లమెల్ల వినుమీ యని దిక్కులు చూచు చిట్లనన్. 583

మాలిని. కరకలితకురంగా! గాంగభంగోత్తమాంగా!
కరుణలసదపాంగా! కామభస్మోజ్జ్వలాంగా!
నరహరిమదభంగా! నందిరాజత్తురంగా!
కరివరదవిహంగా! కామినీచిత్తభృంగా!. 584

గద్య. ఇది శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తివరప్రసాదలబ్ధసరసకవిత్వవైభవ చింతలపల్లి వంశపయఃపారావారరాకాకైరవబాంధవ శ్రీపేరమాంబాత్ర్యంబకప్రియతనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతంబైనశృంగారకాదంబరి యను మహాప్రబంధంబునందు షష్ఠాశ్వాసము సంపూర్ణము.

పూర్వభాగము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః. శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

ఓం తత్సత్.

శ్రీః

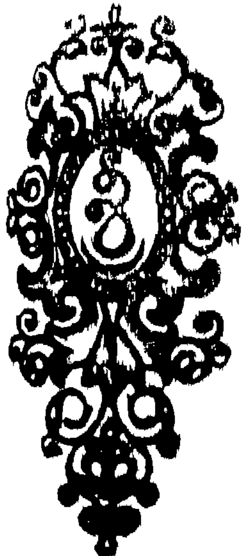
శ్రీరామ సహాయోఽస్తు

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిః ప్రసీదతు.

శ్రీ శృంగారకాదంబరి

ఉత్తరభాగము

ప్రథమాశ్వాసము

కరశుభకరనామా!
పాకారిప్రముఖవిబుధ • భావితధామా!
ప్రాకటమహిమోద్దామా!
నాకారిప్రచయభీమ! • నయగుణధామా!. 1

వ. దేవా! అవ్వలికథావృత్తాంతంబుఁ జెప్పెద. దయాయత్తమతి నవధరింపుము. అట్లు పత్త్రలేఖ యడుగుటయుఁ గాదంబరి హర్షోత్తరంగితాంతరంగయయి యల్లన నిట్లనియె 2

కాదంబరీ సందేశము.

చ. ఎఱుఁగుదు నీకు నాపయిని • నెక్కుడుప్రీతి చెలంగు నంచు నె
త్తెఱఁగున నంతర్ధార్థ్య మరు•దెంచు శిరీషసుమంబుపోల్కి నే
త్తెఱి మృదులస్వభావ లగు•తీవియఁబోఁడులు; కందు బాల్యముల్
గాఱలినకన్యకాజనుల•కున్ మఱి చెప్పఁగ నేల నెచ్చెలీ!. 3

ఉ. కొందఱు భామ లేగుదురు • కోరి స్వయంబుగఁ జెప్పి పుత్తురున్
కొందరు సిగ్గు నగ్గు మదిఁ • జెప్పుదు నే మని వారిసాహసం
బందెద సిగ్గు సాహసము • నంది స్వయంబుగఁ జెప్పిపంపుచున్
సుందరి! బాల నే మెఱుఁగఁ • జూడక ముందును వెన్క నక్కటా 4

ఉ. ఏ మని చెప్పి పంపుదును • నిత్తఱి నాతని కేను జెప్పుమా
యేమిగఁ దోఁచునో యతని • కేమనినన్ గట పౌనరుక్త్యమా
స్వామి! యతిప్రియుండ వన; • వారవధూలపితంబు నీవయిన్
బ్రేముడి యెక్కు డన్న; జడ•పృచ్ఛ ప్రియాత్మను నీకు నే ననన్.

సీ. నినుఁ బాసి బ్రతుక నే♦ననుటయు ననుభవమునకు విరోధమై♦ముదితః! తోఁచుఁ
బరిభవించెదు నన్నుఁ♦బంచబాణుండంట యాత్మదోషోద్ఘాట♦మగునుదలఁప
ననవిల్తుఁ డోసఁగె నీ ♦ కనుటయు మెల్లఁగ దగ్గఱఁ జేరంగ ♦ దగినవెరవు
బలవంతముగ నిన్నుఁ ♦ బట్టెద ననుటయు బంధకీధార్ష్ట్యమై ♦ పరిణమించు

ఆ. నరుగు దేరవలయు ♦ నత్యవశ్యం బిట
కనుట భాగ్యగర్వ ♦ మాచుఁ దోఁచు
నేనె వత్తు నంట ♦ నెలఁతలచపలతఁ
గానుపించు కాను ♦ గంబుకంఠి!. 6

వ. మఱియు 7

చ. పరిజన మీయ దింకొకరి♦పై ననురక్తము గాద టంటయుఁ
బరఁగును నాత్మభక్తిపరి♦పాటిని వేదనలాఘవంబుగాఁ
గరము నిరాకరించు ననుఁ♦ గాతరతన్ మఱి చెప్పిపంపకుం
టరయఁగ మేలుకొల్పువును ♦ నప్రతిబుద్ధునకుం దలోదరీ!. 8

చ. కనెదవు నాదు కూరిమిని ♦ గాయము వాసినవెన్క నంటయుఁ
గనఁగ నసంభవంబ యది; ♦ కాంచి వియోగము మేనఁ బ్రాణముల్
గనెద నటన్న దుఃఖమునఁ ♦ గాలెద నంటయుఁ దోఁచు నెక్కుడౌ
ప్రణయముగాఁగ; నే మనుచుఁ ♦ బంపుదు నింక వచింపుమా సఖి! 9

వ. ఇది యట్లుండె మఱియు. 10

క. *కొనివచ్చిన నాతని నిట, ఘనతరతారళ్యమునను ♦ గడులజ్జితమై
కననీయదు సిగ్గే నను, గనుఁగొనెదు వృథాశ్రమంబుఁ ♦ గంజదళాక్షీ! 11

సీ. పంచబాణవికార♦బాధావిలక్షమౌవై లక్ష్య మే ముందు ♦ పడదు నిలువ
నప్రతిపత్తిభ♦యంబున జడమైన జడతయే డాయుంగఁ ♦ జనదు వాని
స్వీయముగ డాయంగఁ ♦ జన లఘు వగు లాఘవంబె తత్ప్రతిపత్తి♦పరఁగనీదు
బలవంతముగ వానిఁ♦బట్టి తెచ్చినదోషమునకు వెఱచు వెఱ♦వొనయ దెదుర

తే. వ్యర్థము లివన్ని నన్నెట్లు ♦ వానిఁ గూర్తొ
యదియె మదనుగ్రహంబుగ ♦ నతిప! తలఁతు
జన్మసాఫల్య మగు నెట్లు ♦ సకియ లెల్ల
కేలికొనకుండఁ జూడుమా ♦ కీర్తిఁ గనుము. 12

---

* ఇక్కడనుండి భూషణభట్టుకవిత్వమున కాంధ్రీకరణము

సీ. గురుజనాపత్రపఁ ♦ గూరుటనో రాజకార్యానురోధముల్ ♦ గలుగుటలనొ
సుహృదాననాబ్జంబుఁ ♦ జూచుటనో జన్మభూమిపైఁ బొడమిన ♦ ప్రేమముననొ
తనగృహంబుననున్కి ♦ తమినొ తామగుడరాఁ గూరుఖేదము పాపి ♦ కొనెదుమదినొ
చిరకాలమునకు నీ ♦ క్షించినబాంధవజనముల విడిచి రా ♦ నోఁపమినినొ
ఆ. యీజనంబుపైన ♦ నిచ్చ లేకుంటనో
చరణములను వ్రాలి ♦ సకియ! నీవు
వేఁడుకొన్న నతఁడు ♦ వెడలి రాకుండినఁ
జెప్ప నేల నాదు ♦ జీవితంబు. 13
చ. వికచదళారవిందమధు ♦ బిందుసుగంధవహుండు గంధవా
హకుఁడు సమస్తదిక్కులకు ♦ హర్షముఁ గూర్చు ప్రదోషవేళ ద
ర్పకుఁడు స్ఫుటోల్లసత్కుసుమ ♦ వాసన భామలమానగ్రంథులన్
బ్రకటగతిన్ వదల్చు శశి ♦ పాండుకరంబుల వెన్నెలన్ జడిన్. 14
చ. కురియఁగఁ జంద్రకాంతమణి ♦ కూటము లిందుకరంబు లంటుటన్
గరఁగి ఝరంబులై దొరఁగ ♦ గాఢరవంబుల మ్రోఁగు కేళికా
గిరికటకస్థచక్రములు ♦ గీడ్వడఁ జెన్విరహానలంబుచేఁ
దిరుగఁగ వెన్నెలల్ మెసవి ♦ తీఱనికూర్మిఁ జకోరదంపతుల్. 15
సీ. మధుమదముఖరిత ♦ మధుకరకులకలకలకలారావసం ♦ కులభరంబు
విరహిజనస్వాంత ♦ వేదనాకరకోకకోకస్తనీదీన ♦ కూజితంబు
భాసురసుమసౌర ♦ భాకులదశదిశాభాగంబు శీతలా ♦ వాసకంబు
సర్వసర్వంసహా ♦ సౌందర్యసందోహభూతంబు శశికాంత ♦ భూషితంబు
తే. నయిననీహారగృహమందు ♦ నతనికేలు
తగిలినసుఖంబుచేత స్వే ♦ దంబు గ్రమ్మ
ననఁగను హరిచందనరసా ♦ భ్యంచితోరు
మహితముక్తాశిలాపట్ట ♦ మంచమునను. 16
ఉ. భామిని! పుష్పశయ్యవయిఁ ♦ బర్ణము లెల్లను రేఁగఁ దావు లా
కాముఖసీమలందు వెద ♦ చల్లెడుకైరవిణీతటంబునం
దీమను జేశనూతి గన ♦ నవ్వతె నా మదిరాతనూజ నే
నే మధికంబు నాకు నిపు ♦ డేర్పడ ముందటికంటెఁ జెప్పవే. 17
వ. మఱియు. 18
చ. కనఁబడె వేని కీమనుజ ♦ కాంతకుమారుఁడు తొల్త నెవ్వి వా
నిని గనఁగోరు నాకనులు ♦ నిచ్చలు నీయవి, యవ్విధమే గదా;

యొనరుప నేమియుం దెలియ • కూరక యుత్తల మందు నీమనం
బును నదె లోనఁ జొచ్చినను • బూనఁగఁ జాలదొ యెద్ది నెచ్చెలి!. 19

సీ. అదె యీశరీరంబు • నాతనియొద్దను నూరక చిరకాల • ముండె నేది
యదియొ యీ కేలును • నన్నృతగురుల కోడి చేసెఁ దర్శనకుండఁ • జెనఁటియేది
యతఁడె చంద్రాపీడుఁ • డనపేక్షితాన్యార్తివారదర్శయుం బుండి • పఱచె నెవఁడు
పరపి నాపయి క్షీణ • బాణుఁ డౌటను నొద్ద నే మొనర్పనిపూవు • టీలుకాఁడు

తే. నతఁడె యెవ్వని నటమటిఁ • డనుచు సకియ!
పెక్కు భంగుల వర్ణించి • పెద్దసేపు
పెక్కు తార్కాణములతోడ • నక్కజముగఁ
జెప్పితివి నీవు నింకేమి • చెప్పుదాన. 20

ఉ. నీ విటు కుందుచుండ నెద • నే నొనరించుకొన నివ్వాహ మం
చావిధిఁ జేసితిన్ బ్రతిన • హంసతనూభవతోడ నామెతో
నే వచియించితిన్ మఱియు • నిర్మలమానస యామె యి ట్లనెన్
దేవి! యొనర్పఁ కిట్లు మదిఁ • దెంపు వహింపకు మాను మి య్యెడన్. 21

క. అతిదారుణుఁ డీమదనుం, డతిపాపుఁడు ప్రియజనంబు • లగపడ కున్నన్
దతజనితహృదనురక్తిని, గుతిలపడన్ బ్రాణములను • గొనుసు నొకర్తున్. 22

క అనుచు వచించెను లే దది,యును నాకును నంతభాగ్య • మొదవు టెటు కృపా
మన మూనె నిష్ఠురుండగు, ననవిల్తుఁడు నేమియుండు • నాభాగ్యంబున్. 23

చ. మదనుఁడొ దైవమో మదమొ • మానిని! యీవిరహంబొ కూర్మియో
హృదయమొ యౌవనంబొ మఱి • యేదొ యెఱుంగను నాకు నిచ్చ నా
మదనసముఁ గుమారకుని • మాన్యుని ధ్యానమయున్ విచిత్రమా
నెదురుగ నున్న నందఱును • నేరికి సిద్ధునియ ట్లదృశ్యుఁ డై. 24

చ. సతతము దర్శనం బొసఁగు • సారెకు నాకు; నతండు వోలె నీ
క్షితిపతిసూనుఁ డున్నటుల • స్నిగ్ధజనంబుల నిష్ఠురాత్ముఁ డై
వెతఁ గుడుపండు వీడె చని; • వీఁడు భయంపడు నావియుక్తికిన్
క్షితికి మగండు గాఁ డితఁడు; • చేరఁడు భారతిచెంత కెవ్వడున్. 25

చ. పగలును రాత్రియున్ గమల • పజ్జ మెలంగఁడు; కీర్తి వర్ధిలన్
వగవ; దహర్నిశంబు నిలు • వంబడియున్నను గూరుచున్న ని
ద్ర గదిరినన్ మెలంకువను • దార్కొనుచున్నఁ జలించుచున్న నా
కగపడుచుండు మూపిసను • నక్షయుగంబు గలం బటుండినన్. 26

సీ. శ్రీఘ్రమండపంబున ♦ సెజ్జను గృహమున భవనదీర్ఘికలను ♦ బద్మినులను
కేళికావాపులఁ ♦ గ్రీడాచలంబుల దివ్యబాలాపగా♦తీరములను
బ్రమదావనంబున ♦ బాలోపవనములఁ బ్రాసాదశిఖరాగ్ర♦భాగములను
లలితలతాజాల♦కలితకుంజంబుల భవ్యోరుసుమవన♦వాటికలను

ఆ. నిచట నచట ననుచు ♦ నింతి! చెప్పఁగ నేల
కాంతు నతని నెల్ల ♦ కడల మూఢ
జనవిడంబనైక♦చతురుఁ జంచలశీలుఁ
జెప్ప నేల యింకఁ ♦ జెపితి నెల్ల. 27

ఉ. కావున వాని నిచ్చటకుఁ ♦ గైకొని వచ్చెదు వార్త మానుమీ
నీ వికఁ నంచు నన్నొకని♦నిర్భరమూర్ఛను గాంచె నాఁగ నా
భావజునాశుగం బవుడు ♦ పక్ష్మశిఖాసముపిండితంబులై
వావిరి బాష్పముల్ దొరఁగ ♦ వారిజనేత్రయుగంబు మూసి తాఁ. 28

ఉ. వేదివితానమధ్యమున ♦ విస్ఫుటదామపటంబు నూఁతగా
నూఁదినదోర్లతన్ ముఖ మ♦నూనమనోజ్ఞజలప్రసూతయా
మోదమృణాళి నంబుహతిఁ ♦ బొందినకోకనదంబుచాడ్పునన్
బాదుకొనంగ; లోఁ గినుక♦పారముగా నటె మిన్నకుండెఁ బో. 29

క. కలిత యుత్పీడిత నాఁ, గ్రాలుచు ద్రవ మయినమాడ్కి ♦ రాజిలుచుఁ గడున్
దాలిచి మానము లోపల, జాలిం గను బాలఁ గాంచి ♦ స్వాంతమ్మున నే. 30

వ ఇట్లని తలంచితిని. 31

తే. తలఁప సంకల్పమయుఁ డగు ♦ ధవుఁడె విప్ర
లంభినుల కెల్ల జీవితా♦లంబనంబు
నిక్క మిది కులాంగనల కందు ♦ నెక్కుడుగను
గన్యకలకు విశేషించి ♦ గా ధరిత్రి. 32

సీ. పదములపైఁ బడి ♦ బతిమాల దూతికఁ బనుపఁగాఁ బని లేదు ♦ ప్రతినిమేష
మెన్నిసారైనను ♦ నిచ్చఁగలయవచ్చు నిచ్చ వచ్చినయట్టు ♦ లేగవచ్చు
నెప్పుడైనను; రతి ♦ నెడలదు కన్యాత్వ మారతిఁ జనుదోయి ♦ యాఁకవలనఁ
గలుగుదుఃఖము లేని♦గాఢపరిష్వంగ మలవడు నఖదంత♦హతులవలనఁ

తే. గలుగువ్రణములఁ గని సిగ్గు ♦ గాదు చికుర
పాళి చెదరనికుంతల♦పాళమహము

లస్వనవిధువనంబులు ♦ నలరుచుండు
నితనితోఁ గూడి క్రీడించు♦నింతులకును. 33

క. కనఁబడ పథరక్షితములు, కనినన్ గురుజనము లెవరు ♦ గల్గు ననుచు భీ
తిని సంకోచంబును నటు, గనఁగాఁ బని లేదు విరహ♦కాతర్యంబున్. 34

క అని తలఁచుచుండ నేను మ, దనురాగకథారసంబు♦నం బాష్పవమున్
గనె నన నరుణం బాయెను, దిన మట రవిమండలంబు ♦ దిగె పడమరకున్. 35

క. అనుపదమున మదిరాసుత, యనుపమరాగప్రపూర్ణ♦మగుహృదయంబున్
గని సిగ్గునఁ బరువిడె నన, జనె రవిబింబంబు వేగ ♦ క్ష్మాపతితనయా!. 36

ఆ. రాత్రి పఱచె సాంధ్య♦రాగపల్లవశయ్య
యామినీముఖంబు ♦ యామినీశ
కాంతతల్ప మంతఁ♦ గల్పించె సేవకు
పగిదిఁ గడువినీతి ♦ పరఁగ నధిప!. 37

వ. అట్టియెడ బాలికాసహస్రంబులు నిశ్శబ్దంబుగ స్వస్వనియోగంబు లనుష్ఠింపుచు గంధతైలావసిక్తంబులై సురభిగంధోద్గారంబు లౌనట్టుదీపంబులఁ దాల్చి యేతెంచి దూరంబుగ మండలాకృతిన్ నిలువంబడుటయు. 38

మ. తనలావణ్యమునందు బింబితములై ♦ తాఁ గ్రొన్నతద్దీపికా
వనముల్ దేహవిలగ్నమారవిశిఖ♦జ్వాలావళుల్ నాఁ గడున్
దనరన్ సంతతనవ్యకోరకములన్ ♦ సంఛన్నమైనట్టి కాం
చనవల్లీగతి నొప్పుచానఁ దదవ♦స్థం గాంచి యిట్లంటి నేన్. 39

చ మనముఁ గలంచుతాపమును ♦ మానిని! హైకొన నీకు నష్టమే
గనుము ప్రసన్నతన్ దొలఁగు ♦ గాటపుఁగోచరయంబు నే నిదే
చనియెద నాన్నపాత్మజున♦సన్నిధికిం గొనివత్తు నిప్పుడే
తనువు ని టేల వంతలకుఁ ♦ దార్చెదు కష్టము లోర్వఁ జాలదే 40

చ. అనుటయుఁ దావకాహ్వయస♦మంచితమద్వచనంబుచే విషా
పనయసమంత్రయుక్తి విష♦భావితమూర్ఛయుఁ బోలె నప్పుడే
కనుఁగవ విచ్చి నన్నుఁ గని♦కాంక్షలు పైకొన నెవ్వఁ డిచ్చొ నం
చును బరివారముం బిలిచెఁ ♦ జూడ్కుల వేడ్కలు తొంగలింపఁగన్. 41

సీ ధవళాంశుకంబులఁ ♦ దాల్చి ద్వారంబున సంకుచితాంగులై ♦ శంక నున్న
జమదగ్నిసుతశర♦శ్వభ్రనిర్గతరాజహంసపంక్తులు నాఁగ ♦ నలరుకన్య

లంసభాగమ్ముల ♦ నలరుమౌక్తికకుండలాంశువుల్ చామర ♦ లట్లు తనర
సానతిఁ గొన వడి ♦ నరుదెంచు నాఁ బతత్కర్ణికకిసములై ♦ గ్రాల శ్రుతులు
తే. క్రమ్రకలహంసకకలాప ♦ కలనినాద
ములను బ్రతిశబ్ద మిచ్చునాఁ ♦ జెలఁగఁ జరణ
కటకములు; కుండలము లూఁగ ♦ గండపాళిఁ
బరుగువాఱుచు వేవురు ♦ వచ్చి రంత. 42

వ. అట్లు వచ్చి. 43

తే. దేవి! 'ఆజ్ఞాపయ' యటంచుఁ ♦ దిన్నఁదనము
గదుర నిజముఖపద్మంబుఁ ♦ గనుచు వారు
నిలువఁబడి యుండ నాజ్ఞకై ♦ నీరజాక్షి
యోలిఁ గాంచుచు వారిని ♦ మూఁద కట్టె. 44

తే. పండి పచ్చలరాతిన్న ♦ పైని నన్నుఁ
గాంచి యిట్లనెఁ బ్రియ మని ♦ కాదు చెలియ!
చెప్పెదను నీకు నినుఁ గని ♦ జీవితంబుఁ
దాల్చెదను బత్త్రలేఖ! నేఁ ♦ దథ్యముగను. 45

తే. అయిన హారపట్టి తేని నీ ♦ వబ్జవదన!
సలుపు నీకోర్కి సాధిఁపు ♦ పలుక నేను
ననుచు నీభూషణంబులు ♦ నంశుకాంగ
రాగతాంబూలభూషణ ♦ రాజి నొసఁగి. 46

తే. అచ్చుపడఁగ ననుగ్రహం ♦ బతిశయముగ
ననిపె నాయమ నీయొద్ద ♦ కనుచుఁ జెప్పి
వాంచి యుంచుక మస్తమా ♦ పత్త్రలేఖ
మరల నిట్లనె మెల్లన ♦ మనుజనాథ! 47

ఉ. దేవివినూత్నసాతిశయ ♦ దివ్యదనుగ్రహ మింత గల్గ సం
భావితనైననేను నల ♦ భామినివంతఁ గనంగఁ జాలమిన్
దేవర! విన్నవించెదను ♦ దేవరయున్ దదవస్థ జీవితున్
భావమునం దలంప కిటు ♦ బారికి నగ్గము చేయు టొప్పునే. 48

చ. చనునొకొ దీనవత్సలత ♦ సద్వ్రత మందినయట్టినీసభా
మున కిది యుంచు నాతలిరుఁ ♦ బోఁడి వచింపఁగ నత్తిపొద్దుచున్
దను నటు లానృపాత్మజుఁడు ♦ దద్దయు స్నేహరసప్రపూర్ణుఁడై
తనర గభీరమై మిగులఁ ♦ దాహముఁ గోపముఁ గూర్చు చెంతయున్. 49

సీ. సానురాగంబును ♦ సాభ్యర్థనంబును సప్రసాదంబును ♦ సస్పృహంబు
సాభిమానంబును ♦ సావహేళనమును బరిహాసనసహితంబు ♦ భావయుతము
సాత్మార్పణమ్మును ♦ సావధారణమును నిర్వేదసహితంబు ♦ నిస్తులంబు
సాకర్షణంబును ♦ సాభ్యసూయంబును సంస్తవావష్టంభ ♦ సంయుతంబు
ఆ. నగుచు మధుర మయ్యు ♦ నశ్రవణీయంబు
సరస మయ్యు శోక ♦ సంగతంబు
మృదుల మయ్యు బిరుసుఁ ♦ గదిరి వినమ్రంబు
నయినదానిపలుకు ♦ నాలకించి. 50

— చంద్రాపీడుండు పత్రలేఖ కనుతాపోత్తరం బొసంగుట. —

చ. కని కని దుర్భరవ్యథను ♦ గాఱెడునశ్రుల నాప్లుతంబులై
తనరుకపోలనేత్రములఁ ♦ దాల్చినతన్ముఖ మట్టె నిల్చి లే
క్షణముల ధీరుఁ డయ్యు సహ ♦ జంబుగ నిల్వఁగ లేక చిత్తభూ
మనుజవరేణ్యపుత్త్రుఁడు స ♦ మాకులమానసుఁ డయ్యె నంతయుఁ జా. 51
వ. మఱియు. 52
సీ. మదిరాతనూజాత ♦ మయినుండి యాలాపపదములతోఁ గూడి ♦ వచ్చె ననఁగ
నొకసారిగ నతని ♦ యుల్లమందెను గిన్క చేరెను గంఠంబు ♦ జీవితంబు
నధరపల్లవమును ♦ నాక్రమించెను గంప మానసం బందెను ♦ నాశ్వసితము
నాసాగ్రమందుని ♦ వాసంబు చేసెను స్ఫురితంబు; బాష్పముల్ ♦ చొచ్చెఁగనుల
తే. నెల్లవిషయంబులను నామె ♦ నెనసి యంత
సంప్రవద్బాష్పవిక్షేప ♦ సరణి వ్యాకు
లాతురుం డయి గట్టిగ ♦ నాతఁ డిట్టు
పలికె జలధరగంభీర ♦ భణితి నృపతి!. 53
క. శృంగారనర్తనంబుల, సంగతి కాచార్యుఁ డైన ♦ స్మరుఁ డీతం డీ
యంగనచే నేమేమియుఁ, బొంగుచుఁ జేయించెఁ బెక్కు ♦ పోకల నాకై. 54
ఉ. వానిని నెల్లఁ జేయుఁ దనఁ ♦ బండితుఁగా మది నెంచి యింతయేఁ
జ్ఞానము లేకయుండినను ♦ జ్ఞాని నటంచును దుర్విదగ్ధ మై
పూనుచు దుష్టశిక్షలను ♦ బుద్ధియు దుష్టము గాఁగ నష్ట కె
ట్టాని నలీకధైర్యమును ♦ దాల్చినవెంగలి డెంద మిద్ది దాఁ. 55
చ. ఒనరుప నేను నేమియును ♦ నుల్లములోనివికారజాలముల్
గనఁబడవంగ, మన్మథుఁడు ♦ కాంతను సల్పఁగఁ జేసె వేని వా

నిని మును చూడమిన్ రుచిర♦నీరజనేత్రకు నట్టిరూపు పెం
పున కనురూపమై తగున♦పూర్వవిలాసము లుండు నంచు నేన్. 56

చ. మనమున నెంచుటన్ మఱియు ♦ మానిని! తాదృగదృష్ట మూన భా
జనమును గాను నే ననుచు ♦ నల్పుట భావన నవ్వి యెల్ల నా
వనితకుఁ దోడఁబుట్టు లని ♦ వారనిసందియ మంద నన్నుఁ జే
సినహతమానసంబె ననుఁ ♦ జేసెను ద్వత్కృతఘోరనిందకున్. 57

ఉ. దేవిఁ గలంచుచుండు నల ♦ తీవ్రతరవ్యథకుం గతంబుగాఁ;
భావనచిత్త! నా దయిన♦పాపము గల్గునె యిందు లేశ మే
భావన సేయుదున్ మదిని ♦ బాయక మానసమోహకారినై
తాపసమౌన మైనయొక♦దారుణశాపమె యీయ దంచు నేన్. 58

క. అదిగాక యున్న దేనను, బొదలదు సందేహ మప్ర♦బుద్ధులకును నా
హృదయభవు చిన్నె లెదుగుగఁ, బొదలఁగ నాబుద్ధి యెట్లు♦మోహము పొందున్.

చ. కలుగును నెవ్వ రెందుమెయిఁ ♦ గన్పడ నెవ్వ సునూత్నవృత్తులై
యల చిఱునవ్వు చూపులును ♦ నాసరసోక్తులు నావిలాసముల్
లలితవిహారముల్ రుచిర♦లజ్జయుఁ జేష్టలు నింక నెన్నిరో
కల నవి యుండ నిమ్మటుల ♦ గాటపుఁగూర్మిని నాత్మకంధరన్. 60

చ. వదలక యెన్నినాళ్లుగనొ ♦ వాస మొనర్చెడు తారహారమున్
వదలిచి యాత్మకంఠము న♦భాగ్యని నామెడ వైచె నప్పుడే
విదితము కాదె దీన నళివేణి మ♦నోంబుజభావ మెంతయోన్
విదితమె నీకును న్దుహిన♦వేశ్మమునందలివృత్త మంతయున్. 61

క. పొలయలుకఁ గూరి యాగతిఁ, బలికెనొ నాయెడల నెఱుఁగ♦భామిని! చెపుమా
తెలిసెను నాయజ్ఞతచేఁ, గలిగెను నీదోష మెల్లఁ ♦ గావున నిపుడే. 62

ఆ. అసువు లొసఁగి యేని ♦ యతినిష్ఠు రాత్మకుం
డితఁ డటంచు నన్ను ♦ నింతి! మదినిఁ
దలఁప కుండులాగు ♦ తప్పక యొనరింతు
ననుచుఁ బలుకు చుండ ♦ నంతలోన. 63

విలాసవతి చంద్రాపీడునిం బిలువనంపుట.

సీ. కరమున వేత్రంబు ♦ పరఁగఁ బ్రతీహారి తెలువక యే వచ్చి ♦ తీవ్రగతిని
గృతనమస్కారుఁడై ♦ నతుఁడయి యిట్లనె యువరాజ! వినువిలా♦సవతి యిట్టు

లానతిచ్చెడి నేను ♦ ననుకొనఁ బరిజనుల్ వింటిని నీవెంట ♦ నంటి రాక
యచ్చటనే యున్న ♦ యల పత్రలేఖ తా వచ్చి నిప్పుడు మల్లి ♦ వరకుమార!

తే. దానియందును నీయందుఁ ♦ దనయ నాకు
స్నేహభేదంబు లే దెన్నఁ ♦ జిన్ననాఁడు
పెంచితిని నేన దానిని ♦ బ్రీతి మెఱయ
రావె యిట దానితోఁ గూడ ♦ రయము మీఱ. 64

తే. మంచిసమయంబు నీకును ♦ మమ్ముఁ గాంచ
నరయ నభిలాషశతముల ♦ నందినట్టి
నీదుముఖపద్మమును జూడ ♦ నెమ్మనంబు
వేగిరించెడిఁ గలుగ దే♦వేళ నైన. 65

వ. అని నివేదించుటయు నాచంద్రాపీడుఁడును నామాట లాలించి తనమనంబున నిట్లని తలంచె. 66

చ. అకట మదీయజీవితము ♦ నందెను సంశయడోలఁ దల్లి న
న్నరనిమునంబు గన్గొనక ♦ యందు మహావ్యథఁ, బత్రలేఖచేఁ
ద్వరఁ జనుదెమ్మటంచుఁ జెపి♦పంపె నకారణవత్సలంబు దు
ష్కర మగుదేవ్యనుగ్రహము; ♦ సాధ్యమె రెండును జేయ నేరికిన్. 67

సీ. వాంఛాకులం బెడ ♦ వదలంగఁ దగనిది జనకాంఘ్రిసేవన♦సౌఖ్య మరయఁ
బుట్టువు దొరఁకొని ♦ పొరిపెంపుఁ గన్నట్టి జననీప్రియత్వంబు ♦ ఘనతరంబు
మథియించు నెక్కుడు ♦ మన్మథహతకుండు గురుజనలాలన♦సురుచిరంబు
తహతహ యన్ననో ♦ తరముగాదు సహింప బాంధవప్రేమంబు ♦ బంధురంబు

తే. నభినవాకాంక్ష చూడంగ ♦ నతికుతుకిని
ప్రియతమాననసారస♦ప్రేక్షణంబె
జీవితఫలంబు గడుదొడ్డ♦చిత్రరథుని
కూఁతుపైఁ గలకూర్మియు ♦ గూఢ మగుచు. 68

వ. మఱియు. 69

చ. జనపతులున్ మదీయముఖ♦సారసదర్శనలోలు రెప్పుడున్;
మనము విలంబనాసహము; ♦ మానఁగరానిది జన్మభూమి; గై
కొనఁ దగు దేవి చిత్రరథు♦కూఁతురు; దూరము వింధ్యపర్వతం
బునకును హేమకూటకుల♦భూమిధరంబునకున్ గడున్ గటా. 70

చ. అనుచుఁ దలంచు చిట్లు ప్రతి♦హారిని వేదితమార్గుఁడై వడిన్
జనియెను బత్త్రలేఖకర♦సారసముం గొని తల్లియొద్దకున్
జనవిభుసూనుఁ డచ్చటన ♦ సల్పెను నాదిన మెల్ల మాతృలా
లనసుఖసంపదన్ మదిఁ గ♦లంచెడునుత్కలికన్ గణింపకే. 71

చంద్రాపీడ విరహావర్ణనము.

వ. అంత. 72

సీ. ఆత్మచింతయుఁబోలె ♦ నరుదేర యామిని చీఁకటుల్ గ్రమ్మంగఁ♦జేసి దెసల
విరహవేదన సైఁప♦నెర వెఱుంగక చక్రవాకముల్ వాపోవ ♦ వఱలఁ గరుణ
యంకోలసుమపాంసు ♦ లాపాండుచంద్రాగ్రకరములు స్మరశాత♦శరము లేయ
వ్యాకోచకుముదినీ♦శ్వాససురభివాహి సాంధ్యమారుత మొయ్య ♦ సంచరింప
తే. శయ్యపైఁ బండి ముద్రిత♦చక్షుఁ డగుచుఁ
గరము నిద్రావినోదంబుఁ ♦ గాంచ కట్టె
తలఁచుకొనసాఁగె గంధర్వ♦ధరణినాథు
తనయరూపంబు సుమశర♦భామకంబు. 73

సీ. హేమకూటమునుండి ♦ యేగుదెంచినగ్లానిఁ బదపల్లవచ్ఛాయఁ♦బండె ననఁగఁ
బిక్కలనిఱుఁదుగా ♦ నెక్కుసంహాతము లౌసక్థుల లగ్నమై ♦ జరుగు ననఁగఁ
ద్రివళిసోపానముల్ ♦ తీరుతియ్యంబులై యలర మధ్యం బెక్కి ♦ చెలఁగు ననఁగ
నతిపరిణాహమై ♦ యడరునితంబోరుఫలకంబుపైఁ జెక్కఁ♦బడియె ననఁగ
తే. నాభిముద్రిక మునిఁగె న♦నంగ నారు
నందు నుల్లసితంబయి ♦ వలరె ననఁగ
విస్తృతోన్నతకుచముల ♦ విడిసె ననఁగఁ
బాయ దాతనిచిత్త మా♦పడఁతిరూపు. 74

వ. మఱియు. 75

తే. ప్రాణ మెల్లను బాహులఁ ♦ బాదుకొలిపి
హస్తతలమును నూఁతగా ♦ నరిగి గళముఁ
గౌఁగిటను జేర్చి చెక్కిళ్లఁ ♦ గాఁపురంబు
చేయునో యన నాతని♦చిత్త మలరె. 76

తే. అధరపుటమున నుత్కీర్ణ ♦ మనఁగఁ జెలఁగి
పరఁగ ముకుదారమున గ్రువ్వఁ♦బడియె ననఁగ

వికసితము నాఁగఁ గనుఁగవ ♦ వెలసి ఫాల
శాల వసియించె నన నొప్పెఁ ♦ జాలసేపు. 77

తే. దెసలనెల్లను బాఱుచుఁ ♦ దేజరిల్లు
తత్ప్రభాపూరమునఁ దోఁగి ♦ తరలె ననఁగఁ
జికురభారాంధకారంబుఁ ♦ జేరి యందు
లీన మాయెను నానృపు♦సూను మనము. 78

వ. ఇట్లు నృపపుంగవసూనుండు తద్రూపోపవనంబునఁ దనమనంబు హత్తించి నాటంగోలెఁ దద్గంధర్వరాజపుత్త్రియుందు నాత్మీయబుద్ధి గలుగ నిబద్ధనిర్భర స్నేహార్ద్రచిత్తుం డై దానిం బ్రోవ బద్ధకంకణుం డయి కుండలితకార్ముకుండయి కుసుమకోదండుం డానాఁటిపైఁ బ్రయోగించునిశితశరపరంపరలకుఁ దనమే నడ్డంబు నొడ్డుచు నమ్లానమాలతీకుసుమమంజరీగంధంబును నతికోమలంబును నైనతనులతికను నిర్దయుండవయి ప్రహరించునీకు సిగ్గేల గదుర దని కుసుమ నారాచు దూఱు నా నహర్నిశం బుత్తరశత్తారకాంత స్వప్నుండయి గనుం గొనుచుఁ, గుసుమశరప్రహారజర్జరితాత్మయై మూర్ఛిల్లినయా రాజపుత్త్రిం బ్రబుద్ధఁ గావింప నా స్వేదజలంబుల మేనెల్లం దాల్చుచుఁ, గడునడరునిట్టూర్పుల నిగుడించుచు, దానిసేదదేరుటకు ముద మందినపగిది మేనెల్లం బులకలు చెలంగ నలరుచు, మదనవేదనను నైఁపునో నైఁపదో హృదయము నడుగుద మని శూన్యమానసుండయి తనరుచు, న దేమి చెప్పునో విందమనినగతి మౌన ముద్రం దాల్చి తదాననావలోకనాంతరిత మన దేనినిం గన కూరక యుండె మఱియు 79

సీ. అమృతధామం బయ్యె ♦ నబ్జబింబము తనియింప లేదయ్యెఁ ద♦దీక్షణములఁ
దద్వచఃపరిపూరి♦తశ్రవణుండు నాఁ బడవయ్యెఁ దత్ప్రీతిం ♦ బలుకు లెవ్వి
యతని డాయంగను ♦ నలఁతులై వెలుపలఁ బడియుండె వల్లకీ♦ధ్వానములును
లలితసుభాషిత♦ములకుఁ బ్రవేశంబు నలవడదయ్యెను ♦ నతనియొద్ద

తే. మిత్త్రపలుకులుఁ గటువులై ♦ మించె బంధు
జనులజల్పంబులును దమి ♦ సలుప వయ్యెఁ
దనదుభావంబు బయలుగఁ ♦ దలఁకి నాఁగ
నీయఁ డాయెను దర్శన ♦ మెవరి కతఁడు. 80

చ. సతతము మండుచుండుసుమ♦చాపహుతాశనుఁ డంతరంగమున్
దతుఁడయి గాల్చుచుండినను ♦ దద్దయుఁ బెద్దలసిగ్గునన్ సము

ధృతినవశీతలాంబురుహ♦దివ్యశయంబును జేరఁడాయె సం
గతములఁ జేయఁడాయె బిస♦కాండములన్ సరసంబులన్ హృదిన్. 81

చ. అనయము ధారలై తొరఁగు♦నంబుకణంబుల శీతలార్ద్రమై
తనరుచు దుర్దినంబుగతిఁ ♦ దద్దయు నొప్పెడు ధారికాగృహం
బును గనఁడాయె నెప్పుడును ♦ బుష్పరసంబులు పాఱి చల్లనై
చనునడుచక్కిఁ జేఁ బొలుచు♦చారులతాగృహహర్మ్యవాటులన్. 82

వ. మఱియు. 83

క. మలయజజలలులితములై, చెలఁగెడి మణికుట్టిమములఁ ♦ జిత్తమునందున్
దలఁపఁడు పరుండ నెప్పుడుఁ, దలిదంత్రులనంగ నెంత ♦ తలఁకో గనుమా. 84

క. హిమకరకరసంక్రాంతిని, గమనీయము లైనచంద్ర♦కాంతముకురముల్
హిమధామముఖులు పట్టినఁ, దమిఁ దిలకముఁ జక్కఁ దిద్దఁ♦దలఁపఁడుమదిలోన్.

చ. పలుకఁగ నేల పెక్కులిఁకఁ ♦ బార్థివశేఖర! యాతఁ డెన్నఁడున్
దలఁపఁగఁ జారుచందనముఁ ♦ దాఁ మును గొంచు నలంద కుండినన్
జలరుహనేత్ర లిచ్చమెయిఁ ♦ జర్చ యొనర్తు మటంచు వేఁడినన్
భళిర యలందఁ డంగముల ♦ వాసనభీతి ననెంత లజ్జయో. 86

ఉ. ఈగతి రాత్రియుం బవలు ♦ నెప్పుడు నందక నిర్వృతిన్ గడున్
వేగ జ్వలించుచున్నను మ♦హావిరహానలము లేక దాహమున్
వీఁగుచుఁ జేయుచుండినను ♦ స్నేహము యేంధనజాలసంక్షయం
బీఁగి వ్యథానుభూతికి నె ♦ యిక్షుశరాసనవహ్ని బూదిగాన్. 87

చ. సలువుచు లోఁ దలిన్ దనువు ♦ చాల నలంపఁ గృశించియున్ గడున్
దలఁగఁడు మేనిసోరును క్ష♦ణక్షణవర్ధనశీల; మాగతిన్
దలఁగఁగ రామినిన్ బ్రతియొ♦నర్పఁగ రామి వివర్ధమానుఁడై
చెలఁగెడుమన్మథుం డతఁడు ♦ సేవ యొనర్చుచు నుండినన్ సదా. 88

క. తనయాకారము జనులకుఁ, గనఁబడ కుండంగఁ జేయఁ ♦ గలిగెను బ్రాణం
బును స్మరనారాచములకుఁ, గనఁబడకుండ వలఁతి ♦ గాఁడయ్యె నృపా!.

సీ. తనుకార్శ్య మింతేని ♦ దాల్చ నాఁతఁడు త్రపా
కార్శ్య మొక్కింతయుఁ ♦ గాంచఁ డాయెఁ
బ్రజల రావల దనెఁ ♦ బ్రబలునుత్కలికల
రావల దనుతెంపు ♦ మోవఁ డాయెఁ

బ్రాణధారణమందు ♦ వదలె నాదరణంబు
వంశస్థితిని దాని ♦ నదలఁ డయ్యె
సుఖములనే గడు ♦ శోషిల్లఁ జేసెను
ధైర్యశోష మొనర్పఁ ♦ దలఁపఁ డయ్యె.

తే. ముందఱకు నీడ్వ గంధర్వ♦భూధరాత్మ
జాతరూపగుణంబులు ♦ నూఁత లగుచు
నూపిరి యొసంగఁ గాఁ బద ♦ మూనుకొన్న
బలవదనురాగ మాతనిఁ ♦ బట్టి యిట్టు. 90

చ. గురువులపైన నెక్కుడుగఁ ♦ గూర్చినయావృథరాగ మంతయుఁ
బరువడి లాగ వెక్కుకును ♦ బంధితుఁ డయ్యెను రెంట నాగతిఁ
సురుఁగక మీరి స్వస్థితిని ♦ సోమునిచేత సముత్తరంగమై
పరఁగెడుసాగరంబుక్రియఁ ♦ బార్థివసూతి గభీరుఁడై గడఁ. 91

వ. ఇట్లు మదనానలజ్వాలావలీఢగాఢమానసుం డయ్యె నారాజపుత్త్రుండు గురుజనత్రపచే వెలికి రానీయక యొక్కదినం బొక్కయుగసహస్రంబుగ నొక్కమెయిం గడపుచు సౌధాంతరమ్ముల నెమ్మది గదురమి నౌత్సుక్యసకాశంబు నానొవ్వుపురబాహ్యసీమకు నేతెంచి యం దభంగభంగానిలశీతలశీకరాసారభాసురంబులై కలకలారావకలహంసచక్రవాకచక్రబలాకాక్రాంతసరససుకుమారసైకతతలాభిరామంబు లగుచుఁ జెలఁగుసిప్రానదీతీరంబులం బట్టి పోవుచు నొక్కయెడఁ గదురయుంబుగఁ బఱచుచు నొండొంటిం జేరుచు విడిచనుచు గుంపులుగుంపులుగఁ గూడి పగులు గిడి నచ్చుచు నత్యుత్సాహంబున నొండొంటిం దాఁచుచు ముందునకుసాఁగి పేరెములు పాఱుచు బారులు తీరకయందందు నిలుచుచు జాఱిపడుచు లేచుచు రౌతులకుం మెనగక శిక్షితంబు లగుచు నిట్లు బహుప్రకారంబుల విహరించుచున్న పెక్కుతురంగంబుల దూరంబునుండి గాంచి యతికుతూహలితస్వాంతుండయి వానిం గనుంగొని తానొక్కపురుషునిం బంపి తానును మొలబంటినీటఁ సీప్రానదిఁ దాఁటి చని యలకార్తికేయాలయంబున వానికై ప్రతీక్షించి చూచుచు నావాజిబృందంబుపైఁ జూడ్కులు నిగిడించి యతిమాత్రప్రహర్షితస్వాంతుం డగుచుఁ బ్రక్కనున్న పత్త్రలేఖను గేలఁ దగ్గఱకు రాఁ దివిచి యిట్లనియె. 92

చ. కనుఁగొను పత్త్రలేఖ! యదె ♦ గ్రాలెడి వ్రాలు నెవండొ చంచల
త్కనదురుబర్హిబర్హమయ♦కమ్రతరాతపవారణంబుఁ దా

ల్చి నళినబాంధవాంశువులఁ ♦ జేరఁగ నీయక వచ్చుఁ జుట్టునున్
దనరఁగ నశ్వవారములు ♦ దగ్గఱకున్ దెలియంగ రాదు గా. 93

మ. కనరా దానవసారసం బెసఁడో ని♦క్కం బారయన్ రాదు నూ
మన కేయూరకుఁ డౌనొ? యౌ నతఁడె భా♦మా! సందియం బేల యిం
కనుచున్ జెప్పుచు నుండ రాకొమరుఁ డా♦యుజ్జ్వాతితో, నంత వ
చ్చెను గేయూరకుఁ డశ్వ మెక్కి యటకున్ ♦ శీఘ్రంబుగా భూవరా! 94

సీ. ద్రుతగతి వచ్చుట ♦ ధూళిధూసరమయి శ్యామలంబై దేహ♦మలరుచుండ
రూపాంతరముఁ గన్న♦రూఢిని దృక్కాంగరాగుఁడై సంస్కార♦రహితుఁడగుచుఁ
జెన్ను పీడినమోము♦ చెప్ప విషాదంబుఁ జూపఁ జూడ్కులు లోని♦శోకభరము
నడుగ కున్నను మది♦రాత్మజాకష్ట మనతురంబుగఁ దెల్పు ♦ చవతరించి

తే. వారువంబును గనుచుండ ♦ వచ్చుచున్న
యతనిఁ గని ప్రీతివిస్తారి♦తాక్షుఁ డగుచు
రమ్ము ర మ్మని పిలిచి సం♦రంభమునను
బోయి యెదురుగ నారాజ♦పుత్త్రుఁ డంత. 95

తే. బాహువులఁ జాఁచి దవ్వుగఁ ♦ బ్రణతుఁ డగుచు
దగ్గఱకు వచ్చునాతని ♦ బిగ్గఁ గౌఁగి
లించె నాతఁడు తను విడి♦పించుకొనుచు
మగుడఁ బ్రణమిల్లి నిలువ నా♦మనుజవరుఁడు. 96

తే. వానితోఁ గూడ వచ్చిన ♦ వారి నెల్ల
హర్ష మొదవ ననామయం ♦ బడిగి యెదుర
నున్న కేయూరకుని సారె ♦ కల్ల మలరఁ
గనుచు నిట్లనె కే ల్వట్టి♦కొని యతండు. 97

చ. తెలిపెడి నీదురాకడయె ♦ దేవికిఁ దత్పరివార మంతకున్
జెలఁగును భద్ర మంచు; మఱి ♦ చెప్పెదు నెమ్మది విశ్రమించి యా
వల నరుదెంచినట్టిపని ♦ వారక యంచును మావటీఁడు వే
నిలిపినహస్తి నెక్కి యత♦నిన్ వసియింపఁగఁ జేసి వెన్కలన్. 98

తే. పత్త్రలేఖను నెక్కించి ♦ భవనమునకు, నేగి యచ్చట నృపలోక ♦ మెల్ల ననిపి
వల్లభోద్యానమున కేగి ♦ పరిజనయుతుఁ, డైన కేయూరకునితోడ♦నడరుమదిని.

తే. దివసకృత్యంబు లెల్లను ♦ దిద్ది యొకక
లేకయే పత్త్రలేఖతో ♦ నేకతమున

నుండి పరిజనముల నేరి ♦ నుండ నీక
ననిపి కేయూరకుని బిల్చి ♦ యనియె నిట్లు. 100

-- చంద్రాపీడునకుఁ గేయూరకుండు కాదంబరియవస్థను జెప్పుట --

తే. చెపుమ కేయూరకా! దేవి ♦ చిత్రరథుని
పుత్త్రి మదలేఖ గౌరీసు♦పుత్త్రి యేమి
చెప్పి పంపిరో యనుచు నా♦క్షితిపతనయుఁ
డడుగఁ గేయూరకుం డిట్టు ♦ లనె వినీతి. 101

సీ. దేవర! యేమని ♦ తెల్పుదు దేవియు నలమహాశ్వేతయు ♦ నంపినట్టి
వాచికలవమును ♦ వఱలదు నాయెడ, నరనాథసుత! మేఘ♦నాథుతోడఁ
బత్త్రలేఖను బంపి ♦ ప్రతినివర్తిలి నేను ననితి మహారాధికిఁ ♦ జనినవార్తఁ
గనియూర్ధ్వమొక్కింత♦గడుదీర్ఘముగనూర్చియుదియిట్లేయని లేచి♦యిల్లువెడలి

ఆ. మరలఁ దపము సేయ ♦ నరిగె మహాశ్వేత
స్వాశ్రమమ్ముఁ గూర్చి ♦ యధిపతనయ!
మదిరతనయ దేవి ♦ యద నరోఘనమున
నిహతయైనమాడ్కి ♦ నిష్ఠురముగ. 102

ఉ. ఉన్నటు లుండి మస్తమున ♦ నుగ్రమహాశని కూలినట్లుగాఁ
గన్నులు మూసి లోనివ్యథఁ ♦ గాంచినయట్టులు మూర్ఛ, వంచనన్
గన్నదియో యనన్ ముషిత ♦ నాఁ బరిభూతియొ ముక్తచిత్త నాన్
జన్నది గౌరిపుత్త్రి యను♦సంగతియున్ దెలియంగనేరకే. 108

చ. చిర మటు లుండి నేత్రములఁ ♦ జిన్నఁగఁ దెర్చి విలజ్ఞ నాఁగ న
చ్చెరువును గాంచెనో యనఁగఁ ♦ జెందెనో విస్మృతి నాఁగ నీసునన్
బొరసినయట్లు న న్ననిపి ♦ పొమ్ము వచింపుము హంసపుత్త్రి కం
చరవలితాననాబ్జయయి ♦ యామదలేఖను గాంచి యిట్లనన్. 104

చ. చెలి! యొరుఁ డేఁడు చేసె మును ♦ చేయును నింకను రాసుతుండు దా
సలిపినదాని; నం చనుచుఁ ♦ జయ్యన లేచి సఖీజనంబులన్
బలఁగము సెల్ల రావలదు ♦ పజ్జ కటంచుఁ బరుండె సెజ్జపైఁ
దలకు ముసుంగు పెట్టికొని ♦ తద్దయుఁ బయ్యదకొంగు రాసుతా! 105

క. సలిపెను నాదిన మెల్లను, బలుకక మదలేఖతోడఁ ♦ బ్రాణప్రియతోన్
బిలువక యేరిని నాసతి, తెలవారెను నెట్లొ తనకుఁ ♦ దెలియకయె నృపా!

సీ. మఱునటి దినమున ♦ వఱువాత డాయంగ నేగిననన్ను నా♦యేణనయన
దృఢగాత్రులగు మీరు♦ తెగులుగొన్నటులుండఁ బండియుండ్రుగవస్థ♦నుండుదానఁ
బనియేమి మీతోడఁ♦ బార్శ్వవర్తులతోడ నిలుతురుముందేల♦తొలఁగుఁడవల
నని దూఱునది వోలె ♦ నధికకోపంబున బెదరించునదివోలె ♦ ముదము తక్కి

తే. యశ్రుపూరసమాకులి♦తాక్షి యగుచుఁ
గనియెఁ జిరకాల; మట్టుల ♦ గాంచ నాజ్ఞ
యిచ్చినట్టులె పో యనఁ ♦ దెగించి దాని
కెఱుకపఱుపక వచ్చితి ♦ నిటకు నేను. 107

చ. నిను శరణంబుగాఁ గొనిన♦నెచ్చెలిజీవముఁ బ్రోవఁగా మదిన్
గొని గడునాకులంవడుచుఁ ♦ గుందెడునీతని విన్నపంబు నీ
వనయము నాలకింపఁగ స♦మాదృతచిత్త మొసంగి సాకతం
బును నొసఁగంగ నర్హుఁడవు ♦ భూవరపుత్ర! వచింతు నే మిఁకన్. 108

మ. అల కన్యాలతికావనాఖిలము నీ♦యాదార్యగతిన్ సౌరభా
కులమందానిలుచే వలెన్ జలితమై ♦ గోల్పోయె నెప్డప్పుడే
యల మారుండు సమస్తభూతలమనో♦హారున్ నినున్ మాధవున్
వలె వీక్షించి యశోకవల్లరిగతిన్ ♦ వామాక్షినిన్ బట్టెఁ బో. 109

క. కనుచున్న దివుడు నీకై, పెనువ్రంతను జిత్రరథుని♦ప్రియపుత్రిక దా
దినకరునుదయము గోరఁగొని, దినకరకాంతోపలాగ్ని♦తెఱఁగున నెపుడున్.

క. పొగ లెగయకుండ బూదియు, నగపడకుండంగ గాలి ♦ నాశింపక యే
భగభగ యని శబ్దింపక, తగ మండెడుఁ ద్వద్విరహోగ♦దావాగ్ని నృపా! 111

సీ. కోమలపల్లవ♦గుంభితవ్యజనముల్ విడువక పరిజనుల్ ♦ వీచుచున్నఁ
దాళవృంతంబులఁ ♦ దడిపి పన్నీటను జలకణాసారంబుఁ ♦ జల్లుచున్న
సరసచందనపంక♦సలిలచ్ఛటలు మేన నంచితంబుగ గ్రుమ్మ♦రించుచున్న
దళితముక్తాఫల♦లలితవాలుకఁ దెచ్చి పిడికిళ్లు పిడికిళ్లు ♦ వేయుచున్న

తే. యంత్రమయరాజహంసంబు ♦ లంబుధార
లొలుకుధారాగృహంబుల ♦ నుంచుచున్నఁ
బ్రళయకాలాగ్నిహోత్రంబు♦భంగి భీక
రాకృతిని మండుచుండుఁ జ♦ల్లార కద్ది. 112

ఉ. చల్లనివారిధారలను ♦ జల్లుకొలందిని వారియంత్రముల్
పెల్లుగఁ బ్రజ్వరిల్లెడిని ♦ విద్యుదుపర్బుధుతోడఁ బుట్టు నా

నల్లలనామతల్లి నుద♦నాగ్ని కడుఁ శిశిరోపచారముల్
మొల్లమి మొల్లమొగ్గలటు ♦ పొల్చెడుచెన్నటబోట్లఁ బెంచెడిన్. 113

ఉ. అచ్చెరువయ్యెడున్ స్మరహు♦తాశనుఁ డెప్పుడుఁ గాల్చుచుండఁగా
నచ్చపలాక్షి మేనిజిగి ♦ యగ్నివిశోధ్ధపటంబు చాడ్పునన్
హెచ్చగ నిర్మలం బగును; ♦ నీదృశతాపమునం గలంగియున్
బచ్చఁదనంబుఁ బాయ దల ♦ భామిని యే మనువాఁడఁ జెప్పుమా. 114

క. మదగజయానలహృదయము, మృదుశీలం బయ్యె బిఱుసు♦మెయిశోసను గదా
యుదకము ముక్తాఫలతను, గదిసినఁ గఠినత్వ మందు♦గతి నని తలఁతున్. 115

సీ. ఎట్లుచెప్పుదు నేను ♦ నేమి యొనర్తును నేన్వృత్తి సైర్ణింతు ♦ నేమి యుక్తి
యేయుపాయంబున ♦ నేఁ బ్రకటించెద నబ్బంగిఁ దెల్పుదు ♦ నెట్లు మాస్తు
ననుభవవేదనా♦ఘనవిహ్వలప్రాణ దానిని బ్రతికింతుఁ ♦ దద్ద వగను
బ్రియసమాగమవాంఛ ♦ పెద్దగదా భువి దానస యున్నాళ్లు ♦ తనువుఁదాల్చెఁ
తే. దెలియరా దేమొ కలలను ♦ దీవ్రబాధ
ప్రాణులకుఁ బ్రత్యహంబును ♦ బడఁతి పడెడు
నాయవస్థను గనుచున్న ♦ నరయ కిట్లు
చూచు చూరక యుండెదు ♦ చోద్య మగును. 116

ఉ. వేయిప్రచండభానువుల ♦ వేయిప్రకాశములన్ సహించు న
య్యాయితసారసంబుల ర♦యంబున మిక్కిలి వాడివత్తులన్
జేయుచుఁ దత్సరోజముఖి ♦ నీరజవల్లభమూర్తిఁ గేరెడున్
మాయురె తత్తనూష్మ మది ♦ మాదృశు లెన్న నచింప శక్యమే. 117

క. కరుణారహితుఁ డకారణ, విరసుఁడు కాముండు పెట్టు♦పెనుబాధల కా
తరుణి యొనర్చెడు చెయ్వులఁ, దరమే పచియింప నాకు ♦ ధాత్రీశసుతా!. 118

చ. అతికఠినాత్మమానసము♦నందు వసించెద వేల దేవి! యీ
యతిమృదుపుష్పశయ్యపయి ♦ హాయి వసింపు మటంచు నచ్చెలుల్
సతిఁ గొనితెచ్చి యొట్లొ యొక♦చందమునన్ బడవేయ నందు నా
సతి వసియింప దొక్కనిమి♦షంబును నేమనుదున్ నృపాత్మజా!. 119

మ. అతితాపచ్యుతపాదయావకరసం ♦ బంటంగ నత్యంతశో
ణితశయ్యాకుసుమంబులన్ దనదుహృ♦న్నిష్ఠ్యూతపాస్పృక్స్మరో
గ్రతరారూఢశరంబు లంచుఁ గడు శం♦కన్ జెంది వే లేచు నా
సతి సంరంభమునన్ దిగున్ శయనమున్ ♦ క్ష్మాపాలపుత్రా! కటా. 120

చ. నిన్ను స్మరియించుటన్ మదిని ♦ నిత్యము పుట్టెడు రోమహర్షణం
బును మయినిండఁ దాల్చు మగు♦ముల్కులు దాఁకక యుండఁ గత్తళం
బును వలె; రోమహర్షణముఁ ♦ బొందినచన్నులయందు శ్వాసవా
తనిపతదంశుకంబుఁ దన♦తత్క్షణహస్తకుశేశయంబుచేన్. 121

చ. ఉనుచును ముండ్లపాన్పువ్రత♦మూనఁ దలంచెనొ నాఁగ నిన్నుఁ జే
కొనునభిలాష; డారకము ♦ కుందఁగ బాపలిచెక్కు మోసి మో
సి నిలుపలేక స్తబ్ధతను ♦ జెంద; జ్వలన్మదనాగ్ని క్రమ్మఁగా
నవఁగను బద్ధరాగవల♦యాంశులు క్రమ్మిన కేల్విదిర్చెడున్. 122

చ. అనవరతంబు ధారలయి ♦ యశ్రులు రాలఁగఁ దగ్భ్యుంబునన్
గనుకనిఁ జూఱుచుండునయ♦నంబులనన్ నళినీదళంబులన్
దనరినతాళవృంతములఁ ♦ దార్కొనుగాలికి లేచి పోవు నా
కనదురుకర్ణపూరములఁ ♦ గాంచు చెగాదిగ నూరకుండెడున్. 123

చ. అతికృశతన్ బ్రతిక్షణము ♦ నందెడు నాసతి మాటిమాటికిన్
బతనభయాతిరేకమునఁ ♦ బట్టదు మంగళకంకణంబు నే
సతతము డోలికాగతిని ♦ సంచలియించెడు మానసంబునన్
క్షితిపతనూజ! పట్టుకొనుఁ ♦ జేచిగురాకున సారె సారెకున్. 124

ఉ. కేళిసరోజమాల యనఁ ♦ గేవలశీతలవారిబిందులన్
రాలుచు దేహసన్నిహిత♦రమ్యసఖీజనపాణిరాజి నా
బాలిక గ్లానినొందుఁ గడు ♦ భూపతనూజ! యిఁ కేమి చెప్పుదున్
జాలదె యింక నేఁ బలుకఁ♦జాల వినుండు వచింతు నొక్కఁడున్. 125

సీ. రళనాకలాపంబు ♦ రమ్యాంఘ్రియుగళిని హృదయంబు సంగమా♦భీష్టమునను
గడుకృశమధ్యంబు ♦ కటివిస్తరంబునఁ జెక్కిలి చేదమ్మి ♦ నక్కున నిను
గళమున జీవంబు ♦ సలిలజినీదళప్రావరణం బురో♦భాగమునను
బాష్పనిపాతంబు ♦ భవదీయకథలను జందనంబు లలాట♦జలజమునను
తే. నంసమునఁ గచభరమును ♦ నతివ యిపుడు
దాల్చుచున్నది ధాత్రీశ♦తనయ! నీదు
వీక్షణముపొందు హృదయంబు ♦ ప్రీతిఁ గోరు
మూర్ఛ సఖులోలెఁ దచ్చిత్త♦మును స్పృశించు 126

తే. తప్పి పేరును జెప్పిన ♦ తప్పిదమ్ము
వకునువలె జీవమును దాల్చు♦టకును మిగుల

సిగ్గుపడునుః మహోత్కంఠర ♦ చెలివిధానఁ
దత్పతిని లేపు మృదుసుమ♦తల్పమునను. 127

సీ. పరిచారికాగతిఁ ♦ బట్టి మనోవ్యథ ♦ త్రిప్పు నస్తాంగియై ♦ తెఱవ తిరుగుఁ
దహతహ సురఁటికై ♦ తలిరుల గోయునున్ననుభీతి నదరు నా ♦ ననిలమునకుఁ
గదలుచుండెడులతి♦కామండపంబును దూఱును సారెకుఁ ♦ దోయజాక్షి
యురిత్రాడు సేయున♦న్గురుభీలతాపాశములఁ బూలమూటిన♦పువ్వువనము
తే. సారెసారెకుఁ జొరఁబడు ♦ సతతపతిత
రోదనాతామ్రనయనన♦రోజబింబ
ములను గొనుసెజ్జకను భీతి ♦ జలజములను
లోన డాఁచె నన సరసీ♦లోన మునుఁగు. 128

సీ. చనుదెంచి యటనుండి♦చనుఁ జయ్యనఁ దనూల్వీథికి నటఁ గొమ్మ ♦ నూఁదినట్టి
యూర్ధ్వదోర్లతికపై ♦ నుంచి ముఖంబును ముకుళితనేత్రయై ♦ ముదము తక్క
చంపకవల్లరీ♦సంబద్ధగళ యన శంక జనింపంగ ♦ నల్పు చుండి
యొక్కముహూర్తంబు, ♦ నొంది విశ్రాంతిని జను నట సంగీత♦శాల కంత
ఆ. నచటు వాసి మురజ♦హతి మధురధ్వని
లయసురుచిరనృత్య♦భ యుముపలన
ముక్తధార మగుచు ♦ మొనయుధారాగృహ
మునకు నెమ్మివోలె ♦ ముదిత చనియె. 129

క. ఘనజలధారాశీకర, వనమునఁ గానంబకలిక♦వడువున మేనన్
బొనరఁగఁ బులకలు వఱఁకుచుఁ, జనియెను శుద్ధాంతజలజ♦సరసీతటికిన్. 130

ఆ. అచట భవనరాజ♦హంసనిస్వనముల
విని సహింప లేక ♦ చనుచు నవల
నపుడు జాఱిపడిన ♦ హంసకముం గని
పొగడుఁ గృశత నిపుణ♦బుద్ధివోలె. 131

చ. వలయములన్ ఘటించి బిస♦వల్లుల నెల్లను వ్రాఁకఁ జేసె నం
చలఘుతరప్రకోపమున ♦ నాగ్భటముల్ పచరించు చాడ్పునన్
గలకలరాయుచుండెడుని♦కాయవిహారమనోజ్ఞ వాపికా
విలసితచక్రవాకముల♦పిండురవంబుల కుల్కు నెంతయున్. 132

వ. మఱియు. 133

చ. శయనవిలాససంభృదిక♦చారుసుమప్రచయంబులై క్రుధా
మయము లనంగ హుంకృతుల ♦ మాటికిఁ దత్ప్రియదావనాళిసం
చయములు భీతిఁ గొల్పు నల♦సారసనేత్రకు నేమి చెప్పుదున్
భయమును గొల్పు నేదియును ♦ భామకు దాని క దేమి చిత్రమో. 134

చ. తమి మధురస్వనంబునను ♦ దమ్ము జయించె నటన్నయీర్ష్య నా
సుమమృదులాంగి ముంగిటను ♦ శోభిలుమావుల నుండుకోయిలల్
గుము లయి యాకులంపఱచుఁ ♦ గో యని కూసి కలస్వనంబులన్;
సుమశరపాండుగండజిత♦నూతనమధ్యదళాంశు కేతకుల్. 135

చ. చలమున ముద్దు గ్రుచ్చు ననఁ ♦ జాల భయంపడఁ జేయ సాగ నా
చిలుకలకోల్కొ; నట్టి స్మర ♦ చేష్టలఁ గుందుచు నెట్లొ తో పవల్
సలుపు, విధూదయంబునను ♦ జాఱ ముదంబు తమంబుపోలికన్
నిలుపఁగ లేక డెందమును ♦ నెవ్వగఁ గూరును దూఱుఁ జందురున్. 136

చ. కమలమయం బనంగఁ గడుఁ ♦ గాసిలు డెందము; మీనకేతువున్
గుముదమయుండు నాఁ గెరలుఁ; ♦ గోకమయంబులు నాఁగఁ గోర్కులున్
విముఖము లౌచు వీడి చను; ♦ వీక్షణయుగ్మము శీతభానుకాం
తమయ మనంగఁ జెమ్మగిలుఁ ♦ దామరసాక్షికి నార యత్తఱిన్. 137

చ. చెలఁగును సాగరంబు లనఁ ♦ జెవ్వకు నూర్పులు వర్ధమానమై;
వలుకు ననక్షరంబుగను ♦ బాల తుషాకరతాపమున్ విధూ
పలమణికుట్టిమాంతరని♦పాతనిశాకరబింబమందు శీ
తలవిషమజ్వరార్తవలెఁ ♦ దార్చును వేపథునన్ వణంకుకేల్. 138

ఉ. మారశరప్రదీర్ణ మగు ♦ మానసమందలిచంద్రఘృష్టులన్
సారసనేత్ర సీత్కృతుల ♦ సద్రదనాంశువు లన్మిషన్ సము
ద్గార మొనర్చు; వేపథులఁ ♦ దా వ్యజనీకృతరంభపర్ణకం
పోరుహితోపదేశమటు ♦ లుగ్మలి కైకొనుమాటిమాటికిన్. 139

తే. కంఠగత మైనజీవంబు ♦ కదలుత్రోవఁ
దెలుపు ననఁ దోఁచు నావులిం♦కలను; వెలఁది
బాష్పమోక్షంబులను స్థూల♦బాష్పరాజి
వేణిఁ బాటించి ద్రవమైన♦విధము తెల్పు. 140

తే. తప్పి పేర వచించిన ♦ తరుణమునను
సిగ్గుచేఁ గల్గుచిఱునవ్వు♦నిగ్గు లలమ

హృదయతలమునఁ బడినట్టి ♦ యిక్షుధన్వ
శరసుమరజంబుఁ గ్రక్కు నాఁ ♦ జానఁ దోఁచు. 141

తే. చంద్రమణిదర్పణంబుల ♦ సంక్రమించి
పెక్కురూపుల వెలుఁగు నా ♦ వెలఁది నూఱు
పరియలుగ వ్రీలెనో యనఁ ♦ బార్థివేంద్ర
తనయ! దోఁచుఁ దదార్తి నే ♦ మనుదుఁ జెపుమ. 142

తే. కుసుమశయనంబులను బండు ♦ కొన్న వెలఁది
తత్పరిమళాగతమిళింద ♦ తండ మెల్లఁ
గ్రమ్మ మదనాగ్నిధూమంబు ♦ గ్రమ్మె ననఁగ
రాకుమారక! చెలఁగునా ♦ రాజవదన. 143

క. సలలితజలజాస్తరణం,బులఁ గేసరపాంసుపుంజ ♦ ములచేతను బిం
గలదేహ యగుచు నొప్పును, జ్వలనాలీఢాంగి యనఁగ ♦ సారసముఖి తాన్.

క. చెమ్మట యణంగ మొత్తెడు, నిమ్మగు కపురంపుఁబొడుల ♦ నింతి తనువు భ
స్మ మ్మంటినగతిఁ దోఁచును, జుమ్మర్వీనాథతనయ! ♦ చోద్యం బగుచున్. 145

చ. తెలియఁగ రాదు ముగ్ధతనొ ♦ తీవ్రతరోన్మదనంబుచేతనో
కలికివిలాససంగతినొ ♦ కామిని గానమృదంగరావముల్
సలుపఁగఁ గేకికారవము ♦ శంకను మాయును వారియంత్రక
మ్ములఁ గలయక్షగర్భఫణి ♦ భోజనజాలము నాననంబులన్. 146

సీ. లిఖియించు నుత్కంఠ ♦ లేఖల సంకల్పసంగమాభిజ్ఞాన ♦ సరణి తెలియఁ
గలలందుఁ జేసిన ♦ గాటంపుఁదప్పుల దూఱును నంపుచు ♦ దూతికలను
విడిపోవు ననుభీతి ♦ వడిఁగట్టుఁ దూఁడులఁ గుడ్యచిత్రితశోక ♦ కులము సంజ
శ్రవణోత్పలంబులఁ ♦ జల్లార్చు మణిదీపములను జింతారత ♦ ములకు మొదల

తే. మగువ, దానికి నరుదెంచు ♦ మలయమారు
తంబుతోడనె మూర్ఛ చం ♦ దనసుగంధ
పరిమళమువోలెఁ; జక్రశా ♦ పంబువోలె
క్షణదతోడ వచ్చును బ్రజా ♦ గరభయంబు. 147

మ. ప్రతిశబ్దంబు లనంగ వేశ్మవలభీ ♦ పారావతారావసం
తతితోడన్ జనుదెంచు దుఃఖములు; ను ♦ ద్యానప్రసూనాళిసం
గతసౌరభ్యముతోడ వచ్చు మరణా ♦ శాంతుల్ ద్విరేఫక్రియన్;
సితధామాంశువులన్ స్పృశింపఁ గమలున్ ♦ నీరేజముం బోలుచున్. 148

చ. జలకణికాగతిన్ సరసి♦జాతదళస్థిత యైనయట్టియా
వెలఁది చలించుచుండుఁ; బ్రతి♦బింబము చాడ్పున స్ఫాటికోపలం
బుల మణికుట్టిమంబులను ♦ బొల్పగునద్దములన్ జలంబులో
వలఁ బరిదృశ్యమాన యగు ♦ భామ జనంబుల కెల్లనున్ నృపా!. 149

ఆ. హంసిగతి మృణాళి♦కాహారసంగతి, జీవయాత్ర సలుపుఁ ♦ జెలఁగుఁ గువల
కుముదసంగసౌర♦భమును వహించుచు, ససుమబాణ యగుచు ♦ శరవయట్లు.

క. జలజప్రకరంబులఁ బ్రస్ఖలితంబులు గాఁగఁ బదకి♦సాలయములు దా
మలఁగుచు నిట్టటు కలువల, చెలిమూర్తివిధంబు రాత్రిఁ ♦ జెల్లించు నెటో. 151

క. కుముదినిగతి రేయెల్లను, గుముదాప్తునికిరణములను ♦ గూరుకు రామిన్
దమకుచు మేల్కొని మేల్కొని, కమలాక్షి యలీకనిద్రఁ ♦ గడపును బవలున్.

క. మురరిపుజలశయనక్రియ, వరసుందోచ్ఛ్వాసశేష♦భాసుర యగుచున్
దరమీలితలోచనయై, పరఁగుచు నే మేమొ మదిని ♦ భావించును దాన్. 153

క. మలయాపగావిధంబున, సలలితహరిచందనార్ద్ర♦చారుకిసలయా
కులితశిలాతలములఁ బడు, నలికులకచ లేచు మగుడ ♦ నడరి వడిఁ బడున్.

క. గాసిలు వనపవనమునకు, భాసురహిమసిక్తపల్ల♦వస్థితి యగుచున్
దా సుమకోమలి నృపసుత, పేశల మగు మల్లెమొగ్గ♦విధమున నెపుడున్. 155

ఉ. తాపము నోర్వలేక నల♦త్రాఁచుగతిన్ హరిచందనద్రుమం
బాపికవాణి కౌఁగిటను ♦ నట్టె గదించి శిఖండి కేకలన్
దాపము నొందు; కేసరివి♦తానముఁ జేరదు జింకపోలికన్
సైఁపఁగ లేక త్వద్వ్యథ న♦జస్ర మలంపఁ గలంపఁ జిత్తమున్. 156

సీ. చరితార్థ గాదయ్యె ♦ స్వప్నసమాగమమునను బాణాసుర♦పుత్రి వోలెఁ
బరఁగె నతిక్షామ♦భాసురశ్యామయై వఱలెడు గ్రీష్మసం♦వదయుఁ బోలె
సుమశిలీముఖముల ♦ శోభిల్లు నెలదోఁట కలికెను మరువింటి♦కట్టువోలె
హరితలోహిత చంప♦కాశోకములకును వెఱచు నసురల కు♦ర్వీజవోలె

తే. దానియంగము లెల్లను ♦ మీనకేతు, వేదనల వేశ్మ కమలినీ♦బిసలతికలు
వలయరచనల, సకియల♦వచనము లుప, దేశములఁ దఱింగె మిగులు♦ తేలకుండ.

వ. మఱియు. 158

మ. ఎలదోఁటం గలపువ్వులెల్ల వ్యయ మ♦య్యెన్ దత్సతీశయ్యకై;
జలజాతాస్త్రశరంబులున్ దఱిఁగె సం♦క్రాంతప్రయోగంబులన్;

బలుకుల్ పెక్కు లేఁ కేల సర్వజనముల్ ♦ త్వన్నామధేయంబు లే;
దెలఁగెన్ నీ వయి యెల్లమంతనము లా♦సీమంతినీమాళికిన్. 159

మ. నిను రప్పించు నుపాయముల్ వెదకుటన్ ♦ నిర్నిద్రులై రెల్లరున్;
అనుయోగంబులు సెల్ల నీయుబుసునం ♦ దాసక్తముల్ నిచ్చలున్;
వినుమా మాగధభద్రగీతములు త్వ♦న్నిందోదరంబుల్; సదా
గనుటన్ స్వప్నము లెల్ల నిన్ను పునరు♦క్తంబుల్ నృపోత్తంసమా. 160

చ. సకలవినోదముల్ కథలు ♦ సంభరితంబులు నీదుభాషలన్;
మకరపతాకతాపమున ♦ మందుచుఁ బల్కెడువిప్రలాపముల్
ప్రకటభవద్వివప్రచుర♦భాసురముల్; భవదాహ్వయప్రభో
ధకములు మోహవేగములు; ♦ తన్వికిఁ గార్శ్యము నిస్ఖిలించుటల్;. 161

తే. అనుచు వచియించు కేయూర♦కునిని మదిర
తనయ వెత లెల్ల నాలించి ♦ వినఁగఁ జాల
నిలుపు మింక నిమీలిత♦నేత్రసంజ్ఞ
సలిపె నన రాజసుతుమూర్ఛ ♦ సలిపె నంత. 162

వ. ఇట్లా చంద్రాపీడుం గ్రమ్ముకొన్నయమ్మహామోహంబు కేయూరకుం గాదంబరీ వృత్తాంతంబుం బలుకకుండ నొనర్చెఁ గాని తదవస్థానివేదనవేదనాపరిసమాప్తిఁ గావింపఁ జాలదయ్యె. అట్లుమూర్ఛానిమీలితలోచనుం డగుచు నాకాదంబరిని ధ్యానించు నా నిస్పందుండైన యారాజసుతున్ ససంభ్రమప్రతిపన్నశరీరుండైన కేయూరకుండును సంగృహీతతాలవృంత యగు పత్రలేఖయు భావ్యర్థప్రాపణపటిష్ఠ యగునియతియు మూర్ఛం దేర్ప నాచంద్రాపీడుం డించుక దేరి కనులు విచ్చి, తా నతని కట్టిదశ ఘటింపఁజేసి మహాపరాధంబుఁ గావించితిని గదా యని భయంపడినయట్లు సిగ్గుం గాంచినచందంబున విలక్షుండై సవిధంబున నిభృతస్థితుండై యున్న కేయూరకుం గాంచి యంతర్బాష్పనిరుద్ధకంఠుండై యెట్టకేలకు నాలుకకు మాటలు దెచ్చికొని పలుకులు తొట్రిల నతని కిట్లనియె.

చ. తనవయిఁ గూర్మి లేదనుచుఁ ♦ దద్దయు నిష్ఠురమానసుండ నం
చును నను నెంచి తన్మగుడఁ ♦ జూడఁగ వత్తు నటన్న యాశ ద
వ్వోసరిచి నన్నుఁ దెమ్మనుచు ♦ నుత్పలలోచన దేవి నిన్నుఁ దాఁ
బనుపఁగ లేద; యావగిది♦భావన చేతనె హంసపుత్రియున్. 164

ఉ. ఏమియుఁ జెప్పి పంపదఁట ♦ యెన్నక తాదృగనుగ్రహంబుఁ దా;
నా మదలేఖ యుండఁ దను ♦ నాగతిఁ బిట్టదు; పత్రలేఖ యా

భామకుఁ దెల్పె నన్నిఖిల ♦ భావములన్ గొలవెట్టి కొక్కఁడున్,
భామిని యేలకో యిటుల ♦ భావన సేయుఁ దలంప రాదు గా. 165

చ. సరళత నాభిజాతతను ♦ సన్నహిమంబునఁ దుల్యశీలతన్
బరమగభీరతన్ బ్రకృతి♦భాసురపేశలతన్ దలంప నా
సరసిజనేత్ర చిత్రరథ♦సత్తనుజాత యెఱుంగ దాత్మఁ దాఁ;
గరము విచారముం గను న♦కారణవృత్తిని; నేమి చెప్పుదున్. 166

చ. అరయ నచేతనం బయిన♦యంబుజశాత్రవకాంతనామతన్
బరఁగెడు ప్రస్తరంబు హిమ♦భానుశరీరము సోఁకినంతనే
కరఁగును గాని తత్కరముఁ ♦ గాంచెడు భాగ్యము గాంచలేదు? బం
ధురములు పక్షపాతమున ♦ భాసిలియున్ బువుఁ జేరు నంతయే 167

తే. తేనెఁ బుట్టింపఁగా లేవు; ♦ తేనెపుట్టఁ, గోరకస్థితజృంభయే ♦ కారణంబు;
కైరవంబులు పగ లెల్లఁ ♦ గ్రాఁగుఁ గాని, చంద్రికానిశ తద్వికా♦సంబు సలుపు.

ఉ. సరసత యున్న లోనఁ గడు ♦ చైత్రికమాసరమాపరిగ్రహం
బిరువుగ లేక పాదపము ♦ లేమి యొనర్చు నిగిర్చి రక్తిమన్
దెరలినఁ; దప్పు చేసె నిట ♦ దేవియనుజ్ఞయొ దాసుఁ డుండ వా
తెరఁ గదలింపఁ గాచికొని ♦ తేకువ భక్తిని మ్రోల నిల్చుచున్. 169

చ. తనను నియుక్తిచేయు కిది ♦ దారుణనిర్దయవృత్తిఁ బూని దే
వినిఁ గను చూరకుండెఁ గడ♦వేదన లీయ వలంతి హాయికిన్
ఘనమగుసూడు సిగ్గు హిత♦కారిణిగాఁ గనుపట్టుఁ బ్రాణమున్
గొనను దెగించు నొద్దు కను♦గోడును గాంచ దటంచుఁ దెల్పకే. 170

క. ఏమీ వ్యామోహం బా, భామిని పరిజనములకును ♦ బలవంతముగా
నామెకు నుపదేశింపరు, తా మక్కట చూచు చుండ్రు ♦ తగ దిటు చేయన్.

చ. *తనపదదాసుఁ గన్న నిటు ♦ దాల్పఁగ నేటికి సిగ్గు, గారవం
బును గనుపింప నేల, మదిఁ ♦ బూన నవిశ్వసనంబు నేలకో,
గనఁ బ్రతిబంధ మేమి పృథ ♦ గాసిలఁ జేసె శిరీషకోమలం
బును మనసున్; మదీప్సితముఁ ♦ బూని కృతార్థుఁ జేయ దక్కటా. 172

---

* పాఠాంతరము. తనపదదాసుఁ గన్నఁ ద్రపఁ ♦ దాల్చుటె యొట్టిదొ హెచ్చుగారవం
బును గనుపించు టెట్టిదియొ, ♦ పూను టవిశ్వసనంబు నెట్టిదో;
కనఁ బ్రతిబంధ మెట్టిదియొ; ♦ గాసిలఁ జేసె శిరీషకోమలం
బును మనసున్; మదీప్సితముఁ ♦ బూని కృతార్థుఁ జేయ దక్కటా.

చ. పురుషులఁ గన్నఁ జాటునకుఁ ♦ బోవుట స్త్రీలకు నోలి నాగతం
బరయఁగ హెచ్చు బాల్య మదు♦గంటఁగ నీడకి నాతిబుద్ధమై
పరఁగెడుముగ్ధచిత్తమున ♦ వాస మొనర్చెడుకన్యకాళికిన్;
దరుణి త్రపం ద్యజింపఁ బడ♦దాసుని నగ్గని యోపదాయెఁ దాన్. 173

సీ. హరియింపరానిసం♦యమధనంబులుగలమును లేఁడుహృదయంబు♦ముచ్చిలింప
రక్షించుకొనలేరొ, ♦ రాజులకును బట్టుపడనట్టితస్కర♦ప్రవరుఁ డెవఁడొ
వెలి వేయఁ బడనట్టి♦వెలివాడవాఁ డేఁడొ శుచికహార్యం బేని ♦ సోఁకు జగతిఁ
బ్రాణిసహస్రముల్ ♦ భస్మీకృతములైననార కుండెవకక్ష్యశా♦నాగ్ని యెవఁడు
తే. దోషములకెల్ల నిరవయి ♦ తోఁచు మేను, లేని తెవు లేఁడు రూపంబు♦లేనివాఁడు
నెల్ల రూపంబులను హరి♦యించువాఁడు, మర్త్యభేజకుఁ డహాత♦మన్మథుండు.

వ. మఱియు, 175

తే. అపుడ ప్రాణంబులను దీయు♦ననువుకాఁడు
మంచిచెడుగులఁ జూడక♦మలఁగువాఁడు
పరుల కపకార మొనరింపఁ ♦ బండితుండు
కపటధార్మికుఁ డితఁడు ♦ గలుగు స్వయము. 176

వ. ఇట్టిమన్మథుఁడు. 177

చ. కలఁపఁగ దేవిమే నిటుల ♦ కాంతకు రెండవదెంద మైనయా
చెలి మదలేఖయా సరకు♦చేయకయుండె? న నెట్టు లోర్చునో
తెలియఁగ రాదు, నాచెవికిఁ ♦ దేవలదా యట నున్నయప్పుడే;
సలుపుదు విన్న నే నిపుడు ♦ చాలదినంబులు పట్టు పోఁగఁగాన్. 178

చ. మలయసమీరబాలకుఁడు ♦ మంజులమందగతిన్ జరింపఁగా
జలజల రాలు పూలహతి ♦ సైఁపని దానతిమేను; మారుము
ల్కులు పవిసారనిష్ఠురవి♦కుంఠనచిత్తుల మైనమాకునున్
దలఁపఁగ దుస్సహంబులు; క్షణంబున కేమగునో యెఱుంగనే. 179

వ. తలఁచుచు కాదంబరి కీవిషయం బవశ్యానుభవనీయంబు. 180

చ. వెతలనె యీయనుత్సుకుఁడు ♦ వెండియు దుర్ఘటనాఘనైకపం
డితుఁడు నకారణక్రుద్ధుఁడు ♦ నిష్ఠురచిత్తుఁడు నైనవాఁడు నీ
హతవిధి, తద్విసంస్థులమ♦హోద్భుతసృష్టిని జూడఁజూడఁగాఁ
బ్రతుకఁడు వీఁ డటంచు మది ♦ భావన సేయుదు నింతకాల మేన్. 181

వ. అట్లు కాదేని. 182

సీ. అశ్వముఖులవెంట ♦ నమనుజభూమికిఁ దేరకు నేఁ జను ♦ దేరు లేడ
చనుదెంచి తృషితుఁడై ♦ సలిలంబులరయుచు సురుచిరాచ్ఛోదంబుఁ ♦ జూచు లేడ
చూచి తత్తటమునఁ ♦ జొక్కి విశ్రాంతిని గని యానుగీతంబు ♦ వినుట యేడ
విని దాని నరయంగ ♦ వేడుకపడి మహాశ్వేతావలోకంబు ♦ చేయు టేడ

తే. యటకుఁ దరళికతో నీవు ♦ నరుగుదేర
నాడుగమనపుమాటలు ♦ నడుచు లేడ
హేమకూటంబునకు నేను ♦ నామెతోడఁ
చనుట కాదంబరిముఖంబుఁ ♦ గనుట యేడ. 183

ఉ. దేవికి నీజనంబుపయిఁ ♦ దీరనికూరిమి పుట్టు లేడ నా
భావములోనికోర్కు లవి ♦ పారము నొందక మున్న నేను రాఁ
బావనమూర్తి తండ్రి యాని ♦ వార్యము శాసన మిచ్చు లేడ పో
యావిధి మాదుకర్మబల ♦ మాడఁగఁ జేసిన యట్టు లాడుఁ గా. 184

క. సారాసార మెఱుంగని, క్రూరాత్ముఁడు నాత్మబుద్ధి ♦ కూరని వాఁడున్
ఘోరాకారుం డావిధి, దూరం బెక్కించి మమ్ముఁ ♦ ద్రోచె దిగువకున్. 185

క. అయినను దేవిని నూఱడ, నయముగుజతనం బొనర్తు ♦ ననుచుఁ దమిని నా
నయవిదుఁ డానృపతనయుఁడు, గయు తోఁ పఁగఁ జెప్పుచుండఁ ♦ దపనుఁడు గ్రుంకెన్.

క. ఈమదిరాసుతవార్తను, భూమీధవసూనుఁ డితఁడు ♦ పో తప్పుఁడు దా
నే మరల నాడు తేజున, నే మని శాపం బొనర్తు ♦ నీతని కనుచున్. 187

క. జాతదయుం డాయనొ యన, భూతేశ్వరదిగ్వికీర్ణ ♦ భూరిజటాసం
ఘాతానుకారము పిశం, గాతతకరజాల మడఁచె ♦ నర్కుం డంతన్. 188

క ఆతనితోడనె యున్నత, భూతలజాతాగ్రములను ♦ బొల్చెదునార
క్తాతపకళికలంబులఁ గొని, వే తనరఁగ దినము నరిగెఁ ♦ బృథ్వీశసుతా!. 189

వ. అంతఁ గ్రమంబున. 190

సీ. కరుణానుబంధంబు ♦ కలదిపోలె జలార్ద్రపటము నా రాగంబు ♦ పఱచె సంధ్య
రాత్ర్యాగమంబును ♦ రాజతనూజుండుశూన్యచిత్తుఁడు వీనిఁ ♦ జూడ నేల
యను చాప్తుగతి శ్యామ ♦ లాంశుక మెల్లచోఁ బఱచు నాఁ దిమిరంబు ♦ పర్వఁ జేసెఁ
గమలంబులును శోక ♦ కారితాపం బోర్వఁజాలక తల్పంబు ♦ సల్పు ననుచు

తే. ఛితి నా ముకుళంబును ♦ బెరయఁ దొడఁగెఁ
భాను పగుటకు నా శుచి ♦ ప్రకృతియుతము

లవుట నార్ద్రార్ద్రకుముదము ♦ లహాసహామికఁ
జెంగలింపంగఁ దొడఁగెను ♦ క్షితిపతనయ!. 191

సీ. చక్రవాకంబులు ♦ సహచరీవిరహానవిధురంబులయి కడు ♦ విసుగుఁ జెంది
చిత్రరథాత్మజ ♦ చింతపఁ జను మని బోధించు నన రాజ♦పుత్త్రునకును
సారెసారెకు దయ ♦ జనియింప గట్టిగఁ గుత్తుక లెండంగఁ ♦ గూయఁ దొడఁగె
నఖిలలోకోల్లస♦దాతపత్రోపరికలితసుధారౌప్య♦కలశ మనఁగ

తే. పూర్వదిగ్వనితానన♦పూర్వగంధ, తిలక మనఁగ నభోలక్ష్మి♦దేహకాంతి
నీరజాకర మనఁగను ♦ నిఖిలలోక,ములకు నాహ్లాదకరుఁడు కు♦ముదసువిభుఁడు.

ఉ. ఆనరనాథసూనుని సు♦ధాంచితహస్తములన్ స్పృశింప నా
జానగుసూఱటం బెనుపఁ ♦ జాలినవెన్నెలనీట వానికిన్
స్నానము సంఘటిల్లఁగను ♦ సల్పఁగ నా నుదయాద్రికోటిపైఁ
దా నధిరోహితుం డగుచుఁ ♦ దారసిలెన్ దిశలెల్లఁ భాసిలెన్. 193

క. అత్తఱిఁ జంద్రాపీడన్, పొత్తముఁ డల వల్లభాహ్వ♦యోద్యానమునన్
జిత్తడిగొను వెన్నెలఁ గడు, మెత్తనిశశికాంత వేది ♦ మేఁ జేర్చుటయున్. 194

క. పదముల నొత్తఁగ నొద్దకుఁ, గదిసిన కేయూరకునిని ♦ గని యిట్లనియెన్
మదిరాసుత మే నసువులఁ, గదియించునొ మనము పోయి♦ కాంచెదు దాఁకన్.

సీ. వలఁతియే మదలేఖ ♦ కలికికి నందాఁకఁ గొలిపి వినోదంబు ♦ నిలుప మేను
నల మహాశ్వేత తా♦నరుదెంచునే దేవి మరల నూఱడఁ జేయు♦మమత నటకుఁ
గొనుసె తత్ప్రార్థనఁ ♦ దను పూన మామకపరిచరయోద్విగ్నయా♦పడఁతి దేవి
చూతునా మగుడ నే ♦ సుకతిస్పృగ్వోపాంతసురుచిరసగహాస♦శోభితంబు

తే. చలితతారకమును ద్రస్త♦చారుహారిణ, శాబకాయతనయనంబు ♦ సన్ముఖంబుఁ
జెపుమ కేయూరకా! యేమి♦చేయువాఁడ, నేమి యెఱుఁగను దోఁపదు♦ నేమమదికి,

క. అనవుడు నాతం డిట్లను, జనవరసుత! దీమసంబు ♦ సల్పి మనమునన్
జన యత్న మొనర్పుము పరి,జనుల సఖుల నిట నిలుపుము♦చను మొక్కఁడవే.

క. నినుఁ గనవలె ననునిచ్ఛయొ, గొనను నిమేషంబు స్వేచ్ఛ ♦ గూర్పదు సతికిన్
మనము సమాగమవాంఛయొ, గన స్తబ్ధతఁ జేయు ముఖము ♦ గనుసూర్పులనే.

క. ఘనరోమాంచమె మేనును, క్షణమును విడనాడి పోదు ♦ సతి రేవగలున్
గనుఱ్ఱోవఁ గాచి యుండును, నయనము బాష్పంబు వేణి ♦ యువనిపతనయా!.

క. రేయిని జాగారమె కను, మాయక కనిపెట్టియుండు; ముదితను నెటఁ బో
నీయద యరతియె నొంటిగఁ, బాయదు కంఠంబు వాసి♦ ప్రాణం బెందున్. 200

క. అని చెప్పెడు కేయూరకుఁ, బనిచెను విశ్రాంతిపొందెఁ ♦ బయనవుఁ దలఁపుల్
తనుఁ జొచ్చుటయును నృపవర, తనయుఁడు మదినిట్టులనుచుఁ ♦ దలఁపఁగఁ బాఁగెన్.

చ. తెలుపక తల్లిదండ్రులకు ♦ దివ్యపదంబులకున్ నమస్కృతుల్
సలుపక మౌళి మూర్కొనుచు ♦ సంతస మందుచు వారొసంగుమం
గళదము లై నదీవనముఁ ♦ గైకొన కేను యథేచ్ఛఁ బోయినన్
గలుగును నెట్లు సౌఖ్య మటఁ ♦ గల్గును శ్రేయము నత్తెఱంగునన్. 201

క. కలుగు మహాఫల మేగతిఁ, గలుగును నటు హృదయసుఖము ♦ గనఁగా నెపుడో
కలిగెను దానికినై చింతిల నేటికి నుండనిమ్ము ♦ తీవర మేలా? 202

చ. జనకుఁడు దుస్తరాహవవి ♦ శాలసరిత్ప్రతిఁ దాఁట సేతుబం
ధనము ననంధ్యవాంఛితసు ♦ దానసురద్రువు వైరిశౌర్యకీ
ర్తిని జనకుండు నాఁగుగృహ ♦ దీర్ఘతరార్గళదండ మెల్లలో
కనిలయమున్ ధరించఁ బటు ♦ కంబము నా స్వభుజంబుసుంకి దాన్. 203

ఉ. దించి సమస్తభూభరము ♦ ధీరత నాపయి మోపె నే నుపే
క్షించి యెటేఁగువాఁడను న ♦ శేషనృపాళి నపారదంతిరా
ట్సంచయసైంధవోరురథ ♦ జాలములన్ ధర క్షుబ్ధమై రజో
భ్యంచితమై చెలంగ ధ్వజ ♦ వారములన్ గ్రహరాణ్మయూఖముల్. 204

ఉ. ఆకలితంబులై కెరల ♦ నాతపవారణమండలంబులన్
దాఁకక యుండ నెండ పొడ ♦ దాల్చి భటాభిహతిన్ బరాగముల్
వీఁకను రేఁగి సర్వపృథి ♦ వీవలయంబును ముంప ముందు న
స్తోకతురంగముల్ నడువ ♦ స్తోమములై వెనువెంట సైన్యముల్. 205

చ. కొలువఁగ వచ్చుచున్నగజ ♦ కోటిబలంబులతోడ శ్రాంతులై
యలఘుబుభుక్షచేఁ గడుప్ర ♦ యాసము నందుచునున్నవార ల
య్యలఘుగతిన్ దొలంగకయ ♦ యుర్విని నెల్లను బర్వి భారుణీ
శులు నను వెంబడించెదరు ♦ సుమ్మిటు వారలఁ ద్రోసివేయుదున్. 206

క. కొలువ సముత్సుకు లగురాజులమాట యటుండఁగాక ♦ సుఖసంగతులై
చెలఁగుప్రజలు జనకునిపై, వలసిల్లెడుకూర్మి సతుల ♦ బిడ్డల నెల్లన్. 207

క. విడనాడి యేగుదెంత్రని, యొడదన్ బరికింతు నింక ♦ నేమి యొనర్తున్
విడి నన్నుఁ దాతకును నీ, పుడమిని బ్రియుఁ డౌరుఁ డెవండు ♦ పొల్చును జూడన్.

ఉ. పోయిన నేను, బోయెదను ♦ బోవక యున్నను నేమి వీనితోఁ
బో యని నాపయిన్ మిగులఁ ♦ బొంపిరిపోవెడు ప్రీతి నేనిపై

ష్ఠాయి నొనర్చి దుర్వినయ♦శాలి యితం డనుకోప మోర్చి నా
నాయన యుంపునో; యకట ♦ నాజనయిత్రియు మన్ముఖాబ్జముల్. 209

చ. కనుచు సుఖాయితాత్మ యగు♦గాఢమతిన్ నను గానకున్నచో
నను గొనితెమ్మటంచు వగ ♦ నాయన నేమన కూరకుండునే
జనకుఁడు నుండ నాబడిని ♦ సర్వగృహీతల మున్నయట్లె నా
వెనుకను నప్పుడే నకట ♦ పెళ్లుట యేడనొ యుండు టేడనో. 210

సీ. విశ్రాంతిఁ గొను టేడ ♦ విహరించు టెక్కడ భుజియించు టెక్కడఁ♦బోవు టేడ
మనము దాఁచుట యేడ♦మఱి నిద్ర యెక్కడఁబడుకొను టెక్కడఁ♦బలుకు టేడఁ
జని యొంటి మగుడ నేఁ♦జనుదెంచి యుచటికి వదన మొదలకుఁగ♦న్పఱుతునెట్టు
లెవ్వఁడే నడిగిన ♦ నేమియుత్తర మిత్తుఁ దిరుగుదుఁ దలయెత్తి ♦ ధరణి నెట్లు

తే. దైవయోగంబుచే నెట్లొ ♦ తప్పి దారి
వెడలితిని నొక్కవేళను ♦ నిడుముఁ గుడుపఁ
దగని తండ్రిని దత్ప్రవా♦సంబువలన
వ్యసన మెఱుఁగని తల్లినిఁ ♦ గసుగ మిగుల. 211

ఆ. మద్వియోగదుఃఖ ♦ మనుమహార్ణవమునఁ
ద్రోసి యఘముఁ గాంచి♦ తుచ్ఛ నౌదు
నేమి చేసినట్టు ♦ లెన్న స్కంధావార
మెన్ని దినము లాయె ♦ నేగి యింక. 212

ఆ. బహుదినప్రవాస♦బహుఖిన్నమై యుందు, మసలుచున్న దొక్క♦మగిడి రాదు
కాన నపరసంవి♦ధానంబుచే నర్థ,పథమునుండి మరల♦నలయు నకట. 213

ఉ. తాతకుఁ దల్లికిన్ దెలిపి ♦ తద్దయు వారలొసంగ నానతిన్
వే తగుసంవిధానమున ♦ వెల్వడుదున్ మఱి వచ్చి యేమి నేఁ
దాతకుఁ దల్లికిన్ జెప్పుదుఁ ♦ దా మదిరాసుత నాపయి న్నిశాం
తాయత మైనభ్రాంతి నిడి ♦ యల్ల సుమాయుధు చేతఁ బెల్లుగన్. 214

క. ఆయాసపఱుపఁ బడు నని, యాయువతీరత్నము పయి ♦ నగ్గల మనురా
గాయతి నా కని యందునొ, యాయువతిని బాసి యసువు♦లందననుదునో.

క. దానికి నా కిరువురకును, బ్రాణాలంబనవిధాన♦పరిపాకం బా
మానిని హంసాత్మజ చం,ద్రాననఁ జేపట్టఁ జెప్పి ♦ యంపె ననుదునా. 216

క. కని తద్దుఃఖం బోర్వం,గను శక్యము గామి నన్నుఁ ♦ గైకొని పోవం
జనుదెంచె ననుగేయూరకుఁ,డనుదునొ మఱి యేమియంచు♦ననుదునొ యెఱుఁగన్.

సీ. దోర్బలదు మఱియొక్కఁ ♦ డుసువగుమిమ దీని కరయంగ మఱలనే ♦ నరుగనటుకు
వసుధయెల్ల జయించి ♦ వచ్చితి నిప్పుడే హాయనత్రయమును ♦ నరుగ లేద
యింకను సైన్యంబు ♦ లేగుదేరఁగ లేదు కతముఁ దెల్పక యెట్లు ♦ కదలువాఁడ
విడుతురు నన్నెట్లు ♦ గడుకూర్మిగలవారు దల్లియు నొండెఁ దాఁ ♦ దండ్రి యొండె.
ఆ. మిత్రసాధ్య మగుచు ♦ మెలఁగునీవిషయాన
నెదరు దోడరె నేని ♦ యే మొనర్తు
నొకఁడ నేను నొద్ద ♦ నుండఁడు నా చెలి
ప్రాణసముఁడు మంత్రి ♦ సూనుఁ డకట. 217
ఆ. ఏ మొనర్తు నేను ♦ నెవ్వని నడుగుదు, నెవనితోడఁ జెపుదు ♦ నెవఁడు నాకు
హితము చెప్ప నిశ్చ ♦ యించు నిట్లని యెవ్వఁ, డెవని కుండు నంత ♦ యింగితంబు
ఆ. ఎవనిమాట విందు ♦ నెవ్వండు నేర్చును
జెప్ప నాకు నంత ♦ చెలిమి యుండు
నెవని గోరుని కింక ♦ నక్కుడై నాపయి
నెవనితోడ నేను ♦ నీడు తలఁప. 219
సీ. దుఃఖించు నొగుఁడేఁడు ♦ దుఃఖింపఁగా నేను సుఖయించు నెవ్వఁడే ♦ సుఖపడంగ
నన్యుఁ డేఁడు రహస్య ♦ మావేదనము సేయ సముచితస్థానమై ♦ జరుగువాఁడు
నన్య నెవ్వని నిఁక ♦ నాధారముగఁ జేసి పనులభారం బెల్ల ♦ నునిచి నేను
నిర్వృతాత్ముండనై ♦ నిచ్చలు సుఖయింతు నన్యుఁ డెవ్వఁడు నన్ను ♦ నాదరించు
తే. నన్యుఁ డెవ్వఁడు మత్కార్య ♦ మందు వ్యగ్రుఁ
డగు నొరుం డేఁడు కుపితుల ♦ నంబఁ దండ్రి
శాంతచిత్తులఁ గావించి ♦ సత్వరముగ
నన్నుఁ గొనితేర వలఁతియా ♦ సన్నుతుండు. 220
తే. అనుచు ననుకొను చుండంగ ♦ నవనినాథ
తనయుఁ డాత్మను నారాత్రి ♦ చనియె దుఃఖ
దీర్ఘ మయ్యును వేగంబు ♦ దివ్యతేజ !
తెల్లవాఱెను విశదదీ ♦ ధితులఁ దూర్పు 221
క. జనములు స్కంధావారము, చనుదెంచెను దళపురంబు ♦ సరస కనుచుఁ దా
మనుకొనఁ దోడఁగిరి వఱువా, తనె విని నావార్తనృపతి ♦ తనయుం డంతన్. 222
వ. అట్లు జనవ్యాపృతం బైనస్కంధావారాగమనవార్త నాలించి సముల్లసిత
మానసుండై యాచంద్రాపీడుండు తనమనంబున, 223

మ. అరరే ధన్యుఁడ నైతిఁ బో విధికి స♦త్కార్యం బనుగ్రాహ్యుఁడన్
స్మరియింపంగనె మద్ద్వితీయహృది వై♦శంపాయనుం డద్దిరా
యరుదెంచెన్ గద యంచు నుండఁగఁ బ్రహా♦ర్షాయత్తచిత్తంబుతోన్
బరుగుల్ వాఱుచు; దవ్వునన్ వినతులన్ ♦ గావించుచున్ మోడ్చి కేల్.

క. చనుదెంచెడు కేయూరకుఁ, గని రాసుతుఁ డనియె నిట్టు ♦ కరగత మని సి
ద్ధిని దలఁపుము కేయూరక, మనవైశంపాయనుండు ♦ మనకడ వచ్చెన్. 225

క. అనుటయు వాఁ డామాటను, విని పయనము సాగ దనుచు ♦ వేగ మనమునన్
గని చింత మదిని బై కిటు,లని యును మే లాయె మదికి♦హాయి యొదవెఁ బో.

క. అనుచునె డాయఁగఁ జని ప్ర,క్కను వైశంపాయనుండు ♦ గడుదగ్గఱకున్
జనుదెంచిన సల్లాపము,లను జెప్పుచుఁ గూరుచుండి ♦ లలిఁ గొంతవడిన్. 227

తే. పరిజనములెల్ల సన్నచేఁ ♦ బాయుటయును
గాంచి రాసుతు వినయంబుఁ ♦ గానుపించి
యంజలి ఘటించి యతినమ♦తాంగుఁ డగుచుఁ
బలికెఁ గేయూరకుం డిట్లు ♦ భావ మలర. 228

సీ. జలదాగమంబును ♦ సర్వత్ర విలసిల్లుశంపాలతికవోలె; ♦ జలము రాక
శ్యామలంబై మించు♦జలదరేఖయుఁబోలె; సితధామునుదయంబు♦ శ్వేతకాంతిఁ
గానుపించెడుతూర్పు♦కరణి; నామని రాక నామోదిమలయాని♦లాగమంబు
విధిని; బల్లవసము♦ద్భేదమభ్యుచ్ఛ్రితమదనమహామధుమాస♦మావిధంబు

ఆ. ప్రసవనిర్గమంబుఁ ♦ బ్రాప్తరాగం బైన,పల్లవోద్గమంబు♦పగిది; వికచ
కాశకుసుమగుచ్ఛ♦గతి శరదాగతి, నీయవస్థ తెల్పు ♦ నీదుగతిని. 229

వ. దేవా! భవదీయం బైనయీయవస్థయె భవదాగమనంబు నిస్సందేహముగఁ దెల్పుచున్నది. వేఱ చెప్పం బని లేదు. సందియంబు వీడి యవశ్యంబు దేవి యొద్దకు నరుగవలయు. చంద్రికావిరహితుం డగుచంద్రుని నెవ్వం డేని యన్నం డైన నెం దైనం గని యెఱుంగునే. కమలినీశూన్యం బైనకమలాకరం బుండునె. లతావియుక్తం బైనయారామంబు గలదే. మఱియు సర్వజనసుందరం బయ్యు మధుమాసంబు సహకారకుసుమమంజరీపరిగ్రహంబు లేక ప్రకాశించునే యూథపతివదనంబు మదదానధారావిలసితంబు గాక భాసిల్లునే. వైళంబ తరలవలయు. వైశంపాయనుం డరుదెంచి వానితోడఁ గార్యాలోచనంబుఁ గావించి గమనసంవిధానంబుఁ గావింపఁ బెక్కునాళ్లు పట్టు. అంతకున్ దేవి సైఁపదు. ఆమె యవస్థ సర్వంబు నీకు నివేదించితిఁ గదా. అన్నిటికి

ప్రత్యాశ బలవత్తరం బయి శరీరధారణంబుం గావించు. దేవీహృదయం బిపుడు భవత్పునరాగమనంబునందు నిష్ప్రత్యాశం బని చెప్పం బనిలేదు ఆమె యెవ్విధి నూఱడిల్లి యుండును, నే నిట కరుదెంచినవార్త నెఱింగి యా దేవి మేనఁ బ్రాణ మున్నఁ గార్యం బుండు. ఎన్నిదుఃఖములైన సైఁచి యీశరీరముఁ దాల్చెద నని మనంబునఁ దలంచి యొక్కమెయి యూఱడి యుండు. కావున నామనవి యాలకించి చిత్తంబుచే మున్న యరిగినవాఁడవయ్యు శరీరంబుచే నిపు డనుపదం బవశ్యం బరుగవలయు నని ప్రార్థించెద. 280

ఉ. నే నిటనుండి యేమి పని ♦ నిర్వహణం బొనరింతు నొండు; నా
చానకుఁ దావకాగమన ♦ సన్మహవార్తను దెల్పఁ బోవ నా
కానతి నిమ్ము నాదు హృద ♦ యంబు భవత్ప్రియతాప్రసాదస
మ్మానవిశృంఖలం బగుచు ♦ మాన కనుగ్రహ మీయఁ గోరెదున్. 281

క. అని విజ్ఞాపన చేయఁగ, ననఘుఁడు కేయూరకుఁడు మ ♦ హాంతఃపరితు
ష్టిని వికసిత మై గడు విరిసిన కువలయపూజమాల ♦ చెలువున మిగులన్. 282

క. అలరెడిచూడ్కిఁ బ్రసాదముఁ, దెలుపుచు రాసుతుఁడు పలికె ♦ ధీవిలసిత! నేఁ
బలుకుదు నేమని యింకిటఁ, దెలియుదు వన్నియును నీవ ♦ తెల్పఁగ నేలా.

చ. కలుగును నేని కన్యకకుఁ ♦ గాఱియ మామక; మోర్వ కీగతిన్
దలఁపక యాత్మశక్తియును ♦ దార్కొను నిట్టి ప్రయత్న మేఁ డిటన్;
గలుగును దేశకాలములఁ ♦ గాంచెడువిజ్ఞత యేరి కొడ్లకున్;
గలుగును నేని కన్యకకు ♦ గాఢముగా నిటు భక్తి మాయెడన్. 284

ఉ. చేసితి మంచియోజనసె, ♦ శీఘ్రముగాఁ జనుః మేము వత్తుమం
చానను గొల్పి ప్రాణముల ♦ నాఁగను దేవికిఁ దెల్ప నిప్పుడే
యాసతి సాకతంబునకు ♦ నగ్రతలం బగుపత్రలేఖ తా
బాసట యౌచు నీకు సతి ♦ పాదతలంబులయొద్ద కేగుతన్. 285

ఉ. దీనిని గాంచి సుంతయిన ♦ దీమస మందు నవశ్య మంచు నే
మానసమందు నెంచెదను ♦ మానిని దీనికి నుండు దేవిపై
మానవిభక్తి స్నేహ మను ♦ మానము లేదని వెన్క నున్నయా
చానను గాంచె రాసుతుఁడు ♦ చయ్యన నాసతి మోము వాంచుచున్. 286

తే. ఒసఁగు మాజ్ఞాక్షరములను ♦ నుర్వరేశ
తనయ! యంచును నాసతి ♦ మనవి చేయ

నిశ్చయము చేసి తత్ప్రతీ♦నిర్గమంబుఁ
బనిచె మేఘనాదుని బిలు♦వంగ భటుని. 237

తే. పిలుచుటయు వచ్చి దవ్వునఁ ♦ జేర్చి మ్రొక్కు-
సలిపి మ్రోలను నాజ్ఞకై ♦ నిలిచియున్న
యతని స్వయముగఁ బిలిచి యా♦యవనినాథు
తనయుఁ డాశ్లేష మొనరించి ♦ యనియె నిట్లు. 238

చ. ఉనిచితి మేఘనాద! నిను ♦ నుత్పలలోచనఁ బత్రలేఖఁ గాం
చు నరుగుదేర నెచ్చో నల ♦ చోటికి దీనిని పత్రలేఖికన్
గొని చను పీనితోడ నిను ♦ గూడెద నేనును వచ్చి యంతలో
మన ప్రియమిత్రుఁ డైనవర♦మంత్రిసుతుం గని వాజిసేనతోన్. 239

చ. అనుటయు వాఁడు చిత్తమని ♦ యంఘ్రులకున్ బ్రణమిల్లి వేగమే
చనుటకు సంవిధానమును ♦ సల్పఁగఁ బోవుడు; దేవరా! విలం
బన మిఁక నేల యంచు జనఁ ♦ బ్రస్థితుఁడై నిలుపంగఁ బట్ట రా
తనయవిపంచికావహునిఁ ♦ దా నృపసూతి ప్రియంబు మీరఁగన్. 240

చ. పిలిచి సబాష్పదృష్టిఁ దమి♦పేర్మిని సారెకు సారెఁ గాంచుచున్
బులకిత మైనదోర్లతల ♦ భూరి గవుంగిటఁ జేర్చి వాచికం
బు లలి ననేకవర్ణపరి♦భూషిత మాతనకర్ణపూరమున్
దలఁగి స్వకీయకర్ణమును ♦ దచ్ఛ్రుతి నుంచి సబాష్పకంఠుఁడై. 241

చ. తవిలి యెలుంగు కుత్తుకను ♦ దట్టుపడంగను నక్షరంబులన్
దివిచి బలాత్కృతిన్ మిగులఁ ♦ దిన్నఁగ మత్ప్రియవల్లకీవహా!
యువతికి నాదువాచికము ♦ నొక్కఁడు నీకు వచింప లేదుగా
సవ తరుదైన వాచికము ♦ చానకుఁ బంపుదు నేమి చెప్పుమా. 242

చ. సరగున దేవితో మనవి ♦ సల్పుము; యందు నలీక మాత్రపా
భరవహనంబుచే నిను న♦పారముగా శ్రమపెట్ట నేల యీ
వరమతి పత్రలేఖ సతి♦పాదసరోజసమీపభూమికిన్
యరుగును గాదె యాయదియు ♦ యంతయుఁ జెప్పు నటంచు నుండఁగాన్. 243

చ. తను నెడఁబాసి యున్నటుల ♦ దర్లవలెన్గన యున్న వేదనన్
జనితము లైనబాష్పములు ♦ జాలయి కాఱ నమంగళం బటం
చు నిలుప లేక యాఁగినను ♦ శూన్యవిలక్షణదృష్టిచారయై
తనచరణాభివాదనముఁ ♦ దార్పఁగ వచ్చినపత్రలేఖికన్. 244

చంద్రాపీడసందేశము.

చ. కని ప్రణయంబుచే నభిము♦ఖంబుగ నిల్చి మొగిడ్చి కేలు రా
తనయుఁడు పల్కె నిట్లని ని♦తాంతవినీతినిఁ బత్త్రలేఖరో!
వినతి యొనర్చి సాంజలిని ♦ విస్ఫుటమామకమౌళిచేత నా
వనజదళాక్షి దేవికి న♦పారగభక్తిని బల్కు మీఁగతిన్ 245

చ. తొలుతటిదర్శనంబునన ♦ తోరపుసాకతమున్ స్వభావవ
త్సలతను గానుపించినయు♦దారమనస్కను దేవి భక్తిమై
సలిపి ప్రణామమైన నొక♦చాడ్పున మన్నన సేయ కూరకే
సలిపి యవజ్ఞ వచ్చి ఖల♦సన్నిధి నెన్నికఁ గంటి నక్కటా. 246

సీ. జడమయ్యెనా ప్రజ్ఞ ♦ చంచలంబయ్యెను ధైర్యమెల్లను; దెల్వి♦తాల్చె మొఱకు
స్నేహవల్లరి తాను ♦ జెందెను రౌక్ష్యంబు; గౌరవంబెల్లను ♦ గాంచె లఘుతఁ
బ్రియవాదితయుఁ గోరెఁ ♦ బేరుపారుష్యంబు; మృదుహృదయత్వంబు♦గదిరె బిరుసు
స్థైర్యమెల్లను బొందెఁ ♦ జంచలభావంబు నార్జవంబెల్లను ♦ నడఁగె మాయఁ
తే. బల్కఁగా నేల పెక్కులు ♦ పరమకృపత
పొందె నిస్త్రింశతను సిగ్గు ♦ పొందె ధార్ష్ట్య
మలఘుభక్తి యవజ్ఞాన ♦ మందె మృదుత
కఠినతను జెందె నే మందుఁ ♦ గంజనేత్ర!. 247

తే. ప్రశ్రయం బెల్ల నభిమాని♦భావ మందె
శీల మెల్లఁ బురోభాగి♦సిరి వహించె
క్షుద్రతను బొందె సౌందర్య♦శోభ యెల్లఁ
దవిలెను గృతఘ్నతఁ గడు కృ♦తజ్ఞతయును. 248

ఉ. మారెను దోషములుగ మటు♦మాయఁగ సర్వగుణంబు లీగతిన్
సారసగంధి వేఁడుకొను ♦ సద్గుణ మొండితఁ డేమి గాంచి తన్
గూరిమి మీఱఁగా మరలఁ ♦ గొమ్మని; దేవియు నట్లు గైకొనున్
మారశరాగ్నిహోత్రమున ♦ మంటలఁ ద్రోసినయాకనిన్ గటా. 249

సీ. అనృతాత్మదానంబు ♦ నగపడఁగాఁ జేసి పొలఁతిడెందము మోస♦పుచ్చ లేదు
ప్రకృతిపేశల మగు ♦ భామినీహృదయంబు ముచ్చిలి నేఁ గొని♦పోవ లేదు
ప్రాణసందేహంబు ♦ పడఁ జేయు నీశరీరావస్థ నదయుండ ♦ నౌచుఁ జూడఁ
గాదు దీనికి నేను ♦ గత మని సర్వదోషాశ్రయుం డగునేను ♦ నంఘ్రులఁ బడి

తే. వేఁడికొంటి నటంచు నా♦వెలఁది నన్నుఁ
గైకొనునొ దేవి? యెటుల ని♦ష్కారణముగఁ
గైకొనును నేగుణంబులు ♦ గలుగ కున్న
దేవిగుణములె యబ్బంగిఁ ♦ దేవ నాకు. 250

ఆ. ప్రకృతి సరస మగుచుఁ ♦ బరఁగు నీ దైనయా
సరసతయె ప్రసూన♦సాయకాగ్ని
దహ్యమానుఁ డగుచు ♦ దవ్వైన నుండునన్
గాచుచున్న దివుడు ♦ గాసి మాన్పి. 251

సీ. సారెకుఁ దత్స్నేహ♦సద్వల్లరియె పిల్చుఁ దత్పరప్రజ్ఞత ♦ తనుఁ దార్చుఁ
జతురత ప్రాభృతు ♦ నల్పు; వాత్సల్యంబు గైకొనఁగాఁ జేయుఁ ♦ గరుణ మీఱ
మృదుహృదయత్వంబు ♦ పదములఁ బడినట్టిజనుఁ దిరస్కారంబు ♦ సలుపకెపుడు
గ్రుచ్చి లేవఁగ నెత్తి ♦ మచ్చికను మహానుభావత పాటించు ♦ వరమనీష
తే. పలుకు ప్రియవాదితయును రా♦భావ మొసఁగు
హృదయమునఁ జోటు; నైనను ♦ వదలి లజ్జ
మరల దర్శన మిమ్మని ♦ యరుగఁ దెగువఁ
దాల్పఁగా దేవిసత్ప్రసా♦దములె కతము 252

చ. మలరహితంబు లౌ చెవులు ♦ మానక యుండుట నత్యుదారతన్
గల వవుటన్ దదాశ్రయముఁ ♦ గాంచినయీ విశదప్రసాదముల్
గలిగినవైనఁ దక్షణమ, ♦ గల్గఁగఁ జేయవె జీవితాశలన్
గొలువు మదీయసేవ్యతను ♦ గోమలికిన్ స్మరణంబు తప్పకే. 253

చ. కలుగఁగఁ జేయు నుత్సుకతఁ ♦ గాంతపదాంబుజసేవఁ జేయఁగాఁ;
దెలువును గొల్చునేర్పు; మఱి ♦ తెల్పును దానియుపాయపద్ధతుల్;
పలుకఁ బ్రియోక్తు లంచు బహు♦వారము నాజ్ఞ యొసర్చు నీ గతిన్
మెలఁగు మటంచుఁ దామ గమి ♦ నేర్పును నీసదనుగ్రహంబులే. 254

వ. మఱియు నీదేవిప్రసాదంబులు. 255

చ. వదనముఁ గాంచఁగాఁ జనెడు♦వారి నకాలమునందుఁ జొచ్చుటన్
గదిరినకిన్క నూఱడిలఁ♦గా నొనరించుఁ; బ్రమోదవేళలన్
గుదురుగ సద్గుణంబులను ♦ గొండలుగా వచియించి సాకతం
బొదవఁగఁ జేయు; లజ్జ నట ♦ నోసరిలన్ దగఁ బట్టి తార్చెడున్. 256

తే. ఈయు పవకాళి యొండొక♦యెడను నుండఁ
దత్ప్రసాదంబు లివి సాక♦తంబు గలుగఁ
జేయునవి కాన పీడంగఁ ♦ జెల్ల దటుల
గురువు లౌటనె నూఁతగాఁ ♦ గొనఁగ నయ్యె. 257

తే. విస్తరము లౌట దాఁటంగ ♦ వీలు కావు
పరిహరింపంగ నవి గడు ♦ బాహుళికములు
దూరగతుఁ డై ననన్నుఁ దాఁ ♦ దోయజాక్షి
ముదల నీకున్నఁ గొనిపోవు ♦ ముదితకడకు. 258

చ. చనఁగ ననుజ్ఞ వేఁడకయె ♦ సద్గురుయంత్రణఁ బోదు నంచుఁ దా
మనవి యొనర్చె నేది యుల ♦ మందసరస్వతియే నివేదనం
బొనరుచు నాదురాక వృథ ♦ నొందదొ శూన్యతఁ బొందదో జగం
బును నెటు లట్టు మే నిలుపఁ ♦ బూనవలెన్ జతనంబు దేవి తాన్. 259

చ. అను మని చెప్పి యిట్లనియె ♦ నాధరణీశసుతుండు వెండియున్
నను విడిపోవఁగా వలసె ♦ నన్నవతెన్ మదిఁ బూనకయ్య త్రో
వను నొడ లొముటం గనకు ♦ పాటనసేయుమి, నోగిరంబువే
శను జనకుండు మీరి; యవి♦లక్షితమార్గమునందు దేననేన్. 260

చ. చనకుమ చూడ కేదొ రయిక♦చక్క వసింపకు నిల్వకయ్య యె
వ్వనితో యెఱుంగనట్టినికి ♦ భావన సేయక యీకు మీయెడం
బును నెపుడున్ శరీరమునఁ ♦ బోవిడు మేమఱుపాటు పత్రలే
ఖ! నలఁగ కూర కిష్టములు ♦ కాంతరొ! నీకును దేవిప్రాణముల్. 261

చ. కనుకని వాని నిల్పుకొనఁ♦గా నిటు లొంటిగ నిన్ను పీడితిన్
గను మిదె నీదుహస్తమునఁ ♦ గ్రాలును మామకజీవితంబు నీ
వనయము నెల్లభంగులను♦నాత్మను రక్షణ సేయఁగా వలెన్
వినుమని కౌఁగిలించికొని ♦ వీడ్కొని కూరిమి మీర దానినిన్. 262

క. కని కేయూరకు దీనిని, గను మవధానత నటంచుఁ ♦ గావించి విధిన్
ననుఁ బిల్చుకొని చనఁగ రమ్మనుచు మహాశ్వేతయాశ్ర♦మావని కనుచున్. 263

తే. అనిపె వానిని రాసుతుం ♦ డంతఁ బత్ర
లేఖయును వానితోఁ బోవ ♦ లెస్స వేగ
పోయిరో లేదొ నడుమను ♦ బోవుచుండ
నంతరాయంబు లేమైన ♦ నాఁగు నేమొ. 264

తే. మరల నిటు కెన్నిదినముల • కరుగు దెంత్రొ
యనుచు నత్యంతశూన్యమై • మనము దనర
నొక్కక్షణ ముండి ప్రతిహారి • నొకని బంపి
సైన్యవార్తల నెఱింగింపఁ • జక్కఁగాను. 265

తే. పెక్కునాళ్లుగఁ జూడని • ప్రియవయస్యు
ననఘమతిని వైశంపాయ • నుని కెదురుగఁ
బోవ ననుమతి వేఁడంగఁ • బోయె జనకు
పాదజలజంబులసమీప • భాగమునకు. 266

వ. అట్లు పోయి చంద్రాపీడుండు ప్రతిహారిమండలంబు ససంభ్రమప్రధావితంబయి యతివిశాలమార్గం బొసఁగి యిరుపార్శ్వంబుల నిలువ దూరమునం దుండియె వలకేలుఁ డలమోఁకాలుఁ విమలమణికుట్టిమంబుపై మోపి ప్రతిబింబితాంగుం డగుచు నాయతకుంతలకలాపంబు రెట్టింపఁ దండ్రికి నమస్కరించుటయుఁ దారాపీడుండు దూరంబునన నమస్కరించుచంద్రాపీడుం గాంచి నిర్భరస్నేహగర్భుం డయి సలిలభరమంథరజలధరధ్వాననిభ ధ్వానంబున రమ్ము రమ్మని సరసకుం బిలువఁ గనుకనిం బఱచుచు శుకనాసునకు నమస్కారంబుఁ గావించి తనప్రక్క కేతెంచి మణికుట్టిమంబుపై నధివసించుకొడుకుం దివిచి నిజోత్సంగంబుపైఁ గూర్చుండఁ బెట్టికొని యాలోకనకౌతుకం బెంతయుఁ సమయనిమాడ్కిలఁ జూచుచు నవనవయౌవనాభిరామంబు లగునంగప్రత్యంగంబులఁ గరతలంబున నిమురుచు సమీపవర్తి యగుశుకనాసుతో నల్లన నిట్లనియె 267

సీ. కనుఁగొను శుకనాస! • కనకమహీధరనీలమణిప్రభ • నివ్వటిలుచు
గంధసింధురగండ • బంధురమండలోద్భాసి యౌవనమదరేఖ • భాతిఁ గనుచుఁ
ద్విట్పతికాంతులఁ • దేజరిల్లుచుఁ గడుఁగ్రాలెడుశశిలక్ష్మ • కాంతివోలెఁ
గడువికస్వరశోభఁ • గాంక్షించుకమలాకరవిలసన్మధుకర • రాజివోలె

తే. రూపచిత్రవిలేఖన • రుచిరమేచ
కాంజనశలాక, తారుణ్య • కాలనీర
దాసితిమరాజి; తత్ప్రీతా • పాగ్నిధూమ
రాజి యితనిలసచ్ఛ్మశ్రు • రాజి యలరు. 268

తే. మన్మథోద్యానవనగత • మాలవల్లి, ఘనసముజ్జ్వలస్మరదీప • కజ్జలశిఖ
మారదోషాదిబాలత • మస్సముద్గమంబు; నై పొల్చుచున్నది • ముఖియునదియు

తే. పరిణయశుభంబుఁ బడయుం గ ♦ వలసినదశ
యరుగుదెంచెను దేవితో ♦ నరసి యొక్క
రాచకన్నియఁ గులరూప ♦ రమ్య జగతి
నరయ మించఁ దామసం బేల ♦ యమలచరిత! 270

క. కనుఁగొంటిఁ బుణ్యవశమున, ఘనతరశపములను గాక ♦ కనఁజాలనియీ
తనివదన మింకను స్నుషా,ననకమలము గాంచి ముద మ♦నంతముఁ గాంతున్.

వ. అని తారాపీడనరేంద్రుం డనుటయు శుకనాసుం డిట్లనియె. 272

చ. జనవర మంచిమంతనము ♦ సల్పితి వీఁడు సర్వవిద్యలన్
గని నసమానచాతురిని ♦ గాంచెను సత్కళలందు నైపుణిన్
గనెను జనానురాగమును ♦ గాంచెను దిగ్వనితాకరంబులన్
బ్రణుతకుటుంబినీపదముఁ ♦ బాటిలఁ జేసెను రాజ్యలక్ష్మికిన్. 273

క. చతురబ్ధిమేఖలాలం,కృతవసుమతిఁ జెట్టవట్టెఁ ♦ గేవలుఁడే నీ
సుతుఁ డేమిట లోపం బిఁక, జతనం బొనరింపరాదె ♦ సతిఁ జేపట్టన్. 274

క. అని చెప్పఁగ శుకనాసుఁడు, గని సిగ్గును నమ్రవదన♦కమలుం డగుచున్
జనపతితనయుం డిట్లని,మనమునఁ జింతింప సాగె ♦ మమత యలరఁగాన్. 275

క. అరరే యీసంవాదము, కరము ముదం బొదవఁజేసెఁ ♦ గాంతను గాదం
బరిఁ గదియఁ దలఁచినప్పుడె, గురువుల కిటువంటికోర్కి ♦ కుదిరె మనమునన్.

చ. తిమిరముఁ జొచ్చినాతనికిఁ ♦ దేజము; కాననమందుఁ ద్రోవఁ గా
నమి భ్రమియించువానికిఁ గ♦నంబడు టాప్తుఁడు; చచ్చువానిపై
నమృతమువాన; యబ్ధిఁ బడి♦నట్టినికిన్ దరి రాక; నాకు నీ
సుమశరుబారి కగ్గమయి ♦ చొక్కెడువానికి నీయ దెంచఁగన్. 277

క. తలఁపఁగ వైశంపాయనుఁ, డిలకించుట యెద్దు నాకు ♦ దేవిఁ గలయఁగాఁ
గలుగదు మతి యొం డని మదిఁ,దలఁచుచు నుండఁగ లేచె♦ధరణిపుఁ డంతన్.

క. వినయానమ్రతనుం డగు,తనయుని యంసమున సకల♦ధాత్రీభారం
బును నుద్వహించుగురుతర,ఘనదోర్దండంబు నునిచి ♦ కడు నొయ్యొయ్యన్.

క. నడుచుచు శుకనాసుఁడు వెం,బడి చనుదేరఁగ విలాస♦వతిగృహమునకున్
గడు ముద మొందుచు నేగెను,గొడుకుం గని యామె మిగులఁ♦గుతుకితమతియై.

క. చందురునుదయముఁ గని మి,న్నందెడుసాగరము వేల♦యందమున మహా
నందము నొందుచు సంభ్రమ,మందుచు నెదురేగె సమ్మ♦దాశ్రువు లురులన్.

క. అగణితగతి వచ్చెడునా,మగువను గని దూరమునను♦మహీనాథుఁడు తా

నగుచును మేలము లాడెడు,పగిది నుపాలంభనమ్ము ♦ పాటిల ననియెన్. 282

ఉ. దేవి! వధూముఖాంబుజముఁ ♦ దేజరిలన్ గని సౌఖ్య మందఁగా
భావమునందు నుమ్మలిక ♦ పాటిల దేలకొ నీకుఁ జూడవే
భావజుఁ గేరునీతనయు♦వక్త్రమునన్ విలసిల్లుశ్మశ్రురే
ఖావళి నూత్నయౌవనము♦వాదినిఁ బట్టినసూత్రపాళమై 283

క. తనరెడు;వివాహమంగళ,మును సల్పు మటంచుఁ దెల్పు ♦ మునుపటిపగిదిన్
మనయౌవనదుర్విలసిత,మనములు సాగ విక వాని ♦ మానఁగవలయున్. 284

ఉ. ఏమి వచింతువో యనుచు ♦ నింతిరో! ని న్నడుగంగఁ బోలుఁగా
నేమి వచింతు దేవి చెవు ♦ మే వచియించితి నెల్లి నింకనున్
మో మటుపై పు త్రిప్పెదవు ♦ పొంపిరిసిగ్గున నడ్గకున్న న
న్నేమడుగంగ లే దనుచుఁ ♦ నెన్నుదు నడ్గినఁ జెప్ప వేమియున్. 285

ఉ. ఐతివి మంచితల్లివి యు♦వా తెలిసెన్ సుతుపైన నీను న
ప్రీతి, యనాదరమ్ము నతి♦వేలతిరస్కృతి యిట్టివేళలన్
మాతకుఁ జెల్లునే పలుకు♦మా యని యిట్టిదృశనర్మభాషలన్
భూతలనాథచంద్రుఁడు ప్ర♦భూతసుఖాంబుధిమగ్నచిత్తుఁడై. 286

క. తడవుండి శరీరస్థితి, నడపఁగఁ జన నంతట శుక♦నాసముఖమునన్
గని యానతి వైశంపా,యనునకు నెదురేగ నరస♦రాత్మజుఁ డంతన్. 287

క. జననీనిశాంతమందే, యొనరించి తనుస్థితిఁ జెలి ♦ యుద్గమునముఁ దా
నొనరింప సంవిధానము, లొనరుచువేడ్కల నె సలిపె ♦ నొర్చి దివసమున్. 288

తే. రాత్రి నామిత్రుదర్శన♦రాగమునను
శయనగతుఁడయ్యు మేల్కాని ♦ సమధికముగఁ
దోఁచు యామద్వయంబునుఁ ♦ ద్రోసి యెట్లొ
మన్మథావిష్టచిత్తుఁడై ♦ మహిపసుతుఁడు. 289

సీ. గగనంబుకాలిమఁ ♦ గైకొని దానికి బదులు స్వకాంతులఁ ♦ బంక్తి నొసఁగి
తరుగహనంబుల ♦ హరితత్వమంతయు నప్రతిహతగతి ♦ నపహరించి
క్రిందను నవటముఁ ♦ గీలించి నాఁ బొచ్చి తరులతాచ్ఛాయలఁ♦దరిమివైచి
కుంజదరీవన♦కుహరోదరంబులన్ దాఁగినచీఁకట్లఁ ♦ దరిమివైచి

తే. శ్వభ్రములఁ జొచ్చునెపమున ♦ బలిగృహంబుఁ
జొరఁగ నుంకించు నా సౌధ♦సరణిధవళి

మయమున లోకముల ధవళిమ ♦ మరలఁ గూర్చె
ననఁగఁ జంద్రమయూఖంబు ♦ లలరె దెసల. 290

మ. కపురపుధూళులన్ దెసల ♦ గాఢముగా వెదచల్లునో యనన్
విపులపటీరవారి గజ♦నిన్ దిగఁ బూసెడునో యనంగ నా
విపులను నెత్తి పైకి విను♦వీధిని జెర్చెడునాఁ జెలంగుచున్
విపులముఁ జేయు నాఁగఁ దటి♦నీపులినావళి నెల్ల నొప్పుచున్. 291

వ. మఱియు. 292

సీ. గ్రహతారనక్షత్ర♦గణముల కెల్లను సంకోచభావంబు ♦ సల్పు ననఁగ
దళవికాసము దవ్వ♦సలుపుచు నొకటిగఁ గుముదాకరంబులఁ ♦ గూర్చు ననఁగఁ
గమలవనంబుల ♦ గాసిల్లఁగాఁ జేసి విడివిడి నుండఁగ ♦ నడఁచె ననఁగ
శిఖరిశిఖరములఁ ♦ జిందెనో యనఁగను బ్రాసాదశిఖలందుఁ ♦ బండె ననఁగ

తే. వారిభంగంబులను దాఁటి ♦ పఱచు ననఁగ
గుంపులై పాఱు ననఁగను ♦ గూడి యొకట
వీథులందెల్లఁ బఱచిన♦విధము తోఁప
మించె నాశశికాంతులు ♦ మిహిరతేజ! 293

వ. మఱియు. 294

సీ. సికతాతలంబులఁ ♦ జిన్నియంచలతోడ జతలయి వేడ్కలు ♦ సలుపు ననఁగఁ
జంద్రశాలాసుప్త♦సతిగండలావణ్యమును సగంబుగఁ బంచు♦కొనె ననంగఁ
జంద్రకాంతచ్యుత♦సలిలధారావళిప్రక్షాళితంబులై ♦ పరఁగు ననఁగ
గగనధునీవీచి♦కలఁ దోఁగెనో యనఁ గైలాసగిరిరుచుల్ ♦ గ్రమ్మె ననఁగ

తే. నవిహతప్రవేశంబులై ♦ యలరి గర్భ
గేహముల దంతవలభికా♦వ్యూహములను
నంది పరభాగము వలక్ష♦మబ్జినీద
లములయందు నఖండమై ♦ యమరి మఱియు. 295

క. ఆరామమ్ములయందును, గూరిచి దినబుద్ధి ప్రాణి♦కోటికి; జ్యోత్స్నా
పూరముఁ గురియునొ చల్లునొ, ధారాపాతంబుగాఁగ ♦ ధారుణిమీఁదన్. 296

క. విరివి నొనర్చు ననన్ గ్రు,మ్మరిలన్ జేయునొ యనంగ; ♦ మహి నెల్లెడలన్
బరువుచు మదిరాతనయను,ద్వరఁ గూర్పఁగ మరుని సర్వ♦బాణము లేయన్.

తే. కొలుచు చెల్లెడఁ దామమై ♦ గూరి ధవళ
కాంతిపుంజంబు వెలుఁగు నా ♦ కౌముదీశు

కిరణముల గమనోత్సాహ♦కేలితుఁ డయి
యినుమడిగను జంద్రాపీడ♦జనపసుతుఁడు. 298

వ. శయనగతుఁ డయ్యు నిద్దుర పట్టమి రెండుజాములకే లేచి గమనసంజ్ఞా
శంఖంబుఁ బూరింప నియోగించుటయు నాశంఖధ్వానంబు. 299

సీ. గగనభాగంబెల్లఁ♦ గ్రమ్మి విస్తారమై దిక్కుంభములఁ దూఱి ♦ దీటుకొనుచు
నభ్రచుంబితపురా♦దభ్రసాలశ్రేణికాభ్యంతరమ్ముల ♦ నంది భ్రమను
నున్నతగోపురా♦త్యున్నతాట్టాలకశిఖరాగ్రముల నెక్కి ♦ చెలఁగి మిగుల
హర్మ్యాంతరంబుల ♦ నాటలాడి చతుష్కచత్వరంబులవికా♦సంబుఁ జెంది

తే. రాజమార్గంబులను బ్రసా♦రంబుఁ గాంచి
భవనసంకటములఁ బరి♦భ్రాంతిఁ జెంది
హర్మ్యగర్భంబులను మూర్ఛ ♦ నంది చెలఁగి
తద్గమనశంఖరావంబు ♦ తనరె నృపతి!. 300

వ. మఱియుఁ దక్షిణప్రబోధితంబులైన గృహసరోజినీసారసంబులతారతర దీర్ఘా
రావంబు వెంటనంటిరా, గృహమయూరంబుల సహజగద్గదకలరవంబున సారసా
రెకు విచ్ఛేదంబు నొందుచు, గమనవేళాప్రణామసంభ్రాంతంబు లగువారాంగ
నాజనంబులచలద్వలయనూపురరసనాకలకలంబున నిర్ధార్యమాణంబునాఁ గడు
దీర్ఘంబై సర్వజనశ్రోత్రంబులఁ బ్రవేశించి విరాజిల్లు నావిజయశంఖధ్వానంబు
రోదసీగహ్వరంబు నిండి చెలంగె నంత. 301

సీ. ఉత్థాప్యమానంబు ♦ లుత్థితంబులు సమామృష్యమాణంబు లా♦కృష్టములును
నారోప్యమాణప♦ర్యాణంబులును మఱి పర్యాణకలితసం♦భాసురములు
నీయమానంబు లా♦నీయ మానంబులు పూజ్యమానంబులు ♦ పూజితములు
వంక్తిస్థితంబు ల♦వంక్తిస్థితంబులు వాహ్యమానంబులు ♦ వాహితములు

తే. వచ్చుచుండెడునవియును ♦ వచ్చినవియు
నిలువఁ బడియుండునవియును ♦ నిలిచి వేచి
యుండునవియును నగుతురం♦గోత్తమములు
నృపతిద్వారాంగణం బెల్ల ♦ నెఱసి యుండె. 302

తే. సకలరథ్యాంతరంబులు ♦ చత్వరములు
నిండి లోపల వెలుపల ♦ నెఱసి పురము
పట్టకుండంగ నెందును ♦ బరఁగు చుండె
నాతురంగ మసాహస్ర ♦ మధిపచంద్ర!. 303

తే. కుంతవనమయ మన దివి, ♦ క్షోణితలము
ఖురరవమయంబు నా శ్రోత్ర♦కుహరములును
హేషితారావమయ మన ♦ నిం పెలర్చెఁ
గవికరవమయంబు లనఁగఁ ♦ గ్రాలె దెసలు. 304

వ. మఱియు 305

తే. వాజిభూషామణిప్రభా♦వారమయము
లయ్యెఁ జంద్రమయూఖంబు ♦ లాధరేశ
తనయభవనాంగణం బెల్లఁ ♦ దనరె ఫేన
పిండగుచ్ఛమయంబయి ♦ పృథ్వినాథ. 306

ఉ. ఆయువరాజమౌళిమణి ♦ యంతట వేగమె యేగుదెంచె నిం
ద్రాయుధ మెక్కి రెండవసు♦ధాకరబింబ మనంగ మ్రోల న
శ్వాయతకాంతిహంసగుచి ♦ నాతపవారణ మూఁడుచున్ దదీ
యాయువినిర్గమంబు తెలి♦యన్ సలుపన్ విడి ప్రాంగణస్థలిన్. 307

మ. తను దర్శింపఁగ నూరెలన్ వరుసగా ♦ ధాత్రీతలాధీశస
త్తనయుల్ పెక్కుసహస్రముల్ నిలిచి గం♦ధర్వంబులం దుండియే
ప్రణతుల్ సేయఁగఁ బౌరు లెల్లరును ని♦ద్రాలీఢులై యుండుటన్
జనసమ్మర్దము లేకయున్ దురగస్సై ♦ నవ్యవ్యూహబాహుళ్యమై. 308

ఆ. చౌరఁగ నిరవు లేని♦నరరాజపథమునఁ
దెరువుఁ గాంచి యెట్టొ ♦ ధరణినాథ
సుతుఁడు పురము వెడలె ♦ క్షోణి కంపిల్లంగ
వెడలి పురముచెంతఁ ♦ గడుకుఱంగట. 309

చ. తెలియఁగ రాక స్వచ్ఛతను ♦ దెల్లనివెన్నెలవెల్లి కప్పుటన్
జలములు; గట్టుపైనఁ గల♦నాదములన్ భయపడ్డహంసకా
వళులప్రడీనముల్ తెలియుఁ; ♦ బాణితలాంగుళిఁ బిల్చునో యనన్
బొలుచుచు నెల్లెడన్ శిశిర♦భూరితరంగసమీరుతాఁకునన్. 310

చ. జలములు చేరువం జెలఁగు♦సంగతిఁ దెల్పుచు నొప్పునీప్రశై
వలిని దరించి, సంకుచిత♦భావము లేకయు స్నిగ్ధమై కడున్
సలువుచుఁ గౌతుకంబు చనఁ ♦ జాలవిశాలతఁ జంద్రకాంతులన్
జెలఁగుచు మ్రోల విస్తృతిని ♦ జెందినమాడ్కిని గోమలంబునై. 311

క. తనరెడుదళపుటభేదన,మున కరిగెడుత్రోవఁ బట్టి ♦ పోవఁ దొడంగెన్

జనవరతనయుఁడు మోదాంబునిధినిమగ్నహృదయుఁడయి ♦ భూవరచంద్రా!.

వ. అంత. 313

మ. తతమై దిగ్వదనంబులన్ ద్రుతగతిన్ ♦ దర్పంబునన్ బాఱునా
యతచంద్రాతపవారిపూరమునఁ ద్రో♦యుంబడ్డవో నాఁగ మం
త్రితనూజాతుని మిత్త్రుఁ జూడఁగఁ గడున్ ♦ దీవ్రంబు గావించురా
ట్సుతుచిత్తం బన నొప్పుచున్; బఱచు త♦త్క్షోణీశపుత్త్రాశ్వమున్. 314

చ. పొరయుచు, దానిజంఘలను ♦ దోరముగా జనియించుగాలిచేఁ
బరువడి నీడ్వఁగాఁ బడిన ♦ భాతిని దత్తురగంబు తెల్లఁ దా
మరిగెను యోజనత్రయము ♦ నంబుజవైరి మునుంగునంతకే
పరవెను నంత మారుతుఁడు ♦ వాపఁ బథశ్రము మెల్లనో యనన్. 315

సీ. నిర్భరకౌముదీ♦నీరావగాహంబు సలిపి యార్ద్రార్ద్ర మా♦స్పృగ్న మంది
హిమశీకరాసార ♦ మిల నెల్లఁ గురియుచు ముద్రితకుముదాస్య♦ములను విప్పి
సౌరభం బెల్లను ♦ సంగ్రహం బొనరించి దానిచే జడితను ♦ దాల్చి మిగులఁ
బాంసులులితనైక♦భంగి పల్లవముగుద్విజితం బయి నిశా♦విరమణంబు

తే. తెలుపు చాహ్లాదమును బురి♦కొలుపుచుఁ గడు
నధ్వగుల కెల్ల నాయాస♦ మణఁగఁ జేసి
చెమ్మటలు వాపి చిత్తంబు ♦ సేద దేర్చి
మందమారుత మల్లల్ల ♦ మలయసాగె. 316

ఉ. ఇంచుకసేవులోన నుద♦యించు నహస్కరుఁ డంచు ఖిన్నతన్
గాంచెనొ; శర్వరీవిరహ♦గాఢతరవ్యథఁ గుందెనో గడున్;
మించినవేడ్కఁ సంజఁగొలె ♦ మిన్నుఁ గనుంగొను కైరవంబు ల
భ్యంచితమైన తేజమును ♦ నానుట క్షీణత నందెనో యనన్. 317

చ. గగనసరస్సునన్ జలముఁ ♦ గాంతను ద్రావెడుమేఘపంక్తినాఁ
దగు హాయధూళి గ్రమ్మినక♦తంబున నాఁగను జంద్రమండలం
బగపడెఁ దెల్లనై; గళిత ♦ మాయె నిశాతప మభ్రలక్ష్మి తా
దిగవిడఁ దద్వ్యథన్ బడున♦తిక్ష్మయామునిపై పటంబు నాన్. 318

ఆ. అపరజలధిపాలి ♦ యానిశాతపజల
పూరమునను బొల్చు♦భూరి ఫేన
బుద్బుదాళి యనఁగఁ ♦ బొల్చునక్షత్రంబు
లణఁగె నొక్కఁ డొక్కఁ ♦ డమలచరిత! 319

ఆ. దళితమౌక్తికముల♦తళుకున గౌరమౌ,చంద్రికానుభావ♦సరణి దెసలు
విడిచె మెల్ల మెల్ల ♦ విస్రవస్నీహార,వారిచేతఁ గడుగఁ♦బడ్డవగిది. 320
ఆ. జలమునుండి పైకిఁ ♦ జనుదెంచునో యనఁ, శైకి వచ్చుచుండెఁ ♦ బాదపములు
లతలు విటపతతులు ♦ వితతంబులై తమ,సహజనీలకాంతి♦చయముతోడ. 321
సీ. వాసరముఖకరి♦వరకుంభసిందూరపాంసు వంబరసరః♦పంకజంబు
పూర్వదిగంగనా♦పూర్వశ్రవణపూరవరరక్తకం కేళి♦పల్లవంబు
భాస్కరస్యందనో♦పరితలోజ్జ్వలరక్తతతవినూతనసుకే♦తనపటంబు
తీర్ణవియోగాబ్ధి♦తీరకోకపరస్పరవ్యాపృతదృఢానుర♦రాగచయము
తే. సాంధ్యరాగంబు భాసిల్ల; ♦ సాంధ్యరాగ
పరిగతాంతంబుల నివాస♦పాదపముల
దానవహ్నిశిఖాపరి♦తంబు లనుచుఁ
బత్త్రరథములు విడి దివిఁ ♦ బాఱుచుండె. 322
తే. పిక్కలను నంఘ్రులను గాను♦పింపకుండ
దీర్ఘముగఁ జాఁచి తటుకునఁ ♦ దీసికొనుచు
దవ్వ దవ్వులఁ దాఁటుచుఁ ♦ దరలు చుండె
నిద్రకన్నులతో హరి♦ణీగణంబు. 323
సీ. మనసు వచ్చినయట్లు ♦ మలఁగి పల్వలములఁ దత్తీరముస్తాగ్ర♦తతులు ద్రవ్వి
యలసి పందులగుంపు ♦ లటవీగుహాభిముఖములయి చన ఘుర్ఘు♦రములు చెలఁగ
వేఁటకుఁ దిరిగి రా ♦ విడిచిన నిటు నటు దిరుగాడుగోవులఁ ♦ దెల్ల నాచు
గ్రామసీమాంతిమా♦రణ్యాంతభూములు తనరారఁ జూడ్కులు ♦ దనియ మిగుల
తే. నెగడ వీక్ష్యమాణజనవి♦నిర్గమములు
ఖర్వటములు ప్రమాతిని ♦ గాంచు ననఁగఁ
బూర్వదిగ్భాగ మలరంగఁ ♦ బూష్ణుకిరణ
ముల సమున్నీయమాన మహా♦లలిని దనరి. 323
సీ. సలిలాశయములెల్లఁ ♦ జెలఁగె నుత్తానంబులన; ఖండ్యమానంబు♦లనఁగ గిరులు
నుర్వీతలంబెల్ల ♦ నుద్ధ్రియమాణమై యలరు ననఁగఁ; గైర♦వాళి యెల్ల
నెటకో యదృశ్యమై ♦ యేగునో యనఁ; దిరోధానకారిణి యగు♦ధ్వాంతపంక్తి
శ్యామలప్రతిసీర♦చందానఁ దొలఁగించి కరముల విరహాగ్నిఁ ♦ గ్రాఁగి క్రాఁగి
తే. గాసిఁ గాంచినకమలినీ♦కాంతఁ గాంచి
యూఱడింపంగనో యన ♦ నుదయశైల

శిఖరతల మెక్కి సూర్యుండు ♦ క్షితికి నెల్ల
నయనుఁడును సప్తవాహుండు ♦ నరవరేణ్య.! 325

తే. ఆకసము నెల్ల వెలిఁగించి ♦ యఖిలదిశలఁ
దేజరిలఁ జేసి లోకోరు ♦ దీపకములు
దివసకరదీధితులు తోఁచె; ♦ దృష్టిఁ జూడ
నర్హ మగునట్టి యత్తఱి ♦ నధిపసుతుఁడు. 326

క. కన రాత్రి వెడలి యచటికిఁ, జనుదెంచిన విడిసియున్న ♦ స్కంధావారం
బును క్రోశమాత్రదూరం, బున నే తనయగ్రభాగ ♦ మునను దటుకునన్. 327

క. ఘన మగు నంతఃక్షోభం, బునకున్ భయమంది నాఁగ ♦ భువనము దాఁ గ్ర
క్కెనో వెలి కన సంఘాతం, బును సైఁపఁగ లేక మదిని ♦ భువి చల్లె నన్.

తే. అపరిమిత మగు ధూళిచే ♦ నావృతంబు
నగుదు ననుశంక నాకాశ ♦ మన్ని దెసలఁ
బాఱఁ జల్లెనో యనఁగఁ; బ్ర ♦ భాకరావ
లోకము నవిస్తరము చేసె ♦ వీఁక ననఁగ. 329

వ. మఱియు. 330

సీ. కడుదీర్ఘలోచన ♦ కలితుల కేనియుఁ గనరానిప్రాంతభా ♦ గంబు గలిగి
యనుజీవిరాజసా ♦ హస్రకల్పితదృఢఘనతరావష్టంభ ♦ కలిత మగుచు
నడయాడు రెండవ ♦ పుడమి నా; నిర్గలప్రాణిమయావని ♦ భాగ మనఁగ
సంతతోద్గతరజః ♦ స్సంతతిపూరిత మవిదితవృత్తాంత ♦ మయ్యె నిట్టు
తే. లట్టు విచలితధవళధ్వ ♦ జాంబరోల్ల, సన్మదకరీంద్రసాహస్ర ♦ సంకులంబు
నవిరళబలాకవిభ్రాజి ♦ తాంబువాహ, మూర్తి నున్మేఘవేళ నాఁ ♦ బొలిచి మిగుల.

తే. విడియు నెలవులు గైకొన ♦ వేగిరమునఁ
బరుగు వాఱు ననంఖ్యాక ♦ వారణాశ్వ
నరసమాకులమయి మంథ ♦ నగవిఘట్ట
నలులితోర్మిమాలాకుల ♦ జలధి మాడ్కి. 332

క. పొలిచెడి స్కంధావారముఁ, దిలకించి నరేంద్రసుతుఁడు ♦ ధీ నిట్లనుచున్
దలఁచెను నరరే భద్రము, తలఁచిన మాత్రమున మిత్రు ♦ దర్శింతుఁ గదా. 333

తే. అనుచు మనమునఁ దలఁచుచు ♦ నాతపత్ర
ఛామరాదులతో సర్వ ♦ భూమిపతుల

సుతుల వారించి ద్రుతగతి ♦ శోభిలంగ
ననుగమింపంగ మూఁడునా♦ల్గశ్వమణులు. 334

తే. ఉత్తరీయంబుఁ దలఁ జుట్టి ♦ యుచితగతిని
రయవిశేషంబు గలుగునిం♦ద్రాయుధంబు
తోడ నానావిధారంభ♦తూర్ణపరతఁ
దవిలియున్నట్టిసైనిక♦స్థానకంబు. 335

వ. చొచ్చి ప్రతినివాసంబున కరిగి వైశంపాయనుఁ డెచట నని యడుగుటయు.

మాలిని. కమలనయనచాపా! ♦ కాందిశీకారిభూపా!
దమితవినతతాపా! ♦ దారితానంగదూపా!
విమలరుచిరరూపా! ♦ విశ్వవిశ్వైకభూపా!
శమితసుజనశాపా! ♦ చండఘోరప్రతాపా!. 337

గద్య. ఇది శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తివరప్రసాదలబ్ధసరసకవిత్వవైభవ చింతలపల్లి వంశపయఃపారావారరాకాశైరవబాంధవ శ్రీపేరమాంబాత్ర్యంబకప్రియతనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతం బైనశృంగారకాదంబరి యను మహాప్రబంధంబునం దుత్తరభాగంబునందుఁ బ్రథమాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః. శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

శ్రీః.

శ్రీరామ స్సహాయోఽస్తు.

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిః ప్రసీదతు.

శ్రీ శృంగారకాదంబరి

ద్వితీయాశ్వాసము.

శ్రీమానిభక్తమానస
తామరసాదిత్య! సకల♦దైవస్తుత్యా!
రామామిత్యక్షరనిత్యా!
ధామాంచితసకలకృత్యా! ♦ ధారితసత్యా!. 1

వ. దేవా! అవ్వలికథావృత్తాంతంబు వినిపింతు. దయాయత్తమతి నవధరింపుము. అట్లు చంద్రాపీడుండు వైశంపాయనుం డేడ నని యడుగుటయుఁ దన్నివాసంబునకు సమీపమున నుండుస్త్రీ లతం డొండైనది యెఱుంగక యథారబ్ధకార్యవ్యగ్రు లగుచుఁ గన్నీళ్లు గాఱ శూన్యహృదయులై భద్ర! ఏల యడిగెదవు. ఇంక నెక్కడ వైశంపాయనుం డని యనుటయుఁ జంద్రాపీడుం డిట్లనియె 2

చంద్రాపీడుఁడు వైశంపాయనునివృత్తాంతము వినుట.

ఉ. ఏమిది! పావులార! యిటు ♦ లేల యయోగ్యములన్ వచింత్రటం
చామనుజాధినాథసుతుఁ ♦ డందిటు శూన్యహృదంతరంగతన్
భామలు వారిఁ ద్రోసికొని ♦ భామల నెవ్వరిఁ బల్కరింప కు
ద్దామభయేణశాబకవి♦ధంబున దుర్భరగోవిరోగమున్. 3

చ. తవిలినయుద్ధతశ్రవణ ♦ తర్ణకముంబలె యూథవిచ్యుతిన్
దవిలి పరిభ్రమించెడుమ♦తంగజపోతముపోల్కి నేదియున్
జెవి నిడ కేరితోఁడను వ♦చింపక చూడక దేనిచాయనున్
దివురుచు నేడ నించుకయు ♦ నిల్వక గాంచకయున్ బ్రమోదమున్. 4

ఉ. వచ్చితి నేడ, కెందులకు ♦ వచ్చితి, నేడకు నేగువాఁడనో
వచ్చితి నేడనుండి యిట ♦ వచ్చి యొనర్చితి నే మొనర్పఁగాన్

వచ్చితి నేమి యంచును మ♦నంబున నేర కెఱుంగఁగా వడిన్
జొచ్చెను నంధుమాడ్కి జడు♦చొప్పున సైకతమధ్యదేశమున్. 5

చ. బధిరుని యట్లు మూగగతిఁ ♦ బార్థివసూనుఁడు చొచ్చి భూతసం
గ్రథితుని యట్లు పోలెఁ గట♦కంబును నెల్లఁ బరిభ్రమింపఁగాఁ
బ్రథితతదశ్వమున్ గని నృ♦పాలకపుత్రులు వెంటఁ బర్విడన్
మథితసపత్నుఁ డైనతమ♦మానవనాథసుతుండె యంచు వే. 6

చ. పరుగులు వాఱి చెల్లెడలఁ ♦ బైపటముల్ భువిఁ బడ్డఁ జూడకే
తొరఁగఁగ నశ్రుపూరములు ♦ తోరములై చనుదెంచె నచ్చటన్
ధరణిపవర్గ మెల్ల ముఖ♦తామరసంబులు వట్టిపోవఁగాన్
బరువుచు నేకమై త్రసఁ బ్ర♦ణామము దూరమునుండి సల్పుచున్. 7

క. చనుదెంచి యెదుర నిలిచినఁ, గనుఁగొని తద్వదనములను ♦ గడు వైశంపా
యనుఁ డేఁడి యనుచు నడిగెను, మనుజాధిపతనయుఁ డంత ♦ మహిపతులెల్లన్. 8

క. తలపోసి యొకట నీతరు, తలమునఁ దిగుఁ డంతయును ను♦దంతం బవలన్
బలుకుదు మటంచు మనవిని, సలుపుటయు నృపాత్మజునకు ♦ శంక తలిర్పన్. 9

చంద్రాపీడుఁడు రాజులు వైశంపాయనవృత్తాంతముఁ జెప్పశంకించుటకుఁ దపించుట.

చ. తెలుపుటకంకెనున్ మిగులఁ ♦ దీవ్రతరం బగుతద్వచస్సుచే
నలఘుశరంబు లోఁదగిలి♦నట్లయి డెందము ప్రీల మూర్ఛ తా
నిలిపెను మేను సత్వ్రిణయి♦నేర్పున; నాతని దించి గుఱ్ఱమున్
సలిపి కుథోపవిష్టునిఁగ ♦ త్యావతివర్య లలంఘునీయులున్. 10

చ. జనకసమానులై యపుడు ♦ చయ్యనఁ బట్టుకొనంగఁ దన్ను నా
జనపతిపుత్రుఁ డేమియును ♦ సంజ్ఞను గన్న నెఱుంగ కొక్కనిన్
గనక యమాత్యపుత్రుఁ దన♦గాదిలి నెచ్చెలిఁ దన్నుఁ గాంచు చే
నొనరిచినానొ యిట్లు మఱి♦యొడ్లొనరించిరొ యేడ నుందునేన్. 11

చ. అనుచును నేమిదంచు భ్రమ♦నందినవాఁడునుబోలె మోహమున్
గనినవొ నాఁ దనర్చుకర♦ణంబుల కేమియుఁ దోఁప కున్న నా
జనపతిపుత్రుఁ డన్యమును ♦ స్వాంతమునన్ దలపోయ కొండు వ
చ్చినను సమస్తసైన్యములు ♦ స్నేహితుఁ డొక్కఁడు రామి నెంతయున్. 12

ఉ. ఓగువ రాని వేదనను ♦ నుల్లము తల్లడ మంద నార్తునో
యూరక నిల్పుకొంచు మది ♦ నుందునొ యుల్లమునుండి ప్రాణముల్

బార నొనర్తునో తనువుఁ ♦ బాత మొనర్చి యిఁకేమి సేయుదున్
జేరుదు నొంటి నేదిశను ♦ జెల్ల యటంచును నేమి సేయఁగన్. 13

తే. తెలియ నేరక ద్రవమయి ♦ చెలఁగు ననఁగ
దహ్యమానుండు నాఁగ వి♦దారితుఁ డన
నూఱుపరియలుగా లోన ♦ మీఱువ్యథను
దలఁచె నిట్లని మది నృప♦తనయుఁ డంత 14

చంద్రాపీడునిస్వగతచింత.

సీ. రమ్యతరం బయి♦రాజిల్లు జీవలోకంబు నరమ్యమై ♦ గానుపించు
జనసమాకులమయి♦తనరుచున్నను బృథ్వి శూన్యంబుగాఁదోఁచు♦జూడ్కికడలఁ
జేరలంతలు కనుల్ ♦ కూరి యున్నను దిక్కు లంధంబులై తోఁచు♦నకట నాకు
సంరక్షితం బయ్యెఁ ♦ జక్క నా జీవితఫలమెల్ల మ్రుచ్చిలఁ ♦ బడియె నకట
తే. వ్యర్థ మయ్యె సునిష్పన్న ♦ మైననాదు
జన్మ మంతయు నింకేమి ♦ సల్పువాఁడఁ
గనుదు నెవ్వరితోడ నే♦కాంత మింక
మాటలాడుదు నేనితో ♦ మమత తీఱ. 15

ఉ. ఎవ్వనితోడ సౌఖ్యముల ♦ నేఁ గనువాఁడను, నేల జీవితం
బవ్వనజాక్షి చిత్రరథు♦నాత్మజ యేటికి నాకు; నింకనా
కెవ్వఁడు చెప్పు మిత్త్రుగతి ♦ నెవ్వని సద్గుదు వానికై కటా
యెవ్వని వేఁడుకొందు నిఁక, ♦ నెవ్వఁడు తాదృశమిత్త్రరత్నముల్. 16

ఉ. నాకు నొసంగు, నెట్లు శుక♦నాసునిఁ దండ్రిని దల్లిఁ జూచెదన్
నాకు బహిశ్చరాసు వగు♦నర్మసఖుల్ విడి యొంటి నేగి నే
నేకరణిన్ సుతవ్యథను ♦ నేడ్చు మనోరమఁ దల్లి నూఱటల్
జేకుఱఁ జేయువాఁడను వ♦చించుచు నేమని యింక నేఁ గటా. 17

చ. అలవడె నేమొ యేదొ యొక♦జ్యాతల మక్కడఁ దానిఁ బట్టఁగా
నిలిచెనొ వెన్క రాక నర♦నేత వినమ్రుఁడు తాఁ... యెవ్వఁడేన్
సలుప వినమ్ర వాని నట ♦ సల్పునొ తామస మింత లేక తాఁ
దెలిసి కొనంగ నిల్చెనొకొ ♦ దివ్యము విక్యను నొండు పీడ నన్. 18

చ. అను నివియాదిగాఁ గలుగు ♦ నన్యములన్ మఱి యెన్నియేని తా
ననుకొనుచున్ మనంబునను ♦ నాగతవక్త్రకుశోకయుండునై

తనహృదయంబు ప్రీలమికిఁ ♦ దన్ను విలక్షుని గాఁగఁ దప్పిదం
బును నొనరించినాతనికి ♦ భూరితరాఘునిగాఁగ నెంచుచున్. 19

వ. చంద్రాపీడుండు వదనంబు వైకక్త్రకయ యొట్టకేలకు నల్లన నారాజవరుల
కిట్లనియె. 20

ఉ. ఏనిట వచ్చితిన్ బిదప ♦ యెట్టిది కల్గెనొ యుద్ధ మెద్దియేన్
మానుపరానిశీఘ్రగతి ♦ మారణమొందఁగఁ జేయు రోగ మే
దేని ఘటించెనో కలిగె ♦ నేగతి నిట్టియకర్కి_తాద్భుతా
నూనపవిప్రపాత మన, ♦ నొచ్చుచు నందఱు నానృపాలకుల్. 21

—రాజులు చంద్రాపీడునకు వైశంపాయనవృత్తాంతముఁ జెప్పుట.—

చ. శివశివ యంచు శ్రోత్రములఁ ♦ జేతుల రెంటను మూసి దేవ! భూ
ధవసుత! నీదు మేనుగతిఁ ♦ దావకమిత్త్రుఁడు నాటయిర్వదేం
డ్లు వసుధఁ దాల్చి యుండునని ♦ డొంకక చెప్పఁగ, వారివాక్యముల్
చెవిఁ గొని ప్రాణితుం డయిన♦లీల ముదశ్రువు లుబ్బ పాఱఁగాన్. 22

ఉ. ఆదటఁ గౌఁగిలించుచు స♦మాదరణంబున వారి నెల్లరన్
నాదువయస్యుఁ డొందెడను ♦ న న్విడి ప్రాణము తో నిమేషమేన్
బాదుకొనం డటంచు మిముఁ ♦ బ్రశ్న మొనర్పఁగ జీవితుం డటం
చావటఁ బొంద శ్రోత్రములు ♦ నాత్మయుఁ జెప్పితి, రేల రాఁ డిటన్. 23

ఉ. ఎచ్చట నుండువాఁ డిపుడు ♦ నేమి ప్రసక్తిని నుండువాఁడు మీ
రెచ్చట వీడి వచ్చితిరి ♦ యేటికి నొంటిగ వీడినారు మీ
రొచ్చెము లేదె యేమిటను ♦ నుంచక వాని బలాత్కరించి యే
నిచ్చటి కేల తేరయితి ♦ రేమి యిదంతము చెప్పుడంతయున్. 24

క. కలఁగెడు నామన మిప్పుడు, తెలియఁగఁ దదుదంత మెల్లఁ ♦ దేట పడంగాఁ
దెలుపుఁ డని రాకుమారుఁడు, పలుకుట యును వార లిట్లు ♦ పలికిరి కడఁకన్. 25

క. మనవి యొనర్చెద మట జరిగిన దెల్లను వినుము దేవ! ♦ కికురింపక యా
య్యన వైశంపాయనుతోఁ, జను దేరుఁడు మీర లెల్ల ♦ సైన్యంబుబడిన్. 26

క. చని యెద నేనని మీరలు, చనితిరి యానాఁడె ఘూస♦సమిధాదికసా
ధనజాతము గ్రహియించుట, నొనరింపక పయన మచట ♦ నుండెను దండుల్.

క. మరునాఁడు గమనదుందుభి, మొరయించి సమస్తవస్తు♦ముఖ్యంబులు స
త్వరముగ సమకూర్చెదు మము, నరసి భవన్మిత్త్రుఁ డనియె ♦ నధిపతితనయా! 28

సీ. అతిపవిత్రంబయి ♦ యచ్ఛోద మనుపేరఁ బ్రథితిఁ గాంచినసరో♦వర మొకండు
చెలఁగుఁ బురాణప్ర♦సిద్ధంబు దానను గ్రుంకి తత్తటగత♦కుంభినీస్థ
సిద్ధాయతనమందుఁ♦జెలఁగుమహేశుని భగవంతు శశికళా♦భరితమౌళి
వలగొని ప్రణమిల్లి ♦ వచ్చి పోవుచు మట పురల నెవ్వం డట్టి ♦ మహితభూమి
తే. దివ్యజనసేవితంబును ♦ దీనిఁ గలను
నైనఁ గనుఁగొను నెన్నఁడు ♦ నైన నరరె
యనుచుఁ గొల్చెడనే యేగె ♦ నాసరోవ
రంబుతీరంబునకు నట ♦ రాజతనయ! 29

వ ఆసరస్తీరం బతిరమ్యప్రదేశం బగుట నెల్లయెడలఁ దిరిగి చూచుచు నొక్కప్ర
దేశంబున. 30

మ. సురభామాశ్రుతికోటి నెక్కఁ బ్రియముల్ ♦ జూపింప నర్హంబులై
నరపీచీపవనాహతిన్ గదలుభా♦స్వత్పల్లవాళిన్ మనో
హరపుష్పాసవలోభపుంజితములై ♦ యార్భాటముల్ సేయు బం
భరజాలంబులఝుంకృతిధ్వనుల నా♦హ్వానించు నా దవ్వునన్. 31

చ. మరకతరత్ననీలసుమ♦మన్ దశదిక్కుల నెల్లఁ బూయు నా
బరఁగుచుఁ దా వాసంగక ప్ర♦భాకరఘృష్టులకున్ నిశీథ మం
తరమున సల్పుచున్ బగటఁ ♦ దద్దయు, వారిదశంక నారెఁ గం
ధరముల నెత్తి క్రేంకృతిని♦నాదములన్ శ్రుతి కింపుఁ బెంపుచున్. 32

క. కనుచుండఁగఁ జిరపరిచితిఁ, గనినట్టియరణ్యనీల♦కంఠములు గడున్
దనరుచు, వారిదవేళా,ఘనపద మన; జడిమనిజని♦కాయం బనఁగన్. 33

సీ మధుమాసనిర్గమ♦మార్గం బనఁగ సర్వసంతాపప్రతిపక్ష♦సదన మనఁగ
నంగజాశ్రమ మన ♦ నాతనిసతి రతి తహతహవేడుక♦తావనంగ
సర్వసర్వంసహా♦చారిమాస్పద మన సకలవిభ్రమకళా♦స్థాన మనఁగఁ
గందర్పమార్గణా♦గార మ్మనంగను శిశిరర్తు నావాస ♦ సీమ యనఁగఁ
తే. బరఁగునొక్క లతామండ♦పంబు సతత,చలితపరిమళశీతల♦లలితకలిత
మంథరాచ్ఛోదకాసార♦మహితభంగ,పవనవీజితాంతరశిలా♦పట్టముఁ గనె. 34

చ. కనుఁగొని యెన్నినాళ్లకునొ ♦ కాంచినతమ్మునిమాడ్కిఁ బుత్రుభా
తినిఁ జెలినట్లు నన్యగత♦దృష్టిని విస్మృతపత్త్మపాతలో
చనములఁ జూచు చిత్రితము ♦ స్తంభితునట్లు విముక్త మాడ్కి మూ
ర్ఛను గరణంబులన్, బుపమి ♦ సంశిథిలాంగకుఁడై తటాలునన్. 35

క. కూల్లంబడి లో నేసూ, వాలాయముగా స్మరించు ♦ వాఁడుం బోలెన్
గ్రాలుచు ధ్యానించెడుగతి, జాలై యశ్రువులు కాఱ ♦ సతతము పైపై. 36

క. ఊరక నధోముఖుండై యుండఁగఁ, గూరనినదనాబ్జుఁ డగుచుఁ ♦ గూర్చుండెను వాఁ
డారీతి నందువానిని, నారసి మామానసములందు ♦ నలమెను వగ దాన్. 37

క. పరిణామధీగమతులును, పరిరసికమనస్కు లిలను ♦ బరిభావితు లౌ
దురు దేసనొ నొకదానను, నరయుఁగఁ గౌతూహలముల ♦ కాశ్రయ మగుచున్.

క. అలరెడుశౌలిప్రాతుంబునఁ, జెలఁగెడునవరసికవరులఁ ♦ జెప్పఁగ నేలా
కలిగెను ప్రాగయవికారము, తిలకించి మనోహరోర్వి ♦ దీని నితనికిన్. 39

క. అనికొని మే మప్పుడె యిటు, లనితిమి త్వన్మిత్రుతోడ ♦ నార్యచరిత్రా!
కనితిమి రమణీతుంబుల, కొన దీనిని యింక లెమ్ము ♦ కూర్పు జలకమున్. 40

సీ. ప్రొద్దుపోయెను గడు ♦ సుందరిసైన్యం బెల్ల నాయితం బయి ప్రయా ♦ ణాభిముఖము
నినుఁ బ్రతీక్షించెడు ♦ నీ వింక నాలస్య మేలచేసెదు లెమ్ము ♦ చాలుఁ గనుట
యనుచు మే మనినను ♦ నాతఁడు మామాటఁ జెవినిడిమూఁగ ♦ జడునిపగిది
మూఁకుభావచందాన ♦ మొనసి యుత్తర మేమి యీయక యనిమేషి ♦ తేక్షణుంపు
తే. నిశ్చలకనీనికుఁడు నయ్యె ♦ నిస్సరితాన
వగతబాష్పాంబుపూరముల్ ♦ వరద లగుచుఁ
బాఱ లిఖితునిగతిఁ దేరి ♦ పాఱఁ గనుచు
నుండె నాలతామండపి ♦ కండ నట్టి. 41

ఉ. సారెకు మేము రమ్మనుచు ♦ సల్పినఁ గక్కస మెంత దానిచే
సారెకుఁ గాంచుచున్ బలికె ♦ స్తంభితుఁ డాతఁడు నిష్ఠురంబుగా
స్థైరలు పొందు రాఁ దగదు ♦ నే నిటనుండి బలంబు లన్నిటిన్
మీరలె కొంచుఁ బొందు నర ♦ నేత్రకుమారుఁ డతండు పోవఁగాన్. 42

ఉ. ఆతనిచేత రక్షితము ♦ లైనబలంబుల నుంప నిచ్చటన్
నీతిరొ కొంచుఁ బొం డనుచు ♦ నిష్ఠురవృత్తిని నాడునాతనిన్
భూతలనాథపుత్ర! విడి ♦ పోవఁగ రాదని దైవికంబుగా
నీతని కీవిరక్తి జని ♦ యించె నహేతుకమై తలాలునన్. 43

చ. అని తలపోసి మేము నిల ♦ యంబునకున్ జనుదెమ్మటంచు సాం
త్వనవచనంబులన్ గెలిపి ♦ శాంతుల మైతిమి నిష్ఠురంబుగా
నని యని వేసటం గనితి ♦ మన్నను నెన్ని లతానికుంజమే
కను చిటు త్రిప్పఁ డాయను ము ♦ ఖంబును మాడెను కించుకేనియున్. 44

సీ. దేవతారాపీడ♦భూవరుపిమ్మట నార్యుఁ డాశుకనాసు♦నాత్మజుఁడవు
దేవివిలాసవ♦తిసతిచేఁ దమి సంకతలలాలితుం డయి ♦ తనరినావు
దేవచంద్రాపీడ♦ధీమంతుఁడును నీవుఁ బెరిఁగితి రొక్కటఁ ♦ బ్రీతితోఁగఁ
జదివితి రొకపార♦శాలను జాలనా ళ్లతియత్నమున శిక్ష ♦ నందినావు
తే. పెద్దవాఁడును భాగ్తియుఁ ♦ బేర్మికాఁడు
మిత్రుఁడును వత్సలుఁడు నగు♦మేదినీశుఁ
డతులగుణవంతుఁ డని నిన్ను♦నరసి నమ్మి
సర్వమును నీకు నర్పించి ♦ చనియెఁ బురికి. 45
తే. చనిన యంతన యాతండు ♦ సకల మావు
వీడి యీగతి మనోజ్ఞ♦పీఠిఁ దవిలి
యుంట చనునొక్కొ యెవ్వని ♦ కొరున కిట్టి
యుక్తము నయుక్త మెఱుఁగమి ♦ యుండు జగతి. 46
ఉ. నీవయి మాకుఁ జెల్మియును ♦ నిర్మలభక్తియు నుండని స్మృతిన్
యేవగిదిన్ నినున్ విడిచి ♦ యిట్టిమహాటవి నొంటి నేఁగి మే
మాపద నొందుశీతలవ్యా♦దంబుజరాసుతు మాపుఁ గాంతుమా
యాప్రభుపుత్రుఁ డేమనిన ♦ నందుమ యేమని నేము చెప్పుమా. 47
క. వేరే చంద్రాపీడుఁడు, వేరే నీవును గలుగదు ♦ వేరిమి మాకున్
గూరెద వేటికి మోహము, దూరముగాఁ జేయు దాని ♦ దుండుడు కేలా. 48
క. పురి కేగ మదిఁ దలంపుము, త్వర నన నాతండు మమ్ము ♦ సరహాసితమునన్
బరికించుచు నిట్లనియెను, నరయక ని న్నేల యిట్టు ♦ లాగలపలుకన్. 49
క. రమ్మని యింటికి నను మీా, రిమ్ముగ బోధింతు రేను ♦ నెఱుఁగను నింకన్
రమ్మనుటకు హేతువు నిక్కమ్ముగ; రాసుతుని విడి ♦ యిఁక మేనియు నేన్. 50
క. నిలువఁగఁ జాలను నొండొక, స్థలమున; నా కిపుడు మీరు ♦ సలిపినబోధం
బలరించ నెక్కుడై నను, సలుపుదు నే నేమి యైన ♦ సన్మతులారా! 51
సీ. తలఁచుకొన్న ట్లెమొ ♦ తలఁగి యొండెడ నేగఁ దలఁపదునామది♦తెలియరాదు
కనుఁగొన్నయట్లెమొ ♦ కనఁగ నొండొకవైపుఁ గన్గవమూఁడుక్కలు♦కదలుకొనవు
కట్టివేసినయట్లు ♦ కదలవు పాదంబు లడుగు పెట్టఁగ నొక్క♦యెడను నుంత
యెందొ యాసక్తమై ♦ పొందినవిధమున హృదయంబు కొంతయే♦నెఱుఁగదేమి
తే. ఖచిత మైనట్లు దేహంబు ♦ కదల కుండు
నుండు నిచ్చోటనే నేను ♦ నూరి కెట్లు

రా నలంతినొ మీఁగ ని♦ర్ణయము సేయ
వలయు బలవంతముగఁ గొనఁ♦ దలఁతు రేని. 52

చ. కదలిన నీస్థలంబు నిజ♦గాత్రమునం దలిజీవితంబు దాఁ
గదలక యుండె దంచు మదిఁ♦ గాంచెద; నుండిన నీస్థలంబునం
దెద నెఱుఁగంగ రాక యొకఁ♦ డేదియొ వర్తిలు చుండు నేఁ డిటుల్
గదలక యుండఁ బట్టి యది♦ గాచును బ్రాణము నంచు నెంచెదన్. 53

ఉ. కావునఁ జాలుఁ జాలు ననుఁ♦ గాఱియపెట్టక పొందు మీర లా
భూవిభుపుత్త్రదర్శనజ♦భూరిసుఖం బును రందునంతకున్
బోవక యుండుఁగాతఁ; దను♦పుణ్యుఁడ నా కది చిక్కియుం గటా
దేవుఁడె చేతినుండి యిటు♦ తీసికొనెన్ గద లాగి దానిఁ దాన్. 54

క. అని చెప్పుచుఁ గౌతుకమున, ననె; నేమిది యేల యిట్టు♦ లాడెద వేలా
జనపతిసుతునొద్దను రా, వని యడుగఁగ మే మిటు లనె♦ నాతం డధిపా! 55

చ. కలిగెడు లజ్జ యిట్లు పలు♦కంగను నాకుఁ గతం బొకించుకేన్
దెలిసిన నేల రా నలఁతి♦ దెల్పెదు రాసుతుజీవితంబుతో
సలిపెద సత్య మింక నను♦ సంకటపెట్టకుఁ డెల్లవృత్తమున్
దెలిసెను గాదె మీ కిపుడు♦ దెల్లముగాఁ జనుఁ డెల్ల రంచుఁ దాన్. 56

చ. పలుకక యూర కుండి యొక♦పత్త్రనిపాతము సేపు లేచి యా
కొలనితటంబులన్ వరని♦కుంజములన్ మఱి చెట్లనీడలన్
జెలఁగెడు దేవతాయతన♦సీమల నాయయిపట్టులందుఁ దా
మెలయుచు నుండె నేమొ పరి♦మార్గణమున్ బచరించువాఁడు నాన్ 57

చ. చొనుపక చూపు లొండెడలఁ♦ జూచుచు నాయయిరమ్యసీమలన్
దనియక చాలసేపటుల♦ తద్ద మెలంగి మెలంగి శ్రాంతుఁడై
కని పయిపంక నూర్చి త్రపఁ♦ గన్నవిధంబున వాంచి మోము చొ
చ్చెను నలవల్లరీగృహము♦ శ్రీవరపుత్త్ర! వసించె నచ్చటన్. 58

ఉ. మేమును నుంటి మచ్చటనె♦ మేకొని తత్ప్రతిబోధనాశచే
జాములు రెండు చెల్లె నట♦ స్నానము భోజన మాది యైనమే
నేమము లాచరింపు మని♦ నిర్భరభక్తిని వేఁడ నిట్లనెన్
భూమిపపుత్త్ర! నీదుచెలి♦ పోల మదీయము లైనప్రాణముల్. 59

చ. ప్రియములు మద్వయస్యపృథి♦వీపతిసూనున కివ్వి హెచ్చుగా
దె యివి స్వజీవితంబునకుఁ♦ దెల్లమ నన్నివి వీడి తెంపుచే

సి యరుగు నేని యత్నమును ♦ జేయవలెన్ బిలువంగ వాని నే
నయముగఁ బోవ కున్నను నొ♦నర్పవలెన్ మతి యేమి చెప్పుఁడీ. 60

ఉ. ఆతనిదర్శనంబునను ♦ యాదుఁ గృతార్థుఁడనై; గాను మిత్రిచే
వాతత మైనప్రార్థనము ♦ నా నిట నిష్ఫల మంచు లేచి తా
నాతఁడు కందమూలముల ♦ నాటవికోచితభుక్తిఁ గ్రుంకి వి
ఖ్యాతచరిత్ర! కైకొనియె, ♦ నంత నొనర్చితి మేము తద్విధిన్. 61

చ. పగలును రాత్రి నీపగిదిఁ ♦ బజ్జను బాయక యే ముసించుచుఁ బె
న్వగఁ గని యాయుదంతమును ♦ భావనచేయుచు విస్మితాత్ములై
తగ నట వాసరత్రయము ♦ తాలిమి పీడక యుండి యొంటియున్
విగతతదాగమానయన♦విభ్రమచిత్తుల మౌను సైన్యమున్. 62

చ. నిలిపి యొసంగి కంబలము ♦ నిర్భగినై తిగఁ గాఁపుగా నటన్
దలఁగి యి టేగుదెంచితిమి ♦ తథ్యము మేము నృపాత్మజా! నినున్
బిలువఁగ వాచికాహరుని ♦ వే యొకనిం బనుపంగ వాఁడు నిన్
గలసికొనంగ లేఁడు పయ♦నంబగు నీ విట వచ్చుపోకలన్. 63

చ. అనియును జాలకాలమున ♦ కచ్చట కేగిననీకు నిప్పు డే
పొనరుప నేల యాగమన♦భూరితరశ్రమ మింత మళ్లి యుం
చును బనుపంగ లే దనుడు ♦ శోకము నచ్చెరు వాక్కసారిగాఁ
బెనఁగొని చిత్తముం గలఁపఁ ♦ బెట్టగ నేనుతుఁ దాత్మ నీగతిన్. 64

వైశంపాయనునివైరాగ్యమునుగూర్చిచంద్రాపీడుని పర్యాకులీభావము

చ. తలఁపఁగ సాగె స్వప్నమునఁ ♦ దాను దలంపనితద్విరాగతా
కలనముఁ గూర్చి యి ట్లనుచు ♦ గాఢతరంబుగ నెట్లు వీనికిన్
గలిగెను సర్వమున్ వదలఁ ♦ గా నొనరించి యరణ్యసీమలన్
గలఁగుచు నుండఁ జేసెడుని♦కామవిరాగత యిట్టు లక్కటా. 65

చ. కలుగదు నాదుతప్పిద మొ♦కండును, దండ్రియనుగ్రహంబునన్
గొలుతురు వాని నన్ను నటు ♦ గొల్తురొ యాగతి రాజు లందఱున్
దొలుక కిరీటరత్నరుచి ♦ తోరముగాఁ జరణాంబుజంబులన్
గలుగదు వాని కిష్టసుఖ♦కాంక్షములన్ గొఱ నాకు నట్లు పో. 66

సీ. నాదు నాజ్ఞయుఁ బోలె ♦ నాతని యాజ్ఞయుఁ జెల్లు సుస్థిరమై ♦ క్షితితలమున
నతఁడును నాయట్లు ♦ నఖిలలోకములకు నొసఁగు ననుగ్రహం ♦ బొసక మొసఁగ

నడుగఁడు రతనికి ♦ నపరాధిజనముల నాకునుబోలె న♦నారతంబు
నతనికి నాకున్న ♦ చుట్టులు సంపదల్ పూర్ణంబులై యెప్డుఁ ♦ బొదలుచుండు
తే. నతని నన్నుఁబోలె లోకంబు ♦ లధికభక్తిఁ
జూచు నతఁ డిట వచ్చెడు♦చో జనకుఁడు
జననియుండెను శుకనాస♦సచివుఁ డొండె
నలమనోరమ యొండెను ♦ నాదరమున. 67

క. వనుపరో సుతవాత్సల్యము,కనఁబడ; వినయంబు మిగులఁ ♦ గదుర జనకుఁడొం
డెను శుకనాసుండొండెను, ననిరో యేమేని నొప్పి♦యడరుపలుకులన్. 68

క. కొట్టిరొ తిట్టిరొ యేఁ డా,గుట్టెఱుఁగును నందు నితఁడు ♦ కూర్మిని నాపై
ర ట్టానరుప దుష్టుఁడు గాఁ,డట్టె తరళితహృదయుఁడును ♦ నగుణుఁడు గాఁడున్.

క. గురుభక్తివిహీనుఁడు గాఁ, డరయక యేదేనిఁ జేయు♦నాతఁడు గాఁడున్
సిరిగలవానిసుతుం డను,గరువముగలవాఁడు గాఁడు ♦ గానఁగ మఱియున్.70

తే. దుర్వినీతుండు దుశ్శిక్షి♦తుఁడును గాఁడు
నేకపుత్త్రత్వదుశ్చేష్టుఁ ♦ డేని గాఁడు
కాఁడు నెవ్వఁడో యొకదుష్ట♦కష్టశీలుఁ
డౌర యీదృగ్విరాగత ♦ యలమె నెట్లు. 71

తే. పుట్టినదిగోలెఁ బ్రేముడి ♦ యుట్టిపడఁగ
సర్వవిధములఁ బ్రోచిన♦జనని జనకు
నిటుల యెవ్వఁడు నొప్పించు ♦ నెవ్వఁ డిలను
వారిసంబంధమును నెడఁ♦బాసి పోవు. 72

క. సమయము కా దిది యీదృశ,శమమునకును నింక నితఁడు ♦ సజ్జనకర్త
వ్య మయినగార్హస్థ్యంబున, విమలంబునఁ జొరఁగ లేదు ♦ వింతయ్యెడుఁగా.

సీ. దేవమానుషపితృ♦దేవతాఋణములఁ దీర్ప లేదింకను ♦ దీర్ప కల్ల
మూఁడుఋణంబుల ♦ మొనసి తద్బద్ధుఁడై యెందేగు నేగిన ♦ నేమిఫలము
పుత్త్రతత్పుత్త్రత♦త్పుత్త్రసంతతులను నిలుపఁడు వంశంబు ♦ నిలను నింక
నల్పుఁడును ననల్ప ♦ సద్దక్షిణలు పెట్టి సవనంబులను బెక్కు ♦ సన్నుతింప
తే. సత్త్రకూపప్రపావార్య♦సత్తటాక,వనముఖాపూర్తకీర్తన♦వర్ణనముల
ధారుణీస్థలి సమలంకృ♦తంబుగాఁగ,నలుపఁగా లేదు చిరకీర్తి ♦ నిలుప లేదు 74

క. గురువుల కనువర్తనమున,గురుతరముద మొదవఁ జేసి ♦ కూర్పఁడు సుఖముల్
నిరతము ప్రియబాంధవులకు, నుదు వగునుపకార మేమి ♦ యొనరుపఁ డింకన్.

క. చెలులను విశేషవిభవా,కులుల నొనర్పండు సాధు♦కోటిని సంవ
ర్ధిలఁ జేయం డనుజీవుల, కలరఁడు మనవృత్తు లొసఁగఁ ♦ డాదృతిని గడున్. 76

చ. కనఁడు వినండు సంగనలఁ ♦ గానఁడు లోకసుఖంబు లెవ్వియున్
గనియు సుజన్మమున్ గనఁ డొ♦కండును నింకను బూరుషార్థసా
ధనముల ధర్మకామముల ♦ ద్రవ్యము నీతఁడు పొందఁ డెట్లొకో
ఘన మగునీవిరాగతనుఁ ♦ గానఁగఁ జాలఁ గతంబు దీనికిన్. 77

తే. అనుచుఁ దలఁచుచుఁ జిరకాల ♦ మాఁడులాత్మఁ
దగుచు నాతరుతలమందె ♦ యధివసించి
యుండె నేమియుఁ దోఁపక ♦ యుల్లమునకు
ననిపి రాజుల నందఱ ♦ నర్హవిధిని. 78

తే. దినముకృత్యంబులను సల్పి ♦ మనుజనాథ
తనయుఁడును లేచి తనకయి ♦ తత్క్షణకృత
మగుచు నుత్తంభితంబయి ♦ యలరునట్టి
తోరణంబులఁ గైసేసి ♦ తోరముగను. 79

సీ. చందనమాలికా♦సమలంకృతం బయి పల్లవముఖపూర్ణ♦భర్మకుంభ
యుగళసముద్భాసి♦తోభయపార్శ్వమై ద్వారమాదికసర్వ♦ధరణితలము
సిక్తమృష్టం బయి ♦ చెలఁగఁగ లోపలి సురభిసమాకీర్ణ♦సుమచయంబు
కలిగి నానావిధ♦గాంగేయభృంగారువులఁ దాల్చి యిటునటు ♦ మలఁగుచున్న
తే. పరిజనకదంబకంబులఁ ♦ బరఁగి రత్న
కనకచామరమణిపాదు♦కముల సురఁటిఁ
గరముల ధరించి యుజ్జ్వల♦కనకచేల
ములను దాల్చి వెలయాండ్రు ♦ మలఁగుచుండ. 80

వ. మఱియు. 81

తే. గంధమాదన మనుపేరఁ ♦ గన్నరాజ,వారణమ్ము మదోదక♦వాసితాఖి
లదిశ మొకప్రక్క విలసిత♦లలితవితత,సితవితానముక్రిందను ♦ జెలఁగుచుండ.
తే. తనర నింకొకప్రక్కను ♦ మనుజనాథ
హయము నింద్రాయుధముఁ గట్టు♦నా[illegible]యంబు
బయటి ప్రాంగణమున నైక♦భద్రనాగ
జాల ముపవాహ్యమును జాలఁ ♦ గ్రాలుచుండ. 82

తే. వేత్రహస్తజనంబులు♦వేనవేలు,ద్వారశతముల నిలఁబడి ♦ వార కెపుడు

గొల్లుపఁగ విశాలమై కడు • గొమరు మిగిలి, నైకసత్త్వశరణ్యమై • యతిశయిల్లి.

సీ. యామికస్థితబహు•హస్తిజాలంబులు తటగతకానన•తతులుగాఁగ
గంధమాదన మను•గజరాజ మంతఃప్రవిష్టమహోపల•విధముగాఁగ
సంచరత్సంభ్రాంత•సకలసేవకజనజాలంబు కల్లోల•చయముగాఁగ
మండలావస్థాన•మహితప్రాహరికజనములు మహావర్త•కములుగాఁగ

తే. రత్నములుగాఁగ సజ్జన•రత్నములును
సితపతాకలు కలహంస•వితతిగాఁగ
కుసుమచయములు డిండీర•కూటములుగ
నంబునిధిఁ బోలి గంభీర•మగుచుఁ దనరి. 85

వ. మఱియు. 86

తే. వారవనితలు లక్ష్మీని•వాస మగుచు
నళినదళనేత్రు మాడ్కి న•నంతభోగ
పరికరంబుల నలరుచుఁ • బరఁగు నొక్క
కాయమానంబుఁ జొచ్చి నా•క్ష్మాపసుతుఁడు. 87

తే. చొచ్చి ప్రతికర్మమును విడి • సొబగు విడి
మలినవసనంబులను దాల్చి • కలితదైన్య
వదనలై యిట్టునట్టును • బఱచుచున్న
వారవనితలు జాములు•వారు మఱియు 88

తే. పరిజనంబులు తత్తర•పాటు గదుర
మ్రొక్కి, నదియున్న దిక్కును • మొనసి దాస
గంధ మాలోక కాగరు•కరణిఁ దెలుప
గంధమాదనమును దాని • గనుచు నురక 89

తే. పఱపి శూన్యతృణముల నా•వాసభవన
మునకుఁ జని మెల్లమెల్లన • భూపసుతుఁడు
పలుక కెవ్వరితోడను • బాన్పుపైన
నుస్సురని మేనుఁ బడవైచె • నూర్పు లెసఁగ. 90

తే. తనుమహీరుహతాలవృం•తములు వీవ, నంగసంవాహకాదులు • నపనయింప
నధ్వఖేదంబు; రేయెల్ల•నందకున్న, నిద్ర నప్రాప్తనిద్రుఁడై • నెగులువలన 91

వ. మగుడ దుఃఖాంతరహేతు వగునపారచింతాంబుధిఁ మునింగి యాచంద్రా
పీడుండు తనమనంబున నిట్లని వితర్కింపఁ దొడంగె 92

చ. చను మని తండ్రియుం దలియు ♦ నల్పక యే పయనంబు వారి శు
గ్వనిధి ముంచి పుత్రు నెడఁ♦ బాసినశోకమునన్ గలంగుత
జ్జనని మనోరమన్ జనకు ♦ సజ్జను నాథు నాసు నీటిటన్
బొనరుప కేను దేనిఁ గనఁ ♦ బోయిన నిచ్చట నుండి యేమనున్. 93

చ. ఇతనిని బోలుదుర్; మగుడ ♦ నేగిన నెట్టునో రానొ యన్నయా
తతవిచికిత్స నామనసు ♦ దాగొ్కనుఁ, గావున నే మొనర్తు నిం
కితరము; నిట్టిశంక మది ♦ నంతయు నన్యము నందు చూడఁగా
నితఁడు మదిష్టమిత్రుఁ డల♦యింతినిఁ జిత్రరథాత్మజన్ గనన్ 94

చ. చనఁగ నుపాయ మేమియును ♦ సంస్ఫురియింపక చింతఁ గూరుచున్
దనికెడు నా కొనర్చె విడి♦నం దను నిట్టి మహోపకారమున్
జన నట నొండు పాయమును ♦ సల్పె నతఁడొండు నిశ్చయంబునన్ గటా
చనవలె నిప్పుడే యతనిఁ ♦ జయ్యనఁ జేర విలంబ మేటికిన్. 95

చ. వల దని తండ్రియుం దలియు ♦ వారణ సేయగ; వారితండ్రియున్
వల దనఁ జాలఁ డే నరిగి ♦ వానిని గన్గొని కొంచుఁబోదు నా
వెలఁదుకయంతికంబునకు ♦ వే చన నాతఁడు లేక యొక్కఁడన్
దలఁకకఁగ నేల యుంచు మది ♦ దార్ఢ్యము సల్పి స్వాత్మజుం డటన్. 96

ఉ. అప్పటి తద్వియుక్తి నగ ♦ నోమధనుం బలెఁ బ్రాంశుసౌఖ్యమై
చొప్పడుటన్ దలంచుచును ♦ శోకముఁ గక్కి యిసుంత సేవు దా
నొప్పుగ విశ్రమించి సుఖ ♦ మూనఁగ నంగములెల్ల నూఁగఁగాఁ
దప్పక మధ్యమాహ్నమును ♦ దాల్చెను శంఖము లేచె ఘూర్తినన్. 97

చ. అలమదిరాతనూజ యెట ♦ నచ్చట నుండును నామిత్రుఁడున్
దలఁపఁగ నంచు ధైర్యమును ♦ దాలిచి డెంకముఁ జిక్కఁబట్టి ని
శ్చలుఁడయి రాజవర్గమును ♦ సద్వముఁ గూర్చి శరీరస్థితిన్
సలిపెను రాసుతుం డెటులొ ♦ స్వాంతము సూన్యతఁ గాంచి యుండినన్ 98

వ. అంత. 99

చ. హృదయములోనఁ బ్రజ్వరిలు ♦ నిత్తుళరాసనవహ్నికిన్ నయు
స్వదృఢవియోగశోకవృష ♦ దశ్వనమున్ వెలి నీయఁ దాపమున్
బొదలుచుఁ దోడుచూప నన ♦ భూరికరంబులు సాఁచి దిక్కులం
దిదె యొగవింతుఁ దానమును ♦ నక్కడు లీలన యుంచు నెంచె నాఁ. 100

ఉ. అంబరమధ్య మెక్కి రవి ♦ యాతపసంభ్రమునన్ గభస్తివా
రంబులు రాజతద్రవము ♦ రంజిలఁ గ్రక్కెడునాఁ జెలంగ; దే
హంబును జీల్చి చొచ్చు నన ♦ నాతపఖండము లొప్పఁగా మహీ
జంబుల నీడలున్ గనఁగ ♦ సంకుచితత్వముఁ గ్రింది కేగుచున్. 101

సీ. వెలిఁ జూడఁ జూడ్కులు ♦ వెనుదీయ; భూములు దుస్సహాస్పర్శలై ♦ తోఁపమిగులఁ
బ్రజ్వరిల్లునో యన ♦ భాసిల్ల దిక్కులు సంచారములఁ బాయ ♦ సరణు లెల్లఁ
బథికపంక్తులు చలి ♦ పందిళ్లనడుమను గుంపులై దూరంగఁ ♦ గోరి జలము
పక్షులు గూళ్లలో ♦ పల నుండ నాడులఁ గలఁచు నూర్పులఁ గడు ♦ గాసిఁ గనుచుఁ

తే. బల్వలాంతర్జలంబులఁ ♦ బడుచు నుండ
మహిషబృందమ్ము లెల్లను ♦ మమత మిగులఁ
దామరసలోచనాగండ ♦ తలము లెల్ల
శోణితాంభోజ కాంతుల ♦ సొబగు నింప. 102

క. విదళితముక్తాక్షోదము, పదకంబున స్వేదబిందు ♦ పంక్తులు చెలఁగన్
మదిఁ దలఁచఁ బఱఁగ వెన్నెల, మొదలు ప్రదోషంబుఁ జూడ ♦ నెలమి వహింపన్.

క. దినపరిణామం బెప్పుడు, చనుదెంచును వచ్చు నెపుడు ♦ జలదసమయ మం
చును గోర జనులు ప్రీతిని, గొనఁగోరఁ దుషారగుణముఁ ♦ గుంభినియెల్లన్. 105

వ. అప్పుడు.

చ. సలిపి శరీరసుస్థితిని ♦ క్ష్మాధవపుత్త్రుఁడు లేచి వచ్చి తాఁ
గొలనిదరిన్ ఘటింపఁబడి ♦ కోమలమై సతతంబు సంవత
జ్జలకణికాభిషేకమున ♦ సారసనాథునితాప మార్చుచున్
జెలఁగెడు వారిమండపముఁ ♦ జేరెఁ గొలందినృపాలు రంటి రాన్. 106

చ. అది యొక లేక పైపయిని ♦ యూవళు లై పడునీటిధారలన్
గుదురయి పాఱు చున్నయొక ♦ కుల్యను ప్రోదిని చేతనుం బలెన్
బదిలముగాఁగఁ జుట్టఁబడి ♦ భాసిలుచున్ జడిమస్వరూపమై
పొదలుచు నుండె మంచుమల ♦ పుత్త్రుఁడు నా శిశిరర్తునిక్క నాన్. 107

క. దరవికసితసుమపల్లవ, వరలతికావేల్లితముల ♦ వర్ణ్యస్తంభో
త్కరముల రమ్యంబై యాం, తరలంబితవేతసీకృ ♦ తధ్వాంతం బై 108

సీ. ఆమోదమానార్ద్ర ♦ హారివిస్ఫుటసరోజాతజాలావృత ♦ స్థలయుతంబు
నాకీర్ణసరసబి ♦ సాళివిచ్ఛురితంబు శైవలకిసలయ ♦ స్తబకయుతము

నసమయసంకల్పి♦తాంబుజాగమకాల మంబు వాహనివాస♦కాలయంబు
ఖద్యోతకరతిర♦స్కారంబును నిదాఘసమయావహేళన♦స్థానకంబు

తే. సకలకాసారహృదయంబు ♦ క్షుపలగృహము
నగుచు స్నానార్ద్రచికురంబు ♦ లార్చుకొనుచు
వారవలయైకభూషణ ♦ లగుచు నున్న
వారవనితాగణంబుల ♦ భాసురంబు. 109

తే. వాసరాఘాత మైనయా♦వారినుండ
పమున, నతిరమ్య మాటను ♦ బంచబాణు
క్షుభితుఁ గావించి వారిసం♦క్షోదశిశిర
మగుట మిత్రవియోగాగ్ని ♦ రగులఁ జేసి. 110

తే. ఉరుతరాంబుధిచందానఁ ♦ బరవు గలిగి
తీవ్రగంభీర మైనత♦ద్దివస మెట్లొ
యొంటి దాఁటెను నాత్మద్ధై♦ర్యోదుపమున
నంత నాతప మెల్లను ♦ నరుణ మయ్యె. 111

వ. ఆసమయంబున. 112

తే. విరివి గోమయలేపన♦హరిత మగుచు,మందమందానిలాహతి♦మంజుగతిని
గదలుసితపుష్పవితతులఁ♦గ్రాలు చున్న,వాసభవనాంగణమునకు♦ వచ్చి క్షణము.

తే. కొలువుదీరి సమాసన్న♦కుంభినీప,వారములతోడ మిత్రసం♦భాషణముల
నలిపి యొక్కింత రెండవ♦జామునందుఁ,గదలవలె దండుసిద్ధమై ♦ పావల నిండు.

తే. అనుచు సైన్యాధినాథున ♦ కాజ్ఞ యొసఁగి
తారకోదయ మగుడు నా♦ధరణినాథ
తనయుఁడు విసర్జితాశేష♦ధరణినాథ
వారుఁ డయి చేరె నిజవాస♦భవనమునకు. 115

-- చంద్రాపీడుండు వైశంపాయనుని వృత్తాంతముఁ దెలుప నుజ్జయినికి వచ్చుట. --

వ. అంత 116

శా. ఆయుత్తంబయి సైన్య మెల్ల నపుడ ♦ ప్రారంభముం జేసెఁ దాఁ
బోయొ జాలదినంబు లుజ్జయినికిన్ ♦ బో కంచు నుత్కంఠతో
నాపాయింపఁ బడకున్న భేరి తెలుపన్ ♦ యానంబుః నిద్రావినో
దాయాసంబును గాన కంత నరనా♦థాంగప్రజాతుండునున్. 117

శా. రాఁగన్ మూఁడవయామ మశ్వగజరాట్ప్రావైకయానంబు భూ
భోగిశ్రేణిక నాతివిస్తృతము తోఁ బోవన్ విసమ్మర్ద మా
భోగాధ్వమ్మున నేగె; నధ్వమున నేపో క్షీణమై రాత్రి తా
భోగిల్లోకమునుండి వచ్చె ననఁగాఁ బొల్చెన్ సమస్తార్థముల్. 118

సీ. వికసించెనో యనఁ జెలిఁగె దృగబ్జముల్ విరళతఁ గనె ననఁ బరఁగె వనులు
జీవలోకము మఱి సృష్టింపఁబడె నన నన్యప్రకారమై యడరుచుండె
నిమ్నోన్నతంబులు నెగడెను విభజింపఁబడినవో యనఁ గడు భాసురమయి
తరులతాగుల్మముల్ దాల్చెను సంకోచ మనన్యోప్పగహనంబు లగుచు మిగుల
తే. నంబరంబున కెక్కుడు నవహాములక్ష్మి
బహుళలాక్షారసారుణపాద మనఁగఁ
గమలినీరాగదాయి వికర్తబింబ
మగపడుచు నుండె స్పష్టమై యవనినాథ!. 119

వ. అంతం బ్రభాతమ్మగుటయు సమస్తసైన్యసమేతుండయి యుజ్జయినిం జేరుటయుఁ గడు దూరంబున నగరబాహ్యప్రదేశంబున బద్ధాంజలులై గుంపులయ్యును గుంపులగుచును బద్ధమండలులై వసించియు వసించుచును నటకె పోద మని పోయి కొంతదవ్వరిగి మగిడి వచ్చుచును మోములు పైకెత్తి తలలు వాంచి యుద్యద్బాష్పనయనులై వివర్ణదీనవదనులగుచు హాహాకారంబు లెసంగ నేడ్చుచు, దుఃఖాతిరేకంబున మౌనంబుఁ దాల్చుచు, మునులయ్యును ముముక్షువులయ్యును వీతరాగులయ్యును నిస్పృహులయ్యును దుర్మార్గులయ్యును స్నేహపరవశులై తండ్రులట్లు మిత్రులట్లు ప్రియబాంధవులమాడ్కి వైశంపాయనవృత్తాంతమునె యడుగుచుఁ జెప్పుచు, విచారింపుచు, ననుభవించుచున్న పెక్కండ్రఁ బౌరజనుల నాలించి చంద్రాపీడుండు తనమనంబున నిట్లని విచారింపఁ దొడంగె. 120

చ. వెలువలివారికే యిటుల వీనియవస్థ దురంతతాపమున్
గొలుపఁగ వీని నుంచి యెదఁ గూరిమిఁ బెంచియు బాలచాటువా
క్కుల వినినట్టివారి కిఁకఁ గూరఁగఁ జేయునో యెట్టితాపమున్
బలుకఁగ నేల వీని నిటఁ బాసి యెటొంటిగఁ జూతుఁ దండ్రినిన్ 121

మ. శుకనాసుం గనుఁగొందుఁ దత్సతిని నేఁ జూతుం గటా యేగతిన్
వికృతం బయ్యెడు డెంద మింక మదిలోఁ జింతించుచున్ బాష్పవా

రికణంబుల్ దిగజాఱ నాసికతుదల్ ♦ రింఛోళులై దేనిఁ గాం
చక చొచ్చెన్ నృపసూనుఁ డుజ్జయినిఁ జం♦చద్దుఃఖభారంబుతోన్. 122
ఉ. చొచ్చి నృపాంగణంబునను ♦ స్రుక్కుచు డిగ్గి ససంభ్రమంబునన్
జొచ్చుచునే వినెన్ జనియె ♦ క్షోణివరుం డలదేవితోడ నా
సచ్చరితాత్మమంత్రివరు♦సద్మముఁ జేర నటంచు; మళ్లి తా
వచ్చెను మంత్రిగేమునకె ♦ పార్థివసూనుఁడు, వచ్చుచున్ గటా. 123

పుత్రవియోగాతుర యగుమనోరమవిలాపము.

సీ. తొడలపై నిడుకొని ♦ వుడుకుచు నింకను లాలింపఁగా దగు♦బాలుఁ డీవు
నిర్జనాహిసహస్ర♦దుర్జనఘోరశూన్యాటవి నెట్లుంటి ♦ వకట యొకఁడ
దుష్టసత్వంబుల ♦ తొందర యణఁగించి దేహారక్ష [illegible] ♦ తీర్చ నచట
నిద్రాసుఖం బిచ్చు♦నిర్మలసుఖశయ్యఁ గల్పించె నెవ్వండు ♦ కన్నతండ్రి!
తే. విషమభావంబులను నెల్ల ♦ వీడఁ జేయు
భోజనం బెవ్వఁ డిడె నీకుఁ ♦ బుత్ర! వగవ
దప్పికొన్నను నాఁకొన్నఁ ♦ దవుల నిద్ర
తలఁప నీ కేఁడు నాయంక♦తలము విడిచి. 124
చ. సమసుఖదుఃఖభాగ యగు♦చానను గైకొన లేదు నీవు వే
గమ యిట వచ్చుకే తడవు♦గా జనకాజ్ఞ వధూముఖాంబుజా
తము గనుభాగ్య మబ్బు నని ♦ తద్దయు నువ్విళులూరితిన్ గటా
యమరునె నా కపుణ్య, కది ♦ యట్టుల యుండె నిదాంఘ కల్గఁగా. 125
చ. కనుటయు నాయె దుర్లభము ♦ కాంతుచు ని న్నిఁక [illegible] పుత్రకా!
చను మట నన్నునుం గొనుచు ♦ సౌఖ్యము నొచ్చుట నున్న నీకు నీ
జనకునియాజ్ఞఁ బొంది; నిమి♦షంబు నినున్ గనకున్నఁ గాంతునే
తనువును వత్స! శైశవముఁ ♦ దాల్చినయప్పుడు నన్ను మీఱవే. 126
చ. ఉన్నటు లుండి వచ్చె నట♦నుండి కటా యిటువంటి క్రౌర్యమో
చిన్నికుమార! నీ కెవరు ♦ చెప్పిరి పుట్టువుదొట్టి నీముఖం
బెన్నఁడు కన్నవాఱినది ♦ యేఁ గన నేఁ డెటు వచ్చె నాదుపై
నెన్నఁగ రానికోప మది ♦ యీకు నను న్విడిచియుండ నీగతిన్. 127
సీ. పోయిన రావయ్య ♦ పుత్రకా! వేగంబుప్రార్థింతు నయ్య నిన్ ♦ బదము లంటి
యెవ్వఁడు నాకొరుం♦ డింక దేశాంతరపరిచితి విడితి మా♦వయిని ప్రీతిఁ

గనక తఁడిమ్ముని ♦ న్మనని చంద్రాపీడుపై నిట్టినిస్స్నేహ ♦ భావ మెట్లు
కలిగెను? మేలె నీ ♦ కిల సుఖం బుంపంగ దగుగురుజనములఁ ♦ దార్ప వెతల

తే. నెఱుఁగ నీ వేమి పొందుదో ♦ యిట్లు చేసి
యనుచు నివి యాదిగాఁ గల్గు ♦ నన్యములను
దలఁచుకొని యంతిపురి నాత్మ ♦ తనయువిరహ
దుస్సహావ్యథ నోర్వక ♦ తూలి పడుచు. 128

తే. పట్టుకొని ప్రక్కఁ గూర్చుండి ♦ పార్థివేంద్రు
సతి యలవిలాసవతి పరి ♦ సాంత్వనముల
నూఱడించిన విలపించు ♦ చున్న యువిద
నలమనోరమ వినెను నా ♦ యధిపసుతుఁడు. 129

క. విని తత్కరుణప్రవిలాపనవిషమున విహ్వలతను ♦ బడసెనొ స్వాపం
బును గూరెనొ యన ఘూర్ణిత, తనుఁడై నిశ్చేతనతను ♦ దాల్చెను నపుడే 130

తే. సహజసత్త్వసమాశ్రయ ♦ స్తంభితాత్ము-
డగుచు నెట్టిటో చొచ్చి తా ♦ నాత్మజనకు
మోముఁ గన సిగ్గుఁ గూరుచు ♦ ముఖము వాంచి
నిశ్చలాఖిలగాత్రుఁడై ♦ నిలిచి సుంత. 131

చంద్రాపీడుఁడు శుకనాసునింట నున్నతనతండ్రిం గాంచుట.

తే. మందరాచల మన నొప్పు ♦ మహితమూర్తి
మంత్రిశుకనాసుతోఁ గూడ ♦ మథనముతుద
స్తిమిత మైనమహాంభోధి ♦ చెలువు తనర
నున్నతండ్రికి మ్రొక్కిడి ♦ యున్న నంత. 132

తే. దూరమునఁ గూరుచున్నట్టి ♦ కూరిమిసుతుఁ
గాంచి కొండొకవడి లోన ♦ మించి పైకి
వచ్చు బాష్పంబు లాఁగుచుఁ ♦ బరఁగ గద్గ
దిక సమాసన్నహర్షమై ♦ తేజరిలుచు. 133

తే. పొలుచుజలదంబునట్టుల ♦ భూవరుండు
తనయుఁ గన్గొని యిట్లనెఁ ♦ దనయ! నీకుఁ
బ్రాణమునకంటె నెక్కుఁడై ♦ పరఁగుప్రీతి
గలదు తమ్మునిపై నని ♦ కాంతు నేను. 134

చ. కలుగు సుఖైకహేతు వయి ♦ క్రాలెడునిష్టజనంబువల్ల నే
యిల నవితర్క్య మాశ్రమము ♦ నెక్కడు వీడయు మానవాళికిన్
నలుపఁగ లే? వ వేమి? విను ♦ జన్మవయశ్శ్రుతశీలసంపదా
వళికి వినీతి కొజ్జలఁడ ♦ పారసుశిక్షకుఁ జెల్లి కంతకున్. 135

చ. అనుచిత మైనశాపకవ♦యస్యుని తమ్మునియీయుబంతముల్
విని యిది నీదుదోష మని ♦ నిక్కముగా మది సంశయింతు నం
చనుజనపాలుమాటలను ♦ నాఁపుచు నాశుకనాసుఁ డొక్కటన్
దన రెడుశోకమన్యువులఁ ♦ బాల్ప విపర్ణత నాస్య మిట్లనున్. 136

—శుకనాసుఁడు చంద్రాపీడునియందు దోషములేదని నిరూపించుట.—

సీ. అగ్నిఁ జల్లఁదనంబు ♦ నబ్జునియం దెండ, తరణియందుఁ దమంబుఁ, ♦ దపమునందుఁ
బగలు, మహోదధిఁ ♦ బంకశోషంబును, శేషునందును మహా♦శేషధృతియు
సాధునందుఁ బరార్థ♦సాధనానుద్యమ, మప్రియవచనత ♦ యార్యునందు
నవనీసురునియందు ♦ ననృతభాషణమును, రాజునం దప్రజా♦రంజనంబు

తే. కలుగు నేనియు యువరాజ♦తిలకునందుఁ
గలుగు దోషంబు తెలియక ♦ పలుక నిట్లు
తగునె యామూఢచిత్తుని ♦ తప్పిదంబ
యెంచ నిది యెల్ల వేయేల ♦ యినవరేణ్య!. 137

క. పాపికి మిత్రద్రోహికి, త్మాపాప్రియకారి కర్మ♦చండాలునకున్
బ్రాపితదుర్భవునకు మా, తాపితృఘాతికిఁ గృతఘ్న♦తాభూమికి నై. 138

క. ఈతని నీకంటెను గడు, నాతతగుణవంతుఁ గృతయు♦గాఢోదయునిన్
శీతలుఁ జంద్రాపీడుని, నీతిరున దూఱఁదగునె ♦ యిఁకను నరపతీ!. 139

చ. కలదొకొ యింతకంటెఁ గట ♦ కష్టతమంబు వ్యథానిదాన మీ
యిల గుణవంతు దోషిఁగ ♦ నెంచిన నన్యులునున్ వచింపఁగా
వలయునె తల్లిదండ్రుల? న♦పారగుణంబులు గల్గు వానికిన్
నలుపఁ దగున్ బురస్క్రియ గు♦ణంబులచేతనె భూధవాగ్రణీ!. 140

—శుకనాసుఁడు వైశంపాయను నిందించుచుఁ జింతించుట—

వ. మఱియు. 141

ఆ. జన్మ మాదినీదు♦ సతి విలాసవతియు, నంకలాలనంబు ♦ నందినాఁడ
నన్నమాట మఱచి ♦ నట్టిదుష్టాత్ముఁ డే♦మి సేయు నీతఁ ♦ డినవరేణ్య!. 142

ఉ. దానముచేతనే మలిన♦తం గడుఁ గాంతురు హస్తిగండముల్
పోనిమలీమసప్రకృతి♦పూరుషు లెవ్వరు వర్తి లేకయే
వూని ప్రసాదముఙ్ మలఁగి ♦ పోవక యెవ్వరు ప్రజ్వలింతురో
మానక రత్నదీపముల♦మాడ్కి నధూమపతాకులై భువిఙ్. 144

తే. అంగలగ్నోరగములట్టు ♦ లనవరతము
వూని దాక్షిణ్యమున నేరు ♦ బుట్టుచుండ్రు
వామమార్గావలంబులై ♦ భూమి నెవరు
స్నిగ్ధులందును గూఢులై ♦ చెలఁగు చుండ్రు. 145

తే. పల్లవములట్లు రాగంబు ♦ వడసి యువుడ
దివసవృద్ధిని రాగంబుఁ ♦ దెగడుచుండ్రు
బాణములయట్లు గుణముక్తిఁ ♦ బడసి యెవరు
దూరవిక్షేపమును గాంత్రు ♦ తొలఁగ జనము. 146

సీ. వక్త్రు లెవ్వరు ఋజు♦వర్తనులందును సాధులందు నసాధు♦చరితు లెవరు
క్రుద్ధు లేరనురాగ♦బుద్ధులందును మిత్రవరులందు ద్రోహు లౌ♦దురును నేరు
భయశీలురందును ♦ బ్రహరణశీలురు నమ్మినవారిని ♦ నలఁతు రేరు
దుష్టస్వభావులు ♦ శిష్టులందును నేరు భర్తలందు నభృత్య♦భావు లెవరు
తే. ప్రీతిపరులందు ద్వేషులై ♦ ప్రియుల రేరు
స్త్రీలయందును శూరులు ♦ సేవులందుఁ
క్రూరు లెవ్వరు దీనుల ♦ దారుణులును
బుణ్యవంతులయందు న♦పుణ్యకరులు. 147

148
వ. మఱియు.

తే. భ్రాంతిపరిమార్జనముఁ గాంచి ♦ పొలుచుముకుర
ములపగిది నాభిముఖ్యంబుఁ ♦ బొంది యేరు
సకలము ప్రతీపముగఁ గాంత్రు ♦ సన్నుతింప
నిర్దయాత్ములు గారుణ్య♦నిరతులందు. 149

తే. ఆంతరస్వచ్ఛవర్తన ♦ మందినట్టి
కమలినులమాడ్కి గాఢావ♦గాహమున నె
గలుమతను గాంత్రు సకలంక♦ఖడ్గము లటు
గాంత్రు పరుమత స్నేహంబుఁ ♦ గాంచి యెవరు. 150

సీ. గురువులే లఘువులై ♦ పరఁగుదు రెవరికి నీచులే యున్నతుల్ ♦ నిక్కవముగ
నిల నగమ్యులె గమ్య ♦ లెవరి కకార్యంబె కార్యమన్యాయంబె ♦ కరమున్యాయ
మస్థితియే స్థితి ♦ యనుచితం బుచితంబు విద్య యవిద్యయే ♦ వినయ మవిన
యం బనాచారంబె ♦ యాచారము కుదృష్టి యెరికి శుభదృష్టి ♦ యెసక మెసఁగ
తే. నగు సుశీలత దౌశ్శీల్య ♦ మగు నధర్మ
మగును ధర్మంబు ననృతమే ♦ యగును సత్య
మప్రమాణంబును బ్రమాణ ♦ మగును దలఁప
హింసయె యహింస యేరికి ♦ నెంచ నెపుడు. 151

ఉ. ఏరికిఁ దుచ్ఛబుద్ధులకు ♦ నెక్కుడు నే నని తెల్పు శాస్త్రముల్
గూరుపఁ గావు జ్ఞానమును; ♦ గూర్ప యశంబును గాదు విత్తముల్
గూరుప నేరికిన్ ప్రభుత; ♦ కూర్పఁగఁ గాదు పరోపకారముల్
గూరుపఁ బ్రాణితాపమును ♦ ఘోరము శౌర్యము గాత్రి నేరికిన్. 152
తే. వ్యసనములఁ బెంప నేరికి ♦ నగును స్థిరత
కాదు మైత్రినిఁ బెంపఁగఁ; ♦ గామమునకు
ధనపరిత్యాగ మగుఁ గాదు ♦ ధర్మమునకు
నేరి కగు నెల్ల నొసఁగున ♦ కేల చెప్ప. 153

సీ. అట్టివారలు మేనఁ ♦ బుట్టు మహోగ్రక్రిముల్ సర్వదోషాశ్రయా ♦ ఖర్వరుజలు
నంతర్విషమహాహి ♦ సంతతులు వినాశకారణోగ్రోత్పాత ♦ జాలములును
సర్పవర్తనమహా ♦ శ్వాసనతతులు వక్రచారిమహాగ్రహ ♦ జాలకములు
మలినాత్మకులపాంసు ♦ వులు తమోమయప్రదోషములు నిస్త్రపలుబ్ధ ♦ జనములరయ
తే. స్నేహవర్జితఖలులు న ♦ చేష్టపశువు
లగుణజాలిను లనకాష్ఠ ♦ హవ్యవాహులు
తీర్థరహితాపగలు గడు ♦ తీవ్రమతులు
పుట్టుచుందురు స్వయముగ ♦ భూమిలోన. 153

ఆ. ఇట్టివాఁడె వీఁడు ♦ పుట్టె నాకానాక
పాపి నాకు నిట్లు ♦ పాటుపడెడు
నధిపసూతి కెట్లు ♦ లాచరింతును ద్రోహ
మనుచు మదిని దలఁపఁ ♦ డయ్యె నకట. 154

చ. సలిపిన నిట్లు శాసనము ♦ సల్పు నవశ్యము దేవరంగునన్
దలఁపక, జాతిపీడుఁ గయి ♦ తాల్చును నాపయిఁ గిన్క యంచునన్

దలఁకక లోన, నే నొకఁడఁ ♦ దల్లికిఁ బ్రాణనిబంధనంబు నన్
దలఁగి యెటుండు నం చయినఁ ♦ దాల్పక శంకను నే మొనర్చె హా. 155

చ. జనకుఁడు నేను బిండ మిడి ♦ సంతతిఁ గాతు నటన్న కోరికన్
గని ననుఁ బెక్కు నోములను ♦ గాంతు నొనర్చి తదీయశాసనం
బును గొన కెట్లు సర్వమును ♦ బూన్కిఁ ద్యజింతు నటంచు నేనియున్
మనమున నెంచఁ డయ్యె నను ♦ మానముఁ గూరఁడు నెట్టిమూర్ఖుఁడో. 156

ఉ. ఈవిధి నష్టమానసుఁడు ♦ నెంతయు భ్రాంతుఁడు దుష్టమార్గసం
భావితుఁ డజ్ఞుఁడున్ మొదల ♦ భావన సేయఁ డదృష్ట మెన్నఁడున్
భావన సేసినన్ దెలివిఁ ♦ బాసినచీఁకున కాయదృష్ట మే
మానహిలంగఁ జేయఁ గల ♦ దౌను దలంపఁగ నెన్నిభంగులన్. 157

ఉ. దేవగవాగ లీయపర ♦ తిర్యగపక్షిముఁ గీరముం బలెన్
వావిరి పూన్కిఁ బెంచి పెన ♦ వానిఁగఁ జేసియు విద్య నేర్పియున్
భావితుఁ జేసినారు; పశు ♦ పక్షులకుం గడు వేడ్క నిచ్చుటన్
బోవదు శిక్షణక్రమము ♦ పొల్లయి; యీపశుపక్షులున్ భువిన్. 158

మ. తముఁ బోషించెడువారిపై మిగుల హా ♦ ర్దం బెప్పుడున్ బూను స్వాం
తమునన్ దత్కృతముం దలంచుఁ జనవుం ♦ దాల్చున్ గడున్ వానికిన్
దమి దోఁబుట్టువు తల్లిదండ్రులపయిన్ ♦ దర్కింప నీపాపికిన్
గుమతిన్ గూరినవాని కెల్లను నధః ♦ కుంభిన్ బ్రవేశించెఁ బో. 159

వ. మఱియు. 160

ఉ. ఎవ్వనిదుష్టజన్మమున ♦ నెల్లర మేము సుఖంబు నున్న గా
నివ్విధి దుఃఖవారినిధి ♦ నీఁదుచుఁ గుందుచు నుండువారమో
యవ్విటుఁ డీదృశాచరితుఁ ♦ డందుత జన్మము తిర్యగంగమం
దివ్వసుధాతలంబునను ♦ నెక్కడ నైన నవశ్య మారయన్. 161

చ. తనదుహితంబుఁ బొందె మఱి ♦ తద్దయు నన్యహితంబుఁ బొందెనున్
జనము సమస్త మీవసుధ ♦ నల్పుఁ బ్రవృత్తిని నెందు; నీతఁడో
కనఁగ నొనర్చి మమ్ము నిటు ♦ గాఢతరవ్యథ వ్యర్థ మేరికిన్
దనకును వింతవారికిని ♦ దార్పఁగ లేదు హితంబు చూడుమా. 162

ఉ. ఈగతిఁ దన్నుఁ జంపుకొని ♦ యే మొనరించె నితం డటంచు నే
నేగతిఁ జూచినన్ దెలియ ♦ దెన్నఁగ నీతఁడు దుర్గ్రహుండు దు

ష్టాగుఁడు మాకుఁ బుట్టె వ్యథ ♦ లందఁగఁ జేయనె యంచు నేత్రముల్
దోఁగ హిమర్తునుత్పలిని♦తో నెనయై స్రవదశ్రువారిలోన్. 163

తే. పెదవు లదరంగ లోలోనఁ ♦ బెల్లు మండు
మన్యుపూరంబుచేఁ గడు ♦ మథితుఁ డగుచు
వెచ్చ నూర్చుచుఁ బలుకక ♦ తిచ్చపాటు
గదుర శుకనాసుఁ డుండెను ♦ నెదుర నిలిచి. 164

వ. తదవస్థుం డైన శుకనాసునిం గాంచి తారాపీడనరేంద్రుం డిట్లనియె 165

—తారాపీడుఁడు శుకనాసు నూఱడించుట—

చ. తలఁపఁగ మాదృశుల్ తెలుపఁ ♦ దార్కొను టంతయు మేఘు[?]! నీ
కలజలదాంబుబిందువుల ♦ నబ్ధిని నించుట; మంచువిభ్రమం
బులఁ జలువల్ సుధాంశునకుఁ ♦ బూన్చుట; దీపమునన్ బ్రకాశమున్
గొలుపుట వహ్నికిన్; రవికిఁ ♦ గూర్చుట విల్గఁ బగంటివెల్గునన్. 166

వ. అయినను. 167

చ. చదివినఁ బెక్కుశాస్త్రములు ♦ చాలవివేకము గల్గినన్ బలం
బొదవిన ధైర్య ముండినను ♦ నుండినఁ బ్రజ్ఞయు దుఃఖవేగముల్
గదిసిన నెంతవానికిని ♦ గాంచు నవశ్యము వర్షవారిచే
హ్రదముగతిన్ మనంబు గడు♦నచ్ఛము నావిలతన్ జగంబునన్. 168

చ. కలుషతఁ గాంచినన్ మనము ♦ గాంచఁగ నేరదు దృష్టి సర్వమున్
దెలియదు బుద్ధి చిత్తమును ♦ దేనిని నారయ నేర దెంతయున్
దొలఁగు శుభాశుభంబులను ♦ దోఁపఁగఁ జేసెడు తెల్వి [?]
దెలియుదు నాను నెక్కుడవ♦నిం గలవృత్తము నీవ సర్వమున్ 169

చ. పొరయక యేవికారమును ♦ బుచ్చినయట్టిడు ప్రాయ మీభువిన్
బరఁగును నేడు? యౌవనము ♦ పాటిలినంతన శైశవంబుతో
గురుజనభక్తి జాఱు నెట♦కో, మఱి వేగుగఁ [?] తా
దొరఁకొను నెక్కుడై వయసు ♦ దోఁచుకొలందిని [?]. 170

సీ. అక్కతోడనె వాంఛ♦నతివిస్తరముఁ జెందుబలముతోడ[?]♦పవయుఁ బెంపు
దోర్ద్వయితోడనే ♦ స్థూలమౌ బుద్ధియు నడుముతో శ్రుతమును♦బడయుఁ గృశత
మీసలతోడనే ♦ మిసమిస మెఱయును మలినతాహేతువౌ ♦ [?]
మూరుయుగ్మతోడ ♦ నుపచయం బందును నఖలాపదలగ్నహాం ♦ బవినయంబు

తే. నాకృతిని గూడి హృదయంబు♦నందునుండి
విశ్రుతు లెల్లను వెలువడు ♦ విడక వెంట
యౌవనమునందు జనులకు ♦ నవనియందుఁ
జెప్పఁగా నేల వానివి♦చేష్టితములు. 171

మ. ధవళంబయ్యు సరాగమై తనరుచుఁ ♦ ద్రాఘిష్ఠమై దీర్ఘముం
దివురం గాంచఁగ లేదు చక్షువు; చొర ♦ న్లే దాఁక లేకుండినం
జెవి నాచార్యహితోపదేశము; గడుం♦స్త్రీరాగియై డెందముం
దవులం జాలదు విద్య నొండు నెపుడుం♦దథ్యంబు తచ్చేష్టలం. 172

తే. కలుగు నస్థైర్యశీలచం♦చలత మిగులఁ
గలుగ నేరదు స్థైర్యంబు; ♦ కడఁగి విడువఁ
దగినవ్యసనంబులందును ♦ దద్వికార
సంగతులయందు హేతువు ♦ సరసత యగు. 173

తే. జలమయము గాఁగ సర్వంబు ♦ సలుపు చల్ల
సరతయె వర్షవృద్ధికి ♦ సరవి హేతు
వగును యౌవనకాలంబు♦నందు జగతి
మనుజులకు నెల్ల సాజమై ♦ తనరుచుండు. 174

వ. మఱియు. 175

సీ. అహ మగు దోషాగ♦మార్థమ్ము దోషాగమంబు నాలోకాగ♦మార్థ మగును
నగును నసద్దర్శ♦నార్థ మనాలోక మగు నసద్దర్శన ♦ మరయమికిని
నరయమి దుష్పథ♦మందుఁ జొచ్చుట కగు దుష్పథవృత్తమై ♦ తొట్రుపడుచు
భ్రమియించుచు మనంబు ♦ పడును మోహాంధమై యదిపడఁ దల్లగ్న♦మైనసిగ్గు

తే. పడు నవశ్యంబు, సిగ్గు తాఁ ♦ బడినపిదప, వలదు పొమ్మనఁ ద్రోసిన ♦ వదలకట్టె
వచ్చి చేరును డెందంబు ♦ వలపురాజు, నవినయమ్ముల కెల్ల రా♦జాధిరాజు.

తే. అడరుచుండంగ నామరుఁ ♦ డాత్మయందు
సత్వ మెల్లను నడుగంట ♦ సల్పు నయాత
రంధ్రములు గల్గ వేటికి ♦ రట్టు చేయ
సత్వ ముడిగిన శీలంబు ♦ సడల కున్నె. 177

వ. అట్లు సత్వ ముడిగి శీలంబు సడలిన. 178

క. వినయమున కేది యవలం,బనము? నిరాధార మగుచుఁ ♦ బరఁగెడు ధైర్యం
బానరుపఁ జాలును నేవని?, నునుచుఁ బద మ్మెచట బుద్ధి ♦ యూర్జిత మగుచుం.

తే. కను నపష్టంథ మెచ్చుట ♦ గాఢసుఖము?
దేన వశమయి నిశ్చలం ♦ బౌను మనము?
దేన వినియంత్రితంబులై ♦ తీవ్రమార్గ
గాము లగునింద్రియంబులు ♦ కదల కుండు?. 180

ఆ. భువనగర్హితములు ♦ భూరిదుశ్చరితంబు, లణఁగు వారితంబు ♦ లగుచు దేన?
పోలఁగు మఱియు దేన ♦ దోషాభిసంగంబు, దృష్టిరోధకంబు ♦ తిమిరదంబు.

క. తలఁపఁగ బహుదర్శిత్వ, మ్మలవడ దేఁ దేనిఁ గాంచు? ♦ నది యలవడు నె
ట్టుల యీసమయంబున నే, కలుగఁగఁ దొలివయసుమిసిమి ♦ కలిమి యడరుచున్.

తే. కురులతోడనె చరితముల్ ♦ కూడఁ దాల్చు
ధవళిమము; వార్ధకము నగు ♦ ధన్యులైన
వారలకుఁ గొందఱక; యుల్ల ♦ వారల కిది
కలుగ నేరదు సుకృతంబు ♦ గరిమఁ గాని 183

సీ. మోహవిషమహాహి ♦ ముఖ్యంబు గుగుము నివికృతిని తద్విషవిలసితంబు
ననమానదు శ్చేష్టి ♦ తై కాధిపత్యంబు రతిని ద్రులు పసింను ♦ రమ్యగృహము
నవరాగపల్లవ ♦ నవోద్గమవిలాసచారు దుశ్చారిత్ర ♦ చక్రవర్తి
క్రూరాఖిలానర్థ ♦ కోటినివాసాంధ కారబంధురమహా ♦ కాననంబు

తే. నగుతరుణిమావతారమ్ము ♦ నందుఁ గలుగు, విమనుతగవిమయాధ్వని ♦ విష్ణమైన
సర్వమునకును దోషంబు ♦ జరుగుచుండుఁ, జింత యేఁటికి దీనికై ♦ యింత సుమతి!.

ఉ. లాలనపాలనక్రియల ♦ లక్ష్యులు పిల్లలు చూడ వారిపైఁ
బోలును నీకు నార్యునకు ♦ భూరితరక్రుధ నిట్టు క్రొన్న?
బాలురపైని ప్రేమ కిటు ♦ పల్కుట క్రోధముఁ బూని యుర్విమే
చాలు గురుల్ తలంపఁగను ♦ స్వప్నసమానులు, తన్ముఖంబునన్. 185

చ. వెలువడు మేలొ కీడొ యది ♦ బిడ్డలయందు ఫలించు నిక్కమై
పలికిన దీవనల్ గురులు ♦ పాటిలు నెట్లు పరంబు లొచు న
ట్టు లవును దిట్లు శాపములు ♦ దుల్ల శుభంబులు దైవతంబు తం
డ్రులు గద పిల్లవాండ్ర కని ♦ టుల్ దగునా భువి దూఱ బాలురన్. 186

క. మనవైశంపాయను గను, కను బరుషము లాడ నీవు ♦ గలిగె మనమునన్
ఘనతరదుఃఖము, స్వయముగఁ, బెనిచినవృత్తముల పైనఁ ♦ బ్రేముడి యలరన్.

క. తనుజాతనుజులపైఁ గడుఁ, దనకును బ్రేముడి యటంచుఁ ♦ దర్కం బేలా
చూళ దీర్పోపము మారుము, మనవైశంపాయనుపయి ♦ మమత విడిచితే, 189

ఉ. అంతవిరుద్ధ మైనపని ♦ యాతఁ డొనర్పఁ డొకింత యేని దా
నంతయు సన్న్యసించె నని ♦ యెంచు నెఱుంగక హేతు వీగతిన్
సుంతయు శంకఁ దక్క మది ♦ నొవ్వఁగ మోపెద వేల దోషముల్
వింతె యొకానొకప్పు డవి ♦ నీతిజదోషము చక్కనౌఁ గదా. 89

క. పిలుపింప మిటకు వానిని, దెలుపుద మీవయనుమతించె ♦ తెగ నర్థించే
దెలిపితి వేలకొ యిట్లని, వలుపుచు మాట దాని కేమి ♦ పలుపపలయునో. 190

క. అనుటయుఁ జంద్రాపీడుం, డనె శుకనాసుండు మరల ♦ నాతని కిట్లం
చును మీర లనెదరు వత్సల, తను నౌదార్యమున నిట్లు ♦ తగునే చేయన్. 191

క. తలఁపఁగ నేమి విరుద్ధము, కలుగును నొం డింతకంటె ♦ ఘనతర మది తాఁ
దలఁగి యువరాజు క్షణమును, మెలఁగెడు నొండెడను నిచ్చ ♦ మెయి నీతఁడు పో.

చ. అన శుకనాసుఁ డిట్లు మను ♦ జాధిపసూతి కశాభిఘాతమా
డ్కని జనకుండె దోషములఁ ♦ గీర్తనచేయఁగ నట్లు బాష్పముల్
కనుఁగవఁ గ్రమ్మ నిట్లని యెఁ ♦ గాంచుచు నా శుకనాసుతోడ నె
య్యాన నుపవిష్టుఁ డౌచుఁ గది ♦ యుం జని సంక్షుభితాంతరంగుఁడై. 193

-- చంద్రాపీడుఁడు శుకనాసు నూఱడించి వైశంపాయనుఁగొనిరా నాజ్ఞనడుగుట. --

చ. కలుగదు నాదుదోష మని ♦ కాంచితి నీతనయుండు రామి నీ
పలికినమాటలం దయినఁ ♦ బాడియె యిట్టితలంపు తండ్రికిన్
గలుగద యేరి కొడ్డ కతి ♦ గాఢవితర్కము? మిథ్య యైనను
బలికినయట్లయా జనము ♦ పల్కునఁ దండ్రులఁ జెప్ప నేటికిన్ 194

క జగమున గుణదోషాశ్రయు, మగుచూఢి యశోయశముల ♦ నలవడఁ జేయన్
దగునె? పరలోకఫలదం, బగుపరమార్థం బదేడ ♦ నగు ఫలదము దాన్. 195

క. నే వైశంపాయను దే, నీవిభుచే నాకు నాజ్ఞ ♦ నిప్పింపు మిదే
వావిరి ప్రాయశ్చిత్తము, నీవు తలఁచుదోషమునకు ♦ నగు లేల మదిన్. 196

క. పాయదు వేరువిధంబున, నీయఘము మదీయము కత ♦ నే మన వైశం
పాయనుఁడు రాకయుండినఁ, బాయదు జనకునకు నిట్టి ♦ భావన యెపుడున్. 197

క. పోయిన నేనే వైశం, పాయనుఁ దరుదెంచు; నొండు ♦ భంగి యయిన రాఁ
డాయన; గొనిరాఁ దండ్రికిఁ, ద్రోయఁగ రానట్టి యాజ్ఞ ♦ తోడినరపతుల్. 198

క. వలయును బెక్కం డ్రన్యులు, కలిగినఁ గొని రాఁగ వచ్చు; ♦ గానఁ బయనముల్
పలుపఁగ ననుగ్రహింపుము, ఫల దాలస్యంబు వేగ ♦ వత్తు మగుడ నేన్. 199

చ. హయములతోడ ము న్గనిన♦యధ్వమునం జనునాఁడు గల్గదా
యయనపరిశ్రమంబు; భవ♦దాత్మజుఁ దెచ్చినవానిఁ గాన ని
శ్చయముగ నెంచుమా నను; న♦సహ్యము లోఁ గలతద్వియోగజం
బయినవిషాద మెక్కుడగ♦టా వెలిఖేదముకంటె నారయన్. 200

చ. వెనుకనె సైన్యముల్ గొనుచు ♦ వేచనుదెంతును నీవు పొమ్మనం
గను విడి వాని వచ్చితిని ♦ గాకిటు జన్మముఁగోలె నన్నుఁడేన్
జనితిని నాడితిన్ నిదుర♦సల్పితిఁ గ్రోలితిఁ దింటి నవ్వితిన్
గొనితిని నూర్పు లేచితిని ♦ గూర్చితి నీసుతుఁ బాసి చెప్పుమా. 201

చ. చన నటనుండియే వినుచుఁ ♦ జయ్యన నంతటి పాపకీడు గా
దనుచు క్షమింప వేఁడెదను ♦ నాయపరాధముఁ గాచి నన్ను మి
మ్మని నుడువంగ రాతనయుఁ ♦ డాశుకనాసుఁడు నాంతరవ్యథన్
గన నరుణాంబుజాభతను ♦ గాఢతరారుణ మైనమోమునన్. 202

చ. పలువుచుఁ బక్షపాతయుత♦బంధురపంక్తిని బోనిచూడ్కులన్
మఱి యువరాజు పోవఁగను ♦ మన్నియొనర్చెడు నేమి యానతిన్
నెఱపెద రంచు నొయ్య ధర♦ణీపతితోడ వచింప నావిభుం
డఱనిముసంబు డెందమున ♦ నారసి యిట్లను మంత్రితోడుతన్. 203

చ. సుమతి! యెఱుంగుదుర్ సకల♦సూత్మ్యములన్ బరిపూర్ణచంద్రునిన్
విమలసుచంద్రికాగతిని ♦ వేడుక నీతనిఁ జెట్టపట్టఁగాఁ
గుముదదళాక్షి యోర్తుఁ గనఁ ♦ గోరుచు నుంటిని నీదినంబులన్
గమలభవుండు వామపథ♦గామి భవత్సుతువార్త నొండిటన్. 204

చ. పయిచె సమావృతాశమయి ♦ భాసిలువారిదవేళభంగి మా
పయి నిది యంతరాయముగఁ; ♦ బాసి యితం డతనిన్ వసింపఁగా
నయిఁవడు వానిఁ దెచ్చుటకుఁ ♦ జాలరు నెవ్వరటంచు నంటి పీ
వ యిది నిజంబు వీఁడె వ్యస♦నార్ణవ మీఁదఁగఁ దేప గావునన్. 205

క. ఆవైశంపాయనుఁ డే, దేవి విలాసవతి వీని ♦ దీవించి పడిన్
బోవఁగ నీకొను నని నే, భావింతును నిక్కువముగఁ ♦ బయనం బగుతన్. 206

చ. చనవలె వీఁడు దవ్వుగడుఁ ♦ జాల విచారము చేసి లగ్నమున్
దినమును నిర్ణయింపుము సు♦ధీంద్రులు జోస్యులతోడ వేగమే
పౌనరుపు సంవిధానమును ♦ భూరిగ నంచు వచింప బావ్వలో
చను శుకనాసు, నాత్మసుతుఁ ♦ జాలఁ గనుంగొని చీరి యొద్దకున్. 207

చ. విన్నయవినమ్రుఁ డైనసుతుఁ ♦ బ్రీతిని నంసమునన్ శిరంబునం
దును భుజయుగ్మకంబునను ♦ దోయజసన్నిభ మైనకేలుచే
తను స్పృశియించుచున్ బలికెఁ ♦ దండ్రి! స్వయంబుగ లోని కేగి నీ
జనని మనోరమాయుతకు ♦ సర్వము త్వద్గమనప్రవృత్తినిన్. 208

చంద్రాపీడుఁడు వైశంపాయనుఁ గొనిరా నాజ్ఞఁగొనఁ దల్లియొద్దకుఁ బోవుట.

చ. తెలుపు మటంచుఁ జెప్పి చను ♦ దేర నమాత్యుఁడు వెంట నంటి త
న్నిలయముఁ జేరె త్ప్రావరుఁడు; ♦ నేత్రసుతుండును దాల్చి యక్కనం
దలమది రాత్మజాపరణ ♦ హార మనన్ గమనాభ్యనుజ్ఞ, లో
నలరియు నప్రమాష్టదృశుఁ ♦ డై చని తల్లికి మ్రొక్కి వగ్గఱన్. 209
క. కూర్చుండి తన్నుఁ గాంచుటఁ, బేర్చి ద్విగుణితం బయి వగ ♦ పెల్లు గలఁపఁగా
నేర్చుడు మనోరమను నో,దార్చుచు నిట్లనియె భూమి ♦ ధపపుత్రుఁడు తాన్. 210
క. జనకుఁడు వైశంపాయనుఁ, గొని తేరఁగ నన్నుఁ బుచ్చెఁ ♦ గూరెద వేలా
పెనువగ నింకను దల్లీ!, చన దుడుగుము యీఱడిల్లు ♦ శాంతిని గనుమా. 211
క. కని వైశంపాయను దర్శనసౌఖ్యము పెక్కునాళ్లు ♦ చనియెను నీకున్
బనుపుము గొనివత్తును నిదె, గనకుము మది సందియంబుఁ ♦ గానకుము వగన్.
213
వ. అనుటయు నామనోరమ యిట్లనియె.
మ. ననుఁ బంపించు మటంచుఁ జెప్పుచుఁ గడున్ ♦ నన్నాఱడిం దీవు నా
యన! యే మూఱట యిద్ది నాకుఁ గలదా ♦ హా వాసి మీయిర్వురం
దును వానిన్ గన కుండ నుండ నటు ని ♦ న్నుం గాన నీ వేగినన్
గని నిన్నాతనిఁ గాన కున్నఁ దనువున్ ♦ దాల్తుం గటా యెట్లికన్. 214
క. ఇరువురము మేము మీయిరు,వురయుం దొక్కరుని చేతఁ ♦ బుత్రవతులమై
పరఁగుదుము నిమురాత్మకుఁ, డరుదేరక యున్న నాతఁ ♦ డరుగకు తండ్రీ!. 215
క. అని యనుచుండ మనోరమ, యనియె విలాసవతి యిట్లు ♦ లతిధీరముగా
విను సఖి! నీ వనినట్టే, మన కిర్వుర కితఁడు వాని ♦ మాని యెటుండున్. 216
చ. అది యటు లుండ నిమ్మతని ♦ నాఁగుదు వేటి కితండు నాఁగినన్
వదలఁగ రాదు పోక యిది ♦ స్వాంతమునన్ దలపోసి తండ్రి తాఁ
బద మని యాజ్ఞ నిచ్చెఁ జన ♦ భామిని యీతని కంచు నెంతు నేఁ
గదలుత వీఁడు తామసముఁ ♦ గాఁ జన దిప్పుడు వంత యేటికో 217
క. కనమిని వైశంపాయను, జనితం బగు దుఃఖమునను ♦ జాయ విడినయీ

తనిమోమును దినదినమును,గనుకొంటెను నీనిఁ గనమిఁ ♦ గల్గెడువ్యథలన్. 218

క. కనుటగాదె మే లగుఁ గతివయు, దినములు మన కింక లెమ్ము ♦ తీవ్రంబుగ నీ
తనిఁ బయనము గావింపఁగఁ, జనుగము సమ్మేటి కింకఁ ♦ జనదు తడయఁగాన్!.

క. అనుచు మనోరమ కేలుం, గొని లేచి తనూజు వెంటఁ ♦ గొని చనుదెంచెన్
సనసగనమునకు యువరాజును గమనాలాపములను ♦ జోక నలుపుచున్. 220

తే. జననియొద్దను క్షణ ముండి ♦ చనియెఁ దనదు
సదనమున కంత వ్యసనీశ♦సంగుఁ డగుచుఁ
బయనమును గూర్చి యుత్తలం♦పడెడు నెడను
బిలిచి గణకుల నిట్లని ♦ పలికె నతఁడు. 221

మ. జనకుం డొండెను మంత్రియొండె నడుగన్ ♦ సద్వ్యాసరంబుల్ మిముల్
జన నే నీగాలు తామసం బొగవ కుం♦డన్ జెప్పఁ ముహూర్తమం
చన వారల్ వచియించి రిట్లు యువరా♦జా గాము లెల్లన్ శుభం
బొనఁగూర్పం గల విప్పుడే గమనసం♦యుక్తిన్ దగన్ నెల్పుఁడీ. 222

చ. మిగులఁ బ్రశస్త మిప్పుడె య♦మేయశుభప్రద మింత యేల శా
స్త్రగతినిబట్టి యెప్పుడు ధ♦రాపతి కిచ్చ జనించు నప్పుడే
యగును ముహూర్త మందు నర♦యం బనిలేద యహర్విచార మిం
పగును నృపుండె కాలమున ♦ కాదిమహేతువు గాఁడె యెన్నఁగన్. 223

ఉ ఏసమయంబునందు మన ♦ మేర్పడఁ గార్యమునందుఁ జొచ్చినో
యాసమయంబె రాజులకు ♦ సర్వ ముహూర్త మటంచుఁ జెప్పఁగా
నాసమయజ్ఞు లంతట నృ♦పాత్మజుఁ డిట్లను నింగితోన్నతిన్ నే
నీసమయంబునం జనుదు ♦ నేల విళంబము చేయఁగా నటన్. 224

క జనకుం డాజ్ఞాపించెను, నని యంటి నవశ్యకంబు ♦ నైనవనులయుం
దునుఁ గృశిసమయ నిరీక్షణ,జనకమ్ములందు దినవి♦చార మ్మేలా. 225

క. శేవీ యేగతి నైనన్,నాపయనము సాగు నట్లు ♦ నరనాగునితో
నేవునఁ జెప్పుఁడు మీ రని, యాపార్థివసుతుఁడు చెప్ప ♦ నట్లే యనుచున్. 226

క. చన వారు రాసుతుండును, జననియెను శారీరకృత్య♦సంపాదనకున్
గని శారీరస్థితి వచ్చిన యాతనికడకు మరలఁ ♦ జేరిరి గణకుల్. 227

తే. చేరి మెల్లన నతనితోఁ ♦ జెప్పి రిట్లు
తావకాదేశ మెల్లను ♦ దండ్రితోడ

మనవి యొనరించితిమి మేము ♦ మహీపతనయ!
సుతవిరహావిక్లబుని మంత్రిఁ ♦ జూచి యతఁడు. 228

తే. తరలవలయును నెల్లుండి ♦ తమిని నిచట
ననుచుఁ జెప్పంగ వార లా♦యినసుతుండు
లెస్స చేసితి రని వారి ♦ లీలఁ బొగడి
పసదనం బిచ్చి వీడ్కొల్పి ♦ పనిపె తాను. 229

క. చెలఁగుచు వైశంపాయను,గలికిని మదిరాతనూజఁ ♦ గట్టెదుటఁ దమిన్
నిలిచినయట్టులు మనమునఁ,దలపోయుచుఁ బత్రలేఖ ♦ తరలక యున్నన్. 230

సీ. చనియెద నని మను♦చనెడుచిత్తంబుతో నాల్గుసంద్రంబుల♦నడుమ నున్న
యవనీపసుతులలో ♦ నగ్రగణ్యులు మది నింద్రాయుధమునకు♦నినుమడించి
వే పోద మనుచు ను♦వ్విళులూరువారితో హాయగమనాయాస♦మవగణించి
కడుసముత్సాహంబు ♦ గలరాజసుతులతో నిష్టకథాగోష్ఠి ♦ నెలమిఁ గనుచు

తే. నెట్టొ యాదిన మొకరాత్రి ♦ నెట్టుచుండె
నంత నస్తంగతుం డయ్యె ♦ నహముతోడ
నబ్జినీకాంతుఁ డనురక్తు ♦ డైనతనదు
నబ్జినీకాంతవిరహంబు ♦ నోఁప లేక. 231

చ. దినకరపాతశోకమున ♦ దివ్యపదంబును బశ్చిమాశతో
ఘనచితివహ్నిఁ జొచ్చుక్రియఁ ♦ గ్రాలుచుఁ జొచ్చెను సాంధ్యరాగమున్
గనఁబడెఁ దచ్చితాగ్నికణ♦కాండములో యన ఋక్షజాలముల్
కనుఁగవ మూసె దిక్కులును ♦ గానమి సూర్యుని మూర్ఛఁ గాంచె నాన్. 232

చ గగనతలంబుఁ బాయుటను ♦ గల్గినదుఃఖమునన్ మనంబునన్
బొగులుచు నార్తనాదములఁ ♦ బొంపిరి సల్పెడి నాఁగఁ గూయుచున్
ఖగనిచయంబు గూళ్లకయి ♦ గాఢరయంబునఁ బాఱసాగె శ్రే
ణిగఁ జనుదెంచె గోగణము ♦ నింగి చెలంగఁగ నార్భటించుచున్. 233

క. జనితప్రకాశకం బయి, తనరెడుబన్నమును జూచి ♦ తమము నిరాలో
కనదోషాగతగర్భం,బును బోలినదానిఁ జొచ్చె ♦ భూతచయంబుల్. 234

వ అంతఁ జంద్రాపీడుండు కృతప్రస్థానమంగళుండై పయనంబున కనుమతి వేఁడ నిజజననికడకుం జని ప్రణామంబుఁ గావించుటయు విలాసవతి తద్విరహావ్యథాభారంబు సైఁపఁ జాలక తదంతర్విలీనయో యన నుద్వేలంబులై కాఱుబాష్పవారిపూరంబుల నతివిశాలనేత్రంబుల నమంగళభయంబున నంతనివారించి

నను నివారించుకొనఁజాలక క్రోధరాగావేగగద్గదికోపరుద్ధ్యమానకంఠయై యతని కిట్లనియె. 235

—ః— చంద్రాపీడునిఁ బంపఁజాలక విలాసవతి దుఃఖించుట. —ః—

చ. కలుగును నంకలాలితుఁడు ♦ గర్భమునుండు సుతుండు మాతకుం
దొలి జనియించు వేళ నిల ♦ దుర్భరవేదన తీవ్రమై కడుం
గలుగదు తత్ప్రసూతికతఁ ♦ గల్గును నిత్తఱి నట్టిబాధ నీ
తొలిగమనంబునందు నటు ♦ దుర్భరవేదన నాకుఁ బుత్రకా! 236

సీ. అగలింపఁబడునట్టు ♦ లయ్యెడు హృద్గ ముం బుక్వథితమైనటు మేను ♦ గ్రాఁగుచుండు
నుత్పాటితములట్టు ♦ లొప్పును మర్మముల్ ప్రాణముల్ పోవున ♦ పగిదిఁదోఁచుఁ
జిత్త ముత్ప్లవనంబుఁ ♦ జెందినయటు లట్లు సంధిబంధంబులు ♦ సడలినట్లు
నుదురుపాటొదవదు ♦ మది కింక యుఁ ; గోఁను శూన్యమైనట్టులు ♦ చూడ్కి కెల్ల

తే. నిలువఁ జాలను హృదయంబు ♦ నిలిపి నట్లు
దేహమును నేను బాష్పముల్ ♦ తీవ్రముగను
నాఁగినను నంత యాఁగక ♦ యుంగు సారె
నేమి సేయుదు వత్స! నే ♦ నెటుల స్రుఁతు. 237

చ. మనము చలించు నెంతయును ♦ మానక, నీ కొదవింప భద్రముల్
తనయ! యెఱుంగ నేల యిటు ♦ తత్తర మందెదు నేమి కందునో
పొనరును నేటి కిట్టివ్యథ ♦ పొక్కఁగఁ జేయును నేది యీవ్యథన్
బొనరుచు నంచునున్ దెలియఁ ♦ బుత్రక! నేను నిటుల యున్నదున్. 238

ఉ. వచ్చును జాలనాళ్ల కిటు ♦ వచ్చి జనున్ వడి మళ్లి యిప్పుడే
మచ్చిక తీఱఁగా నచటి ♦ మాటలు చెప్పక యే యటంచునో
నెచ్చెలికానిఁ బాయుటను ♦ నెవ్వగఁ గూరిననిన్నుఁ బంపఁగా
వచ్చును నొంటిగా ననుచొ ♦ వత్స! యెఱుంగను నేలకో వ్యథల్. 239

చ. కలఁగుదుఁ గాని యీవ్యథను ♦ గందు మః నీచెలికానిఁ దోడితే
వలదు చనంగ నంచు నిను ♦ వారణ సేయఁగ లేను బుత్రకా!
నిలుపన కోరు మానసము ♦ నీగమనం బిపుడ దేమి సేయుదున్
దలఁచి మదీదృశం బయిన ♦ తాపము ముందటిపొల్చి నక్కడన్. 240

చ. నిలువక మన్న యేదొ మిమ ♦ నిష్కృయము ఘటియించి; చాలనా
కొలుపక మన్న తామసముఁ; ♦ జయ్యన రమ్మిదె యేతదర్థ మం

జలి ఘటియించి వేఁడెదను; ♦ జాలను దాళఁగ నిన్నుఁ బాసి ము
ద్దులతనయా! యటంచుఁ గడుఁ ♦ దూలెడుతల్లినిఁ గాంచి యంతటన్. 241

చ. వినమితసారితాంగుఁ డయి ♦ విస్ఫురితాంజలిబంధుఁ డౌచు నో
య్యన నిజమాత కిట్లనియె ♦ నాయువరాజు ప్రగాఢభక్తిమై
జననిరో! వల్కెదేల యిటు ♦ జాగొనరించితి జైత్రయాత్రకా
రణమున నన్ను డిప్పు డటు ♦ రాక రయంబునఁ జాగొనర్తునే. 242

ఉ. ఏగెడుదాఁక నచ్చటకు ♦ నింకొకకార్యము లేదు చూడఁగా;
వేగమె పోదు వచ్చెదను ♦ వేగను తల్లిరో! యించు కేనియున్
గ్రాఁగకుమమ్మ నీమదిని ♦ గాసిల కమ్మరో! మద్వియుక్తిచే
నేగును నెన్నినాళులకొ ♦ యెన్నఁడు వచ్చునొ యంచు శంకచేన్. 243

క. అని చంద్రాపీడుం డిటు, లనుటయు బాష్పాంబువేగ ♦ మాఁపికొని యెటో
తను వూని యూఱడిలి తా, జనని గమనమంగళముల ♦ సల్పి రయమునన్,

క. అదురుచు మూర్కొని నొసల, వదలక పరిరంభణంబుఁ ♦ బచరించి గడున్
బొదలెడుపాలం దడుపుచు, వదలెను సుతుఁ బ్రాణములను ♦ వదలినమాడ్కిన్.

వ. అట్లు చంద్రాపీడుండు తల్లిచే నట్టకేలకుఁ బరిముక్తుండై తండ్రికిం బ్రణమిల్లఁ దద్వాసభవనంబునకుం జని తనరాకఁ జెప్పిపంప ద్వారపాలకుండు దేవ! యువరాజు పయనంబున కనుజ్ఞ వేఁడ నమస్కరింప వచ్చినవాఁ డని తెల్పి తదాజ్ఞం గొనిపోవ వానితోడం బోయి క్షితితలనిహితమస్తకుండై శయ్యాతలవర్తియగుతండ్రిపాదంబులకు నమస్కరించుటయుఁ దారాపీడుండు నమస్కరించుకొడుకుం గాంచి శయనస్థితుం డయి కించిదున్నమితపూర్వకాయుండై నేత్రములఁ ద్రాగువాఁడునుంబోలెఁ గడుప్రీతిన్ బిలిచి గాఢపరిష్వంగం బొనరించి సహర్షోద్గతావిరళబాష్పపర్యాకులాక్షుండై యంతఃక్షోభవిక్షిప్తాక్షరుం డగుచు నిట్లనియె. 246

ఉ. ఊనకుమయ్య చిత్తమున ♦ నుత్తల మింతయు నన్ను దోషిగాఁ
దాను గణించెఁ దండ్రి యని ♦ తద్ద పరీక్షితుఁ డైతి వీవు వ
త్సా! నయశిక్షణాదిగ ని♦తాంతము మేము నినున్ బరీక్షితున్
గా నొనరించి తావకగు♦ణం బగుణంబును గాంచి నీపయిన్. 247

తే. నిలిపితిమి రాజ్యభారంబు ♦ నిఖిలమును సు
తానురాగంబుచేఁ గాదు ♦ తనయ! వినుము

భరము కదు రాజ్య మీభూమి ♦ భారమునను
కలదె భారంబు లేకున్నఁ ♦ గనఁగ నిందు. 248

రాజ్యచింతావర్ణనము.

సీ. కడుసంకటము మహీ♦కాంతసంకటతనే యతిదుర్ధర మనీతి ♦ యలముకొనుట
నతిమహా త్యాచతు♦రంబుధివ్యాప్తినే గడుగహన మనంత♦ కార్యతతిని
దుస్సాధనము మహా♦దుర్భరసాధనసాధ్యమై పజలుట ♦ సంతతంబు
నతిదురారోహంబు ♦ నత్యున్నతోన్నతపంశప్రతిష్ఠిత♦ద్యాభసురతను
తే. నరిశతోద్ధృతిచే దురు♦ద్ధరము మిగుల
బహుళతీర్థప్రయోగముల్ ♦ పఱఁగుకతన
దురవతారంబు కంటక♦దూషితంబు
నగుట దుర్గ్రహ మీరాజ్య ♦ మగును బుత్ర!. 249

వ. మఱియు. 250

క. అతివిషమము సమవృత్తిత, నతిదుష్పాల్యమ్ము చుటియు ♦ నఖిలజనములుఙ
నుతిచేయఁ బాల్యమగుటను, మతికలవారికిని సట్టి♦మూన్యులకైనఙ. 251

సీ. అన్యాయవర్తను ♦ నవివేకిని గృతఘ్ను సప్రియువాదిని ♦ ననృతవాది
నప్రాజ్ఞ నశరణ్యు ♦ నదయు ననేనకు నవశాత్ముని నధర్ము ♦ నవిజితాత్ము
నస్థిరప్రజ్ఞుని ♦ నస్నిగ్ధవత్సలు నవిభాగశీలు నస♦నాత్మరతుని
నపరిశుద్ధు నదాత ♦ నమూలలస్యుని శాస్త్రానభిజ్ఞుని ♦ శాంతిరహితు
తే. విక్రమవిహీను నబలుని ♦ వినయరహితు
నగుణు నుత్సాహవర్జితు ♦ నప్రహృష్టు
భీరు నసమర్థుని నధీరుఁ ♦ జేర దెపుడు
రాజ్యరమ పుత్ర! రాజన్య♦పూజ్యచరిత.! 252

తే. సకలగుణముల సహజచాం♦చల్యయుక్త
మైన దీనిని బలిమిని ♦ నట్టె పట్టి
నిగ్రహింపంగ నెవ్వండు ♦ నేర్చు వాని
కడను నీరాజ్యరమ యుండుఁ ♦ గదలకుండ. 253

తే. వరము నవరంబు నారయు ♦ వలఁతు లగుచు
స్థలనభయమును వీడి ని♦శ్శంకవృత్తి

సంచరించెదుగురువులు ♦ నంచితముగ
నతనియందె ప్రతిష్ఠింతు ♦ రవనిభరము 254

వ. మఱియు. 255

తే. కాన దీనస్సె నాయందుఁ ♦ గలుగ దెట్టి
దోష మనుచు నెఱుంగుము ♦ దూఱ కెవని
నెవరిపై భారమును మోపు ♦ దించుకయిన
దోష మొనరింతు వెవ్వని ♦ దూఱె దివుడు. 256

తే. సకలలోకంబులకు నీవె ♦ సలుపవలయు
రంజనము చస్సె మూకాల ♦ మంజి కేల
జాఱిపడకుండ నెన్నాళ్లొ ♦ క్ష్మాతలంబుఁ
నేలినాఁడను లుబ్ధత ♦ నేచఁ బ్రజల 257

సీ. భయపెట్టఁ గినుకను ♦ బ్రాణుల మదమున సుజనుల నెప్పుడు ♦ స్రుక్కఁ జేయ
గురువులఁ గాఱింప ♦ గురుమానమున నాత్మ నపహసింపఁగఁ జేయ ♦ హార్షమునను
బరలోకమును బాడు ♦ పడఁ జేయ మరుబారి రాజధర్మము పడ ♦ రట్టునేయ
స్వరుచి వృద్ధసపర్య ♦ సల్పితిఁ బలుమాఱు వ్యసనసపర్యను ♦ నాచరింప

తే. సచ్చరిత్రానుసరణంబు ♦ సల్పినాఁడ
సలుపఁగా లేదు కరణానుసరణ మేను
ధనువు వంచితిఁ గాని నే ♦ మనము వంపఁ
గాచితిని గాని వృత్తంబుఁ ♦ గాచ మేను. 258

తే. సడికి వెఱచితి నెన్నఁడు ♦ చావ వెఱవ
నమరులకు దుర్లభము లైన ♦ సుఖులవిషయ
సుఖములను నెల్లఁ గాంచితిఁ ♦ జూక్క మనము
కొఱఁత లేకుండ నెందును ♦ వఱలినాఁడ. 259

క. చేయ నకార్యం బెన్నఁడు, మాయఁ గనుల్ యౌవనేచ్ఛ ♦ మోసఁ గని మదిన్;
జేయఁగ వలసినవానిని, బాయక యొనరించి పరము ♦ పార్జించితి నేన్. 260

క. తలఁతు భవజ్జన్మంబున, నిల ధన్యుఁడ నైతి నంచు ♦ నిక్కముగ మదిన్
గల దీకోరిక నాకిఁక, వెలఁది నాకర్తకను దెచ్చి ♦ వేడ్కఁ లలరఁగాన్. 261

క. పరిణాయ మొనర్చి ధరణీ, భరమును నీపైనిఁ బెట్టి ♦ భవపాలనసం
పరిలఘుహృదయంబున నే, నరిగెదఁ దోలిరాజు లరిగి ♦ నట్టిసరణికిన్. 262

క. అనుకొంటిని వైశంపా, యనువృత్తాంతమ్ము నాకు ♦ నవితర్కితమై

పోనరేను బ్రతిబంధకమై, యనుకొన మదభీష్టసిద్ధి ♦ యగానని మదిలోఁ దా. 263

క. ఎక్కడ వైశంపాయనుఁ, డెక్కడ నిది యతని కిట్టి ♦ లెన్నఁడు కలలో
నక్కట యనుకొననట్టిది, యిక్కట్టు ఘటించునొకొ మ♦దిష్టం బగునే. 264

వ. కావున 265

చ. చనినను బుత్ర! నీ వటకు ♦ సల్పవె యట్టుల యొట్టుల నామనం
బున నె మదీప్సితంబు నిలు♦పుం గన కుండునొ చాలకాల మం
చనుచు వచించి బాష్పముల ♦ నశ్రులఁ గ్రమ్మ నొకింత యెత్తి మో
మును గని తమ్ములం బొసఁగి ♦ పుత్రకు భూపతి పోయి రమ్మనెన్. 266

వ. అనుటయుఁ జంద్రాపీడుండు తదాజ్ఞ శిరసావహించి యున్నమితాంగుం డయ్యుఁ గడు నవనమ్రతరాంగుం డయి దాసి తండ్రికిఁ మరలఁ బ్రణామంబుఁ గావించి సవినయంబుగ మంత్రిగృహంబున కరిగి యందుఁ దనవిరహచింతాపరీతమానసుం డయి యింద్రియోన్ముక్తుండు నా శూన్యశరీరుండై యున్న శుకనాసు, ననవరతావారితాశ్రుపాతపర్యాకులాక్షియగు మనోరమనుం గాంచి ప్రణమిల్లి వారు శోకాకులచిత్తులయ్యు స్వదుఃఖభారం బెల్లఁ దనపైఁ బెట్టువారుంబోలె దీవించి గమనమున కనుజ్ఞ యొసంగి బహిర్ద్వారంబుదనుక ననుగమింప సారెసారెకుఁ దిరిగి చూచుచు నట్టకేలకు నిర్గమించి యాయితం బయ్యుఁ గదలక చెవులు రిక్కించి సకిలింపక గమనోత్సాహముఁ దెలుపక యనుభగస్వనం బయి యతిదీనం బయి యమస్కం బయి నిలువంబడి యున్న యింద్రాయుధంబుఁ గాంచి నివారణభీతిని వైశంపాయనావలోకనత్వరను గాదంబరీసమాగమాత్సుక్యంబునను నించుకయు విలంబంబు నొనర్పక యా యింద్రాయుధంబు నెక్కి పురంబు వెడలె. 267

తే. పురము వెడలి సీప్రాతట♦భూమిఁ దనకు
గమనమంగళ మొనరింపఁ ♦ గల్పితంబుఁ
గాయమానంబుఁ జొరకయే ♦ కదలె నృపతి
తనయుఁ డని కేక లెసఁగఁగఁ ♦ దర్ద వడిని. 268

తే. సంభ్రమంబున నప్పుడే ♦ సలిపి పయన
మరుగు దెంచెడు పరిజనం ♦ బవనినాథ
పుత్రలోకంబు నిటునటు ♦ నాత్రమునను
బరువు లెత్తుచు వెంటరాఁ ♦ బార్థసుతుఁడు. 269

తే. అరిగి కోశత్రయంబును ♦ నచట సులభ,జలసమృద్ధంబు తృణకాష్ఠ♦విలసితంబు

స్నైనరమ్యప్రదేశంబు♦నందు విడిసి, వేగుసందాఁక నటనుండి ♦ వెడలి చనియె.

వ. అట్లు చనుచుఁ దనమనంబున. 271

చ. చని త్రపమోముఁ ద్రిప్పుకొని ♦ చాటుగ నన్గన కున్న మిత్రునిన్
వెనుకనె పోయి గట్టిగను ♦ నెట్టనఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి యెందిఁకన్
జనియెద వంచుఁ జెప్పుచును ♦ సారెకు మాన్పెద వానిమౌర్ఖ్యమున్
గనియెద హంసపుత్త్రిక న♦కారణబాంధవ శాంతిరూపిణిన్. 272

చ. కనుఁగొని తత్సమాగమసు♦ఖంబును గాంచి యకారణప్రస
న్నను, నవితర్కితోపనతు ♦ నన్గనినంతనె సంతసించు నా
యనఘమతిన్ బ్రయాణము ని♦రంతరమై కొనసాగఁ గొల్చెరన్
జనుదుఁ దదాశ్రమంబుకడ ♦ సైన్యము నెల్లను నుంచి యామెతోన్. 273

ఆ. హేమకూటమునకు ♦ నేగి యచ్చట నన్ను, గుఱుతు వట్టి వేగ ♦ గురుగువాఱి
వచ్చి మదిరతనయ♦వరవుడుకత్తెలు, నతులొనర్ప నేను ♦ నగరుఁ జొత్తు. 274

వ. చొచ్చి. 275

సీ. అరుదెంచినాఁడ నే♦నంచుఁ దెలియ మోము వికసింప సకియలు ♦ వేడ్క లలరఁ
బూర్ణపాత్రముఁ బెట్ట♦భూవరసుతుఁ డేఁడి చెప్పె నెవ్వఁడు వానిఁ♦ జెప్పుఁడనుచు
నెంతదవ్వున వచ్చు ♦ నెక్కడ నున్నవాఁ డనుచు మాటికి మాటి♦కడరుతమిని
నడుగుచు నాలించి♦నంతనె నామాట నంగజతాపంబు ♦ నస్తమిల్ల

తే. సిగ్గు గదురఁగ నెదపైనిఁ ♦ జేర్చినట్టి
పద్మినీపత్త్రమును నట్టె ♦ పాఱవైచి
యుత్తరీయాంశుకాగ్రంబు ♦ నెత్తికొంచు
ఘనపయోధరభారంబుఁ ♦ గప్పికొనుచు. 276

వ. మఱియు. 277

చ. తలఁగి శరీరభూషలుగఁ ♦ దాల్చిన తామరతూండ్ల నెల్లనున్
జెలఁగుచు వానికంటెఁ గడు♦చెన్నగు నాత్మశరీరశోభచేఁ
గలుగఁగఁ జేయుచున్ దనదు♦గాత్రము నంతకు నెల్లభూషలన్;
గలఁచెడుమారతాపము న♦ణంపఁగఁ దాల్చిన తారహారమున్. 278

చ. తొడవుగఁ దాల్చి, మై నలఁది ♦ తోరముగా హరిచందనమ్ముచే
నొడలిమెఱుంగు మాటుపడ, ♦ నొయ్యన హస్తకుశేశయంబునన్
దడవుచు, దర్శనీయతను ♦ దార్కొనఁ జేయుచు నంగకమ్ములన్
గధుశయనీకృతంబు లగు♦కంజదళోత్పల కేసరంబులన్. 279

మ. తనులగ్నంబులఁ దీయుచున్; జికురముల్ ♦ దార్ఢ్యాలుగా వీడి మో
మున గండమ్ముల వ్రేల రత్నముకురం♦బున్ జూచి కేల్దమ్మి మూఁ
పునఁ దొల్లింటివిధమ్మునన్ దుఱుముచున్; ♦ మోదాశ్రుపూరంబు లో
చనకంజాతపుటంబులన్ మరునకున్ ♦ జాలాంజలిన్ విడుచున్. 280

వ. మఱియు సంగలగ్నం బైనభస్మంబు నా వెలుంగు శుష్కమలయజరసంబున మదనహుతాశనోపశాంతిని దెల్పుచుఁ గుసుమశయనంబుం బరిత్యజించి యెదురేగుదెంచుచున్నయా కాదంబరిం గాంచి నేత్రంబులు దర్శనీయావలోకనసాఫల్యపాత్రంబులఁ గావించెద. అట్లు పత్రలేఖకు సాంజలిబంధుండనై ప్రణామంబు గావించి పరిష్వంగంబున గారవించి చరణపతిత యగుపత్రలేఖన్ గ్రుచ్చి కౌఁగిటం జేర్చి కేయూరకున్ సారెసారెకున్ గాఢపరిష్వంగంబున నభినందించి మహాశ్వేత వివాహమంగళసంభారంబులు సమకూర్ప, ససంభ్రమంబున సఖీబృందంబు వైవాహికస్నానంబు నిర్వర్తింప వర్షాభిషిక్త యగుభూదేవికరంబునట్లు దేవీకరకంజంబుం బరిగ్రహించెద. అతిబహుళకుసుమధూపానులేపనామోదోద్దీపితహృదయజన్మం బైనశయనాగారంబున రత్నపర్యంకంబున నధివసించియున్నానాసమీపంబున మదలేఖ నర్మాలాపములాడుచు నించుక తడ వుండి యరుగఁ బ్రసావనప్రముఖలై యున్నదేవిని గాదంబరిని నివ్వడకున్నను బలిమిని బాహువులన్ బట్టితివిచి శయ్యకుం దార్చి శయ్యపైనుండి తొడపైకిని దొడపైనుండి యెడపైనికిం దార్చి యిష్టోపభోగంబులఁ దేల్చి దేవతాదుర్లభం బయినతదధరామృతంబుఁ దనివి దీఱఁ గ్రోలి జన్మంబు సార్థంబుఁ గావించెద మఱియు నతికోమలాంగి యగుటం జేసి ద్రవించి లోనం బ్రవేశించ నానలరుతద్దేవీశరీరంబు బిగియారం గౌఁగిలించి తత్సుఖాతిరేకంబున మకరధ్వజానలదగ్ధశేషం బయిననా దేహంబును శీతలంబుఁ గావించుకొనియెద. పెండ్లియుఁ బరవతి యయ్యు స్వేచ్ఛాప్రవృత్తి గలదానియట్లు ప్రయత్నరహిత యట్లు నభినందించుదానిపోల్కి, నవఁదిల్లునది యయ్యు నాత్మసమర్పణంబుఁ గావించుదానిమాడ్కి సంకుచితసర్వాంగి యయ్యు నుపదర్శితభావయు నయి యొప్పునా దేవి కాదంబరితోడ సర్వజనసులభం బయ్యు భాగ్యైకగమ్యంబును, స్పర్శవిషయం బయ్యు హృదయగ్రాహియు, సుపానం బయ్యు సమస్తేంద్రియప్రసాదనంబును మదనోద్దీపనం బయ్యుఁ దన్నివృత్తికరంబును, సముత్పాదితాఖిలాంగస్వేదం బయ్యు నత్యాహ్లాదకరంబును, సముపపాదితోచ్ఛ్వాసశ్రమస్వేదం బయ్యు సశీత్కారపులకజనకంబును, ననుభూయమానం బయ్యు నుపజ

నిత్యానుభూయమానవాంఛంబును, బహువారానుభూత మయ్యు నపునరు
క్తంబును, నతిస్పష్టం బయ్యు ననిర్దేశ్యస్వరూపంబును, నచింత్యంబును నసమా
నంగంబును, నతులస్పర్శంబును ననాఖ్యేయప్రతీకారంబును, బరమధ్యానసమా
స్రాధిగమంబును నగుసురతాఖ్యసుఖాంతరంబు ననుభవించుచు నొకక్షణం
బేని పెడఁబాయక తద్దేవితోడం గూడి తత్తద్రమ్యప్రదేశంబుల విహరించుచు
స్వభావరమ్యం బయినయాయావనంబును రమణీయతమంబుఁ గావించెదను.
ఇట్లుండి విశ్రంభంబు గలిగినపదంపడి దేవినిఁ బ్రార్థించి వైశంపాయనునకు మద
లేఖతోడిసంబంధంబు గావించెదను అనునివియాదిగాఁ గలుగుమనోరథపరం
పరాసహస్రంబుల మనంబునఁ దలంచుచు నాఁకలి దప్పుల నెఱుంగక యా
యాసంబు గణింపక శ్రమంబు సరకుగొనక ప్రజాగరవ్యథను నెంచక రాత్రి
యుం బవలును నిరంతరప్రయాణంబు గావించుచుండె నంత. 281

వర్షర్తువర్ణనము

సీ. కాలాహిశ్రోవకుఁ ♦ గాళరాత్రి రవికిఁ బ్రబలపంకము తపో♦భాగ్యమునకు
ధూమమార్గము వజ్ర♦ధూమధ్వజస్ఫూర్జితములకు రాహువు న♦భాకరునకు
మదసమావేశ బు♦మారదంతికిఁ గడు మరణాంధతమసంబు ♦ విరహిణులకు
గాలాయసార్గళ♦ఘనదండము దిగంతదంతావళవ్యూహ♦దళములకు
తే. హయచయములకు దుర్భిక్ష♦మైనపాద
శృంఖలము నధ్వగులకాలి♦శృంఖలంబు
నయిన వర్షర్తు వరుదెంచె ♦ నర్థమార్గ
మందె గతిరోధకం బయి ♦ యతని కపుడు. 282
మ. అవిలంఘ్యాటవి ప్రోషితాళికి మహా♦యఃపంజరం బెన్న జీ
వవితానంబున కెల్లఁ బాశ మభిక♦వ్రాతైణసంఘానకున్
రవిలేందిందిరనీలనీరదచయా♦క్రాంతోరుఘోరంబు శ్రో
త్రవిదారిస్తనితస్వనంబు నగుచున్ ♦ దద్వర్షకాలంబు దాన్. 283
క. అరిగతి విద్యుద్గుణమును, గరము సమాకర్షితంబుఁ ♦ గావించి పురం
దరధనువు మండలితమై, పరఁగఁగ శరవర్షములను ♦ బరపె నతిఘటిన్. 284
క. మును దన కుండఁగ మార్గం, బును నాఁగుచు నంధకార♦మును నొనరుచుచున్
గను లంధంబులు సేయుచుఁ, జనకుండఁగ నాఁకుగతిని ♦ సల్పెను నడ్డై. 285
సీ. చనెఁ దొల్త నగిరి త♦త్సాన్వంతంబ దేడకో యావలఁ జని యెను♦హంసచయము
పొలసెఁ దచ్ఛ్వసితగం♦ధిలవాయువులె మున్ను పొలసెఁ గాదంబకా♦నిలములవల

నీలోత్పలములనఁ ♦ జాలుతదక్షుల జాఱఁ దొల్తను నీరు ♦ చదల నవల
నాయెంఁ దస్నానస♦హారకమూర్ఛలై యఖిలదిక్కులఁ దొల్త ♦ నభ్రములటఁ
తే. దొలుత నుత్కలికోద్వేగ♦కలిత మగుచు
నాకులంబయ్యె నాతని♦స్వాంత; మవల
నాకులము లయ్యె నదు లెల్ల ♦ నవనిలోన
నధిపకులచంద్ర! తజ్జల♦దాగమమున 286
వ. మఱియు నందు 287
చ. పొదలెను దుస్తరంబు లయి ♦ భూరిఘనీలహరీచయంబులున్
మదనును మోదముల్; మునిఁగె♦మంజులవర్షజలాకులంబులా
సకమలతోయజాతములు ♦ సారసగంధిసమాగమాశయున్;
హృదయముఁ గందళంబులును ♦ నెన్నఁగ భేదిలె నొక్కసారిగన్. 288
చ. జలదసముద్ధతంబు లగు♦చాతకదంబకకుట్మలంబులున్
బులకితదేహముల్ వడఁకెఁ ♦ బొల్పుగ నొక్కట; నేత్రయుగ్మమున్
జలవతనశ్లథంబు లగు♦సారశిలీంధ్రములున్ సమంబుగాఁ
జెలఁగెను నెట్టినోచు భువిఁ ♦ జెన్నగు నాజలదాగమంబునన్. 289
తే. పడెను బ్రాణము లుత్కల♦వారిపాత్య
మానమూలంబు లగునదీ♦సుహితతటులు;
సురభిళము లైనమాలతీ♦సుమకలికలు
నలరె నుత్కలికాకోటు ♦ లవని నెచట. 290
సీ. అతిగురునిర్ఘాత♦వితతితోడన భంగమందె మనోరథ♦బృందములును
దీప్తాగ్రకేతకీ♦దివ్యసూచులతోడఁ దెగెను మర్మము లెల్లఁ ♦ దీవ్రముగను
నుచ్ఛిఖశిఖులతో ♦ నుజ్జ్వలగాత్రముల్ దగ్ధంబు లయ్యెను ♦ దారుణముగ
నంధకారితహరి♦సంతాభ్రతమముతో గాఢమై మోహాంధ♦కార మడరె
తే. దిక్కృతధ్వాంతచంచలా♦తేజములును
గాఢతాపంబు విరివిని ♦ గాంచె నొకట
నవని జనులకు నాజల♦దాగమమునఁ
బిచ్ఛలించెను మదనుండు ♦ విచ్ఛలవిడి. 291
వ. మఱియు నాకసంబున ధరావీతబంధంబు గ్రక్కదల నొక్కపెట్టున గంభీరం
బుగ గర్జిల్లునవమేఘంబులచేతను నంతరాళంబున సాంద్రజలధారాపాతంబు
నకుం జంచుపులం దెఱచి యఱచు చున్నచాతకంబులచేతను, నవనిమూలం

బున నుద్దామమహారావంబులఁ గావించు భేకవారంబుల చేతను, దిక్కుల ననారత ధారాజలఝాంకరణంబుల సకలంబులఁ గావించు జలదానిలంబుల చేతను, నర ణ్యంబుల నున్ముక్తకంఠంబులై కలకేకాకోలాహలంబులు సల్పు మదకలంబు లైన నీలకంఠంబుల చేతను, పర్వతంబుల విషమశిఖరోపలంబులం బడి కలకల ముఖరంబు లయి జాలువాఱు నిర్ఝరంబుల చేతను, నదులయందు నల్లోలకల్లోల మాలాస్ఫాలనంబున విషమనిర్ఘోషఝాంకరణంబుఁ గావించు జలప్రవాహంబుల చేతను, నెల్లయెడల నతివితతంబై గిరిదరులఁ బ్రతిహతంబయి గిరుల నత్యుగ్రం బయి పర్వతతటంబుల నతిస్పష్టం బయి పచ్చికబయిళ్ల నతికోమలం బయి చెక్కి ళుల నభిరామం బయి వృక్షంబుల నతిసాంద్రం బయి తృణోపలంబుల నతి కృశం బయి తాళవనంబుల నత్యుల్బణం బయి రాళ్లు పడునట్లు వినంబడుచు నతిమధురం బై యొప్పు నజస్రధారాపాతరవంబుచే నత్యుత్కంఠితుం డై యాచం ద్రాపీడుండు వైశంపాయనానుస్మరణంబునను గాదంబరీసమాగమానుధ్యానం బునను రాత్రిని నహంబునను, బల్లియను, నరణ్యంబునను లోపల వెలుపలను ననంబున నుపవనంబునను మార్గంబున నొండె నడచుచు నొండె నిలిచియు నొండె నెట్టును నెందును విశ్రాంతిఁ గొనక నిరంతరప్రయాణం బొనర్చు 292
చుండె.

తే. బూది నొనరింపనే గదుఁ • బూనినట్టి
జలదసమయేంధనం బైన • శంబరారి
వీతిహోత్రుండు భిదురాగ్ని • విధిని నేఁప
రామిఁ గనకయు విశ్రాంతి • రాజసుతుఁడు. 293

ఆ. ధీరభావుఁ డయ్యు • దిగనాడె భావంబు, భూతలంబు నెల్ల • బ్రుంగఁ జేయు
సలిలధారలును న • జస్రపాతములను, శోషిలంగఁ జేసె • స్రుక్క నతని. 294

తే. దిక్కు లెల్లను వెల్లనై • తేజరిల్ల
సలువఁ జాలినహ్రాదినీ • జాలములును
జీవలోకంబు నలరుచు • జీవదములు
నతని మూర్ఛాంధకారంబు • నందుఁ ద్రోసె. 295

చ. జలధరమారుతంబులును • త్స్మాధవపుత్రునిఁ గాల్ప సాగెఁ బో
జలభరమేదురంబు లగు • సద్ఘనజాలములుం గృశాంగునిన్
సలిపెను శాద్వలంబులను • జయ్యనఁ బాటలితంబులన్ గదున్
సలిపెడు నింద్రగోపములు • సల్పెను నాతనిఁ బాండురాత్మకున్. 296

తే. కుసుమధవళంబు లయినట్టి♦కుటజములును, రాగపరవశుఁ జేసె నా♦రాజసుతుని
సకలజీవనహేతు వౌ♦జలదవేళ, ప్రాణసందేహడోలిక♦పైనఁ బెట్టె. 297

వ. అయిన నాచంద్రాపీడుండు. 298

సీ. ఉత్కూలగాములై ♦యొప్పెడువిధినిలసితనదీనిర్ఝర♦శ్రేణి నీఁది
సంతతవర్షాంబు♦జనితమార్గాంధతఁ బంకపటలమందుఁ ♦ బతితుఁ డగుచుఁ
జలధరాచ్ఛాదిత♦సరణి నయనమందు స్ఖలితపదుం డయి ♦ జాఱిపడుచుఁ
గాదంబరీప్రాప్తి♦కై చేయుచింతలఁ గడిమిపుప్పొడివానఁ ♦ గన్నుఁ గవను

తే. మూయు చనుబంధిగతివిఘ్న♦ములను జలద
గర్జనంబుల మూర్ఛను ♦ గనుచు వడిని
దాఁటఁగా రానియుత్కంఠి♦తములఁ బెక్కు
వాఁగులను దాఁటు చేగ నా♦ధన్యమూర్తి 299

వ. మఱియు. 300

తే. జలధరంబులు వృద్ధిని ♦ సలుప మదిర
తనయుపైఁ గలకూర్మియుఁ ♦ దనదపూర
రయము కైదండ యొసఁగ నా♦రాజసుతుఁడు
జీవితాశను దాల్చుచుఁ ♦ జెలఁగు చెట్టొ. 301

సీ. బెదరించుచున్నను ♦ వివిధశంపాలత లాఁగుచున్నను గడు ♦ నభ్రచయము
భయపెట్టుచున్నను ♦ బహుళగర్జనములు శతశకలంబులు ♦ సల్పుచున్న
నిస్త్రింశవృత్తులై ♦ నెగడుధారాసారములు; దిక్కు లెల్లను ♦ మూసికొనుచు
జలధరజాలంబు ♦ సల్పుచున్నను శీఘ్రగతిరోధము తనకు ♦ గాఢముగను

తే. సకలభువనంబులును దమ♦స్థానములను
నిగడితంబులు నాఁ జెందు ♦ నివ్వటిలక
యుండు నావానకారున ♦ నుడుగ కెందు
సలుపక విలంబన మతండు ♦ చనుచు నుండె. 302

తే. అరయ మదిరాతనూజాస♦మాగమాశ
యంతరాయంబులను నెల్ల ♦ నవలఁ ద్రోసి
గమనరోధంబు కాకుండఁ ♦ గడురయమ్ము
గదురఁ గొనిపోవుచుండె నా♦తాపసుతుని. 303

సీ. అంబుధారాహతి ♦ నర్ధమీలితనయనంబులై వలితాన♦నంబు లౌచు
సారసారెకు స్వేద♦సంసిక్తసంపిండకేసరాగ్రంబులు ♦ భాసిలంగ

బురద గిట్టలు పూడి ♦ పోవంగ నిమ్నోన్నతస్థలంబుల గతి ♦ తప్పి చనఁగ
శీర్యమాణం బౌచుఁ ♦ జెలఁగఁ బల్యాణంబుజవబలోత్సాహముల్ ♦ సన్నగిలఁగ

తే. మీఁదమీఁదను నదులను ♦ నీఁదియీఁది
యార్ద్రపృష్ఠంబు లయి గడు ♦ నలసగతిని
నశ్వసైన్యంబు లెల్లఁ ద ♦ న్ననుగమింపఁ
బయన మొనరించుచుండెను ♦ బాయ కతఁడు. 304

తే. ప్రాణధారణమున కెంత ♦ వలయు నంత
యశనమును గొంచు నధ్వశ్రాం ♦ తైనరాజ
తనయు లెంత వచించినఁ ♦ గొనక మేనుఁ
జక్క దిద్దుకొనక ప్రొద్దు ♦ జాఱువఱకు. 305

చ. పయనము సల్పుచుండ నిటు ♦ పార్థివసూతి త్రిభాగశేష మౌ
నయనమునందె కాంచె నెదు ♦ రై చనుదెంచెడు మేఘనాదుఁ, గాం
చి యచటనుండియే ప్రణతిఁ ♦ జేసెను నాతనితోడ నిట్లనెన్
బ్రియసఖపత్రలేఖకప్ర ♦ వృత్తిని నావలఁ బృచ్ఛచేసెదన్. 306

క. చెలిపై శంపాయనువా, ర్తల నడిగెఁ దొలుత; నతని ♦ దర్శించితి వే
యలయచ్ఛోదసర స్తటిఁ, గలఁడే యట్లుండ నేమి ♦ కారణ మంచున్. 307

తే. అడిగినాఁడవొ యడిగిన ♦ నాతఁ డేమి
యనియె మనలను నెసఁబాసి ♦ యట్టులుంట
కేనను వగచునొ మనలను ♦ నెంచు నొక్కొ
యడిగెనా నాదువార్తల ♦ నతఁడు చెపుమ. 308

చ. కనితివొ వానియాశయము ♦ గల్గెనొ వానికి నీకు ముచ్చటల్
పని పెనె తల్లిదండ్రులకుఁ ♦ బల్కు మటంచును నేమి యేని తా
ననితివొ రమ్ము పోద మని ♦ యాతనితోడ వచించినాఁడ వే
మన మిట కేగుదెంచుటను ♦ మానునొకో మఱి వానిమాంద్యముల్. 309

ఉ. చనునొకొ పాసి యచ్చటు నొ ♦ సంగునొ దర్శన మాలకించునో
మనపలుకుల్ వచించునొకొ ♦ మంతువు నే మయినన్ దినంబుఁ బు
చ్చునను నిటు కన్నులం దెఱచి ♦ చూచునొ వచ్చునొ నాదువెంట ర
మ్మన నురకుండు నాతఁ డిటు ♦ లాత్మవినోదము సల్పఁ జెప్పుమా. 310

వ. అనుటయు మేఘనాదుం డిట్లనియె. 311

చ. అనుపద మేను వచ్చెదను ♦ నాశ్వచయంబులతోడ మిత్త్రునిన్
గని యని దేవ! పిట్టొకనిని ♦ నన్నటు లాసరసీపథంబునన్
వినఁబడ దావయస్యునిప్ర♦వృత్తియు నెందును మీరు తామసం
బొనరుప వర్షకాలము మ♦హోద్ధతి వచ్చుటఁ గాంచి యిత్తఱిన్. 812

క. తారాపీడనరేంద్రుఁడు, నారాణివిలాసవతియు ♦ నాశుకనాసుం
డారయ రానీరు బలా, త్కార మ్మొనరించి నిన్నుఁ ♦ దగ దీచోటన్. 813

క. నిలువఁగ నొక్కఁడ వీవని, తలఁచి మదిన్ బత్త్రలేఖ ♦ తత్క్రియ యూరుం
డలనాఁడె మరలిపొ మ్మీ,స్థలినుండియె మేము వచ్చి ♦ తా రొక్కండు మటన్.

క. అని ననుఁ బంపిరి యచ్ఛో,దవళినికడ నన్ను వీడి ♦ తా మొక్కరు వే
చని రని వచించి యూరక,కనుచుండెను; నతనిఁ గాంచి ♦ త్వాపసుతుఁడు దాన్.

క. అనియెను నిట్లని నేఁడే, చనుదెంచునొ పత్త్రలేఖ ♦ చనుదేరదొ యే
మని యెద వీవన; మార్గం,బున విఘ్నము లేమి రాక ♦ పోయిన దేవా!. 816

చ. చనుదెంచు నవశ్యము తే, దనుమాన మటంచుఁ దలఁతు ♦ ననుచు నతఁడు దా
ననుటయు, మదిరాతనయను, ఘనవేళావర్ధితసుమ♦ కాండోదధిలోన్. 817

క. తనయట్లు వడినదానిఁగ, మనమునఁ దమిఁ దలఁచి తలఁచి ♦ మఱిమఱి యొదలో
ఘనమై యెరిసెడుమారద,హనుబారికి నగ్గ మగుచు ♦ నడలు నతనికిన్. 818

సీ. అభ్రముల్ యమభటు ♦ లయ్యెఁ దటిత్తులు పంచబాణానల♦జ్వాల లయ్యె
నామంద్రగర్జిత ♦ మంబుజాంబకధనుర్జ్యావల్లరీశబ్ద♦జాల మయ్యె
నంబుధారలు మరు♦నస్త్త్రంబులయ్యెను కేకికేకలు యము♦కేక లయ్యె
ఖద్యోతములు లయ♦కాలవహ్నికణంబు లళినులు యమపట♦హంబు లయ్యెఁ
తే. గైతకామోదనము విమ♦కలితగంధ
మయ్యె నళివలయంబులు ♦ నయ్యెఁ గాల
పాశములు నాపగలు సర్వ♦నాశకార
కప్రవాహంబు లయ్యె నా♦కాలమందు. 819

వ. మఱియు. 820

ఆ. కాలరాత్రు లయ్యె ♦ నీలనీరదదుర్దినములు; శమనకేత♦నంబు లయ్యెఁ
బెద్దకొక్కెరగములు; ♦ పితృపతిహాసంబు,లయ్యెఁ గుటజతరువు ♦ లతని కపుడు. 821

సీ. శారీరసత్వంబు ♦ సాధ్వసంబుగ మాఱె మాఱె బలము క్రశి♦మంబుగాఁగఁ
గాంతి వైవర్ణ్యంబు♦గాఁగ మాఱెను మతి యపకార మొత్తె మో♦హంబుగాఁగ

నశ్రుపూర్ణములయ్యె ♦ నక్షులు ధైర్యంబు గాఢవిషాదమై ♦ కానుపించె
మౌనరూపముఁ దాల్చె ♦ మంజులాలాపంబు లంగంబు లసహాత♦నందె మిగులఁ
తే. గరణము లపాటవంబులై ♦ పరిణమించెఁ
బలుకు లేటికి నరతిరూ♦పంబుఁ జెందె
సకలవిషయంబు లావాన♦సమయమందు
నకట తత్ప్రభావంబు నే♦మందు నార. 322

వ. ఇట్లు సంకల్పలిఖితంబై నిర్విశేషవృత్తి యగు నా కాదంబరీశరీరంబుతోడఁ గంఠగతం బయి స్వల్పావశేషం బగుజీవితంబు నెట్టకేలకుఁ జిక్కఁబట్టుచు ధారాధరక్లిన్నంబు లగుతరుతలంబులును, నాప్లావితంబు లగుప్రాంతహరితశాద్వలంబులును, సంతతతీరవారిప్రవేశంబుచేఁ గలుషితంబు లగుప్రాంతభాగంబులును, నవశీర్యమాణంబులును నున్నాళంబులు నగుకైరవపత్త్రవనంబులును, నాభుగ్నంబులగుకమలఖండంబులును, నుత్ప్లవమానంబు లగుశుష్కకేసరదళనళినంబులును, శిథిలితంబులైనకల్హారకువలయంబులును, నుద్భ్రాంతములై పరిభ్రమించుమధులిణ్మండలంబులును, నుడ్డీనంబు లగురాజహంసమిథునసార్థంబులును గలిగి, యనవస్థానసారసరసితంబుల నతిదీనంబై, యుచ్చకితంబులై యవశిష్టదళతలంబుల డాఁగుచున్న చక్రవాకంబులచే నతిరమ్యంబై, పరిత్రస్తంబులైన కాదంబకకదంబకంబులకు నాశ్రయంబు లగునుపకూలనడ్వలప్రదేశంబులచే నతిమనోహరంబై, యుపాంతపాదపంబులపై నధిష్ఠించి యుత్కలవిరుతంబులఁ గావించుకలాపికలాపబకబలాకజాలకంబులచేఁ బ్రకాశితంబై, ప్రావృట్పరిపీతం బయి యపూర్వంబున నేత్రోత్సవప్రదంబు గాక హృదయాహ్లాదం బొదవింపక మనఃప్రమోదంబు సంపాదింపక ద్విగుణీకృతవ్యథం గల్పించుచున్న యచ్ఛోదసరోవరంబుఁ జేరి యాశ్వవారంబుం గాంచి యాచంద్రాపీడుండు వారల కిట్లనియె. 323

చ. మనలను గాంచి సిగ్గుఁ గని ♦ మానము దాఁపఁగ నేడ కేనియుఁ
జను నొకవేళ మీరు గడు ♦ జాగరితన్ నలుదిక్కు లుండుఁడీ
యని వచియించి యెక్కియె హ♦యంబును వృక్షతలాంతరంబులన్
ఘనలతికావనంబులను ♦ గమ్రశిలాతలమండపంబులన్. 324

చ. కలయఁ బరిభ్రమించి వెత♦కంగఁ దొడంగెను ఖిన్నుఁ డయ్యుఁ దా
నలయువరాజు వానియెడ♦యాలము వాఁడును సుంత యెందునన్
గలయఁ బరిభ్రమించినను ♦ గన్పడఁ డయ్యెను నేమి చేసినన్
దలఁచె మనంబునం దిటు క♦నంబడకున్నకొలంది ఖిన్నుఁడై. 325

ఉ. నే నిట వచ్చుటం దెలిసి ♦ నిక్క మితం డలపత్త్రలేఖచేఁ
బూనికఁ దొల్తనే యెటకొ ♦ పోయెను నుండినఁ జిన్నె లేవియున్
గానఁగ రావె యెంత కని♦నన్ మన మేఁగఁగ రానిచోటికిం
దేనియుఁ బోయెఁ గానఁబడఁ ♦ డేడను గష్ట మిదొండు కల్గెఁ బో. 326

చ. పదములు రావ యీస్థలముఁ ♦ బాసి చనంగను మిత్త్రుఁ జూడకే
మదిరతనూజదర్శనమె ♦ మా నగునూఁతగ నిల్చి యున్న యీ
మదనశరాహతంబు లగు♦ మాంసకజీవితముల్ తృణంబునన్
వదలి చనంగ నేర వల♦వారిజనేత్త్రఁ గృశించి యుండుటన్. 327

క. కానను వైశంపాయను, గానను గంధర్వరాజ♦కన్యను దేవిన్
గానఁగ సర్వవిధంబుల, చే నష్టుఁడ నైతి నింకఁ ♦ జెప్పఁగ నేలా. 328

క. అని నిశ్చయుఁ డయినను, మనమునఁ బ్రత్యాశ నిగుల ♦ మల్లడి గొలుపన్
గని యుండు నీయుపంత్యం, బలమహాశ్వేతాశ్రము నటఁ ♦ బోన సకలమున్.

క. తెలియు నటంచును మనమునఁ, దలఁచి తదాశ్రమము పొంతఁ♦దత్సైన్యంబున్
నిలిపి భుజగనిర్మోకము, వలె లఘువులు నభ్రహీత♦వరకౌముదులన్. 330

తే. అతిమనోహరంబులయిన ♦ యంశుకములఁ
దాల్చి సైనికవేషంబు ♦ తలఁగి యొకఁడె
యెక్కి యింద్రాయుధమ్మును ♦ నేగ నల్లె
యులమహాశ్వేత యుండెడు♦నాశ్రమంబు 331

తే. వగి హయమును దిగి యాతఁ ♦ డేగెలోని
కామహాశ్వేతఁ గాంచెడు♦మార్గమునను
వెనుక నాకృష్టమై తన♦వెంట రాఁగ
నాతురంగమపరివార ♦ ముఖులు మటకు. 332

చ. చని గుహాద్వారమందె కనెఁ ♦ జారుశిలాస్థలి నమ్రవక్త్రయై
యనవరతాశ్రువర్షమున ♦ నాకలనంబు నొనర్చుచున్ గడున్
దనువు వడంక శోకమును ♦ దాళఁగ లేక ప్రకంపనాహతిన్
గనినలతంబలెన్ దరళి♦కాధృతయై చనుహంసపుత్త్రికన్. 333

క. కనుఁగొని దానిని దాదృశ, మనమునఁ జింతించె నిట్లు ♦ మదిరానుతకున్
బొనరెనొ కష్టం బేమిన్, గనియును నను నిట్టివళను ♦ గాంచును నిపుడున్.

క. అని శంకాకులహృదయుతఁ, జనె నొద్దకు నసువు లెగిరి ♦ చనఁ దొట్రిలుచున్
గనుచును మూర్ఛను బదపద, మునఁ బడి లేచుచును బోయి ♦ మొగి నాశిలపై.

తే. కూర్చుచుండెను నొకప్రక్క • నూరుచున్న
బాష్పపూరంబుఁ దుడుచుచు • వగపు మీఱ
దీనవదనాబ్జుఁ డయి రాజ•సూనుఁ డడిగె
నేమి దంటంచు దరళిక • నీరెలుఁగున. 336

తే. అదియుఁ గనుఁ దాదృశావస్థ • నందియున్న
యామహాశ్వేతముఖమును; • నంత నామె
యనుపసంహృతమన్యుర•యాతిరేక
యగుచు నిట్లను గాద్గద్య • మడరఁ గళము. 337

మాలిని. భసితలసితదేహా! • భంజితారివ్రజేహా!
గ్రసితసుమశరేహా! • శాలికాశ్లిష్టబాహా!
విమమనయనభాసా! • విశ్రుతాద్రీంద్రవాసా!
వసనితసకలాశా! • వందితేంద్రాసురేశా!. 338

గద్య. ఇది శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తివరప్రసాదలబ్ధసరసకవిత్వవైభవ చింతలపల్లి వంశపయఃపారావారరాకాకైరవబాంధవ శ్రీపేరమాంబాత్ర్యంబకప్రియ తనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతం బైన శృంగారకాదంబరి యను మహాప్రబంధంబునందు నుత్తరభాగంబునందు ద్వితీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు.

శ్రీ శ్రీ శ్రీ. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః. శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

శ్రీః.

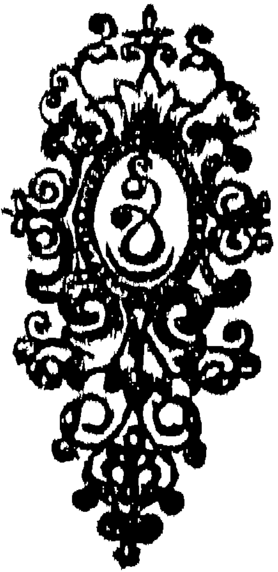
శ్రీరామ స్సహాయో౽స్తు.

శ్రీమేధాపతీశనామూర్తిః ప్రసీదతు.

శ్రీ శృంగార కాదంబరి

ఉత్తరభాగము.

తృతీయాశ్వాసము.

గురుచిన్మయరూపా!
యోగానందైకరూప! ♦ సగుణగుణరూపా!
భోగాత్మక ! నీరూపా!
వాగాదిసమస్తకరణ ♦ వర్జితరూపా!. 1

వ. దేవా! దయాయత్తమతి నవధరింపుము. అవ్వలికథావృత్తాంతంబు వినుపింతు.
అట్లు చంద్రాపీడుం డడుగుటయు నామహాశ్వేత యిట్లనియె. 2

చంద్రాపీడునకు మహాశ్వేత తనదుఃఖకారణమును జెప్పుట.

తే. ఓమహాభాగ! శోచ్య యీ ♦ యువిద యేమి
పలుకు దుఃఖాభిఘాతైక ♦ పరమకఠిన
హృదయ వినిపించె నిజదుఃఖ ♦ కొంచెతె దుఃఖ
ములను విన సమర్థులకును ♦ మొనసి తొల్లి. 3

తే దానసే నేను ప్రాణముల్ ♦ దాల్ప నాశ
పడినమందభాగ్యను మహా ♦ భాగ! పాప
మతిని నిర్లజ్జ నిర్ఘృణ ♦ మతిని వినుతు
దుశ్శ్రవణ మైననీఘోర ♦ దుఃఖవార్త. 4

తే. వినుము కేయూరకుఁడు చెప్ప ♦ వింటి నేను
నీవు చనుదెంతు వనువార్త ♦ నిక్కముగను

నగుచును విదీర్ణహృదయను ♦ నపుడె మదిని
నిట్టు లనుకొంటి విబుధజ ♦ నేడ్యచరిత!. 5

సీ. గంధర్వపతికోర్కిఁ ♦ గావింపఁ బూర్ణంబు గావింప మదిరసు ♦ కాంక్షితంబు
నాత్మాభిలాషంబు ♦ నాచరింపను మఱి మందిరాభ్యాగత ♦ మనుజనాథ
సుతుఁడు చంద్రాపీడ ♦ సుమతి కిష్టంబును సమకూర్పఁ గా నింక ♦ సలుప నేమి
ప్రియసమాగమహృష్టఁ ♦ బ్రియసఖిఁ గాదంబరిని గానసైతిని ♦ మనఁగ నైతి
తే. నే మొనర్చితి ననుచు న ♦ నేకసుగుణ
కలితవైరాగ్యనై కడు ♦ గాఢబంధ
నములఁ గాదంబరీస్నేహ ♦ నద్ధపాశ
ములను దెగఁగోసి తపమూన ♦ మొనసి మరల. 6

క. చనుదెంచితి నిచ్చటికిఁ, గనితిని నీవంటివాని ♦ గతమానసునిన్
దనుశూన్యుని నుత్తరశా, నను బ్రాహ్మణయువను నొకని ♦ నరవరతనయా!. 7

క. కను చిట్టటు చంచలదృష్టిని నష్టంబైన నేదొ ♦ క్షితి వెతకెడువాఁ
డును బోలె నతఁడు ననుఁ గని, చనుదెంచె సమీపమునకుఁ ♦ జయ్యన నంతన్.

చ. కనుఁగొన నన్నుఁ దాతనిని ♦ గాఁడు ను సంస్తుతుఁ డాతఁ డెన్నఁడున్
గనఁడు మదీయసత్కృతిని ♦ గాఁడు వయస్యుఁడు ప్రేమబంధుఁడై
నను గుఱుతించి నాతఁడుగ ♦ నర్మిలి సంస్తుతు నట్లు గాఢమౌ
ప్రణయము గల్గువానిగతి ♦ బాంధవునట్లు వయస్యు పోలికన్. 9

ఉ. ప్రేముడి శూన్యుఁడైన నదొ ♦ పెల్లు స్మరించెడువానిపోల్కి నా
క్రామితదుఃఖుఁడైనను సు ♦ ఖంబుగఁ గ్రాలెడువాఁడునుం బలెన్
వేమఱు వేఁడువానిగతి ♦ వేసరి మౌనముఁ దాల్చియున్న నొం
జేమియు నష్టకున్నఁ దను ♦ నేచునవస్థను దెల్పువాఁడు నాన్. 10

వ. మఱియును. 11

సీ. పొగడువాఁడునుబోలెఁ ♦ బొగులువాఁడునుబోలె నలరువాఁడునుబోలె ♦ నడలునట్లు
వెలిఁగన్నవాఁడునా ♦ వెసఁగన్నవాఁడునా ధిక్కృతుండును నాఁగ ♦ దీను నట్లు
ముషితుం డనంగను ♦ దృషితుం డనంగను గాంక్షించునసఁగన ♦ ఖచితుఁడనఁగ
స్మరియించువాఁడు నా ♦ మఱచినదానిని మఱిమఱి యఱిమఱి ♦ వఱలునట్లు
తే. నిశ్చలస్తబ్ధతుఁడై ♦ నిలిచి బావు, వారిపూరార్ద్రమై తెప్ప ♦ పాటుఁ దలఁగి
ఘనాలిక్షారకంబయు ♦ యుంటి చెవుల, వికసితం బన నొప్పెడు ♦ ప్రకటదృష్టి

తే. కాంచి చిరకాల మట్టె నట ♦ గడచె లోనఁ
జూచ్చునో యనఁ ద్రాగు నా ♦ మచ్చి కడర
మత్తుపోలిక నావిష్ట♦మూడ్కి నీదు
వన వియుక్తి, నాఁగనుడు ♦ ననిరొ నిట్లు 13

ఉ. అస్మృతికిన్ వయస్సునకు ♦ నట్లు భవంబునకున్ సమంబుగా
లోకమునందు సద్వ్రలును ♦ లోలువులై యొనరించి నింద్యలన్
జేకొన రీవు చాన! యటు ♦ సేయక యెంతయు వామశీలవై
యీకరణిన్ విధాతగతి ♦ నేల యొనర్తు వనర్హకృత్యముల్. 14

చ. అమృదితమూలతీసుమము♦నట్టుల కోమలమైన యీశరీ
రమును గళ్లైకదేశపరి♦రంభసుఖార్హము కోరముంబలెన్
గమలముఖి! యయోగ్య మగు♦గాఢతపశ్చరణంబునన్ వృథా
శమలఁగఁ జేసె దీ వకట ♦ కార్యము గా దిది నీకుఁ బైదలీ!. 15

ఉ. రూపవయోనురూప మగు♦రూఢిరసాశ్రయసత్ఫలంబుతోన్
రూపసి! కూర్ప వేల సుమ♦నోహరవల్లరిఁబోలె నీతనున్;
రూపగుణాదిహీనమయి ♦ రోఁతగఁ బుట్టినప్రాణికోటికిన్
బ్రాపితజీవలోకసుఖ♦వారముఁ గాంచినఁ గాని యీజనిన్. 16

క. పరలోకసుఖప్రదమై, పరగుతపశ్చరణదుఃఖ♦భార మలర దీ
ధరణిని; రమ్యాకృతు లగు,నరులకు వచిఁయింప నేల ♦ నళినదళాక్షీ. 17

తే. అరయఁగ స్వభావసరసమై ♦ యలరు తావ
కీనదేహంబునకుఁ దపః♦క్లేశ మిద్ది
కమలినికి హిమపాతంబు ♦ కరణిఁ దగదు
వెతలఁ గుదిపించు నిన్ను నో ♦ వెలఁది! కంటి. 18

తే. జీవలోకసుఖంబుల♦చెంతఁ గనక,నిన్నుఁ బోలినవెలఁదియు ♦ నిట్టి తపము
చేసి తను గాసిలంగను ♦ జేసె నేని,వ్యర్థ మూమనిరాక యిం♦కవనియందు. 19

ఉ. ఎక్కిడినట్టిచాపమును ♦ నిక్షుశరాసనుఁ జేల కాల్పఁగా
నక్కముదాప్తుఁ జేల యుద♦యంబు గనన్ విఫలంబు లౌఁ జమీ
యిక్కమలాకరంబులును ♦ నీకుముదంబులు నీసరోజముల్
నిక్కము వ్యర్థముల్ తలఁప ♦ నిష్ఫలముల్ ప్రమదావనంబులున్. 20

క. జలదారంభాడంబరములు మలయానిలము వ్యర్థ♦ములు కేళిసరి
త్పులినంబులతోఁ బని యే, మల వెన్నెలతోడ నేమి ♦ యగుఁ గార్య మికన్.

క. అనఁ, బుండరీకవార్తను,వినినప్పటినుండి నేను ♦ విడి కౌతుకము౯
మనుచుండుదాన నావిధ, మనునాతని నేటి కిట్టు ♦ లడిగెద వనుచు౯. 21
క. ఎవ్వఁడ వీ విచ్చోటికి,నెవ్వడువుప వచ్చినాఁడ ♦ వేమి యటంచు౯
నెవ్వగ నే నడుగకయే, పువ్వులఁ గోయంగ నొందు ♦ భూమికిఁ జనితి౯. 22
క. జని దేవతార్చనమునకు, ననువగుపువ్వులను గోయు ♦ చలతరళికతో
ననితిని నిట్లని తరళిక! కను మీతఁ డెవండో ద్విజుఁడు ♦ గాఁ గానఁబడు౯. 23
క. ఈతనిచూపుల మాటల,నీతనిచేష్టలను వీని ♦ యింగితము సము
ద్యోతితమయ్యెను వేరని,యీతని రానీకు మరల ♦ నీచోటునకు౯. 24
క. వల దన్న వచ్చెనేనియుఁ, గలుగు నవశ్యం బభద్ర ♦ కం బీతనికి౯
దలఁగ దని చెప్పు మంటిని,వల దన్నను మానఁడయ్యె ♦ వచ్చుట నటకు౯.
ఆ. దుర్నివార్యుఁడైన ♦ తోయురుహాస్త్రుని,దోషములను వాని ♦ తోడఁ గూడఁ
గలుగవలసియుంటఁ ♦ గష్టంబు లతనికి,వదలఁడయ్యె నటకు ♦ వచ్చు టతఁడు.
చ. చన నిటు కొన్నినాళ్లు గడు ♦ సాంద్రతమంబగుయామిని౯ రమా
తనయసముజ్జ్వలాగ్నిని ని ♦ తాంతము గ్రక్కు నసంగఁ జంద్రికా
ఘనరఘురిచంద్రపాదములు ♦ గాఢముగాఁ గురియంగ నిద్రపో
వ నల మదీయదాసి మదిఁ ♦ బాయనిచింతను నొక్కనాఁడు నే౯. 27
ఉ. కూరుకు పట్ట కింతవల ♦ కు౯ జని యాశిలపై శరీరము౯
జేరిచి మందమందగతి ♦ శీతలగంధవహుండు వీచి క
ర్పూరసుగంధ మొల్లెడల ♦ నాశలఁ జల్లుచు నుండఁ, జంద్రుఁడు౯
సారసుధారుకూర్చ లనఁ ♦ జాలు గభస్తుల దిఙ్ముఖంబుల౯. 28
చ. సలుప వశిత్వముల్, గనుచుఁ ♦ జంద్రుని వీఁడు సుధాభివర్షము౯
సలిపి జగాళకు౯ ముదము ♦ సల్పఁగఁ జాలుమయూఖపాళిచేఁ
దాలుకునో మామకప్రియునిఁ ♦ దోరముగా ననునాశ పెంపున
న్దలఁచుచుఁ బుండరీకునిసు ♦ నామము సారెకు నెమ్మనంబున౯. 29
ఉ. ఎంతటిహీనపుణ్య నొకొ ♦ యేను గటా మదభాగ్యరేఖ నే
యంతటివానిపల్కు నిటు ♦ లాయె నబద్ధము దివ్యమూర్తియై
యెంతయు నాకసంబునకు ♦ నేఁ గనుచుండఁగఁ జన్నయాసుధీ
మంతుని పుణ్యపూరుషుని ♦ మంజులవాక్కు నబద్ధ మాయెఁ గా. 30
ఉ. ఏగతినేని జీవమును ♦ నేను ధరింపఁగ జాతసత్కృప౯
వేగ తపస్వి నయ్యుఁ దమి ♦ వీడక ప్రాణములందు నున్న

న్నాగతి నూఱడించె నెవఁ ♦ డాతఁడు దర్శన మీఁడు మళ్ళితా
నాగతి యేమి యయ్యె నని ♦ సర్ణిలి నారయఁ డెట్టి కష్టుఁడో. 31

చ. అనఘుఁడు పుండరీకుఁడుగ ♦ తాసుఁడె కైకొనిపోఁబడెన్ దివం
బునకు గృహీతనాముఁడయి ♦ పొల్చెడునాతఁ డొనర్చు నేమిటన్
మనియును జచ్చినాఁడ యిఁక ♦ మాట లవేల కపింజలుండు తాఁ
బనుపఁడు నొక్కవార్త నిటఁ ♦ బాసి గతించెను నన్నినా ళ్లహా. 32

తే. అనుచు నివి యాదిగాఁ గల్గు ♦ నన్యములను
నాలముల జాలముల దుష్టు ♦ రాల నగుచుఁ
దలఁచుకొనుచు మనంబునఁ ♦ దలఁగి నిద్ర
మేలుకొనియుండ నంత నా ♦ జాలికుండు. 33

సీ. సంతతనిపతిత ♦ స్మరశరచయనిచితం బనఁ బులకిత ♦ తనువు దనరఁ
బ్రథమంబుననె మార ♦ భస్మితం బనఁ గైతకరజోవళిత్సిత ♦ గాత్రుఁ డగుచు
సర్వలోకాలంఘ్య ♦ శాసనుండు మరుండు తప్పక చావంగఁ ♦ దార్చినట్టి
శాసనపల కుంబు ♦ చాడ్పున నొప్పెడుకుండలితమృణాల ♦ మండనంబుఁ

తే. దాలిచి భుజాగ్రమునను బ ♦ దంబు లిడుచు, నల్లనల్లనఁ దారుచు ♦ నశ్రువారి
పూరమునను నాకయిజల ♦ పూరితాంజలిని సమర్పించునో యను ♦ లీల చెలఁగ.

వ. మఱియు. 35

ఉ. ఎక్కడి కేగువాఁడ విఁక ♦ నే నిదె చంపుదుఁ జూడు మంచుఁ ద
న్నుక్కు దలిర్పఁ దర్జితుని ♦ నూరక చేసెదు నా భయంబుచే
నెక్కుడుగాఁ జలించు నొక ♦ యింపగు కైతకగర్భసూచికన్
జక్కరవిల్తునెచ్చెలిని ♦ శాకరుసత్కృశిఁ బోలు దానినిన్. 36

చ. చెవి ధరియించి తాన నను ♦ జేకొన స్నానము చేసెనో యన
గ విరివిస్వేదవారిని న ♦ నారత మాప్లుతదేహుఁడై కడున్
గవియఁగఁ జన్నె రొమ్ములు మదిఁ ♦ గానక నీ కని మాటిమాటికిన్
దవిలి నివార్యమాణుఁడొ యు ♦ నంగను నూరుల స్తంభనంబునన్. 37

ఉ. మారమునుండి నన్ను బిగి ♦ తోరముగాఁగఁ గవుంగిలింపఁగాఁ
గూరినవట్టియాశ భుజ ♦ కోటులఁ జాఁచు దపారరాగసం
పారము నుత్తరించు ననఁ ♦ బాయనియుత్కలికాయుతోత్కరం
బారఁగ మున్ ప్రవృత్తముల ♦ నాయతనిశ్వసితానిలంబులన్. 38

క. ఆకృష్యమాణుఁడో యనఁ, బ్రాకటముగ సకలదిశలఁ ♦ బ్లావితయులుగాఁ

చేకొని వెలుంగుజ్యోత్స్నానీకంబుల నుహ్యమాన♦నిజదేహుఁడు నాన్. 39

సీ. దైన్యంబుఁ గైకొని ♦ తలఁగి సత్త్వంబును ధైర్యంబు నవధీరి♦తంబు చేసి
సిగ్గు నావలఁ ద్రోసి ♦ చేకొని తత్తఱం బరలోకభయమును ♦ బాఱఁ దఱిమి
యధిగతంబుగఁ జేసి♦యలధార్ష్ట్యమును వీడి యుక్తమయుక్తంబు♦నానఁగు తెల్వి
నరయ భూతావిష్టు♦నట్లు లున్మత్తునియట్లు మత్తునియట్లు ♦ లలఘుఁడమి
తే. వలరువిల్కానియాజ్ఞకు ♦ నగ్గమగుచు
వీడి యాత్మసౌఖ్యమును గడు ♦ వాఁడియున్న
యానసముతోడ దవ్వుగ ♦ నరుగుదెంచు
చున్న వెన్నెలఁ గనఁబడు♦చున్నవాని. 40

క. కనుఁగొని తాదృశుఁ డగు నా,తని దెసను నిచ్చలేని ♦ దానను నయ్యున్
ఘనతరభయమును గని నే,మనమున ననుకొంటి నిట్లు ♦ మనుజవరేణ్యా! 41

క. అరరే కష్టము వచ్చెను, నరయుక యున్మాదమునను ♦ నరుదెంచి నను న్
గరమునఁ బాఁకిన నితఁడు, మరణము మేలగును నాకు ♦ మందసుకృతకున్. 42

చ. కలుగును బుండరీకు వల♦కాంతునిదర్శన మంచు నాశతోఁ
దలఁగక యెన్నినాళ్లుగ నా ♦ దాల్చితిఁ బ్రాణము దుఃఖభాగినై
తలఁపఁగ వ్యర్థమాయె నకట ♦ దద్ధృతి తాఁకిన నితఁ డంచు లోఁ
దలఁచుచు నున్న నన్నతఁడు ♦ దారసిలెన్ గడు దీనవక్త్రుఁడై 43

వ. అట్లు తారసిలి నన్నుం గాంచి యాతం డిట్లనియె. 44

ఉ. చంపఁ గడంగినాఁ డితఁడు ♦ చంద్రుఁడు మారసహాయుఁడై కటా
చంపకగంధి! నీచరణ♦సారసముల్ శరణంబుఁ జొచ్చితిన్
మంపవె దీను నార్తుని న♦నాథు నిరాశ్రయు బంధుహీను నన్
ముంపకు మారమార్గణస♦ముద్రమునన్ ద్వదధీనజీవితున్. 45

చ. ప్రతి యొనరింప నక్షముఁడ ♦ బంకజలోచన! యుద్ధరింపుమా
క్షితి శరణాగతావనము ♦ సేయుట ధర్మము తాపసోత్తమ
వ్రతతికి నాత్మదానమునఁ ♦ బాలనసేయవ యేని నన్ను నో
యతివ! వధించు నీకళియ ♦ యంగజుఁ డింకిటఁ జెప్ప నేటికిన్. 46

క. అనుటయు నే నామాటల, విని చీయని శిరసునుండి ♦ వెలికి నరుగుదెం
చిన జ్వాలగలదివోలెను, ఘనతరరోషాగ్ని నతని ♦ గాల్చువిధమునన్. 47

క. కనద త్రుప్రవహ్నికణములఁ, దనరెడుచూడ్కులను నతనిఁ ♦ గర్జింతు ననన్
గనఁబడి కంపితసర్వాం,గ నగుచు నావిష్ణమాడ్కిఁ ♦ గావక నన్ నేన్. 48

క. అనితని గ్రోధావేశం,బున గూఢోత్తరముగ నిటు ♦ పొక్కుచుఁ బాపీ!
నను నిట్లనుచీవు స్తకంబున వజ్రం బేల పడదో ♦ మూర్ఖ! దురాత్మా!. 49

క. చిలుక నీనాలుక వే, చీలికలుగ నేల వాఁడి ♦ చెందద పవళత౯
గాలవు నష్టమ్మునై నీ, ప్రేలెడు పరుషము లేల ♦ వెంగలి! యింక౯. 50

తే. సకలలోకశుభాశుభ ♦ సాక్షులైన
పంచభూతంబు లవి లేవఁటంచుఁ బలుకు
నిక్కముగ నీదు మేనను ♦ నిష్ఠురాత్మ!
యున్న యవి యేల నిన్నిటు ♦ లుంచు నౌరి.! 51

సీ. ననిట్టు లనునిన్ను ♦ నగ్నిహోత్రుఁడు పట్టి భస్మంబు చేయక ♦ వదలు నేల
యెగఁజిమ్ముకొని పోయి ♦ యెందైన నాయువు పడవేయ కూరక ♦ పాయు నేల
యఖిలలోకంబుల ♦ యంబువు లెల్లను నలమి చుట్టుచు నిన్ను ♦ నణఁగ వేల
భూతధాత్రియు నధో ♦ భువనంబునకు నిన్నుఁ గొనిపోవ కూరక ♦ మనుచు నేల
తే. ఆకసంబును నప్పుడే ♦ యాత్మ నిర్వి,శేషునిగఁ జేయ దేటికిఁ ♦ జీ! యవేవి
లేవు నీదేహమున లేవు ♦ లేవు లేవు, నిక్కవంబుగ లేవు పో ♦ నీచ! మత్త!.

ఆ. అవ్యవస్థితుండ ♦ వైననీవు వ్యవస్థి,తము యినట్టి భువన ♦ తలమునందు
నేల పుట్టినావొ ♦ యిట్లు తిర్యగ్జాతి, యట్లు కామచారి ♦ వగుచు నెఱుఁగ. 58

చ. అలర స్వపక్షపాతమును ♦ నానవరాగము నీగతి౯ స్థలా
స్థలము లెఱుంగకే పలుకు ♦ చాతురి మున్వేఁడు చిల్కఁ బోలె నిన్
గలుగఁగఁ జేసె నాఖలుఁడు ♦ కంబభవుండొ తదీయజాతి నిన్
గలుగఁగఁ జేయ కేల యిటు ♦ గల్గఁగఁ జేసె మనుష్యజాతిలో౯. 54

చ. కలుగఁగఁ జేయవేల యిటు ♦ గాఢముగాఁ బరిహాసధోరణి౯
బలుకుచు నాకుఁ గోపమును ♦ బాపురె! నీ విటు పెక్కుపల్కుల౯
గలఁగి యొనర్తు నీ కిదిగొ ♦ గాంచుము దుర్భరసంవిభాగ మీ
పలుకుల కర్హమౌ ఫలము ♦ వచ్చును దాన నొసర్పవి ట్లికన్. 55

వ. అని కటకటంబడి చంద్రాభిముఖుండై క్రోధాద్భుపుటించి నుగుష నిట్లంటి. 56

చ. ప్రకటితలోకపాలభగ ♦ వంతుఁడ! సర్వజగచ్ఛిరోమణీ !
సకలుని బుండరీకు నుత ♦ సద్గుణు దేవునిఁ గన్నదాది యిం
కొకపురుషు౯ మనంబునను ♦ నూనవ యేని యుళీకకామినీ
వికటునిఁ బుట్టఁ జేయు మిదె ♦ నీవి మదీరితజాతి నక్కృపన్. 57

మ. నన్నుఁ గావింపుము సత్యవాక్య నన నే ♦ నాపల్కుతోఁ గూడ ధా
త్రిని నాతండు పడెన్ గటా యెఱుఁగ నా ♦ తీవ్రోరువాక్ఛక్తి నో
పనవిలాసనిజ్వరప్రభావమున నో ♦ నట్టాడు తద్దుర్విపా
కనిదాఘాఘపరంపరాగురుతనో ♦ గాలిం ద్రుమంబుం బలెన్. 58

చ. అతఁడు గతాసుఁడౌటఁ గని ♦ హా యని యేడ్చెడు తజ్జనంబుచే
నితఁడు త్వదీయమిత్రుఁ డని ♦ యేఁ గనుఁగొంటి నటంచుఁ జెప్పి యా
యతివ త్రపావనమ్రముఖి ♦ యై మహి నూరక బాష్పవారిఁ బ్లా
వితముగఁ జేయుచుండెఁ; బృథి ♦ వీపతినూతి తదీయవాక్యముల్. 59

చ. శ్రుతిపుటి సోఁక దీర్ఘమయి ♦ శ్రోత్రము లంటిన కన్నుఁదోయి మీ
లితముగఁ జేసి చూపును వి ♦ లీన మొనర్చి యెలుంగు రాల్పడన్
జతన మొనర్చియున్ మిగులఁ ♦ జారుచరిత్రవు నీ వపుణ్యుఁడన్
సతి మదిరాతనూజ పరి ♦ చర్యసుఖంబు లభింప దీజనిన్. 60

చంద్రాపీడుఁ డావృత్తాంతము విని మూర్ఛిలుట

మ. మరుజన్మంబున నేని యున్ భగవతీ! ♦ మానంగ రా దాపనిన్
బోరి సిద్ధింపఁగఁ జేయు మంచు మదిరా ♦ పుత్రీవియోగాధి నా
సరసీజం బెటు భృంగతాడనమునన్ ♦ సంభిన్నకోశం బగున్
ధరణీశాత్మజుఁ డట్లు భిన్నహృదుఁడై ♦ ధాత్రిం బడెన్ భూవరా!. 61

వ. అంత. 62

తే. విడి మహాశ్వేత దేహంబు ♦ వేగ పోయి
పట్టుకొనియెను దరళిక ♦ పార్థివేంద్రు
నాత్మజన్ము చంద్రాపీడు ♦ నాత్మ నట్టి
యన మహాశ్వేత కిట్టు లా ♦ యతివ వగను. 63

వ. భర్తృదారిక! యింకను నాపాడుసిగ్గేల తాల్చెదవు? ఇటు కనుము. 64

సీ. భగ్న మయ్యెను వీని ♦ బంధురకంఠంబు తిలకింపుమా తల ♦ నిలువ లేదు
పొరలించినను సుంత ♦ పొరలఁడు తారకల్ లోనికిఁ జనియెను ♦ లోచనముల
విప్పఁడు దేహంబుఁ ♦ గప్పుకొనం డెటులున్నను నట్లు తే ♦ యుంచుకొనును
నింతైన నూపిరి ♦ యొదను నాడదు చూడు మొండువిధంబయి ♦ యున్నవాఁడు

తే. హా నృపకుమార! హా దేవ! ♦ యధిపతనయ!
యకట కాదంబరీప్రియ ♦ యఖిలలోక

వినుతసుగుణ! చంద్రాపీడ ♦ విధుసమాన
యెందుఁ బోదువు నిను వీడి ♦ యేమి చెపుమ. 65

క. అని యార్తనాద మెసఁగఁగఁ, బనవ; మహాశ్వేత త్రిప్పి ♦ వక్త్రము యువరా
జును గని నిశ్చలదృష్టిని, గన నిశ్వాసపాటు మేను ♦ కదలక యుండెన్. 66

వ. అంతఁ దద్విలాపంబు విని. 67

సీ. దుష్టతపస్విని♦దుస్నేహా! రక్కసి! పాప! చేసితి వెట్టి♦పనిని నీవ
యుపకృతాఖిలజగ♦దాపీడుఁ డైన తారాపీడువంశంబు ♦ మాపినావు
సలిపితి వనదల ♦ జనులను మమ్ముల భంజించితివిగుణ♦పథము లెల్ల
నర్గళితము లయ్యె ♦ నర్థిలోకాశలు కను నెవ్వనిముఖంబుఁ ♦ గమల యింక
తే. నూఁత యెవ్వఁడు భూమికి ♦ నుజ్జ్వలాత్ము
నెవని సేవింత్రు సేవకు♦లెల్ల నకట
నీవు లేకున్న నీసేవ ♦ నిష్ఫలంబు
పరిజనశ్లాఘన మణంగెఁ ♦ బాసె సుఖము. 68

చ. చనెను సమానశీలతయుఁ ♦ జచ్చెను ద్యాగకథల్ ప్రియోక్తులున్
జనియెను దవ్వులై యకట ♦ సన్నగిలెన్ బరిచారికాదృతిన్
గనితి కథావశేషము న♦కాండమునం జెటు లీవు తొంటినీ
జనములు పోదు రెచ్చటికి ♦ సాధులకున్ గతి యేమి చెప్పుమా. 69

క. తారాపీడుఁడు మోసెడు,భారము నెవ్వాఁడు మోయు ♦ భారవహుండీ
పేరీతి విపన్నతఁ గన, ధీరునకు నీకు నెట్లు ♦ ధీ కలఁగెఁ గటా. 70

ఆ. కాతరునకుఁ బోలెఁ ♦ గట భిన్న మయ్యెను,నీకు హృదయ మకట♦ నవ్వగవడిఁ
గలిగె నెట్లు నీకుఁ ♦ గడుఁ గృపావంతున,కిట్టినిర్దయత్వ ♦ మేమి కతము. 71

తే. దేవ! కనుము ప్రసన్నత ♦ ధీరవర్య !
వను పాసంగుము మాకొక్క♦పారి యైనఁ
బ్రాణములఁ దాల్ప భక్తుల♦ప్రార్థనంబుఁ
గొనుము కనువిచ్చి చూడుము ♦ వినుము పల్కు. 72

క. బ్రతుకునె తారాపీడుఁడు, సుతవత్సలుఁడతఁడు నిన్నుఁ ♦ జూడక యున్నన్
బ్రతుకునె విలాసవతియును, బ్రతుకఁడు శుకనాసుఁ డార్య♦భావుం డతఁడున్.

సీ. జీవంబుఁ దాల్చునె ♦ క్షితి మనోరమ యింక జీవింతురే ప్రజల్ ♦ క్షితిపవరుల
వీడి యందఱ నొక్క♦వేళను నొంటిగ నెటకేగఁ దలఁచితి ♦ వేటికయ్య

కలిగె నీకెటు లిట్టి♦కఠినత్వ మక్కట యున్నటులుండియుఁ ♦ జన్నె నీకు
గురుజనంబులపైనఁ ♦ బరఁగెడువరభక్తి నేని చూడక యెట♦కేఁగు దిప్పు
తే. డనుచు నాక్రందనముఁ జేయు ♦ చవనిఁ బడుచుఁ
బరిజనంబులు క్షితిపతి♦వారములును
వచ్చి రచటికి హాహార♦వంబు లెసఁగఁ
దద్విలాపంబు చెవి సోఁకఁ♦ దక్షణంబ. 74

వ. ఆసమయంబున. 75

ఉ. తెప్పల వంచు చెత్తుచును ♦ తేసుతుమోమునఁ జూడ్కి నిల్పుచున్
విప్పు మటంచు నాఁ దనను ♦ వేమరు కళ్లెము వాగె లాగుచున్
దవ్వుక నాల్గుగిట్టలను ♦ ధాత్రిని గొట్టుచు నోలి దుఃఖ నా
నొప్పఁగ దైన్య మార్తరవ ♦ మూర్జితహేషలఁ జేయు చెంతయున్. 76

కాదంబరి మహాశ్వేతాశ్రమమునకు వచ్చుట.

చ. తనతురగత్వమున్ విడువ♦దద్ధయరత్నముఁ గోరుచుండ; రా
తనయుఁడు వచ్చు నం చటకుఁ ♦ దథ్యముగా నని పత్రలేఖ చె
ప్పిన నతనిం గనుంగొనెడు♦వేడ్కను జిత్రరథాత్మజాత వ
చ్చెను గని వత్తు హంససుత ♦ శీఘ్రముగా నని చెప్పి తల్లికిన్. 77

సీ. ఝణఝణాత్కారంబు ♦ సల్పునూపురములఁ గలకలారావమే♦ఖలయుఁ దాల్చి
రమ్యోజ్జ్వలాంశుక ♦ రాజంబు వరవేషభూషావిశేషముల్ ♦ పోలఁ దొడిగి
కైకొని సురభిళ♦గంధమాల్యంబులఁ బటవాసముఖబహు♦పరికరములఁ
జేకొని బంగారు♦శృంగారభృంగారముకురసువీటీస♦ముద్గకముల
తే. మదనసైనికవిభ్రమం ♦ బొదవఁ జేయు
నాతిబహుళనిజపరిజ♦నంబు వెంటఁ
గొలువఁ గేయూరకుఁడు ముందుఁ ♦ దెలుపఁ ద్రోవఁ
బత్రలేఖాకరాబ్జంబుఁ ♦ బాణి నూఁది. 78

తే. పత్రలేఖ వచించెడుఁ ♦ బ్రత్యహంబు, నేను నిష్ఠురహృదయుఁడా♦నిర్దయుండు
నానిమిత్తమెవచ్చిన♦నమ్మకుందు, నంటయిదియేమిమదలేఖ! ♦ యనెడు నిట్లు.

వ. మఱియు. 80

చ. హిమగృహమందు నన్నరయు♦నింపున వచ్చి యదృచ్ఛ నాయవ
స్థ మదిని విశ్వసింపక యు♦తండు దురాత్ముఁ డన్న వక్రవా

క్యమునకు సస్మితాస్య నయి ♦ గాంచఁగ నీ వనినాయసంశయై
క మయినయుత్తరం బిపుఁడు ♦ గాంతరో! యెంతువె నీవు కావునన్. 81

ఉ. ఆతఁడు నేను జచ్చినను ♦ నాత్మను నమ్మఁడు నాయవస్థ నో
కాతరనేత్ర! నాకొఱకుఁ ♦ గష్టమునే గను నంచు వానికిన్
ద్యోతిత మయ్యె నే నటుల ♦ దుందుడు కందకరాఁడు వచ్చె నే
నాతనితోడ నేఁ బలుక ♦ యాడుము సర్వము నీవ యేమియోన్. 82

చ. పలుకఁగ రాదు చూచినను ♦ వానిని నేమి యొసంగ రాదు పో
సలిపినఁ గాళ్లపైఁ బడుచు ♦ సాంత్వన మేఁ గొనరాద యూఱటన్
గొలుపఁగ రాదు నీవు ననుఁ ♦ గోరి మఱేమి వచించితిన్ జమీ
గలికి! యటంచు ముచ్చటలఁ ♦ గాంచుచు నామదలేఖ తోడుతన్. 83

ఉ. వచ్చి కనుంగొనన్ విగత♦పల్లవపుష్పవనంబుచాడ్పునన్
విచ్చినచుక్కలం బోలుచు♦నింగివిధంబున బీజకోశమున్
వ్రచ్చినసొప్పువారిజము♦భాతి ననాయకహారముం బలెన్
నొచ్చి గతాసుఁడై నతన♦నూతనకాంతుని రాజపుత్రునిన్. 84

చ. కనుఁగొని వాని సంభ్రమము ♦ గాతరతన్ గదురంగ హా యిదే
మనుచు నతాస్యయై ధరణి ♦ నట్టె పడెన్ మదిరాత్మజాత హా
యని మదలేఖ యేడ్చుచునె ♦ యామెఁ గవుంగిటఁ గ్రుచ్చి పట్టె ను
ర్వని బడెఁ బత్రలేఖయును ♦ వీడి నృపాత్మజహస్తమున్ బడిన్. 85

ఉ. అంతటఁ గొంత సేపునకు ♦ నామదిరాత్మజ మూర్ఛఁదేరియున్
సుంతయు నూర్పుచున్ మఱచి ♦ శోకభరంబున మూఢనాఁగ దు
ర్దాంతవిచారయుక్తయన ♦ స్తబ్ధవినిశ్చలదృష్టి స్తంభిత
స్వాంతయునై ప్రయత్నమును ♦ సల్పక యేమియుఁ దన్ముఖంబుపై. 86

కాదంబరీవిలాపము.

చ. పరవఁగఁ జేసి చూపులను ♦ బాయక శ్యామలరక్తవక్త్రయై
పరగి గ్రహోపరక్తసిత♦భానుసుమండలపూర్ణిమావిభా
పరికరణిన్ బరశ్వథని♦పాతితవల్లరివోలె నొప్పుచున్
గర మధరోష్ఠపల్లవము ♦ గంపము నొంద లిఖించినట్లుగాన్. 87

ఆ. స్త్రీస్వభావ మైన♦చిత్తంబుతో నుండె, దానిఁ గాంచి కాళ్ల♦పైనఁ బడుచు
నార్తనాదమెసఁగ♦ననియెను మదలేఖ, యడలు చిట్టు లౌను ♦ కథిపచంద్ర!.

ఉ. ప్రియసఖి! యేల యేడ్చెదవు ♦ వీడుము శోకభరంబుఁ దేరుమా
నియతము బాష్పముల్ విడువ ♦ నేరదు వీడఁగ శోకభారమిం
తయు సరసంబు కోమలము♦త్వద్ధృదయంబు విదీర్ణ మౌను నా
రయఁగఁ దటాకముంబలెను ♦ రాయిడి పెట్టెదునీవ్యథన్ గటా. 89

క. కనుఁగొను మదిరాదేవిని, గను దేవుని చిత్రరథుని ♦ గాంచుము కులముల్
నిను విడి రెండుకులంబులు, మన విభువి నింక మనునె ♦ మదలేఖ యనన్.

క. విని కాదంబరి నవ్వుచు, ననియెను మదలేఖ కిట్లు ♦ లళినికరినమై
తన రెడునీహాతహృదయమ్మున కగునే విదళనంబు ♦ ముదమే నాకున్, 91

క. కనియును వేయింతలుగాఁ, దునియదు నాహృదయ మెంత♦తుచ్ఛమ్మొ గదా
మనుదాని కీసను స్తము,జననియు జనకుండు బంధు♦జనములు సఖులున్. 92

చ. మరణము నొందునా కెటులో ♦ మానిని! జీవితభూత మైనయీ
వరునిశరీర మబ్బె; నిది ♦ ప్రాణముఁ గాంచినఁ గాంచకుండినన్
బరఁగును సర్వదుఃఖచయ♦వారకమై యెటుఁ గూడఁ జచ్చుటన్
సురతసుఖంబుఁ గాంచుటను ♦ శోకము గూరఁగ నేల చెప్పుమా. 93

చ. మదవతి! నానిమిత్త మిట ♦ మ్యానుగ వచ్చుచు వీడెఁ బ్రాణముల్
గదురఁగఁ జేసె గారవముఁ ♦ గానఁగఁ జేసె సమున్నతస్థితిన్
వదలుమదాత్మ కీనృపతి♦బాలుఁడు దేవుఁడు నాకు దాని నేన్
వదలుదు నెట్లు దుల్కన యొ♦నర్చుచు బాష్పవిము క్తిమాత్ర చేన్. 94

సీ. స్వర్గమనోన్ముఖ♦స్వాదుకి నే నెట్టు లాదవింతు నశుభంబు ♦ రుదితమునను
బదధూళి పదముల ♦ బడిఁజనుగతిబడిఁ జనఁ గడంగుచు నెట్లు ♦ పనవుదాన
దూరంబు లయ్యె నా♦దుఃఖంబు లన్నియు నిపు డేద్తునా నేను ♦ నెలమిఁ గనక
పంచబాణశరాగ్నిఁ ♦ బడిననాపాట్లెల్ల ఫలియించె నింక నేఁ ♦ బలుకనేల

తే. యొవనికై కులక్రమమును ♦ నెంచనైతి
గురువులను నుల్లగించితిఁ ♦ గొల్వనైతి
ధర్మమును జనంబుసడికిఁ ♦ దలఁక నైతి
పతిఁడు ప్రియతముఁ డిట్లయ్యె ♦ నడల నేల. 95

చ సఖి! మదనోపచారములఁ ♦ జాల శ్రమంపడఁ జేసితిన్ మిముల్
సకియలనెల్లఁ బ్రాణసఖిఁ ♦ జారుచరిత్రను హంసపుత్రి నా
గళ శ్రమపెట్టితిన్ గట తిరంబుగ నీమెకు నై దృఢంబుగా
సఖులు వినన్ బ్రతిజ్ఞ నటు ♦ సల్పితి నయ్యది యిట్టు లయ్యెఁగా. 96

చ. అనియు మనంబునం దలఁప♦నైతిని వీడితిఁ బాడుసిగ్గు నే
మనియెదు నన్ను నాకునయి ♦ ప్రాణము వాయఁగఁ బ్రాణనాథుఁ డే
మన నిటు మొండినై యిఁకను ♦ మానము ప్రాణము సిగ్గు లేకిలన్
జనములఁ జూతు నెట్లు వగ♦సైఁతును నేగతిఁ జెప్పుమా సఖీ! 97

తే. మరణమే జీవితం బిప్డు ♦ మగువ! జీవి
తంబె మరణంబు, నాపైని ♦ దథ్యముగను
ప్రేమ గలదేని హితమును ♦ బ్రియము నీవు
చేయఁ దలఁతేని యొకపని ♦ చేయవలయు. 98

క. జననియు జనకుఁడు నావగఁ, గనకుండఁగ ననువిముక్తిఁ♦గావుము; నాయం
దొనరునభిలాష వారికిఁ,నొనరువ నీయందు దాని♦నొనరుపు కడఁకన్. 99

క. పరిజనులు సఖులు నన్నిఁక, స్మరియింపక యుండునట్లు ♦ సల్పుము నామం
దిరమును శూన్యంబునుగని,యరుగక యుండంగ వెసల ♦ కరసికొను సఖీ! 100

ఆ. నన్నుఁ దలఁచు చీవు ♦ నాయింటి ముంగిట,నలరు నాదుపుత్త్రుఁ♦డైనచూత
పోతమునకు నేనె ♦ ప్రోదిచేసినమాధ,వీలతాంగనకును ♦ బెండ్లి సేయు. 101

సీ. మత్పాదతలమున ♦ మన్నించి పెంచినకంకేళితరువుపైఁ ♦ గరుణఁ బూను
చెవికమ్మకై నను ♦ జెడు దానిసొబ గని గిల్లక చేతితోఁ ♦ గిసలయముల
నాప్రోదిచేసిన♦నవమాలతీపుష్పములు దేవతార్చన♦మునకుఁ గోయు
నావాసభవనంబు♦నందు శిరోభాగగతమారపటము ద♦గ్ధంబు సేయు

తే. నేన స్వయముగ పొలవంగ ♦ నిలిపినట్టి
మావులు ఫలంబులను గనఁ ♦ బ్రోవు మీవ
నాదునోడిఁ బండి పెరిఁగిన ♦ నకులిక నిఁక
నీదునోడిఁ బండచేయుము ♦ నిచ్చ లతివ! 102

ఉ. పంజరబంధదుఃఖమును ♦ బాయఁగ నావరిపోస కీరమున్
మంజులరావరమ్యమును ♦ మానితమున్ యమునాఖ్యశారికన్
రంజిల విడ్చిపెట్టు మల ♦ రాజమరాళి నజాతపక్షమున్
గొంజక యెప్పఁడేనియును ♦ గొట్టకయుండెడునట్లొనర్చుమా. 103

ఆ. నాదుకరతలమున ♦ నయమారఁ బెరిఁగిన
యలచకోరమిధున ♦ మడలకుండఁ
గేళిపర్వతమునఁ ♦ గ్రీడింపఁగాఁ జేయు
సకియ! యింక నేమి ♦ సల్పుదాన. 104

ఆ. మందిరమున నుండ ♦ మరగని యౌవన,మానుషినిఁ దపస్విఁ ♦ బూని యేను
బట్టి తెచ్చినాను ♦ బలిమిని నిర్బంధ,మునను దాని విడువు ♦ వనమునందె. 105

సీ. క్రీడాద్రి నొసఁగుము ♦ కేవలశాంతుఁడై యొసఁగు తపస్వికి ♦ నెవనికైన
సద్విప్రుల కొసంగు ♦ సఖి! నాశరీరోపకరణంబులను నెల్ల ♦ నరయ కెవని
కే నంకతలమున ♦ నూని నిచ్చలు మీటువీణ నీతొడలపై ♦ వెలయనిమ్ము
పలుకు లేటికి నీకు ♦ పలయ్యు నెయ్యది యింకఁ గొనుము దాని నినీవ ♦ కొంకు వీడి

తే. యమృతకిరణకభస్తుల ♦ నార్ద్రగంధ
చర్చికల రత్నదర్పణ ♦ స్పర్శములను
సతతధారాగృహాసార ♦ సంతతులను
చందనార్ద్రాబ్జశయ్యలఁ ♦ జాలఁ గ్రాఁగి. 106

వ. మఱియును. 107

తే. బహుళసంతానశశికర ♦ వారతార,కితసుతారహారార్పణ ♦ కేళికలను
సరసబిససుమపల్లవ ♦ ప్రస్తరములఁ, గమలకువలయశయ్యలఁ ♦ గ్రాఁగి క్రాఁగి.

ఆ. దగ్ధశేష మగుచుఁ ♦ దనరునీ దేహంబు,జ్వలితచిత్రకృశాను ♦ భయదశిఖల
విడుపు దాన విభుని ♦ మెడను గౌఁగిటఁ జేర్చి,పలుక కింక నడ్డ ♦ పాటుపలుకు.

తే. అనుడు మును మేను దొఱఁగఁ బ్ర ♦ యత్న పడిన
యట్టి మదలేఖఁ బడఁ ద్రోసి ♦ యవల కామె
యలమహాశ్వేతసరసకు ♦ నరిగి మెడను
బాహువల్లులఁ బెనవైచి ♦ వనవు చనియె. 110

మ. చెలి! నీ కిట్టిదొ యొక్కయాశ చెలఁగుఁ ♦ సిద్ధించుఁ బొందంచుఁ దా
నలరన్ గూరిమి చావుకంటెఁ గడు న ♦ త్యంతంబులౌ నాపదల్
గలుగన్ సైచుచు నత్రపాకర మదుః ♦ ఖంబున్ విగర్హ్యాం బహా
స్యలవంబున్ భరియింతు జీవితము నా ♦ కాయాశయున్ లేదు గా. 111

తే. అన్నివిధములను హతాశ ♦ నమ్మ నేను
మరుభవంబున నీదుస ♦ మాగంబు
గలుగఁ గృపసేయు ప్రియసఖి! ♦ తలఁచుకొమ్ము
భవదభీప్సిత మీడేరి ♦ వడయు సుఖము. 112

వ. అని చెప్పి యాకాదంబరి. 113

సీ. పొరిపొరిఁ బొడమెడు ♦ పులకకేసరములభాసురంబై మేను ♦ పరఁగ మిగుల
వసమసాధ్వసమారు ♦ తాహతిఁ గంపించు హర్షబాష్పోర్ముల ♦ కదరి ఘుమఘుమ

స్వేదాంబుమకరంద♦బిందుసందోహంబు గ్రందుగా నొడలెల్లఁ ♦ గాఱుచుండ
ముకుళించునేత్రకు♦ముదయాచుఁ బ్రియుఁడు చంద్రాపీడహిమధాముఁ♦డస్తమింప

తే. విరహవిధురితయై కడు ♦ విహ్వలించు
కుముదినీగతిఁ దదవస్థఁ ♦ గూడఁ బ్రియుని
చరణముల సంస్రవద్ఘర్మ♦జాలకార్ద్ర
కరములను నెత్తి తొడలపైఁ ♦ బరఁగఁ జేసి. 114

తే. చికురపాశంబునందుండి ♦ చిందిపడెడు
కుసుమవిసరంబులను బ్రియు ♦ నెసక మెసఁగఁ
బూజసలుపుచు నుండె నా ♦ పువ్వుఁబోఁడి
చిత్రరథుపుత్రి మన మెందుఁ ♦ జెదరనీక. 115

వ. అంత. 116

చ. సలుపుచు నాప్రదేశమును ♦ జంద్రమయంబుగ నొక్క తేజ మా
చలికర మంటుటన్ దవిలె ♦ జీవ మనంగను నొప్పురాజపు
త్రులలితదేహమున్ వెడలి ♦ దోడన వచ్చెను జంద్రతుల్యమై
వెలుఁగుచు వెల్లకాంతులను ♦ విభ్రమ మందఁగ నంత నచ్చటన్. 117

అశరీరవాణి కాదంబరి నూఱడించుట.

తే. అంత గగనతలంబున ♦ నమృతవృష్టి
పరఁగ వర్షించు నశరీర♦వాణి యొకఁడు
విస్మయమ్మంద వినవచ్చె ♦ వీను లలర
నే మి దే మని యడుగంగ ♦ నెల్ల రిట్లు. 118

వ. వత్సా! మహాశ్వేత! నేనే మరల నిను నూఱడింపవలసె. ఆపుండరీకదేహంబు నాలోకంబున మత్తేజంబుచే నాప్యాయితం బగుచు మరల నినుఁ గలయు నభిలాష సుఖం బున్నయది. మత్తేజోమయం బైనయీచంద్రాపీడదేహంబును స్వయముగ నవినాశి విశేషించి యీకాదంబరీకరస్పర్శంబుచే నాప్యాయమానం బయి శాపదోషంబుచే నాత్మను బాసియుఁ బరకాయప్రవేశంబుఁ జేసినయోగిదేహంబుపగిదిఁ జెడకయుండును శాపావసానం బగునంతకు నీశరీరం బిందె యుండుఁ గాక దీని నగ్ని గహింపకుఁడు. నీళ్లం బడవేయకుఁడు మఱి యెచ్చటనుం ద్రోయకుఁడు. ఇచ్చట నుంచికొని పునస్సమాగమం బగువఱకుఁ గడుయత్నంబున సంరక్షింపుఁడు. అని వినంబడుటయుఁ బత్రలేఖయు

క్కర్తృతక్కఁ దక్కినసకలపరిజనంబెల్ల మీఁదివంకఁ జూచుచు నిర్నిమేషలోచ
నంబయి లిఖితంబు నా నివ్వెఱఁ గంది యుండె నంతఁ బత్త్రలేఖ. 119

మ. హిమశీతంబు ప్రమోదహేతువును నై • యింపారు నా వెల్గు దే
హమునఁ దాఁకఁగ దెలివొంది లేచియు రయం • బారంగఁ బర్వెత్తి భూ
తము నావేశముఁ గన్నరీతి జని యా • ధాత్రీశపుత్త్రాశ్వరా
జముఁ దద్రక్షకుచేతినుండి తివిచెన్ • జంచద్బలాత్కారతన్. 120

క. మనకోంట్ల కెట్లు కావల,యును నట్లవుఁ దప్ప దెవుఁడు • గొంటిగ దూరం
బునకు జనె రాసుతుఁడు వా,హనమవు కాకున్నవాని • కలరవు నీవున్. 121

పత్త్రలేఖయు నింద్రాయుధమును నచ్ఛోదసరస్సునఁ బడుట.

క. అని చెప్పుచు నింద్రాయుధ,మును గొని చని దానితోడ • మొనసి వడిన్ వై
చెను దనతను వచ్ఛోదసం,బునుసరసిని జూచుచుండ • నందఱు తెగువన్. 122

వ. అంత నింద్రాయుధంబును బత్త్రలేఖయు నాసరసిం బడి మునింగినయనుక్షణం
బున నాసరోవరంబందుండి. 123

సీ. మస్తకసంలగ్న • మహితశైవలజాలమున గళజ్జలబిందు • వనము నగుచు
నయథావలంబితా • యతశిఖంబయి యాననాన్యోన్యసంసక్త • మగుటవలన
విగతసంస్కారమై • వెలయుట మలినమై చిరతరోపరిబంధ • సిద్ధిఁ దెల్పు
రుచిరపావనజటా • నిచయంబు ధరియించి సలిలార్ద్రదేహసం • సక్త మగుచు

తే. మంజుబిసతంతుమయ మన • మహితమయిన
బ్రహ్మసూత్రంబు భుజమున • భాసిలంగ
మ్లానజలజాతనీలప • లాశకృష్ణ
సితజరత్కల్పవల్కంబు • జిలుగుఁ దాల్చి. 124

వ. మఱియు. 125

కపింజలుఁ డచ్ఛోదసరస్సునుండి వెడలి వచ్చుట.

చ. కరమున మోముపైఁ బడెడు • కమ్రజటల్ దొలఁగంగఁ ద్రోయుచున్
నిరతము లోఁజొరంబడిన • నీరజినీజలమో యనన్ గడున్
దొరఁగెడుబాష్పపూరములఁ • దోఁగఁ గనుంగవ నవ్యవస్థుఁడై
పరువిడి లేచి వచ్చె ముని • బాలకుఁ డొక్కఁడు చూడ నందఱున్. 126

ఉ. దూరమునుండియే కనులఁ • దోరములై దిగఁజాఱుబాష్పముల్
సారెకు నాఁగ నాపులతఁ • జాల వహించియు బద్ధలక్ష్యతన్

గూరినచూడ్కిఁ దన్నుఁ గను♦కోమలి హంసతనూజ యొద్దకున్
జేరి సశోకగద్గదిక ♦ చేతులు ని ట్లని నాతఁ డామెకున్. 127

క. ఓగంధర్వకుమారిక!,యీగతి వెఱఁగంది చూచె ♦ దేలకొ నన్నున్
నేఁ గాదే యాజన్మము, నీఁగిలి మఱుమేను దీని ♦ నేఁ గైకొంటిన్. 128

ఆ. గుఱుతు పట్టలేదె ♦ కోమలి! వీనిని
ననఁగ నామె శోక♦వార్షములకు
నడుమఁ జిక్కి వేగ ♦ మడరంగ లేచి తా
ననియె నిట్లు మ్రొక్కి ♦ యతని కపుడు. 129

తే. ఓకపింజల! నేను న♦భాగ్యురాల, మందభాగ్యను నిన్నును ♦ మఱచి పోయి
గుఱుతు పట్టంగ లేనైతి ♦ గుణధురీణ!, తగు ననాత్మజ్ఞపై నిట్టి ♦ తలఁపు నీకు.

తే. దేవుఁ డలపుండరీకుండు ♦ దివికిఁ జనిన
బ్రతుకుచున్నాను మొండినై ♦ ప్రబలమోహ
హతనగుచు నింక నేను నో♦యమలచరిత!
లజ్జ లే కింతయును భూత♦లంబునందు. 131

ఉ. ఎవ్వఁడు వాని నెత్తికొని♦యేగెను కైకొని యేగె నెడకిఁ
యెవ్వసుధన్ జరించు నిపు ♦ డీవు కనుంగొనితే యెఱుంగుదే
యవ్విపులాత్మువృత్తమును ♦ నంపవ యింతకు నొక్కవార్త నీ
వివ్విధి దేవునిన్ విడిచి ♦ యేల యొకండవె వచ్చి తీడకున్. 132

వ. అని యివ్విధంబున మహాశ్వేత యడుగుటయుఁ గాదంబరిపరిజనంబును జంద్రా
పీడానుగతంబైన రాజపుత్రలోకంబును విస్మయోత్ఫుల్లలోచనంబయి పయి
పయింబడి కనుంగొనుచుండ నతం డిట్లనియె. 133

కపింజలుఁడు మహాశ్వేతను వీడి చనినతరువాతి వృత్తాంతముచెప్పుట.

తే. వినుము గంధర్వపతిపుత్రి! ♦ వినుతు నట్టు
లార్తనాదంబులెసఁగంగ ♦ నడలునిన్ను
నొంటిగా వీడి మిత్రుపై ♦ నుండుప్రీతి
నడుము బిగియించుకొని యేను ♦ నరుగ లేదా. 134

క. కొనిపోయె దెటకు నాచెలి,నని యాతనివెంట నంటి ♦ యతివేగమునన్
జనితిని వాఁ డేమియు నా,కనక యె సురమార్గమునను ♦ నమరగణంబుల్. 135

చ. కన్నుఁగొనుచుండ విస్మయముఁ ♦ గాంచుచు ఫుల్లసరోజనేత్రలై
కనఁబడకుండ నాస్యములఁ ♦ గప్పి జిలుంగుఁబయంటకొంగునన్
జనునభిసారికల్ దివిజ♦సారసనేత్రలు దారిఁ దీయఁగా
నొనరుపఁగా నమస్కృతుల ♦ నోలిని జంచలతారతారకల్. 136

తే. గగనకాసారకైరవ♦గణ మనంగఁ
దనరునక్షత్రగణమును ♦ దాఁటి యవలఁ
బొలుచు చంద్రాతపమనోజ్ఞ♦భూతలంబు
చంద్రలోకంబుఁ జొచ్చి నా♦చారుమూర్తి. 137

క. అందు మహోదయ మనుసభ,యందలివిధుకాంత మయమ♦హాపర్యంకం
బందు నలపుండరీకుని,సుందరదేహంబు నుంచి ♦ చూచుచు నన్నున్. 138

క. అనె నిట్లు కపింజల! నన్నుఁ, గనుము మృగాంకునిఁగ, నేను♦గనుదునుదయమిా
ఘనజగమనుగ్రహింపఁగఁ,జనుదు స్వకార్యంబు నెపుడు ♦ సల్పుచుఁ జదలన్.

వ. ఇట్లుండ నొక్కనాఁడునీప్రియవయస్యుండు కామపరవశుండై తదీయాపరాధం
బునఁ బ్రాణంబుల వీడుచు నిరపరాధుండనైన నన్నుం గనుంగొని రూక్షాక్ష
రంబుల నిట్లనియె. 140

సీ. ఓదురాత్మక! చంద్ర! ♦ రోషాహతమానస! నేనెట్లు త్వత్కర♦నిహతుఁ డగుచుఁ
బ్రాణంబుఁ బాసెద ♦ బ్రాణప్రియాసమాగమసౌఖ్య మందక ♦ కలిగి కూర్మి
నట్లు కర్మోర్విపై ♦ యలరుభూతలమందు భారతవర్షంబు ♦ పరగు నందు
జన్మజన్మంబున ♦ జాతానురాగుఁడవై సమాగమసుఖ ♦ మందకుండ
తే. ఘోరతరమైనహృత్పీడఁ ♦ గూరి నీవు,జీవితంబును విడుతువు ♦ సిద్ధ మనుచు
ఘోరశాపం బొసంగె నా♦క్రూరచిత్తుఁ,డేను నాశాపవహ్నిచే ♦ నెరసి యల్లె

తే. ఆత్మదోషానుబంధుండ ♦ నప్రబుద్ధ
చిత్తుఁ డవివేకి యీతఁడు ♦ చేసె నేమి
యనుచుఁ బ్రతిశాప మిచ్చితి ♦ నతని కేను
మర్త్యమూనుండ వగు మని ♦ మన్యు వంది. 142

తే. అంత శాంతింపఁ గినుక నే ♦ నంది తెల్వి
నరసి యాతనివృత్తంబు ♦ హంసతనయ
తోడివ్యతికర మతనికిఁ ♦ దొడరి యుంటఁ
జెలిసికొంటి మహాశ్వేత,దివ్యతయును. 143

తే. ఆమహాశ్వేత మత్కార♦ణాళిసంభ
వాప్సరఃకులసంభూత ♦ యైనగౌరి
యందు జనియించె నీతఁ డా♦యమకు భర్త
యాత్మదోషంబుచే నిట్టు ♦ లయ్యె నకట. 144

ఉ. ఈతఁడు నేనునుం గలసి ♦ యీనరలోకమునం దవశ్యసం
జాతులమై వసింపవలె ♦ నైఁచి ద్వివారము; లేకయున్న నీ
యాతతదుఃఖభారమును ♦ నందుచుఁ గుందుచు జన్మజన్మమున్
తేతటి నెన్నినాళ్లకును ♦ నేదఁగఁ బారము నుండఁగావలెన్. 145

ఉ. ఎంతకు శాపదోషమును ♦ నీతఁడు వీడునో యంతకున్ దదీ
యాంతరితాత్మదేహమున ♦ శాపద లేమియుఁ గల్గకుండ నే
కాంతమునందు నుంచఁగను ♦ గైకొని వచ్చితి నీశరీరమున్
వంత యణంగ నూఱట నొ♦నర్చితి వత్సకు హంసపుత్రికిన్. 146

ఉ. శాపము తీఱునంత కిట ♦ సల్పి నివాసము నాదు తేజునన్
దావ మణంగ నీతనువు ♦ దద్ద సుఖించుత నీవు పోయి యా
తాపసి శ్వేతకేతునకుఁ ♦ దండ్రికిఁ దెల్పుమ యీయుదంతమున్
దాపసపర్యుఁ డాముని యొ♦నర్చుఁ బ్రతిక్రియ దీని కద్దియేన్. 147

క. అని నను వీడ్కొలిపెను నా,యన నేను వయస్యశోక ♦ మధికము గాఁగన్
గనుఁగొనక దేనిఁ బరిభా,వన మొనరించుచును నొక్క♦పై మానికునిన్. 148

క. అతికోపను గనుఁగొన కే,నతిరయమున దాఁటి చనితి ♦ నతఁడు కుపితుఁడై
వితతభ్రుకుటీకరాళా,యతదృష్టిని కోపవహ్ని ♦ నడె శాల్చెడి నాన్, 149

చ. కనుఁగొని నన్ను నిట్లనియెఁ♦గాంత! యసభ్యకపోలలాతిక
ర్వి! నను మదంబునన్ గొనక ♦ విస్తృత మార్గగనాథవ్యమందునన్
జనితివి దాఁటి నీవు గడు ♦ సంజవఘోటకఘాటిఁ గావునన్
జననము నందుమీ తురగ♦జాతిని మర్త్యజగంబునన్ వడిన్. 150

వ. అట్లనుటయు. 151

ఉ. నే నతిబాష్పపత్త్ములు ♦ నిల్పి కృతాంజలినై వగన్ గడున్
దీనత తోఁప నంటి నిటు ♦ దివ్యమునీంద్ర! వయస్యశోకతన్
గానక కన్ను దాఁటి నినుఁ ♦ గాంచక పోయితిఁ గాక నీయెడన్
బూనుదు నే యవజ్ఞ నిటు ♦ పూనకుఁ గోప మనుగ్రహింపుమా. 152

క. నను దయచేసి మరల్పుము, ఘనతరశాపంబు దీనిఁ ♦ గాదన కనుచున్

విసతి యొనర్చితిఁ బదముల, కని నాతం డిట్లు మరల ♦ నతిశాంతుఁడై. 153

తే. ఏను బలికినమాటకు ♦ నెన్నఁ డేని
యన్యథాత్వంబు కలుగునే ♦ యైన నొకఁడు
చెప్పెదను గొంత కాలంబు ♦ క్షితి నొకనికి
వాహనంబవై యుండుము; ♦ వాఁడు పొలియు. 154

క. నీ వొకసరసునఁ గ్రుంకినఁ, బావనతం గాంతు శాప♦భారము వాయున్
వే వగఁ గూరకు పొమ్మన, నావైమానికున కిట్టు ♦ లంటిని మరలన్. 155

వ. దేవా! అట్లయిన నింక నొకండు నివేదించుకొనెద. దయచేసి యొనర్పు. అదియు నాకుఁ బరమలాభంబు. మర్త్యలోకంబున నాప్రియవయస్యుఁడు పుండరీకుండు శాపదోషంబునఁ జంద్రునితోడం బుట్టవలయునుగదా తురంగమత్వంబు ప్రాప్తించినను నాప్రియవయస్యునితోడ వియోగంబు గలుగకుండ ననుగ్రహింపవే. వానిం బాసి నే నొక్కక్షణంబేని యుండనోప. నను నీదివ్యాపాంగవిలోకనంబునకు గుఱిసేసి యీమాత్రంబైన ననుగ్రహింపవే. యని వేఁడుకొనుటయు నాతం డొక్కముహూర్తంబు ధ్యాననిమీలితలోచనుండై యిట్లనియె. 156

చ. కనుఁగొన నీవయస్యుపయిఁ ♦ గల్గినతత్ప్రణయోరువల్లికన్
మనము కరంగె నాకు నిఁక ♦ మర్త్యజగంబున నుజ్జయినిన్ గడున్
దనరియు సర్వసంపదలు ♦ నారకవహ్నిని నార్చుసంతతిన్
గనమిని ఘోరతాపమును ♦ గాంచుచు నొక్కమహీవిభుండు తాన్. 157

క. ఘోరతపం బొనరించెడుఁ, దారాపీడుం డనంగఁ ♦ దనరు నతం డా
భూరమణునకు సుతుండై, తారాధిపుఁ డవతరించుఁ ♦ దప్పక యిపుడే. 158

వ. భవద్వయస్యుం డయినపుండరీకుండును దన్మంత్రియగు శుకనాసునకుఁ బుత్రుండై యవతరించు. నీవును బరమోపకారి యగుచంద్రస్వరూపుం డైన యారాజపుత్రునకు వాహనంబవు కమ్ము. అన నే నాక్షణంబ యథస్థితం బయినసముద్రమునం బడి గుఱ్ఱంబనై లేచి వచ్చితి. నేగుఱ్ఱంబనైనను నాగుణస్వభావాదు లెవ్వియు మారవు చంద్రావతారం బైన యీచంద్రాపీడుని గిన్నరమిథునానుసారిగ నింతదవ్వేతదర్థంబ గొనివచ్చినవాఁడను నేన. ప్రాక్తనానురాగసంస్కారమున నిన్ను నభిలషింప నీ వెఱుంగక యెవ్వని శాపాగ్నిచే దగ్ధుం గావించితివో యాతండ నావయస్యుం డగుపుండరీకుండు. 159

చ. అన విని హంసపుత్రియును ♦ హా యని మత్ప్రియ! పుండరీక! నన్
గనియును వేఱుజన్మమును ♦ నాయనురాగము మర్వనట్టిఁడా!
ననుఁ గన వచ్చితే యకట ♦ నాదుశరణ్య! మదర్థజీవితా!
కనుదె సమస్తలోకమును ♦ గాంతను నన్నుఁగ జీవితేశ్వరా!. 160

చ. అయితిని మృత్యు వే నకట ♦ యన్యజగంబున నున్ననీకు ని
ర్దయుఁ డగుబ్రహ్మ నన్ను నిటు ♦ ధాత్రి సృజించుటకున్ జిరాయువున్
దయ నొనరించినందులకు ♦ నాకుఁ బ్రయోజన మింతయే నినున్
స్వయముగఁ జంపుటే మరలఁ ♦ జంపి యఘంబునఁ గూలుటే కటా. 161

చ ఎవనికిఁ జెప్పుకొందు నిఁక ♦ నెవ్వని దూఱుదు నేని కేడ్తు నిం
కెవనిని వేఁడుదున్ శరణ ♦ మెవ్వఁడు న న్గరుణించు నక్కటా
భువి ననుఁ బ్రోచువా రెవరు ♦ పోవపు ప్రాణము లిప్పుడున్ నినున్
సవ తొనరించి వేఁడుదుఁ బ్ర♦సన్నుఁడవై దయచేసి పల్కుమా. 162

క. అను నీయుత్తరములనే, ననుచున్నను సిగ్గుఁ గాంతు ♦ నక్కట నాపైఁ
బొనరెను వైరాగ్యము నీకని తలఁచెద నుత్తరంబు ♦ ననమిఁ బనవినన్. 163

తే. ఆత్మజీవంబుపయి నాకు ♦ నడరుచున్న
యలయనిర్వేదమునను నే ♦ హతను స్వయము
ననుచు వక్షంబు నందంద ♦ యడచికొనుచు
నార్తనాదంబు లెసఁగంగ ♦ నవనిఁ బడియె. 164

వ. అంతఁ గపింజలుం డట్లు కృతార్తప్రలాపయై యవనిం బడినయామహాశ్వేతం
గాంచి పశ్చాత్తాపంబు దోఁప ని ట్లనియె. 165

శా. ఓగంధర్వనృపాత్మజా! గలదె యిం♦దొక్కింత నీదోష మా
వేగంబార ననింద్యవై నినను నీ♦వే యూరకే దూఱఁగన్
బాగే సౌఖ్యవిపాక మిప్పు డనుభా♦వ్యంబై తగన్ దుఃఖమున్
భోగింపన్ బనియేమివచ్చెఁ జెపుమా ♦ పూఁబోఁడి! నీ కిగతిన్. 166

ఉ. ఓరువరానిదుఃఖమును ♦ నోర్చితి నీహతచిత్తు నంగమున్
గూరెడునాశ నిర్వ్వరకుఁ ♦ గూరెను మీ కిటు శాపదోషతన్
ఘోరవిప త్తటం చనితిఁ ♦ గోమలి! మీరలు విన్నవార లా
సారసవైరివాక్యములఁ ♦ జాలును నీడుము శోకభారమున్. 167

ఉ. నీకును నీవయస్యునకు ♦ నేరదు మే లొనఁగూడ నీవగన్
జేకొనవమ్మ యిర్వురకు ♦ శ్రేయము చేకుఱ నెత్తపంబు మున్

చేకొని తాతపం బిపుడు; ♦ చేకుఱ దెద్ది తపోబలంబునన్
చేకొనె గౌరి మున్ దపము ♦ చేతనె యీశ్వరునర్ధదేహమున్. 163

క. నీవును శీఘ్రము నాచెలి, పావనదేహంబునందుఁ ♦ బడ యూనుదు నీ
భావితసుతపోబలమున, భావింపఁగ వగవ నేల ♦ భామిని! నీకున్. 169

వ. అని యూఱడిల్లం బలుకుటయు నమ్మహాశ్వేత యుపశాంతశోకావేగయై యుం
డం గని కాదంబరి ఖిన్నవదనయై కపింజలుం గాంచి యిట్లనియె 170

తే. పత్రలేఖయు నీవును బడితి రట్టు
లీసరసి నీట మునిఁగితి ♦ రేను గంటి
నవల నాపత్రలేఖ యే ♦ మయ్యె దాని
వృత్త మెఱిఁగింప మిము మ్రొక్కి ♦ వేఁడుదాన 171

క. అనుటయు నాతం డిట్లను, గన నీవటు నీటఁ బడితి ♦ గాదే యే మ
య్యెనొ యటపై నే నెఱుఁగను, జననాథకుమారి! యింత ♦ సవ్వడి యేనిన్

సీ. జనియించె నచ్చటఁ ♦ జంద్రాత్మకుండు చంద్రాపీడజననాథ ♦ తనయవరుఁడు
పుట్టెను నచ్చటఁ ♦ బుండరీకాత్మవైశంపాయనుఁడు రాజ ♦ సచివసుతుఁడు
పత్రలేఖయు నెందుఁ ♦ బ్రభవమందెనొ వీరిసంగతులెల్ల నె ♦ ఱుంగవలయు
మూఁడులోకంబులు ♦ మ్రోల నున్నట్టులఁ గను శ్వేతకేతువు ♦ మునివరుండు

తే. గణ్యఁ డాతనియొద్దకుఁ ♦ గదలి పోయి
యింతవట్టును నెఱిఁగి నే ♦ నిపుడ వత్తు
ననుచుఁ జదలున కెగసి తా ♦ నరిగె నతఁడు
చూడ నంతయు మినువంకఁ ♦ జోద్యపడుచు. 178

వ. అంత. 174

తే. శోకవృత్తాంత మెల్ల నా ♦ చోద్యమునను, నంతరింపఁ జంద్రాపీడు ♦ నట్టె గనుచుఁ
బరిజనంబును నృపపుత్ర ♦ వారము నట, నీరు నించుచుఁ గన్నుల ♦ నోర నుండ.

తే. చిత్రరథకుమారిక మహా ♦ శ్వేతఁ జూచి
యనియె నిట్లని ప్రియసఖి! ♦ యలవిధాత
నీకు సమదుఃఖగను జేసి ♦ నిస్సుఖనుగఁ
జేయఁ డాయెను గా నన్నుఁ ♦ జెల్ల! యతఁడు 176

తే. మచ్చిరం బివ్వు బ్రద్దలై ♦ మహిని బడ్డ
పగిది నున్నది నీకు నా ♦ వదన మిట్లు
కనఁబడఁగఁ జేసి ప్రియసఖి ♦ యనుచు నిన్ను
బలుకరించుదు సిగ్గును ♦ బడయఁ గనుము. 177

తే. జీవితంబును మరణంబుఁ ♦ జెలియ! రెండు
దుఃఖమును గొల్పు నా కేమి ♦ తోఁచ దతివ!
యెవరి నడుగుదు నొరుని నే ♦ నింక నాకు
సలుపు నుపదేశ మెవ్వఁడు ♦ సన్నుతమున. 178

చ. ఇది యిటు లాయె నిందు వయి ♦ నే నొనరింపఁగ నాకుఁ బోలునో
యది వచియించి ప్రోవు నను ♦ నావృతి నే దొనరింప శ్రేయమో
గదుర న దెద్దియో మదికిఁ ♦ గన్పడ దింతయు నాకు నంచుఁ ద
త్పదముల వ్రాల హంససుత ♦ పల్కెను నామెకు నిట్టు లూఱడన్. 179

చ. అడుగుట చెప్పుటన్ గెలుగ ♦ దబ్జముఖీ సఖి! లాభ మేమిటన్
గడు నవిలంఘ్య మాప్రియుని ♦ గాఢసమాగమలోభ మేమి దాఁ
గడఁగును సల్పఁగా నదియె ♦ కార్యము తక్కుమటొండు యోజనన్
బడఁతిరో! పుండరీకుగతిఁ ♦ బల్కెఁ గపింజలుఁ డంత తేటగాన్. 180

ఉ. అప్పటి కంతమాత్రన స♦మాశ్వసితన్ సఖి! నేను నింతయేన్
జెప్ప నలంతి నొండు నిఁకఁ ♦ జేయుదు వేగియు నీవు నమ్మఁగా
నొప్పినస్థాన మీయదియ ♦ యుగ్మలి! నీకొడ్డపైన నున్నదే
తప్పిన సద్దియొండు మదిఁ ♦ దార్కొనఁ జేయుము యిప్పు డేటికిన్. 181

ఉ. ఈతను విట్లపాయమును ♦ నేమియుఁ బొందకయుండు లోపలన్
బ్రీతి సపర్యసేఁత విడి ♦ పేర్మిని నొం డొనరింప నర్హమే
యాతతమృచ్ఛిలేంధనమ♦యంబులు బాల! యదృశ్యదేవతా
ద్యోతితవిగ్రహంబు లిలఁ ♦ దోఁకవుభక్తిని నర్చితంబులై. 182

ఉ. మే లొడఁగూర్చు చుండఁగ న♦మేయమహాత్మత దృశ్యదేవుఁడై
గ్రాలునృపాత్మజాకృతినిఁ ♦ గాంచినచంద్రునిఁ జెప్పనేటికిన్
జాలు నసేవితుండయి ప్ర♦సాద మొసంగఁడె నిత్య మీతఁ డో
బాలరో! యీశరీరమును ♦ భద్రముగా నిట నుంచి కొల్వుమా. 183

కాదంబరి చంద్రాపీడుని దేహమును రక్షించుట.

చ. అని వచియింపుచుండఁగనె ♦ యామదిరాత్మజ లేచి పల్కకే
మనుజవరేణ్యపుత్త్రకుని ♦ మంజులదేహ మఖేదనీయముగా
గొని చని లేవ నెత్తుకొని ♦ కోమలతన్ మదలేఖతోడుగా
నునిచె శిలాతలంబుపయి ♦ నుగ్రతరాతపశీతవాతముల్. 184

ఉ. కానయు నాదిగాఁ గలుగు ♦ బాధ లవేవియు లేనిచోటునన్;
మాని సముజ్జ్వలాభరణ♦మంజులవేషములన్ శుభార్థయై
బూనుచు రత్నకంకణముఁ ♦ బోల్పుగ నొక్క కరంబునందుఁ దా
స్నానము చేసి శుభ్రవస♦నంబులఁ గట్టి ప్రశాంతవేషయై. 185

వ. మఱియును గాఢలగ్నం బైన తాంబూలరాగంబు పోవ నధరబింబంబు సారెసారెకున్ గడిగికొని పాలుపయిం బడు బాష్పబిందునికరంబులఁ దుడిచికొనుచుఁ బుల్లుపుల్కున్ జూచుచు నకృత్యవిచక్షణుండును బ్రతికూలస్వభావుండును నగు నాహతవిధి యచింతితంబును నవితర్కితంబును నబోధితంబును ననభ్యస్తంబును నయోగ్యంబును నపూర్వంబు నగుదాని దేనిం జేయించు దానినెల్లఁ జేయుచు సురతోపభోగంబునకుం దెచ్చినసురభికుసుమధూపానులేపంబులచే దేవతోచితం బగుపూజావిధి నాచంద్రాపీడదేహంబుం బూజించుచు మేనుఁ దాల్చినశోకంబునా, నార్తిరూపయై తక్షణంబు రూపాంతరంబు నొందెనా గతాసువు నా శూన్యముఖయై చంద్రాపీడవదనంబ చూచుచు నసహ్యపీడోత్పీడితహృదయ యయ్యు బాష్పపూరంబు నాఁగుచు దారుణశోకంబునకంటెను, మరణంబునకంటెను గడు నధికం బైనయవస్థ ననుభవించుచుఁ దచ్చంద్రాపీడచరణద్వయంబు తనయంకంబుపై నునిచికొని దూరాగమనాయాసంబు గలదయ్యు నాఁకొన్నదయ్యు స్నానపానభోజనంబుల మాని ముక్తాత్మయైనరాజపుత్రలోకంబుతోడను స్వపరిజనంబుతోడ నిరాహారయై యాగంధర్వరాజపుత్రి యాదినం బంతయు నుపవాసంబుచేఁ గడపె. 186

సీ. గంభీరమేఘముల్ ♦ గప్పి యాకసమెల్ల విడువక పిడుగులు ♦ పడుచు నున్న
హృదయబంధములెల్ల ♦ నిట్టటు కంపింప నురుము లురుమ వాన♦కురియు చున్నఁ
జిత్తవృత్తి గలంగ ♦ మత్తశిఖండులు కేకారవంబులఁ ♦ గెరలు చున్నఁ
జెవుడుపట్టఁగ జెవుల్ ♦ చిల్లులు వోవంగఁ గుప్పలై కప్పలు ♦ గూయు చున్నఁ

తే. కనులు మిఱుమిట్లు గొలుపుచుఁ ♦ గ్రమ్మి దిశలఁ
బొదల మెఱుపులు మిడుగురు♦పురుగు లలమి
ద్రుమతలంబులఁ గ్రమ్మిన♦తమము నణఁప
భయద మగురాత్రిఁ గడపె నా♦బాల యట్లె. 187

తే. వనితలకుఁ దోడఁబుట్టువై ♦ తనరువెఱపు
దూరముగఁ జేసి రాజకు♦మారచరణ
సరసిజంబుల విడువక ♦ సరకుఁ గొనక
తనతనూఖేదమును నింత ♦ తలఁగి నిద్ర. 188

తే. కూరుచుండియె యారాత్రిఁ ♦ గువలయాక్షి
యొకనిమేషంబుగాఁ బుచ్చి ♦ యుదయమునను
లేచి యున్మీలితంబులు ♦ దోఁచుచున్న
యవనినాథతనూజదే♦హమును గాంచి. 189

తే. అల్లనల్లనఁ జేతితో ♦ నంటిచూచి, పార్శ్వమునను న్నమదలేఖ♦పజ్జఁ గాంచి
యనుఁగు నెచ్చెలి మదలేఖ! ♦ కనుమి దేమి, యెఱుఁగ నే నేమియును నత♦ మేమి చెపుము.

తే. రుచివశంబుననో లేక ♦ ప్రచురమైన, నిర్వికారతనో గాని ♦ నెలఁత! యెఱుఁగ
నీశరీరంబు తొంటియ♦ట్లెసఁగు నిదిగొ, మూఁడు నీవును నావృతిఁ♦జూడ్కిఁ బఱచి.

వ. అనుటయు మదలేఖ యిట్లనియె. 192

చ. ప్రియసఖి! యేమి చూచునది ♦ నీడుట నాత్మను శాంత మయ్యెఁ జే
ష్టయు; కను మీశరీరమున ♦ శాంతము గాదు మతేమియున్; గుశే
శయదళసన్నిభం బగుచు ♦ సద్వదనంబు వెలుంగు నింతఁ గే
నియు సిరి పీడదమ్మ రజ♦నీపతిచాడ్పున నొప్పు నిప్పుడున్. 193

చ. చికురకలాప మెంతయును ♦ జిక్కణమై చలదగ్రభాగమై
వికసితమై తనర్చు; నటు♦వెల్లవెలుంగుశలాకలుం బలెన్
జకచకలాడుచున్నయవి ♦ చానరో! నీనిలలాటకాంతులున్;
ముకుళితనీలవారిజముఁ ♦ బోలి వెలింగెడి నేత్రయుగ్మమున్. 194

తే. పగడములఁ బోలి యొప్పెను ♦ పరఁగు గోళ్లు
వేళ్లుఁ బాణిపదంబుల ♦ వెలఁది! యుష్ణ
మావియును లేఁతచిగురాకుఁ ♦ బోలి వెలుఁగుఁ
దొంటియట్లు విశేషంబుఁ ♦ గంటి వేమి. 195

తే. సహజలావణ్యభాసుర♦సౌకుమార్య, విలసితావయవంబులు ♦ వెలుఁగు నట్లె
స్వాస్థ్యవం బింత తలఁగక ♦ సఖ! కపింజ, లోక్తిసత్యంబు శాపవి♦ముక్తి యయ్యె.

తే. అనుచుఁ దలఁచెద నని యది ♦ యనుచు నుండ, నిర్భరానందపరవశ♦నిశ్చలాంగి
యగుచు రాసుత ప్రియసఖు♦హంసనుతకు, బద్ధజీవనృపాత్మజా♦వళికిఁ జూపె.

క. అలరాజపుత్రలోకము, కలితాద్భుతవికచనేత్ర♦కంజాతంబై
యలరుచుఁ జంద్రాపీడాం,ఘ్రిలకెఱఁగి నతోత్తమాంగ♦కోటీరంబై. 198

ఉ. చేతులు దోయిలించుకొని ♦ చేర్చి ధరాస్థలి జానుయుగ్మమున్
భూతలనాథపుత్త్రి కన ♦ భూరిముదం బెసలార నీగతిన్

మాతరో! నీప్రభావ మిది ♦ మమ్ముఁ దొఱంగి సుదూర మేగినా
త్మాత్మల నేత్రసూనుముఖ ♦ సారస మీగతి నుండఁ గంటిమే. 199

ఉ. తొల్లిటిపోడ్కి మమ్ములను ♦ దోరపుటాకట సాకతంబునన్
బెల్లుగఁ జూచు నంచు మదిఁ ♦ బెంపు వహించెదు నాశ పాదముల్
ఫుల్లసరోజకాంతిఁ గదుఁ ♦ బొల్చెదు ముందటి యట్ల ధాత్రిలోన్
నెల్లము మేము పుణ్యులము ♦ దృష్టమె యెవ్వనిచేని దెప్పుడేన్. 200

చ. ఇది కడుపవింత యశ్రుతము ♦ నెవ్వనిచేతను నేనికిన్ లభిం
ప దిది యటంచుఁ జెప్ప నర ♦ పాలతనూభవలోక; మంత నా
మదిరతనూజ లేచి కుసు ♦ మంబులఁ దాఁ గొనివచ్చి స్నాతయై
యుదికినవస్త్రముల్ దొడిగి ♦ యున్నతభక్తిఁ దదీయదేహమున్. 201

చ. వలగొని పూజసల్పి పరి ♦ వారసఖీయుత యాచు సత్కృతిన్
సలిపి సమస్తరాజసుత ♦ సంతతికిన్ భుజియింప నానతిన్
దెలిపి యొనర్చి స్నానమును ♦ దీర్చ భుజిక్రియ వార లంతఁ దా
సలిపెను హంసపుత్త్రిక యొ ♦ సంగినవండ్లను భుక్తి నామెతోన్. 202

వ. ఇట్లు మహాశ్వేత యొసంగినఫలంబులచే నామెతోడ సపరివారంబుగ నాకాదం
బరి యాహారవిధి నిర్వర్తించి మగుడ నేతెంచి చంద్రాపీడచరణసరసిజంబుల
నంకతలంబున వహించి యాదినమెల్లఁ గడపి మరునాఁడు చంద్రాపీడశరీరం బ
వినాశి యనుద్భవవిశ్వాసంబు గల్గ మదలేఖం గాంచి యిట్లనియె. 203

చ. చెలియరో! శాపమాహాత్మ్యము ♦ చేకుఱునంతకు నుండఁగా వలెన్
సలుపుచు నీశరీరపరి ♦ చర్య ననశ్యము జీవితాశచేఁ
దలఁగక యుండఁజు స్మనము ♦ దంద్రికి నంబళఁ జిత్రమై కదున్
జెలఁగెడునీయుసంతమును ♦ జెప్పుము నీ వట కేగి సర్వమున్. 204

చ. తలఁపరు నన్ను వేరుగను ♦ దాల్చరు నాదగుదుఃఖమున్ మదిన్
గలఁగుచు నీయవస్థ నిటు ♦ గాంచిన నన్ననరాక యుందురున్
సలిపిన నిట్లు వారు సకి! ♦ చాలను దుఃఖముఁ దాల్చ నేను వా
రలఁ గని; యేడ్వ నేను నల ♦ రాజసుతుండు మృతుం డటంచునున్. 205

చ. బ్రతుకు నటంచు రాసుతుఁడు ♦ పాయఁడు జీవిత మం చెఱింగి నే
గతవిచికిత్సనైతి నిఁకఁ ♦ గాంచుచు నేమము సల్పుదాన నే
మితర మటంచు నేడ్చెదను ♦ నింతిరో యంచు వచించి పోయి రా
యతివ! యటంచు వీడ్కొలుప ♦ నాసతి వేగమె యేగి వచ్చెఁ దాన్. 206

తే. వచ్చి ప్రియసఖి! నీదగు♦వాంఛితంబు
సఫల మయ్యెను వగవకు ♦ చాన! వినుము
జనకుఁ డగుచిత్రరథుఁడును ♦ జననియైన
మదిరయును నిన్నుఁ గౌఁగిటఁ ♦ గదియఁ జేర్చి. 207

తే. శిరము మూర్కొని యిట్లని ♦ చెప్పవలయు
మాదుపలుకుగ నని చెప్పి ♦ మగుడ! యిట్లు
చెప్పి రని చెప్పఁ దొడఁగె నా♦చెలియు యిట్లు
వత్స! యిన్నాళ్లు నీవిట్లు ♦ వరునిఁ గూడ. 208

తే. చూడవలెనని మామది♦సుదతి! లేదు
వరుని వరియించితివి నీవె ♦ పరమహర్ష
మొదవె మాకిప్డు భాగ్యంబు ♦ పొదలెఁ బుత్రి!
రాజసామాన్యుఁడె యితండు ♦ రాజవదన!. 209

తే. లోకపాలకుఁ డగునుడు♦లోకనాథుఁ, డ్డౌనచంద్రుని యవతార♦మన్మ యితఁడు
సంభవించెనునిదివిశే♦షంబొకండు, మాతపముపండె ఫలియించె♦మాదుకోర్కి.

చ. సుదతిరొ! కొన్ని నాళ్ల కిఁకఁ ♦ జూతుము శావమ్ము తీఱె యట్లుతో
ముదమునఁ గూడుబొమ్మములు♦బ్రుంగిననీవదనారవిందముఁ
గదురఁ బ్రహర్ష మం చనిరి ♦ కల్కిరొ యం చన హృష్టచిత్తయై
మదిరతనూజ దేవుగతి ♦ మానక కొల్చునుం డనర్తనుఁ. 211

వ అంత జలదసమయంబు సనుటయు. 212

సీ. జీవలోకంబులు ♦ చెఱసాల విడినట్లు ఘనవినిర్గోధవినపు క్తిఁ ♦ గాంచి చెలఁగె
గ్రామాంతములు ఫల♦స్తోమభా రనతకలమపనకడా ♦ కాంతి నెలిఁగెఁ
గాననస్థలములు♦కాళసూనగుళుచ్ఛధవళంబు లయి దెసల్ ♦ దవిలి మెలఁగెఁ
బ్రాసాదతలములు ♦ భామినీవిహారణభాసమానంబులై ♦ పరగె మిగుల

తే. పల్వలంబులు కహ్లార♦భాసురములు, యామినులు కైరవామోద♦హర్షదములు
యామినీవదనంబులు ♦ యామినీశ, కాంతిరుచిరంబులును నయి ♦ గ్రాలె జగతి.

వ. మఱియు. 214

సీ. సేఫాలికామోద♦సిద్ధిఁ గాంచి చెలంగె తుణదాంతపవమాన♦శాబకములు
వికసితోత్పలరజో♦విస్ఫురత్సౌరభభాసమానము లయ్యె ♦ వాసరములు
సుకుమారసైకత♦శోభితతటసుఖోత్తుంగంబు లయి గడుఁ ♦ దనరె నదులు
విగతపంకాలాశ్వ♦వికటఖురసహిష్ణువు లయి చెలఁగె మార్గ♦భూస్థలములు

తే. విగతపంకంబు లయి యెండి ♦ విశదము లయి
తనరి బాలతృణాచ్ఛాదితంబు లగుచు
నవనిఫుల గోకపోకల ♦ కనువు లగుచుఁ
దనరెఁ ద్రోవలు సుళువులై ♦ జనవరేణ్య! 215

క. అంత నొకనాఁడు. 216

తే. అధిపసుతుపాదములచెంత ♦ నధివసించి, యున్నకాదంబరీదేవి ♦ యొద్ద కేగు
దెంచె నామేఘనాదుండు ♦ తీవ్రగతిని, నంజలిఘటించి యిట్లనె ♦ నతివినీతి.

చ. ఇటఁ జనుదెంచి రాకొమరుఁ ♦ డేగెను నెన్నియొ నాళ్లు టంచుఁ దా
మటమటఁ జెందుచెందమున ♦ నంపిరి వాచికహారులన్ సతీ!
యిటకుఁ బ్రభుండు ప్రభ్వియును ♦ నేమును వారికి నీకు శోకసం
ఘటన ఘొనర్పరా దనుచుఁ ♦ గంజదళాక్షిరో! సర్వవృత్తమున్. 218

చ. తెలిపి వచించినార మిటు ♦ దేవియుఁ జిత్రరథాత్మజాతయున్
దెలుపదు లోకుమారకుఁడు ♦ దేవరయున్ దెలుపండిఁ కేమియున్
దెలిపినవార మంతయును ♦ దీవ్రగతిన్ జని మీరు రాజరా
ట్తిలకునకున్ విలాసవతి ♦ దేవికిఁ దెల్పుఁడు సర్వవృత్తమున్. 219

చ. అనుటయు వార లిట్లనిరి ♦ యంతఁ గ్రుధాన్వితు లౌచు నౌను మీ
రనినటు లుండనిం డిఁకఁ గ్ర ♦ మాగతహార్దము భక్తియున్ సదా
యనుసరణంబు కార్యగురు ♦ తాత్తకుతూహలమున్ నృపాత్మజున్
గన మము వేగిరించెడిని ♦ గాఢముగా వదలంగ రాదుగా. 220

తే. మీర లీయర్థమును విన్న ♦ వార లైన, నటేఁగి మావల్లమగుడ మే ♦ మేగుటరయఁ
దగును గనులారఁ జూచిన ♦ మగలుమీర, లట్టిభాగ్యంబు మాకును ♦ నమరరాదొ.

సీ. చిరకాల మేమును ♦ క్షితిపసూనుని గొల్చి పూతదేహులమయి ♦ పొదలినాము
మమ్మును యువరాజు ♦ మన్నించి దర్శన మొసఁగి ప్రసాదంబు ♦ నొసఁగె నెసఁగఁ
గలిగె నే మిప్పుడు ♦ గడవరానిదొసంగు తత్పదాంభోజాత ♦ దర్శనంబు
వందనానుగ్రహ ♦ బృందంబుఁ దలఁగించి చనుఁడు మీ రనిచెప్పఁ ♦ జతురులార!

తే. వారలమె మేము యువరాజ ♦ పాదలగ్న
పాంసులము మమ్ము దేవికిఁ ♦ బార్థివేంద్ర
తనయునకుఁ దెల్పి తత్పాద ♦ వినతి మాదు
గమనఖేదంబు సఫలంబు ♦ గానలుపుఁడు. 222

తే. ఇంతమూరంబు చనుదెంచి ♦ యేము రాజ
తనయుదేహంబు గనకయె ♦ మనుజవరుని

సన్నిధికిఁ బోయి యేమంచు ♦ ద్ధ్యాతలేంద్రుఁ
డడుగ నేమంచు మేమందు♦మయ్య చెపుమ 223

తే అనిరి మించి త్తమంచని ♦ మనవి చేసి, యూరడించెను నాతఁడా♦యువిదయపుడె
యూఱడింపంగ రానట్టి♦యుదుత రాత్రి, సంభవించెను శ్వశురవం♦శమున కనుచు.

తే. తలఁచి నీ రాక నో యన ♦ దగుణిలోన, సంచితములైన యశ్రులఁ♦జంచలములు
నాకులములై నకన్నుల ♦ నాను చట్టె, గద్గదిగఁ గూరి కంఠంబు ♦ కదలకున్న.

తే చాలసేపున కెట్టులో ♦ సంబడించు,కొనుచుఁ గంఠంబు నిట్లనె♦వనజనేత్ర
వారుచనకుంట యుక్తంబు♦వారు దేవుఁ,గనక యేపోయి యేమంచు♦ననుదురచట.

వ మఱియు 227

క. భావింప జగదతీతం, బీవృత్తాంతంబు పుట్ట ♦ దెవరికిఁ గన్నన్
వే విశ్వాసం బిట్టిది, యీవిషయము చూడకున్న ♦ నేల వచింపన్. 228

ఉ. కైతవహార్దపల్లవముఁ ♦ గన్పడఁ జేయుదు జీవితంబుపై
బ్రాంతిఁ దొఱంగకే మనము ♦ పార్థివపుత్రునిఁ జూచుచుండఁగా
నాతతజీవితాశ విడి ♦ యచ్చపుఁ బ్రేముడిఁ జూపు భృత్యులా
యాతనిఁ జూడరా దనఁగ ♦ నర్హులు రమ్మను వేగ వారినిన్. 229

చ. కనుదురుగాక రాసుతునిఁ ♦ గాంక్షలు తీరఁగ నల్లవారు లో
చనముల మార్గఖేదమును ♦ సల్ప ఫలాన్వితముల్గఁ బిమ్మటన్
జనుదురుగాక యంచనుడు ♦ సారసలోచన మేఘనాదుఁడున్
గొని చనుదేర బాష్పములఁ ♦ గూరుచు నంగము లైదిటన్ ధరన్. 230

చ. కవుఁగిటఁ జేర్చి వారు క్షితి♦కాంతసుతాంఘ్రిసరోజయుగ్మమున్
దవిలి నమస్కరించి గడు♦దవ్వుననుండిరొ నిర్నిమేషులై
ప్రవిహతవృత్తులై గనుచు ♦ వారక నిల్వ ననన్యదృష్టియై
ధవళసరోజనేత్ర కని ♦ తద్దయు సేవును వారి కిట్లనెన్. 231

క. ప్రేమయు సద్భావంబును, స్థేమంబై సంప్రదాయ♦సిద్ధం బగుచున్
ధామ మగువారి కెల్లను, భూమిని శోకాతిశయము ♦ పొలుచు సులభమై. 232

క. నిరవధిక మగుచు దుఃఖమె, పరిణామము గాఁగఁ బరఁగు ♦ పరమవ్యథయే
మరణ మన వెఱచువారికిఁ, గరము శుగావేగకరము♦గాక మఱొండే. 233

క. తలఁప సుఖోదర్కంబై, చెలఁగెడుదుఃఖంబు ప్రాలు ♦ సిద్ధం బగుచున్
మెలఁగు సుఖాశను మదిలో,వలఁ జొరదు నిజంబు ♦ పెక్కుపల్కు లిఁకేలా.

క. కావున నీవృత్తాంతం, బీవిధమున నుండనిండు ♦ నించుక వగకున్

దా, వాదవము యోగాదికిఁ, దా వాదవదువిస్మయంబు ♦ తార్కొనుటకునున్.

క. పరిశోధంబున నేమగుఁ, బరికింపఁగ నెందు మనుజ♦వారములోనన్
బరికింపని యీవార్తను, బరికించితి రెల్లమీరు ♦ ప్రత్యక్షముగన్. 236

క. కనుఁగొనినారలు మీరలు, మునుపటియు ట్లక్షతాంగు ♦ భూపతిసుతు మో
మును; కనక దేవు సంభావనయును లే దదియుఁ గల్గె ♦ వచ్చినమీకున్. 237

క. చనుఁ డిప్పుడ యిచటివార్తల, విన వేగిరపడెడుధరణి♦విభు చెంతకుఁ గ
న్గొనియును బ్రత్యక్షమ్ముగఁ, దను పుపరతి మయ్యెఁ జెడక ♦ తద్ద తనరుటన్.

క. తెలుపకుఁ; డచ్ఛోదం బను, జలజాకరతీరమందు ♦ సపరిజనుండై
నెలఁగును గంటిమి మే మని, తెలుపంగావలయు మీరు ♦ దేసరతోడన్.

క. కలుగు నవశ్యము మరణం, బిలఁ బ్రాణులకెల్ల దీని ♦ నెల్లజనంబుల్
దలఁతురు నిజమని; యసువులఁ, దలఁగియు మేనుంట చెడక♦తథ్య మనుదురే

క. తెలిసిన దీనిని దప్పునఁ, జెలఁగెడుగురుజనుల మరణ♦సింధువునఁ బడన్
గొలిపినయట్లవు దీనను, గలుగదు లాభం బొకండు ♦ క్రౌర్యము దక్కన్

తే. ప్రాణనాథుండు జీవంబు ♦ వడసె నేని
యద్భుతావహ మైనయీ♦యర్థ మెల్ల
గురుజనంబుల కెల్లను ♦ బరఁగఁ దెలియఁ
దనకుఁ దాఁ జెప్పనేటికిఁ ♦ దగు నటంచు. 242

వ. అనుటయు వార లిట్లనిరి. 243

చ. మనవి యొనర్తు మే మనుచు ♦ మానిని! యీవిషయంబు మే మటన్
జనములకుఁ జెప్పమిన్ దెలియ ♦ సంభవ ముండదు రెంట రెండునున్
బొనరవు మాదుహస్తమున, ♦ భూధవపుత్రతదీయమిత్రవా
ర్తను విన కెంతయు న్వగచు ♦ ధాత్రివరుండు తదీయదేవియున్. 244

ఉ. ఆతనిమంత్రియున్ బనుప ♦ నాతురతన్ జనుదెంచినట్టిమే
మీతను వూని యచ్చటకు ♦ నేగక యుంట ఘటిల్లునే తనూ
జాతునుదంతమున్ వినఁగఁ ♦ జయ్యన నువ్విళులూరుచుండు నా
క్ష్మాతలనాథుఁ డత్సతిని ♦ మంత్రి వ్యథాప్లుతనేత్రవక్త్రలన్. 245

చ. కనుఁగొని నిర్వికారతను ♦ గాంచినమోములఁ దాల్చియుండఁగా
వను వగు నొక్కొ మా కనుఁడు ♦ నా నిది యట్టుల యుంచు మేఘనా
దుని గని యిట్టనెన్ వికచ♦తోయజలోచన మేఘనాద! యీ
చవరు గలట్టివారి కిది ♦ శక్యము గా దని నే నెఱుంగుదున్. 246

క. ఐనను గురుజనములు మది, నూనముగఁ జూచి గలుగ ♦ దోం దని, సేనే
పూని వచించితి నిట్లని, పూనుచు దుఃఖంబు నొందు ♦ భూరితరముగన్. 247

క. ఇది యేమి! మహాశనిసమ, మది; యిదియునునుండుఁగాక ♦ యురుగఁగవలయున్
గదురఁగ నమ్మిక నమ్మిక, కుదిరిన వాఁ డొకఁడు వీరిఁ ♦ గూడి యచటకున్.

వ. ఇచటివార్తల నెల్లఁ బ్రత్యక్షముగఁ గన్నవానిని నొకని వీరితోడం బనుపుమని యాజ్ఞాపించుటయు మేఘనాదుఁ డిట్లనియె. 249

ఉ. దేవిరో! రాజలోకమును ♦ దెల్పఁగ నేమిటికి సమస్త మా
సేవకవర్గమున్ దృఢముఁ ♦ జేసి మనంబున నిశ్చయించె నీ
దేవరపాదముల్ విడి ప్ర♦తీపముగా మనలోన నొక్కఁడేన్
బోవఁగరా దటంచు ఫల♦మూలములన్ భుజియించుచున్ గడున్. 250

ఉ. ఆపదలందు సంపదల ♦ నారసి కొల్తురు న్యాయమానులై
చూపరు గర్వ మెన్నఁడును ♦ జూప రనాదృతి ధిక్కరించినన్
బ్రాపితు లయ్యు నున్నతిని ♦ బాయరు నమ్రత నించు కేనియున్
తాపము నొంద రేమనినఁ ♦ దాల్మి వహింతురు మారు పల్కరున్. 251

సీ. చెప్పక యున్నను ♦ జేయుదు రెంతయుఁ జేసినదానిని ♦ జెప్పుకొనరు
నడిగిన హితము ప్రి♦యంబును నగుదాని మనవి యొనర్తురు ♦ మాన మొందు
నల్ప శౌర్యము తమ్ము ♦ శ్లాఘించుకొన రెవ్వ రశ్లాఘించినను సిగ్గు♦చాలఁగంద్రు
పోరు కల్గినయెడ ♦ పోదురు ముందర కేతనంబుల మాడ్కిఁ ♦ గెరలి మిగుల
తే. నిచ్చునప్పుడు వెన్కకు♦ నేగుదెంత్రు, ధనముకంటెను స్నేహమే♦ఘన మటంద్రు
సేవకులు వీరు మరణంబు♦జీవితంబు, కంటె శ్రేయంబు రాజాజ్ఞఁ♦గడవమంద్రు.

తే. సౌధముల నుంటకంటెను ♦ స్వామిపాద
మూలమున నుంద్రు సుఖముగ ♦ ముదితి! వీరు
స్వామిపాదాంబురుహపరి♦చర్యయందె
యాశ వీరికి మఱి దేన ♦ నలర దెపుడు. 253

క. నరపతివదనముఁ గనుటను, బరగును నాసక్తి నృపుని ♦ వరగుణములన్
గరము గొనియాడ వీరికిఁ, బరగును వాచాలత మఱి ♦ పరగ ద దెప్డున్. 254

సీ. పరులదోషంబులు ♦ పరికించుచున్నను నంధులవిధమున ♦ నలరువార
లన్యాపవాదంబు ♦ లాలించుచున్నను బధిరులవిధమునఁ ♦ బరఁగువారు
వాగ్మిలయ్యును దాము♦పరదూషణంబుల మూఁగవారలయట్లు♦ మొనయువార
లెఱిఁగినవా రయ్యు ♦ నినుఁడు చెప్పెడువాని వినతిని జడులట్లు ♦ వినెడువార

ఆ. లవికలాంఘ్రిపాణు ♦ లగుచుఁ గుంటులువోలె, షండులట్టు లేమి ♦ సల్పుఁజాల
రాత్మ యున్నను నవ♦శాఖిలేంద్రియులును, వీరు భృత్యు లువిద! ♦ వేయు నేల.

క. ప్రతిబింబంబులపోలిక, క్షితిపతిహృద్దర్పణములఁ ♦ జెలఁగుదు రెవ్వరున్
బతి పీడకుంటఁ గృపణులు, సతి! యీసేవకులు మిగుల ♦ సజ్జను లరయన్.

క. దేవివి నీ వెల్లరకును, దేవరస్థానంబునందుఁ ♦ దేజరిలుదువున్
దేవీ! యాజ్ఞాపించినఁ, జావను మే మనెడువారు ♦ సౌలఁతీ! గలరే. 257

ఆ. అనుచు మేఘనాదుఁ ♦ డంతఁ ద్వరితకుఁడన్, సేవకునిఁ గుమార♦సేవకునిని
నొకని వారివెంట ♦ నొనరంగఁ బంపెను, దాల్చి దేవియాజ్ఞ ♦ తలను భక్తి.

వ. అంత నక్కడ విలాసవతి వార్తాహరు లరిగి బహుదినములు చనుటయు నచటి వార్త లేమియుం దెలియరామిని మిగుల వగలన్ గుందుచుఁ దనయుండు నయస్వునితోడ వేగరా మ్రొక్కుకొన్న మ్రొక్కుబడిన్ జెల్లింప నవంతీనామ నగరదేవతాయతనంబునకు నరుగుదెంచి యందుఁ బూజావిధుల సలుపుచుండఁ బరిజనంబులు ససంభ్రమంబునఁ బరుగులిడుచు వచ్చి దేవీ! నీయదియదృష్టము. అవంతిమాతృకలు ప్రసన్నలైరి. యువరాజవృత్తాంతము నెఱింగిరా ననిపిన వార్తాహరు లిదె యరుదెంచిరి. అని చెప్పుటయు నానందబాష్పలలితంబై యతిదీర్ఘం బగుచుచూడ్కి నిజలార్ద్రేందీవరస్రజంబుచేఁ బూజించునదివోలెఁ బెద్దయుం బ్రొద్దు భ్రష్టబాలపోతం బగుమృగాంగనవిధంబున దిక్కులు చూచుచు నూర్పులుపుచ్చుచుఁ బ్రాకృతయట్లు లార్తిం గనుచు నావిలాసవతి యిట్లనియె.

ఉ. ఎవ్వఁడు నాపయిం గురిసె ♦ నీసుధ నిప్పుడు వాక్ఫలంబుచే
నెవ్వని కుశ్నవించె దయ ♦ యీజనులందు నెవండు చూచెనో
యెవ్విధి నున్నవాఁ డనిరి ♦ యెచ్చట నుండెడు నెంతదవ్వనన్
నవ్వలో వాస్తవంబొ మఱి ♦ నాసుతుసేమము చెప్పిరే తగన్. 260

ఆ. అనుచు నడుగుచుండ ♦ నంతలో వచ్చిరి
యటకు నాయుదంత ♦ హారులు తాము
తమ్ముఁ గాంచి జనులు ♦ ధాత్రీశభృత్యులు
తదితరులు నవంతి♦తలము వారు. 261

తే. గుంపులై పరువారుచుఁ ♦ గూడ రాఁగ, రాకుమారకు నెంతదూ♦రంబునందు
విడిచివచ్చితి రిప్డు డె♦క్కడను నుండు, నేగి కనుఁగొంటి రాతని♦నెచటమీరు.

సీ. వాహనమాత్రుఁడై ♦ పరగు నాతం డెటఁ గడపెను నీతువుఁ ♦ గష్టతరముఁ
దలఁతుము త్రోవనే♦తోలఁగ నీతు నటంచు నెఱుఁగును ద్వరితకుం ♦ డెల్లదినిఁ

దెలిపిన నే మగు ♦ దీనిఁ దెల్పుఁడు దాని నినసుతుం డెవనికై ♦యింత శ్రమము
పడె నాతని నమాత్యు♦పట్టివై శంపాయనుని గాంచె నే వానిఁ ♦ గొనుచు నిపుడు
తే. వచ్చుచున్నాఁడె చేరిరా ♦ పత్త్రలేఖ
మేఘనాదుండు యువరాజు♦మేలుగాను
వర్ధమానుండు మీ రిట ♦ వచ్చునపుడు
చెప్పి పంపఁడె యేమియుఁ ♦ జిత్ర మవును. 263

ఉ. సాదులలోన నాద్యుఁడయి ♦ సన్నుతిఁ గన్న మదీయమాతులుం
డాదృతి మాకుఁ జెప్పు మని ♦ యంపఁడె యా పృథునగ్నుఁ డేమియున్
సాదులు క్లేశమున్ గనిరి ♦ చాల నటంచుఁ బొంతు మాత్రలోన్
మోదమె యశ్వసేనకు న♦నూంఘుబలాధిపశాలికిన్ గడున్. 264

సీ. పంపఁడు మాతండ్రి ♦ భవదీయకరమునఁ జిహ్న నేమియు మాకుఁ♦జిత్ర మాను
యువరాజగృహమున♦నుండఁ గంటిరె మీరు భరతసేనుని నాదు♦భ్రాతృవరుని
సేమమే మాభద్ర♦సేనునకు ననీకపతికి సపరివార♦భారునకును
గొల్చునే యువరాజుఁ ♦ గూర్మి వినీతిని మత్సుతుం డైనకు♦మారవర్మఁ
తే. దచట నేమని యనుకొందు ♦ రలబలాధి
కృతుని నావంతిసేనుని ♦ కృత్యములను
గూర్చి యువరాజు వానిపైఁ ♦ గుపితుఁ డయ్యె
నగ్రయానార్థమై యతం ♦ డడల లేదొ 265

క. క్షితిపతిగృహమున నెవ్వాం, డతిమాత్రము వర్ధమానుఁ ♦ డగుచుఁ బ్రసాద
వ్యతికరమున మాన్యతఁగని, యతిముదమున మెలఁగుచుండు♦నశ్రాంతంబున్.

క. ఏవాఁ డెన్నిదినంబులు, సేవించి గడించె నేమి ♦ చెపుమ యనేకుల్
భూవిభున కభినవప్రియ, సేవకులై రన్యమెల్లఁ ♦ జెప్పుము యింకన్. 267

సీ. పీడించె నెవ్వాఁడు ♦ వీరసేనునిసర్వసేనాత్మజుని వాని♦క్షేమవార్త
వచియించు మెవ్వఁడు ♦ వాఁడు తండ్రి గతింప దీనుఁడై దేశముల్♦దిరుగసాగెఁ
దద్దుఃఖమున వాని♦తల్లి యుపాసంబుఁ జేయుచున్నది ప్రియు♦చింత పీడి
బ్రతుకునే యది నాను♦గతి యిట్లుగాఁ బతి దివికేగఁ దద్దుఃఖ ♦ దీర్ణయగుచు
తే. ననుచు నివి యాదిగాఁగల్గు ♦ ననృములను
నడుగ జనములు ప్రతిపద♦మందు వెంటఁ
బడుచు వారికి బదు లేమి ♦ పలుక కరక
యధ్వఖేదంబుచేతఁ దూఁ♦గాడ మేను. 268

ఉ. కోపముతోడఁ జూడ్కులు వి♦కూణికపై నటియింపఁ బాదముల్
తోఁపఁ బ్రయాస మొందుచును ♦ దొట్రిలుచున్ మలినాంబరమ్ములన్
జూపుచు దైన్యమున్ దనువు ♦ స్రుక్కఁగ మూర్ధజపాశముల్ రజో
వ్యాపన మంది ధూసరము♦లై మలినాంగకముల్ చెలంగఁగాన్. 269

చ. శ్రమనిలయంబులై యలఘు♦సర్వవిషాదనిగుంఫనంబులై
యమితపథశ్రమధ్వజము♦లై పరదేశనివాసభూములై
ప్రమథనదార్కనస్యవన♦పంకరుహాక్రమణంబులై యనం
గ ముదముఁ దక్కి వచ్చు కృశ♦గాత్రుల లేఖకహారులన్ గనెన్. 270

మ. కని యామాతృగృహాంగణమ్మున నె యా♦కంజాక్షి నిల్చుండి వా
రినిఁ దోడ్తేరఁగఁ బంచె నంతట వితర్కింపంగ రానట్టియా
వనితాదర్శనమాత్రనన్ ద్విగుణమై ♦ వర్షింప బాష్పాంబువుల్
గనుచున్ దుఃఖము లోనదైన్యదేహు లగుచున్ ♦ గష్టాత్ములో నాఁ దగన్. 271

మ. పరిముక్తాత్ములొ నాఁగ నింద్రియములన్ ♦ భావింప నిర్జీవులో
పరిముష్టాత్ములొ నాఁగ దీను లగుచున్ ♦ వక్త్రంబులన్ వాంచి మం
థరయానంబుల వచ్చు లేఖవహులన్ ♦ దా దవ్వునన్ గాంచి యా
ధరణీశాంగన బాష్పముల్ దొరఁగ నే♦త్రద్వంద్వమం దంధయై. 272

చ. ఎదురుగఁ బోయి తొట్రిలఁగ ♦ నెంతయు భీతిని బాదపద్మముల్
గదుర గళంబు గద్గదిక ♦ గట్టిగ మ్రొక్కెడువారి కిట్లనెన్
మది ననుమానమున్ గనక ♦ మత్సుతువార్తను వేగ చెప్పుఁడీ
యదరెడు నామనంబు గడు ♦ నందెడు సందియ మొండు తోఁచెడున్. 273

చ. కనుఁగొనినారొ నాసుతునిఁ ♦ గాంచితి రెచ్చట మీరు చెప్పుఁడీ
యనుటయుఁ గాల్వలై దొరఁగు♦నశ్రుజలంబుల దుడ్చికొంచు మ్రొ
క్కనుమిష వాంచి మస్తమును ♦ నానన మెత్తి యొకింత నెట్టెటో
మనవి యొనర్చి రిట్లనుచు ♦ మన్యువు గూరుచు వార లక్కటా. 274

క. కనుఁగొంటిమి యాచ్ఛోదం, బనుసరసీతీరమునను ♦ నధిపతిసుతునిన్
మనవి యొనర్చును శోషిం,చిన చల్లను ద్వరితకుండు ♦ చిత్తము దేవి. 275

క. అనుటయు బాష్పాననయై, జనపతిసతి యనియె నిట్లు ♦ చాలు నితం డే
మని పచియించును నొండెక, మనవి యొనర్చితిరి మీరె♦మానక యొందున్.

ఉ. దూరమునుండియే ముదము ♦ దూరముగాఁ జనినట్టిరాక చేఁ
గూరెడునశ్రుపూరముల ♦ గ్రుక్కుచుఁ దూలెడుతాపకాత్ములన్

భారములేనిదుఃఖమునఁ ♦ బాలిన మోముల లేఖమాలికా
భారము లేనిమస్తములఁ ♦ బల్కితి రంత పచింతు రే మిఁకన్. 277

—— విలాసవతీవిలాపము ——

సీ. జగదేకచంద్ర! యో ♦ చంద్రశీతలశీల! చంద్రాస్య! చంద్రాభ!♦చారుసుగుణ!
వత్స! చంద్రాపీడ! ♦వచ్చెను నీ కేమి యేల రా వింకను ♦ నచట నుండు
వచ్చినాఁడవొ మఱి ♦వచ్చెదవో తండ్రి! భూలోచనానంద♦భూత! మదన!
కోపంబునను గాదు ♦ గూరి పెన్వగ నిట్లు పల్కఁగఁ దప్పుగాఁ ♦ బట్ట కయ్య
తే. యమ్మ! యాలస్య మింతయు ♦ నాచరింపఁ
బోయివచ్చెద నని నాదు♦ప్రోలఁ బలికి
పోయి పోయినపోకగాఁ ♦ బుత్ర యెందొ
మసల నర్హమె నీ కయో ♦ మాన్యచరిత!. 278

చ. చనుటయు నీవు తత్క్షణమె ♦ శంక జనించెను నీమహాత్మకున్
గనితిని దాన నీముఖముఁ ♦ గాంచను దుర్లభ మద్ది యింక నా
కనుచును వత్స! యాగతియె ♦ యాఁటను నాగతి యింక నేమి నే
నొనరుచుదానఁ బోయితివె ♦ యున్నటులుండి బలాత్కృతిన్ సుతా!. 279

చ. కలుగునె నీదుదోష మిటఁ ♦ గాంచ నపుణ్యను మందభాగ్యనై
చెలఁగెడినాదుదుష్కృతము♦చేష్ట లి వన్నియు నక్కటా భువిన్
గలుగునె నన్నువంటియఘ♦కారిణి పుణ్యవిహీనయున్ గటా
కలిగితి పీనాకండవె య♦కాండమునన్ గొనిపోయె నల్వ నిన్. 280

చ. హతవిధి మోసపుచ్చె నను ♦ నక్కట దూరమునందునున్ననీ
యతిమృదులాంఘ్రిలం బడుదు ♦ నయ్య నివర్తిలు మొక్కసారియేన్
సుత! నను నమ్మ యంచు మదిఁ ♦ జొక్కఁగఁ బొల్చెడునీముఖాబ్జమున్
గుతుకమునన్ గనంగఁ దమిఁ ♦ గోరెదు నామన మన్న! యక్కటా. 281

సీ. జన్మ మాదిగ నీదు♦శైశవక్రీడలఁ దలఁచి చింతిలుదు నా♦తండ్రి! వత్స!
యౌవనాభోగంబు ♦ నలరించు నిప్పటి నీరూపుసిరిఁ గని ♦ సెగులుదు నా
దివ్యదవష్టంభ♦ధీరమై రాఁబోవుప్రాభవం బారసి ♦ పనవుదు నా
జేనిఁ గన్గొని పరి♦దేవనం బొనరింతు నే నెటుంగను దండ్రి! ♦ యే మొనర్తు
తే. నిట్లు విలపించున న్గని ♦ హృదయగతుఁడ
వీవు సుత! దుర్లభక! నన్ను ♦ నెడసి తాను

బ్రతుకును విలాసవతి యని ♦ స్వాంతమందుఁ
దలఁప కోయన్న! బ్రతుకదు ♦ తథ్య మిలను. 282

చ. బ్రతికియు నేను నే మనుచు ♦ భద్రక! చూపుదు మోము నీ కిఁకన్
గతము నెఱుంగ నీవయిని ♦ గల్గిన ప్రీతినొ నీదురూపునన్
సత మయియున్న నమ్మికనొ ♦ సారసనేత్రలతోడఁ బుట్టువై
యుంత మగు ముగ్ధభావమున♦నో మఱి దేవనొ పుత్ర! యింకనున్. 83

ఉ. నామది నమ్మకున్నయది ♦ నాయన! నీయశుభంబు, దాననే
యీమది వేయివ్రక్కలయి ♦ యింతకు వ్రీలదు, చాలభీతనై
యీమనుజుండు తెచ్చిన త్వ♦దీయకఠోరవిపత్ప్రవృత్తి నే
నేనునుచున్ వచింపఁగను ♦ నిచ్చ యొనర్పక యుండుదున్ సుతా!. 284

చ. వినను నరర్హమున్ వినక ♦ వీడుట ప్రాణము మే లటంచు నెం
తును మదిఁ బుత్రుపైఁ గలుగు♦తోరపుఁబ్రేమ కనర్హ మైన యీ
ఘనతవిక్లబత్వమునఁ ♦ గాఁగఁ దెయ్యది సిగ్గుచేటొ కా
కనినఁ దనూజ! రోదనము ♦ నందక యూరక యుందు నే నిదే. 285

చ. అనుచును మూర్ఛఁ గాంచెఁ జెలు ♦ లంతికవర్తిను లట్టె పట్టఁగాఁ
దనువును నంతఁ బర్వెడుచుఁ ♦ దత్పరిచారిక లెల్ల వేగమే
చని వచియించి రంతయును ♦ త్క్ష్మాపతి కాతఁడు మందరాహతిన్
వననిధియట్లు క్షుబ్ధుఁడయి ♦ వచ్చును దానును మంత్రి యప్పుడే. 286

వ. ఇట్లు తారాపీడుండు ససంభ్రమసముత్థితుండయి యాజాముసేవకై యరుదెంచిన యతిజవం బగుమదకరేణుక నెక్కి సమధికవేగంబున దప్పికొన్నవాని మాడ్కి రాజమార్గంబుఁ బట్టి ముందుఁ జనుచు నేమి దేమి దని హాహాకారంబు లొనరించుచు నలుదెసలన్ బరుగువారివచ్చుజనంబు లనుగమింప శుకనాసద్వితీయుండై యుజ్జయినీపురంబు వెడలి యవంతీమాతృకగృహంబుకడకుం జనుదెంచి యేనుఁగున్ డిగి బాష్పాకులనేత్రులై పరిజనంబులు మలయజజలంబులఁ జల్లుచున్, గదళీదళంబుల వీచుచు, జలార్ద్రపాణిపల్లవంబుల వహించుచు నిట్లు పెక్కుభంగులఁ బ్రబోధింప నెట్టకేలకు ఘర్మకాలకమలినియట్టు లర్ధోన్మీలితలోచనయుగళ యగువిలాసవతిం గాంచి తత్క్షణప్రవృత్తంబయినబాష్పవారిపూరంబున నవశిష్టమూర్ఛ నపనయింప నాఁ దడువుచుఁ బ్రక్కనఁ గూర్చుండి స్పర్శామృతంబు వర్షించు నిజకోమలకరంబున ఫాలభాగంబునఁ దడ

వుచు, నేత్రంబులఁ దుడుచుచుఁ, గపోలంబులఁ బుడుకుచు వక్షంబు నిమురుచు భుజాలతలఁ స్పృశింపుచుఁ బ్రవృద్ధబాష్పగద్గదకంఠుఁడయి మెల్లననిట్లనియె.

-తారాపీడునివిలాపము.-

ఉ. నిక్కువ మేని యేదో యొక♦సెవ్వ తనూజున కింకఁ బ్రాణముల్
దక్కవ యేల వానికయి ♦ దాలిమి తూలఁగ నేడ్చి యూరకే
కక్కస మందఁ జేసెదవు ♦ కామిని యాత్మను బ్రాణికోటికిన్
దక్కనె యిట్టి విహ్వలత ♦ ధాత్రిని సాజమ యెల్లవారికిన్. 288

ఉ. చేసితి మింతెపుణ్యమును ♦ జేయము పెంచ్చుగ నింతికంటెనున్
గాసిల నేల పాత్రులము ♦ గాము సుఖాతిశయంబుఁ గాంచఁగాఁ
జేసిన హృద్విదారణము ♦ చెందఁగ లేమ నిజేచ్ఛనేమియున్
జేసినఁగాక దైవ మనఁ ♦ జేడియ! యుండు నొకానొకం డిలన్ 289

క. వానికి నేది రుచించునొ, దానిని నొనరించు నతఁడు ♦ తప్పక యాఁడి
వ్యాసకిఁ గాఁ డాయత్తుఁడు, మానిని! పరతంత్రు మెల్ల ♦ మహిఁ బరికింపన్.

వ. ఇట్లు సర్వం బతనియధీనంబయి యుండ మన మేమి యొనర్పఁ గలవారము.

సీ. అతిదుర్లభం బగు♦నాత్మజజన్మోత్సవంబు సల్పితి మతి♦వైభవమున
నంకతలంబున ♦ నధిరోహితునిఁ జేసి కంటిమి సుతుమోముఁ ♦ గాంచి తీఱ
వెలికిలఁగాఁ బండి ♦ కిలకిలనగువాని ముద్దాడి ముద్దాడి ♦ మురిసినాము
ధూళిఁ దోగాడుచు ♦ ధూసరితాంగుని నెత్తి కౌఁగిటఁ గ్రుచ్చి♦యునసినాము

తే. చవులు తనియంగ వినినాము ♦ చిన్ననాఁటి
మధురమృదుభాషణంబుల ♦ మమత తీఱ
సరసకేళీవినోదంబు ♦ సల్పుసుతుని
బాలచాటూక్తులను గని ♦ బ్రమసినాము. 292

వ. మఱియు. 293

సీ. సకలవిద్యల నేర్చి ♦ సద్గుణుం డన విని యాత్మఁ బ్రమోదంబు ♦ నందినార
మెలప్రాయమున నుండ ♦ లలితామనుజరూపశోభనశక్తియుఁ ♦ జూచినాము
యువరాజపట్టంబు ♦ నొంది చెలంగఁగ మాళిమూర్కొని మేను♦మఱచినాము
సకలదిక్కుల గెల్చి ♦ జయురమాశ్లిష్టుఁడై ప్రణమిల్లఁ గౌఁగిటఁ ♦ బట్టినార

తే. మన్నియును గాంచితిమి గాని ♦ యాత్మజుండు
భార్యతోఁ గూడ సంసార♦భారమెల్ల

నిర్వహింపంగ వానిపై ♦ నిలిపి రాజ్య
మరుగ మయితిని తపమున ♦ కటవి కకట. 294

ఆ. సకలవాంఛితములు ♦ సమకూరు టంతయుఁ, బూర్వజన్మసుకృత♦పుణ్యరాశి
ఫలముగాక యురక ♦ పడయంగ వచ్చునే, కొఱఁతపడక యుండఁ ♦ గోర్కులెల్ల.

చ. కలిగెను నేమిపుత్రునకుఁ ♦ గామి యొకం డిపు డక్కటా యిఁకన్
దెలియఁగరాదు స్పష్టముగఁ ♦ దెల్పరు నెవ్వరు నింతవట్టు నేఁ
దెలిసితి నచ్చు లేఖలను ♦ దెచ్చెడు వారలతోడ నెవ్వఁడో
తెలియును వాఁడు సర్వమును ♦ దేటగ నంచు జనంబు లాడఁగన్. 296

క. త్వరితకుఁడను వాఁడు తనయుని, పరిచారకుఁ డంచు వారు ♦ పల్కనయటు లా
నరసితివె వాని లే దిపు, డరయుడ మంతయును వాని ♦ నడిగినఁ జెప్పున్.

ఆ. అనలఁ జావొ బ్రతుకొ ♦ యంగీకరింతము, ఇప్పు డేల యంచు♦నినుఁడు పల్కు
ద్వారపాలకుండు ♦ త్వరితకుఁ బరిజనాం, తరితుఁ బిలిచి చూపె ♦ నరవరునకు.

వ. అంతఁ ద్వరితకుండు దూరంబునం దుండియె క్షితితలనివేశితోత్తమాంగుండై రాజునకు నమస్కరించి నిలుచుటయు నరవరుండు సుతునిపయింగల నిరవధిక స్నేహంబున రమ్ము రమ్మని సరసకుం బిలుచుకొని కోమలకరతలంబుచేఁ దదీయోత్తమాంగంబు స్పృశింపుచు నిట్లనియె. 299

చ. పలుకుము యేమి సంభవిలెఁ ♦ బట్టికి నేనును దల్లి మంత్రియున్
నిలువక యొందు రన్నుచు ♦ నమ్మిని వ్రాసిన రాఁడి దేటికో
దెలుపఁడు కామికిం గతము ♦ తెల్పు మటంచన వాఁడు సర్వమున్
వెలువఁ దొడంగుడున్ నృపతి ♦ దీర్ణహృదుండయి సాఁచి చేతులన్. 300

చ. వగచుచు నార్తనాదముల ♦ నందురుచున్ గడు భద్ర! చెప్పఁగాఁ
దగినది యొల్లఁ జెప్పితివి ♦ దానిని వింటిని నేనునున్ వినన్
దగినది యెల్ల మాను మిఁకఁ ♦ దచ్ఛివణోరుకుతూహలంబునన్
దెగ నడుగంగఁ గోరికయుఁ ♦ దీఱె ఫలించెను శ్రోత్రజన్మముల్. 301

క. హృదయము హర్షితమయ్యెన్, బొదలెను స్నేహంబు చాలఁ ♦ బొదలెసుఖంబున్
గదిరెను సర్వము నాకిఁకఁ, గొదలే దొక్కండు నందుఁ ♦ గోరను దేనిన్.

సీ. స్ఫుటితహృదుండవై ♦ శోకించితివె తండ్రి! యొక్కండవే నీవు ♦ వెక్కివెక్కి
సన్మిత్రుఁ డైనవై ♦ శంపాయనుని మీఁదఁ జొక్కంపుఁ బ్రేమను ♦ జూపినావు
దుఃఖభాగులమయి ♦ దురపిల్లుచిటు మేము కర్మచండాలతఁ ♦ గాంచినాము
వజ్రసారముకంటె ♦ వనిత! యస్మద్ధృది కఠినతరంబయి ♦ కానుపించు

తే. వేయిపటియలుగాఁ దానె ♦ వ్రీల దేల
ప్రాణములు వోవు సుతువెంటఁ ♦ బాసి స్వయము
మరణభీరువు లవి చూడు ♦ మగువ! లెమ్ము
మనము వోవుద మాతండు ♦ చనిన త్రోవ 803

తే. చనుద మాతండు గడుదవ్వ ♦ చనక ముందె
యేల శుకనాస యింకను ♦ జాలిపడుచు
నుండెదవు స్నేహమును జూప ♦ నుచితవేళఁ
జితినిఁ బేర్పింపుమా శివు ♦ చెంత నిపుడె. 804

సీ. చేర్పుఁడు కట్టెలు ♦ శీఘ్రుంబ యిచటికిఁ గాష్ఠికులార! వే ♦ కదల రేల
సంకోచ పడ నేల ♦ చనుఁడు కంచుకులార! చోర నగ్ని వలసిన♦పరికరములఁ
గొనిరండు మిన్నక ♦ పనవిన నే మగు నిర్నిరోధంబుగా ♦ నిఖిలధనము
దేవి! యొసంగుము ♦ ద్విజుల కెల్లరకును బాలింతు నవనిక్షా ♦ భామ! యింక

తే. పాలనాదిక మెల్లను ♦ బాసె నిపుడు
క్షీణపుణ్యుఁడ నా కేమి ♦ సిద్ధిఁ గాంచుఁ
బొందు మీభూములకు మీరు ♦ భూమిపతులు
వదలితిని మిమ్ముఁ బ్రజలను ♦ వదలినాఁడ. 805

తే. ఇపుడె యువరాజుశోకంబు ♦ నెఱుఁగ రెట్టు
లట్టు ప్రజలను నరయుఁడీ ♦ యకట నాదు
తనయుఁడు కథావశిష్టుఁడై ♦ ధాత్రిఁ బాసె
నెవని రాజును జేసి నే ♦ నేగు దింక. 806

తే. అనుచు నార్తప్రలాపంబు ♦ లడర మిగుల, నడలు నారాజచంద్రుని♦నతనిదేవి
యాత్మదుఃఖంబు నింతయు♦నరయకట్టె, పుడమిఁ బడకుండఁ బట్టెను♦విడెను నొడిని.

వ. అంత నప్పుడు త్వరితకుం డిట్లనియె. 808

క. దేవర! తావకపుత్రుఁడు, భావింపఁగ స్ఫుటితహృదయ♦పద్ముం డై నన్
బోవిడువఁడు దేహంబును, భావింపకుఁ డొండు మదిని ♦ బాపపువార్తన్.

ఆ. శాపదోషమునను ♦ సచివపుత్రుని కుట్లు, జనన మొందె నీదు♦తనయుఁ డవని
వినుము వినుతు ?ల్ల♦విషయంబులను దేవ!, విడునకుండ నొకఁడ♦వివరముగను.

క. అనుటయుఁ దారాపీడుఁడు, విని యాయద్భుతపుశోక ♦ వేగం బెల్లన్
ఘనకుతుకాంతరితం బయి, తనరఁగ ననిమేషదృష్టిఁ ♦ దడవఁబడె ననుచున్.

క. భూతావిష్టునివగిదిని, నాతతదత్తావధానుఁ ♦ డగుచుఁ ద్వరితకుం

డాతురతఁ జెప్ప సర్వము, క్ష్మాతలనాథుండు వినియె ♦ జరిగిన దెల్లన్. 312

తే. అద్భుతాస్పద మగుచును ♦ నధికదుఃఖ, కారణంబయి కౌతుక♦కరము నగుచు
దుశ్శ్రవంబయి విశ్వాస♦దూరమైన, తత్ప్రవృత్తిని బెక్కు ని♦దర్శనముల. 313

తే. నస్మయము పుట్టఁ జెప్పంగ ♦ నరవరేణ్యుఁ, డాలకించి యొకించుక♦యాననంబు
త్రిప్పి నిశ్చలతారక♦దృష్టిఁ బరపె, నాత్మసముఁ డగుశుకనాసు♦నాననమున.

ఉ. పూనుదు రాత్మదుఃఖములఁ ♦ బోవిడి మిత్రులదుఃఖ మార్పఁగా
మానితు లైనసౌహృదుల్ ♦ మానవనిరంతరదుఃఖ మందుచున్
దానును నాయవస్థఁ గని ♦ దందడిఁ గుందుచు నున్నస్వస్థుచం
దానన జనాధినాథునకుఁ ♦ దచ్ఛుకనాసుఁడు పల్కె నీగతిన్. 315

శుకనాసుఁడు తారాపీడు నూఱడించుట.

వ. దేవ! అతివిచిత్రం బైనయీసంసారంబునందు సుఖదుఃఖమగ్నులై వర్తించు దేవాసురమనుష్యతిర్యగ్యోనులకును సత్త్వరజస్తమోగుణాత్మకం బయినప్రధానమునకును బరమాణ్వాదిబ్రహ్మాండమువఱకును గలసమస్తమునకు నుత్పత్తిస్థితిలయకారణభూతుఁ డీశ్వరుండు తదిచ్ఛచే ధర్మాధర్మసాధనంబును నిష్టానిష్టఫలప్రదంబును నగుశుభాశుభకర్మపరిపాకంబునను స్వయముగను ననేకప్రకారంబులఁ బుట్టుచు వృద్ధిఁబొందుచు నశించుచు ననియతవ్యాపారంబు లగుస్థావరజంగమంబులకు సంభవిల్లనియవస్థలు లేవు. కాన నీవిషయంబున దేవర కేల యీవిచారంబు! యుక్తివిచారముచే విమర్శింతమన్నఁ గేవలాగమప్రమాణంబుచే నంగీకరింపఁబడినవైనను పెక్కువిషయంబులు యుక్తివిరహితంబులై విసంవాదరహితములుగఁ గనఁబడుచున్నవి. మంత్రప్రయోగంబువలనఁ గాని నాగమంత్రధ్యానమువలనఁ గాని విషమూర్ఛితుఁడు విషముక్తుండై లేచుచున్నాఁడు. ఇం దేమియుక్తి యున్నది? మఱియు నయస్కాంతమునకు నయస్సునాకర్షించుశక్తిఁ గలిగించుటవలనను వైదికావైదికమంత్రములకు ననేకప్రకారంబు లగుపెక్కుకార్యంబుల సాధించుసామర్థ్యం బొసంగుటవలనను నానావిధద్రవ్యసంయోగంబులకు జీవితమరణాదులఁ గల్పించునేర్పును, నపహరించుచాకచక్యమును లోఁబడఁజేయు వైశారద్యంబును ద్వేషముపుట్టించు శక్తియు నుత్పాదించుటవలనను మఱియు నెన్నిటికో యిట్టిసామర్థ్యం బొదవించుటవలనను నాగమములు సర్వప్రమాణంబులు. అట్టియాగమములయం

దును బురాణరామాయణాదులయందును ననేకవిధంబు లగుశాపవార్త లనేక ప్రకారంబులఁ బ్రతిపాదింపఁబడియున్నవి. ఎట్లనిన. 316

సీ. అమరేంద్రపదవిని ♦ నందిననహుషుఁ డజగరమయ్యె నగస్త్య♦శాపయుక్తి మానుషాదత్వంబుఁ ♦ బూనె సౌదాసుండు వాసిష్ఠసుతశాప♦వహ్నిఁ గలన యౌవన మందె యు♦యాతి చెందెను జర శుక్రవ్యాదగురుశాప♦కారణమున నంటెఁ జండాలత్వ ♦ మలత్రిశంకుఁడు తాను జనకునిదారుణ♦శాపమునను

తే. నమరలోకనివాసిమ♦హాభిషుండు, శంతనుం డయి గుఱ్ఱభువి ♦ జన్మ మందె నతనిభార్యాత్వ మందిన♦యమరతటిని, శాపమున నష్టవసువుల♦జన్మ మవని.

వ. వీరిమాట యటుండ నిమ్ము. మఱియొకయద్భుతంబు చెప్పెద నాకర్ణింపుము.

క. తనయుండై జమదగ్నికి, జనియించెను శౌరి దివిజ♦సన్నుతుఁ డజుఁడుఁ జనియించె నట్లె నల్గురు, తనయులుగా దశరథునకుఁ ♦ దా నొక్కండే. 319

చ. మనుజులయందుఁ బుట్టుదు ర♦మర్త్యులు సంభవమే యిదెందునుఁ గన నగుఁ దొంటిమానవుల ♦ కంటెను దేవుఁడు గిసిపోవునే గొనములఁ; బద్మనాభునకుఁ ♦ గోకసపత్నుఁడు హెచ్చుగాఁడుగాఁ గను మిట సంభవం బిఁకను ♦ గానిది యెయ్యది యెంచ వెండియుఁన్. 320

చ. కనితిరి దేవి గర్భమును♦గాంచినయప్పుడు చంద్రుఁ డామెమో మును జొరఁబాఱుటన్; గనితి ♦ భూధవ నేనును బుండరీకద ర్శనమును స్వప్నమందు నిఁక ♦ సందియ ముండదు వారు వానిలోన్ జననము నందుటన్ విను వి♦నాశము నొందరు వారు చూడఁగన్. 321

ఉ. వారలు నాశముం గనిన ♦ వారిశరీరము లుండు నెట్లొకో వారలు మళ్లి జీవమును ♦ వారక గాంతురు నిక్కమం బిటన్ గారణ మీసమస్తభువ♦నంబుల ఖ్యాతినిఁ గన్ననిర్జరా హారమెుకండు; లే దితర ♦ మంతకు మించినకారణం బిఁకన్. 322

క. కల దమృతము శశియం దని, యిలను బ్రసిద్ధంబు దేవ!♦యెఱుఁగు మిదెల్లన్ గల గా దని యీదృక్తను, విలసనములు పుట్టు నెట్లు ♦ వేరొకచోటన్. 323

సీ. అచిరకాలమునందె ♦ యంది శాపవిముక్తి పెండ్లాడి గంధర్వ♦ప్రియతనూజ హర్షాశ్రువులు జాఱ ♦ నతివతోఁ జనుదెంచి పదపంకజములకుఁ♦బ్రణతి సేయుఁ దత్పుత్రుఁడై యవ♦తారంబు నందె చంద్రాపీడనామంబుఁ ♦ దాల్చినట్టి లోకపాలకుఁ జంద్రు ♦ లోచనోత్సవకరుఁ గాంచి జన్మం బాది ♦ గాంచినట్టి

తే. గాఢసంతాపమును వీడి ♦ కరము సుఖముఁ
గాంతుమో దేవ! యుడుగుము ♦ వంత యింక
వరము మన కిది శాపంబు ♦ వారి కగును
వలదు దేవియు నీవును ♦ బనవ నిచట. 324

సీ. అభివర్ధిలఁగఁ జేయు ♦ నఖిలమంగళముల, నన్యజన్మోపాత్త ♦ మైనసుకృత
మభివర్ధనముఁ జేయు ♦ నభిమతదేవతారాధనంబున ధన♦రాశి నీవి;
వల నియమవ్రతా♦ద్యాచరణమ్ముల నశుభం బణంపుమ ♦ యధికనిష్ఠ
మఱియు నే దేదియు♦మదికి శ్రేయస్కరమని యెఱుంగుదు విందు♦నదియు నెల్ల

తే. నేఁడు మొదలుగఁ జేయింపు ♦ నిచ్చ లీవు
చేయు స్వయముగ లక్ష్యంబు ♦ చేసి భక్తి
వైదికావైదికక్రియా♦వార మెల్ల
నించుకైన నసాధ్యంబు ♦ లిలను గలవె. 325

తే. కడుప్రయాసంబులను బడి ♦ కన్నవీరి
జన్మమును నిట్టిచొప్పున ♦ సంభవించె
ననుచు శుకనాసుఁ డనుచుండ ♦ నవనిపతియు
నడలు చిట్లసె దుఃఖంబు ♦ నాఁప లేక. 326

ఉ. ఈ వనినట్లు సర్వమును ♦ నెవ్వఁ డెఱుంగు నోరుండు; చెప్పుమా
కీవల మానసంబునకు ♦ నెక్కఁగ నన్యుఁ డెవండు; మేమునున్
గోవిదకేనిపల్కులను ♦ బొందికఁ గొందుము చెప్పు మైన నో
పావనచిత్త! నీసుతుని ♦ పాటును గాంచి మదీయసూతికిన్. 327

చ. హృదయము భిన్న మయ్యె నిది ♦ యెట్టిదురన్ గనుపించి దేనినిన్
మదిఁ జొర నీదు గానఁబడు ♦ మానక యెందు వినంబడున్ సదా
యదియు మనంబునం బొదలు; ♦ నాతనిమోమును గాన కున్న నేఁ
గుదురప లేను జేహమును ♦ ఘోరతరవ్యథ మాట లేటికిన్. 328

క. నాగతి యీగతి నుండఁగ, నాగరితగతిన్ మఱే♦మనంగలవాఁడన్
ప్రేఁగగుఁ దత్పరిబోధము, వే గమనమె మేను నిల్పె ♦ వెర వొండేదీ. 329

క. అనుటయుఁ దారాపీడుఁడు, తనయవ్యథ భర్తృ నెదురఁ ♦ దలఁగి త్రపను దా
జనపతిసతి సాంజలియై, యనియెను నుచ్చైస్స్వనంబు ♦ లడర వగపునన్. 330

ఉ. తాపస మేల యట్లయినఁ ♦ దర్లద.మిప్పుడ లెమ్ము వేగమే
నామది వేగిరంపడుఁ గ♦నన్ సుతు; డెందము ప్రీల మేనన్

రామిని దుఃఖ మొందర్వఁగను; ♦ రా నటు చేయఁగఁ జూడఁ గోరు నే
నేమన నెంతు దుఃఖముల ♦ నీదుచు మత్సుతుఁ గాంచుకోరికన్. 331

చ. కనుఁగొన నొక్కసారి సుతుఁ ♦ గాంతును దీఱఁగ మేను దాల్చెదన్
గనుచు మహోగ్రదుఃఖములఁ ♦ గంతము శోషిల నేడ్చు చిట్టు; దా
వను నివు జేను దుఃఖములఁ ♦ బాయఁగఁ గాన దురాశహేతువై
తనరెడునామనంబునకుఁ ♦ దద్గమనంబు వినోదహేతు వౌ. 332

ఆ. తనయుమోముఁ గాంచఁ ♦ దహతివాపడునాదు
హృదయమునకు నటకు ♦ నేగుకంటె
నేవి యుంవు లౌను ♦ నిప్పుడే వెడలుదు
తనయుఁ జూడ కేను ♦ దాళఁ జాల. 333

వ. అని విలపించుచున్నయావిలాసవతియొద్దకు నొకవృద్ధబ్రాహ్మణుం డరుదెంచి స్వస్తిపూర్వకముగ నాశీర్వదించి యిట్లనియె. దేవీ! యెల్లయెడల నవరిస్ఫుటంబుగ నల్లుకొన్న యీవార్తాకలకలంబున నాకులీకృతయై మనోరమ స్వయముగ నల్లదె యిట వచ్చుచున్నయది. రాజుం గాంచి సిగ్గువడి యిటకు రా వెఱచి యవంతిమాతృగృహంబునకుఁ బిఱిందిదెస నున్నయది "పీ రేమి వచించిరి. నాసుతుండు వైశంపాయనుండు జీవితుండె. ఎమ్మది నున్నవాఁడె" యని నిన్నడుగుచున్నది. అని చెప్పుటయుఁ దారాపీడుండు తన్మరణవార్తకంటెను గష్టతమం బైనతద్వార్త విని దుఃఖవిదీర్ణయున నొప్పువిలాసవతి కిట్లనియు. 334

క. విని యెఱుఁగ దేమి నీసఖి, తనయులవృత్తాంత మీవు ♦ తక్కఁగ నితరుల్
వినిపించిన విని జీవంబును వీడును నొక్కవేళఁ ♦ బోవు మిదురుగన్. 335

ఆ. ధైర్య మూని నీవు ♦ తరుణి! స్వయమ్ముగ, సర్వవృత్త మల్ల♦సతికిఁ జెప్పి
మేనుఁ బాయకుండ ♦ మేకొనఁగాఁ జేయు, పయనమునకు నద్ధు♦వడక యుండ.

ఆ. అనుచు సపరివార ♦ యగు విలాసవతిని, బంపి నృపతి గమన♦పరికరములఁ
జక్కఁ జేయు చుండె♦సచివుని శుకనాసుఁ, గూడిసంభ్రమంబు♦గూరమిగుల.

వ. అంత. 338

క. జనపతి ప్రయాణమగుటయు, జననాథునిపై నిగూర్మిఁ ♦ జంద్రాపీడున్
గను నుత్సుకతను నచ్చెరు,వును గనుకౌతూహలమున ♦ భూపతిసుతుతోన్.

క. మును చనిన పుత్రమిత్రుల, జనకులఁ దోఁబుట్టువులను ♦ స్వజనము లెల్లన్
గను వేడ్క నగరమెల్లను, జనఁ దివిరె గృహంబు లరయు♦జనములు దక్కన్.

వ. తారాపీడుండు నొక్కనాఁటన మరలి రాఁ దలంచి శీఘ్రగమనవిఘాతహేతువు లైనవారి నెల్ల రావల దని నిషేధించి పరిమితపరికరుం డయి బయలువెడలి యించుకదవ్వు చని యిప్పు డెంతదవ్వు వచ్చితిమి. ఇం కెంతదవ్వు చనవలయు నెన్నినాళ్ల కటఁ జేరఁగల మని మాటిమాటికిఁ దురగాధిరోహితుం డగుత్వరితకు నడుగుచు ననవరతప్రయాణంబులఁ గొలఁదిదినంబులలోన నాయచ్ఛోదసరోవరంబుఁ జేరి వికల్పశతంబులఁ దలంచుకొని యుత్తలంపడెడుమనంబుతోఁ గడుదవ్వుననుండియె పరమాప్తుఁ డగునొకయశ్వవారుని ద్వరితకునితోడఁ దన రాక నెఱింగింప ముందుఁ బంపె. 341

మాలిని. శ్రితజనపరిపాలా! ♦ సేవితానంతలీలా!
నతదురితవిఫాలా! ♦ నందిసేవావిలోలా!
పతితజనవిదూరా! ♦ భావితాంతర్విచారా!
శ్రుతితతినుతచారా! ♦ సూరిసంస్తుత్యధీరా!. 342

గద్య. ఇది శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తివరప్రసాదలబ్ధసరసకవిత్వవైభవ చింతలపల్లి వంశపయఃపారావారరాకాకైరవబాంధవ శ్రీపేరమాంబాత్ర్యంబకప్రియతనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతం బైనశృంగారకాదంబరి యను మహాప్రబంధంబునందు నుత్తరభాగంబునందుఁ దృతీయాశ్వాసము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు
శ్రీ శ్రీ శ్రీ. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః శ్రీ. శ్రీ. శ్రీ.

శ్రీ.

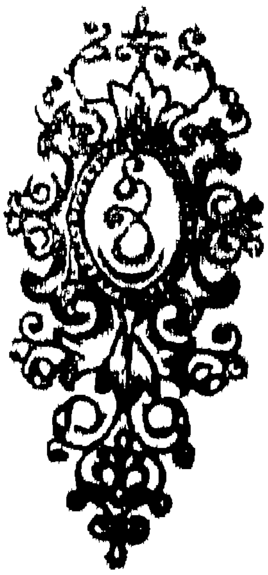
శ్రీరామ స్సహాయోఽస్తు

శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తిః ప్రసీదతు.

శ్రీ శృంగారకాదంబరి

ఉత్తరభాగము.

చతుర్థాశ్వాసము.

నిగమవినుతచరణా!
మానివ్రజశరణ! మథిత♦మారవితరణా!
జ్ఞానవ్రతానుసరణా!
దీనజనోద్ధరణ! దివ్య♦తేజఃకరణా!. 1

వ. దేవా! దయాయత్తమతి నవధరింపుము. అవ్వలికథావృత్తాంతముఁ జెప్పెద. అట్లు తారాపీడుండు పరిజనపరివారపరివృతుండయి నిజసుతమంత్రిసుతదర్శనార్థం బచ్ఛోదసరోవరంబు చెంత కరిగి. 2

సీ. దేహసంస్కారంబుఁ ♦ దీర్పమి నతికృశమలినశరీరంబుఁ ♦ గలిగి మిగుల
బాష్పపూరంబులు ♦ పాఱఁ గాలువలయి జీవించుటకుఁ గడు ♦ సిగ్గుఁ గనుచు
బలిసద్మమును జొరఁ♦బాఱఁ దలంచుచు మును రాఁగ ప్రేలకుఁ♦బూనుచు వెలి
నొండొరు మాటుగ ♦ నొనరించికొని వచ్చి క్షితితలవినిహిత♦శిరసు లగుచు

తే. సర్వవారునితోఁ గూడ ♦ నరుగుదెంచి, ప్రణతు లొనరించుయువరాజ♦పాదపద్మ
బద్ధజీవితు లగునర♦పాలసుతులఁ, గాంచె నుజ్జయినీపుర♦త్ర్యావిభుండు. 3

ఉ. కాయములెల్లఁ గాయములఁ ♦ గాంచకయున్న సమాహతాంగులో
యాయతసేవకప్రచయ ♦ మంతయు నుండియు నేరులేనివా
రో యన జీవముక్తి గనియు ♦ నుత్థితజీవితులో యనంగ నా
ఖాయువతీలలామవిభు♦పుత్రులు వెన్కకు నీడ్వఁ బాదముల్. 4

ఉ. దీనత మేఘనాదునిని ♦ ధీరుని ముక్తి జనఁ జేసి వెంబడిన్
మే నసియాడఁ దూలుచును ♦ మిన్నక సంతస మింత మామునం

మానక యేగుదెంచి మును ♦ నుర్విని వ్రాలి నతోత్తమాంగులై
మానమునం దాల్చియున్నయం ♦ త్మాధవపుత్రులం గాంచి రాజు తాన్. 5

క. ఘనశోకనిమగ్నుం డయ్యును స్వస్థునివగిది నేత్ర ♦ యుగ వికసింపన్
దనయుం డవినాశి యౌటను, మనమునం గడు నమ్మి మరలి ♦ సుగుణవను ననియెన్.

క. బ్రతికితిమి దైవవశమున, సుతుండు గతాసుండు గాండు ♦ సుమ నిక్కువ మీ
క్షితిపతితనయులు వచ్చిరి, సుతుదగ్గఱనుండి వీరు ♦ సుతుననుజీవుల్. 7

క. అనుటయు విలాసవతి తా, విని తద్వచనంబు నింత ♦ విశ్వాసంబున్
గని యావరణపటాంచల,మును నించుక తొలంగం ద్రోసి ♦ భూపతనయులన్.

క. కనుంగొని నిశ్చలదృష్టిని, దనయునిగతిం జాలసేపు ♦ ధైర్యము విడుచున్
గనుంగవ నశ్రులు గురియంగ, వనరంగాం దొడరె నిట్లు ♦ వావిడి పెలుచన్.

క. పసితనమునాండు నీతో, నెసలారంగం బాంసుకేళి ♦ నెలమి గనినయీ
వసుధేశసుతులనడుమను, నెసంగెడునిను నొకనిం గాన ♦ నే సుత! కట్టా. 10

క. అగలిని పెలుచ వనరెడు, నాగరితను నూఱడించి ♦ యడలకు శోకం
బాంగు మని మేఘనాదుని, నీగతిం బ్రశ్నించె నృపతి ♦ యిటు ర మ్మంచున్. 11

తే. ఓయి మేఘనాద! ♦ యూరకుండెద వేల, చెపుము సుతునివార్త ♦ చెప్ప కుండ
దాంచ నేల శంకం ♦ దలంగి సర్వమ్మునం, జెప్పం దొడంగె నతండు ♦ చిత్తమెరియ.

ఉ. కనంబడుం జెప్పలే మయినిం ♦ గానంగరా దలచేతనంబు దా
దినదిన మెక్కు వౌచు జగి ♦ తేజరిలున్ గడు నంగకంబులం
దనుడుం దదుక్తి రాజు విని ♦ యాత్మజుజీవితమందుం బ్రత్యయం
బును గని పీనిమాటలను ♦ బోటిరో! వింటివిగాదె లె మ్మికన్. 13

ఉ. తనయునిమోహముం గాంచి యికం ♦ ధన్యత నందుద మేగుదెమ్మటం
చనుచు మసె లేచి యెక్కి మద ♦ హస్తిని గాథజవంబు నెక్కి తాం
జనియెను వేగ హంససుత ♦ సన్నిధి కవ్వుడె దేవితోడ నా
మనుజవరేణ్యుం డంత నల ♦ మానిని గన్గొని వారు వచ్చుటన్. 14

ఉ. మును వెదచల్లంగాంబడిన ♦ ముత్తెములన్ బురుడించుబాష్పబిం
దునికరముల్ దొరంగంగను ♦ దోరముల్లై కట మందభాగ్యం బా
పిని వ్యసనైకభాగినిని ♦ బెల్లుగ నొచ్చితిం జచ్చితిన్ గటా
కనుంగొనం జాపునున్ మఱచి ♦ కాలముం బుచ్చెదు నేను నేమియున్. 15

ఉ. పెతలనొసంగం బండితుండు ♦ వేధ ననున్ దహియింపం జేల యీ
పెతల బహుప్రకారముల ♦ విద్ధను జేయును నెంతదాంక నా

హాతవిధి యంచు నిగ్గునను ♦ హాయని యేడ్చుచుఁ బన్నవాఱు చా
విశతగుహాంతరంబునను ♦ వేగ జొరంబడె నార్తనాదయై. 16

—తారాపీడుఁడు మొదలగువారు మహాశ్వేతాశ్రమమునకు వచ్చుట.—

చ. కనె మది గాంతనూజయును ♦ గాటపు మోహతమంబు గ్రమ్ము
ల్తిని బరివారమెల్లఁ జను ♦ దెంచి ధరన్ బడకుండ నూఁతగా
జనపతి వార లట్లయిన ♦ సంగతిఁ గాంచుచుఁ దాను మంత్రియుక్
జనెను దదాశ్రమంబునకు ♦ స్వాంతము జల్లన డిల్లవోవుచున్. 17

వ. అంత. 18

క. చనియెను విలాసవతియును, దన కూఁతగ మంత్రిరమణి ♦ తనరంగను నా
తనయుం డేఁడీ యనుచును, గనుకనిఁ బరువిడుచుఁ ♦ గనులఁ గాఱఁగ నశ్రుల్.

వ. అట్లు చని గతాఖిలప్రయత్నుండగుచు కాంతివిరహితుండు గాక సుప్తునియట్లు భూమిపైఁ బడియున్నపుత్త్రుం గాంచి తారాపీడుఁడు రాకమున్న తనకు నవలంబనమై యున్నమనోరమ నవలఁ ద్రోసి యంతంతన భుజవల్లికాయుగ్మంబు సాఁచి యుద్వేలంబులై దొరంగు బాష్పపూరంబులను వక్షణప్రోద్గతంబు లయిన పయఃప్రస్రవణంబులను నాయాశ్రమపదంబెల్ల నభిషిక్తంబు గావించుచు. 20

సీ. తనయ రా రమ్మిటు ♦ దర్శించితిని నెన్నినాళ్లకుఁ బ్రతివచ♦నం బొసంగు
కను మొక్కసారి యేన్;♦గరినచిత్తను నన్నుఁ దగునె నీ కీయునిక్క♦తండ్రి! కనవె
యంకతలం బెక్క ♦ నరుదెంచి తనయోచితస్నేహమును జూపు♦తనయ! నాకుఁ
బసితనంబున నాదు♦పలు కాదరింపమి నెఱుఁగ వెన్నం డిపు ♦ డేల వినవు
తే. కోప మేటికి నాపైని ♦ కొడుక! చెవుమ
పదములం బడి ప్రార్థింతు ♦ వత్స! నిన్ను
నెదురుగా నేగి మ్రొక్కుము ♦ జనకునకును
వచ్చెఁ గడుదవ్వ నీపైని♦వఱలుప్రీతి. 21

సీ. చనె నీగుణము లెందుఁ♦జనె నెందునాస్నేహ మల్లనీగురుభక్తి♦యరిగె నెందుఁ
బాఱె నీపితృపక్ష♦పాతిత్వ మేడకుఁ దరలె నీధర్మజ్ఞ♦తయును నెటకుఁ
బఱచె నేడకు నీదు♦బాంధవప్రేమంబు పరిజనప్రేమంబు ♦ పఱచె నెటకు
నన్నియు నాయభా♦గ్యమ్మున నొక్కట వదలి కౌదాసీన్య ♦ మొదవె నెట్లు
ఆ. తనయ! నీకు సుఖము ♦ తాఁగ్గాను నెట్లట్లు
మెలఁగవయ్య యంచు ♦ నెలుఁగు రాయ

బిగ్గఁ గౌఁగిలించి ♦ ప్రిదులక సారెకు
గొంతు వాయ నేడ్చెఁ ♦ గోమలాంగి! 22

ఉ. ఔదలఁ దాల్చుచున్ సుతుని♦యంఘ్రుల మూర్కొనుచున్ శిరంబునున్
బాగములందు వక్షమున ♦ వ్రాలుచుఁ జెక్కుల ముద్దుఁగొంచునున్
వేదన సైఁపలేక కడు ♦ వేఁదుఱుఁ గొన్నటు కేడ్చునామె నా
భూదయితుండు పట్టుకొనె ♦ భూపరిరక్షణదక్షబాహులన్. 23

తారాపీడుఁడు విలాసవతి నూఱడించుట.

క. తనదుఃఖము మది నెంచక, తనయునిఁ గౌఁగింటిలోనఁ ♦ దార్పక వగతో
ననియును నీగతి దేవి!, మన కితఁడు తనయుఁ డయ్యె ♦ మనపుణ్యమునన్. 24

ఆ. అరయ దేవతాత్ముఁ ♦ డౌను దేవి! యితండు
వగవ నేల యితని ♦ వంతఁ గుఱిచి
మానవార్థమైన ♦ మమతను దుఃఖింపఁ
దగునె నీకు వీడు ♦ వగవు తరుణి!. 25

తే. కలుగ దీశోకమున నేమి ♦ కాంత! మనకుఁ
గంత మొకఁడు విదీర్ణ మౌఁ ♦ గాదు హృదయ
మేటి కీవ్యర్థవిలపిత ♦ మేగ దుసురు
వదు నిరాసంగ బాష్పముల్ ♦ పడదు మేను. 26

వ. మఱియు. 27

చ. కలుగక యున్న వత్సముఖ♦కంజవిలోకన మింతి! వంతఁ జిం
తిలవలె వీనిమోముఁ గడుఁ ♦ దేజరిలన్ గనుచుండ నంతచిం
తిల మనకేల? యొండు విను ♦ తేర్పవలెన్ శుకనాసుఁ దత్సతిన్
గలఁగెడునీవె నేనె చని♦నాఁడు తదాత్మజుఁ డొండులోకమున్. 28

ఉ. వీరల నుండని మ్మెవతె ♦ విశ్వజనీనమహత్త్వసంపదన్
గూరె సుతుండు జీవమును ♦ గూరె మహోత్సవ మెల్లవారి కా
చారుచరిత్ర చిత్రరథు♦సత్సుత కోడలు నీకు నల్లదే
చేరఁగ వచ్చుటన్ మనము ♦ చెప్పఁగ శోకముఁ గూరి మూర్ఛిలెన్. 29

చ. పిలుచుచుఁ బేరుకొంచుఁ దమి ♦ పిల్లున నెచ్చెలులెల్ల నూఁతయై
నిలుపఁగఁ జేతులం దనువు ♦ నేరక తేఱఁగ మూర్ఛ నింకనున్
బలుకక యొండు లేపి తొడ♦పై నిడి మూర్ఛను దేర్చు మావలన్
సలిపెదు గాక రోదనముఁ ♦ జాలఁగ నిష్టముతీఱ నెంతయేన్. 30

క. అనుటయు జనపతి యట్లా, వనితయు నాసుతునిప్రాణ♦వరదాత్రియనూ
ననయగుణ కోడ లెక్కడ, ననుచున్ చేరంగఁబోయి ♦ యధికరయమునన్. 31

ఉ. అంకతలంబునం దునిచి ♦ యప్రతిబుద్ధను దానిఁ జేతితో
శంకను దక్కి కైకొని వి♦సంజ్ఞనిమీలితలోచనాంబురు
ట్సంకలితాధికద్యుతిని ♦ సద్వగనంబును గాంచుచున్ గురం
గాంకితఖండశీతలమ♦నంతరబాష్పకణు సాస్రగండమున్. 32

చ. ఉనుచుచుఁ దత్కపోలమున ♦ నుంచుచు ఫాలమునన్ స్వఫాలమున్
గనులను గన్నులన్; సుతునిఁ ♦ గాటపుఁగూర్మి స్పృశింపఁ జల్లనై
తనరుస్వహస్తకంజమునఁ ♦ దద్ధృగయంబు స్పృశింపుచున్ దమిన్
జనని! సమాశ్వసింపు మిఁక ♦ సంజ్ఞను నూనుము కన్ను విప్పుమా. 33

క. ఇదిమొద లెవ్వరు నాసుతుఁ, బదిలంబుగ నరయువారు ♦ బాలిక! నిన్నున్
వదిలిన నీపుణ్యంబునఁ, గదిరెను సుతుదర్శనంబు ♦ గావవె నమ్మున్. 34

తే. అమృతమయమంచు నిన్ను నే ♦ నరయుదానఁ
గాకయుండిన మగుడ నేఁ ♦ గాంతు నెట్లు
మత్సుతుముఖంబు; తల్లిరో ♦ మాకు నీవు
దైవమవు కోడలవుగావు ♦ తలిరుఁబోఁడి!. 35

వ. అనుటయుఁ గాదంబరియు రాజసుతనామగ్రహంబునను దత్పుత్ర్యాభిన్నంబైన విలాసవతీశరీరస్పర్శంబునను మూర్ఛం దేఱి లజ్జావనమ్రముఖయై యేమి చేయనుం దోఁపక నిస్తబ్ధయై యుండ నామెను దత్సఖి మదలేఖ విలాసవతి యుత్సంగతలం బవతరింపించి యామెచే నెల్లరకు యథాక్రమంబున నమస్కారంబులు చేయించి వారు చిరకాలంబు దీర్ఘసుమంగళివై మనుమని దీవింప మెల్లఁగ లేపి విలాసవతికిన్ బిఱిందిదెస నతిసమీపంబునఁ గూర్చుండఁ బెట్టి తా నూఁతయై కూర్చుండి యుండె నంత. 36

చ. జనపతి యట్లు రాజసుత ♦ సంజ్ఞను జెంద సుతుండు జీవమున్
గనినటు లెంచి తత్తనువు ♦ గాఢతరంబుగఁ గౌఁగిలింపుచున్
గనుచు స్పృశింపుచున్ వదన♦కంజము ముద్దిడుకొంచు నుండి తాఁ
గని మదలేఖఁ బిల్చి యిటు ♦ కట్టడ చేసెను దాని కెంతయున్. 37

చ. సలుపుచు నేసపర్యలను ♦ సన్నుతి కెక్కఁగ నిన్నినాళ్లు కో
డలు మదిరాతనూజ నిక♦టంబున నుండుచు నాడుపట్టికిన్

దల్లఁ బరఁ యొండుబుద్ధి ముఖ♦దర్శన మబ్బఁగఁ జేసి నాసప
ర్యల విడరా దిసుంతయును ♦ నాయమ సిగ్గున మాదురాక చేఁ. 38

ఉ. ఊరక గాంచువారలమె ♦ యుగ్మలి మే మొకకార్యభారముఁ
నేరము నిర్వహింప నిట ♦ నిల్చినఁ బోయిన నిన్నినాళ్లుతే
వారిజనేత్ర తాఁకుటను ♦ వారక యెప్పుడు నీశరీర మే
పారుచు నుండు నొందకయ ♦ భంగము నాస్నుప యున్నఁ జాలదే. 39

తే. ఇతనిపజ్జను నుండుత ♦ నీపసంతి, యనుచు నానతి యొసఁగి యా♦యవనివిభుఁడు
తనకు నుపకల్పితంబయి ♦ తనరుచున్న, పటగృహంబున కేగక ♦ పజ్జనున్న. 40

తే. తాపసజనోచితంబయి ♦ దాఁపునందు, నలరు నొకయాశ్రమమ్మున ♦ నమలశీత
లోపలస్థలసంకలి♦తోజ్జ్వలతరు, వల్లరీమండపమునందు ♦ వచ్చి నిల్చి 41

వ. స్వనిర్వేశమదుఃఖం బైనసకలరాజచక్రంబుఁ బిలిచి సబహుమానంబుగ వారి
కిట్లనియె. 42

తారాపీడుఁడు తపంబుఁ జేయఁ బూనుట.

చ. తలఁపకుఁ జేను శోకములు ♦ తార్కొనఁ దాపసవృత్తి నిచ్చటఁ
నిలిచితి నంచు మీరు మును ♦ నిశ్చిత మీవిషయంబు భార్యతో
మెలఁగెడుపుత్రు మోముఁ గని ♦ మేదినిభారమునెల్ల వానిపై
నిలిపి ఋషుల్ వసించునొక♦నిర్మల మౌమునిపల్లె నుండుచుఁ. 43

చ. అపరవయస్సు వచ్చవలె ♦ నంచుఁ దలంచితి దాని నీగతిఁ
గృపణుఁడు ప్రేతరాజు పరి♦కింపఁ బురాకృతకర్మజాలమో
యపర మదేదొ నే నెఱుఁగ ♦ నప్పుడె తాల్చెను నేమొనర్తు నే
నపరిమితంబు నీనియతి ♦ నా నొకొ మీరఁగ నేరి కీయిలఁ. 44

తే. ఆత్మచేష్టాకృతం బగు♦నాత్మజన్మ, సౌఖ్య మప్రాప్య మది భువి♦సర్వులకును
బ్రజలపాలనఫలము మీ ♦ బాహులంటె, యవిరతంబయి వర్ధిలు♦నడుగ నేల.

తే. అవనిఁ బ్రజలను బాలించు ♦ నపుడె మేము
సర్వభారంబు మీభుజా♦స్తంభములనె
నుంచినారము కావున ♦ నుంతు మిపుడు
నభిలషించెద నాకోర్కి ♦ నాదరింప. 46

తే. తనువునం గలసారంబుఁ ♦ దనివి తీఱఁ
బాన మొనరింప జర నాత్మ♦భార మెల్లఁ

దనయులం దుంచి పరిలఘు♦తనువు లగుచు
నరుగుదురు ధన్యు లిలను లో♦కాంతరముల. 47

తే. నులిమి పదమునఁ గంఠంబు ♦ బలిమి నెపుడో
యిష్టపడకున్న శమనుండు ♦ కష్టపెట్టి
యీడ్చుకొని పోవు జనముల ♦ నెంచఁగ నది
మేలె వారలు ధన్యులె ♦ మీఁదు గలదె. 48

చ. తనపద మొక్కపాత్రమున ♦ దార్కొన నిల్పి జరాభరంబునన్
దనువు కృశింప వీడి సుఖ♦తండములన్ బను లేమి లేకయే
మను చొకమాంసపిండ మని ♦ మానవులెల్ల ననన్ గడించినన్
ఘనపరలోకసౌఖ్యముల ♦ గాఢతరం బగులాభ మయ్యదే. 49

తే కాన నీవస్తువున కేను ♦ గాంక్షఁ జేసి
మిమ్ముఁ బ్రార్థింతు వినుఁడు ని♦క్కమ్ముగాను
ననుచు సుఖములనెల్ల న♦వ్యవహితముల
వీడి నన్యసుఖంబుల ♦ వేడ్క నిలిపె. 50

వ. అదె ట్లనిన. 51

సీ. తరుమూలముల హర్మ్య♦తలము లటంచును లతల నంతఃపుర♦లలన లనుచు
వల్కంబులు దుకూల♦వస్త్రంబు లనుచును సారంగముల మిత్ర♦చయములనుచు
జటలఁగూర్చుట కేశ♦చయముఁగూర్చుటయంచు మూలంబులాహార♦జాలమనుచు
వటుసూత్రము పట్టు ♦ టస్త్రధారణ మంచు ధర్మకథలు నర్మ♦కర్మ మనుచు

తే. నెంచె నారాజు వరము జ♦యింప నెంచె
నుంచెఁ గోశగృహాస్పృహ ♦ నురుతపమునఁ
గుసుమకుశసమిదాదులఁ ♦ గొంచురాను
నవనిపాలనదక్షత ♦ నలవరించె. 52

చ. తనయులయందు నుండెడుని♦తాంతపుఁగూరిమి వృక్షపంక్తులం
దునిచెను సర్వభోగముల ♦ నుండెడురాగ మరాగతన్ శమం
బున రణకాంక్ష నుంచె నల♦భూపతి యాజ్ఞను మానమానుటం
దునిచెను దాపసవ్రతము ♦ నూనెను దత్క్రియలెల్లఁ జేయుచున్. 53

చ ఒకమెయి సిగ్గు వీడి యొటొ ♦ యున్నతమానసమాంసపుత్రియున్
బ్రకటసుశీల చిత్రరథు♦పట్టియు నిత్యము తత్తదర్హమౌ
సకలసపర్యలన్ సలుప ♦ క్ష్మాపతి వానిని నుజ్జగించి వా
రక వటువాఁత మాపు యువ♦రాజును గాంచుచు దుఃఖ మొందకే. 54

ఆ. పట్టమహిషితోడఁ ♦ బరివారములతోడ, మంత్రితోడ నతని♦మగువతోడ
నుండె నచటనె సక♦లోర్వీధవులతోడ, సతత మదియె యిల్లు ♦ నల్పి నృపతి.

వ. అని చెప్పి యాజాబాలి కథవినుచున్న హారీతప్రముఖులు నాసమస్తతాపసుల
నాలోకించి యిట్లనియె. 56

తే. శుకకథాసాకర్ణన♦చాకచక్య, మరసితిరె మీరు మానసం ♦ బపహరించె
దేనిఁ జెప్పంగఁ బూనితి ♦ దాని విడిచి, దూరమరుదెంచితినిగథా♦చారిమున.

క. సురలోకభ్రష్టుండై, ధర వైశంపాయనుఁ డనఁ ♦ దనయువినీతిఁ
నరశుకనాసాత్మజుఁడై, స్మరహతచిత్తుం డెవండు ♦ సంజనియించెఁ. 58

క. అతఁడే యీతండు స్వయం, కృతమగునవినయమునఁ బిత ♦ కినిసి శపింపఁ
సతి హంససుతయుఁ దిట్టఁ, క్షితి శుకజాతిని జనించె ♦ శీఘ్రము యువుడే. 59

చిలుకకు స్వవృత్తాంతమును విన్నంతఁ బూర్వవిద్యలు వచ్చుట.

క. అనవుడు నతఁ డాపసితన,మున సుప్తోత్థితునకట్లు ♦ మునుపటి మేనఁ
గనినట్టివిద్య లెల్లఁ, గనఁబడి జిహ్వాగ్రసీమ ♦ నాట్యము సల్పెఁ. 60

ఆ. సకలకళలయందు ♦ సామర్థ్యమొదవెను, మానవునకుఁ బోలె♦మధురమృదుల
కలితలలిత మగుచుఁ ♦ గమ్రమౌవాక్కును, గలిగె నాకు నపుడె ♦ కౌశలంబు.

సీ. సంప్రాప్త మయ్యెను ♦ సర్వవస్తుజ్ఞాన మలమహాశ్వేతపైఁ ♦ గలిగెఁ గూర్మి
యాకామవశతయు ♦ నలరెను దదవాప్తిఁ గూర్చి యుత్కంఠత♦గూరెమిగుల
నరపతిసుతుపైన ♦ నడరె నాస్నేహంబు నలరెఁ దరళికతో ♦ ననిన మాట
మును నేను వ్రాసిన♦ముద్దుపద్యము మ్రోలఁ గనులఁగట్టినయట్లు♦గానఁబడియె
తే. వినఁబడెఁ గపింజలుఁడు నన్ను ♦ ననినపలుకు
కలిగె సర్వంబు మానవ♦కాయమందు
తక్క రెక్కలు రాని నా♦తరుణమునను
పూర్వభవచేష్టితంబులు ♦ పొందవయ్యె. 62

సీ. తలిదండ్రులకును నా♦తాత తారాపీడపతికిఁ దల్లి విలాస♦వతికి మఱియు
నమలమిత్రుండు చం♦ద్రాపీడునకు నట్లు తొలివయస్యుఁడు కపిం♦జలసుమతికి
మద్బహిఃప్రాణంబు ♦ మహితతపస్విని యగుమహాశ్వేతకు ♦ నమలమతికిఁ
దత్ప్రాణసఖికి నా♦దర్పకుతేఖను దాని కందించిన ♦ తరళికకును
ఆ. నెవరి కెవరి కెట్లు ♦ లెట్లు జ్ఞప్తికివచ్చె,తినొ యెఱుంగఁ బూర్వ♦దేహకలిత
సర్వవృత్త మొక్క♦సారిగ నవగతం, బగుటఁ జేసి ముదితుఁ ♦ డైతి నేను. 63

తే. కడుఁ బ్రహృష్టాంతరాత్మసం♦కలితుఁ డనయి
శిర మవనతంబుఁ గావించి ♦ క్షితిని మోపి
చాలతడ వుండి నిజదుష్ట♦చరిత వినుట
గలిగినత్రపాభరంబునఁ ♦ దలను లేక 64

తే. ఎత్తఁ జాలక యెట్టెటో♦యెత్తి సుంత, గాంచిజాబాలివినయంబు♦గదురఁగేలు మోడ్చిమెల్లనసిట్లంటి♦మునివరేణ్య!, త్వత్ప్రసాదంబునను జల్పఁ♦దాల్చినాఁడ.

చ. తలపున కెల్ల బాంధవులు ♦ తారొకొని రజ్ఞత నిన్నినాళ్లు నా
రలు స్మృతి కెట్లు రారో యట ♦ గావు తదీయవియోగదుఃఖముల్
తలఁచిన వారి నిప్పుడు వి♦దారిత మయ్యెడు నాదుడెంద మ
ల్లలనగుఁ గాదు రాసుతుని ♦ నాత్మఁ దలంచినయట్లు లక్కటా. 66

చ. అగలక యుండునే యతని♦స్వాంతము నాస్థితి విన్నయంతనే
యగపడకున్న నేను నొక♦యర్ధనిమేషము తల్లడిల్లు నా
యగణితసద్గుణుండు నను ♦ నారయ కెన్నిదినంబు లుండునా
నగను దదీయవృత్తమును ♦ వారక తెల్పి యనుగ్రహింపవే. 67

క. తెలిసినఁ దదీయవృత్తము, చెలఁగుచుఁ జని వానిచెంతఁ ♦ జేరి వసింతుఙ్
దెలియవు తిర్యగ్యోనిని, మెలఁగెదునా కపుడు వెత లం♦మేయమనీషా!. 68

క. అని నేను మనవి సలుపఁగ, మునిపతి జాబాలి నన్ను ♦ మొగిఁ గని యీర్షల్
గని స్నేహకోపగర్భము, గను సనె ని ట్లనుచు మోము ♦ కళవళ పడఁగన్. 69

క. ఓరీ దుర్మతి! యిప్పతే, కూరిచె నీకిట్టిదశను ♦ ఘోరతరము నా
నారినె చంచలహృదయును, గోరెదు గూడంగ నేల ♦ కుమతిని మగుడన్.

క. తెక్కలు రా వింకను నీ, వెక్కరణిని నెగయఁ జాలు ♦ దింతికడకు నీ
విక్కడనె యుండు నడువగఁ, జక్కఁగ సామర్థ్యమొదవు♦సమయము వచ్చున్.

తే. అప్పు డడుగుము చెప్పెద ♦ నతనివృత్త
మనుచుఁ జెప్పంగ హారీతుఁ ♦ డతిముదమున
ననియెఁ దండ్రికి నిట్లని ♦ యద్భుతంబు
పొడముచున్నది యీకథ♦పొలుపు విన్న. 72

మ. మునిజాతిం జరియించునీతనికి నా♦మోహాంధత్వ మొబ్బంగిఁ దా
ర్జనియించెన్ నిలుపంగఁజాల దుసురుల్ ♦ దానక్షుసుశోకంబునన్
జననం బందినదీనికాయు విటు లే♦చందంబునన్ స్వల్పమై
తనరెన్ జెప్పవె తండ్రి! యంచు నడుగన్ ♦ దన్మౌనిచంద్రుం డొగిన్. 73

చ. కలుషమలంబు సర్వమును ♦ క్షాళన మొప్పఁగఁ జేయు నాఁగ ని
ర్మలదశనాస్రవారులను ♦ రాజిల నవ్వుచు వాని కిట్లనెన్
దెలియుదె కారణం బిచటఁ ♦ నెల్లము పీడు మనోజరాగ మో
హాలసిత స్వల్పసత్త్వ మగు ♦ నంగనవీర్యమునన్ జనించె బో. 75

జాబాలి చిలుకకు నాయువుమొదలగునవి కలుగుటకు హేతువును జెప్పుట.

క. ఎది దేనివలనఁ బుట్టునో, యది యట్టిది యగు నటంచు ♦ నాగమవితతుల్
విదితముగాఁగ వచించెదు, వదలుము సందియము మదిని ♦ వత్స! తెలియుమా!

తే. ధరను గార్యంబు లెల్లను ♦ దలఁచు హేతు
గుణములనె పొంది వెలుఁగొందుఁ ♦ గోవిదులకుఁ
దెలియు నిది యెల్లవారికిఁ ♦ దెలియ దనుచుఁ
బలుకుచుండు నాయుర్వేద ♦ భాషితంబు. 76

సీ. అల్పసారం బగు ♦ నతివవీర్యంబునఁ బుట్టు నేజంతువు ♦ భూమిపైన
నది స్థైర్యహేతువై ♦ యధికసారం బగుపురుషవీర్యము లేమిఁ ♦ బొందులయము
గర్భమం దైనను; ♦ గాంచును బుట్టువు చచ్చియైనను; బుట్టి ♦ చాలనాళ్లు
బ్రతుకదు; వీఁ డట్టి ♦ భవము నందెను గానఁ గలిగె నీదృశమగు ♦ కామపరత
తే. కామవేగజ్వరంబును ♦ గడఁగి స్త్రైణ్యజాలమిని గల్గె దీనికిఁ ♦ జావు నట్టు
లిపుడు నల్పాయువే యీతఁ ♦ డింక మీఁద, నందుదీర్ఘాయువును శాప ♦ మరిగినంత.

క. అనుటయు నే నామాటలు, విని యవనితలంబునందు ♦ వినివేశితమౌ
ళి నగుచు మ్రొక్కుచు నతనికి, ననవి యొనర్చితిని నిట్లు ♦ మాన్యచరిత్రా!

వ. అయ్యా! నేను మందభాగ్యుండ. ఈతిర్యగ్యోనియందుండి యేమి యొనర్పను ననుష్ఠుండ. నాకు వాక్కును నీయనుగ్రహంబువలన నిపుడు సంప్రాప్తంబయ్యె. తొల్లింటితెలివియు నలవడె. మీయనుగ్రహంబుకతంబున నాయుస్సంవర్ధకంబు లగుకర్మముల ననుష్ఠింప సమర్థం బైన శరీరంబు మఱుమేన నాకు సంభవించు నేని మహాకర్మసాధ్యం బగునక్షయం బైనయాయువు నా కెబ్భంగిఁ గలుగఁ గలదో యదియు నానతీయవే యని నే నడుగుటయు నామునికులపతి జాబాలి నలుదిక్కులన్ బరికించి యిట్లనియె. ఇదె శ్లాఘింగితివో యదియు నట్టెలుంగఁ గలవు. ఈకథ యిట్లుండనిమ్ము పతత్కథారసాకర్షణంబుచే మనకుం దెలియక యె తెల్లవాఱవచ్చె. 78

—— ప్రభాతవర్ణనము. ——

చ. అదె ద్విజరాజబింబ మప◆రాంతమునందు వెలుంగు బ్రేలుచున్
సదమలకాంతి వీడి మలి◆నంబయి తోఁచుని వెండికుండ నాఁ
బొదలుచుఁ బంపయుండుఁ గల◆భూరిపతత్త్రులు మేలుకొన్న యా
మృదులమనోహరధ్వనులు ◆ మీఱెడు శ్రావ్యము లౌచు నెల్లెడన్. 80

చ. అరుణపురస్సరాగ్రరుచి◆రావళి పూర్వదిగంగనాతమ
స్స్ఫురుచిరకేశపాశమును ◆ సొంపునఁ బాపటఁ దీసి దువ్వుచున్
జరదరవిందపత్త్రముల◆చాడ్పును లోహితపాండురచ్ఛవిన్
బరఁగెడిఁ జూడు వీఁచెడిని ◆ బాలసమీరుఁడు మెల్లమెల్లనన్. 81

తే. తిమిరము సశేషమై యుంట ◆ దివి నశాంత
కలుషితము లై నయీప్రభా◆కరుని ప్రభలఁ
జొరఁబడఁ దొడంగె నోలిని ◆ సూక్ష్మముగను
నొక్కఁ డొక్కఁడుగాఁ దార◆ లుడిగి కాంతి. 82

తే. వీతిహోత్త్రునిఁ గొలువంగ ◆ వేళ యయ్యె
స్నాన మాడెడుతఱి యయ్యెఁ ◆ జనుఁడు మీరు
నేను నరిగెద ననుచు నా◆మౌనివరుఁడు
గోష్ఠిఁ జాలించి లేచెను ◆ నిష్ఠఁ దీర్ప. 83

వ. అంత, 84

సీ. లేవ నాజాబాలి ◆ పావనతాపసపరిషత్తు తత్కథా◆పరతఁ దవిలి
మఱచి గురూచిత◆మర్యాద లన్నియుఁ దత్కథాశ్రవణంబుఁ ◆ దవిలిరొయి యన
నుత్కంఠతను నద్భు◆తోల్లసన్ముఖియయి యొక్కసారిగ నెల్ల ◆ నుమ్మలించి
హా హా యటంచును ◆ హర్షశోకాశ్రులు ధారలై కాఱంగ ◆ స్తబ్ధ మనఁగ
ఆ. వీతరాగ మయ్యు◆వీతకౌతుక మయ్యు, మోక్షమార్గమునను◆మొనసి యుండి
విడిచి నన్ను నచట ◆ వెడలంగఁ జాలక, యుండెఁ జాలకాల ◆ ముర్వరేశ! 85

తే. అంతఁ దమతమ నెలవుల ◆ కరిగె నఖిల, తాపసవ్రాత మంతయు; ◆ దండనున్న
మునికుమారకబృందంబు◆పనుప కెనరిఁ, గొంచు జనియెను హారీత◆కుండెనన్ను.

క. కొనిచని స్వపర్ణశాలకు, నునిచి స్వశయ్యకుఁ గుఱఁగట ◆ నుచిత మగుస్థలిన్
జనియెను బ్రాభాతికవిధు,లను దీర్పఁగ నంత నే వి◆లక్షణుఁ డగుచున్. 87

—— చిలుక స్వస్థితింగూర్చి చింతించుట. ——

తే. సకలకార్యంబు లొనరింపఁ◆జాల నట్టి, పక్షిజాతిని జననంబుఁ ◆ బడసినాఁడ

నక్కటక్కట యని వగ♦నడరుమదిని, దలఁప సాగితిఁ దద్వ్యథఁ♦దాల్మిఁదూలి.

చ. ఇలను ననేకజన్మముల ♦ నేచినపుణ్యవిశేషసంపదన్
గలుగునరత్వమే మిగులఁ ♦ గష్టము పొందఁగ; దాన సర్వజా
తులకును నెక్కుఁడై తనరు♦తోరపువిప్రత యింకఁ గష్టమా
గలుగఁగ; ముక్తి దాఁపునను ♦ గ్రాలుమునిత్వము నింకఁ గష్టమా. 88

ఉ. కష్టతమంబు గాంచ ముని♦కాంత్యము నిర్జరలోకవాసమున్
భ్రష్టుఁడనై తి నట్టిసుర♦వాసమునుండి నిజావినీతిచే
దుష్టుఁడనై జనించితిని ♦ దుచ్ఛవిహంగమజాతి నక్కటా
కష్టము దీనినుండి కడఁ♦గాంచుట యె ట్లొకో యేమి సేయుదున్. 89

చ. కలుగును నెట్లు పూర్వభవ♦గాఢతరప్రియతా మహాత్త్వసం
కలితసమాగమోరుసుఖ♦కౌతుక మక్కట దానిఁ గాంచనేన్
గలుగును నేమి వ్యర్థముగఁ ♦ గాచినయీలఘుజీవితంబుచేఁ
దలఁగెద నారకాత్మ నిఁకఁ ♦ దాల్పఁగ రాదు సుఖంబు దీనిచేన్. 90

ఉ. ఎందుల కీశరీర మిఁక ♦ నెం దయినన్ బడిపోవుఁగాక నా
కందఁగఁ జేయు దుఃఖముల ♦ నాత్మను నెప్పుడు చింతఁ గూరుచున్
గుందుచునుండు నల్ల విధి♦కోరిక లీరిక లెత్తుఁ గావుతన్
గందఁగ నేల యంచు మది ♦ గట్టికడంకను వీడఁ బ్రాణముల్. 91

చ. తలఁచుచుఁ గన్ను మూసితిని, ♦ దార్కొనె నంతనె మొల్కనవ్వులన్
విలసితమై ముఖాంబుజము ♦ వేడ్కలు నింపగ సంభ్రమంబునన్
బలుకుచు నన్న! వర్ధిలుదె ♦ బాగ యటంచు హారీతకుండు నే
నులికిపడంగఁ, దార్కొని స♦ముచ్ఛ్వసితున్ దగఁ జేయు చిట్లనెన్. 92

గీ. అరుగుదెంచెను నీతండ్రి♦సరసనుండి
యల కపింజలుఁ డల్లదె ♦ యరయు మనుచుఁ
జెప్ప నప్పుడె రెక్కలు ♦ చెందినట్లు
వానికడ కేగఁ దలఁచుచు ♦ స్వాంతమునను. 93

వ. ఒక్కింత కంధరం బెత్తి యతం డెక్కడ నని హారీతు నడుగ నతం డిట్లనియె.

గీ. అతఁడు మాతండ్రికడనుండు ♦ ననుచుఁ జెప్ప
నటకు ననుఁగొనిపొమ్ము నే ♦ నరుగుదెంతు
నతనిఁ గాంచంగ నాడెంద ♦ మధికకుతుక
మనుచు నుండఁగ నతఁ డట ♦ కరుగుదెంచె. 95

కపింజలుఁడు చిలుకయొద్దకు వచ్చుట

సీ. చదలునఁ బఱచిన ♦ సత్వరంబున వీడి చెదరిన కెంజటా♦శ్రేణితోడ
వాయుసరణివచ్చు♦వడి జాఱి నేలపైఁ జీరాడుపై వల్వ♦చెఱఁగుతోడ
నర్ధత్రుటిత మైన♦యజ్ఞోపవీతంబు కలుగునిర్మాంసవ♦క్షంబుతోడఁ
జదలెల్లఁ దిరిగిన♦శ్రమమునఁ బైపయి జనియించునిట్టూర్పు♦చయముతోడ
తే. గట్టిగా వల్కలంబునఁ ♦ జుట్టి నడుము
నన్నుఁ గన్నదుఃఖంబున ♦ నయనజలము
పెల్లుగాఁ గురియుచు దుర♦పిల్లు చెదురఁ
గనఁబడెఁ గపింజలుఁడు క్లిన్న♦గాత్రుఁ డగుచు. 96
ఆ. మలయమారుతములు ♦ పొలయుచు నున్నను, నాకసమున కెగిరి ♦ యధికఖేద
మంది గగనగంగ♦యందుఁ జొచ్చుటఁ జేసి, యాననమునఁ జెమట♦లలరువాఁడు.
సీ పరమముముక్షువై ♦ పరఁగియు నాపైని స్నేహంబు విడలేక ♦ చెలఁగువాఁడు
వీతరాగుం డయ్యు ♦ విడనేరమిని నన్ను మఱి ప్రియహితుఁడయి♦మనెడువాఁడు
నిస్సంగుఁ డయ్యును ♦ నిచ్చలు మత్సమాగమమహోత్సుకతను ♦ గ్రాలువాఁడు
నిర్మముం డయ్యును ♦ నిత్యసమారూఢమదనురాగుం డయి ♦ పొదలువాఁడు
తే. సంతయును దురహంక్రియా♦శూన్యుఁ డయ్యు
నేనె యితఁ డని నన్నెప్పు ♦ డెంచువాఁడు
క్లేశముల వీడి నాకుఁగాఁ ♦ గ్లేశపడుచుఁ
బ్రాణమునకుఁ బ్రాణంబయి ♦ పరఁగువాఁడు 98
వ. అట్టికృతజ్ఞుని స్నేహాలప్రకృతిని సుకృతిని ననుగతునిభావార్ద్రహృదయుని మహా
త్మునిఁ గపింజలుని గని నేఁగృతజ్ఞుండ గూఢచిత్తుండ మందభాగ్యుండ వామ
స్వభావుండ నేకాంతనిష్ఠురుండ దురాత్ముండ నగునేను నుద్వేలబాష్పప్ర
వాహుండనై ప్రత్యుత్థానం బొనరింపఁ గడంగి యున్నని నిట్టూర్పు నిగిడించి
యతనితో నిట్లంటి. 99

శుకకపింజలులసల్లాపము.

చ. కడచెను రెండుజన్మములు ♦ గాంచి నినున్ సఖ! కంటి నేఁటికిన్
గడువడి లేచి దవ్వునవె ♦ గారవ మారఁగఁ జాఁపి చేతులన్
గడు బిగియారఁ గౌఁగిట న♦నంచి తదీయసుఖంబుఁ బొంద నీ
వ్వు డలఁతిఁ గేలు వట్టికొని ♦ పోయి వసింపఁగఁ జేసి పీఠికన్. 100

చ. శ్రమ ముడుగంగ వీచి పద♦సంవహనం బొనరించి తేర్చ న
త్తముడను నే నటంచు మది ♦ గాటపుటుమ్మలికం గలంగుచున్
సుమతి కపింజలుండు గని ♦ శోకముఁ గూరుచు లేపి కేల వ
త్తను గదియించి నన్నుఁ జిర♦కాలము కౌఁగిటఁ జేర్చి సొక్కుచున్. 101

తే. మొదల ఘటించి మచ్చర♦ణాంబుజముల
మనుష్యరయు మాఁపఁగా నస♦మర్థుఁ డగుచుఁ
బ్రాకృతునియట్లు దుఃఖించెఁ ♦ బ్రాణమిత్త్రుఁ
డట్లు దుఃఖించు నాసఖు ♦ నట్టె గాంచి. 102

వ. వాఙ్మాత్రంబుచేనైనఁ బ్రతీకారంబుఁ గావింప నెంచి యతని కిట్లంటి. 103

తే. సఖ! కపింజల! క్లేశసం♦చయపరీత, పాపి నగునాకుఁ జెల్లు నీ♦భంగి నగవ
నీకుఁ జెల్లున నిర్వాణ♦నిత్యశాస్త్ర,వులు మహాసంస్మృతినిపాత♦ము లగువగలు.

క. బాలుఁడ నగుటచే వీనికిఁ, దూలవె యిపుఁ డేల యిట్లు ♦ దూలెదవు గదున్
జేలవయి మూఢజనములు, వాలాయము నడచుత్రోవ ♦ వర్తింతు కటా.

క. ర మ్మిటు కూర్చుండుము సఖ!, యిమ్ముగ నడచినది యెల్ల ♦ నెఱిఁగింపఁ గదే
యమ్మయు నయ్యయుఁ గుశలులె, మమ్ములఁదలఁతురె వగతురె♦మద్వ్యసనములన్.

క. విని నావృత్తము జనకుం, డనియెను నేమంచుఁ గినుక♦నందెనో యుంచున్
వినుచు మన నతఁడు హారీ,తునిశిష్యుఁడు తెచ్చినట్టి♦తోరపుఁబీటన్. 107

ఆ. అధి వసించి నన్ను ♦ నంకతలంబున, నుంచికొని హారీత♦కోపనీత
సలిలమునను మోము ♦ తొలఁగ మొనరించి, చెప్పసాగె నిట్లు ♦ చిత్రముగను.

సీ. సఖ! నీదుజనకుండు♦సౌఖ్యమందుచునుండుమునయీయుదంతంబుఁ♦గనెనుదో
దివ్యదృష్టినిఁగని♦త్రిప్పునాయశుభంబుసత్కర్మమొందుదా♦నలువఁగడఁగెఁ[లిన
గడఁగుడునవు డశ్వ♦కాయంబు విడి నేను జనితిని దత్పాద♦సమిధమునకుఁ
జని భయంబున డాయఁ♦జనక దవ్వైన నుండి కన్నీరు కార్చున♦న్గాంచికరుణఁ

ఆ. జేరఁ జీరి యిట్లు ♦ జేసెను నానతి, విడు స్వదోషశంక ♦ కొడుక! యిందు
నాదిదోషమెల్ల ♦ నారయ నెఱిఁగియు, నలుపనేమి జనన♦సమయమునను.

తే. ఇప్పుడు డాకార్య మైనట్ల ♦ యేల యింక, నుమ్మలింపంగ నాకడ♦నుండు మనుచు
నాన టీయుంగ గతభయుఁ ♦ డౌచు నేను, నతని కిట్లంటిని వినీతి♦యడరమిగుల.

తే. జనక! కలదేని నాపైని ♦ సాకతంబు
పుట్టె నెప్పుట నీతండు ♦ పోవ నటకు

నాజ్ఞ నొసఁగుము నా కని ♦ యడుగుటయును
నాతఁ డిట్లనె మరల నా ♦ కధికకృపను. 111

తే. అందె జన్మంబు శుకజాతి♦యందు నాతఁ
డేగినను నీవు వానిని ♦ నెఱుఁగలేవు
వాఁడు నిన్నును నెఱుఁగంగ♦ లేఁడు తలఁప
నుండు నాయొద్దనే దక్క ♦ యొండుతలఁవు. 112

క. అని నేఁటిప్రభాతమ్మున, ననుఁ బిలిచి భవత్సఖుండు ♦ నయుమూర మహా
మునిజాబాల్యాశ్రమపద,మునకు నరుగుదెంచినాఁడు ♦ పూర్వభవికముల్.

క. తెలిసికొనువలను నతనికిఁ, గలిగెను నిపు డరుగు మటకుఁ ♦ గన్గొన వానిన్
చని నేను జెప్పినట్లుగ, నను మతనికి ననుచు నిట్లు ♦ లనియెను నాతోన్.

తే. పుత్ర! నాచేయుకర్మంబు ♦ ముగియుదాఁక, నుండవలయును జాబాలి♦దండనీవు
చనకు మెం దని నుడివె నీ♦జనని లక్ష్మి, యుండెయున్నది సేవించు♦చతనినిపుడు.

తే. ఆమెయు శిరంబు మూర్కొని ♦ యనియె నిట్లు
సారెసారెకుఁ దద్దుఃఖ♦సాగరమున
మునక లిడుచున్నయది సఖ! ♦ యనుచుఁ జెప్పి
యల్లనల్లన నామేను ♦ హస్తమునను. 116

క. తడవుచు వ్యత్యస్తం బగు, నొడలును సరిదిద్దు చిదను ♦ నడలఁ దొడఁగె; నా
వడవున నడలెడు వానినిఁ, గడువగఁ గని యంటి నిట్లు ♦ కరుణ యడరఁగన్.

క. కంటివి తురంగమత్వము, నుంటివి యొరునొద్ద లోంగి ♦ యురుపుణ్యుఁడ వీ
వొంటిగ నాకై పాపికిఁ, గంటివి బహుదుఃఖములను ♦ గడగండ్లఁ గటా.

సీ. సోమపానార్హమై ♦ సొగయునీనోటను గవికరాయిడి నోర్వఁ♦గలిగె తెట్లు
మెత్తనిపూసెజ్జ ♦ నొత్తిలు నీవీఁవు గంతరొత్తిడి లాడిఁ ♦ గాంచ దెట్లు
పూలు రాలిన నోర్వఁ♦జాలనినీమేను ఖరకశాహతు లోర్వఁ ♦ గలిగె నెట్లు
బ్రహ్మసూత్రము మోయ ♦ బడలునీయంగంబుబందంబునోరిపిల్లఁ♦గవద దెట్లు

తే. చదువుకొనుపొత్తముల మోయఁ♦జాలనట్టి
యతఁడ వీ వెట్లు మోసితి ♦ వధిపసుతుని
ననుచు నిది యాది యగు తోలి♦తనువువార్త
లాడితి విహంగమత్వాధి ♦ వీడి నుంత. 119

వ. అంత మధ్యాహ్నం బగుడు హారీతుండు కపింజలునకును నాకును యథోచి

ఫాహారంబు నొసంగె. కృతాహారుండైన కపింజలుండు క్షణ మూరకుండి నాతోడ ని ట్లనియె. 120

మ. చనరా రొండెడ కీవు వీడి మునిరా ♦ ట్జాబాలిపాదాబ్జముల్
తనసత్కర్మము పూర్తియా దనుక నీ ♦ స్థానంబునం దుండఁగా
జ్ఞను నంచుఁ గెలుపంగ నీకుఁ బనిచెన్ ♦ న న్దండ్రి; నే నాపనిన్
వినియుక్తుండను బోవఁగానలయు వే ♦ నిల్వంగరా దం చనన్. 121

మ. విని నే నావచనంబు డెందము గడున్ ♦ బ్రీలన్ విషణ్ణుండనై
యనిన న్నీ విటు లేమి చెప్పుదు సఖా! ♦ యాయంబకున్ దండ్రికిన్
బనుతున్ వాచిక మే మెఱుంగుదువు స♦ర్వం బీ వనన్ నేను న
న్ననువం జెప్పి హారీతుతో నచట వి♦ద్యన్మార్గమున్ బట్టి తాన్. 122

చ. చనియను వాఁడు తాపసులు ♦ సర్వులు విస్మయ మంది యుద్గతా
ననులయి చూడఁ; గౌఁగిటను ♦ నన్ను గదించి వివృత్తవక్త్రుఁడై
కని కృప నన్ హారీతకుఁడు ♦ గాటపుటూఱటఁ గొల్పి దేహయా
త్రను సలుపంగఁ బోయె నొక ♦ తాపసపుత్రుని నుంచి నాకడన్. 123

వ. అంత నాహారీతుండు స్నానాదిక్రియాకలాపంబుల నెల్ల నిర్వర్తించికొనివచ్చి యుపరాహ్ణసమయంబునఁ దనతోడ నాకును నాహారం బొసంగె. ఇట్లతండు ప్రతిదినంబును నా యెడ సావధానచిత్తుఁడై నిర్భరస్నేహంబునఁ గడుఁబ్రీతిన్ బెంపఁ బెరిఁగి పెద్దవాఁడనై రెక్కలు వచ్చి యెగిరిపోవ సమర్థుండనైతి. అంత నొక్కనాఁడు. 124

ఉ. పారఁగ నాకసంబునను ♦ బాటిలె శక్తి నృపాత్మజోద్భవం
బారయఁ దెల్వియుం గలిగె ♦ హంసతనూభవ యల్లదే యుఁకన్
గూరిమిఁ దెల్వి దుఃఖములఁ ♦ గుందఁగ నేటికి వారిఁ గాంచ కే
నూరక, పోదు నచ్చటకు ♦ నుండెద రెక్కడ వార లిప్పుడే. 125

చిలుక జాబాల్యాశ్రమమునుండి తప్పించుకొనిపోయి చండాలునిచేఁ బట్టుపడుట.

క. అని యొకనాఁటియహర్ముఖమున విహరింపంగఁ బోయి ♦ మునికొని ధనదా
శను బట్టి చనితి బహునాళ్, చన నొకయెడ నుంటఁ జేసి ♦ చని కొంతవడిన్.

చ. శ్రమమున దేహమెల్ల నవ♦శంబయి దస్సెను దప్పిచేత వ
క్త్రము గడునెండె నూర్పులును ♦ దార్కొనె పైపయి నాళమెండఁ బ
క్షము లెగురంగఁజాలక య♦సత్వము లయ్యెను నిందు నీమహీ
జముపయి ప్రాలుమాఁడ నల ♦ త్మాజముపైఁ బడువాఁడ నం చెదన్. 127

చ. తలఁచుచుఁ బోయి పోయి యొక ♦ ధ్వాంతసమూహమనంగ నెండకుఁ
నిలువఁగ నీడ లేక దళ ♦ నీలకిసాలయభారనమ్రమై
చెలఁగు సర స్తటీలలిత ♦ శీతలకుంజముపైన వ్రాలితిన్
దలఁగి పథశ్రమక్లమము ♦ తద్దయు సేపున కంత డిగ్గితిన్. 128
సీ. దిగి శీతలచ్ఛాయఁ ♦ దేజరిల్లెడుదాని సైకతస్థలమున ♦ సంవసించి
పంకజకింజల్క ♦ పాంసువాసిత మయి బిసరసతూవర ♦ రసము నగుచు
దళగహనచ్ఛన్న ♦ లలితశీతల మయి త్రాగుకొలఁది నింకఁ ♦ ద్రాగవలయు
ననుతలం పొదవించు ♦ నాసరోవారిని దనివితీఱఁగఁ గ్రోలి ♦ దప్పి తీఱ
తే. మృదులసారసకర్ణికా ♦ సదమలమధు, బీజములఁ దీరతరువర్ణ ♦ పేశలాంకు
రముల నాఁకలి వాపి వి ♦ శ్రాంతిఁ గాంచి, యెండ మిటమిటకాయఁగ ♦ నేగలేక.
ఉ. వ్రాలినఁ బశ్చిమాశ రవి ♦ వర్త్మముఁ బట్టుద మంచు నెంచి నేఁ
దూలఁ బథప్రయాస మొక ♦ తోరపుకొమ్మలచెట్టుతొట్టిలో
వ్రాలి పథప్రయాసనుల ♦ భం బగు నిద్దురఁ గన్ను మూసితిన్
జేలితిఁ జాలసేపు సుఖ ♦ నిద్రను విస్మృతిఁ జెంది దేహమున్. 180
ఉ. అంతఁ బ్రబోధ మంది విని ♦ యంత్రితదేహుఁడ నాచు నేను న
త్యంతమహోగ్రపాశముల ♦ నగ్రతలంబునఁ బాశహీనుఁ డ
య్యంతకుఁడో యనంగ నసి ♦ తాయసనిర్మితదేహుఁడో యనన్
వంతున కెక్క నీలతను ♦ భాసితుఁ గంటిని నొక్కపూరుషున్. 181
సీ. అపరయముం డన ♦ నఘకులాశ్రమమునఁ బుణ్యచయారి నాఁ ♦ బొల్చువాని
రౌద్రరసోద్గార ♦ రక్తకేకరతర పటుతారకలచేతఁ ♦ బరఁగువానిఁ
గోపకారణ మేమి ♦ తోఁపక యున్నను భీషణభ్రుకుటిచే ♦ వెలుఁగువాని
సకలభయంకర ♦ శమనునకును భీతిఁ గొలుపువానిని గడు ♦ నలుపువాని
ఆ. నాళయాలకముల ♦ నస్నిగ్ధుఁ డగువాని, నాస్యమునను దెల్వి ♦ నంధకారు
వర్ణచరితముల సు ♦ వర్ణతురంగుని, వసనకర్మములను ♦ నసితు నతని. 182
వ. మఱియు. 188
ఆ. వచనదేహములను ♦ బరుషు నదృష్టాత్ర
తానురూపుఁ డయ్యు ♦ మేనిప్రత్య
యమునఁ గ్రౌర్యదోషుఁ ♦ డనుచు నూహింపంగఁ
దగినవానిఁ జూచి ♦ తలఁగి యాళ. 184
క. అడిగితి నెవ్వఁడ వీవి, క్కడ కేటికి వచ్చి తేల ♦ గట్టితివి ననున్

గుడువఁగ మాంసం బభిరుచి, వాఁడమిన నిదురించునపుడె ♦ పాలియింపక నన్.

క. ఊరక నిరాగసుని నగఁ, గూరఁగ బంధించి తేల ♦ కుతుక మొసఁగున్
కోరిక బంధించితివే, తీఱెఁ గదా కుతుక మింకఁ ♦ దిరుగ విడువుమా. 136

క. ప్రియజనముఁ జూచువేడుకఁ, బ్రియపడి త్వర నేగువాఁడ ♦ విడువుము నన్నున్
దయఁ దలఁచి; చాలదూరము, నయగుణ! పోవంగవలయు ♦ న్యాయమె యాఁగన్.

తే. మానసం బోర్వఁగా లేదు ♦ తథ్య మాత్మ
హృదయ మీవును ధర్మంబు ♦ నెఱుఁగ వెట్టు
లాలసింపక విడువవే ♦ యార్యచరిత !
యనుచుఁ జిత్తంబు కరుగంగ ♦ నంటి నేను. 138

వ. అంత నాతం డిట్లనియె. 139

ఉ. నే నొకక్రూరకర్ముఁడను ♦ నిక్కము జాతిని మాలవాఁడ నిన్
మానితుఁ గౌతుకంబునను ♦ మాంసము తృష్ణను నొండెఁ బట్టఁగాఁ
బూనినవాఁడఁ గాను విను ♦ పూతచరిత్ర! మదీయరక్షకుం
డీనికటస్థపక్కణము ♦ నేలెడువాఁడు మతంగుఁ డుండెడున్. 140

చ. అతని ప్రియాత్మజాత నవ♦యౌవనభూషిత కౌతుకాత్మ యా
యతివ దురాత్ముఁ డెవ్వఁడు మ♦హాత్ముని యీమునియాశ్రమంబునన్
దతగుణ మద్భుతావహము ♦ నవ్యము కీర మొకండు వర్తిలున్
సతి! యని చెప్ప దాని విని ♦ జాతకుతూహల యౌచు నన్ను దేన్. 141

చ. వనిచను చిక్కురన్ జనుల ♦ భామిని మాదృశులన్ మహాత్మ! నేఁ
గనితిని నిన్ను డిచ్చుటనుఁ ♦ గాసిలి పుణ్యము చేసి యెంతయున్
గొని చనుదున్ మదీయవిభు♦కూఁతుపదంబులయొద్ద కంత నా
వనిత వలంతి నిన్ను విడ ♦ బంధము వాపి నలంతులే యొరుల్. 142

చిలుక చండాలునిచేఁ జిక్కి చింతించుట.

క. అనుటయు నే నావలుకులు, విని భిదురమ్ము మాలిఁ బడ్డ ♦ విధమున వగపున్
గను యుద్విగ్నాత్ముఁడనై, మనమున ననుకొంటి నిట్లు ♦ మనుజవరేణ్యా!.

సీ. సకలసురాసుర♦సత్కిరీటార్చిత పదపద్మ యగు శ్రీకిఁ ♦ బట్టి నగుచుఁ
ద్రిభువనజనవంద్య♦దివ్యమహాముని శ్వేతకేతువు ప్రీతిఁ ♦ బెంపఁ బెరిఁగి
సకలాభివాంఛిత♦స్వర్గలోకాశ్రమ సతతనివాసైక♦సౌఖ్య మంది
నిరతవేదాభ్యాస♦పరత నొలఁగు విప్రపరిషత్తులో మాన్య♦పదవిఁ గాంచి

తే. పేరుఁ గాంచిన నా కయో ♦ ఘోరదుష్ట
ముష్కరతురుష్కజాతిని ♦ మొనసి దూర
మునను ద్వజియింపఁ దగుమూఢ♦జనమతంగ
పక్కణంబుఁ బ్రవేశింప♦వలసె నకట 144

చ. ఒకయెడ నుండఁగావలయు ♦ నొప్పి మతంగులతోడ నొక్కఁడన్
బ్రకటజరన్మతంగకుల♦భామ లొసంగెడు నన్నభుక్తి నం
గకములఁ మన్పఁగావలయుఁ ♦ గాఁ బ్లవబాలురకెల్లఁ గేళికం
దుకమును గావలెన్ పాతక! ♦ దుష్టుఁడ! నీ విఁకఁ బుండరీక! పో. 145

చ. పరగెను నీదుకర్మపరి♦పాక మి టౌచు సహస్రభంగులన్
బరియలుగాఁగ శీర్ణమయి ♦ పాపివి పోవఁగరాదె తొల్తనే
శరణము నీదుపాదములు ♦ సర్వులకున్ జననీ! రమా! నను౯
బరిగహానప్రభీతుఁడను ♦ బాపి భయంబును బ్రోవవే దయన్. 146

తే. తండ్రి! భువనత్రయావనం♦దక్ష! వంశతంతువును నొక్కనినినన్ను♦మంతువుడిపి
ప్రోవవే నీవు పెంచితి ♦ పుణ్యమూర్తి!, నిర్దయతఁ జూచెదే యిప్డు♦నిన్ను నీవ.

తే. సఖ! కపింజల యేదిక్కు ♦ జనితి వయ్య
తిరిగి వేగిర మీవు చన్♦దెంచి యిటకు
నన్ను విడిపింప కుండిన ♦ నాసమాగ
మాశ విడువంగవలయు జ♦న్మాంతరమున. 148

తే అనుచు నీగతి మఱియు న♦నన్యప్రకార
మునను మనమున విలపించి ♦ మూర్ఛఁ గాంచి
తేఱి యొక్కింత ప్రార్థనా ♦ దీనముగను
నంటి యామాల కీ ట్లని ♦ యడలు చేను. 149

క. జాతిస్మరణము కలిగిన, జాతిమునిని నన్నుఁ బాప♦సంకట మనుపెన్
ఘాతమువలనన్ బాపిన, నాతతపుణ్యంబు నిన్ను ♦ నందు సులువుగన్. 150

క. కన రెవ్వరు విడిపించినఁ, గనినను బాపంబు నీకుఁ ♦ గలుగదు కరుణన్
జూనిపి మది విడువు నన్నిఁక, శుభమతి! భద్రముఖి! నతులఁ♦గావింతు నిజే.

చ. అనుచుఁ బదంబులన్ బడితి ♦ నాతఁడు నవ్వుచు మాహితాత్మ నీ
తనువుననుండి ధర్మము న♦ధర్మముఁ గాంచెడులోకపాలకుల్
గనుఁగొన రేవు రెవ్వనిని ♦ గాంచెద రన్యు లటన్నభీ నఘం
బొనరుపఁ డాతఁ; డేమిటికి ♦ నొందుదు భీతిని నిర్భయంబుగన్. 152

చ. ఇదె కొనిపోవుదున్ గనుమ ♦ యిప్పుడె స్వామియనుజ్ఞ నంచు వాఁ
డదయత నన్నుఁ గైకొనుచు ♦ నట్టి స్వపక్కణ ముంపునాళకున్
గదలెను; నేను దద్వచన♦గాఢగదాహతి భిన్నమూర్ధనై
గదలక మూకభావమును ♦ గాంచి మనంబున ఖేద మొందుచున్. 153

క. తొలి నాయేకర్మంబుల, ఫలమో యిది తెలియ దనుచు ♦ భావించు చెడన్
దలఁగఁగఁ బ్రాణము ధైర్యముఁ, దలఁకక దృఢనిశ్చయంబుఁ♦దాల్చితి నంతన్.

చిలుక మాలపల్లెకుం గొంపోఁబడుట.

క. కొనిపోఁబడు చాతనిచేఁ, గని కరుణను విడుచు నన్న♦గాఢతరార్తిన్
గనుఁగొంటి ముందుఁ గంఠం,బును జాఁపి యొకండు నరక♦భూమిని బల్లెన్.

క. అది తత్పక్కణ మంచును, మది నిశ్చయముగఁ దలంచి ♦ మత్ప్రాణంబుల్
వదలఁ దొడంగెను విడి నను, గదిరెను మేనెల్లఁ జెమట ♦ కదిరె వణంకున్.

సీ. బీభత్సవేషులు ♦ పీవరమూర్తులు నాఖేటకనివృత్తి♦హాస్తధనులు
మృగవిపాటితజీర్ణ♦మేదురపాంగుగాసంగ్రథనవ్యగ్ర♦చతురమతులు
నానత్తశానాయ♦కార్ష్ణకానిభృతాంగులు మలినతా♦సంగతనులు
నుత్త్రుటితోన్మాథ♦కోద్గ్రథనాయుష్కుంతప్రచండాస్త్ర♦ఘోరకరులు
తే. గ్రామశవిహంగమానీక♦గవకుళలులు, సారమేయవిముక్తిసం♦చరణపరులు
నైనచండాలబాలకు ♦ లాడుచుండ్రు, వేఁట లాపక్కణమ్మున ♦ వీధులందు.

ఆ. సెదురుపొదలనడుమ ♦ వెల్గు నాపల్లియుఁ, గానరావు డాసి♦కాక యిండ్లు
విస్రగంధ మగుచు ♦ వినువీధి కెగసెడు, పొగఁ గనంగవచ్చుఁ♦బోలుచునంచు.

చ. పరఁగును నస్థికూటములె ♦ వప్రములై యటఁ జుట్టు వీధులన్
బరఁగును నెందుఁ జూచినను ♦ బావులికీకసఖండజాలమే
పరఁగును నేకుటీరమునఁ ♦ బ్రాంగణభూముల నెత్తురేర్లు దు
ర్భర మగుమాంసకర్దమము ♦ పాటితజంతుశవవ్రజంబులున్. 159

చ. మనుగడ వేఁట భోజనము ♦ మాంసము శయ్యలు చర్మముల్ వసన్
ఘన మభిలాష మద్యమునఁ ♦ గాంతలమధ్యమునన్ బుసుర్థ మా
శునకములే బలంగములు ♦ శోభిలుగోవులె మావు లచ్చటన్
దనరెడువారి కెల్లరకు ♦ ధర్మవిధంబు పశూపహారముల్. 160

తే. సర్వనరకాకృతి యనంగ ♦ సర్వపాప, పత్తనం బన యాతనా♦వాస మనఁగ
సర్వవిభ్రమవనసన్ని♦వేశం బనంగ, నలరు నాపక్కణముఘోర♦మగుచుమఱియు,

తే. తలఁచిన భయంకరము విన్న ♦ దారుణంబు
పాపజనకంబు గనిన నా♦పక్కణంబు
జన్మమునఁ గర్మమున నట ♦ జనము లెల్ల
మలినతమములు తలఁపంగ ♦ మనుజనాథ!. 162

తే. క్రూరహృదయులలో నెల్లఁ♦గ్రూరహృదయు,లవ్యవస్థితకాంతాగ♦మాభిలాషు
లచటిజనులెల్ల బాలకు ♦ లాదిచేసి, సర్వజనములకాచార♦సరణి యొకఁడె.

వ. ఇట్లపుణ్యకర్మావణంబై నరకవాసులకు సహిత ముద్వేగకరం బగు నప్పక్కణంబుఁ గాంచి రోఁత పొడమి మనమున నిట్లని తలంచితి. 164

క. నను నామతంగబాలిక, కని దూరమునందె కరుణఁ ♦ గాంచి విడుచునో
యొనరుప చేటికి జాతికి, నను నగు కార్యంబు నట్టి ♦ దబ్బునో నాకున్. 165

క. అరనిమిసం బేనియు నేఁ, జరణము నిటఁ బెట్ట నంచుఁ ♦ జాలకడఁకతో
నరయుచు నుండఁగ నాప్లవుఁ, డరిగి వినమ్రుఁడయి మ్రొక్కి ♦ యతివినయమునన్.

క. ఈతనిఁ గొనివచ్చితి నే, మాతరో! యని నన్నుఁ జూపె ♦ మాతంగుం డా
మాతంగదారికకు నది, ప్రీతిని గేల్దోయిఁ గొంచుఁ ♦ బ్రేను దలిర్పన్. 167

క. తనయా! యరుదెంచితివా, చన దెక్కడ కింకఁ జెప్పు ♦ సమయింతును నీ
ఘన కామచారితను నిదె, కను మని చెప్పుచు నె మాల♦కన్నియ నన్నున్. 168

ఆ. పరుగువాటె మాల♦బాలురు తెచ్చిన, యర్ధశుష్కలోమ♦శామగంధి
ధేనుచర్మవర్ధి♦శానద్ధ మగునొక, దారుపంజరంబు♦తలుపుఁ దెఱచి. 169

తే. ఉండు మిం దని తెఱగంటి♦యువిదలకును, దర్శనీయమహాశ్వేత♦దర్శనంబుఁ
గోరునామనోరథశత♦కోట్లతోడ, నుంచె నాపంజరమున నా♦యుత్పలాక్షి.

వ. అట్లుంచి యిట్లనియె. 171

—చండాలదారికచేఁ బంజరమున నుంచఁబడిన చిలుక చింతించుట.—

క. ఇచ్చట నుండుము సుఖముగ, నెచ్చటకుం బోకు మింక ♦ నెఱుఁగుమటంచున్
గ్రచ్చుట మిన్నక యుండెను, నచ్చంచలనేత్ర! యంత ♦ స్వాంతమ్మున నేన్.

క. కడుసంకటమునఁ బడితిని, విడువంగాఁ బడుదు నెట్లు ♦ విడుపు మటంచున్
నుడివి మదీయావస్థను, నడుగుదు నా దీని మ్రొక్కి ♦ యువనమ్రుఁడనై. 173

క. ఏగుణదోషంబున నే, వాగురకుం జిక్కి పట్టు♦పడితినొ యిపుడే
యాగుణమె ద్విగుణితం బవు, నీఁగఁగ రాకుండఁ జేయు ♦ నీయాపద నన్. 174

క. జిలిబిలిపలుకుల మదిరం, జిలఁ జేయఁగఁ జాలు పెల్లు♦చిలుక యి దంచీ

వెలఁదుక నను బట్టించెను, ఫల మేమీ సతికి నన్నుఁ ♦ బట్టించుటచే. 175

చ. తనయుఁడఁ గాను జుట్టమను ♦ దమ్ముఁడనుం జెలి నన్నఁ గాను నీ
వనితకు నేను; నేల నను ♦ బంధితుఁ జేయును నాదుపల్కులన్
వినవలె నన్కుతూహలము ♦ వేగిర పెట్టినఁ గాక; కాన నే
మనక ధరించి మౌనమును ♦ నట్టె పరుండెదఁ బంజరంబునన్. 176

చ. సలిపిన నిట్లు కోపమునఁ ♦ జాలహారం బొనరించి యేమి యే
న్నలుపును నింతకంటెను ఘ♦నంబగువంతను నొక్కవేళ నా
వెలఁదుక; క్రూరజాతి యిది ♦ పెల్లుగ నింతకు హెచ్చుకష్టముల్
సలిపిన మేలె మాదిగెల♦సంగతి వీడినఁ జాలు నా కదే. 177

ఉ. మానముఁ దాల్చి యున్నను ♦ మానక వేసటఁ జెంది విడ్చునో
మానితి నేని మానమును ♦ మానిని వీడునె యెన్నఁ డేనియున్;
మాని సువర్ల్లోకమును ♦ మానవలోకమునందు జన్మమున్
బూనితిఁ బక్షిజాతి నిటు ♦ పుట్టితి మాలలచేతఁ జిక్కితిన్. 178

ఉ. పంజరబంధనవ్యథయుఁ ♦ బాటిలెఁ జూడఁగ దీని కంతకున్
గుంజక యింద్రియంబులను ♦ గోరినయట్టులు పోవ నిచ్చుటే
రంజిలు కారణం; బిపుడు ♦ రచ్చకు వచ్చినమీఁద నే మగున్
గుంజెద నింద్రియంబులను ♦ గోరినయట్టుల పోవనీ నిఁకన్. 179

క. అని నిశ్చయించి మనమునఁ, గని మౌనము మాటలాడఁ ♦ గడఁగిన బెదరిం
చినఁ గొట్టి తిట్టి యీడ్చిన, నన కేమియు నూరకుంటి ♦ నమలచరిత్రా!.

క. బిట్టుగఁ బెట్టినబాధల, గట్టిగఁ జీత్కార మొప్పఁ ♦ గడలద్రువంగాఁ
బెట్టుచుఁ గూఁతల నిట్టటు, మిట్టాడుచుఁ బంజరమున ♦ మిడుకుచు నుంటిన్.

క. పానము నశనముఁ దేరఁగఁ, బూనక భక్షింప నెంత ♦ పూన్కి నుడివినన్
మానక మౌనవ్రతమును, నూనితి నుపవాసదీక్ష! ♦ నుర్వీరమణా!. 182

క. అదిన మంతయు నట్లే, బూది యొనర్చుచును నున్న ♦ భూరిక్షుధ న
న్నేదియును గొనక యుంటిని, బైదలి చాటూక్తు లెన్ని ♦ పచరించినను.

చండాలవారిక చిలుక కాహారమిచ్చుట, అది భక్షింపకుండుట, చాటూక్తి.

ఉ. ఆమరునాఁడు భక్తిసమ♦యంబు చనన్ క్షుధఁ దూల మేను నా
కామదిరాయకాంత తన♦హస్తమునన్ గొనితెచ్చెఁ బ్రీతితో
నామఫలంబులన్ గడు స♦నామఫలంబులఁ బెక్కుభంగులన్
గోమలశీతలాంబువులఁ ♦ గోరె భుజింపఁగ నన్ను మాటికిన్. 184

క. తిన కున్ననన్నుఁ గని యా, వనిత యరుణితాక్షి యగుచు ♦ వారనిప్రేమన్
గనఁబఱచుదానిపోలిక, ననియెను హిత ముట్టిపడెడు♦నట్టుల నాకున్. 185

చ. తనరుచు నిర్విచారతను ♦ దప్పిని నాఁకటి నార్తిఁ గూరుచున్
మనుపశుపక్షిజంతు లుప♦నమ్రము లైనఫలాదివస్తువుల్
తినమి యసంభవంబు; గణు♦తింపఁగ భోజ్య మభోజ్యమున్ వివే
చన మొనరింప వే మయినఁ ♦ జాలు లభించిన వన్ని యున్ దినున్. 186

ఉ. ఈ వటుగాక మేము తమి ♦ నిచ్చెడునోగిర మారగింపమిన్
భావనసేయుదాన తొలి♦ బాముకొలంబు నెఱుంగునొక్క సం
భావితమానివంచు నిను ♦ భక్ష్య మభక్ష్య మటన్న జ్ఞానమున్
వావిరిలేనిపత్త్రరథ♦వంశమువాఁడవు నీ కభక్ష్య మే. 187

ఉ. ఏల భుజింపవన్న భువ♦నైకపవిత్రతమాభిజాత్యమున్
దాలిచి యాత్మదోషమునఁ ♦ దాలిచి పత్త్రికులాన జన్మమున్
గ్రాలెదునీవు దీన నిటు ♦ గాఢవిచారము చేసె దేటికిన్
జాలును దొల్తనే తెలివి♦సల్పఁగ లే దిపు డాత్మజాతికిన్
బోలినయట్టు సల్ప నిటు ♦ పొక్కెద నేటికిఁ దప్పు లే దిటన్. 188

మ. దినవచ్చున్ దినరా దటన్ననియతిన్ ♦ దీపించువారున్ విప
త్తున భక్షించి యభక్ష్యమున్ దనువుఁ దా♦ల్తుర్ నీవు హెచ్చేమి నేఁ
గొనిరా నట్టివి మానుటెల్లగును నై♦కోవచ్చుసస్యంబులన్
గొని యేతెంచితి వాని శంక విడి నై♦కోవచ్చుఁ గాదే యొకన్. 189

చ. ధరఁ బడనేని నీరము మ♦తంగులకుంభముకోని దైననున్
బరమపవిత్ర మంచును జ♦నంబులు చెప్పఁగ విందు నేటికిన్
వరతనువున్ దృజించెదవు ♦ వారనివప్పిని నాకటన్ గరం
బరయక యీఫలంబులను ♦ నంబువులన్ దిన కాన కిఁగతిన్. 190

చ. అనుచు వచింప మాలలకు ♦ సర్వము లైనతదీయభాషణం
బునకును దెల్వికిన్ మదినిఁ ♦ బొంది మహాద్భుత మేను జీవితా
శను విడి రోఁతియన్నమతి ♦ శాపవశంబున దానిమాటలన్
మనము కరంగ నాఁకలియు ♦ మానక రేఁపఁగ నారగింపఁగన్. 191

క. ఈకొంటిఁ గాని మానము, నీకొన వీడంగ నిట్టు ♦ లేగఁ గఁ గొన్నాళ్
ప్రాకట మగుతారుణ్యము, ప్రేఁకముఁ దాల్చితిని నోలి ♦ కేదారమాత్కన్.

తే. అంత నొకనాఁటి వేకువ ♦ నక్షియుగముఁ
దెఱచి కనుఁగొంటి నేను నీ♦దివ్యకనక
పంజరంబున నుంట నా ♦ ప్లవతరుణియు
మత్పురోభాగమున నుంట ♦ మనుజనాథ! 193

తే. అమరపురసన్నిభంబయి ♦ యలరుచున్న
సకలతత్పక్కణంబును ♦ సరవిఁ గాంచి
ప్లవజననివాస మనుభ్రాంతిఁ ♦ బాసి మదిని
యచ్చెరువుఁ గాంచి యిది యేమి ♦ యనుచుఁ దమిని. 194

తే. అడుగవలె నని మౌనంబు ♦ విడువఁ గడఁగు
లోపలనె నన్నుఁ గొనితెచ్చు ♦ లోలనయన
నీపదంబులయొద్ద కీ♦నెలఁత యెవతె
యేల తెచ్చెను దాను జం♦డాలి యనుచు 195

తే. ఏల నన్నుఁ బట్టుకొనియెను ♦ నేల యిటకుఁ
దెచ్చె నన్నుఁబట్టి యేమి సా♦ధించుపొంటెఁ
దెచ్చె నేను నెఱుంగను ♦ దేవ నట్టు
లుపగతకుతూహలుండనై ♦ యలరుదాన. 196

వ. అనుటయు శూద్రకరాజును దానిపలుకు లాలకించి సంజాతాధికకుతూహలుం
డయి యాచండాలదారికం బిలువ ప్రోల నున్న ప్రతిహారిం బంపుటయు నది
యు వైళంబఁ గొనితేర నాచండాలదారిక వచ్చి రాజున కెదుర నిలిచి నిజ
మహోజ్జ్వలకాంతిచే రాజు నభిభవించుచు నతిప్రౌఢిమ నిట్లనియె. 197

చండాలకన్యక తనవృత్తాంతము శూద్రకనృపతికిఁ జెప్పుట.

తే. భువనభూషణ! రోహిణీ♦ధవ! మృగాంక!, చిత్రరథపుత్రి కానేత్ర♦సింధుచంద్ర!
వినినవాఁడవు నృప నీవు ♦ వినినాఁడు, పూర్వవృత్తాంత మెల్లను ♦ భూపతిలక!.

సీ. ఈజన్మమునఁ దండ్రి ♦ యెంత వారించినఁ గామరాగాంధుఁడై ♦ కనక మీఁదుఁ
దండ్రి యాజ్ఞను మీరి ♦ తనతన్వియొద్దకు వెడలుటయును వీఁడె ♦ వినిచె నీకు
నిట్టిదురాత్మున ♦ కేను దల్లిని శ్రీని నీతఁడు వెడలుట ♦ యెఱిఁగి తాను
జ్ఞానదృష్టిని వీని♦జనకుండు నను జీరి శాసించె నిట్లని ♦ సర్వజనులు

తే. తెలియుమిని నవనీతిని ♦ దెచ్చుకొంద్రు
పతితులు నను తాపమునఁగాని ♦ విడరు వాని

గానఁ జగతిని జనుల కే♦కరణి నైన
బలిమి ననుతాపమును గడుం♦ గొలుపవలయు 199

ఉ. ఈతఁడు నీసుతుం డెపుడొ ♦ యీవిహగాత్మను వీడి యొందు నేఁ
బాతము నొందు నే నలుపఁ ♦ బట్టినకార్యము పూర్తిచేయు దా
కాతతజాగరూకతను ♦ నారసి వీనిని బట్టి కట్టి యీ
భూతలమందె యుంచు మని ♦ భూన్యనుతాపముఁ బుట్టఁ జేయుమా. 200

క. అని యాజ్ఞ నొసఁగె నాకున్, వినయము గలిగింప వేరు ♦ వెరవు దొరకమిన్
గని యిదె యుర వగువెర వని, యొనరించితి వీని కిట్టి ♦ యొత్తిడి నృపతీ!.

తే. ముగిసె నాకార్య మిప్పుడు ♦ ముగిసె శాప
కాలమును మీకు శాపంబు ♦ కడచనంగఁ
గలుగవలయును నొక్కటఁ ♦ గాఢసౌఖ్య
మనుచుఁ గొని తెచ్చితిని వీని ♦ మనుజవర్య!. 202

ఉ. నేను మతంగకన్య నని ♦ నీ కెఱిఁగించితి లోకసంగతిన్
మానుప, నిప్పు డిర్వురును ♦ మాని జరామరణాదికవ్యథా
స్థానము లీశరీరములఁ ♦ జయ్యన నిష్టసమాగమక్రియా
నూనసుఖంబులన్ దనిసి ♦ నూత్నవికాసములన్ సుఖింపుఁడీ. 203

చ. అనుచు నభూషణధ్వనుల ♦ నంబర మెల్లను జెవ్వుపట్టఁగాఁ
జనియెను నాకసంబునకు ♦ క్ష్మాతలమున్ విడి ఫుల్లనేత్రులై
జనములు గుంపులై తనదు♦చాయఁ గనుంగొన విస్మయంబునన్
వనజగృహావతారయగు♦పంచమభామిని సంభ్రమంబునన్. 204

వ. అంత నాశూద్రకభూకాంతుండు పూర్వజన్మంబునుం దలంచుకొని సఖ! వైశంపాయనాహ్వయపుండరీక! దైవవశంబున మన కిద్దఱకును శాపావసానం బొక్కసారికలిగె. మనయదృష్టం బేమని యనుచుండ దక్షిణంబ మకరకేతుండు అకర్ణాకృష్టకార్ముకుండై కాదంబరిని నిశాతశరంబుఁగాఁ జేసికొని జీవితాపహరణంబు గావింపకుండఁ బ్రతిరోధించువానిమాడ్కి నాశిలనెల్ల నిరోధించుచు నేతెంచి యారాజునెదురఁ దద్హృదయమధ్యం బధిష్ఠించె నంత. 205

చంద్రాపీడావతారుండగు శూద్రకుని విరహతాపవర్ణనము.

చ. నరపతిమానసం బవుడ♦నంగుఁడు నైకొని వెళ్లఁగొట్టఁ గా
శరణముఁ జొచ్చెఁ జిత్రరథు♦పత్రియపుత్రిని దిక్కులేక; త

చ్ఛురహతి భీతి నాఁగ జన ♦ శ్వాసమరుత్తులు రాజదేహమున్
దొరఁగి సచేతనంబులయి ♦ తోరములై పరుగెత్తు చెంతయున్. 206

సీ. దేహమెల్ల వణంకెఁ ♦ దీయవిల్తునిబాణపతత్పాతాహతిఁ ♦ బడసె ననఁగఁ
దనువెల్లఁ బులకలఁ ♦ దనరెను స్మరశరశల్యభరాహతి ♦ సల్పె ననఁగ
నేత్రయుగము బాష్ప♦నీరంబులఁ దొరంగెఁ దచ్ఛరపాంసువుల్ ♦ దవిలె ననఁగ
వదనలావణ్యంబు ♦ పాండురత్వం బందెఁ దత్ప్రాభవక్షున్న♦తను ననంగ
తే. నేత్రయుగళంబు హృద్వ్యథా♦నీతమీల, నత్రిభాగంబు తనరెను♦నళినబాణ
కార్ముకగుణధ్వనిశ్రుతి♦కారణమున, నందె నుద్వేజనం బన ♦ నవనిపతికి. 207

వ. మఱియు. 208

చ. మనమున నుండుచుండు సుమ♦మార్గణపావకధూమసంహతిన్
గనె నన శోషితేన్ మిగులఁ ♦ గంపిలునోష్ఠకిసాలయంబు; ధా
త్రినిఁ బడెఁ దమ్మలంబు నటు ♦ తీయనివిల్తునివెట్ట శుష్కమై
తనరి ముఖోద్గతం బగుని♦కాంతసరాగహృదంబుజంబనన్. 209

తే. వచ్చికట్టెల నీరంబు ♦ వచ్చుపగిది, దహ్యమానాంగుఁ డగురాజు♦తనువునుండి
వెడలెఁ జెమ్మట మరుబాణ♦విద్ధ మనఁగ, వివశమయ్యెను మేనెల్ల♦విన్నయువుడె.

చ. మును మదిరాక్షనూఁజ నిడి ♦ మూర్ఛిల మారుఁడు పెట్టుబాధలన్
దనకెడిరాజు తాపము న♦ణంపఁ దదంగకరూపశోభచేఁ
దనర జయింపఁగాఁబడిన♦తాపహరంబులు నైనవస్తువుల్
మునుకొన లేకపోయె వెత♦మున్గడునాతనిఁ జూచుచుండెఁగా. 211

సీ. పాణిపదంబునఁ ♦ బద్మపల్లవములు స్మితరుచి ఘనసార♦సితరజంబు
దృష్టినిఁ గువలయ♦దివ్యదామకములు లావణ్యమున జ్యోత్స్న♦లలితసుమను
గండస్థలంబునఁ ♦ గనకదర్పణములు బాహులతల బిస♦ప్రాభవంబు
నఖమయూఖంబుల ♦ నళినారిరశ్ములు పృథుముఖంబున శశి♦బింబకంబు
తే. దశనకాంతుల మౌక్తిక♦దామకములు
జఘనభరమున మణివేది♦చారుకుట్టి
మంబుల జయించె నారాజ♦మఘువుఁ డార
యనిమొ యిప్పుడు తాపంబు ♦ నడరఁ జేసె. 212

తే. కడఁగి బాహ్యప్రతీకార♦కలనచేత
నతనితనుతాప మార్పంగ ♦ నఖిలజనులు

జతన మొనరించి రెంతయు ♦ నల్ప రెవరు
హృదయతాపంబుఁ దీర్పంగ ♦ నేమి యపుడు. 213

తే. అతని మదికి సుఖం బీయ♦ వామె నితర
వివిధసర్వవినోదముల్ ♦ వేడుకలును
నెపుడు కాదంబరిని మది ♦ నెన్నుకొనుచు
కనుచు దానిని గోరుచుఁ ♦ గాంక్ష నొందు. 214

సీ. దానిఁ గౌఁగిటఁ జేర్చి ♦ తనియుచు సల్లాపసౌఖ్యంబుఁ గాంచుచు ♦ దానితోడ
నేకాసనంబున ♦ నెసఁగుచు దానితోఁ బొలయుల్కఁ బచరించి ♦ పొలుపుఁగనుచు
ననునయించుచు దాని ♦ యడుగులపైఁ బడి బతిమాలి బతిమాలి ♦ భంగపడుచు
నెలదోఁట దానితో ♦ నెలమిఁ గ్రీడించుచుఁ బంచబాణప్రౌఢి ♦ బరిఢవిలుచు

తే. సతత మాసతిఁ బాయక ♦ స్వాంతమునను
వీడి పనులెల్లఁ బగలును ♦ విచ్చి కనులు
చూడ కెవ్వరి రే నిద్రఁ ♦ జొర కతండు
కుసుమబాణునికాఁకలఁ ♦ గుంద సాగె 215

చ. పలుకక మిత్రులతోనయినఁ ♦ బాటన సేయక యేరు వచ్చినన్
దలఁకక వృద్ధులన్ బ్రణతిఁ ♦ దార్పక వారికి ధర్మశాస్త్రముల్
నలుపక సౌఖ్య మెంచకను ♦ జచ్చుటకున్ వెనుదీయ కెంతయున్
దెలియక దుఃఖ మిట్టి దని ♦ తేఁకువ మాని త్రపం దొఱంగియున్. 216

చ. చెలిమిని వీడి దేహమునఁ ♦ జెప్పఁగ నేటికిఁ బెక్కు లింక నా
చెలిమదిరాసుతన్ గలయఁ ♦ జేయక యత్నము సారె సారెఁ గే
వలము విసంజ్ఞదంభమునఁ ♦ బాయఁగ జీవము నర్హమున్ దనున్
నలువుచు వేగుచుండె నల ♦ క్ష్మాపతి మన్మథుబారి కగ్గమై 217

సీ. వ్యాకులచిత్తులై ♦ యపరి తాప మణంపఁ జాలిన సాధన♦ చయముఁ గూర్చి
యాపాదమస్తక ♦ మలఁది శ్రీగంధంబు నార్ద్రారవిందంబు ♦ లడుగుల నిడి
కరములు నీహార♦ ఖండంబులను బచ్చకప్పురవుంబొడిఁ ♦ గలపి చేర్చి
యెదను నీహారార్ద్ర♦ సదుపహారం బుంచి నొసటను విధుకాంత♦ మెసఁగ నుంచి

తే. మూపురంబుల బిసనాళ♦ ములను నుంచి, యనఁటియాకుల వీవన♦ లనవరతము
నార్ద్రశిశిరానిలంబుల ♦ నల్లనల్ల, పొలయ వీచుచు సునుతాళ్ళ♦ ములనుగూర్చి.

క. ధారాగృహయంత్రంబుల, ధారాసారముల నతను♦ తాపం బారన్
గూరఁగఁ జేయుచు ససలిల, సారసకింజల్కసిత♦ సౌగంధికముల్. 219

క. కూరిచి మణికుట్టిమములఁ, జారుతుషారోదకములఁ ♦ జల్లి కడుగుచున్
గూరుచు నలజడిఁ గడువడిఁ, బారుచు శిశిరోపచార♦పరికరములఁ దేన్. 220

తే. శిశిరభూగృహాభ్యంతర♦సీమలందు, జేర్చు చుద్యానదీర్ఘికా♦శ్రేణితీర
పల్లికామండపంబుల ♦ వకుళవాటికలను జేర్చుచు నుపచార♦కలితు లగుచు.

తే. ఆప్తపరిజనమిత్రు లా♦యవనిపతికి
నతనుతాపంబుఁ దీఱంగ ♦ నవనిఁ గల్గు
శిశిరమృదులోపచారముల్ ♦ చేసి యలసి
రంతియే గాని కామాగ్ని♦నార్పరైరి. 222

తే. శిశిరమృదులోపచారముల్ ♦ చేయుకొలఁది
నతనుపావకుఁ డధికుఁడై ♦ యడరసాగె
నతనిఁ బగిది మహాశ్వేత ♦ నాత్మఁ దలఁచి
మంచుచుండె వైశంపాయ♦నుండు మదిని. 223

వ. ఆసమయంబున. 224

క. చనుదెంచె మరల నామని, జనవరుకామాగ్ని రగుల ♦ సల్పననఁగ ద
క్షిణపవను సరసకిసలయ, తనులతికల కాటనేర్ప♦దఱుఁ గొలుపుచున్. 225

సీ. ఆట లాడించుచు ♦ నాలోలపల్లవజాలరక్తాశోక♦శాఖికలను
వంచుచు వాంఛితా♦భ్యంచితకోరకమంజరీభరమున ♦ మావిగముల
నుత్కోరకంబుల ♦ నొనరించుచును నీపకురవకచంపక♦కుటజములను
బచ్చఁగఁ జేయుచుఁ ♦ బచ్చగోరంటలఁ గకుభమహీరుహ♦కాండములను

తే. జల్లు చతిముక్తకామోద♦చారిమంబు
వెలుఁగఁ జేయుచుఁ గింశుక♦వీధికలను
బిచ్చలింపఁగఁ జేయుచు ♦ విచ్చలవిడి
కామిజనచిత్తముల మధు♦కాల మొప్పె. 226

ఉ. పాటిత మయ్యె మానము వి♦పాటిత మయ్యెను సిగ్గు కోపమున్
గీటడఁగెన్ బిగింపులును ♦ గ్రిందఁ బడెన్ బతిమాలుకొంటలున్
మాటికి పీటుపోయె నను♦మానము లెల్ల నశించెఁ జుంబనా
ర్భాటము పెల్లసంగె విట♦రాజికి నామధుమాసజృంభికన్. 227

చ. ఉపవనకాననద్రుమము ♦ లుజ్జ్వలపల్లవరాజి కిమ్ములై
వ్యపగతశుష్కపర్ణతను ♦ భాసిలె ఫుల్లరసాలసౌరభ

స్నపితములై దెసల్ పదియు ♦ సన్నుతి కెక్కఁ బ్రమత్తకోకిలా
లపితము లధ్వగాళిప్రవి♦లాపము లెందుఁ జెలంగెఁ గ్రందుగన్. 228

చ. సతతమరందబిందుకణ♦జాలకదుర్దినమై సమున్మద
త్తతసకలప్రపంచమయి ♦ దర్పకహర్షదమై భ్రమన్మధు
వ్రతచయఝుంకృతిస్వనవి♦రాజితమై విరహార్తచిత్తసం
గతయువలోకమై యొసఁగె ♦ త్త్యాతలి నామధుమాస మంతటన్. 229

చ. మరునిశితాస్త్ర మాసురభి♦మాసమునన్ మదిరాత్మజాత దు
ర్భరవిరహాకులాత్మయయి ♦ ప్రాప్తిల మారమహోత్సవంబు తాఁ
గరము మహాప్రయత్నమున ♦ ఘస్రము నెట్టొ రయొకట్లు పుచ్చి భా
స్కరుఁడు మునింగి చీఁకటులు ♦ గ్రమ్మఁగ దిక్కుల నెల్ల మాపునన్. 230

ఉ. స్నానము చేసి ధౌతవస♦నంబులఁ దాల్చి సల్పి పూజలన్
మీనపతాకదేవునకు ♦ మీఱఁగ నాతని మ్రోలఁ దాన రా
ట్సూనునకున్ సుగంధపరి♦శుద్ధజలంబుల స్నాన మార్చి స
న్మానితసౌరభాంచితము ♦ మంజుల మాహరిచందనంబునన్. 231

క. తనుపెల్లఁ బూసి పరిమళ, ఘనసుమదామముల నెత్తి♦గట్టి చికురముల్
చౌనిపి చెవిని సత్కిసలయ, కనదురుకంకేళిగుచ్ఛ♦కశ్రుతిభూషన్. 232

వ. మఱియుఁ గర్పూరకుసుమప్రచురంబు లగునాభరణవిశేషంబుల నాచంద్రాపీడుదేహంబు చక్కఁగ నలంకరించి రెప్పవాల్పను మఱచి పానం బొనరించు నా భావార్ద్రంబు లగుచూపులఁ జాలతడవు చూచుచు నాకాదంబరి గడుం గడుఁ దహతహపడుచు సారెసారెకు నూర్పులు పుచ్చుచు వేపమానగాత్రియై వెలిపెల్లిదంబున క్లిన్నాఖిలావయవ యగుచు రోమాంచకంచుకితశరీరయై పెదవు లెండ మహాశ్వేత కనుంగొను ననుభయంబున మాటిమాటికి నలు దిక్కులఁ జూడ్కులు సారించి చకితచకితయై చూచుచుఁ జంకును గొంకును గదుర మెల్లఁగఁ జేరువకుం జనుదెంచి ధైర్యం బవలంబించి సిగ్గుం బరిత్యజించి యబలాజనసహజం బగుభీతి నవలం బుచ్చి త్రిభువనోన్మాదకారి యగుకందర్పునకుం జిక్కి ప్రాణంబును నిల్పికొనఁజాలక యెవ్వరినిన్ లేకుండఁ జూచి సాహసించి ముకుళితనయనయై విగతప్రజ్ఞుండయి యున్నయాచంద్రాపీడునరసకుం జేరి యిటునటు చూచి జీవితునిగూడ్కి నతని నతినిర్భరంబుగఁ గౌఁగిలించె నంత, 233

చంద్రాపీడుఁడు జీవించుట.

క. అమృతము చల్లినపగిదిని, నమితాహ్లాదంబుఁ గొల్పు♦నాభుజపరిరం
భమున సుదూరగతప్రాణము మగుడన్ వచ్చి చేరె♦ నరపతిసుతునిన్. 234

క. దివసక్లమమీలితకైరవము శరజ్జ్యోత్స్న యంటి ♦ రాజిలునట్టా
యవనిపతిసూనుహృదయము, తవిలి వికాసంబుఁ జెందెఁ ♦ దత్క్షణమ కడున్.

క. కనుఁగవ రవికిరణస్పర్శనమున నీలాబ్జకలిక♦చందమునఁ గడున్
దనరెను గర్ణము లంటుచు, ఘనమయి వికసించి రుచులఁ ♦ గ్రాలుచు విరివిన్.

క. వదనము ఫుల్లాంబుజరుచి, సదనంబయి వెలుఁగఁ జొచ్చె ♦ సన్నుతకళలన్
బొదలెను సర్వాంగంబులు, కదలెను సుప్తప్రబుద్ధ♦కరణిని నతఁడున్. 237

వ. ఇట్లు చంద్రాపీడుండు కాదంబరీకంఠగ్రహంబుచే సముపలబ్ధజీవుఁడై కంఠలగ్న యగు నా కాదంబరిని జిరవిరహదుర్లభంబు లగు నిజబాహువులన్ బిగియారన్ గౌఁగిలించుకొని వాతచలిత యగు బాలకదళివిధంబున భయోత్కంపితాంగియై గాఢతరామీలితలోచన యగుచు విడువను బరిగ్రహింపను జాలక లోఁ బ్రవేశింప నిశ్చయించి నా వక్షంబునన్ వ్రాలియున్నదానిం జూచి కర్ణంబులకును హృదయంబునకు ననుభూతపూర్వం బగు స్వరంబున హర్షంబు గదుర నిట్లనియె. 238

చ. వదలుము భీరు! సాధ్వసము; ♦ వచ్చెను బ్రాణము నీదు కౌఁగిటన్
బొదలుటఁ జేసి; యుచ్చరల♦పుణ్యకులంబునఁ బుట్టినావు నీ
మది స్మరియింతె నావలుకు ♦ మానిని! యీతను వేదదంచు నీ
మదిరతనూజ యుంటుటను ♦ మంజులమై సుఖయించు నంటిఁగా. 239

ఉ. ఇన్నిదినమ్ము లీవు కడు♦నింపునఁ గేలున నంటుచుండినన్
బన్నుగ ఘోరశాపమునఁ ♦ బ్రాణముఁ గూరను నేను; నీకునై
సన్నుతగాత్రి! దుస్సహాన♦శంబరవైరివిదాహవేదనా
పన్నతఁ గాంచునాకుఁ జనెఁ ♦ బాపపుశాపము తీవ్రతాపమున్. 240

చ. వదలితి నీవియోగ మను♦వారనిదుఃఖము గూర్చుచెప్పఁ దుః
ఖద మగు మర్త్యదేహమును ♦ గాంతరో! శూద్రకనామధేయమున్
గదిరెను నీకు దీనివయి ♦ గాటపుఁగూరిమి యన్న హేతుచేఁ
గుదురఁగఁ బ్రోచితిన్ సుదతి! ♦ కూర్మిను నీకుఁ బ్రియంబు నిన్నినాళ్. 241

ఉ. కావున నీవ్వలోకమును ♦ గ్లాభువనంబును రెండు నిత్తతిన్
భావనచిత్త! నీచరణ♦పద్మములన్ వసియించు నింకఁ బో

నీపరమిత్ర హంససుత • నెచ్చెలియుం విగతాసుఁడై యిదే
పోవిడి పూర్వదేహమును • బొల్చుచు నుండెడువాఁడు చూడుమా. 244

పుండరీకుఁడు కపింజలునితోడ వచ్చుట.

వ. అని చంద్రాపీడశరీరాంతరితదేహుం డగుచంద్రుండు చెప్పుచుండఁ జంద్రలోకావస్థానసంలగ్నం బగునమృతపరిమళంబు వహించుచుఁ దొల్లి మహాశ్వేతపయి మరులుగొని మరణంబు నొందిననాఁటివేషంబుఁ దాల్చి కంఠంబున నాయేకావళి ధరించి పూర్వప్రకారంబున నాపాండుతామికపోలంగరుగళంబగు ముఖంబుతోడఁ గపింజలునిచేయి పట్టుకొని యాకాశంబునుండి దిగి పుండరీకుం డటకు నేతెంచె. అట్లు వచ్చుచున్న పుండరీకుని దూరంబుననుండి కాంచి కాదంబరి పరిత్యక్తచంద్రాపీడవక్షస్థలయై స్వయముగఁ బరుగువారి పోయి మహాశ్వేతకు బిగియారఁ గౌఁగిలించికొని పుండరీకుం డేతెంచువార్తఁ దెల్పులోపల నాపుండరీకుం డాకాశంబునుండి దిగివచ్చి పరమోపకారిణియై చంద్రాపీడశరీరుం డైన చంద్రునకు నమస్కారంబు చేయుటయు నాచంద్రాపీడుం డిట్లనియె.

క. తొలిపుట్టువు చుట్టరికము, దిలకింపఁగ నల్లుఁ డీవు • తెలియుము నాకీ
వలిపుట్టువునకు సఖుఁడవు, కొలఁగుము చెలివగుచునాకు • మిత్రమ! యెపుడున్.

క. అనుటయుఁ జంద్రాపీడుఁడు, విని కేయూరకుఁడు చనియె • వేగమె నావా
ర్తను హంసచిత్రరథులకు, వినిపింపఁగ హేమకూట • పృథ్వీభృతికిన్. 245

క. అరిగెను మదలేఖయుఁ దాఁ, బరుగిడి మృత్యుంజయుజప • పరుఁడై యెపుడున్
బరఁగెడు తారాపీడన్ృపరుసరసకు నావిలాస • వతిసరసకునున్. 246

తే. అరిగి పదములపైఁ బడి • యార్యచరిత!
లెస్స లే దేవియును నీవు • లెమ్ము లబ్ధ
జీవితుండయ్యె యువరాజు • జీవితుండు
తత్సఖుండును శుకనాస • తనుభవుండు. 247

తే. అనుచుఁ జెప్పంగ నానంద • మావహిల్ల
నాలకించి తద్వాక్యమ్ము • నవనివిభుఁడు
దేహసంస్కారవిరహిత • దీర్ఘపరుష
ఫలితలోమశమణిబంధ • బాహుయుగళి. 248

ఉ. బిగ్గఁ గౌఁగిలించి • ప్రీతి నామదలేఖ, హర్షపరవశుఁడయి • యులవిలాస
వతికి నంత గాఢ • పరిరంభణ మొసంగి, యాత్మసుతుని కిట్టు • లనియె నెలమి.

ఆ. తనయ! నీకు నేను ♦ దండ్రినై తిని నెట్టొ, శాపదోషమునన్నొ ♦ స్వకృతపుణ్య
మునన్నొ యెఱుఁగ లోక ♦ పూజ్యుఁడ వగులోక, పాలకుఁడవు నీవు ♦ బాలకుఁడవె.

తే. అలరు నాయందు సత్కృతి ♦ కర్హమైన
యంశ మెయ్యది యదియు నీ ♦ యందుఁ జొన్పి
నాఁడ రెంటను నీకు నే ♦ నమ్రుఁడ నయి
ప్రణతి యొనరింపఁగాఁ దగు ♦ వాఁడ ననుచు. 251

తే. పాదములఁ బడె జనకుఁ డ ♦ న్భావ ముడిగి
నరపతిసహస్రములతోడ ♦ నరవరుండు
జనకుచే నట్లు ప్రణతుఁడై ♦ తనరుచున్న
కొడుకుఁ గనుఁగొని యాదేవి ♦ కూర్మి యెసఁగ. 252

తే. నిర్భరానందవశయయి ♦ నిర్భరముగ, సారెసారెకు నొదల ♦ సల్లలాట
గండతలముల ముద్దిడి ♦ గాఢముగను, గౌఁగిలించెను గొడుకుఁ బ్ర ♦ గాఢమతిని.

వ. అంతఁ జంద్రాపీడుండు తల్లిచే నాలింగితోన్ముక్తుండయి సారెసారెకుఁ దల్లికిఁ దండ్రికిఁ నమస్కరించి శుకనాసునకు వందనం బాచరించి వారొసఁగు నాశీస్సహస్రంబుల సంవర్ధితప్రహర్షుండై పుండరీకుని కేలుపట్టికొని క్రమంబున స్వజననీజనకులకును శుకనాసునకు మనోరమకును వీఁడె మీవైశంపాయనుం డని వినయవిలాసావనమ్రవదనుం డయినయాపుండరీకునిఁ జూపుసమయంబునఁ గపింజలుండు చేరువ కేతెంచి శుకనాసుఁ గాంచి యిట్లనియె. 254

క. అనిపె నను శ్వేతకేతువె, యను మునె నీతోడ నిట్టు ♦ లార్యచరిత! వీ
నిని బుండరీకుఁ గని పెం, చినవాఁడను నేను నింతె ♦ చేయ నిఁ కేమిఁక. 255

క. తనయుండు నీకు నితఁడు, తనరును నీపై నికూర్మి ♦ తద్ద యితనికిఁ
గను మీతని వైశంపా, యనుగా మది నవినయముల ♦ నణఁచి మనుపుమా.

క. వరుఁ డితఁ డనుచు నెపు డో, ప్పరికింపకుఁ డయ్య శాప ♦ పరిముక్తుండై
పరగినను వీనిఁ గొని నే, నరుగను నీతండు నీకె ♦ యాత్మజుఁ డింకన్. 257

వ. మఱియుఁ జంద్రావతారుం డగుచంద్రాపీడుఁ డెందాఁకనుండు నందాఁక నితని నీయొద్దన యుంచి కృతార్థుండ నయ్యెద. ఇవుడు నాసత్త్వాఖ్యతేజం బీదివ్యలోకంబుఁ బాసి మీఁది దగులోకంబున కరుగ నుంకించుచున్నది. పోయి వచ్చెద నని చెప్పె నని చెప్పుటయు శుకనాసుండు వినయావనతుఁడై యున్న పుండరీకుని కేలు పట్టికొని కపింజలుం జూచి కపింజలా! సకలజగదాశయజ్ఞం బయునయా శ్వేతకేతుం డేల యిట్లు చెప్పి పంపెను. ఎన్నండైన నీపుండరీకు

నిపై స్నేహంబు పాయునే. యని సర్వులు పూర్వజన్మవృత్తాంతానుస్మరణ కథాలాపంబుల నొండొరుల విచారించుకొనుచు నమేయహర్షంబున నిష్టకథాగోష్ఠి నెరపుచు నుత్ఫుల్లలోచనులై వినోదించుచుండ నారాత్రి వారికిం దెలియకయ కడచుటయు మఱునాఁడు పఱువాతఁ జిత్రరథహంసులు మదిరాగౌరులతోడ సకలగంధర్వలోకం బనుగమింప నటకేతెంచిరి. 258

చిత్రరథాదులు మహాశ్వేతాశ్రమమునకు వచ్చుట. కాదంబరీచంద్రాపీడాదుల వివాహము.

సీ. చనుదెంచి సిగ్గుచే ♦ వినమితాననలయి యులరుకూఁతులఁ గాంచి ♦ యధికముదముఁ
గాంచి యల్లుండ్రను ♦ గనుఁగొని యుత్ఫుల్లలోచనులై వింతఁ ♦ జూచి చూచి
యప్రయత్నపరస్ప ♦ రార్హసంబంధంబు సమకూరుటకు మది ♦ సంతసించి
సన్నుతశుకనాస ♦ సచివుఁడు నృపతి తారాపీడుఁడును దాము ♦ రహిని నొకటఁ
తే. జేరి యనుభూతసంబంధ ♦ చిత్రకథల
సరససల్లాపముల గోష్ఠి ♦ సలిపి కొంత
సమధికమహోత్సవానంద ♦ సాంద్రు లగుచుఁ
బరిణయాలాపకథలు ప్ర ♦ వర్తిలంగ. 259
తే. చిత్రరథుఁడు తారాపీడ ♦ క్షితిపవరునిఁ, గాంచి యిట్లను నోమహీ ♦ కాంతవర్య!
నిజగృహం బుండ సిద్ధమై ♦ నివ్వటిలుచు, నీమహోత్సవ మటవిని ♦ నేలసలుప.
క. మన కిరువురకుం బెండ్లియొ, చను ధర్మ్యము నభిమతంబు ♦ సన్నుతమయి యైు
నను లోకవ్యవహారముఁ, జన దే పాటింప నింత ♦ త్యాపలచంద్రా!. 261
క. చనుదము మావురికైనను, జనుదము మీవురికినైన ♦ శశిభువికైనఁ
జనుదము నందియు మేటికిఁ,ననఁ దారాపీడుఁ డనియె ♦ నతని కిటు దమిన్. 262
ఆ. జరుగు నెచట నధిక ♦ సౌఖ్య సంపద యది
యుటవిరైున భవన ♦ మగుచుఁ దనరు
జరుగు నిట్టి సౌఖ్య ♦ సంపద యెుండెడ
మనకుఁ జెపుము విబుధ ♦ మాన్యచరిత !. 263
వ. మఱియు. 264
తే. భవనముల కెల్ల నీయుల్లుఁ ♦ బ్రభువుఁ గాఁగ
నలిపితిని నిప్పుడే వాని ♦ చానతోడఁ
గొంచుఁ జను గృహాసుఖములఁ ♦ గూర్పుము సఖ!
యువఁగ గంధర్వపతి యాత్మ ♦ నలరి మిగులఁ. 265

క. స్త్రీకేయ్యాది యభిమతమా, నాకును వది యభిమతంబు • నాశ్చర్యం బనుచుఁ
జెలికాని చంద్రాపీడుని, బ్రాకట మగు కౌతుకూట•పకవిశిఁ జనియెన్ 266
మ.చని కాదంబరితో స్వరాజ్యము సమ•స్తంబుఁ నివేదించెఁ గొ
మ్మని యాచిత్రరథుండు రాసుతునకుఁ • హంసుండు దాఁ బుండరీ
కునకుఁ స్వాత్మజతో స్వరాజ్యమును గై•కొమ్మంచుఁ బ్రార్థించెఁ గై
కొని రాకన్యలమాత్ర హృత్ప్రియులఁ గై•కోకొండు వా రాగటన్. 267
వ. అంత. 268
సీ. జన్మాభివాంఛిత•సమ్మత ప్రియలాభ ముదితాత్మజనబంధు•ముఖ్యులు దనుఁ
గొనియాడ సౌఖ్యంబు • గూరియు నొకనాఁడు కాదంబరీదేవి • కనులనిండ
నీ ర్దచ్చికొని దీన•నీరేజముఖియయి తనగృహంబునకు వ•చ్చినస్వనాథు
శశిని జంద్రాపీడ•జనపతిసుతమూర్తిఁ గాంచి యి ట్లనియెను • గరుణ దోఁప
ఆ. మనుజనాథతనయ! • మనమందఱ మ్మిటు
వచ్చి బ్రతికి మరల • సంగతులము
పత్రలేఖ యొటకుఁ • బఱచెను దద్వార్త
యొఱుఁగ పడ దొకింత • యేని యొందు 269
క. అనుటయుఁ జంద్రాపీడుఁడు, గని సంతస మాత్మ దానిఁ • గని యి ట్లనియెన్
వనితరో! యె ట్లుండును నిట, చని యెను నాచాన తనదు•జగమున కపుడే.
క. మునిసుతశ్ర్పుఁశప్తు నేఁ, జనుదెంచెదునపుడు మనుజ•జగతికి నాకా
మిని యిట్లనియెను వల్లభ!, నిను విడి నిముసంబు నుండ•నేరను నిచటన్.
క. మనుజజగంబున నొంటిగ, నను బాసి యుటుండు దీవు • నరపతి! నేనున్
జనుదెంతు నీదువెంబడిఁ, గొని పొమ్మన వల దటంచుఁ • గొనరి నుడివినన్.
క. విన కాసతి నావెంటను, మును భూలోకంబునందుఁ • బుట్టెను నానే
వను సల్పఁగ జన్మాంతరమును గొను జే మృతినిఁబొంద•ముదితయుఁ దానున్.
క. మనుజజగంబున మగుడన్, జనియింపఁగఁ గోరవలదు • సతి! యని నేఁ బ
ల్కిని బంపితి నిజలోకంబున కచ్చటఁ గాంచఁ గలవు • పొలఁతిరో! దానిన్.
క. అనవుడుఁ గాదంబరి తా, విని రోహిణిపేశలతకు • విమలస్నేహం
బునకును బాతివ్రత్యం, బునకు నుదారతకు మదిని • బొదల వెఱఁ గడున్.
క. ఘనతర జ్ఞాభరమున, వననేరక యేమి యువన•తాస్య యగుచుఁ గ్రిం
దను గాంచు చుండె నంతటఁ, జనెఁ బశమరదెసకు సారసస్వామి వడిన్.
క. జనకభవ్య లయాభికాంక్షిత, వనితాసంభోగసుఖము • బ్రభుచంద్రునకున్

దనర నొనర్పఁగ నా రవి, చనె రాగపతాకయనఁగ ♦ సంజయు నలరెన్. 277

వ. అంత విభావరి యేతెంచి ప్రపంచమెల్లఁ జంద్రోదయాభిరామంబై వెలుం గుటయు. 278

సీ. అనుభావితపరస్ప♦రాలింగనసుఖంబు వికసితనయనాబ్జ♦విలసితంబు
శిథిలనీవీబంధ♦చేష్టితవ్యాపృత పాణినివారణ♦ప్రౌఢిమంబు
నశిథిలితాశ్లిష్టి♦విశదబంధోజ్జ్వలదశవిధచుంబన♦దర్పితంబు
నప్రార్థితరతిస♦మాప్తిత్రపాభోగ మమణితశ్రవణ♦యానకంబు

తే. నగుచుఁ జిరకాలకాంక్షిత ♦ మైన ప్రథమ
సురతసుఖసాగరంబున ♦ సుదతిఁ జిత్ర
రథుకుమారితఁ దేల్చి యా ♦ రాజసూనుఁ
డభిమతానందసందోహ ♦ మడరఁ జేసె. 279

క. పదిదినముల నొకదినముగ, మదినలరుచుఁ గడపి యంత ♦ మామ యనుమతిగాఁ
బొదలుచుఁ జనియెను నిజపితృ, పదసరసీజములకడకుఁ ♦ బడఁతియు నతఁడున్.

క. చని తనతోఁ గష్టంబులఁ, గనినట్టినృపాలతనయ♦గణములనెల్లన్
దనసరివారిగ నొనరిచి, పనిచెన్ జెలిఁ బుండరీకుఁ ♦ బాలింప నుహీన్. 281

క. పనులెల్ల మాని భగవంతునిఁ గొలుచుచుముదముఁగనుచుఁ♦దూఁగుచుసిరులన్
దనరెడుతలిదండ్రుల నను, దినమున్ సేవించుచుండెఁ ♦ దివ్యుఁడనమునన్.

సీ. పురివారు ముదమునఁ ♦ బొరిఁబొరిఁ దనుఁజూచి జన్మభూప్రీతి ను♦జ్జని నొకప్డు
ననుపమురమణీయ♦ఘనహేమకూటంబునం దొక్కపరి శ్వశు♦రాదరమున
నొకపరి రోహిణీ♦యువతిపైఁ దమి సుధాసురభిశీతలని శా♦కరుజగానఁ
బుండరీకప్రీతి ♦ నిండువేడ్క నొకప్డు జలజాలయావాస♦సద్మములను

తే. దేవికాదంబరికి నెటఁ ♦ దివ్యుఁడనము
పుట్టు నయ్యయిసురుచిర♦భూములందు
నాతఁడు వసించు చొక్కొక్క♦యపుడు వివిధ
సుఖములం దేలుచుండె నా♦సుదతితోడ. 283

వ ఇట్లు జన్మద్వయాకాంక్షితంబులును బ్రతిదినవవనంబులును ననితరానుభూత పూర్వంబులును నగునయ్యయివినోదవిశేషంబులం దవిలి యాచంద్రాపీడుండు కాదంబరితోడ నిచ్ఛావిహారంబులం గ్రీడించుచుండె. అట్లొక్కచంద్రాపీడుండును గాదంబరియునె కాదు కాదంబరియు మహాశ్వేతయు, మహాశ్వేతయుఁ బుండరీకుండును, బుండరీకుంగును జంద్రాపీడుండును సర్వకాలసర్వ

వర్గంబుం బరస్పరం బెడఁబాయక వివిధాఖిలసుఖసందోహంబుల యథేచ్ఛం గాం
చుచు నిర్భరనిరతిశయానందంబునం బొదలు చుండిరి 284

తే. స్వస్తి యగుఁ గాతఁ బ్రజలకు; ♦ క్ష్మాతలంబు
రాజు లేలుత న్యాయమా♦ర్గమున నెపుడు;
గోద్విజులకు శుభంబు చే♦కూరుఁ గాక,
జగములను నెల్ల సౌఖ్యంబు ♦ జరుగుఁ గాక. 285

కృతిసమర్పణము

క. నీకృప పెంపున సల్పిన, యీకృతి నర్పింతు నీకు ♦ నెలమి దలిర్పన్
జేకొనుము భక్తవత్సల!, ప్రాకటముగ దక్షిణాస్య! ♦ భక్తసువశ్యా!. 286

ఉ. దీనజనావనా! వినుత♦దివ్యగుణా! భవపాశమోచనా!
దానవమర్దనా! హృషిత♦తాపససత్కృతపాదపూజనా!
మానితసజ్జనా! మదన♦మానవిదారణ! శేషభూషణా!
మానక యీకృతిన్ సుకవి♦మాన్యముఁ జేయవె దక్షిణాననా!. 287

చ. కొడుకులు కూఁతులున్ గలరు ♦ కుంభిని నిల్చు మదీయనామ మం
చడరుదునా యొనర్చితిని ♦ నాశతధర్మము లివ్వి నా కొసం
గదుః బరలోకసౌఖ్యముఁ ♦ గీర్తిని నంచు ముదంబుఁ గాంతునా
యడరుదు దేవ నీకృతియ ♦ యన్నిటికిన్ దయ దీనిఁ బ్రోవవే 288

శా. సంతానంబులలోన నెక్కుడగు నీ♦సంతానమే నీకృపన్
సంతోషం బెసలారఁ గంటి శివ! యా♦శాపీధులం దీని వి
శ్రాంతిం బొందఁగఁ జేసి సత్కవులకున్ ♦ సమ్మోదముం గూర్చి నా
చింతల్ మానిచి నాదు పేరు నిలుపం ♦ జేయంగదే యీశ్వరా!. 289

క. సంతానంబులలోఁ గృతి, సంతానమె సత యటంచు ♦ శాస్త్రముల సుధీ
మంతులు పల్కుదు రానుడి, సంతస మందంగ నిజము ♦ సల్పుము దేవా!.

క. అలఁతిని మతి దేనను నే, నిలువఁగ నాపేరు భువిని ♦ నీదయ దీనన్
నిలుపంగఁ దలఁచినాఁడను, సలుపవె నాప్రార్థనంబు ♦ సఫలము దేవా. 291

మ. చలచిత్తుండను శ్రాంతుఁడన్ జడుఁడ న♦శ్రాంతాధిసంవాసుఁడన్
దెలియన్ సత్తు నసత్తు కేవలము నే ♦ దీనుండ నాచే నెటో
పలుకం జేసినవాఁడ నీకృతిఁ గృపన్ ♦ బాలించి దీనిన్ భువిన్
గలకాలంబు వెలుంగఁ జేసి ముదమున్ ♦ గావించి రక్షింపవే. 292

ఉ. ఎవ్వనినామ మీభువిని • నెన్నిదినంబులు నుండు నన్నినాళ్
నెవ్వగ లేక స్వర్గమున•నిత్యసుఖంబుల నందు నాతఁ డా
మవ్వపుఁబల్కులన్ మదిని • నమ్మి రచించితి దీని సత్కృతుల్
నవ్వకయుండఁ బ్రోవు కరు•ణన్ భువి నారవితారకంబుగన్. 293

ఉ. వేఁడను రాజ్యమున్ ధనము • వేఁడ దుకూలములన్ సువర్ణముల్
వేఁడను నగ్రహారముల • వేఁడ హయంబుల సామజంబులన్
వేఁడెద నీపదాంబురుహ•వీథి వసించుచు నీదు దాస్యమున్
వీడక యొప్పు మానసిక•వేదన మాని సుఖింప నీశ్వరా. 294

మాలిని. జయతు జయతు దేవా! సర్వలోకేశ్వరావా!
జయతు జయతు దేవా! జన్మపాథోధినావా!
జయతు జయతు దేవా! సర్వపాపౌఘదావా!
జయతు జయతు దేవా! సన్నుతోరుప్రభావా!. 295

మత్తకోకిల. మంగళం బగు నీకు నెప్పుడు • మారమానవిదారణా!
మంగళాలయ మంగళాసతి•మంజువాఙ్మధుపారణా
భృంగినందిగణేంద్రవందిత • భీనివారణపండితా!
సంగరాంగణశూరనందిత • సాధుపాలనమండితా!. 296

గద్య. ఇది శ్రీమేధాదక్షిణామూర్తివరప్రసాదలబ్ధసరసకవిత్వవైభవ చింతలపల్లి వంశపయఃపారావారరాకాసుధాకరవబాంధవ శ్రీపేరమాంబాత్ర్యంబకప్రియ తనూభవ సుజనవిధేయ నరసింహనామధేయప్రణీతం బైనశృంగారకాదంబరి యను మహాప్రబంధంబునందు నుత్తరభాగంబునందుఁ జతుర్థాశ్వాసము సంపూర్ణము.

సర్వము సంపూర్ణము.

శ్రీరామార్పణమస్తు. శ్రీమేధాదక్షిణామూర్త్యర్పణమస్తు
శ్రీ శ్రీ శ్రీ. ఓం శాంతి శ్శాంతి శ్శాంతిః శ్రీ శ్రీ. శ్రీ.
ఓంతత్సత్.

శ్రీ.

శ్రీశృంగారకాదంబరీశోధనపత్రము.

పూర్వభాగము, ప్రథమాశ్వాసము.

పుట.	పద్య.	అసాధువు.	సాధువు.
5	25	శ్రుతిచరం	శ్రుతచరం
,,	26	దజ్ఞ	దజ్ఞ
7	40	గడగికొను	గడిగికొను
8	50	గదనార్జుం	గదనార్జునుఁ
13	79	బరపిరి	బనిపిరి
15	99	వినీతజగతి	వినేతజగతి
17	110	యతి	నతి
,,	113	చీని	జీని

పూర్వభాగము, ద్వితీయాశ్వాసము.

పుట.	పద్య.	అసాధువు.	సాధువు.
24	4	సత్యంబు	సత్వంబు
30	39	త్రాచు	తాచు
,,	43	మాలకలితంబు	మాలికాంతంబు
32	50	డెటొ	డెట్లొ
35	71	హరిణ	హరిణి
39	97	నీమము	నేమము
40	112	గోమాయ	గోమాయుం
43	134	పీటఁబుచ్చి	పీటెఁబుచ్చి
44	140	జక్కఁషదం	జక్కఁబదం
50	185	మునులు	మునులఁ
50	185	ధైర్య	దైన్య
55	224	సమ్మతుఁడు	సమ్మతుఁడ
59	251	బలిస్నిగ్ధ	బలిసిక్థ
,,	,,	కుశముల	కుశలను
60	263	సల	స్థల
,,	,,	నృపేందా!	నృపేంద్రా!

పూర్వభాగము, తృతీయాశ్వాసము.

పుట.	పద్య.	అసాధువు.	సాధువు.
64	23	పాసాద	ప్రాసాద
,,	,,	మనంగా	మనస్గా
69	54	యుధిష్ఠిరనకు	యుధిష్ఠిరునకు
,,	56	పులకింపఁగఁగ	పులకింప నక
71	70	ప్రటిత	ప్రకటిత
72	72	ఘువ్యమానో	ఘువ్యమాణో
76	102	లిత్రు	లిత్త్రు
77	113	మానని!	మానని

పుట.	పద్య.	అసాధువు.	సాధువు.
84	160	బంపిన	బంబిన
95	235	బలాధికుక్	బలాహకుక్
96	245	పలాహకుండు	బలాహకుండు
100	274	తాష్టాది	తాష్టది
101	287	మండలమున	కుండలమున
102	,,	జలధరనముల	జలధరదినముల
,,	291	సుందమూర్తి	సుందరమూర్తి
111	353	సుప్రకోష్టం	సుప్రకోష్ఠం
,,	,,	పురవ	పురుష
112	357	సరో	సవో
114	368	శిత	సిత
115	379	పీరనయుక్	పీరణయుక్
120	417	ముందురముల	మందిరముల
125	463	బాయోఁడా	బాయఁడా

పూర్వభాగము, చతుర్థాశ్వాసము.

పుట.	పద్య.	అసాధువు.	సాధువు.
127	8	వూనవుం	మానవుం
129	23	పగిదిని	పవిదిని
,,	25	షోఛ్రి	షోచ్ఛ్రి
132	43	వానికి	దానికి
133	52	నిర్వ్యసనిత్వము	నిర్వ్యసనత్వము
141	110	లయి	లై
,,	111	శపరీ	శఫరీ
159	261	మండపకంభం	మండపికంబం
,,	265	నప్రాకృతమయి	నప్రాకృతయయి
162	288	యొప్పు	యొప్ప

పూర్వభాగము, పంచమాశ్వాసము.

పుట.	పద్య.	అసాధువు.	సాధువు.
171	45	గాలిగుడు	గాలిగుడి
174	67	పా_తాపసి	తాపసు
,,	70	నిరాదరము	నిరాదరత
187	185	శిలీముఖు	శిలీముఖ
193	229	నీమము	నేమము
196	252	జెలమి	జెలిమి
198	264	కాంతి	కాంత
199	271	నెత్తమ్ములు	నెమ్ములు
200	277	బడి	బడు